

EARLY TELUGU INSCRIPTIONS

(UPTO 1100 A.D.)

With

Texts, Glossary & Brief Linguistic History

Dr. Budaraju Radha Krishna

ANDHRA PRADESH SAHITYA AKADEMI

KALABHAVAN, SAIFABAD

HYDERABAD-4

virōdhikṛt
śaka 1898
1971

Copies 1000
Price Rs. 20/-

Printed at
B. V. R. Balreddy & Co.
Secunderabad

ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాలు

(క్రి. శ. 1100 వరకు)

పాఠ, పదకోశ, సంగ్రహభాషాచరిత్రలతో

డా. ఋదరాజు రాధాకృష్ణ

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి

కళాభవన్, నైఫాబాద్

మైదరాబాద్ - 4

విరోధిక్రమ

శక, 1893

1971

ప్రతులు : 1000

మూల్యం : రు. 20-00

ముద్రణ

బి. పి. ఆర్. కాలెండర్ అండ్ కంపెనీ,

సికింద్రాబాద్

To

the Late M. Somasekhara Sarma

the Doyen of Telugu Historians

అంకితం

కీర్తిశేషులు

చరిత్ర పరిశోధక చక్రవర్తులు
మల్లంపల్లి సోమ శేఖరశర్మగారికి

తొలి పలుకు

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమి పఠాన కొన్ని సంవత్సరాల క్రింద సుప్రసిద్ధ పరిశోధకులైన కీ. శే. కుందూరి ఈశ్వరదత్తుగారి శాసనపదకోశము ప్రకటించిన సంగతి అందరికి తెలిసినదే. ఈ సందర్భములో ప్రాచీన శాసనాలను కొన్నింటిని కాలక్రమములో యేరికూర్చి ప్రకటించవలెనని కొందరు విద్వాంసులు అభిప్రాయపడినారు. ఈ అభిప్రాయానికి అనుగుణంగా ప్రస్తుత శాసనాల సంపుటము ప్రకటించడము జరుగుతున్నది. ఇందులో క్రీ. శ. రెండు-పదకొండు శతాబ్దాల మధ్యన అనగా సుమారు తొమ్మిదినూర్ల సంవత్సరాల కాలములోని శాసనాలను మొత్తము రెండునూర్ల ఇరువది తొమ్మిదింటిని యేరికూర్చినై నది. ఇది పరిశోధకులకు ప్రయోజనకారి కాగలదని ఆశింపబడుతున్నది.

ఈ గ్రంథములో చేర్చిన శాసనాలలోని ముఖ్య పదాలకు అర్థవివరణతోపాటు పదప్రయోగ విశేషాలుకూడ యియ్యవలెనని. ఇందులో చాల పదాలు యింతకు పూర్వము నిఘంటువులలో చేరనివిగా ఉన్నవని సంపాదకులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. ఈ పద్ధతిలో శాసనాలను ప్రకటించడము తెలుగులో యిదే ప్రథమ పర్యాయము. ఇందులో చేర్చిన శాసనాలను తెలుగులిపిలోను, రోమను లిపిలోను అచ్చువేయడము జరిగినది. ఈ శాసనాలలో కొన్ని యిప్పటి వరకు ప్రకటితము కాలేదని సంపాదకుల అభిప్రాయము.

ఈ గ్రంథానికి సంపాదకులైన డా. బూదరాజు రాధాకృష్ణ గారు యీ మార్గములో విశేషపరిశ్రమ గావించిన ఉత్తమశ్రేణి విద్వాంసులు. తెలుగు శాసనాలపైన వారు రచించిన పరిశోధనా వ్యాసానికి ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము, వారికి డాక్టరేట్ పట్టము యిచ్చినది. ఈ ఉత్తమ సంపుటమును అకాడమి పఠాన ప్రచురించే

ఆవకాశము కలిగించిన డా. బూదరాజు రాధాకృష్ణగారికి అకాడమి పతాన కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథము చరిత్ర, భాషా రంగములలోనేగాక పురావస్తు రంగములోను పరిశోధన చేయు విద్వాంసులకు ఉపయోగపడగలదని ఆశింపబడుతున్నది. త్వరలోనే పదకొండు పదహారు శతాబ్దాలమధ్య లోని గద్యపద్య శాసనాల సంపుటముకూడ అకాడమి పతాన ప్రకటితము కాగలదని తెలుపుటకు సంతోషిస్తున్నాను.

12-11-1971

దేవులపల్లి రామానుజరావు
కార్యదర్శి

వీ రి క

రమారమి ఒక పుష్కరకాలం కింద ప్రాచీనాంధ్రభాషకు చారిత్రక వ్యాకరణం రచించాలనే సంకల్పంతో నేకరించిన శాసనాలను ఇంతకాలానికి ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీవారి సహాయసహకారాలవల్ల ప్రచురించే అవకాశం కలిగింది. ఈ శాసనాలన్నీ ఒక చోట దొరికేవి కావు; ఒకరు ప్రచురించినవి కావు. ఇందులో కొన్ని ఇంతకుముందు ఎవరూ ప్రకటించనివి కూడా.

కేంద్ర ప్రభుత్వ లిపిశాస్త్ర విభాగంవారు ఏలేటా ప్రచురించే నివేదికలనుబట్టి చూస్తే అసంఖ్యాకమైన తెలుగు శాసనాలు ఇంకా అముద్రితం గానే ఉన్నాయని తెలుస్తుంది. తెలిసి విచారం కలుగుతుంది. ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వంవారు గట్టి చర్యలు తీసుకుంటేతప్ప అవి వెలుగుచూసే అవకాశం ఇప్పట్లో లేదు. అయితే చరిత్ర నిర్మాణానికి ఉపయోగపడే శాసనాలనేకం అచ్చయినాయి. భాషాచరిత్రమీద అభిమానాభినివేశాలన్న విద్వాంసులు కొందరు ప్రాచీనాంధ్రశాసనభాషను పరిశీలిస్తూ తమ చర్చలకు ఆధారమయిన శాసనపాఠాలను ప్రచురించారు. భిన్నవ్యక్తులు భిన్నపాఠభేదాలతో వాటిని ప్రకటించారు. కొందరు కొన్ని శాసనాలను కొన్ని పాఠభేదాలను మాత్రమే పరిశీలించారు. చిలుకూరి నారాయణరావుగారి 'ఆంధ్రభాషాచరిత్ర' కాలంనుంచి కోరాడ మహాదేవశాస్త్రిగారి 'Evolution of Telugu' వరకున్న ముద్రితగ్రంథాల్లో లభించే ప్రాచీనాంధ్ర శాసనాల సంఖ్య పరిమితం. వాటి కాలనిర్ణయం విషయంలో జరిగిన చర్చలన్నిటినీ వారు గమనించలేదు. శబ్దార్థనిర్ణయ విషయంలోను భాషాచరిత్ర నిరూపణలోను భాషాశాస్త్ర పద్ధతులను పూర్తిగా పాటించటం జరగలేదు. భిన్న పాఠాంతరాలున్న శాసనాలను ప్రతిభావ్యుత్పత్తులన్న విద్వాంసులచేత పరిశీలనపెట్టి పాఠనిర్ణయం చేయటం జరగలేదు.

ఇటువంటి అనేక కారణాలవల్ల 1958-60 మధ్యకాలంలో ప్రాచీనాంధ్రభాషా చారిత్రక వ్యాకరణాన్ని ఆధునిక పద్ధతుల్లో రచించటం ఆరంభించగానే ముడిసరకు పోగుచేసుకొని. కీర్తి శేషులు మల్లంపల్లి సోమ

శేఖరశర్మగారిచేత శాసన ప్రతిబింబాలన్నిటినీ మరోసారి చదివించుకొని, ప్రామాణిక పాఠనిర్ణయ కాలనిర్ణయాదులు చేసుకొన్న తరువాతగాని ముందుకు సాగటానికి వీలులేని పరిస్థితిలో వడ్డాను. ఉదకమండలంలో అము ద్రితంగా పడివున్న శాసనప్రతిబింబాలను హెచ్. కె. నరసింహస్వామిగారు, కీర్తిశేషులు కె. హర్ష వర్ధనశర్మగారు చదివి ప్రభుత్వంవారి ప్రాథమిక నివేదికలలోని పాఠాలను పరిష్కరించివెట్టి తరువాత భాషాచరిత్ర పరిశీలనకు ఉపయోగపడే అముద్రితశాసనభాగాలను గూడా కొన్ని సేకరించాను. వాటినిగూడా ఇప్పుడు ప్రచురిస్తున్నాను. క్రీ. శ. 1100 వరకున్న శాసనాలు మాత్రమే నా పరిశోధనకు కావలసినవి. వాటినే ఈ గ్రంథంలో చూడగలరు.

ఇందులో 209 పూర్తి శాసనాలుగాని, తెలుగు మాటలున్న శాసనభాగాలుగాని, ఉన్నాయి. అన్యధికభాగం తెలుగులోనే ఉన్న శాసనాలు క్రీ. శ. 575 కు ముందునాటివి దొరకలేదు. తొట్టతొలి తెలుగు శాసనం క్రీ. శ. 2వ శతాబ్ది నాటిది. ఈ 209 లో 217 శిలాశాసనాలు; 52 శాస్త్రుశాసనాలు. వీటిలో మొత్తం 255 శాసనాలను విభిన్నపత్రికలనుంచి గ్రంథాలనుంచి సేకరించాను. ఈ 255 లో 187 శాసనాలు పూర్తిగా తెలుగుభాషలో ఉన్నవి; ఇవి A తరగతివని పరిగణించాను. 68 ఆంధ్రేతర శాసనాలనుంచి తెలుగు పదాలను, పదబంధాలను, చిన్నచిన్న వాక్యాలను సంగ్రహించాను. వీటిలో 60 సంస్కృత శాసనాలు; 7 ప్రాకృత శాసనాలు; 1 చిన్నపద శాసనం వీటిని B తరగతి శాసనాలుగా వర్గీకరించాను. మిగిలిన 14 అముద్రితంగా ఉన్న తెలుగు శాసనాలభాగాలు; వీటిని C తరగతిలో చేర్చాను. ఈ కాలానికి చెందిన 200 శాసనాలు ఇంకా అముద్రితంగా ఉన్నాయి. ఆయా తరగతులకు చెందిన శాసనాలను కాలక్రమానుసారంగా ప్రచురిస్తున్నాను. సంగ్రహభాషాచరిత్రలోను, పదపట్టికల్లోను, ఈ సంకేతాలతోనే ఆయా పదాలను సూచిస్తుంటాను. మచ్చుకు, A 57.30:592-922 అంటే A తరగతికి చెందిన 57 క్రమసంఖ్యగల శాసనంలోని 30వ పంక్తిలోనని, ఆ శాసనం క్రీస్తుశకం 892-922 ల మధ్యకాలానిదని గుర్తించాలి.

శాసన కాలనిర్ణయం చిక్కుపని. A తరగతి చెందిన 134 శాసనాల్లో¹ కాలసూచన లేదు. చరిత్రాధారాలనుబట్టిగాని, లిపి స్వరూపాన్ని

1. A1-102, 104-110, 112-119, 133, 139, 143, 147, 157, 159, 166, 172-174, 181-185.

బట్టిగాని, కాలనిర్ణయంచేయటం చరిత్రకారులకు పరిపాటి. రాజులను, రాజవంశాలను, చరిత్రాత్మక సంఘటనలను ఆధారం చేసుకొని 83 శాసనాల కాలాన్ని ఇంచుమించుగా నిర్ణయించవలసి వచ్చింది². తాము వేయించిన ఇతర భాషా శాసనాల్లో వేర్కొన్న తమకాలాన్ని ఆధారం చేసుకొని ముగ్గురు వ్యక్తుల తెలుగు శాసనాల కాలనిర్ణయం చేయవలసి వచ్చింది.³ మిగిలిన 48 శాసనాల విషయంలో లిపి శాస్త్రాధారాలతో భాషాశాస్త్రాధారాలుకూడా సరిపడిన తీరున కాలనిర్ణయం జరిగింది. ఒక శాసనకాలాన్ని నిష్కర్షగా సూచించటం అసాధ్యమయినప్పుడు చరిత్రవేత్తల అభిప్రాయ భేదాలను గుర్తించి భేదపరిమితిని నిరూపిస్తూ శాసనాల కాలనిర్దేశం చేయటం జరిగింది. చరిత్రకారులూ లిపివేత్తలూ లిపిభేదాలు నిరూపించటంలోను, వాటినిబట్టి ఉజ్జాయింపుగా కాలనిర్ణయం చేయటంలోనూ చాలా వరకు ఏకాభిప్రాయంలో ఉండటంవల్ల నాపని కొంత సుగమమయింది. ఒక శాసనకాలం ఒకటి రెండు దశాబ్దాలు ఇటయినా అటయినా భాషాచరిత్ర నిరూపణ ప్రామాదికంకాదు కాబట్టి యావత్కాలభేదపరిమితిని సూచించాను. సాధ్యమయిన సందర్భాల్లోకూడా 'Indian Ephemeris'ను సంప్రదించి నిశ్చితకాలం (శిథిలాలతోసహా) నిరూపించే ప్రయత్నం చేయలేదు. ఎందుకంటే ఈకాల నిర్ణయమంతా రమారమి వ్యవహారమే; ఇందువల్ల భాషాచరిత్రకు సంబంధించినంతవరకూ నిర్ణయాల్లో పెద్ద మార్పేసీరాదు. కేవలం లిపిస్వరూపంమీదనే ఆధారపడి కాలనిర్ణయం చేయవలసి వచ్చినప్పుడు, ఆయా శాసనాల లిపి వాడుకలో ఉన్న కాలానికి చివరి వాడును మాత్రమే వాటి కాలంగా నిర్ణయించాను. బుహ్లర్ పండితుడు 'Archaic script' అని వర్ణించిన లిపిభేదాన్ని ఇతరులు ఆయన వాడినంత సంయమనంతో వాడినట్లు కనిపించదు.⁴ అందువల్ల ఆ లిపిభేదంలోని శాసనాలు ఆయన వేర్కొన్నకాలంకన్నా ఒక శతాబ్దం తరవాతివనిగా నిలంకీకరించలేదు. ఏ ఒక్కశాసనాన్ని భాషాస్వరూపాన్నిబట్టి నిర్దేశించడగని ప్రాచీనకాలంలో ఉన్నట్లు కేవలం లిప్యాధారంమీదనే నిరూపించలేదు.

2. A2-9, 11-13, 15, 16, 18, 20-25, 44-46, 48-52, 54-59, 74-90, 92, 94-97, 102, 104-110, 112, 113, 133, 136, 139, 143, 147, 157, 159, 162, 166, 172-174, 181-185.

3. A111, 126, 127.

4. IP, p.84.

80 ముఖ్యశాసనాల విషయంలో పాఠభేదాలు దొరుకుతున్నాయి⁵. లిపి స్వరూపనిర్ణయంలో వచ్చిన అభిప్రాయభేదాలు ఇందుకు ముఖ్యకారణాలయితే ముద్రణ స్థలిత్యాలు దానికి సహాయపడ్డాయి. ఒక్కరే ఒక శాసనాన్ని అనేక పర్యాయాలు ప్రచురించినప్పుడుగాని, అనేకులు భిన్న స్థలాల్లో ఒకే శాసనాన్ని ప్రచురించినప్పుడుగాని ఈ పాఠభేదాలు వచ్చి పడ్డాయి. వాటన్నిటినీ నిరూపిస్తూనే ప్రామాణిక పాఠనిర్ణయం చేసి ఇక్కడ ప్రకటిస్తున్నాను. ప్రచురణ ప్రామాణ్యం, ప్రకాశక ప్రామాణ్యం, సంపాదక (రచయిత్య) ప్రామాణ్యం ఉత్తరోత్తర బలీయంగా ఛావించి ప్రధాన పాఠనిర్ణయం చేయటంలో నాకు సమస్త సహాయసహకారాలూ అందించినవారు మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు. చారిత్రక సాహిత్యక ప్రాధాన్యమున్న 8 శాసనాల విషయంలో⁶ ఈ పరిష్కరణ స్వీకరణం కష్టసాధ్యమయింది.

క్రీస్తుశకం ప్రథమపహస్రాబ్దిలోని ప్రధికతాల్లికి చెందిన భాషా విశేషాలు ఈ శాసనాలద్వారా గమంగా లభించటంలేదు. 5వ శతాబ్ది చరమపాదంవరకూ B తరగతి శాసనాల్లో దొరికే వ్యక్తనామ స్థలనామాలే ప్రధానాధారాలు. C తరగతి శాసనాలద్వారా లభించే ఛాను మొత్తంలోని కొద్దిభాగమే ఇప్పుడు ప్రచురింపబడుతున్నది; అయితే ఈ కొంచెద్దాగనూ భాషాచరిత్రకు ఎంతో తోడ్పడే మాధ్యమికహావానను సంతరిస్తున్నది. 7-10 శతాబ్దాల మధ్యకాల శాసనాల సంఖ్య అనిశ్చితంగా ఉంది. అనాటి సాంఘిక రాజకీయ సందోహాలు కారణంగా శతాబ్దానుసారంగా శాసనాల సంఖ్య పెరగలేదు. 1022 తరవాని శాసనాలగంఖ్య మొత్తం శాసనాల సంఖ్యలో ఎక్కువభాగం.

ప్రచురిస్తున్న శాసనాల్లో అన్ని ప్రాంతాలకూ మండలాలకూ శాసన సంఖ్యనుబట్టి సమప్రాధాన్యం లేదు. రాజకీయ సరిహద్దుల్లో వస్తున్న, వచ్చిన మార్పులవల్ల కొన్ని సంస్కర్తాల్లో శాసనస్థల నిర్ణయంకూడా దుర్బటమవుతున్నది. ప్రస్తుత రాజకీయ విభాగాల ప్రకారం చెప్పే, రాయలసీమలో దొరికిన ప్రచురిత శాసనాల సంఖ్య 74; గోదావరీదక్షిణతీరాంధ్ర దేశంలో దొరికినవి 93; గోదావర్యుత్తర ప్రాంతంలో లభించినవి 82; తెలం

5. A3, 12, 16, 19, 23, 44, 46, 48, 49, 51, 80-82, 85, 86, 88, 89, 118, 128, 136, 140, 144; B4, 11, 22, 32, 45, 53, 63, 66.

6. A 80-82, 86, 88, 89.

గాడానుంచి దొరికినవి 4 మాత్రమే. 15 శాసనాలు దొరికిన ఉత్తర ప్రాంతం ప్రస్తుతం ఒరిస్సారాష్ట్రభాగం. ప్రస్తుత మధ్యప్రదేశ్ భాగమయిన బస్తర్ నుంచి లభ్యపడ్డవి 5 శాసనాలు. మరి 15 శాసనాలు దొరికిన స్థలం స్పష్టంగా తెలేదు. ఒకటి అలహాబాద్ శాసనం.

ఈ శాసనాలద్వారా దొరికే భాషాసామగ్రిమీద ఆధారపడి మాండలిక స్వరూపనిర్ణయం చేయటంకూడా ఎల్లప్పుడూసాధ్యపడదు. 7వ శతాబ్దివరకూ అవిచ్ఛిన్నంగా అన్ని శతాబ్దాల్లోనూ దొరికిన శాసనాలు గుంటూరు జిల్లావే. 7, 8 శతాబ్దాలకూ, మళ్ళీ 10వ శతాబ్దానికి చెందిన భాషాసామగ్రి విషయంలో మాత్రమే మాండలిక భేదపరిశీలన సాధ్యం.

A తరగతికి చెందిన శాసనాల్లోని భాష నూటికి తొమ్మై పాళ్లు తెలుగే గాని కొన్ని ప్రత్యేకతలు లేకపోలేదు.⁷ ఈ తరగతికి చెందిన 13 శాసనాల చివర సంస్కృతంలో శాపోక్తులున్నాయి. వాటిని ప్రచురించుటం లేదు. మరో 10 శాసనాలు⁸ కినుంచి రిపంక్తులదాకా సంస్కృతవాక్యాలతో ఆరంభమయినాయి. A78లోని తెలుగుపాఠం మధ్య ప్రాచీనకన్నడవాక్యాలన్నాయి. A56 ప్రధాన భాగమూ A175 శాసనకర్తృత్వవిషయమూ A73 మొత్తం పాఠమూ సంస్కృత పదబంధాలతో కలిసి మణిప్రవాళకైలిలో ఉన్నాయి. A59, 102, 121ల మధ్యభాగంలో చిన్న సంస్కృతపదబంధాలు కనిపిస్తాయి. ఈ తరగతికి చెందిన అనేక శాసనాల్లో లేఖకనామాదులను సూచించే సంస్కృతవాక్యమో పదబంధమో కనిపిస్తుంది సంస్కృతకర్ణాటవాక్యాలను ప్రచురణలో వదిలివేశాను. B తరగతికి చెందిన 12 శాసనాల్లో⁹ సంస్కృతవాక్యాల మధ్య తెలుగు పదబంధాలు కనిపిస్తాయి. ఈ తరగతికే చెందిన మరో 6 శాసనాల్లో¹⁰ తెలుగు వాక్యాలే దొరుకుతున్నాయి. వీటిని మాత్రం ప్రచురిస్తున్నాను. వై విధంగానే C8, 9 శాసనాల్లో సంస్కృతకర్ణాటవాక్యాల మధ్య తెలుగు వాక్యాలన్నాయి. వీటిని కూడా ప్రచురిస్తున్నాను.

ఈ శాసనాల్లో అత్యధిక సంఖ్యాకాలు దానధర్మాలను వివరిస్తూ వచనంలో ఉన్నవే. విషయబోధ కూడా గతానుగతిక మార్గంలోనే ఉంది.

7. A 22, 24, 48, 109, 118, 119, 120, 123, 130, 131, 134, 148.

8. A 80, 126, 127, 135, 136, 139, 140, 144, 148, 149.

9. B 14, 28, 38, 42, 43, 47, 51, 53, 59-61, 67, 68.

10. B 32, 44, 45, 54, 64, 68.

బిరుద గద్యలు కొన్నింటిలో కర్ణాటమిత్రసంస్కృతం ఉంది. కొన్నింటిలో ధర్మ పాకులను గూడా పేర్కొన్నారు. వీటిలోని భాష సాధారణంగా వ్యావహారికం. కొన్ని మాత్రం 7వ శతాబ్దినుంచీ గ్రాంథికధోరణిలోనే రాసినవి దొరుకుతున్నాయి. కొరవిశాసనం రచనాపద్ధతిలో నన్నయ వచన రచనకు దీటుగా ఉంటుంది. రి శాసనాలు మాత్రం¹¹ పద్యరచనలు; అంటే 'వృత్తగంధి' వచనాలను నేను తెక్కలోకి తీసుకోవటం లేదన్నమాట. ఈ పద్యశాసనాలు లిపిముఖంగా గుర్తించరాని అర్థానుస్వారాన్ని పునరుద్ధరించటానికి ఎంతో ఉపయోగపడతాయి. దానికి ప్రత్యేక వివేచన కేతం లేనందువల్ల చందప్పే శరణ్యమవుతున్నది.

ఈ ప్రచురితశాసనా లన్నిటిలోనూ నా దృష్టిలో రెండు విలక్షణ మైనవి. వాటిలో మొదటిది ఇంతవరకు అముద్రితంగా ఉన్న రండుబల్లి తామ్రశాసనం (C5); రెండోది కలకడ శిలాశాసనం (A112). శ్రీనాథుడి తాతగారి ఊరని వారిధితటంలో ఉండాలని కొమర్రాజు లక్ష్మణ రావు పంతులు గారు వ్యయప్రయాసలు పడి వెతికించిన 'కల్పట్టనము' C5లో 27వ పంక్తిలో కనిపిస్తుంది. ఈ తామ్రశాసనం గుంటూరు జిల్లా బాపట్ల తాలూకాలోని రండుబల్లిలో దొరికింది. శాసనకాలం క్రీ. శ. 764-89. సాహిత్య చరిత్ర కారులకు ఇది అమూల్యమైన విషయం. రెండో శాసనం చిత్తూరు జిల్లా వాయలూరు తాలూకాలోది. క్రీ. శ. 972 నాటిది. దాని 13-15 పంక్తుల్లో మనుస్మృతిలో చెప్పిన వ్యభిచార విషయిక శిష్యాస్మృతి స్మరణకు తేబడింది. సాంఘిక చరిత్రకారులకు ఇది వెలలేని విషయం.

A తరగతికి చెందిన 157 శాసనాల్లోనూ రెండు తప్ప మిగిలినవి ఏదో ఒకరకం తెలుగులిపిలోనే ఉన్నాయి. A1 'బ్రాహ్మీ' లిపిలోను, A 85లోని తొలిపంక్తులు బ్రాహ్మీ జాతికి చెందిన 'దేవనాగరి' లిపిలోను ఉన్నాయి. A1 లోని బ్రాహ్మీనే 'ద్రావిడీ/ద్రామిలీ' లిపి అంటారు. ఇది బ్రాహ్మీలిపి మూలరూపం నుంచి క్రీ. పూ. 5వ శతాబ్దిలో వేరుపడ్డ ఖట్టి ప్రోలు శాఖకు చెందింది. ¹² బ్రాహ్మీ లిపి అత్యంత ప్రాచీనమైన ఉత్తర నెమెటిక్ వర్ణమాల నుంచి ఏర్పడి, రమారమి క్రీ. పూ. 9-10 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలోనో అంతకుముందో భారతదేశంలో వాడుకలోకి వచ్చిందని

11. A 81, 82, 88, 89, 138, 144.

12. జి. బుహ్న్, IP, p. 16.

బుహార్ విశ్వాసం¹³. ప్రాచీన భారతీయ వ్యాకర్తలు ఈ విభేదాన్ని క్రీ.పూ. 500 ప్రాంతాల్లో సంస్కరించారని, ఈ సంస్కృత రూపంలోనే ఇది క్రీ. పూ. 3వ శతాబ్దినాటి అశోకశాసనాలో ఉపయుక్తమయిందని, తిపికాన్త్రజ్ఞులంటారు. ⁴ ఈ తిపిభేదమే క్రీ. పూ. 350 ప్రాంతాల నుంచి క్రీ. పూ. 200 ప్రాంతాల వరకు కృష్ణానదికి రెండు వైపులా వాడుకలో ఉండివుంటుందని విశ్వసిస్తున్నారు. ¹⁵ అయితే బుర్రెల్ మాత్రం ఈ తిపి క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది వరకూ వాడుకలో ఉందని వాదిస్తాడు. ¹⁶ బుర్రెల్ 'వేంగీ చాళుక్య తిపి' అనీ, ఇతరులు 'తెలుగు-కన్నడ తిపి' అనీ, వ్యవహరించే తిపిభేదం పై తిపి నుంచే ఏర్పడ్డది. ¹⁷ బుహార్ మతంలో ఈ తిపికి గణనీయ భేదంగల శాఖలు మూడున్నాయి : (1) సుమారు క్రీ. శ. 578-888లకు మధ్యకాలంలోనో అంతకింకా ముందో వాడుకలో ఉన్న 'ప్రాచీన తిపి భేదం' (archaic variety) మొదటి శాఖకు చెందింది. (2) తూర్పు చాళుక్యుల తామ్ర శాసనాల్లో మాత్రమే కనిపించే 'మాధ్యమిక తిపి' (Middle variety) రెండోది దీన్ని బుర్రెల్ 'చాళుక్య తిపి' అనేవాడు. క్రీ. శ. 850-950లకు మధ్య కాలంలో ఇది వ్యవహారంలో ఉండేది. (3) బుర్రెల్ 'సంధికాల తిపి' (the transitional script) అని, ఫ్లిట్ 'ప్రాచీన తెలుగు-కన్నడ తిపి' (the old Telugu-Kannada script) అని, వ్యవహరించింది మూడోది. ఇది ఇంచుమించు క్రీ. శ. 1000 నుంచి 1300 వరకు వాడుకలో ఉంది. ¹⁸ ఈ తిపిభేదం క్రీ. శ. 1200 నాటికే వ్యవహారదూర మయిందని కొమర్రాజు లక్ష్మణరావుగారు వాదిస్తుండగా, క్రీ. శ. 8, 9, 10 శతాబ్దాల్లోనే ఇది వాడుకలో ఉండేదని బుహార్ భావిస్తున్నాడు. ¹⁹ తెలుగు-కన్నడ తిపులు క్రీ. శ. 1300 ప్రాంతంలో వేరుపడ్డాయంటారుగాని, ఆల్-బీరూనీ

13. ఆచే, పే. 24-25, 33-34; I.J. Gelb, SW, pp. 187 and 201.

14. బుహార్, IP, p. 34. 15. ఆచే, పే. 47, 49, ముఖ్యంగా 57.

16. A.C. Burnell, ESIP, p. 12. 17. ఆచే, పే. 14; G. Buhler, IP, p. 81

18. G. Buhler, IP, p. 81-87 and A.C. Burnell, ESIP, p. 25.

19. ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము 1.374, 377; G. Buhler, IP, p. 92.

క్రీ. శ. 1030 నాటికే ఈ రెండు లిపులూ భేదించినట్లు గుర్తించాడు.²⁰

ప్రస్తుత గ్రంథంలోని శాసనాల్లో తెలుగు-కన్నడ సాధారణలిపిలోని మొదటి రెండు విభాగాలే తటస్థపడ్డాయి. వేంగీ చాళుక్య లిపి' లోని నాలుగు శాసనాలూ (A 17, 18, 25, 36) క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దివాటివనే నిర్ణయం. వీటిని కింద నుంచి పైకి చెక్కేరు. 'ప్రాచీనలిపి' లోని పదకొండు శాసనాలనూ (A 62-84, 66-73) క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దివనే భావించాను. 'పూర్వకాలలిపి' (ancient script)లో ఉన్నవని పురావస్తు శాఖవారి నివేదికలు పేర్కొన్న ఆరు వైరుంబ శాసనాలనూ (A 92-94, 98, 100, 101) క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలవని గుర్తించాను. అంటే అవి ఈ రెండు శతాబ్దాల్లో పప్పటి వయినా కావచ్చు. 'ప్రాజ్ఞన్నయ' కాలానివని చెప్పే మూడు శాసనాలనూ (A 116-118) క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దానివిగా పరిగణించాను

భారతీయ శాసనాల్లో మొట్టమొదటి సారిగా శాసనకాలాన్ని అంకెలలో పేర్కొనటం క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దానికి చెందిన శ్రీకాకుళ శాసనంలోనే జరిగింది.²¹ ప్రచురిత శాసనాల్లో A 11 లోనే శకసంవత్సరం మినహా తక్కిన వివరాలన్నీ మొదట దొరికేయి. ఇది క్రీ. శ. 600-50 నాటిది. క్రీ. శ. 914 నాటి A 103 శాసనంలో కాలం స్పష్టంగానే ఉందిగాని 'శక' శబ్దం మటుకు లేదు. అన్ని వివరాలూ స్పష్టంగా ఉన్న మొదటి తెలుగు శాసనం క్రీ. శ. 972 నాటి A 111. అంకెలకు బదులు మాట లుపయోగించి కాల నిరూపణ చేయటం క్రీ. శ. 815 నుంచి మాత్రమే మనచేశంలో వాడుక లోకి వచ్చింది.²² ఇటువంటి తెలుగు శాసనాల్లో మొట్టమొదటిది క్రీ. శ.

20. A. C. Burnell, ESIP, p. 25, f. n. 4. తెలుగు లిపి పరిణామక్రమం తెలుసుకోవటానికి మరికొన్ని ఆధారగ్రంథాలు: (i) గంటి జోగిసోమయాజి, ఆంధ్రభాషా విశాసము (1948), పే. 257-60; (ii) C. Sivaramamurti, IESIS, pp. 42-54 and 150-54 (iii) కొమర్రాజు వేంకటలక్ష్మణరావు, 'అక్షరములు', ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వము, 1. 384-97; (iv) మల్లంపల్లి సోమ శేఖరశర్మ, విజ్ఞానసర్వస్వము (తెలుగు భాషా సమితి), 3. 1056-60; (v) వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, తెలుగు మెఱుగులు, పే. 98-100; (vi) తిరుమల రామసంద్ర, మనలిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 97-160, మొదలైనవి.

21. G. Buhler, IP, p. 105

22. Ibid; p. 106.

1006 నాటి A119 కాల సంఖ్యా సూచనకు సాంకేతిక శబ్దాలు వాడిన తొలి తెలుగు శాసనం క్రీ. శ. 1075-76 నాటి A 144.

శాసనాల్లోని పాఠభేదాలకు రెండు ముఖ్య కారణాలు : మొదటిది భిన్న వర్ణాల రూప సాదృశ్యం; లిపికారుల, లేఖకుల, శిల్పిల లేఖనపద్ధతులే గాక నిర్లక్ష్యభావం కూడా రెండోది. ధకార ఐకారాలకుగల పోలిక అనేకావ పాఠాలకు దారి తీసింది. క్రీ. శ. 1200 వరకు డకారశకారాలకు ఇంచు మించు ఒకేవిధంగా ఉండే లిపిసంకేతం ఉండేది.²³ దడలు, అ అలు, ఇటు వంటి ఇబ్బందులు పెట్టేవే. క్రీ. శ. 17వ శతాబ్దివరకూ శాసనలిపిలో ఎకార, ఒకారాల వ్రాస్వదీర్ఘతలు స్పష్టంగా సూచితం కాలేదు.²⁴ ఈ, ఊ, లు తప్ప తక్కిన అచ్చుల దీర్ఘత్వాన్ని సాధారణంగా గుర్తించేవారు కారు.²⁵ జాగ్రత్తగా చూస్తే ఈ, ఊ, ల విషయం కూడా అంతలోనే ఉంది. ద్వీరుక్త హల్లులకు బదులు అద్వీరుక్తాలు రాయటం. మహాప్రాణాలకు ముందున్న అల్ప ప్రాణాలను వదిలివేయటం. సర్వసామాన్యంగా ఉండేది²⁶. అనుస్వార రేఖల తరవాతి స్పర్శవర్ణాలను ద్విత్యంగా రాయటం సర్వత్రా లేదుకాని ఎక్కువగానే ఉండేది. ²⁷ అనుస్వార విషయం విశిష్టమయింది, చేర శాసనాల్లో పంక్తిమీద, చాళుక్య శాసనాల్లో సహపంక్తిలో, అనుస్వార చిహ్నమైన బిందువును (.) ఉంచేవారని బుర్నెల్ గమనించాడు. ²⁸ అరసున్నకు ప్రత్యేకమైన చిహ్నం లేదు. మొదట మొదట బిందువును తరవాతి అక్షరానికి వైస కుడివైపునో ఎడమ వైపునో ఉంచేవారు. ఆ 'చుక్క' కాలక్రమాన 'సున్న' (o)గా మారింది. నన్నయకాలంలో ఈ సున్నను పంక్తిమీద అక్షరానికి కుడివైపున రాశేవారు. నన్నయ సమ

23. A. C. Burnell, ESIP, p. 28.

24. కొమర్రాజు లక్ష్మణరావు, ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వము, 1-378; తిరుమల రామ చంద్ర, మన లిపి పుట్టుపూర్వోత్తరాలు, పే. 181, 182, 185; A. C. Burnell, ESIP, p. 30.

25. G. Buhler, IP, p. 48; తిరుమల రామచంద్ర, మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, వై పేజీలు.

26. G. Buhler, IP, p. 48.

27. అనుస్వారం మీది ద్విత్యాల విషయం: మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 188-40; రేఫ తరవాతి ద్విత్యాల విషయం : HGOK, p. 12, f. n. 31.

28. ESIP, P. 30; MLPP. pp. 137-142; IP, pp. 48 and 88.

కాలంలోని కొన్ని శాసనాల్లోనూ తరవాతి కాలంలోనూ 'సున్న' తక్కిన అక్షరాలతోబాటు సవంక్తి లోనే కనిపిస్తుంది. క్రీ. శ. 2వ శతాబ్దినాటి ప్రాకృత శాసనాల్లో కూడా అనుస్వార చిహ్నాన్ని వదిలివేయటం పాధారణంగా ఉండేది.²⁹ అనునాసిక వర్ణాలకు బదులుగా రాసే 'సున్న' సరిగా కనిపించనందువల్ల గాని, ఒక్కొక్కప్పుడు శాసనఫలకంమీది ఏ గుంటనో నొక్కునో అనుస్వారచిహ్నమని భ్రమించినందువల్లగాని, అపసాకాలు అనే కంగా పంభవించి భాషాధ్యయనంలో చిక్కులు తెచ్చివెడుతుంటాయి³⁰. అనుస్వారచిహ్నాన్ని వర్ణానునాసికాలకు ప్రత్యామ్నాయంగా వాడుతున్నందువల్ల తెలుగులో ఈ చిక్కులు మరీ ఎక్కువ.

ఐ. శ, ఐ, స్ట-అనే అక్షరాలు ఈ శాసనాలో చాలా ప్రాచీనకాలం నుంచి లభ్యమవుతున్నాయి. అకార చిహ్నం మొట్టమొదటి సారిగా క్రీ. శ. 500 నాటి B13లో కనిపిస్తుంది. ³¹ శకార చిహ్నం మొదటిసారిగా క్రీ.శ. 420 నాటి B9లో కనిపిస్తుందిగాని ఆ శబ్దపువ్యుత్తి ఇప్పటికీ తెలీదు. శకట రేఫ క్రీ. శ. 395-410 నాటి B8లో మొదటిసారిగా 'అఱుఱొఱ' అనే స్థలనామంలో కనిపిస్తుంది. 'స్ట' అనే సంయుక్త వర్ణానికి ప్రత్యేక చిహ్నం ఉండేది. రూపంలో ఇది ఠకార చిహ్నాన్ని పోలి వుండేది. విభిన్న విధ్యాంశులు ఈ చిహ్నానికి భిన్నకాలాల్లో భిన్న స్థలాల్లో భిన్న విధాల పలువలిచ్చారు. దీనికున్న ప్రత్యేకత ఎప్పుడూ నకారంతో కలిసి సంయుక్త హ్రస్వావంలో ద్వితీయవర్ణంగా మాత్రమే కనిపించటం. ఈ చిహ్నం క్రీ.శ. ఆయిదో శతాబ్దంనాటి B 12 లో మొట్టమొదటిసారి కనిపిస్తుంది³². ఇటీవల ఒకే ఒక శాసనంలో ఇది ఠకారంతో కలిసి ప్రయుక్తమయినట్లు వికర్షన లభించింది.³³

29. చూ.వై.

30. J. Ph. Vogel as quoted by M. A. Mehendale, HGIP, p. 107.

31. C. Sivaramamurthi, IESIS, p. 151; తిరుమల రామచంద్ర, మన లిపి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు, పే. 104; మల్లంపల్లి పోతుశేఖరశర్మ, నిజ్జానపర్యన్యము, 3.1057.

32. శోరాడ రామకృష్ణయ్య, JVOI, 12.18-20; 110-111.

33. A58 శాసనపాఠం చూడండి.

ప్రచురిత శాసనాల్లో '౧, ౧౦, ఋ' అనే అచ్చుల ప్రాథమిక చిహ్నాలు గాని, ద్వితీయ రూపాలుగాని లేనేలేవు. ఐ, ఔ-ల ప్రాథమిక చిహ్నాలు కూడా కనిపించవు. జ్ఞ కార చిహ్నంకూడా ఈ శాసనాల్లో కనిపించదు.

రేఫ మీది స్పర్శవర్ణాలను ద్వైరుక్తం చేయటం సంస్కృత లేఖన సంప్రదాయం నుంచి ఎరువుగా వచ్చింది. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దంనుంచి తత్సమతదృవాలతో బాటు దేశ్య శబ్దాలను కూడా ఈవిధంగానే రాశేవారు. ఈ ఆచారం క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దం నుంచి తత్సమ శబ్దాల విషయంలో తగ్గుతూ వస్తే దేశ్యాల విషయంలో స్థిరపడిపోయింది. బిందువుమీది పరుషస్వరాలను ద్వైరుక్తం చేసి రాసే ఆచారం క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాల నుంచి మాత్రమే ఆరంభమయింది. ఈ శాసనాల్లో అద్వైరుక్తంగా ఉన్న సందర్భాలు 347 కాగా ద్వైరుక్తమైన సమయాలు 36 మాత్రమే. అంటే ఈ సంప్రదాయం క్రీ. శ. 1100 నాటికి ప్రాచుర్యంలోకి రాలేదన్నమాట.

ఈ గ్రంథంలో సాంఘిక రాజకీయ చరిత్రలకు భాషాచరిత్రకు ఇచ్చినంత ప్రాముఖ్యం ఇవ్వలేదు. ఆయా శాసన పాఠాలకిందనే వాటి కాల నిర్ణయానికి తోడ్పడ్డ చారిత్రకాధారాలను, విద్వాంసుల చర్చలకు సూచనలను, పాఠభేదాలను ఇచ్చాను. ఆంగ్ల లిపితో పరిచయంలేని విద్వాంసులకుగాని, తెలుగులిపి పరిచయం అంతగాలేని ఆంధ్రేతర పండితులకుగాని, ఇబ్బంది లేకుండా ఉభయలిపుల్లోనూ శాసనపాఠాల నిచ్చాను. అయితే పాఠభేదాలను గ్రంథవిస్తరభీతివల్ల ఆంగ్లంలో మాత్రమే పాదదీపికల్లో నిర్దేశించాను. ఆయా తరగతులకు చెందిన శాసనాలను కాలక్రమానుసారంగా ప్రచురించిన తరువాత శాసనగత పదప్రయోగ పట్టికను ఆంధ్రాంగ్ల భాషాలిపులు రెంటిలోనూ ఇచ్చివున్నాను. ఆయా శబ్దాల వ్యాకరణ స్వరూప నిర్దేశాన్ని, సజాతీయభాషా పదాలను, పునర్నిర్మిత రూపాలతో సహా వ్యుత్పత్తులను, ముద్రణ సౌకర్యంకోసం రోమన్ లిపితో, ఆంగ్ల భాషలో మాత్రమే ఇవ్వగలిగేను. గ్రంథవిస్తృతిని సంక్షేపించటంకోసం ప్రధానమని భావించిన ఇతరభాషా పదాలను, ముఖ్య మనుకొన్న పండితాభిప్రాయాలను మాత్రమే పేర్కొని వివరాలకోసం 'Dravidian Etymological Dictionary' వంటి మహాగ్రంథాల్లోని ఆయా ఆరోపాల సంఖ్యనుగాని, ముఖ్యచర్చలకు సంబంధించిన వివరాల సూచనగాని, సందర్భాన్ని బట్టి సంతరించాను. ఇక్కడ ఈ శాసన భాషాధ్యయనంవల్ల తెలిసే ముఖ్యవిశేషాలను

ఆంధ్రాంగ్లభాషలో ప్రత్యేకవ్యాసరూపంలో సంగ్రహంగా వివరించాను. ఈ వ్యాసాలు ప్రాచీనాంధ్రభాషాచారిత్రక వ్యాకరణానికి సంక్షిప్తరూపాలు; నా పరిశోధన వ్యాసంలోని ప్రధానభాగాలు.

ఈ శాసన సేకరణలో, పాఠ పరిష్కరణలో అమూల్యమైన సహాయం పడలిచ్చిన చరిత్ర పరిశోధక చక్రవర్తి కీర్తిశేషులు మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మగారికి ఈ గ్రంథాన్ని అంకితం చేయటంకన్నా నేను చేయగలిగింది లేదు. వారికి అమరత్వం సిద్ధించుగాక.

శాసన సంపాదన సమయంలో నాకు అనేకవిధాల తోడ్పడ్డ పెద్దలందరికీ నా కృతజ్ఞతలు. కీర్తిశేషులు ముట్నూరి వేంకట రామయ్యగారు, కొల్లూరి హర్ష వర్ధనశర్మగారు, శ్రీయుతులు డి. సి. సర్కార్, హెచ్. కె. నరసింహస్వామిగారలకు నే నెంతో రుణపడివున్నాను. పరిశోధన సమయంలో కొంతకాలానికి ఉపకారవేతన మిచ్చిన భారత ప్రభుత్వానికి, గ్రంథాలయ సౌకర్యాలు కల్పించిన అబ్బూరి రామకృష్ణరావు, అడుసుమిల్లి శ్రీనివాసరావుపంతులుగారలకు నా ప్రత్యేక కృతజ్ఞతలు. పరిశోధన వ్యాసంగంలో తోడ్పడ్డ ఆచార్యులు గంటి జోగిసోమయాజి, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి, నిడుదవోలు వేంకటరావు, టి. మహాలింగంగార్లను విస్మరించలేను. పరిశోధనావకాశం కలిగించిన ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషదధికారులకు. చీరాల వి. ఆర్. ఎస్. అండ్ వై. ఆర్. ఎస్. కళాశాధికారులకు, నా కృతజ్ఞతలు.

ప్రచురణభాగ్యంలేని పరిశోధన నిష్ప్రయోజనకరం. నా ప్రయాసను గుర్తించి ఈ గ్రంథాన్ని ముద్రించటానికి అంగీకరించిన ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ పాలకవర్గంవారికి, విశేషించి విద్యజ్ఞన పరిశ్రమను ఆదరించే తత్కార్యదర్శి శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారికి, నే నెంతో రుణపడివున్నాను.

రెండు భాషల్లో రెండు లిపుల్లో అనేక ప్రత్యేకచిహ్నాలతో ముద్రించటం ఎంత కష్టసాధ్యమో అనుభవకైకవేద్యం. ఈ గ్రంథముద్రణ క్షేత్రదాయకమైనా నీటుగా చేసిన బి.వి.ఆర్. బాలిరెడ్డి అండ్ కంపెనీ (సికిందరాబాద్) వారికి నా కృతజ్ఞతలు.

విషయసూచిక (CONTENTS)

వొలిపలుకు	శ్రీ దేవులపల్లి రామానుజరావుగారు	i
పీఠిక		iii
INTRODUCTION		xv
ఉపయుక్త రచనలు (BIBLIOGRAPHY)		xxv
సంకేతవివరణం (ABBREVIATIONS)		xxxv
లిప్యంతరణం (TRANSLITERATION)		xl
సంగ్రహభాషాచరిత్ర		xli
A BRIEF HISTORY OF THE LANGUAGE		lxxvi
శాసనపాఠాలు (TEXTS OF INSCRIPTIONS)		
ఒకటో రకం (A-SERIES)		1
రెండో రకం (B-SERIES)		167
మూడో రకం (C-SERIES)		193
పదపట్టిక (INDEX VERBORUM)		205

INTRODUCTION

The inscriptional material collected nearly more than twelve years ago with a view to prepare a historical grammar for early Telugu is being published now after a long time thanks to the help and assistance rendered by the Andhra Pradesh Sahitya Akademi. The inscriptions are not available from any one source; they are not published by any one person heretofore. Some of these are still unpublished.

One will come to know that there are still many Telugu inscriptions which will have to be published if only he peruses through the Annual Reports of the Epigraphy Department of the Govt. of India. The situation saddens us. There is no hope that they will ever be published unless the Government of Andhra Pradesh take necessary steps to bring them into light. But the number of inscriptions already published will be adequate to prepare a history of the language. Several scholars interested in the early Telugu history have published the texts of inscriptions in support of their arguments. Different scholars published them with different text versions. Some studied some inscriptions and a few text versions. The number of inscriptions available through published sources dating from the 'Andhra bhāṣā caritra' of C. Narayana Rao till 'the Evolution of Telugu' by K. Mahadeva Sastry are limited. They have not taken into account all the discussions concerning the dating of the inscriptions. They have not strictly followed the modern linguistic methodology while studying the etymologies of the various inscriptional words and while accounting for the history of early Telugu. They have not resolved the various text versions of some important inscriptions by getting them examined by competent historians and epigraphists.

Owing to these and many other reasons, I could not straight away proceed on my work during 1958-60 until after I collected the material once again from both the published and unpublished sources and got the texts examined by the late M. Somasekhara Sarma with the aid of impressions and facsimiles and finalised the text versions and dates of the inscriptions. I collected the texts of a few unpublished inscriptions available

with the Government Epigraphist, Ootacamund, and got them reread from the impressions by H. K. Narasimhaswamy and the late K. Harshavardhana Sarma. They are also published now. I needed inscriptions upto 1100 A.D. for my research and they are now published here.

There are 269 complete Telugu inscriptions or portions of inscriptions with Telugu words in this work. Complete Telugu inscriptions which are datable earlier than 575 A.D. are not available. The very first inscription is assigned the 2nd cent. A.D. 217 out of the 269 are rock-edicts and the remaining 52 Copper-plate grants. A total of 255 inscriptions are gathered from various books and periodicals. Of them, 187 are complete Telugu inscriptions. They are classed as A-series. Telugu words, phrases and short sentences are gathered from 68 non-Telugu inscriptions of which 60 are Sanskrit inscriptions, 7 Prakrit inscriptions and 1 Kannada one. These are classed as B-Series. The remaining 14 contain portions of unpublished Telugu inscriptions which are grouped as C-Series. There are still nearly 200 Telugu inscriptions of the period which remain unpublished. The inscriptions of the three series are arranged and published separately in chronological order. Words are referred to in the brief history of the language and in the index verborum by a formula. To illustrate, A87.30:892-922 means that the term referred to is found in line 30 of the inscription no.87 of the A-Series whose chronological range is from 892 A.D. to 922 A.D.

Dating of inscriptions is a difficult job. In as many as 134 inscriptions of the A-series¹, dates of grants are not mentioned within the texts. But it is a common practice among the editors to discuss and fix the date of a grant on historical and paleographical grounds. 83 inscriptions of the A-series² have thus been assigned approximate dates on the basis of the names of kings, personalities, dynasties, historical events, etc. occurring in them. 3 more inscriptions in this series³ are assigned dates from the evidence occurring in certain other grants by the same donors written in Sanskrit and Kannada. The remaining 48

-
1. A1-102, 104-110, 112-119, 133, 139, 143, 147, 157, 159, 166, 172-174 and 181-185.
 2. A2-9, 11-13, 15, 16, 18, 20-25, 44-46, 48-52, 54-59, 74-90, 92, 94-97, 102, 104-110, 112, 113, 133, 136, 139, 143, 147, 157, 159, 162, 166, 172-174 and 181-185.
 3. A11, 126, 127.

inscriptions are dated on paleographic grounds, supported by linguistic considerations. Historians and epigraphists are nearly unanimous in naming 'the variety of script' employed in an inscription and also in broadly assigning a date to it. Nevertheless, differences of opinion regarding the dates of certain inscriptions occur because of disagreement in the interpretation of history. Care has been taken here to record the whole range difference among contemporary historians in dating a given of inscription. No attempt has been made here to consult "Indian Ephemeris" to fix up the *exact* dates (even in cases where it is possible to do so) because most of the dates are only approximate and they do not affect our conclusions. While dating the inscriptions on paleographic grounds alone, care is taken to assign them to the latest period of time to which the particular variety of script employed therein belonged. Inscriptions in 'archaic' script are assigned to a period later by a century than the date given by G. Bühler⁴ since, the term is found to have been used by others less reservedly than he did. But in no case, an inscription datable purely on paleographic grounds was taken up for study if the linguistic evidence does not indicate its antiquity.

Different text versions are noticed in the case of 30 inscriptions.⁵ This situation is due mainly to problems of decipherment and errors in print in some cases. Inscriptions with considerable historical and literary importance⁶ have been edited and re-edited by many scholars resulting in many text versions. All the important text versions have been recorded at the foot of each text (given in Roman transcription). The standards of a publication, the reputation of an editor and the latest and undisputed nature of a text and its date have all been taken as criteria for the final selection of the text version and the date of every inscription published here. It was the Late M. Somasekhara Sarma who helped me out of these problems in every way.

The inscriptional material is not evenly available from all the regions and districts comprising the present state of Andhra

4. IP, p.84.

5. A3, 12, 16, 19, 23, 44, 46, 48, 49, 51, 80-82, 85, 86, 88, 89, 118, 123, 136, 139 and 144; B 4, 11, 22, 32, 45, 53, 63 and 66.

6. A80-82, 86, 88 and 89.

Pradesh and during all the centuries of the first millennium A.D. Owing to changes made in political boundaries from time to time, 'find-spots' have had to be rearranged on the present political map. 74 inscriptions are available from the Rāyalasīma region, 93 from south coastal region (south of the river Godavari), 62 from north coastal region, and only 4 from the Telangāna region. A certain part of territory from where 15 inscriptions are collected is now in the Orissa state. 5 inscriptions are from Bastar and one from Allahabad. The 'find spots' of 15 other inscriptions are not clearly known.

No areal study is possible out of the material (in many cases) of the pre-7th century since it is available mostly from the inscriptions found in the Guntur district. Comparison of dialectal material (excepting from Telangāna) is possible only during the 7th and 8th centuries and again during the 10th century.

The language of the inscriptions of A-series is predominantly Telugu with certain peculiarities in some cases. 13 inscriptions of this series⁷ contain imprecatory verses in Sanskrit which portions are not published here. 10 more inscriptions⁸ begin with Sanskrit sentences running into 3 to 6 lines. A78 contains an ancient Kannaḍa passage in the middle of the Telugu text. The operative part of A56, the authorship of A175 and the whole text of A73 are written blended with Sanskrit phrases (in what is known as 'maṇipravāḷa' style of a literary composition). The middle portions of A59, 102 and 121 contain fragmentary Sanskrit phrases. Many more inscriptions of this series contain an occasional Sanskrit phrase or a short sentence indicating the name of the scribe, etc. of a grant. But these non-Telugu portions are left out in the publication of texts. 12 inscriptions of B-series⁹ contain Telugu phrases inserted into Sanskrit sentences and 6 others of this series¹⁰ contain even a few Telugu sentences. Similarly, C3 and 9 have Telugu sentences in the middle of mainly Sanskrit and Kannaḍa inscriptions, respectively. These are also published here.

7. A22, 24, 48, 109, 118, 119, 120, 123, 130, 131, 134 and 148.

8. A80, 126, 127, 135, 136, 139, 140, 144, 148 and 149.

9. B14, 28, 38, 42, 43, 47, 51, 53, 59-61, 67 and 68.

10. B32, 44, 45, 54, 64 and 68.

Most of the inscriptions refer to gifts or grants made by kings or highly placed persons and their contents are generally stereotyped. The invocatory passages mentioning royal and personal titles in some cases are written in lengthy Sanskrit compounds with an admixture of Kannaḍa. In some inscriptions witnesses to grants are also mentioned. The language variety employed in most inscriptions is colloquial of the times. One Koravi inscription compares well with the prose of Nannaya in style and execution. Six inscriptions¹¹ are metrically composed. I have not taken into consideration such of the inscriptions which are said to have been composed metrically in parts. The inscriptions in verse are very useful leading to 'reconstitution' of the half-nasal that had no exclusive graphemic representation in the inscriptional orthography of any period.

Of all the inscriptions published here, two are more significant at least in my view, the first of them being the hitherto unpublished copper-plate grant from Randuballi (C5) and the other being the Kalakaḍa rock-edict (A 112). The township ruled by Kamalanābha, the grand-father of the great Telugu poet Srīnātha, which was searched for with great zeal and at a great expense by the Late K. Lakshmana Rao occurs in line 27 of C5 in the form of 'kalpaṭṭanabu'. This grant is collected from Raṇḍuballi in Bapatla tq., Guntur Dt. and is dated 764-99 A. D. This is a precious information for the literary historians. The second inscription is from Vāyalpādu tq., Chittoor Dt. and is dated 972 A. D. The juridical points made out in Manusmṛti concerning adultery are repeated in Telugu in lines 13-15 of the inscription. This is a priceless information for social historians.

All but two of the 187 inscriptions of A-Series are engraved in the Brāhmī syllabary. The first few lines of A85 are engraved in Dēvanāgarī variety of the Brāhmī script to be followed by the Telugu-Kannaḍa script for the major portion of the text. The Brāhmī script employed in A1 is of the Bhaṭṭiprōlu variety (also called drāviḍī or ḍāmīlī)¹² which got separated from the main stock of Brāhmī during the 5th cent. B. C. The Brāhmī script itself, according to G. Buhler, was derived from the oldest of the North Semetic alphabets which was introduced into India

11. A81, 82, 88, 89, 136 and 144.

12. G. Buhler, IP, p. 16.

by c 800 B.C.- 10th cent. B. C. or even earlier¹³. It was elaborated and modified by the ancient Indian grammarians and philologists by c500B.C. or earlier and was used in the Asokan edicts of the 3rd cent B. C. in its modified form¹⁴. This script was probably in use in the territory on both flanks of River Kr̥ṣṇa from about 350 B. C. till about 200 B. C. ¹⁵. Burnell, however, states that its use ended by the 4th cent. A.D.¹⁶ It is from this script that the Telugu-Kannaḍa syllabary (called the Vēngī Cālukya script by Burnell but popularly known as Telugu-Kannaḍa 'box-heads') was derived.¹⁷ There are three distinctive sub-types of it, of which, according to Buhler, (i) the *archaic* variety dates between c578 A.D. and 668 A. D. or earlier; (ii) the *middle* variety (called the *calukya* script by Burnell because it was found only in the copper-plate grants of the Eastern Cālukyan kings) ranges between c 650 A. D. and c 950 A.D.; and (iii) the third variety, called the *transitional* script by Burnell and the *old Telugu-Kannada* script by J. F. Fleet, dates between c1000 A.D. and 1300 A. D.¹⁸ K. V. Lakshmana Rao corrects the last date for this type of script to 1200 A. D. but Buhler, however, considers that the transition can be noticed during the 8th, 9th and 10th centuries A. D.¹⁹ It is generally believed that Telugu and Kannaḍa syllabaries got separated from the common script from 1300 A.D. but Al-Bīrūnī could notice the divergence from as early as 1030 A.D. ²⁰

In the present study, we come across the first two sub-types of the common script. The characters of the vengī cālukya

13. Ibid., pp.24-25, 33-34; I J. Gelb, SW, pp. 187 and 201.
14. Buhler, IP, p. 34.
15. Ibid., pp. 47, 49 and esp. 57.
16. A. C. Burnell, ESIP, p. 12.
17. Ibid., p. 14; Buhler, IP, p. 81.
18. Buhler, pp. 81-87; Burnell, ESIP, p. 25.
19. Buhler, IP, p. 92; Āndhra Vijñāna Sarvasvamu 1.374, 377.
20. Burnell, ESIP, p. 25, f.n. 4. For some more details about the origin, growth and development of the Telugu Syllabary, see (i) G. J. Somayaji, ABV, pp. 257-260, (ii) C. Sivaramamurti. IESIS, pp. 42-54 and 150-154, (iii) K.V. Lakshmana Rao, 'Akṣaramulu', Āndhravijñāna Sarvasvamu, 1.334-397, (iv) M. Somasekhara Sarma, Vijñāna Sarvasvamn (Telugu Bhāṣā Samiti) 3.1056-1060, (v) V. Prabhakara Sastry, Telugu Meḡugulu, pp. 93-100, (vi) T. Ramachandra, Mana lipi puttupūrvōttarālu, pp. 97-160 and several other books like 'Vaiyākaraṇa pārijātam' by V. Ch. Sitaramaswamy, etc.

script, unlike those of other sub-types, were always engraved from bottom to top. The four inscriptions (A17,18,25 and 36) engraved in this variety are assigned to the 7th cent. A. D. The 11 inscriptions written in the archaic variety (A62-64,66-73) are assigned, to be conservative, to the 8th cent. A.D. All the Vaydumba inscriptions, stated in the Epigraphical reports as engraved in the archaic or ancient script (A92-94,98,100 and 101), are assigned to the 9th/10th cent. A.D. Similarly, all the inscriptions stated to belong to the pre-Nannaya period (A116-118) are assigned to the 10th cent. A.D.

Mention of dates in numerals was first made in India in the Srikakulam grant of the 8th cent. A.D.²¹ Word numerals came into vogue from 815 A.D.²² In the corpus, every detail of the date except the year in Saka Era is first found in A 11 of 600-500 A.D. The year of the grant was first found in A 103 of 914 A.D., but the word denoting the Era was lost. The earliest occurrence of the date in an inscription in the Saka Era was in A 111 of 972 A.D. The earliest use of plain words denoting numerals is noticed in A 119 of 1006 A.D. The earliest employment of word-symbols indicating the date of the grant is in A144 of 1075-76 A.D.

The many wrong readings in texts are mainly due to similarities in graphs and also to the carelessness and spelling habits of the scribes or sculptors. The graphs for /th/ and /n̄/ are almost similar. The dot and horizontal bar are always not clearly seen engraved. Signs for /l/ and /d/ are nearly the same upto 1200 A.D.²³ Also /d/ and /d̄/, /l/ and /l̄/, and for some time /n̄, l̄, and r̄/ were represented by graphs almost similar to each other. No orthographic distinction was made between /e/ and /ē/, and /o/ and /ō/ until the 17th cent. A.D.²⁴ In many cases, the length of a vowel was generally left unmarked, except in the case of /ī/ and /ū/²⁵. But a study of the corpus shows that even in the case of /ī/ and /ū/, the situation is far from being clear. The representation of double consonants by single

21. Bühler, IP, p. 105.

22. Ibid., p. 106.

23. Burnell, ESIP, p. 28.

24. K. Lakshmana Rao, *Andhra Vijnāna Sarvasvamu*, 1.378; T. Ramachandra, *MLPP*, pp. 131, 132 and 135; A. C. Burnell, *ESIP*, p. 30.

25. Bühler, IP, p. 48; T. Ramachandra, *Op. cit.*

ones and omission of non-aspirates before aspirates are also common.²⁶ *Anusvāra* is said to have been employed to indicate gemination of a consonant. Gemination of a stop following *anusvāra* or a flap, though not universal, is a very common practice²⁷. Added to these, is the speciality of the sign for *anusvāra* [o]. Epigraphists believed that an inscription can be dated on the basis of the location of the graph for *anusvāra* in a given grant. Burnell offers a detailed explanation regarding the location and quality of *anusvāra*. The 'bindu' [o] was always engraved *above* the line in *cēra* grants; it was *on* the line in *cāḷukya* grants.²⁸ The sign for *anusvāra* was originally a dot [.] and a superscript on the right or left of the following syllable. It gradually developed into 'zero' and was written above the line on the right side at the time of Nannaya. In the post-Nannaya period or sometimes even in grants contemporaneous to him, it was written alongside of the following and the preceding syllables. Its notation was generally neglected in writing right from the Prākṛt records of the 2nd cent. A.D.²⁹ It may be

useful to quote here the remarks of J.Ph. Vögel on the situation. He says : "The sign for *anusvāra* too has often been omitted, while in several cases it is difficult to decide whether what appears to be a dot over the akṣara may not be a depression in the surface of the stone due to accident....."³⁰. The same holds good in the case of Telugu inscriptions also. The situation becomes more complicated since it was used as a cover-symbol for homorganic nasals.

The four symbols for /l̥, l̄, ṛ and nṛ/ occur in the corpus from a very early date. The symbol for /l̥/ occurs in B 13 of 506 A. D. at the earliest.³¹ The symbol for /l̄/ first occurs in B9 of 426 A.D. but in a word of doubtful etymology. Its earliest clear occurrence is noticed in B13 of 506 A.D. The symbol for /ṛ/ first appears in B8 of 395-410 A. D. in a place-name 'arutore'. The graph for /nṛ/ first occurs in B12 of the 5th cent.

26. Bühler, op. cit.

27. Regarding gemination of a stop: MLPP, pp. 138-140; re: that of a consonant following /r/: G. S. Gai, HGOK, p. 12, f.n. 31.

28. ESIP, p. 30, MLPP, pp. 137-142; IP, pp. 48 and 88.

29. Op. cit.

30. Vögel as quoted by M. A. Mehendale, HGIP, p. 107.

31. C. Sivaramamurti, IESIS, p. 151; MLPP, p. 104; M. Somasekhara Sarma, Vijñāna Sarvasvamu, 3.1057.

A. D. ³² This was subjected to various kinds of interpretations and was given various values by different scholars at different times. The one peculiarity of the graph is that it almost always occurred in conjunction with the symbol for /n/ and as the second member of the cluster /nr/. It is only in one recent find that it occurred along with the graph for /n/.³³

The primary and secondary forms of the symbols for [ḷ, l̄, and r̄], the primary forms of the signs for [ai̇ and au̇] and the graph for [j̄n̄] do not occur in the corpus.

Gemination of consonants following the rēpha [r] is an orthographic practice borrowed from Sanskrit. Native words are also written in this manner from the 7th cent. A.D., just like loans. This practice was in descending frequency in the case of unassimilated loans from the beginning of the 11th cent. A. D. but became almost accomplished in the case of native element from that time. Geminating a stop following the *anusvāra* is an orthographic practice developed in Telugu from 9th/10th cent. A. D. The number of instances in the material in which a stop was geminated following *anusvāra* are only 36 as against the 347 instances of non-gemination. This means that the practice in question was far from being accomplished by 1100 A. D.

I have not given to social and political histories the importance I gave here to the history of the language. But at the foot of the inscriptional texts references to various historical evidences leading to dating them and different arguments of various scholars are supplied alongside of different text versions. Keeping in view the needs of scholars who know only Telugu or English, the texts are given in both the scripts. But to save space, text versions are supplied only in the Roman script. After providing the texts of inscriptions series-wise and in chronological order, a concordance of the inscriptional glossary is given in both Telugu and English. But the grammatical descriptions of the items, their cognates and etymologies with reconstructed forms are supplied only in Roman script and English so as to avoid difficulties in printing and to save space. I have been selective while supplying cognate words

32. K. Ramakrishnaiah, JVO1, 12.18-20;110-111.

33. See the text of A 58.

and references to the discussions of scholars so as to reduce the bulk of the book, the details of which can be gathered from such source books like the 'Dravidian Etymological Dictionary' and others cited extensively as and when necessary. The important features and aspects which are accountable from a study of the language of the inscriptions are supplied in the following pages in both Telugu and English, separately. The brief essays are highly abridged forms of a historical grammar of Early inscriptional Telugu written by the undersigned. They contain the major conclusions in my doctoral dissertation.

I respectfully dedicate this work to the Late Mallampalli Somasekhara Sarma, the doyen of Andhra historians and paleo-graphists whose affection and unstinted help in the collection of material and in resolving the text versions are priceless. May God rest his soul in peace.

I am grateful to all those who helped me in collecting the material. I am indebted to the Late M. Venkataramaiah and K. Harshavardhana Sarma and to Dr. D. C. Sircar and Sri H.K. Narasimha Swamy. I am grateful to the Government of India for the scholarship given to me covering a portion of my research period and to Sarva Sri A. Ramakrishna Rao and A. Srinivasa Rao Pantulu for the library facilities extended to me. I can not forget Professors G. J. Somayaji, Bh. Krishnamurti, N. Venkata Rao and T. Mahalingam for the help I received from them while researching. I thank the authorities of the Andhra University for admitting me to research course and those of V. R. S. & Y. R. N. College, Chirala, for giving me leave facilities.

Research without prospects of publication is useless. I am very grateful to the Executive Board of the A. P. Sahitya Akademi and especially to its Secretary, Sri D. Ramanuja Rao for having agreed to publish the work in recognition of my labours in the field.

Printing in two languages and scripts with many diacritics is a difficult job. This can be appreciated by those who know the general standards of printing in our country. In this light, I pay compliments to Messrs B.V.R. Balreddy & Co., Secunderabad, for the neat execution of the work.

B. RADHAKRISHNA

ఉపయు క్రరచనలు (BIBLIOGRAPHY)

- Adharvaṇāchārya, Vikṛti Vivēkamū (or Adharvaṇakārikāvaḷi) with "Kavijanamaṇḍana" commentary by Dvitrinṛiṇī Sītā-rāmakavi and review by V.Ch. Sitaramaswami Sastry, V. Ramaswamy Sastry and Sons., Madras, 1955 (2nd edn.).
- Allen, W.S., Phonetics in Ancient India, London, 1953.
- Anantāmātya, Anantacchandamu (or Chandōdarpaṇamu), V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1947 (2nd edn.).
- Anavaratavinayakam Pillai, S., "Dravidic Studies III: The Sanskrit Element in the Vocabularies of the Dravidian Languages," Government Press, Madras, 1923.
- Anjaneya Sastry, K., "Anunāsika prāsamu: Appakavīyamū", Bh. 19,541-544.
- Appakavi, K., Appakavīyamū, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1951.
- Avadhani, D.V., "Telūḡun andali Vṛttagandhi Gadyamulū." ASPP 44,211-223.
- , "Gāthāsaptasāti lōni Telūḡu Padamulū", ASPP 43,85-48.
- , "Prāṇnannayu Yugamū, Hyderabad, 1960.
- , and Ramakrishna Rao, A., Nannaya Pada Prayōga Kōśamū, APSA, Hyderabad, 1960,
- Bhaduri, M. B., A Mundari-English Dictionary, Calcutta University Press, Calcutta. 1931.
- Bhattacharya, S., "Konda Language (Grammar and Vocabulary)". Reprint from the Bulletin of the Department of Anthropology, Government of India, Indian Museum, Calcutta (Part I, pp. 217-243).
- , The Parji Language: A Dravidian Language of Bastar, Stephen Austin and Sons Ltd., Hertford, 1953.
- Biligiri, H.S., "The Nasal Phonemes of Kannaḍa", IL 16, 306-308.

- Bloch, Jules, "The Intervocalic Consonants in Tamil", translated by J. D. Anderson, IA (1919), pp. 191-195.
- _____, "Some Problems of Indo-Aryan Philology", BSOS 5.720-756.
- _____, The Grammatical structure of Dravidian Languages, translated by R. G. Harshe, Deccan College, Poona, 1954.
- Bloomfield, Leonard, Language, George Allen and Unwin Ltd., London, 1955.
- Brown, C. P., A Telugu-English Dictionary, Second edition, revised by M. Venkataratnam, W. H. Cambell, and K. Veeresalingam pantulu, Society for Promoting Christian Knowledge, Madras, 1930.
- Bühler, George, Indian Paleography, Indian Studies: Past and Present, Calcutta (?1959).
- _____, On the Origin of Indian Brāhma Alphabet (2nd edn., revised), Indian Studies No. 3., Strassburg, 1898.
- Burgess and Natesa Sastry, S. M., Tamil and Sanskrit Inscriptions.
- Burnell, A. C., Elements of South-Indian Paleography, second edition, enlarged and improved, London, 1878.
- Burrow, T., "Dravidian Studies I", BSOAS 9.711-722
- _____, " " " II", BSOAS 10.289-297
- _____, " " " III", BSOAS 11.122-139
- _____, " " " IV", BSOAS 11.328-356
- _____, " " " V", BSOAS 11.595-616
- _____, " " " VI", BSOAS 12.132-147
- _____, " " " VII", BSOAS 12.865-896
- _____, "Some Dravidian Words in Sanskrit", TPS (1945), pp. 79-120.
- _____, "Some Loan Words in Sanskrit", TPS (1946), pp. 1-80
- _____, and Bhattacharya, S., The Parji Language, A Dravidian Language of Bastar, Stephen Austin and Sons, Ltd., Hertford, 1958.
- _____, and Emeneau, M.B., A Dravidian Etymological Dictionary, Clarendon Press, Oxford, 1961.

- Butterworth, A. and Venugopaul Chetty, V., A collection of the Inscriptions on Copper-plates and Stones in the Nellore District, Madras (8 vols.), Madras, 1905.
- Caldwell, the Rt. Rev. Robert, A Comparative Grammar of the Dravidian or South-Indian Family of Languages, (3rd edn., revised and edited by the Rev. J. L. Wyatt and T. Ramakrishna pillai), reprinted by the University of Madras, Madras, 1956.
- Chatterji, S.K., "Old Tamil, Ancient Tamil and Primitive Dravidian", IL 14.1-19.
- Chinnaya Sūri, P., Bāla Vyākaraṇamu with "Sarvasvapēṭika" commentary by D. Ramamurti, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1950.
- Droese, the Rev. Ernest, Introduction to the Malto Language, Secundra Orphanage Press, Agra, 1884.
- Elson, B. and Pickett, V.B., "Beginning, Morphology-Syntax," Summer Institute of Linguistics, Santa Ana, California, 1960.
- Emeneau, M. B. "The Dravidian Verbs 'come' and 'give'," Lg. 21.184-218.
- _____, Kolami: A Dravidian Language, University of California Publications in Linguistics, Vol. 12., Berkeley, 1955
- _____, "The Nasal Phonemes of Sanskrit," Lg. 22.86-98.
- _____, "Toda, A Dravidian Language," TPS (1953), pp. 15-66.
- _____, "Proto-Dravidian *c-: Toda t-," BSOAS 15.98-112.
- _____, "A Dravidian Comparative Grammar," unpublished type-script, Summer School of Linguistics, Coimbatore, 1959.
- _____, "Some Indian Etymologies", IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume I, 1958), pp. 71-74.
- _____, and Burrow, T., A Dravidian Etymological Dictionary, Clarendon Press, Oxford, 1961.
- Fries, C. C. and Pike, K. L. "Coexistent Phonemic Systems", Lg. 25.29-50.

- Gai, G. S., A Historical Grammar of Old Kannada (based entirely on the Kannada Inscriptions of the 8th, 9th, and 10th centuries A.D.), Deccan College, Poona, 1946.
- Gelb, I.J., A study of Writing- The Foundations of Grammatology, University of Chicago Press, Chicago, Illinois, 1952.
- Ghatage, A.D., "Phonetics and Phonemics in Historical Linguistics," I in IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume, 1958), pp. 182-187 and II in IL 21.88-88.
- Goda Varma, K., Indo-Aryan Loan-words in Malayāḷam, Rama Varma Bros., Valivokara, 1946.
- Grierson, G.A., Linguistic Survey of India, Vol. IV, Calcutta, 1906.
- Harris, Zellig S., Methods in Structural Linguistics, second impression, University of Chicago Publications, 1955.
- Hockett, Charles F., A Course in Modern Linguistics, The Macmillan Co., New York, 1958.
- Hoenigswald, H.M., Language Change and Linguistic Reconstruction, University of Chicago, Chicago, 1960.
- Iswara Dutt, K., "Prācīnāndhra Bhāṣa-rēphamu", Bh. 7.151-160.
- _____, "śāsanamula lōni Telūgu Bhāṣa", Pratibha, Vol. I, No. I.
- Kētana, M. "Āndhra Bhaṣā Bhūṣaṇamu" with 'Divyaprabhā' commentary of D. Surayya and preface by V. Gopalakrishnaiah, Tenali, 1958 (and also 1949 publication of V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras).
- Kittel, F., A Kannada-English Dictionary, Basel Mission Book and Tract Depository, Mangalore, 1894.
- Kodandaramaiah, T., "Drāviḍa Bhāṣā Sāmya Pada Kōśamu," Bh. 39.19-26.
- Krishnamacharyulu, C.R., "Subject Index to the Annual Reports (for 1887-1936) on South Indian Epigraphy, Madras, 1940.
- Krishnamurti, Bh., "Evolution of proto-Dravidian *l in Telugu", Saṃskṛiti, Rajahmundry, 1958-54 (I and II).

- Krishnamurti, Bh., "Koṇḍa Language", unpublished field-notes.
- _____, "The History of vowel-length in Telugu Verbal Bases," JAOS 75.237-52.
- _____, "Proto-Dravidian *z, IL (Sir Ralph Turner Jubilee Volume I- 1958), pp. 259-93.
- _____, "Alternations i/e and u/o in South Dravidian", Lg. 34.458-468.
- _____, Telugu Verbal Bases, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1961.
- _____, "A Telugu Reader", unpublished typescript (1959).
- _____, "Introduction to Comparative Dravidian", unpublished typescript (1959.)
- Krishnarao, B.V., "Early Dynasties of Āndra Dēśa", Madras, 1942.
- _____, editor, Rājarājanarēndra Paṭṭābhiṣēka Sañcika (Telugu), 1st edn., Andhra Historical Research Society, Rajahmundry, 1922.
- Krishna Reddi, D. V., "Telugu Kavitaṁ eppaṭidi", Bh. 89. 87-89.
- Lakshmana Rao, K. V., "Akṣaramulu", Āndhra Vijñāna Sarvasvamu, pt. I; pp. 334-397.
- _____, Editor-in-chief, Āndhra Vijñāna Sarvasvamu, pt. I, Madras, 1916.
- _____, "Rājarāju Kūturu Sōmala dēvi śāsanamu", RPS, pp. 25-29.
- _____, "Nārāyaṇa bhaṭṭu Kūturu Kupama", RPS, pp.114-115.
- _____, "Yuddhamalluni Bejavāḍa śāsanamu", Ap. 13.162-164.
- Lakṣmaṇakavi, P., Āndhra Nāma Saṅgrahamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1949.
- Mahalingam, T. V., "The Banas in South Indian History", JIH 29.153-181.
- Master, A. M., "Indo-Aryan and Dravidian III", BSOAS 12.340-364.

- Master, A.M., "Intervocalic Plosives in Early Tamil". BSOAS 9.1003-1008.
- _____. "Indo-Aryan and Dravidian", BSOAS 11.297-307.
- Mehendale, M. A., Historical Grammar of Inscriptional Prakrits, Poona, 1948.
- Meillet, A., Historical and General Linguistics, translated by N. G. Kalkar, IL 22.98-109.
- Nannaya (?), Āndhra śabda Cintāmaṇiḥ, with Telugu notes, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1958.
- Narayana Sastry, T., "Prāṇannaya Yugamu: Chandōvikāsamu", a doctoral dissertation in Telugu, unpublished, Andhra University library, Waltair. (?1958).
- Narayana Rao, C., "Bhāratāndhrabhāṣā lakṣanamū", RPS, pp. 49-50.
- _____. Āndhra Bhāṣā Caritramu (History of Telugu Language), 2 Vols., Andhra University Publication, Waltair, 1937.
- Narasimha, A. N. A Grammar of the Oldest Kanarese Inscriptions, University of Mysore, Mysore, 1941.
- _____. History of Kannada Language, Mysore, 1934.
- Natesa Sastry, S. M., Archaeological Survey of South India, Vol. II (compiled for Robert Sewell), Madras, 1884.
- _____. and Burgess, Tamil and Sanskrit Inscriptions. Nida, Eugene A., Morphology (2nd edn., 4th printing), University of Michigan, Ann Arbor, 1956.
- Peddannārya, C., Lakṣaṇasārasaṅgrahamū, Āndhra Sāhitya Pariṣat publication No. 42, Kakinada, 1940.
- Pickett, Velma B. and Elson, B., "Beginning, Morphology-Syntax", Summer Institute of Linguistics, Santa Ana, California, 1960.
- Pike, Kenneth L., Phonemics, University of Michigan, Ann Arbor, fifth printing, 1956.
- _____. and Fries, C.C., "Coexistent Phonemic Systems", Lg 25.29-50.
- Prabhakara Sastry, V., Telugu, Merūgulu, Āndhra Granthamāla, Madras, 1948.

- Prabhakara Sastry, V., "Nannayakū būrvamu Chandassu", RPS, pp.29-33.
- _____, śāsana Viśeṣamulu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1924.
- Pratapa Reddi, S., Āndhrula Sāṅghika Caritra, Āndhra Sārasvata Pariṣattu, Hyderabad (3rd impression).
- Raghava Rao, G. V., Āndhra Gadya Vāṅmaya Caritra, Vol.I, 1923.
- Ramachandra, T., Mana Lipi Puṭṭu Pūrvōttarālu, Viśālāndhra Pracuraṇālayam, Bezwada, 1957.
- _____, "Gāthā Saptasātilōni Tenugu Padālu", Bh.25.409-422.
- Ramaiah Pantulu, J., "Prācīnāndhra śāsanacatuṣkamu", ASPP 24.158-162.
- _____, ed., śāsana Padya Mañjari, 2vols., Āndhra Sāhitya Parisattu, Kakinada, 1930 and 1937.
- Ramakrishnaiah, K., Dravidian Cognates, University of Madras Madras, 1944.
- _____, "Nannayakū būrvam Āndhra Bhāṣā sthiti", Bh.7.879-886.
- _____, "Telugu Language of the First Millennium A.D.", JVOI 12.12-28, 99-121; 13.16-47, 95-103; and 15.71-85.
- _____, "Andhra Bhāṣā Vāṅmayamulu: Prākṛta Samparkamu", Bh.18.4-8.
- _____, "Drāviḍa Bhāṣalu-Sandhi", Bh.8.57-61.
- _____, "Drāviḍa Bhāṣā Lakṣaṇamu-Tolkāppiyamu", Bh.9. 661-665, 647-652; and 10.6-11 and 179-183.
- _____, "Drāviḍa lakāramu: Telūgulō dāni pariṇāmamu", JVOI 12.25-55.
- Ramakrishna Rao, A. and Avadhani, D.V., Nannaya Pada Prayōga Kōśamu, APSA, Hyderabad, 1960.
- Ramamurti Pantulu, G. V., "Rājarāju Kālamand unna Tenugu Bhāṣa", RPS, pp. 116-128.
- _____, Vyāsavaḷi, 2nd impression, Viśālāndhra Pracuraṇālayam, Bezwada, 1958.
- Ramanaiah, B. V., "Inupa Yeḍḍu", Bh. 14.25-27.

- Rama Rao, M., "The Chōlas of Rēnādu", JAHRS 7.215-228.
 _____, ed., Journal of Andhra History and Culture, Guntur.
- Ramaswami Aiyar, L. V., "Aphaeresis and Sound Displacement in Dravidian", QJMS 22.448-480.
 _____, "Tamil I", JOR 9.140-147 and 195-210.
 _____, "Dravidic Glides", VS (G. V. Ramamurti Pantulu Commemoration Volume-English Section), p. 337 ff.
- Ranga Kavi, K., Sāmba Nighaṇṭuvu. V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1949.
- Rēcana, M., Kavijanāśrayamu, V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1960.
- Sankaranarayana, P. A Telugu-English Dictionary, revised and enlarged, V. Ramaswami Sastrulu and Sons, Madras, 1953.
- Schulze, the Rev. F.V.P., A Grammar of the Kuvi Language, Graves, Cookson and Co., Madras, 1911.
- Sekhar, A.C., Evolution of Malayalam, Deccan College Dissertation Series, No. 10, Poona, 1953.
- Seshadri, A., Āndhra Kriyā Viśēṣamulu", Bh. 11.685-90.
- Seshadri Ramana Kavulu, ed., Teliugānā śāsanamulu, Vol. I, Lakṣmaṇarāya Pariśōdhaka Maṇḍali, Hyderabad, 1935.
- Sewell, Robert, Historical Inscriptions of Southern India, edited by Krishnaswami Aiyangar for the Madras University, Madras, 1932.
- Sircar D. C., Select Inscriptions Bearing on Indian History and Civilisation, University of Calcutta, 1942.
- Sitaramacharyulu, B., śabda Ratnākaramu (Telugu-Telugu Dictionary) Dēśa Bhāṣā Granthakaraṇa sabha, Madras, 1912.
 _____, Praudha Vyākaraṇamu (or Trilinga Lakṣaṇa śēṣamu). V. Ramaswami Sastry and Sons, Madras, 1947.
- Sitaramaswami Sastry, V. Ch. Āndhra Vyākaraṇa Saṃhitā Sarvasvamu, Andhra University, Waltair, 1951-52.
 _____, Vaiyākaraṇa Pārijātamu, Andhra University, Waltair.
- Sivaramamurti, C., Indian Epigraphy and South Indian Scripts, Bulletin of the Madras Government Museum No.4, Madras, 1952.

Somasekhara Sarma, M., "Prācīnāndhra Bhāṣā Svarūpamu",
RPS, pp. 50-72.

_____, "Dharmavaramu śāsanamulu", Bh. 5.618-620.

_____, "Modaṭi Jayasiṅgha Vallabhuni Mācerla śilāśāsanamu",
Bh. 28.182-183.

_____, "Lipi Pariṇāmamu", Vijñāna Sarvasvamu, Vol. III,
pp. 1056-1060 (Telugu Saṃskṛti), Telugu Bhāṣā Samiti,
Madras.

_____, "Nannayaku Pūrvapu Telugu śilāśāsanamulu", Bh. 5.
473-484.

Somayaji, G.J., "Some Words Denoting Relationship in the
Dravidian Languages", Annals of the Oriental Research,
12.251-259 (Madras, 1938).

_____, Āndhra Bhāṣā Vikāsamu, Visakhapatnam, 1948.

Sreekantiah, T. N., "Affricates in Kannaḍa Speech", IL
14.88-90.

Srinivasachar, P., ed., A Corpus of Inscriptions in the Telin-
gana Districts of H.E.H. The Nizam's Dominions (Part II)
No. 18, Hyderabad Archaeological Series, 1940.

Subbaiah, K. V., "A Primer of Dravidian Phonology", IA
38. 159-170 and 769-800.

Śūra Kavi, A., Āndhra Nāma śēṣamu, V. Ramaswami Sastry
and Sons, Madras.

Suryanarayana, K., "Ahadanakara śāsanamu", Bh. 14.825-47.

_____, "Inapa Goryalu", Bh. 13.642.

Tagare, G. V., Historical Grammar of Apabhraṃśa, Poona,
1948.

Thyagaraju, A. F., "The Development of Dravidian 1," VS,
pp. 75-88.

Tyagaraju, A.S., "A Study of Telugu Place-Names", JAHRS
14.49-66, 16.16-41, 18.128-138, 22.182-184, and 28.124-144.
(incomplete).

_____, "The Etymological Development of Some Dravidian
Verbal Themes", JAHRS 7.99-102.

- Varma, Siddheswar, *Critical Studies in the Phonetic Observations of Indian Grammarians*, London, 1929.
- Venkanārya, Kōṭi, *Āndhra Bhāṣārṇavamū*, V. Ramaswami Sastry and Sons, 1931.
- Vekataramayya, M., "The Battle of Soremadi", *Journal of the Madras University*, Madras, 12.193-219.
- Venkatarao, N., *Āndhra Vacana Vāṇimayamū*, Āndhra Grantha Māla, Madras, 1954.
- _____, *Tenūgu Kavula Caritra* (from the earliest times to 1250 A.D.), Madras, 1953.
- _____, *Bhāṣā Pariśōdhana: Prayōga Viśēṣamulū*, Madras, 1950.
- Venugopaul Chetty, V. and Butterworth, A., *A Collection of the inscriptions on Copper-plates and stones in the Nellore District*, Madras (3 vols.), 1905.
- Weinreich, U., *Languages in Contact: Findings and Problems*, Linguistic Circle of New York, New York, 1953.
- Whorf, Benjamin, L., *Language, Thought, and Reality*, edited by John B. Carroll, Chapman and Hall Ltd., London, 1953.
- Winfield, W.W., *A Grammar of the Kui Language*, *Bibliotheca Indica*, No. 245, Asiatic Society of Bengal, Calcutta, 1928.
- Yasoda Devi, V., "The History of Andhra Country," (a D. Litt. & Dissertation), *JAHRS* 22.1-52, 23.1-114, 24.87-80, 25.52-152, 26.1-102, and 27.1-44.

సంకేతవివరణం (ABBREVIATIONS)

Books and Periodicals

AB	Āndhra Bhāṣārṇavamū
ABB	Āndhra Bhāṣā Bhūṣaṇamū
ABC	Āndhra Bhāṣā Caritramū
ABV	Āndhra Bhāṣā Vikāsamū
AK	Appa Kavīyamū
An. Re/A.R.	Annual Report (of the Epigraphy Department)
AP./Ap.	Āndhra Patrika
APSA	Andhra Pradesh Sahitya Akademi
ASC	Andhrula Sāṅghika Caritra
ASCM	Āndhra śabda Cintā Maṇi
ASPP	Āndhra Sāhitya Pariṣat Patrika
ASSI	Archaeological Survey of South India
AVS	Āndhra Vijñāna Sarvasvamū
AVSS	Āndhra Vyākaraṇa Saṃhitā Sarvasvamū
AVV	Āndhra Vacana Vāṅmayamū
BDC	Bulletin of the Deccan College, Poona
Bh.	Bhārati
Br.	Brown's (Telugu-English Dictionary)
BSO(A)S	Bulletin of the School of Oriental (and African) Studies.
BV	Bāla Vyākaraṇamū
CDL	Comparative Grammar of the Dravidian or South Indian Family of Languages
CIT	A Corpus of Inscriptions in the Telingana districts of H.E.H. the Nizam's Dominions).
DED	Dravidian Etymological Dictionary
DS	Dravidian Studies
EI	Epigraphia Indica
ESIP	Elements of South Indian Paleography

GOKI	A Grammar of the Oldest Kanarese Inscriptions
HGA	A Historical Grammar of Apabhramśa
HGIP	A Historical Grammar of Inscriptional Prakrits
HGOK	A Historical Grammar of Old Kannaḍa
HISI	Historical Inscriptions of South India
IA	Indian Antiquary
IALM	Indo-Aryan Loan-words in Malayālam
IL	Indian Linguistics
IP	Indian Paleography
JAHC	Journal of Andhra History and Culture
JAHS	Journal of the Andhra Historical Research Society
JAOS	Journal of the American Oriental Society
JIH	Journal of Indian History, Trivandrum
JMU	Journal of the Madras University
K	Krishnamurti, Bh. (Koṇḍa field-notes, unpublished)
Lg.	Language
LSI	Linguistic Survey of India
MAMP	Manual of the Administration of the Madras Presidency
MLPP	Mana Lipi Puṭṭu Pūvōttarālu
NI	A collection of the Inscriptions on Copper-plates and stones in the Nellore Districts, Madras.
PV	Praudha Vyākaraṇamu
QJMS	Quarterly Journal of Mythic Society
RPS	Rājarājanarēndra Paṭṭābhiṣēka Saṅcika
SIAR	Subject Index to the Annual Reports (on South Indian Epigraphy)
SII	South Indian Inscriptions
SIS	Indian Epigraphy and South Indian Scripts
SPM	śāsana Padya Mañjari
SR	śabda Ratnākaramu

SRN	Sūrya Rāya Āndhra Nighaṇṭuvu
STE	P. Sankaranarayana's Telugu-English Dictionary
TFM	Telugu Language of the First Millennium A.D.
TPS	Transactions of the Philological Society
TS	Telingānā śāsanamulu
TVB	Telugu Verbal Bases
VS	Vyāsa Saṅgrahamu (G. V. Ramamurti Commemoration Volume)
VSS	Vijñāna Sarvasvamu (Telugu Saṃskṛti)
VV	Vikṛti Vivēkamu (or Adharvaṇakārikāvaḷi)

Languages

AP.	Apabhraṃśa	Mlt.	Māltō
Brah.	Brahui	NIA	New Indo-Aryan
CDr.	Central Dravidian	Nk.	Naikī
Dr./Drav.	Dravidian	OIA	Old-Indo-Aryan (or Sanskrit)
ETe.	Early Telugu	Oll.	Ollāri
Ga.	Gadaba	Pa.	Pāḷī
Go.	Gōṇḍī	PCDr.	Proto - Central Dravidian
Hi.	Hindī		
IA	Indo-Aryan		
Ka.	kannaḍa	PDr.	Proto-Dravidian
Klm.	Kolāmi	Pkt.	Prākṛt
Ko.	Kōṭa	Pj.	Parjī
Koḍ.	Koḍagu	PSDr	Proto - South Dravidian
Koṇḍa			
Kui		SDr.	South Dravidian
Kur.	Kurukh	Skt.	Sanskrit
Kuwi		Ta.	Tamil
Ma.	Malayāḷam	Te.	Telugu
Mar.	Marāṭhī	To.	Toda
MIA	Middle Indo-Aryan	Tu.	Tuḷu

General

abl.	ablative	gen.	genitive
acc.	accusative	gram.	grammatical
adj.	adjective	hab.	habitual
adv.	adverb	hon.	honorific
a.l.	assimilated loan word	ibid.	ibidem, in the same book, chapter, page, etc.
allom.	allomorph	id.	idem, the same as pre- viously men- tioned.
aux.	auxiliary	i.e.	id est, that is
bl.	blend	imp.	imperative
C	Consonant	indecl.	indeclinable
caus.	causative	inf.	infinitive
cent.	century	ins.	inscription
cf.	confer, compare	inscr.	inscriptional
class.	classical	instr.	instrumental
colloq.	colloquial	intr.	intransitive
concess.	concessive	lit.	literal, literally
cont.	continuous	loc.	locative
cpd.	compound	M	Anusvāra, full or half nasal, transcribed as <i>m̄</i> and <i>n̄</i> or <i>ñ̄</i> , res- pectively
dat.	dative	masc.	masculine
def.	defective	Mdn.	modern
der.	derivative	N	Homorganic na- sal, any of <i>ṅ</i> , <i>ṇ̄</i> , <i>ṇ</i> , <i>n</i> or <i>m</i>
dial.	dialectal	n.	noun
Dt./dt.	District	neg.	negative
ed.	Editor		
edn.	edition		
eg.	exempli gratia, for example		
esp.	especial(ly)		
ety.	etymology, ety- mologically		
fem.	feminine		
fin.	finite		
f.n.	foot-note		
fut.	future		

neut.	neuter	S	Stop (consonants
No.	number		k, c, t, t, p and g j,
nom.	nominative		ḍ, d, b)
n.pr.	noun propria, personal name	sg.	singular
		suf.	suffix
num.	numeral or number	s.v.	sub verbo, un- der the word or heading
n.w.	native word		
obl.	oblique	Tq.	Taluk
p.	page	tr.	transitive
p.adj.	past adjective	u.a.l.	unassimilated loan word
pers.	person		
p.fin.	past finite	V	Vowel
phr.	phrase	var.	variant
p.n.	place name	vb.	verb
pl.	plural	viz.	videlicet, namely, that is to say
ppt.	past participle		
pres.	present	vocab	vocabulary
prob.	probable, prob- ably	vol.	volume
		vs.	versus, as against
pron.	pronoun	v.s.v.	vide sub voce, see under the word(s).
pub.	published		
ref.	refer to		

లిప్యంతరణం (Transliteration)

ఈ గ్రంథంలో వాడిన అకారాది వర్ణక్రమం :

అ (a), ఆ (ā), ఇ (i), ఈ (ī), ఉ (u), ఊ (ū),
 ఋ (ṛ), ఎ (e), ఏ (ē), ఐ (ai), ఒ (o), ఓ (ō), ఔ (au);
 ం (ṁ), ః (ṅ), ః (ḥ); క (k), ఖ (kh), గ (g),
 ఘ (gh), ఙ (ṅ), చ (c), ఛ (ch), జ (j), ఝ (jh),
 ఞ (ñ), ట (ṭ), ఠ (ṭh), డ (ḍ), ఢ (ḍh), ణ (ṇ),
 త (t), థ (th), ద (d), ధ (dh), న (n), ప (p),
 ఫ (ph), బ (b), భ (bh), మ (m), య (y), ర (r),
 ల (ṛ), ల (l), శ (ḷ), వ (v), శ (ś), ష (ṣ), స (s),
 హ (h), అ (ḷ).

సంగ్రహ భాషాచరిత్ర

క్రీ.శ. 1100 వరకున్న ప్రాచీనాంధ్రభాషలో 28 హల్లులూ 10 అచ్చులూ ఉన్న దేశ్యవర్ణమాల ఉండేది, / క, గ, జ, చ, ఙ, ట, డ, ణ, త, ద, న, ప, బ, మ, య, ర, (ఱ), ల, శ, వ, స, హ, (ఱ) / అనేవి హల్వుర్ణాలు. వీటిలో కుండలీకరించి ఇచ్చిన / ఱ, ఱ/లు రెండూ చారిత్రక కాలంలోనే ప్రత్యేకవర్ణత్వాన్ని కోల్పోయినాయి. అప్పటి అజ్ఞుర్ణాలు /అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఎ, ఏ, ఒ, ఓ / అనేవి పది. [ఐ, ఔ]లకు [అయ్, అవ్]లకు అర్థభేదకత్వం లేనందువల్ల అవి ప్రత్యేకవర్ణాలు కావు అరసున్న సంధిగతవర్ణమే గాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదు. పఞ్చిన / పన్నిన¹ వంటి ప్రయోగాలవల్ల ఇ కారం నకారానికి సవర్ణమేగాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదని చెప్పాలి. నిండుసున్న వర్ణానునాసికాలకు పర్యాయసంకేతమేగాని ప్రత్యేకవర్ణంకాదు. చ, ఙ లకు ప్రయోగం కనిపించదు. కాని 'మొడతన' అనే అనే శబ్దంలోని 'తన' చకారాన్ని సూచించటానికి మరో సంకేతం లేనందువల్ల ప్రత్యామ్నాయంగా వాడింది కావచ్చు. సంస్కృత ప్రాకృత పదజాలం ద్వారా తెలుగులో ప్రవేశించిన సహవర్ణాలు మరి ఏడున్నాయి: / ఖ, ఘ, ఠ, డ, ఢ, ఘ, భ, శ, ష / . అయితే తకారం ప్రత్యేకవర్ణమనటానికి తగిన నిదర్శనలు శాసనభాషలో దొరకలేదు. [బూ, ు, ృ] ధ్వనులకు ప్రయోగం లేదు. ఋకారానికి 'రి'కి అర్థభేదకత లేదు కాబట్టి [ఋ] ప్రత్యేకవర్ణంకాదు.

దీర్ఘాచ్చు మీద ద్విరుక్తహల్లుగాని, ఓకారం తరవాత సంయుక్తహల్లు గాని శాసనభాషలో కనిపించవు. పదాదిన [ఙ, ఙ, ట, ణ, హ]లు వచ్చేవి కావు. పదాది శకారం ఓకారానికి ముందు, పదాది ఱకారం అకారానికి ముందు మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి. రేఫతో సంయుక్తమైన /క, త, ద, ప, బ, మ, వ/లు మాత్రమే పదాదిన కనిపిస్తాయి. ఉదా: [క్రొచ్చె, త్రాగిన, ద్రోవది, ప్రాలును, బ్రమన, ప్రూని, వచ్చిన. అకారంతో సంయుక్తమైన / క, వ/లకు మాత్రమే పదాదిన ప్రయోగాలు దొరుకు

1. ఇవీ, ఈ తరవాత ఉదాహరించేవి ఏకాలానివో, ఏకాసనంలోవో, వాటివ్యుత్పత్తులేవో ఆ వివరాలన్నీ పదపట్టికలో చూడవచ్చు.

వున్నాయి. ఉదా: క్షొచ్చె, ప్ట్టొలనాణ్ణు. / క, గ, చ, జ, ట, డ, ణ, త, ద, న, వ, బ, మ, య, అ, ల, శ, వ, స/లు అజ్ఞాధ్యస్థానంలో ద్విరుక్తంగానూ అద్విరుక్తంగానూ కనిపిస్తాయి. అజ్ఞాధ్యస్థంలో అద్విరుక్తంగామాత్రమే కనిపించే హల్వర్ణాలు / ర, వా, అ/లు. అజ్ఞాధ్యస్థంలో రెండేసి హల్వర్ణాలు కలిసిన సంయుక్తవర్ణాలు ఎక్కువగా ఉండేవి. ఎరువుమాటల్లో నయినా మూడేసిహల్వర్ణాలుచేరిన సంయుక్తవర్ణాలు అజ్ఞాధ్యస్థానంలో క్యాచిట్కంగానే ఉండేవి

తాలవ్యామృలకు ముందున్న ప్రాచీనద్రావిడ *కకారం తెలుగులో సాధారణంగా చకారంగా మారేది. క్రీ. పూ. 200 లకూ క్రీస్తుశకం మొదటి కొద్దిశతాబ్దాలకూ మధ్యకాలంలో ఈ తాలవ్యీకరణం జరిగి వుంటుందని బరో అభిప్రాయం.² మూలద్రావిడంలోనే ఈ మార్పు జరిగి వుంటుందని కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు³, దక్షిణద్రావిడంనుంచి తెలుగు ప్రత్యేకభాషగా విడిపోయిన కాలంలోనో క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దికి ముందో ఈ పరిణామం ఆరంభమై తెలుగు సాహిత్యదశకు రావటానికి ముందే పూర్తి అయివుంటుందని భద్రరాజు కృష్ణమూర్తిగారు,⁴ భావించారు. క్రీ. శ. 300-410 నాటి పెదవేగి శాసనంలోని చెఱ్ఱెఱ్ఱువ, కమ్మురాఱ్ఱెఱ్ఱువ అనే మాటల్లోని 'చెఱ్ఱువు' శబ్దం మూలద్రావిడవదం * కెఱ్ఱయ్ నుంచి ఏర్పడ్డది. అంటే తాలవ్యీకరణం ఆనాటికే భాషలో పూర్తిగా స్థిరపడింది దనవచ్చు. క్రీ. శ. 5వ శతాబ్దినాటి ఒక ప్రాకృతశాసనంలో సంస్కృతంలోని 'కిరాత' శబ్దభవమైన చిలాత శబ్దం అభిస్తున్నది⁵. ఇటువంటి నిదర్శనలనుబట్టి ఈధ్వని పరిణామం మధ్యాంధ్రదేశంలో క్రీ.శ. 3/4 శతాబ్దాల్లో ఆరంభమయిందని చెప్పగలం. కాని 'చేయు' ధాతు పూర్వరూపమైన *కేయు రూపాలు శాసనభాషలో క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దివరకూ అక్కడక్కడ కనిపిస్తునే వున్నాయి. ముంజేరుశాసనంలో కేచిన (= కేసిన) అనేరూపం, కొత్తూరు శాసనంలో కేసి అనేరూపం. బైరవకొండశాసనాల్లో కేసిన, కేసిరి అనేరూపాలు, అభిస్తున్నాయి. అంటే ధ్వనిపరిణామం అప్పటికప్పుడో పూర్తయినా

2. BSO(A)S 11.122-189, ముఖ్యంగా .128.

3. JVOI 15.78.

4. TVB §.1.11, esp. 1.18.

5. M.A. Mehendale, HGIP, Intro., p. xxiii and pp. 120, 122,

లేఖనసంప్రదాయంలో పూర్వరూపాలు చాలాకాలం నిలిచాయనుకోవాలి.

ప్రాచీనాంధ్రభాష పర్వడేనాటికే పూర్తయిన ప్రధాన ధ్వనిపరిణామాల్లో పదాది సరళవర్ణాలుండటం ఒకటి. అసలు మూలద్రావిడంలోనే పదాదిన సరళాలు లేవని బిషప్ కార్టైల్ వాదించాడు.⁶ కె.వి.సుబ్బయ్య,⁷ టి బి⁸, భద్రరాజు కృష్ణమూర్తి⁹ గారలు వైవాదాన్ని సమర్థిస్తుండగా లూల్ బ్లాక్¹⁰, గోదవర్మ¹¹, ఎ.మాస్టర్¹², ఎస్. కె. చట్టర్జీ¹³లు పదాదిసరళాలు ఉండేవని వాదించారు. ఈ శాసనభాషను పరిశీలించినప్పుడు పదాదిసరళాలుండేవనే వాదన అంత సమంజసంగా కనిపించదు. అందుకు ప్రధానకారణాలు ఆరు :

- (1) క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దికి ముందుకాలంనాటి స్పష్టవ్యుత్పత్తిగల దేశ్యపదాల్లో పదాదిన సరళవర్ణాలు కనిపించటం లేదు.
- (2) సరళాది తదృవాలు క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దినుంచీ అల్పాలసంఖ్యలో మాత్రమే దొరుకుతున్నాయి.
- (3) శాసనభాషలో పరుషాది సరళాదిరూపద్యయంగల మాటలు ఏకకాలంలోనే కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. కుడావాడ : గుడివాడ ; ఖణ్ణుగ : గణ్ణుగ ; బాదిశమ్మక : పాదిశమ్మక, మొ.
- (4) ఎరువుమాటల్లోని పదాదిసరళాలను పరుషీకరించిన నిదర్శనాలుకూడా శాసనభాషలో లేకపోలేదు. ఉదా. తుగ : దుక/దుగ, మొ.
- (5) వ్యుత్పత్తినిర్ణయం నిష్కర్షగా చేయటం సాధ్యపడని గుఱంబు, గెల్పి వంటి నాలుగైదు మాటలు ఆధారంగా మూలద్రావిడంలోనే పదాదిసరళాలు ఉండేవనటం సమంజసం కాదు.
- (6) పదాదిసరళాలున్న వ్యక్తినామస్థలనామాలు చాలా ఉన్నాయిగాని వాటి వ్యుత్పత్తి సందిగ్ధంగానే ఉంది.

సరళాదిపదాలు రెండు రకాలు. పదాదిపరుషాలనో వకారంవంటి ఇతరవర్ణాలనో సరళీకరించటంవల్ల ఏర్పడ్డవి మొదటిరకానివి. వర్ణవ్యత్యయం కారణంగా సరళాదిపదాలై నవి రెండోరకానివి. ఈ రెండోరకానివి

6. CDL, pp. 138-139.	10. Jules Bloch, 1A 48.194-195.
7. IA 88.39-221	11. BSO(A)S 8.562.
8. BSO(A)s 9.711-722.	12. BSO(A)S 9.1008.
9. TVB § 1.55 and § 1.70-73esp.	13. 1L 14.9-15.

తిరుగా రెండు విధాలు : అద్విరుక్త సరళాదిపదాలు, సంయుక్తవర్ణాది పదాలు.

ఊనిక ప్రథమాక్షరం మీదినుంచి ద్వితీయాక్షరం మీదికి మారగా పురాణాంధ్రంలోనే వర్ణవ్యత్యయం జరిగి సరళాది పదాలు ఏర్పడ్డాయని కె. వి. సుబ్బయ్యగారి వాదం.¹⁴ ఈ పరిస్థితిని ఎల్. వి. రామస్వామి అయ్యర్¹⁵, ఎం. బి. ఎమెనో¹⁶ గారలు కూడా పరిశీలించారు. ఈ ధ్వని పరిణామానికి ఎ. మాస్టర్ 'ప్రో-ఎంథెసిస్' (pro-enthesis) అనే పేరు పెట్టారు.¹⁷ వర్ణవ్యత్యయంతోపాటు అచ్చంకోచంకూడా (అ¹హఅ²>హ అ¹అ²>హఅ) అదేసమయంలో జరిగిందని భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారి అభిప్రాయం.¹⁸ ఈమార్పువల్ల తెలుగులో వదాదిన / గ, డ, ద, వ, ర, ఊ, ల, శ, బ/లున్న శబ్దాలు ఏర్పడ్డాయి. ఉదా. గారి, డగ్గుంబట్టి, దాని, వాస్తు, రెణ్ణు, జేని, లేచి, శోన, బచ్చు. ఈ శబ్దాల్లోని 'శోన'కు పూర్వ రూపమైన ఒళన ("సోటమహారాజు ల్లోళన ఇప్పటిోలి అణపోతులు"), బచ్చుకు పూర్వరూపమైన *అటియు ధాతురూపం అటిన అనేవి ఈ శాసనాల్లోనే లభిస్తున్నాయి. ఈ మార్పు శాసనభాషాకాలానిఁ చాలాముందే పూర్తయివుంటుంది

అచ్చంకోచ వర్ణవ్యత్యయాలవల్ల ఏర్పడ్డ పదాది సంయుక్త వర్ణాలకు క్రీ.శ. 4/5 శతాబ్దినుంచీ శాసనప్రయోగాలు లభిస్తున్నాయి. క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దికే వదాది క్క-, వ్త-, వ్త-లు క్రమంగా క్ర-, ప్ర-, వ్ర-,లుగా మారేయి. ఉదా. క్కొచ్చె; క్రొచ్చె; వ్తొన్దొంబు; ప్రొన్దొంబు; *వ్త-: వ్రచ్చిన.

క్రీ. శ. 4/5 శతాబ్దినాటి (అటు) తొత్త శబ్దం క్రీ. శ. 10 వ శతాబ్దినాటి త్రోవకు పూర్వరూపం. అంటే ఆనాటికి సంయుక్తవర్ణ గతమైన శకట రేఫ (మాధ్యమికరూపం *త్తోవ అని ఉండాలి) సాధురేఫగా పరిణమించిందని గుర్తించాలి.

పదాదిసంయుక్తవర్ణగతమైన సాధురేఫ క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దిమధ్య కాలంలో రాలిపోయివుంటుందని భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తిగారి అభిప్రాయం¹⁹ శాసనస్థనిదర్శనాలనుబట్టి ఈమార్పు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిలోనే ఆరంభమయిందని చెప్పవచ్చు. ఉదా అయ్యవోళు, గొచ్చి, పోలమ, మాని... అయితే ఈమార్పు విరళంగా ఉండేది; చారిత్రక కాలంలో స్థిరపడలేదు.

14. 1A 88.209.

15. QJMS 22.448-80.

16. Lg. 21.191-192.

17. BSO(A)S 12.840-884.

18. TVB § 1.121-188.

19. Ibid., § 1.145.

పదాది య, వ, లు క్రమంగా క్రీ. శ. 5,9 శతాబ్దాలనుంచే లేఖనంలో కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. యుళ్లలూరు, యలమ్మ; వకొట్టి, వుద్దినీ. వర్ణ విధేయలేఖనంలో పదాది య, వ, లుండవు.

శాసనభాషలో పదమధ్య ప్రత్యయాత్మక గ, వ,కారాలు మారు పాటు పొందినట్లు నిదర్శన లున్నాయి. వీటిలో ఏమార్పు ఏ ప్రాంతంలో మొదలయిందో చెప్పటం సాధ్యంకాదు గాని ఇవి పరస్పరం క్రీ. శ. 11 వ శతాబ్దిలో మారే యనటానికి సాక్ష్యాలున్నాయి. ఉదా.

(i) -గ->-వ- : నాలుగు : నాలువు

(ii) -వ->-గ- : దణ్ణువు : దణ్ణుగు

మూలద్రావిడ * ఇకారం తెలుగులో నకారంగా మారటం క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్దిలో మొదలై 9వ శతాబ్దికి పూర్తయింది. అనాటి రామేశ్వర స్తంభశాసనంలో అణతి, పని అనే రెండుశబ్దాలున్నాయి. క్రీ.శ. 9వ శతాబ్ది నాటి చెన్నరాయనిపల్లి శాసనంలో 'తన' శబ్దాన్ని 'తణ'గా రాసిన విలోమ లేఖనం కనిపిస్తుంది. కొఠం వంటి శబ్దాల్లో క్రీ.శ. 11 వ శతాబ్దిలోకూడా ప్రాచీనఇకారం లేఖనంలో కనిపించినా ఈ ధ్వనిపరిణామం 9 వ శతాబ్దికే పూర్తయిందనాలి.

క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దిలో పల్నాటిసీమలో అబ్దుల్లహ్ కారం ఇకారంగా కొన్నిరూపాల్లో మారటం ఆరంభమయింది. ఉదా. కొడికిం : కొణెకి. ఈ మార్పు భాషలో విరళమే.

క్రీ. శ. 4/5 శతాబ్ది నాటి పెదవేగిశాసనంలోని చెఱ్ఱెఱువ, కమ్మూరాఱ్ఱెఱువ అనే మాటల్లో మొదటిదాంట్లో శకటరేఫను నిలిపి రెండోదాంట్లో మానీ వాడుక చేసినందువల్ల అప్పటికి చాలాకాలం మునుపే సాధుశకటరేఫలు రెండూ రేఫగా (/ర/) పర్యవసించాయని ఊహించవచ్చు. క్రీ.శ. 7,8 శతాబ్దాల నాటి ఇరుకుటూరు, చిట్టేరు శబ్దాల్లో శకటరేఫ తొలిగిపోయింది. 8 వ శతాబ్ది నాటి పడమఱులూటి అనే శబ్దంలోని 'ఱు' శబ్దంలో లేని శకటరేఫ అవతరించింది. రేఫఱుకారాల భిన్నవర్ణత్వం క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్ది నాటికే మధ్యాంధ్రదేశంలో నశించటం మొదలై మరోశతాబ్దంలోపుగానే

దేశవ్యాప్తంగా అల్లకపోయిందనవచ్చు. అంటే అజ్ఞాధ్యంలో శకటరేఫ సాధురేఫగా మారిందని అర్థం.

క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిలో మూలద్రావిడ *శకారం తెలుగులో లకారంగా మారటం మొదలై 9వ శతాబ్దినాటికి పూర్తిగా అజ్ఞాధ్యంలో ప్రత్యేకవర్ణత్వం కోల్పోయింది. 8వ శతాబ్దినాటి ధరణికోట శాసనంలో *శకారం తొలిగిపోయివ రూపం కొలచి అనేది కనిపిస్తుంది. కృష్ణాగోదావరీ మండలాల్లో క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ మూలద్రావిడ *లకారం ఉండవలసినచోట్ల శకారం నిలిపి రాసిన విలోమలేఖనాలు కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. అయ్యవోళు, కళర్, తళవర. అంటే *శకారం అనాటికే అజ్ఞాధ్యంలో లకారంగా మారిందని అర్థం.

క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినాటికే అజ్ఞాధ్య అకారం డకారంగా మారిందనటానికి నిదర్శన లున్నాయి. ఉదా కుడుచు, మొ.

వర్ణసమీకరణం కారణంగా అజ్ఞాధ్యంలో ద్విరుక్తమైన [క, గ, చ, ట, డ, ణ, త, ద, న, స, బ, మ, య, అ, ల, శ, వ, స]లు ప్రాచీనాంధ్రభాషలో ఏర్పడ్డాయి. ఈ పరిణామం సాహిత్యం ఏర్పడటానికి ముందే జరిగిందని బరో²⁰, కృష్ణ మూర్తుల²¹ అభిప్రాయం. అయితే ఈమార్పు క్రీ.శ 4వ శతాబ్దికే వచ్చిందనటానికి శాసనాధారాలున్నాయి. ఈసమీకరణం రెండు విధాలు: (i). (హ)అహ-హ > (హ)అ-హహ. ఉదా. ఇచ్-చిన; (ii). (హ)అహ-అ > (హ)అహహ-. ఉదా. కొట్-ఊరు. ఈ ధ్వనిపరిణామం మొదలై న తరవాత ఏడుశతాబ్దాలవరకూ ఈమార్పు కలగనిరూపాలు అక్కడక్కడి లేఖనంలో నిలిచాయి. ఉదా. పెర్దల్.

చారిత్రకకాలంలోనే ద్విరుక్తకార శకారాలుకూడా ద్విరుక్తనకార లకారాలుగా మారిపోయాయి. క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దినాటి కొణ్ణశబ్దం 9/10 శతాబ్దికి కొన్నగా మారింది. క్రీ.శ. 10వ శతాబ్దిలోకూడా లేఖనంలో అణ్ణవంటి రూపం నిలిచినా మార్పు అప్పటికే పూర్తయిందనాలి. అజ్ఞాధ్య ద్విరుక్తశకారం క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దికే ద్విరుక్త లకారంగా మారింది. ఉదా. పళ్ళి: (రణ్ణు) బల్లి.

భిన్నహల్వర్ణాలు అజ్ఞాధ్యంలో సమీకరణం చెందగా అజ్ఞాధ్యసంయుక్తవల్లులు (అహ¹హ²అ) కొన్ని చారిత్రకకాలంలోనే ఏర్పడ్డాయి. అటు

20. BSO(A)S 11.129.

21. TVB § 1.179-180.

వంటి మార్పుల్లో 'ణ్' అజ్ఞాధ్యంతలో 'న్'గా మారటం ఒకటి. ఈ మార్పు క్రీ. శ. 9 వ శతాబ్దికే పూర్తయింది. ఉదా. పఞ్చిన : పన్చిన. 'శ్' అవిధం గానే క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది నాటికి 'ల్'గా మారింది. ఉదా. పల్కిన. ఆకాలంలోనే సంయుక్త వర్ణ గతమైన శకటరేఫ సాధురేఫగా మారింది. ఉదా. తూఱ్ఱు : తూఱ్ఱున. 'స్త' అప్పుడే 'స్త, ణ్ణ, ణ్ణి' లుగా మారటం జరిగింది. ఉదా. ఇన్ఱు : ఇన్ఱుల; తాన్ఱి కొన్ఱు : కొణ్ణ; వణ్ణెణ్ణ. 'శ్' క్రీ. శ. 9 వ శతాబ్దిలో 'ల్'గా మారింది. ఉదా. వెళ్ళు : వెల్ళారు. సంయుక్త వర్ణ గతమైన సాధురేఫ క్రీ. శ. 9 వ శతాబ్ది నుంచి మీది హల్లుతో కలిసి నప్పుడు వర్ణసమీకరణం చెంది అజ్ఞాధ్యంత్యవరహల్లుగా మారింది. ఉదా. ఉవుఱ్ఱూరు : ఉవుఱ్ఱూరు.

పదమధ్యాచ్ఛలోపం వల్ల అజ్ఞాధ్యంతలో సంయుక్తవర్ణం ఏర్పడటం క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దిలోనే జరిగింది. దీవశబ్దభవమైన *దివియనుంచి ఏర్పడ్డ దివ్య, దీవ్య శబ్దాలు నాటి శాసనాల్లో దొరుకుతున్నాయి. తిక్కనకవితలోని 'దివ్యాఱువు' వంటి ప్రయోగాలు 13వ శతాబ్దికి ఈ మార్పు పూర్తయిందన టానికి నిదర్శనాలు.

అర్థభేదం లేకుండా ప్రథమాక్షరంలో హ్రస్వదీర్ఘాచ్ఛలతో రూపాంతారాలున్న జంటమాటలు కొన్ని శాసనభాషలో లభిస్తున్నాయి. ఇవి రెండు రకాలు: (1) ఇందువల్ల అక్షరసంఘటనలో మార్పురానివి. ఉదా: ఎమ్మది: ఏమ్మది, కున్ఱుత్: కూన్ఱుఱు, మిన్ఱు: మీన్ఱు; (2) హ్రస్వాచ్ఛమీద ద్వీరుక్త హల్లుగాని దీర్ఘాచ్ఛమీద అద్వీరుక్త హల్లుగాని ఉండేది. ఉదా. క్షోచె: క్రోచ్చె, జూవి: జువ్వి. ద్వితీయాక్షరంలో హ్రస్వదీర్ఘ భేదమున్నా అర్థభేదంలేని పదాలు కొన్ని లభిస్తున్నాయి. ఉదా. కళర్: కళార్. ఈ జంటవల్ల 'కల వారు' నుంచి అర్వాచీనకాలంలో 'కలారు' అనే రూపం ఏర్పడ్డదనే మన 'పాఠ్యకర్తల విశ్వాసం ప్రామాదికమని తెలుస్తుంది.

చాలా ప్రాచీనకాలంలోనే ఆర్యభాషా ప్రభావంవల్ల పరుష సరళాలకు ముందు వర్ణపంచమాక్షరానికి బదులుగా అనుస్వారం వాడటమనే సంప్రదాయం తెలుగులోకి వచ్చింది. క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది నుంచి ఈ రెండు పద్ధతులూ పదాంశాల్లో, పదాంశావధుల దగ్గరూ, పదాంతంలోనూ పర్యా యోపయోగంలో ఉండేవి. ఉదా: (i) పదాంశంలో : పణ్ణూర, కంగూర: కఙ్గూర; (ii) పదాంశావధి దగ్గర: విలెంబలి, చెఱ్ఱెఱువ; (iii) పదాం తంలో: ప్రవర్తమానం. సంప్రదాయ వ్యాకరణాలు స్పష్టంగా నిషేధించక

పోయినా వండితలోకం దోషంగా పరిగణించే పంక్త్యాది అనుస్వార లేఖనం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచే కనిపిస్తుంది. ఉదా. పులో-ంబన, సిద్ధీశ్వర-ంబన. అనుస్వార పరసవర్ణాదేశాల్లో ఏది అధికోపాదేయమో తేల్చుకోలేక ఒకే పదంలో రెండూ ఉపయోగించిన సందర్భాలూ ఏదోఒకటి రాయబోయి తప్పగా రాసిన సందర్భాలూ శాసనాల్లో దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) రెండూ వాడినవి: నాంబ్బ, వేళుగుంట్ట; (ii) తప్పగా రాసినవి: నామ ధేయింబు (=నామధేయమ్ము), వంనస (=వన్నస), చిమ్మర్ (=చిమ్మర్ /చింతుర్), సజ్జత్సరంబు (=సంవత్సరంబు), మొ. క్రీ. శ. 4వ శతాబ్ది నుంచీ అనుస్వారం వాడుకలోకి వచ్చిందనీ, ఆ వాడుక 7, 8 శతాబ్దాల నాటికి స్థిరపడిపోయిందనీ చెప్పవచ్చు.

మొత్తంమీద క్రీ. శ. 1100 వరకూ అనుస్వారోపయోగంకన్నా పర సవర్ణ లేఖనమే ప్రచురతరంగా ఉండేది. ఆ తరవాత అనుస్వారమే ఎక్కువ వాడుకలోకి వచ్చినా పూర్వమర్యాద పూర్తిగా తొలిగిపోలేదు. అనుస్వారం వాడుక /జ, మ/లకు బదులు బహుళంగా, ఇ కారానికి బదులు సమవ్యా ప్తిలో, /ణ,న/లకు బదులు విరళంగా ఉండేది. ఇది దేశ్యశబ్దాల్లో పరుష సరళాలకు ముందు, తద్భవాల్లో /ణ,వ/లకు ముందు కూడాను, తత్సమాల్లో మహాప్రాణాలకూ య, శ, స, హ, లకు ముందున్నూ ఉండేది.

అర్ధానుస్వారానికి ప్రత్యేకలిపినంకేతం లేదు. మొదట బిందువుగా, తరవాతసున్నగా పరిణమించిన ఒకే సంకేతాంశం పూర్ణార్ధబిందువులు రెంటినీ సూచించేది. ఛందోలక్షణాలమీద ఆధారపడి కొన్నిసమయాల్లో అర్ధానుస్వారాన్ని పునరుద్ధరించటం సాధ్యమవుతుంది. అనుస్వారానికి ప్రత్యామ్నాయంగా పరసవర్ణాదేశం జరిపిన సందర్భాల్లోకూడా ఛందోగతినిబట్టి అర్ధానుస్వారపునరుద్ధరణ సాధ్యమవుతూనే ఉంది. అర్ధానుస్వారం అంటే పూర్వార్థాచ్యుకు ఆనునాసిక్యమనే అర్థం. ఉదా. ప్రభుం బద్ధరంగుం బద్దీన....వడ్డెణ్ణుం గొని....వేంగినాట్టిం... (A81.4-8:846) వంటి పద్యశాసనాలను “*ప్రభుం బండరంగుం బద్దీన.... వేంగినాటిఁ” అనే చదవాలి; లేకపోతే గణభంగం. “గవ్వణ్ణంబ్....కొట్టంబుల్....(A81 3,8:848) అనే చోట “గవ్వణమ్.... కొట్టముల్....” అనే పఠించాలి; లేదా ఛందోభంగం. దీర్ఘమీద సాధ్య పూర్ణం లేదంటారు వైయాకరణులు. కాని శాసనభాషలోకూంతు సరియ పోల్పొం గాంతలెండ్లు (A188.11:1065) అనే ప్రయోగం దొరుకు తున్నది. “పిండె ఖలుండు దతుండను వీటిడి పాటుండు...” మొదలైన

వన్నెచోడ ప్రయోగాలను అనుసంధించినప్పుడు మాండలికంగా నయినా ప్రాచీనాంధ్రంలో ఈ పరిస్థితి ఉందని చెప్పవలసి వుంటుంది.

బిందువుమీది పరుషసరళాలను ద్వీరుక్తంచేసి పూర్ణబిందువును, చేయక ఖండబిందువును, పూర్వులు నిరూపించేవారు. అయితే ఈ లేఖనసంప్రదాయం ప్రాచీనాంధ్రంలో నియతంగా లేదు. ఉదా. (i) పూర్ణబిందువే ఉండవలసినా మీదిహల్లు అద్విరుక్తంగా ఉండేది : పణ్ణురంగు, బింకమ్; (ii) ఖండబిందువుకు అవకాశం లేకపోయినా ద్వీత్వహల్లు రాసేవారు: సామంత-త్, ఎత్తించె.

అర్ధానుస్వారం తత్పూర్వార్థాచ్చుకు ఆనునాసికోచ్చారణ సూచకమని కేతన చెప్పినమాటలనుబట్టి భావించాలి²². అంతకు మించిగాని అందుకు విరుద్ధంగాగాని నిదర్శనాలు లేవు. ప్రత్యామ్నాయోపయోగం కారణంగా అనుస్వారం అనునాసికవర్ణాలకు పర్యాయసంకేతమేగాని ప్రత్యేకవర్ణం కాదని చెప్పవచ్చు.

సంధిలో పదాంతాత్తు లోపించటం క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్ది నుంచీ కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ. 6వ శతాబ్దిలో పదాంతాత్తు నిలిచినట్లు, 7వ శతాబ్దినుంచి అత్తుమీద యడాగమం జరుగుతున్నట్లు, నిదర్శనాలు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) సంధికి : ఇడ్డట్లు (=ఇడ్డ+అట్లు); (ii) యడాగమానికి : కలయస్త (=కల+అస్త); (iii) సంధిలేమికి : పన్నస ఇరవది. కొన్నిసమయాల్లో అత్తుమీద వడాగమం వస్తుండేది. ఉదా. ఎట్టు-వుమ్మయును.

ఇత్సంధి ప్రాచీనమేగాని క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్ది వరకూ వికల్పంగా ఉన్న ఇత్తుమీది యడాగమం తరవాతికాలంలో బహుళమయింది. ఉదా. (i) సంధికి : శ్రీకెల్లన్ (=శ్రీకి+ఎల్లన్); (ii) యడాగమానికి : ఇరవది యాదినాల్కు (=ఇరవది+ఆది నాల్కు); (iii) సంధిలేమికి : ఇరుపలయది-సను.

ఉత్సంధి మొదటినుంచీ బహుళంగానే ఉండేది. క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్ది నుంచీ ఉత్తుమీద యడాగమం కనిపిస్తూ, ఈ ఆగమం 11వ శతాబ్దికి బహుళవ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. అంటే ఉత్సంధి నిత్యంకాకపోగా వైకల్పికంగానే ఉండేదని గుర్తించాలి. ఉదా. (i) సంధికి : ఊడ్లందు (=ఊడ్లు+అందు); యడాగమానికి : వారు-యిల్లకాను (=వారు+ఇల్లకాను); సంధిలేమికి : రేనాణు-వళన్.

22. ఆంధ్రభాషాభూషణము, పద్యాలు 80, 86, 87.

హల్లుకు ముందుకూడా పదాంతాచ్చులు లోపించటం విరళంగా ఉండేది. ఉదా. అన్వారు (=అను+వారు), నల్లుముడ్లు (=నలు+తుముడ్లు). ఈ హలంత శబ్దాల చివర అజాగముం ఏర్పడలేదనటమే ఎక్కువ శాస్త్రీయమేమో. ఏకాక్షర ధాతువుల తుదిహల్లుకు అచ్చులముందు క్రి. శ. 7 వ శతాబ్దినుంచీ ద్వీరుక్తత కనిపించేది. ఉదా. అన్నేణ్ణన్ (=అన్+ఏణ్ణన్).

గనడదవాదేశం మొదట వైకల్పికంగాను, క్రి. శ. 8-11 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో నిత్యంగాను, ఉండేదనవచ్చు. కాని దాదేశానికి శాసనస్థ నిదర్శనాలు దొరకలేదు. ఉదా. (i) సంధికి: ఆణితి-గాను, స్థితి-దప్పి, పణి-సేసిన, ఏను-వుట్లు; (ii) సంధి లేమికి: రెండు-తోటకు, ఆడ్లు-పట్టు. ఈ ఆదేశం సంప్రదాయవ్యాకరణాలు చెప్పినదానికన్నా ఎక్కువ వ్యాప్తి లోనే ఉండేది. తత్సమాల్లో, ద్రుతాంతాలమీదా, విశేషణాలమీదా, క్షార్త కాలమీదా, సమాసగత సంవృతాక్షరాల్లో, గనడదవాదేశం జరిగేది. ఉదా. (i) తత్సమాల్లో: కలయంత - గాలంబగ, బెణయేళ్ళరంబు - గలసనివ్వుక హనంబు, విత్తుపట్టు - ప్రసాదజ్ఞేసి; (ii) ద్రుతాంతాలమీద: నాలును-వుట్టు, కట్టె - సూరె, ఇన్దు-ప్రత్యక్షబ యన్నన్, పసుల-సంపిన; (iii) విశేషణాలమీద: ఇరు-వుట్టి; (iv) క్షార్తకాలమీద: పొంది-గాని; (v) సంవృతాక్షరాల్లో: అయ్య-వోకు, నిడుం-గట్ట, దమ్ము-పురంబున. అయితే మొత్తం మీద శాసనభాషలో ఈ ఆదేశంగల రూపాల సంఖ్య విరళమే.

ద్రుతం అన్నది ప్రత్యయాంతంలోని అనునాసికవర్ణ మేగాని మరొకటి కాదు. ద్రుతసంధి క్రి.శ. 6-9 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో వైకల్పికంగానే ఉండేది. కాలక్రమాన ఇది బహుళమయిందే గాని 11వ శతాబ్దిలో కూడా నిత్యసంధి కాలేదు. కాని క్రి. శ. 9, 10 శతాబ్దాల్లోని పద్య శాసనాల్లో మాత్రం ఈ సంధి నిత్యంగానే ఉండేది. ద్రుతాంతాల మీది పరుషాలు సరళాలుగా మారటమనే ఈ సంధి పదిరకాలుగా కనిపిస్తుంది. ఉదా. (i) ద్వితీయాంతాల మీద: దీని-గాచినవారు, పాఱ-జమ్మినవాస్తు; (ii) తృతీయాంతాల మీద: వైదుంబుళచేతం-బట్టం కట్టబడి; (iii) చతుర్థయాంతాలమీద: నాకు-బణిసేసిన; (iv) సప్తమయాంతాల మీద: సుద్ద పక్షున-బచ్చమియు; (v) సముచ్చయంమీద: పణ్ణెణ్ణం-గొణి, గుడ్లుం-త్రాకారంబు; (vi) అన్నంత క్రియలమీద: కట్ట-బడిన; (vii) భూతకాలిక సమాపక క్రియలమీద: కట్టించెం-గ్రమబున; (viii) విధ్యర్థకక్రియలమీద: చేయవలయుం-గాన; (ix) విశేష

చాలమీద: నిడ్డు-శెఱువున; (x) అవ్యయాలమీద: నేల యెల్లం-గావంబూని. ద్రుతసంధి జరగని సంసర్పాలు లేకపోలేదు. ఉదా. పాఱకు-కుణ్ణికాళ్ళుళ, పులొంబున-చెఱువు పడునూఱికోటన్, చేరమళ్ళలమ్మున - తొఱ్ఱు కొణ్ణన్, పణ్ణన్-వళ్ళినాటి.

క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్దినుంచీ ద్రుతంమీద యడాగమ, వడాగమాలు కూడా కనిపిస్తాయి. అంటే ఆనాటినుంచీ పదాది య,వ,లు వాడుకలోఉన్నాయని గ్రహించాలి. ఉదా. (i) యడాగమం: పఱ్ఱుమియు-యాచిత్త్యవారంబు, తురుమర విషయంబు-యేళువారి, పడుమట - యేడుపుట్లాడ పట్టును; (ii) వడాగమం: ఇఱ్ఱకా-చెఱుగువారు, పోటున-వకొట్టి, పట్టగుడియు-వుద్దిని. ప్రథమాంతశబ్దాలమీదకూడా పదాదియకారాన్ని నిలిపివేసినంధిపాటించటం ప్రాచీనకాలంలో (1వ శతాబ్దిలో) ఉండేది. ఉదా. సంవత్సరమ్ముళ్-యేనగునాణ్ణు.

తత్సమశబ్దాలకు తెలుగుపదతిలోను, తెలుగుమాటలకు సంస్కృతపదతిలోను, సంధిచేయటం ఆక్కడక్కడ కనిపిస్తుంది. ఉదా. (i) నీలీశ్వర (= నీల + ఈశ్వర > నీలేశ్వర); (ii) మన్వృణ్ణ (= మన్వి + అణ్ణ > మన్వణ్ణ/మన్వియణ్ణ)

ప్రత్యయసరకత్వంలో ప్రాతిపదికల్లో వచ్చే మార్పులన్నీ పరమధ్యసంధులే అయినప్పటికీ, అటువంటిమార్పులను ఆయాప్రాతిపదికల్ని చర్చించేటప్పుడే ప్రస్తావించటం జరిగింది. సమాసగతసంవృతాక్షరాల్లోని రేఫ అకారంగా మారటం ఒక ధ్వనిపరిణామమేగాని ఇది వర్ణభేదకం కాదు. ఉదా. పణ్ణెణ్ణు (= పన్ / పణ్ - రెణ్ణు), విట్టజుల (= విట్ + రజుల), కొణ్ణు (= కొణ్ - డు-రు). 'వాండ్రు'వంటి శబ్దాల్లోలాగా రేఫకుముందు డకారాదేశం రావటం, మూర్ధన్యసరకత్వంలో రేఫను అకారంగా పలకటం (విట్టజుల-లో లాగా), ఈ సంధిలోని విశేషాలు. వీటినిబట్టి క్రీ.శ. 9వ శతాబ్దిలో అకారానికి స్పర్శధ్వనిలక్షణం ఉండేదని, 'డ-అ'లకు (లేక, [*న-వ]లకు) స్పృష్టిష్ట అక్షరాలుండేవని, ఊహించవచ్చు.

క్రీ.శ. 4/5 శతాబ్దినాటికే పదాంతసంవృతాక్షరగతాలైన -న,-మలు సకారంలో మేళవించాయి. ఉదా. కమ్మరాళ్ళారువ, చెళ్ళాఱువ. క్రీ. శ. 7 వ శతాబ్దినాటి ఉదకపూర్వకజ్జేసి అనే పదబంధం సంవృతాక్షరగత పదాంతమవర్ణం కంఠ్యానునాసికంగా మారిం దనటానికి నిదర్శనం.

క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దివరకున్న ప్రాచీన శాసనభాషలో 1882 విభిన్న విశేష్యపదాలు లభిస్తున్నాయి. వాటిలో 573 దేశ్యాలు; 211 తద్యపాలు; 424 తస్సమాలు. మహాద్వాచక విశేష్యాల్లో చాలావరకు లింగబోధక ప్రత్యయాలు లేనివే. ఉదా. తలవరి, మన్వర్ణి, రాజు, కమ్మరి, కొడుకు, మొ. కొన్నిమాటలు ప్రథమైకవచనప్రత్యయ సహితంగానూ రహితంగానూ కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. (i) దేశ్యాలో: గణ్ణ, గణ్ణ-ణ్ణ; (ii) తద్యపాల్లో: బోయ, బోయ-ణ్ణ; (iii) తస్సమాల్లో: పాతకు, పాతకు-న్. ప్రత్యయ సహితంగా ఉన్న మహాద్విశేష్యపదాలు విభిన్నప్రత్యయరూపాలతో కనిపిస్తున్నాయి. ఉదా. ధనంజయు-ణు, ఉత్తమోత్తము-న్లు, వా-ణ్ణు, సంయుక్తు-ణ్ణి, కుళ్ళమ్మన్. వీటిలో '-న్' అనేది అత్యంతప్రాచీనమూ, బహుశా తమిళంనుంచి సంక్రమించిది కావచ్చు. '-న్లు' అనే మహాదేశకవచనప్రత్యయం క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది నాటికి '-ణ్ణు' గా మారింది. (కానీ లేఖనసంప్రదాయంలో 10వ శతాబ్ది వరకూ -న్లు నిలిచింది). ఈమార్పు 9వ శతాబ్ది కే పూర్తయింది. పద్యశాసనాల్లో ఇది వైకల్పికంగా 'డు'గా మారింది. 'కు పూర్వాయుకు అనునాసిక్యమని ఆర్థం. '-న్లు' చేరిన దేశ్యపదాలసంఖ్య అల్పం. తస్సమ తద్యపపదాల్లో ఈ ప్రత్యయం చేరినప్పుడు పదాంతాత్తు వైకల్పికంగా ఉత్తుగా మారేది. ఉదా. ఓజ-న్లు, ఉత్తమోత్తము-న్లు. హల్పూర్వానునాసికలోపం సంప్రదాయంగా ఉన్న కన్నడ ప్రభావంవల్ల ధనంజయు-ణు వంటి రూపం ఏర్పడివుండవచ్చు. మూలద్రావిడంలోని మహాదేశకవచనప్రత్యయం '-*న్' గా ఉండి దక్షిణద్రావిడంలో *అకారలోపం చొందిందని బరో అభిప్రాయం. మూలద్రావిడంలోని '*-న్' / '-న్' అనే ఈ ప్రత్యయం దంతమూలీయోచ్చారణతో '*న్-త్' గా ఉండేదని, దీంట్లోని '*త్' వర్ణం అమహాదేశకవచన శబ్దమైన '*అతు-'కు సంబంధించిందని ఎమెనో ఆశయం.²³ బహువచనప్రత్యయం చేరినప్పుడు మహాదేశకవచనప్రత్యయం లోపించటం సర్వసాధారణం. ఈ లక్షణాన్ని పురస్కరించుకొని కున్తుత్, కున్తుల్ అనే శబ్దాలను పరిశీలించినప్పుడు, అమహాద్వాచకమైన కున్తుత్ శబ్దంలోని '-త్' ప్రత్యయం ఏకవచనబోధకమనే భావించవలసి వుంటుంది. ద్రావిడభాషల్లోని లింగబోధక ప్రణాళిక నిర్దుష్టంకాదు కాబట్టి ఈవిధంగా వ్యాకరించటం సమర్థనీయమే.

అమహాత్తుల్లోకూడా ప్రథమైకవచనప్రత్యయరహితమైనవీ, రహిత సహితరూపాలు రెండూ ఉన్నవీ, కనిపిస్తాయి. ఉదా. వేపుర, వణ్ణూర,

కొట్టారు, అటుతొబె, తాన్తికొన్ట, దత్తి, నేల, అణతి వంటి ప్రత్యయ రహితరూపాలే అధికసంఖ్యాకాలు. ప్రత్యయాలు చేరిన, చేరని, రూపాలు రెండూ ఉన్నవి కొన్ని. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో: ఇల్లు, కో-యిలము; కుంచు, కుంచు-ము; తువతోటు, ప్లాన్డోట-ంబు, రామడు, మడు-వు; మోదో-ఠ-లు, మొద-వు-లు (ii) తద్భవాల్లో: దణ్ణు, దణ్ణు-వ్; పల, పల-ము (iii) తత్స మాల్లో: ద్రమ్మ, ద్రమ్మ-ము; మానిక, మానిక-ము. '-ంబు,-వు' ప్రత్యయాలతో వాటి రూపాంతరాలతో కొన్నిమాటలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. నాగ-బు, కొట్ట-ంబు-న, చేన్-ఇ, గోత్ర-ం-ణ, దేశ-ము, పురస్సర-ం. ప్రసాద-ఠ-చేసిరి, అచ్చ-వ్వు-ఱ. సాసన-వు, పరియారు-వు, కరన-మ్ము-న, మొ.

వైనిదర్శనాలనుబట్టి '-వు' ప్రత్యయం ఎరువుమాటలమీద మాత్రమే వచ్చేదని, అది క్రీ.శ. 8వ శతాబ్దినుంచి మాత్రమే కనిపిస్తుందని, చెప్పవచ్చు. కొన్నిమాటలు '-ము,-వు' ప్రత్యయాలు రెంటితోనూ లభిస్తున్నాయి. ఉదా. పరియార-ము: పరియారు-వు, ప్రాకారంబు: ప్రాకారు-వు, శాసన-ంబు: సాసన-వు. వీటినిబట్టి '-వు' ప్రత్యయం చేరినప్పుడు ప్రాతిపదిక చివరి అత్తు బహుళంగా ఉత్తుగా మారేదని చెప్పవచ్చు. బిందురహిత '-బు' ప్రత్యయం లేఖకదోషమో పాఠకదోషమో కావచ్చు. '-ంబు' ప్రత్యయమే అమహాదేకవచనంగా ఉండి క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దికి ఎరువుమాటల్లోను, 8వ శతాబ్దికి దేశ్యపదాల్లోను, '-మ్/-ము'గా మారింది. 'ము' ప్రత్యయాన్ని అజ్రహితంగా వాడటం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దికే స్థిరపడింది. '-ంబు' [మ్ము] వర్ణసమీకరణంవల్ల క్రీ. శ. 9వ శతాబ్దికే '-మ్ము'గా పరిణమించింది. 'చే-ను, కొల-ను' వంటి శబ్దాల్లోని '-ను' ప్రాతిపదికలో భాగంకాదు. అది '-ము' ప్రత్యయరూపాంతర మనవచ్చు. వీటికికూడా ఇతర ముప్రత్యయాంతాలకు లాగానే '-ను' చేరిన, చేరని, బహువచన రూపాలుండటం ఒక కారణం. 'కెయమ్/కెయన్, కుళమ్/కుళన్' వంటి పర్యాయరూపాలు తమిళంలోకూడా కనిపించటం రెండో కారణం.

ప్రాతిపదికమీద '-రు' ప్రత్యయంచేరి మహాన్మహాతి బహువచనరూపం ఏర్పడుతుంది. అప్పుడు తత్సమశబ్దాల్లో ప్రాతిపదికచివరి అత్తు ఉత్తుగా మారుతుంది. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో: ఎవ్వ-ర్, వా-రు, చేవు-రు; (ii) ఎరువు మాటల్లో: దేవ-ర,²⁴ మల్లు-ర, మలిను-ర్, సంయుక్తు-ర్. వైవాటి

24. దేవ-ని-కి, దేవ-ర-కు అనేరూపాలను పోల్చిచూస్తే ఇక్కడి రేఫ బహువచన ప్రత్యయమని స్పష్టమవుతుంది.

లోని చివరిమూడు రూపాలూ గమనార్హాలు. కొన్ని సందర్భాల్లో మహాదేశ వచనంమీద అమహత్తుల్లోలాగా '-రు' ప్రత్యయంచేరి బహువచనరూపం ఏర్పడటం కద్దు. ఉదా. వా-ణ్ణ్-ర్, పదు-న్ట్-ఱు, ఇరువ-ణ్ణ్-ర-కు. వీటి లోని శకటరేఫ ఉచ్చారణవిధేయంగా రాసే ప్రయత్నఫలితం. వైశిష్ట్యాలను కన్నడంలోని 'అవ-న్, అవ-న్-ఇర్, అలియ-న్-ఇర్, మగ-న్-ఇర్, తా య్యో-ఆర్' వంటి మాటల్లో పోల్చినప్పుడు ఈ విధానం విరళంగానైనా ఇతరద్రావిడభాషల్లో ఉందని గుర్తించగలం. ఇదే లక్షణం 'చే-ను-లు/చే-లు' వంటి చోట్లకూడా కనిపిస్తుంది.

మహాదేశమహత్పాఠాధారణమైన బహువచనప్రత్యయం '-లు.' (ఇది గాక అప్రాణివాచకాల్లో మాత్రమే కనిపించేది '-కు/-గు'. ఇది '-లు' ప్రత్యయానికి ప్రాతిపదికకూ మధ్యలో వస్తుంది). ఇందుకు కొన్ని శాసనస్థ నివర్ణ నాలివి. ఉదా. (i) ప్రాణివాచకాల్లో: అణపోతు-లు, ఆచాల్-లు, కన్న్య -ళ్-అను, తపసు-ల్-అకు, బో-కు, మంగడ-ల్-అ, రాజు-ల్-అ; (ii) అప్రాణివాచకాల్లో: ఆడ-లు, ఆట్-ళ్-అ, గుళ్-కు-వు, ప్రమాం-కు-ల్-అ, రేం-గు-ల్-అ. చివరి రెండు మాటల్లోని '-కు, -గు'లు పునరుక్తంగా వాడినవే. '-కు' పూర్వరూపం; '-లు' తరవాతిరూపం.

బహువచనప్రత్యయం చేరినప్పుడు ప్రాతిపదికాంతంలో కొన్ని ముఖ్యమైన మార్పులు జరిగేవి. ఇవి ముఖ్యంగా అయిదురకాలు: (i) ప్రాతిపదిక చివరి '-అ, -ఇ, -ఉ'లు లోపించి సంయుక్తవర్ణాలేర్పడటం. ఉదా. (i) '-అ' లోపం: మఱున్తుఱు, కళ్ళుగార్లు, పెగ్గడ్లు; (ii) '-ఇ' లోపం: గుడ్లు, కోమట్లు; (iii) '-ఉ' లోపం: ఏణ్ణు, నంజడ్లు. (2) ప్రాతిపదిక చివరి అచ్చు తో తాటు దానికి ముందున్న 'ణ, ఱ, య, వ'లుకూడా లోపించటం. ఉదా. (i) ణలోపం: బ్రాహ్మ -ఠ-అ; (ii) ఱలోపం: కూన్తు-ఠ-లువ్; (iii) యలోపం: బో-ఠ-ళ్, వ్రా-ఠ-లు, వే-ఠ-ల్; (iv) వలోపం: మోదొ-ఠ-లు, గురు-ఠ-లు. (3) ప్రాతిపదిక చివరి ఆ, ఇకారాలు ఉకారంగా మారటం. ఉదా. (i) -అ > -ఉ: దేవు-లు. ఈ మార్పు ఎరువుమాటల్లో మాత్రమే నిత్యంగా జరుగుతుండేది. (4) ప్రాతిపదిక చివరి-ముప్రత్యయంలో ఘోతో తాటు తక్షుర్వస్వరానికి దీర్ఘ తరావటం. ఉదా. కుంచ-ఠ: కుంచా-లు. ఈ మార్పు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దిలోనే కనిపిస్తుంది. ఇదే విధమైన మార్పు త్రిదేశకాల్లోలో ఏకవచనరూపాల్లోకూడా వచ్చింది. ఉదా. తోగా-నకు, నరకా-నం, నిమిత్వా-న, రాజ్యా-నయు. (5) ప్రాతిపదిక చివరి అచ్చు

లోపించి తత్పూర్వహల్లులు బహువచన ప్రత్యయంతో కలిసినప్పుడు గుణాత్మకంగా ఆరురకాలమార్పులు వచ్చాయి ఉదా. (i) రేఫ డకారంగా, శకటరేఫగా మారటం: (అ) ఊడ్లండు, వడ్డు, వడ్లు; (ఆ) పుట్టనూలు, ఆచాణ్లు; (ii) శకటరేఫ డకారంగా మారటం: ఆడ్లు, మణుతుడ్లు; (iii) డకారం శకారంగా మారటం: గుళ్లువు, రట్టగుళ్ళు; (iv) ద్విరుక్తలకారం అద్విరుక్తం కావటం: పుట్లు, పుట్టు, ముట్లు, ముట్టు, భట్లు (ఇది సార్వత్రిక మైనా సంప్రదాయవ్యాకరణాల రృషి కెక్కకపోవటం ఆశ్చర్యమే); (v) లకారం డకారంగా మారటం: మంగడ్ల; (vi) నకారం జకారంగా మారటం: [మాంకుల [నూజ్కుల], రేంగుల [రేజ్కుల].

మహద్వాచ: శబ్దాల ద్వితీయాది విభక్త్యంగం మూడు రకాలుగా ఉండేది. ఉదా. (1) ధాతువు, (బంధుత్వబోధకాలైన 'అయ్యో'వంటి పదాంశం)/బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, క్రమంగా చేరి ఏర్పడ్డవి: పాఱక; (2) ధాతువు, ఏకవచనసూచకమైన పదాంశం '-(న్)ఇ/-న/ఛ'/బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, క్రమంగా చేరి ఏర్పడ్డవి: గోత్రి-ని-కి, భీము-న-కు; (3) రెండోరకంలోలాగానే ఉండి బహువచనసూచకంగా రేఫ గలవి: వా-ర్-ఇ-కి. అమహత్తుల ద్వితీయాదివిభక్త్యంగంకూడా మూడు రకాలు. ఉదా. (1) ధాతువుమీద 'వఱు' వంటి స్థలవాచకపదాంశమూ, దానిమీద ఏకత్వసూచకమైన 'న/ఛ' అనేపదాంశమూ / బహువచనలకారమూ, ఆతరవాత విభక్తిప్రత్యయమూ కలవి: ఊర్-ఛ-ఇ, కొరవి-ఛ-క్, లింగా-ఛ-న-కుం; (2) ధాతువు, 'ము/-వు, -న/ఛ/-ను' / బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, వరసగా ఉండేవి: కొట్ట-ంబు-న, ధమ్ముక-వు-ల్-అ; (3) ధాతువు తరవాత ఆదేశాగమాత్మకా లయిన 'త, ట, ణ్ణ/ఇ/ఛ, బహువచనలకారం, విభక్తిప్రత్యయం, వరసగా ఉండేవి: ఏణ్-ట్-అ-న్, నూ-ట్-అ, నూట్-ంటి-కి, విత్పట్-తి-కి. ఈ ఔపవిభక్తికాలు చేరని నూయి-ని వంటి రూపాలుకూడా విరళంగా కనిపిస్తాయి. ఈ ఆరురకాల నిర్మాణాలూ ఉన్న ప్రాతిపదికలే పష్టివిభక్త్యంతాలుగా, విశేషణాలుగా, ఉపయోగపడేవి.

ద్వితీయావిభక్తిప్రత్యాయాలు '-(ఛ,ని,ను,మ్,నిం,ము' అనే సవదాంశాలు. ఉదా. దేని-ఛ, దీని-న్, కన్నయ్య-ను, రడ్డి-ని, నాణ్ణి-ం, చోట-నిం, తమ్-ము. చివరిది వర్ణసమీకరణంలో నకారం మకారంగా మారినందువల్ల ఏర్పడ్డరూపం.

'-న,ం'లు తృతీయావిభక్తిని సూచించే సపదాంశాలు. సప్తమీప్రత్యయంతో వీటికి శాబ్దికంగా ఆర్థికంగా పోలికవుంది. నకారం తృతీయాప్రత్యయంగా క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దినుంచి మాత్రమే వాడుకలోకి వచ్చిందిగాని 11వ శతాబ్ది వరకూ దీనికి అంతప్రాచుర్యంగాని, నియతోపయోగం గాని, కనిపించవు. ఉదా. పరాక్రమంబునన్, అంగంబునం. 'చేత,చేతం,తోడ, తోడం,తోటన్,తోన్,తో' అనే అనుబంధాలను ఉపయోగించి తృతీయావిభక్త్యర్థాన్ని సూచించేవారు. ఉదా. బోళ-చేత, వైదుంబుళ-చేతం, చోడుళ-తోడ, మెచ్చు-తోడం, నలరామనిభు-తోటన్, మణ్ణ-తోన్, పదువ-తో. పీటిలోని 'తోటన్' అనేది 'తోడ'కు పూర్వరూపం; 'తో,తోన్'లు పర్యాయరూపాలు. ఇవి సహార్థబోధకాలు. 'చే(త)ం' అనేది కర్తృబోధకం.

చతుర్థివిభక్తిని 'క్,కి(న్),కు(న్),కూ' అనే సపదాంశంతోను, 'పొణ్ణె' అనే అనుబంధంతోనూ సూచించే వారు. ఇది షష్ఠీప్రత్యయమని సంప్రదాయవ్యాకరణాలు భావించినా ఆఅర్థంలో ప్రయోగమే దొరకలేదు. ఉదా. వసన్తిళ్వరంబునన్-క్, దీని-కి, తేని-కిన్, చేను-కు, మహారాజులా-కున్, ఒజ్జల-కూ, పరోపకారంబు-పొణ్ణె, చెఱువు-కు, చేను-కు మొదలైనచోట్ల కావ్యభాషలోలాగా కుప్రత్యయానికి ముందు నగాగమం లేకపోవటం విశేషం. ఉదంతాల మీద '-కు(న్)', ఇదంతాలమీద '-కి(న్)', పరిపూరకప్రవృత్తిలో వచ్చేవి. '-కిన్,-కున్'లలోని నకారం ద్వితీయాప్రత్యయ ప్రతిరూపమని ఊల్ బ్లాక్ విశ్వాసం²⁵ ఆయనదృష్టిలో ద్వితీయా-చతుర్థివిభక్తులు మూలద్రావిడంలో ఒకటిగానే ఉండేవి. చతుర్థి-పంచమ్యనుబంధమైన 'పొణ్ణె' నన్నయకు తరవాతి కావ్యభాషలో కూడా బహువిరళంగానే ఉండేది.

పంచమ్యర్థకాలుగా 'కడ,వై,మిన్ద/మిన్ద(>మీద)' అనే అనుబంధాలు మాత్రమే శాసనభాషలో కనిపిస్తాయి. ఉదా. భూపాదిత్యుల-కడాన్, భూసతి-వై, మహి-మిన్ద, గుడి-మిన్ద్-ఇ. ఈ శాసనాల్లోనే 'వై/వయ్' స్వతంత్రశబ్దంగా కూడా ప్రయుక్తమయింది. ఉదా. వై లేచినన,

25. Jules Bloch, Grammatical structure of Dravidian Language

షష్ఠీవిభక్తి సూచకంగా ప్రత్యేకవిభక్తి ప్రత్యయంగాని అనుబంధంగాని శాసనభాషలో దొరకలేదు. ద్వితీయాదివిభక్త్యంగమే షష్ఠీసూచకంగా ఉండేది.

సప్తమ్యర్థంలో 'ఫ, అ(ం), అన్, న' అనే సపదాంశాలు, 'అందు, ఒకన, లో(ం), లోన, లోపలి, లోన' అనే అనుబంధాలు, లభిస్తున్నాయి. ఉదా. సూరగతి-ఫ, తిర్పలూర్-అ, పట్టణ-అన్, బెజవాడ-అం, అన్వయం బు-న, (హలంత ప్రాతిపదికమీద అజాదిప్రత్యయాలూ, అజంతప్రాతిపదికమీద హలాదిప్రత్యయాలూ, పర్యాయప్రవృత్తిలో ఉన్నాయన్నమాట); ఊడ్ల-అందు, రాజుల్ల-ఒకన, ఆజి-లోం, భూమి-లోన, డొంక-లోపలి, కయ్యంబు-లోన. వైవాటిలోని 'ఒకన, లోన, లోన' ఉత్తరోత్తరం అర్వాచీనమైనవి. మూలద్రావిడంలోని *ఉళ్/*ఒళ్ ధాతురూపం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిదాకా తెలుగులో నిలిచివుండటం విశేషమే. 'ఉల్లోపు, ఉల్లాయం' వంటి మాండలిక శబ్దాల్లో నేటికీ ఈ ప్రాచీనధాతువు వాడుకలో ఉంది. ఈ శాసనాల్లోనే 'లోపు' స్వతంత్రశబ్దంగా (క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దిలో) ప్రయుక్తమయింది. ఉదా. పల్లికి లోపైన ఇల్లకు (A164.14:1090-91), పెడరు లోపుగా యిల్లు పట్టు (A152.11:1082), బోయుణ్ణును లోపైన యావ్వ్వూరు బోల (A126.12:1047), వెలకుం గొని విడిచిన యిల్లు లోపుగా (A164.13:1090-91). 'దాపల, వెలుపల' శబ్దాలతో 'లోపల' శబ్దాన్ని పోల్చినప్పుడు '*-పల' అన్నభాగం ప్రత్యయమేమో అనిపిస్తుంది.

నిర్మాణక్రమాన్నిబట్టి సర్వనామాలనూ విశేష్యాలనూ ఒక్కటిగానే భావించాలి. ఇది ముఖ్యంగా మూడు రకాలు. లింగవచనసూచకాలు గల నిర్దేశసర్వనామాలు మొదటిరకం. లింగబోధలేని ఆత్మార్థక, పురుషవాచక సర్వనామాలు రెండు, మూడు రకాలవి. ప్రశ్నవాచక సర్వనామాలూ 'అట్లు' మొదలైన అవ్యయాలూ మొదటిరకానికి చెందినవే. అ, ఇ, అనే ప్రాతిపదికలనుంచి ఏర్పడే నిర్దేశసర్వనామాలు కొన్ని మాత్రమే శాసనభాషలో దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) మహన్నహతీవాచకాలు: ఏక. వాన్లు, వాణ్లు; బహు. వారు; ఏక. వాని; బహు. వారల, వారి; ఏక. ఆతణ్ణ్, ఆతని; ఏక. వీని, వీన్లు; బహు. వీర్, వీరల, వీరి. (ii) అమహద్వాచకాలు: ఏక. (ఇచ్చిన్) అది, దానిక, ఇది, దీని, దేని; (iii) అవ్యయాదులు: ఇన్లు, ఇన్లు, ఇన్లుల; ఇన్లులు, ఇన్లులు.

నాలు. మూలదక్షిణ ద్రావిడంలో '*ఎణ్/*ఎట్' (=8) అనే రూపాలున్నవని ఊహించవచ్చు. కాని '-మ,-మిది' వంటి ప్రత్యయాల పూర్వరూప నిర్మాణం సాధ్యంకాదు. '-మిది' రూపాలు తెలుగు, కొలామీ భాషల్లో, '-మ' రూపాలు తుళు, తెలుగుల్లోనూ కనిపిస్తాయి (DED 670). ఎణ్-బొది, ఎణ్-ఉం-బొది వంటి రూపాలను చూసి 'ఎణ్' ప్రాతిపదికనూ '-బొది' ప్రత్యయాన్ని '-ఉం-' సముచ్చయం కలుపుతున్నదని, '-బొది' కాలక్రమాన '-మిది' మారివుంటుందని ఊహించవచ్చు. 'తొమ్మిది' శబ్దంలోని 'మిది' సామ్యంవల్ల వైప్రత్యయం చేరివుండనూవచ్చు. కొందరు ఎనిమిది తొమ్మిది శబ్దాలు రెండూ 'రెండుతక్కువ పది, ఒకటి తక్కువ పది' అనే పద్ధతిలో నిర్మితాలని, '-మిది,-బొది' అనేవి 'పది' రూపాంతరాలని, భావించారు⁹. తొమ్మిదిశబ్ద విషయంలో ఈతీరు నిర్మాణక్రమం అనేక ద్రావిడభాషల్లో కనిపిస్తున్నది. ఉదా. కన్న. ఒంబయ్, ఒంభత్తు; కొలా. ఒంబయ్; తుళు ఒరుంబ; గోండి ఉన్సా(క్), ఎమ్మూ-, మొ. (DED 882, 2910). అయితే ఎనిమిది విషయంలో ఈరకం నిర్మాణపద్ధతి కనిపించటం లేదు. (9) తొమ్మ, తోంభ అనే రెండురూపాలు మాత్రమే 'తొమ్మిది' అనే అర్థంలో లభించాయి. నేటి వ్యవహారంలో 'చాలా(మంది)' అనే అర్థంలో 'తొంబ'శబ్దం వినిపిస్తున్నది. (10) పది; ఇర-వది, ఇరుభది, ఎణ్-బొది, ఎణ్-మ, ఎన్-మిది, ఏ-బది, ఎం-భది, ఏం-భయ్, ఏ-వది, నల్-వొది, పణ్-తెణ్ణు, పద్-పన్, పన్-దుంబు, ము-ప్పది; పదు-ష్ట. ఇన్ని రూపాంతరాలకు కారణమైన పరిసరలక్షణాలు స్పష్టంగా తెలియటం లేదు. (100) నూలు, నూటింటికి, నూర; నుట, నూట; నూర్-ప్పురు- అనే రూపాలు మాత్రమే లభించాయి. (1000) వెయి, వేయ, వే-లు; వే-గుళ్ళువు; వేగురు, వేవురు, వేప్రు అనేరూపాలు దొరుకుతున్నాయి. వైచెప్పిన పురుషబోధక సంఖ్యావాచకాలు ఇతరవిశేష్యాలలాగానే విభక్తిప్రత్యయాలను స్వీకరిస్తాయి. '-పురు' ప్రత్యయం మహాన్మహాతీవాచకం. అమహద్విశేష్యాల విషయంలో సంఖ్యావాచకం అమహాదేకవచనంలో మాత్రమే ఉంటుంది.

ఇవిగాక సంఖ్యావాచకాలయిన ఎరువుమాటలు కొన్ని దొరుకుతున్నాయి. చాటిలో ప్రాకృతంనుంచి వచ్చిన చౌ, తిణ్ణి, దువ, పాతిక, బారస, వంద, సత్తిగలు, సంస్కృతంనుంచి వచ్చిన త్రి, నవ, నవతి, సహస్ర, వష్టి, కోటి, శత్రాలున్నాయి. భిన్నాంకాలను అర వంటి దేశ్యశబ్దాలతో,

29. గంటి జోగిసోమయాజి, ఆంధ్రభాషా వికాసము, పే. 453-454.

అడ్డ, ఆద వంటి ప్రాకృతసమాలతో, అర్థ వంటి సంస్కృతసమాలతో సూచించేవారు.

విశేషణాలు అనేకవిధాలు. (1) విశేష్యాలకు ముందుమాత్రమే వచ్చే అన్వయతంత్ర ప్రాథమిక విశేషణాలు ఒకరకం. ఆ-, ఈ-, ఏ-, అనే త్రికం ఇదే. త్రిక సంధి క్రీ. శ. 7-11 శతాబ్దాల మధ్య వైకల్పికంగానే ఉండేది. త్రికంమీది హల్లు ద్వారా క్త మైనప్పుడు త్రికదీర్ఘస్వరం వికల్పంగా వ్రాస్తూ మయ్యేది. సంయుక్తహల్లుల్లోని ప్రథమహల్లు కూడా ద్వారా క్తమవుతుండేది. త్రికంమీది అజాదిశబ్దాలకు యడాగమం వచ్చేది. ఉదా. ఆ-బసిణ్ణి : ఆ-బ్బారణాసి; ఈ-ఊడ్లందు : ఇ-ప్రతిమ, ఇ-య్యెట్టు; ఎ-వ్వర్. (2) విశేషణంగా వాడుక చేసే ద్వితీయాదివిభక్త్యంగం రెండో రకం. (3) సంఖ్యావాచక విశేషణాలు మూడో రకం. (4) 'ఎణ్ణు/-ఎణ్ణు' అనే మానార్థక ప్రత్యయం చేరిన విశేషణాలు నాలుగో రకం. ఉదా. మాన్-ఎణ్ణు, మాన్-ఎణ్ణు. (5) విశేష్యంమీది -ముప్రత్యయస్థానంలో వినిమాయకపదాంశమైన -పు వర్ణకం చేరిన విశేషణం అయిదో రకం. ఉదా. వేం-బళ్ళి : వేవ్-ఊర్. ఇవి బహువిధంగా ఉండేవి. (6) అజంతవిశేష్యం మీది అజాది విశేష్యానికి టుగాగమం చేర్చి విశేషణం చేసింది ఆరో రకం. ఉదా. ఇరుకు-ట్-ఊరు. (7) విశేష్యవిశేషణబిణ్ణులు రెండూ ఉన్నవి ఏడో రకం ఉదా. ఉరువు-పల్లి. (8) కేవలం విశేషణాలుగా మాత్రమే ప్రయుక్తమయ్యేవి ఎనిమిదో రకం. ఉదా. చిట్ట-పరు, చిటు-బూరి, చెళ్ళో-చెరువ్. (9) క్రియా పదాలుగా కూడా ఉండే ధాతుజవిశేషణాలు తొమ్మిదో రకం. ఉదా. ఇచ్చిన, ఉన్న, ఉపేక్షించిన, మన్న, రక్షిణ్ణిన, అచ్చిన, మొదలైన భూతకాలికవిశేషణాలూ, మను-వాణ్ణు, అయ్-ఏ, వండ-ఎడి, వక్రంబు రాదెంచు-(చేవుర), మొదలైన తద్గ్రార్థక విశేషణాలూ, పెటని, లేని వంటి వ్యతిరేకార్థక విశేషణాలూ శాసనాల్లో దొరుకుతున్నాయి. (10) ఇవిగాక నామవాచకం మీద 'అగు' ధాతు భూతకాలిక విశేషణరూపం 'అయిన' చేర్చి నిర్మించిన విశేషణపూర్వపద పదబంధాలు కొన్ని విధంగా కనిపిస్తాయి. ఉదా. ఉత్తమోత్తమున్-అయిన. శాసనస్థనిదర్శనాలనుబట్టి ఈపదబంధనిర్మాణం క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దిలో కడప మండలంలో ఆరంభమై, 8-10 శతాబ్దాల మధ్యకాలంలో దక్షిణకోస్తాకు వ్యాపించి, 11వ శతాబ్దికి యావదాంధ్రదేశంలో వాడుకలోకి వచ్చింది.

మూడురకాల అవ్యయాలు శాసనాల్లో కనిపిస్తున్నాయి. (1) విశేష్య

ప్రాతిపదికకు 'కా' అనే అసంపూర్ణక్రియారూపాలు చేరి ఏర్పడ్డవి. ఇవి అసంఖ్యాకాలు (2) సర్వనామాలుగా భావించబడేవి. ఉదా. ఇట (= ఇట్లు), అట్లు, ఏమి, ఏవ్ (= ఏం). (3) అవ్యయప్రయోగంగల స్వతంత్రశబ్దాలు. ఉదా. అర్థిన్, తొల్లి, నెగి, పరువడి, పివప, పోలె, మబి, మిణ్ణక. వీటిలో చివరిది 'మిణ్ణ' అనే క్రియకు వ్యతిరేకార్థక విశేషణరూపం.

సామాన్య, సంకీర్ణ, సమస్తక్రియలని క్రియలు మూడు విధాలు ఏక ధాతుకమైన 'అగు' వంటివి సామాన్యక్రియలు. ఇవన్నీ దేశ్యాల్లే నామ ప్రాతిపదిక మీద క్రియాకారక ప్రత్యయం చేరి ఏర్పడ్డవి సంకీర్ణక్రియలు. ఇవి దేశ్యాల్లో, ఎరువుమాటల్లోనూ ఉన్నాయి. ఉదా. (i) దేశ్యాల్లో: కట్ట-ఇళ్ళో, ముట్టో-ఇల్-; (ii) ఎరువుమాటల్లో: అనుభవ్-ఇంచు, ప్రసర్త్యో-ఇల్ల-; సమస్తక్రియ అన్నీ దేశ్యాల్లే ఇవి రెండు రకాలు. (1) క్రియాప్రాతిపదికమీద మరోక్రియాపదాంశం చేరి ప్రత్యేకార్థా లిచ్చేవి. ఉదా. (i) వ-ర మానార్థకం: ఏటంచ్-ఉట్టి; (ii) భవిష్యర్థకం: నడవం-గల; (iii) ఆత్మార్థకం: అటినీ-కొన్న; (iv) అనుజ్ఞార్థకం: మణం-ఇనదు; (v) ఆధికార్థకం: రా-దెంచు; (vi) కర్మణ్యర్థకం: కట్ట-బడిన; (vii) నిశ్చయార్థకం: రక్షి మ్మను-వలయున్. (2) అస్వతంత్రనామధాతువు మీద అనుబంధక్రియ చేరి ఏర్పడ్డవి ఉదా చే-కొని. ఈ సమస్తక్రియలు క్రి శ. రివ శతాబ్దంనుంచీ విరళంగా దొరుకుతున్నాయి.

అకర్మకక్రియాధాతువు మీద '-చు' ప్రత్యయంగాని, '-ఇంచు' ప్రత్యయంగాని చేరి సకర్మకక్రియలు ఏర్పడేవి. అకర్మకధాత్వంతంలోని '-చు' సకర్మకక్రియగా మారేటప్పుడు '-పు'గా మారుతుంది. ఉదా. (i) అ. క్రి. ధా + -చు: చెటి-చిన. ఈమార్పు జరిగేటప్పుడు ధాతుగతడకారం అకారంగా మారేది. ఇది క్రి. శ. రివ శతాబ్దంనుంచీ కనిపిస్తున్నది (ii) అ. క్రి. ధా. + -ఇచ్చు; రా-వ్-ఇంచి (iii) అ. క్రి. ధా -చు > -పు: చమ్-వ్-ఇన. ఈమార్పు జరిగేటప్పుడు ధాతుగత చకారానికి అనునాసికవర్ణం ఆదేశమవుతుంది

ప్రేరణార్థకక్రియలు రెండు విధాలుగా ఏర్పడేవి. (1) సకర్మక ధాతువుకు '-ఇంచు' ప్రత్యయం చేరుతుంది. ఉదా. కట్టో-ఇళ్ళో-ఇ, కావ్-ఇళ్ళో-ఇ (2) సకర్మక ధాతుగత చకారానికి పకారం ఆదేశమవుతుంది. ఉదా. కుడి-వ్-ఇన, వం-పు. ఈమార్పులు జరిగేటప్పుడు ధాతుగతచకారా

నికి సకారాదేశమో (ఉదా. చొచ్-చు > చొన్-పు), ధాతుగతనకారానికి మకారం ఆదేశం కావటమో (ఉదా. పన్-చు > పమ్-పు), జరిగేవి.

క్రియాప్రాతిపదికల స్వరూపాల్లో కాలార్థకప్రత్యయాలు చేరినప్పుడు కొన్ని మార్పులు వచ్చేవి. ఇవి పదమధ్యసంధులే గాని ప్రాతిపదికల వర్ణాయరూపతను ఒకేచోట నిరూపించటంలోని లాఘవాన్ని పురస్కరించుకొని ఇక్కడ చర్చించటం జరుగుతున్నది. ఈమార్పుల్లో ఎనిమిది ప్రధానమైనవి. (1) భూతకాలిక ప్రత్యయాలైన 'ఇ, ఎ'లుగాని, చేదర్థకప్రత్యయగతమైన ఇకారంగాని చేరినప్పుడు ధాతుగతయకారం సకారంగా మారేది. ఉదా. కేన్-ఇ, అటిన్-ఇన, కేన్-ఇరి, వ్రాన్-ఎ, చేన్-ఇనారు. (2) ప్రత్యయాదినున్న 'ఇ, ఎ'లముందు ధాతుగతమైన ఉకారం ఇకారంగాను, ఇకారం అకారంగాను, బహుళంగా మారేవి. ఉదా. (i) ఉ > ఇ: కుడివ్-ఇన, పొడిచ్-ఇ, ఉడిచ్-ఎ, చెటిచ్-ఇనను ఈ మార్పులు జరగని రూపాలు లేక పోలేదు. ఉదా. పొడుచ్-ఇ, పొడుచ్-ఇ. (ii) ఇ > అ: కొలచ్-ఇ, నడవ్-ఇన, కడవ్-ఇనను. (3) ఊనికలేని ద్వితీయాక్షరగతాచ్చులు చ్యుతం కావటమో లోపించటమో జరిగేది. ఉదా. నిల్-ఇ, నిల్-ఎ; పల్-ఇన, నిల్-ఇరి, నిల్-ఇనం. (4) ప్రత్యయాదినున్న 'ఇ, ఎ'ల ముందుగల ధాతు గతవకారం యకారంగా మారేది. ఉదా. పో-యె/పోయ్-ఎ, పోయ్-ఇన. (5) తుమర్థకప్రత్యయం చేరినప్పుడు ధాతుగత చకారం వకారంగామారేది. ఉదా. కావ్-అన్. (6) తుమర్థక ప్రార్థనాద్యర్థక ప్రత్యయాలు చేరినప్పుడు ధాతుగతమైన అద్విరుక్తహల్లుకు ముందున్న అచ్చు దీర్ఘంగాను, ద్విరుక్తహల్లుకు ముందున్న అచ్చు హ్రస్వంగాను, పర్వాయ రూపత పొందేవి. ఉదా. కొ-ఘ్-మ్, పో-ఘ్-మ్, పోయ్-అ. (7) 'ఇచ్చు' ధాతు తుమర్థకరూపం ఈయ్-అన్ గా ప్రత్యయాచ్చుకు ముందు యడాగమం జరిగినరూపంలో క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దిలో కనిపిస్తుంది. (8) ప్రత్యయాచ్చుకు ముందు యడాగమం జరిగినరూపంలో క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దిలో కనిపిస్తుంది. (9) ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపించటంవల్ల వర్ణసమీకరణం జరిగి ప్రాతిపదికస్వరూపంలో మార్పువచ్చేది. ఇది రెండురకాలు. (i) పురోగామి సమీకరణంవల్ల మారినది. ఉదా. మన్-న; (ii) తిరోగామిసమీకరణంవల్ల మారినది. ఉదా. ఇడ్-అ, ఉన్-అ, కొచ్-అ.

భూతకాలికసమాపకక్రియలకు చేరే ప్రత్యయాలు ముఖ్యంగా రెండు వర్గాలవి. 'ఇ, ఇతి, ఇన్, ఘ్' అనే సపదాంశాలు మొదటివర్గానికి చెందినవి.

వీటిలో మొదటి రెండూ హలాదిపురుష ప్రత్యయాలకు ముందు వస్తే మూడోది అజాదిపురుష ప్రత్యయాలకు ముందు వచ్చేది. నాలుగోది ధాత్యంతయకారానికి పురుష ప్రత్యయానికి మధ్యమాత్రమే వచ్చేది. ఉదా. -ఇ-: ఇచ్ఛ-ఇ-రి: -ఇతి-: ఇచ్ఛ-ఇతి-రి, ఇచ్ఛ-ఇతి-మి; -ఇన్-: ఇచ్ఛ-ఇ-న్ ఆణ్ణు; -ఛ-: ఇ-ఛ-రి. వై వాటిలో -ఇ- మధ్యమపురుష మహన్మహతీ బహువచనాలకు ముందు వచ్చేది. 'ఇయై(న్), ఎ(న్-ఉ)' అనేవి రెండోవర్గానికి చెందిన ప్రత్యయాలు. ఇవి ప్రథమపురుషై కవ చనంలోను, ప్రథమపురుషలోని అమహద్భవము వచనానికి ముందూ, వచ్చేవి. ఉదా. -ఇయై(న్)-: పద్-ఇయై, పద్-ఇయైన్; -ఎ-: నిల్-ఎ, వ్రాస్-ఎ; -ఎన్-: నిల్-ఎన్; -ఎం-: కట్టిం-ఎం; -ఎను: కట్ట-ఎను. '-ఎన్-' ప్రత్యయం బహుళా '-(అ)న్' అనే పురుష వాచక ప్రత్యయంతో కలిసి ఏర్పడ్డ సంస్కృతపదాంశం కావచ్చు.

'-ఇన,-న' ప్రత్యయాలు క్తవదర్థంలో వచ్చే సపదాంశాలు. హలంత ధాతువులమీద సాధారణంగా నిలిచే ప్రత్యయగతమైన ఇకారం ధాతుగతయకారం తరవాత నిత్యంగా లోపించేది. ప్రత్యయాచ్చు లోపించిన సందర్భాల్లో వర్ణసమీకరణంవల్ల వచ్చేమార్పుల్ని ఇంతకుముందే గమనించాం. ఉదా. ఇచ్ఛ-ఇన, ఆయ్-న, ఇద్-డ.

క్వార్థంలో '-ఇ' ప్రత్యయం వచ్చేది. ధాతుగతయకారమీద దానికి పాక్షికంగా లోపంవచ్చేది. ఉతా. అయ్-ఇ, అయ్-ఛ. క్రి. శ. ౯, ౧౧ శతాబ్దిల్లో కనిపించే పొడిచ్చి, పొడుచ్చి అనేరూపాలు ఆధారంగా మూలద్రావిడ భూతకాలిక ప్రత్యయం '*-చి' అప్పటికింకా నిలిచివుందనే సందేహం కలుగుతుంది. '*పడియె, *పడె' అనే భావితరూపాల స్థానంలో పడి-చె వంటి రూపాలు శాసనాల్లో కనిపించినందువల్ల ఈసందేహం దృఢపడుతుంది. ఈరూపాలు రాయలసీమ దక్షిణప్రాంతాల్లోనే లభించటం మరో విశేషం.

తద్దర్థార్థ కనమాపక క్రియల నిర్మాణం రెండూరకాలు: పురుష వాచక ప్రత్యయాలున్నవీ, లేనివీ. పురుష ప్రత్యయాలున్న వాటిలో 'శు-, -దు-, -దు-, -ఛ-' అనే సపదాంశాలు తద్దర్థార్థక ప్రత్యయాలుగా కనిపిస్తాయి. ధాత్యంత ఇకారం మీద డాది సపదాంశమూ నకారమీద తాది సపదాంశమూ వచ్చేవి. ధాత్యంతాచ్చు మీద దాది సపదాంశమూ 'కల' అనే అసంపూర్ణ క్రియమీద ఊన్య ప్రత్యయమూ వచ్చేవి. ఉదా. కొణ్-దు-మ్ (నేటి 'కొందుము'కు పూర్వరూపం), కొణ్-డ్-ణు, కాన్-శు-రు, ఉణ్ణు-దు-రు, పో-దు-రు, పో-శు-దు-రు, కల-ఛ-ర్, కల-ఛ-ణ్ణు, కల-ఛ-ద్, కళా-ఛ-త్. పురుష

ప్రత్యయరహితమైన తద్దర్శార్థక సమాపక క్రియల్లో 'ఉ(న్)-' అనే అర్థక ప్రత్యయం కనిపిస్తుంది. ఉదా. అగ్-ఉ, అగ్-ఉన్, వలయ్-ఉం.

తద్దర్శార్థక విశేషణప్రత్యయాలు రెండు విధాలు. (1) 'ఉ(న్)-, -ఘ-' లతో ఉన్నవి. ఉదా. వంప్-ఉ, తెచ్చ-ఉన్, అన్-ఘ, కల-ఘ. (2) 'ఎడి, ఎడు, -ప, -పట్టి' లతో ఉన్నవి. ఉదా. వడ్డ-ఎడి, పళ్-ఎడు, అ-ప (అయ్యె-అనటానికి బదులు తప్పుగా), అన్-పట్టి (అనేటి-అనటానికి బదులు తప్పుగా). చివరి రెండూ అర్థాచీనాలే గాని నన్నయ నాటికే అవి రాత కెక్కాయి.

నడపునది అనే విధ్యర్థకరూపం ఒక్కటే లభించింది. ఇది ధాతుజ విశేషణంగా, విశేష్యపూర్వస్థానంలో విశేషణంగా, క్రియాపదంగా మూడు విధాల భాసిస్తుంది. నిర్మాణక్రమాన్ని బట్టి పురుషప్రత్యయ సహిత తద్దర్శార్థక సమాపక క్రియగా దీన్ని పరిగణించవచ్చు. కాని ఆ క్రియారూపానికి దీనికిలాగా విధ్యర్థం లేదు. 'అది'ని నిర్దేశ సర్వనామ ప్రత్యయమని భావిస్తే దీనికి పురుషబోధకత్వం లేదు. ప్రథమ మధ్యమ పురుషల రెండు పచనాల్లోనూ ఇది ఒకే రూపంలో ఉంటుంది కాని ఉత్తమ పురుష రెండు పచనాల్లోనూ దీనికి విధ్యర్థకప్రయోగం లేదు. దీని నిర్మాణ సంక్లిష్టతను ఏదో ఒక విధంలో వర్ణించటం సరికాదు.

'-ఇన్, -నను' అనేవి చేదాద్యర్థక ప్రత్యయాలు. '-నను'లోని చివరి ఉకారం అపదాంశమనవచ్చు. ధాత్వంత యకారంమీద ప్రత్యయాదీకారం లోపిస్తుంది. ప్రత్యయాద్యచ్ఛు లోపించినప్పుడు కొన్నిసమయాల్లో వర్ణసమీకరణం జరుగుతుంది, పదమధ్యసంధిలో. ఉదా. కట్ట-ఇన్, నిల్-ఇనం, కొణ్-ఇన్, అయ్-నన్-ఉం.

ప్రార్థనాద్యర్థక క్రియారూపం ప్రాతిపదికా పురుషప్రత్యయాల మధ్య ప్రత్యయమేదీ చేరకుండానే ఏర్పడుతుంది. అప్పుడు ధాతుగత దీర్ఘాచ్ఛమీద అద్విరుక్త హల్లుగాని, ప్రాస్యాచ్ఛమీద ద్విరుక్తహల్లుగాని నిత్యంగా వస్తాయి. ఉదా. కొ-ఘ-మ్మ, మను-ఘ-ము, పో-ఘ-మ్.

తుమర్థంలో ధాతువుమీద 'అన్, అంగ' మొదలైన సపదాంశాలు చేరుతాయి: 'గ' అన్నది 'కా' అనే అసంపూర్ణ క్రియారూపమే. ఇది చేరినా చేరకపోయినా అర్థభేదంగాని అర్థలోషంగాని కలగవు. అంటే ఇది అంశాభాస మన్నమాట. ఉదా. పళ్-అన్, ప్రవత్తిన్-అ, చేయ్-అ, ఒప్ప-అంగ, అలియ్-అంగ, నాం. చివరిపదం 'అనం' అనే రూపంలో వర్ణవ్యత్యయం

వచ్చి ఏర్పడ్డది. ప్రాతిపదికాంత దీర్ఘాచ్చుమీద ప్రత్యయాద్యచ్చు లోపిస్తుంది.

శత్రర్థంలో ధాతువుమీద '-చు' ప్రత్యయం చేరుతుంది. ఉదా. ఏళు-చు, అనుభవించు-చు. ఈక్రియారూపానికి 'ఉండు' ధాతురూపాలను అనుబంధించి వర్తమానక్రియలు నిర్మించేవారు. వృత్తపర్తిష్యమాణ క్రియారూపాలు డొంకతిరుగుడుగానే నిర్మితమైనాయి.

తర్ధర్థార్థకసమాపకక్రియకు వ్యతిరేకరూపాన్ని ధాతువుకు '(అ)దు' అనే ప్రత్యయాన్ని చేర్చి నిర్మించేవారు. ప్రత్యయాద్యచ్చు హలంతధాతువుల మీద నిలిచి అజంతధాతువులమీద నిత్యంగా లోపించేది. ఉదా. చన్-అదు, లే-దు. వ్యతిరేకార్థక విశేషణాలు ధాతువుకు '-(అ)ని' ప్రత్యయం చేరి ఏర్పడేవి. ఉదా. పెట్-అని (పెట్టని-కి బదులు అప్పుగా), లే-ని. వ్యతిరేకక్వార్థకక్రియలు ధాతువుకు '-(అ)క' ప్రత్యయంచేరి ఏర్పడేవి. ఉదా. ఈ-క, చేయ్-అక్, ఓవ్-అక, కా-క్, లే-క్. వై మూడు రకాల వ్యతిరేకార్థకక్రియల్లోనూ ప్రత్యయాద్యచ్చు హలంతధాతువులమీద నిలిచి అజంత ధాతువుల మీద నిత్యంగా లోపించటం సవదాంశాల పరిపూరక ప్రవృత్తికి చిహ్నమేగాని ప్రత్యయాద్యచ్చు వ్యతిరేకార్థకం కాదని నిరూపించదు. కానీ సంప్రదాయ వ్యాకరణాలు దాని ప్రాధాన్యాన్ని గుర్తించలేదు ౩౦.

శత్రర్థకాసమాపకక్రియలకు 'ఉండు' ధాతురూపాలుచేర్చి వర్తమానక్రియలు నిర్మించేవారు. ఉదా. ఏళుచ్-ఉన్తి, ఏళుచ్-ఉణ్డి, చేయుచ్-ఉన్న, ఇచ్చుచ్-ఉణ్ణ, వాద్దిణ్ణుచున్-ఉణ్ణ (వర్తిలుచుణ్ణు-కు బదులుతప్పుగా).

భవిష్యత్క్రియలను ధాతువు తుమర్థకరూపానికి అసంపూర్ణక్రియ 'కల'ను చేర్చి డొంకతిరుగుడుగా నిర్మించేవారు. ధాత్వంతద్రుతమీద 'కల' నిత్యంగా 'గల'గా మారేది. ఉదా. ఓయం-గల, పొయ్యి-గల, ప్రతిపాలింపం-గల. ఈ రకం భవిష్యత్క్రియలు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దివే దొరుకుతున్నాయి. 'కల' స్వతంత్ర క్రియగా కూడా కాసనాల్లో కనిపిస్తుంది ఉదా. కల-యంతకు.

ఉత్తమపురుషైవచన క్రియారూపాలు దొరకలేదు. బహువచన రూపాలు '-మి/-ము' అనే సవదాంశాలతో లభ్యపడ్డాయి. ఉదా. ఇచ్చితి-మి, కొణ్ణుమ్, పరిహరించ్చితి-మి. ప్రాతిపదికాంతాచ్చు ఇవర్ణమైతే '-మి', ఉవర్ణమైతే '-ము' పరిపూరకప్రవృత్తిలో ఉంటాయి.

30. చిన్నయ్యనూరి, కాలవ్యాకరణము, 8, 82, 87, 39, 47, ముఖ్యంగా 20.

మధ్యమపురుషైకవచనప్రత్యయం ప్రార్థనాద్యర్థకాల్లో మాత్రమే లభించింది. ఉదా. కొమ్-మ్, పో-మ్. బహువచనరూపం ఒక్కటే దొరికింది. ఉదా. ఇచ్చితి-రి.

ప్రథమపురుషలో లింగభేదంమీద ఆధారపడి భిన్నప్రత్యయాలు కనిపిస్తాయి. పురుషబోధకప్రత్యయాలు ఏకవచనంలో మహాదమహా ద్వేదంతోనూ, బహువచనంలో ప్రాణివాచక-అప్రాణివాచక భేదంతోనూ దొరుకుతున్నాయి. విశేష్యాల్లో కనిపించే ఈ అన్వయం క్రియల్లో కూడా కనిపిస్తుంది. మహాదేకవచన ప్రత్యయమైన సపదాంశం '-(అ)ణ్ణు'. ఉదా. కల-ణ్ణు, ఇచ్చిన్-అణ్ణు. 'ఇచ్చినవాణ్ణు' నుంచి ఏర్పడడం ఈ రెండోరూపం క్రి. శ. 11వ శతాబ్దిలో గోదావరీమండలంలో మొదలై నా 13వ శతాబ్దినుంచి మాత్రమే దీనికి కావ్యప్రయోగగౌరవం వచ్చింది. అమహాదేక వచనంలో '-అది, అదు, -దు' అనే సపదాంశాలున్నాయి. ఉదా. ఇచ్చిన్-అది, చన్-అదు, లే-దు, కల-యది. ఇకారయుత సపదాంశం తద్దర్మవిశేషణాల్లోను, ఉకారయుతం వ్యతిరేకక్రియల్లోను పరిపూరకప్రవృత్తిలో ఉన్నాయి. అజంత ప్రాతిపదిక మీద ప్రద్యయాద్యచ్చు నిత్యంగా లోపిస్తుంది. ప్రాతిపదికాంతాచ్చు తరవాత యడాగమం రావటంకూడా కద్దు.

మహాన్మహాతీ బహువచనంలోని పురుషప్రత్యయాలు పరిపూరక ప్రవృత్తిలో ఉన్నాయి : ప్రాతిపదిక చివరి ఇకారం తరవాత '-రి', ఇతరత్రా '-రు'. ఉదా. కేసి-రి, కొడ్డో-ణు, తాగి-రి, కల-ర్, పో(వు)దు-రు. '-ణు' సంధివశాన ఏర్పడదది. అప్రాణి-వాచక బహువచనరూపం ఒక్కటి మాత్రమే (11వ శతాబ్దిలో) దొరికింది. ఉదా. ఇచ్చిన-వి.

ఏవార్థకంగా '-అ' ప్రత్యయం వచ్చేది. ఉదా పాఱ్కో-అ, చిర్పలి-య. అజంతప్రాతిపదిక మీద యడాగమం రావటం గమనించాలి. ఈ ప్రత్యయాలన్ని పునరుక్తంగా ప్రయోగించటం కూడా విరళంగా ఉంది. ఉదా. తాన్-అ-య. ఈ లక్షణం కావ్యభాషలోనే నిలిచిపోయింది.

అనిశ్చయ, పర్యాయ, సందేహోర్థాలను సూచించే ప్రత్యయ మొకటి '(య)ఏని(యు)న్' అనే భిన్నరూపాల్లో కనిపిస్తుంది. ఉదా. కలర్-ఏనియు, ఎవ్వి-యేనిన్, ఎవ్వాండ్-ఏని, 'ఏని' ద్రుతమా కళా అనే విషయం మీద తీవ్రచర్చలు జరిగేము³¹. క్రి. శ. 9/10 శతాబ్ది నాటి కొరవి

31. శాలవ్యాకరణము, 2. 9; 8.41.,.119; ఆంధ్రభాషావికాసము (1948), పే.807, 491, 552-554.

శాసనంలో రెండు రూపాలూ కనిపిస్తున్నాయి. అనుచిత విభాగంవల్ల 'నేని' అనే రూపం ఏర్పడ్డా అదే ప్రాచీనరూపమని కుండిశులు ప్రయోగాలను సంస్కరించారు². 'నేని' అని వ్యాకరించడం సందర్భమేదీ శాసనాల్లో తటస్థపడలేదు.

సముచ్చయార్థక పదాంశం శాసనభాషలో విశేష్యాలమీద, క్రియల మీద, సందేహోద్యర్థక ప్రత్యయం మీద, సముచ్చయార్థాన్నే ఇచ్చే అవ్యయాల మీద కూడా బహురూపాల్లో వస్తుంది. ఉదా. (i) విశేష్యాలమీద : అన్ని-యు, కళాకణ్డైక్ -ఉమ్, గుళ్ళు-వు, నాలు-ను, కోటి-యి, గుడి-యిని, గావుండా-ను, దేవోనోజ్జలక్ -ఊ, నవి-యునుం, ఎప్పుడ -ఊను, గుడి-యిని; (ii) క్రియలమీద : ఇ-యుము; (iii) సందేహోద్యర్థకం మీద : కలరేని-యు; (iv) అవ్యయాల మీద : మఱి-యు, మఱి-యును. వీటిలో '-ఉము' అనే సపదాంశం ప్రాచీనతమం. ఇది క్రీ. శ. 7వ శతాబ్దిలో '-ఉను'గా పరిణమించటం ఆరంభమయింది. క్రీ. శ. 7, 8, 9 శతాబ్దిల్లో మాత్రమే దీనికి మాండలికంగా '-ఉవు' అనే రూపాంతరం ఉండేది. హలింతపదాల మీద క్రీ. శ. 7-11 శతాబ్దిల మధ్య ప్రత్యయగతమైన '-ను,-ము' అనే భాగాలు వైకల్పికంగా లోపించేవి. అదే కాలంలో అజంత పదాలమీద ఈ ప్రత్యయానికి ముందు యడాగమం వస్తుండేది. దీర్ఘాచ్ఛుగల '-ఊ,-ఊను' అనే 10,11 శతాబ్దాలనాటి సపదాంశాలు నేటి రూపాలకు మూలాలు. '-యి' అనే సపదాంశం క్రీ. శ. 9/10వ శతాబ్దినుంచి 11వ శతాబ్ది వరకూ తీరాండ్రంలో మాండలికంగా పాడుకలో ఉండేది. '-యిని' అనేది క్రీ. శ. 18వ శతాబ్ది వ్యవహారంలోని '-ఇన్ని'కి పూర్వరూపం.

నిష్పాదక ప్రత్యయాలు రెండు రకాలు: కృత్ప్రత్యయాలు, తద్గిత ప్రత్యయాలు, అని. శాసనభాషనుంచి చెరి వదు ప్రత్యయాలను వ్యాకరించవచ్చు. తద్గిత ప్రత్యయాలు '-(అ)రి, -ఇక, -ఇకము, -కాలు, -గార్, -వల-, -ఱు' అనేవి స్పష్టమైనవి. ఉదా. (i) చేసేవాడనే అర్థంలో -(అ)రి: తల-వ్-అరి, కమ్-అరి, పూజా-రి, పుర-వ్-అరి. ప్రాథివదిక చివరి దీర్ఘాచ్ఛుమీద ప్రత్యయాద్యచ్ఛు లోపించటం, ప్రాస్వాచ్ఛుమీద ఆగమాత్మక వకారం రావటం, గమనార్థాలు. (ii) స్వార్థంలో -ఇక: మాన- > మాన్ -ఇక: (iii) పమూహార్థంలో -ఇకము: రట్టడి > రట్టడ్ -ఇకము; (iv)

కలవాడు అనే అర్థంలో -కాఱు/-కాఱు: నిబంధ-కాఱు, అంక-కాఱు, విత్తి-కాఱ్. ఇప్పటి '-కాడు/-గాడు'లకు ఇది పూర్వరూపం. దీని ప్రాచీన రూపం *కాన్ట్ కావచ్చు. హల్పూర్వానునాసికలోపాన్నిబట్టి ఇది కన్నడం నుంచి ఎరువుగావచ్చి వుంటుంది. (v) చేనేవాడనే అర్థంలోనే -గార్ :కఱ్చు-గార్ -లు. 'కాంస్యకార' శబ్దభవమైన ఈశబ్దంలోని ప్రత్యయంకూడా ఆర్య భాషాభవమనే చెప్పాలి. '-కాఱు, కారు' ల్లోని రేఫభేదం ఇందుకు మంచి ఉపపత్తి. (vi) బహుళా దిగర్థంలో -పల:- లో-పు, లో-పల్-ఇ. 'డా-పల, వెలు-పల' వంటిశబ్దాల్లో పోల్చి ఈ ప్రత్యయాన్ని వ్యాకరించటం జరిగింది. (vii) స్వార్థంలోనే -ఱు: పొద-ఱు. 'పొద'శబ్దంతో పోల్చినప్పుడు ఇది సాధ్యం. బహుళా 'కూతు, కూతుఱు' శబ్దాలుకూడా ఇటువంటివేనేమో.

కాసనభాషలో దొరుకుతున్న క్రియాపదాలతోనే పోల్చిచూసినప్పుడు క్రియాధాతువునుంచి వికేష్యాలను ఏర్పరచే కృత్ప్రత్యయాలు ఏడే దొరుకు తున్నాయి. ఉదా. (i) కూట్-అము-న; (ii) వాడ్-ఇక-లు; (iii) డిగ్గ-ఇలి; (iv) తో-ట-కు, పణ్-ట; (v) నంజు-డ్-లు; (vi) తూట్-పు, కా-పు-కు; (vii) కొల్-పు-నన్. వైనవేర్కొన్న '-అము-, ఇక-, -ఇలి,-ట-, -డ్-, -పు, -పు'లలోని చివరితెండూ చకారస్థానంలో ఆదేశమయిన విని మూయకనపదాంశాలే.

కాసనాల్లో దొరికిన ఖిన్న స్థలనామాలను మాత్రమే పోల్చినప్పుడు ముఖ్యంగా 45 స్థలనామప్రత్యయాలు లభిస్తున్నాయి. వాటి ప్రాథమిక సపదాంశాలను మాత్రమే పేర్కొందాం. ఉదా. పుద్-అలి, మ్లావ్-ఇండి, అత్-ఇలి, పణ్-డిర్, కొడ్-ఇకి, కన్-పఱు, నిడుం-గట్ట, పులి-కల్లు,నిడు -గాడు, గారల-గుణ్ణ, కడా-కుదురు, కొల్లి-కుణ్ణు,అతు-కూరు,తాన్ణి-కొన్ణ, తామర-కొలన్-ఇ, ఒం-గోడు, నన్ది-గామ, పరు-వి, చెజ్-చెఱువ్,కారమి -చేడు, నలూ-చేరి, పరివ-తుర్ల, అఱు-తోఱె, కనుం-దల, వల్లి-నాట్-ఇ, కొణ్ణ-నూర్-ఇ, విరి-పర, వెణుక-పణ్ణు, ఉరువు-వల్లి, గొల్ల-పల్లు,దూద్రు-పాక, ఇలు-పాడ్-ఉనుం, మల్క-పోరము,అమ్మల-పూణ్ణి,చెఱు-పూర, ఇన్-పుఱోత్-ఇ, సోర-మడి, చేర-మక్కలమ్ము-న, గో-మడుపు, పెను-మణ్ణ, రావి-రేపు, ఏఱు-వ, కుడా-వాడ, పూల్ల-వట్టమ్మున, గణ్ణ-శాల. ఆయాప్ర త్యయాల చరిత్రను చర్చించటం ఇక్కడ సాధ్యపడదు.

వ్యక్తి నామప్రత్యయాలు పురుష(స్త్రీ), ఉభయచాచకాలని, పునరుక్త, పూజ్యార్థకాలని, ప్రధానంగా అయిదు విధాలు. అయిదురకాల పురుషవా

చక ప్రత్యయాలు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. (i) మన్వ్య-అణ్ణ, వినియ్-అణ్ణ, కొమ్మ-అర, ఆయ్-అన్న-య; (ii) విట్-అప; (iii) మార్-అయ్య, కొచ్చ-ఇయ, కొణ్ణ్-అయ-కు, ఎట్-ఎయ. ఇకారాదిసపదాంశాలు క్రీ.శ. 11వ శతాబ్దికిముందు బహువిరళంగాను, 11వశతాబ్దిలో-ముఖ్యంగా గోదామరీ మండలంలో-అత్యంతబహుళంగానూ, కనిపిస్తాయి. ఎకారాదివి కన్నడ సీమకు దగ్గరలోఉన్న తెలుగుప్రాంతాల్లో ఆధికాధికం. ప్రత్యయగతయ కార ప్రభావంవల్ల ప్రత్యయావ్యచ్ఛ తాలవ్యీకరణం పొందివుంటుంది.(iv) మఱున్-పిదుకు, మాట్-పిదుగు; (v) అణ్-పోతు-లు. సంస్కృతసమమైన 'అంశా'శబ్దం గల స్త్రీ ప్రత్యయం ఒక్కచేదొరికింది. ఉదా. మేట్-అంశా.

స్త్రీపురుషోభయవాచక ప్రత్యయాలు అయిదుమాత్రమే లభ్యపడ్డాయి. ఉదా. (i) పురుష. తాత్-అమ్మ; స్త్రీ. కుట్ట-అమ్మమ్మ; (ii) పురుష. వేట్-అప్-ఓస్టు; స్త్రీ. బిజ్జెక్-అవ్వ; (iii) పురుష. రేవ-అణ్ణ; స్త్రీ. భూమ్-అణ్ణ-యను; (iv) పురుష. వడ్-అలు; స్త్రీ. మన్మట్-అళు; (v) పురుష. కూచ-పోటి; స్త్రీ. వసన్తి-పోటి. పై వాటిలోని 'అణ్ణ, అళు' ప్రత్యయాలు రెండూ మూలదక్షిణ ద్రావిడ శబ్దం *ఆళ్/*అణ్ (= *వ్యక్తి) నుంచి ఏర్పడ్డవి. స్త్రీపురుషనామాలు రెంటిలోనూ కొన్ని సమయాలో పునరుక్త ప్రత్యయాలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. పురుష. విద్-అమ్-అయ్య; స్త్రీ. మీన్-అప్-అమ్మ, పాంవ్-అక్-అమ్మ-కు. కాని ఈపద్ధతి విరళంగా ఉండేది.

బహువచన లు ప్రత్యయాన్ని పూజ్యతాసూచనకు ఎక్కువగా వాడే వారు. అదిగాక మరినాలుగు ప్రత్యయాలు కనిపిస్తున్నాయి. వాటిలో చివరిది (-గారు/-వారు) ఇప్పటికీ నిలిచింది. ఉదా. (i) జేయమ్-అయ్యరు. ఇది తమిళంనుంచి ఎరువుగా వచ్చింది (ii) కణమ-య్-అరు. ఇది *అవర్ శబ్దభవం కావచ్చు. (iii) రేవణ-కాలు, కుణ్ణి-కాళ్లు. ఇది మూలద్రావిడ బహువచన ప్రత్యయం *కళ్ నుంచి ఏర్పడిందనటం కన్నా 'కుణ్ణిపాదా' అనే సంస్కృతశబ్దానికి ఎరువు అనువాదం అనటమే సంభావ్యం; (iv) పోత అయ్యం-గార్-ఇ, విట్టవరడ్డి-వార్-ఇకి. వీటిలో రెండోది అధిక పూజ్యతా సూచకం.

తెలుగుభాషలో ప్రవేశించిన ఎరువుమాటలూ వాటి పదాంశాలూ తెలుగు వర్ణమాలలో మార్పులేకుండా ఇమిడిపోతే అవి తద్భవాలని, ఇమడక పోతే తత్సమాలని, ఆ రెండూరకాల పదాంశాలూ దేశ్యాలతో గాని తమలో తాముగాని కలిసి పదాలు ఏర్పడితే మిశ్రపదాలని, ఇక్కడ వ్యవహరిస్తు

న్నాం. (సంప్రదాయ వ్యాకరణ నిర్వచనాలతో ఇక్కడ ప్రస్తావించలేదు). ఆ లెక్కన దేశ్యదేశ్యేతర పదజాలాన్ని పోల్చిచూస్తే, తెలుగుభాషలో ఇమిడిపోయిన ఎరువుమాటలు క్రీ. శ. 8-9 శతాబ్దాల మధ్య మొత్తం పదజాలంలో 20-25 శాతం ఉండగా 10, 11 శతాబ్దాల్లో నూటికి 50 పాళ్లు అయినాయి. కావ్యభాషా ప్రభావమే ఈ మార్పుకు ప్రధానకారణం. ఎరువుమాటల్లో అత్యధికభాగం సంస్కృత ప్రాకృతాలనుంచి వచ్చినవే.

సంస్కృతంనుంచి వచ్చిన ఎరువుమాటల్లో అర్థవిపరిణామం, సంస్కృత వ్యాకరణవిరుద్ధత, అనే రెండు ప్రధానలక్షణాలు కనిపిస్తాయి. ఉదా. (i) అర్థవిపరిణామానికి : వక్రమ్ము (=అడ్డు), కరణమ్ (=గ్రామాధికారి), జీవితంబు (=జీతం), నియోగమబుల్ (=జిల్లాలు), మొ; (ii) వ్యాకరణ విరుద్ధతకు : ఉరమాల (=ఉరోమాల), ప్రధాని (=ప్రధానుడు), మనోవల్లభి (=మనోవల్లభ), వనజనేత్రి (=వనజనేత్ర), మొ. మాటలూ క్రీ.శ. 11వ శతాబ్ది వే

‘మిశ్రసమాసా’లని, ‘వైరిపదా’లని నిషిద్ధంగా ఉన్న మిశ్రపదాలు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్దినుంచి లభిస్తున్నాయి వీటిలో తత్సమదేశ్యమిశ్రపదాలు సంఖ్యాధికాలు; తద్భవదేశ్యమిశ్రపదాలు వైవాటితో సగంమాత్రమే. ఈ పదమిశ్రణం పవ్యశాసనాల్లో అత్యల్పం; గద్యశాసనాల్లో అత్యధికం. ఇది నాలుగురకాలు ఉదా (i) దేశ్యం+తద్భవం: కణ్ణసామి, గొల్లపల్లు,తామర చెరువ్, మావ్యశాలగరుడణ్ణు, మొగమాడువ్, సత్తిగనంకకాఱు, మొ (ii) దేశ్యం+తత్సమం: అమృతపడి, గోమడువు,జనకోట, గణ్ణభైరవ,జయమాడ, జీవితమాడ, త్రికోణమడువు, పోర్ముఖరామ, ప్రోలేశ్వర, మనవత్తిన్కం, శ్రీపూడి, వీరవెమ్మాణ్ణడిదేవర, మొ. (iii) తత్సమం+తద్భవం: ఉదార బుద్ధిన్, ఘనరాచమణి, చౌషపి, దేవద్రోగులు, రాచమానంబున, లోహ దణ్ణు, సవ్యశాబాదపరియారువు, మొ. (iv) దేశ్యం+తద్భవం+తత్సమం: వేణవోజ్జస్త్తు, మారపాసారి, దేవోణోజ్జలకూ, మొ.

స్వరం, విరామం, ఉచ్చారణపద్ధతి వంటివి ఏవిధంగా ఉండేవో సరిగా తెలియకాబట్టి అనాటి వాక్యనిర్మాణాన్ని గురించి విపులంగా చెప్పటం అసాధ్యం. అయితే కొన్ని విలక్షణతలను గుర్తించవచ్చు. ఉద్యేశ్యవిధేయపూర్వకవాక్యరచన సాధారణంగా ఉండేది. పదవిన్యాసం కర్త-కర్మ-క్రియల వరసలో ఉండేదిగాని ఆక్రమం అక్కడక్కడ మారేది. కర్త సాధారణంగా ప్రథమావిభక్తిలో ఉండేది. కర్మ ప్రాణివాచకమయితే ద్వితీయాచక్షుర్థుల్లో

పదో ఒక దాంట్లోను, ఆప్రాణివాచక మయితే ప్రథమలోను, ఉండేది. సాధారణంగా విధేయం ఉద్దేశ్యానికి ముందు, అవ్యయం క్రియకు మునుపు, విశేషణం విశేష్యానికి పూర్వాన, పరోక్షకర్మ ప్రత్యక్షకర్మకు వెనకా, ఉండేవి. నామాఖ్యాన, క్రియాఖ్యాన పద్ధతులు రెండూ ఉండేవి. కొన్ని సమయాల్లో ధాతుజవిశేషణాలనుకూడా వాడని నామాఖ్యాన పద్ధతి కనిపిస్తుంది. సంస్కృతసాహితీప్రభావంవల్ల తెలుగులోకి వచ్చిన యత్తదర్థక, కర్మణ్యర్థక ప్రయోగాలు విరళంగా ఉండేవి. కర్తృ, కర్మ, క్రియారహితవాక్యాలు కొన్ని లభిస్తాయి.

ప్రాచీనాంధ్రంలో మొట్టమొదట నామాఖ్యానమేగాని క్రియాఖ్యానం లేదనే వాదముంది.³³ అటువంటి క్రియాకూన్యత లేదనటానికే ఎక్కువ నిదర్శనలు లభిస్తాయి. మచ్చుకు క్రీ.శ. 7వ శతాబ్ది శాసనాలనుంచి కొన్ని ఉదాహరణలు: బోళశేత శవణ గొడిరి (A.10.2:800-25); విషయబోళ గొడిరి (A.10.5:800-25); కమ్మరి వినియణవ్రాసె (A.12.21-22:625-50); కుమారశమ్మాణారికి ఉదకపూవ్వణ జేసి ఇచ్చిరి (A.24.5:899-700); కచ్చు గార్లు కొట్టిరి (A.24.8:899-700); గొరవళ్ మెచ్చి చే నిచ్చిరి (A.25.85-86:7th). ఇటువంటి పూర్ణవాక్యాల్లోని సమాపకక్రియల సంఖ్య ప్రథమ పురుషబహువచనం, మధ్యమపురుషబహువచనం, ప్రథమపురుషైకవచనం, ఉత్తమపురుషబహువచనం, మధ్యమపురుషైకవచనం అనే దిగుడు వరనలో కనిపిస్తుంది.

నామాఖ్యానం క్రియాఖ్యానంకన్నా విరళంగా ఉండేది ఇది మూడు విధాలు. ఉదా (i) క్రియాపదరహితం: ఇన్వోలు దినిసక్షి (A.10.4-5:800-25), పెగ్గడ మేడవ్రాలు (A.54.7:742-98), దీని అరి నల్లుముడ్లు (C.7.8: 8th); (ii) ధాతుజవిశేషణయుక్తం: కుణ్డికాళ్ళుళ ఇచ్చిన వన్నస ఇరవది యదినాల్కు మఱుస్తుణ్లు నేల (A.2.11-14:575-600); (iii) సార్వనామిక విశేష్యయుక్తం: నీవు నా ప్రాణనమానుణ్డవ్ (A.87.26-27:892-922).

పూర్వోక్త సాధారణలక్షణాలు పూర్తిగా అన్వయించని పదవిన్యాస క్రమం తొమ్మిది రకాలు. ఉదా. (i) కర్తృరహితం: పానబోతుల ముచ్చి యకు... ఇచ్చిరి... నేల (A.12.29-31:825-50); శవనబోళకు... మఱుబొలము వన్నస అడి యిచ్చితిరి (C.7.4-8:8th); (ii) కర్మరహితం: కచ్చుగార్లు

కొట్టిరి (A 24.8:699-700); ప్రభురాముష్టు క్ట్టోచె (A 65.13-14:8th);
 (iii) వాక్యాంతంలో కర్త: ప్రసాదచేసిరి.... తొల్పకామి రట్టగుక్కు (A 44.
 12-15:700-25); దీవియ వెట్టెం బద్దావతియును (A141.21:1075-76).
 రెండోవాక్యం పద్యశాసనంలోది. (iv) వాక్యాంతంలో కర్త: గణ్ణర
 ముత్రాజుపాడిచి పడియె లోఱ్ఱుశాకు (A94.3-6:9th/10th); మల్లణ్ణెత్తించె
 గుడియు మఠంబునుం గాత్తికేయునకు (A 89.27-29:898-934). రెండోది
 పద్యశాసనంలోది. (V) కర్మ-కర్త-క్రియ: శ్రీసతికి దత్తి హంగుణువుళ
 దేవణ యిచె (A 16.1-8:7th); (vi) కర్తృపదవునరుక్తి: వెటనివారు...
 అఱిసినవారి పావంబు గొణ్ణు వెటనివారు (A 66. 2-5:8th); (vii) విశే
 ష్యం-విశేషణం: నిల్పె విద్దమయ్య విప్రకవచమ్ము (A17.4:650); శ్రీయుద్ద
 మల్ల ణ్ణెత్తించె నమితతేజుండు (A 89.43-44:898-934). రెండోవాక్యం
 పద్యశాసనంలోది. (viii) పరోక్షకర్మ-ప్రత్యక్షకర్మ: గణుదేవరకు నముదునకు
 దారపోచి యిచ్చినాణ్ణు (C14.13-15:1096). (ix) క్రియ-అవ్యయం: సిత
 మణిబన్ద మిచ్చె సన్మణియుతముగన్ (A136.6:1065). ఇది పద్యశాసనంలోది.

సంస్కృతమర్యాదానుసారి అయిన యత్తదర్థక ప్రయోగాలు
 నాలుగేనాలుగు లభిస్తున్నాయి. ఉదా. నీకేమి వలయు దాని వేణ్ణికోమ్మ
 (A87.80-92:892-922); ఎవ్వణ్ణేసి రక్షించు వానిద ధమ్ముకావు (A114.
 7:10th); ఈ వ్రిత్తి ఎవ్వాండేని అపహరించిన వాని పితృ పితాంమహులు...
 (A120.12-14:1003). వేగినాణ్ణి కెవ్వరు రాజులైరి వారు... పాలించు
 వారు (A110.34-38:1006).

సంస్కృత భాషాప్రభావంవల్ల తెలుగులో ప్రవేశించిన కర్మణి
 ప్రయోగాలు మూడేమూడు దొరుకుతున్నాయి. ఉదా. పట్టం కట్టబడిన
 వాష్టు (A 77.5-6:825); అతని చేయంబడిన ధమ్ముకావుల (A 87.55-56:
 892-922); వైదుంబుళచేతం బట్టం కట్టబడి యేలి (A94.4-5:9th/10th).

కావ్యభాషలో కనిపించే రకం పదబంధాలు కొన్ని కనిపిస్తాయి.
 ఉదా. విడిచిన బసిడ్డి (A21.14-15:678); ప్రసాద చేసిరి. (A44.12-13:
 700-25); సురలోకం షేక్లె (A79.10:825); సుఖంబుడ్డి (A57.23-24:592-
 922); సుఖంబు మనువారు (A 87.68:892-922); అతని కొట్టించిన చెఱు
 వులు (A87.53-54); అతని చేయంబడిన ధమ్ముకావులు (A87.55-56); నీ
 చేసిన యుపకారంబునకుం (A87.27-29); తమ ప్రతిష్ఠసేసిన... (A 180.
 66-70:1060); తమ వేయించిన... (A130.61-65). మొ.

పోలికను చెప్పటానికి 'పోలు' ధాతురూపాలు వాడేవారు. ఇందుకు దొరికిన మూడు ప్రయోగాలూ పద్యశాసనాల్లో వే. ఉదా. ఈశ్వరునకుం గాత్రికేయుణ్డంబోలె (A86.3:850); బెజయితదేవని కూంతు సరియ పోల్పం గాంత లెందు (A136.11:1065); భూమిదేవిం బోల్ రేవలదేవి.... (A136.4-5).

సంస్కృతాంధ్ర పదబంధాలు మేళవించి వాక్యరచన చేయటానికి 'మణిప్రవాళ కైలి' అని పేరు. సాహిత్యంలో లాగానే శాసనాల్లో కూడా ఈ తీరు రచన క్రి. శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ విరళంగా ఉండేది. ఉదా. ఊత్రం ఖణ్డుగ వర్ణ సహితం (B23.28:674);....ఏఱువనిషయం బేళన్ తస్య మాతా దత్తం...శతమంచాశత్ ఊత్రమ్ (A22.8-9:850); దేవశమ్మూస్య గుడి (A73.2:3th); కొఱ్ఱబోయు తటాకః (B53.59:945-46).

జాతిద్రవ్యాదుల్ని వృథకర్పించి చెప్పటానికి సప్తమీ ప్రత్యయానోన్న అనుబంధానోన్న వాడటం క్రి.శ. 7వ శతాబ్దినుంచీ వాడుకలో వుంది. ఉదా. శ్రీ చోఱమహారాజుల్లోకన ఇమ్మటోలి అణపోతులు (A 8.1-2:600-25); బాదిరాజుల అన్దు పళ్ళెయరి కొడుకు (A82.6-8:350).

'ఉండు' ధాతుక్ష్మార్థక రూపంతో ఆరంభదశను, చతుర్థీప్రత్యయంతో అంతిమదశను, నిరూపిస్తూ కాలస్థల నిర్దేశం చేయటం అనాదిసిద్ధంగా ఉంది. ఉదా. ఒంగోడు నుండి టిగదేబు పళ (?)కు పోవు పన్తా (B 32.16-17: 696-709); చేత్రోలు నుండి బెజవాడ జాత్రకు వచ్చి (A89.22-23:892-922).

శాసనై కాధారమైన ప్రాచీనాంధ్రభాషను శాస్త్రీయ వర్ణతుల్లో పరిశీలించినప్పుడు అది 'ద్రవస్థితిలో ఎన్నడూ లేదని,³⁴ దాన్ని నన్నయ సంస్కరించి 'ప్రమాణిఃరించ' లేదని,³⁵ అది ఎల్లప్పుడూ సువ్యవస్థితంగా వ్యాకరణీయంగా ఉందని, తెలుస్తుంది.

ప్రాచీనాంధ్రశాసనభాష నాలుగు దశలు గడిచింది. అని ప్రాగాంధ్ర దశ; ప్రాకాస్యహిత్యదశ, సాహిత్యదశ, కావ్యభాషాదశ, అనేవి. వీటిలో మొదటిది ప్రాచీనతమ శాసనకాలానికి చాలాముందే పూర్తయింది. అప్పటికే ధాతు ప్రత్యయాలమధ్య అచ్చులుచేరటం, వర్ణవ్యత్యయ అచ్చుకోచాల వల్ల పదాదిసరళాలూ సంయుక్తాక్షరాలూ ఏర్పడటం, వర్ణ సమీకరణంవల్ల

34. ఆంధ్ర భాషావికాసము, పే. 96, 148, 238, 234.
35. అదే, పే. 98, 148-155, 209-239, 236.

ద్విరుక్తవర్ణాలేర్పడటం, తాలవ్యీకరణం, వంటి ప్రధానపరిణామాలు పూర్తి అయినాయి

ప్రాకృతసాహిత్యకాలలో (క్రి.పూ. 200-క్రి.శ. 600) అకారం ప్రత్యేక వర్ణంగా ఉండేది. రేఫఱకారాలు మేళవించాయి. పదమధ్యసంధులు మొదలైనాయి పదాంతసంధి ఉండేది కాదు. గసడదవాదేశం వైకల్పికంగా ఉండేది. సంస్కృతప్రభావం, అనుస్వారలేఖనం, స్థిరపడ్డాయి. ప్రత్యేకభాషాలక్షణాలు వ్యవస్థితమైనాయి.

సాహిత్యకాలలో (క్రి.శ.601-900)వ్యావహారిక, సాహిత్యక, మాండలికాలు ఏర్పడ్డాయి. పద్యకాసనాలు మొదలైనాయి. సంస్కృత ప్రభావంతో రేఫమీద హల్ద్విరుక్తి అరంభమయింది, లేఖనంలో. అచ్చులకు ఆమనాసిక్యం మొలకెత్తింది. పదాది యవకారాలు, ద్విరుక్తాద్విరుక్తహల్లులున్న జంటమాటలు, వాడుకలోకి వచ్చాయి. అకారం ప్రత్యేకవర్ణత్వం కోల్పోయింది. అజ్ఞాధ్యక్షకారం అకారంగామారటం మొదలయింది. శకటరేఫ రేఫతో మేళవించింది. సంయుక్తవర్ణాల్లో వకార పరకమైన రేఫ నిలిచింది; ఇతర వర్ణపరకత్వంలో తానేచ్యుతమయింది. 'స్త' అనే సంయుక్తధ్వని 'స్త, ణ్ణ, ణ్ణి'లుగామారింది. అత్సంధివైకల్పికమయింది. గసడదవాదేశం బహుళమయింది. ద్రుతసంధి పద్యంలో నిత్యమై గద్యంలో వైకల్పికమయింది. '-ంబు' ప్రత్యయం '-ము, -వు, -మ్ము'లుగా పరిణమించింది. మిశ్రసమాసకల్పన అధికమయింది. యత్తదర్థక కర్మణి ప్రయోగాలు భాషలో చోటు సంపాదించాయి. నాలుగోవంతు మాటలు ఎరువుగా వచ్చాయి. 'మణిప్రవాళకైలి' ఆచారంలోకి వచ్చింది

కావ్యభాషాదశలో (క్రి.శ.901-1100) ఎరువుమాటల సంఖ్య రెండింతలు పెరిగింది. 'ఎడి/-ఎడు' ప్రత్యయం '-ఏ(టి)'గా మారింది. క్రియాపదాల్లో తచ్చబ్ధవకార లోపం మొదలయింది. నామాంతంలోని '-ఇయ'ఆద్యచ్చు పోగొట్టుకోవటం ఆరంభమయింది. అమహాత్పృత్యయం '-ము'లోపించి తత్పూర్వస్వరం దీర్ఘం కావటం ప్రారంభించింది. వర్ణవ్యత్యయంవల్ల రెండు ప్రాస్వాచ్చులు పక్కపక్కలచేరి దీర్ఘాచ్చుగా మారటం (అనం > నాం) మొదలుపెట్టింది కావ్యరచనకు మార్గదర్శకమైన విలక్షణపదబంధకల్పనలు, అసాధారణ వాక్యరచనలు, ఎక్కువైనాయి.

ఇది ప్రాచీనాంధ్రకాసనభాషాచరిత్రకు అత్యంతసంక్షిప్తరూపం.

A BRIEF HISTORY OF THE LANGUAGE

In early Telugu (upto 1100 A.D.) there are 28 consonant and 10 vowel phonemes. The consonants are /k, g, ŋ, c, j, t̪, d̪, n̪, t, d, n, p, b, m, y, r, (ṛ), l, l̪, v, s, h, and (ḷ)/. Two of them given in parenthesis lost phonemic status during the historical period. The vowels are /a, ā, i, ī, u, ū, e, ē, o, and ō/. [ai̯] and [au̯] are not separate phonemes as they do not contrast with [ay] and [av], respectively. The half-nasal was only a morphophoneme. [ṇ̪] was only an allophone of /n/ on account of non-contrasting occurrences such as pañcina/pancina¹. The full-nasal was a cover-symbol for homorganic nasals and hence not a separate phoneme. The alveolar allophones of /c/ and /j/ do not occur in the material but [ts] in moḍatsa might be an approximation, for want of a separate graph for the alveolar allophone of /c/. Seven more co-existent phonemes are added to the inventory through Sanskrit and Prakrit loans: /kh, gh, t̪h, th, dh, ph, bh, ś, and ṣ/. But there is no evidence in the corpus to posit [t̪h] as a separate phoneme. [ṛ̪, l̪, and ō̪] do not occur in the material. [ṛ̪] is not a separate phoneme as it did not contrast with [ri].

No geminates occur following a long vowel and no consonant clusters following /ō/. [ŋ, ñ, t̪, n̪, and h] do not occur word-initially. /ḷ/ occurs only before /ō/ and /ḷ/ only before /a/ in clear cases. /k, t, d, p, b, m, and v/ alone occur word-initially in conjunction with /r/, eg. krocce, trāgina, drōvadi, prālunu, bramana, mrāni, and vraccina. Only /k/ and /p/ occur word-initially in clusters with /ḷ/, eg. kḷocce, pḷōlan-āṇḍu. /k, g, c, j, t̪, d̪, n̪, t, d, n, p, b, m, y, r, l, l̪, v, and s/ occur inter-vocally both as geminates and single consonants. /r, h, and ḷ/ occur only as geminates in inter-vocalic position. Bilabial clusters are more frequent in inter-vocalic position.

1. For the dates, etymologies and occurrences of these and other inscrip-tional words cited hereafter, see Index Verborum.

Triconsonantal clusters are infrequent in the same position even in loan-words.

PDr *k-preceding palatal consonants generally developed into c- in Telugu. T. Burrow thought that this palatalization took place sometime between 300 B.C. and the first few centuries after Christ.³ K. Ramakrishnaiah thought that it took place in PDr itself³ and Bh. Krishnamurti stated that the change started either at the time when Telugu branched off from SDr or sometime earlier than the 5th cent. A. D. and that it was accomplished during the pre-literary period.⁴ The word 'ceruvu' in ceñceruva and kamkurāñ ceruva, occurring in the Pedavēgi ins. of 395-410 A. D. is traceable to PDr. *keray. This testifies that palatalization was accomplished by then. The word cilāta (<Skt. kirāta-) is found to occur in a Pkt. ins. of the 3rd cent. A.D.⁵ It can be said on the strength of such evidences that the change started in 3rd/4th cent. A.D. in central Andhra. Unpalatalized forms of the verb *kēyu nevertheless occur infrequently till the 8th cent. A.D. kēcina (for kēsina) occurs in the Munjeru ins., kēsi occurs in the kotturu ins., and kēsina, kēsiri occur in Bhayravakonda ins. These forms attest that the change was accomplished much earlier than the 8th cent. A.D. but older forms are preserved largely owing to orthographical practices.

One of the important sound changes which was accomplished by the time of the earliest Te. ins. was the development of initial voiced stops. Bishop Caldwell argued that there were no initial voiced stops in PDr.⁶ K.V. Subbaiah⁷, T. Burrow⁸ and Bh. Krishnamurti⁹ support the above view whereas Jules Bloch¹⁰, Godavarma¹¹, A. Master¹² and S.K. Chatterji¹³ believed that there were initial voiced stops in

2. BSO(A)S 11.122-139, esp. .126.

3. JVOI 15.76.

4. TVB §1.11, esp. §1.18.

5. M. A. Mehendale, HGIP, Intro., p:xxiii and pp.120, 122, etc.

6. CDL, p.138-139.

10. Jules Bloch, IA 48.194-195

7. IA 38.193-221.

11. BSO(A)S 8.562.

8. BSO(A)S 9.711-722.

12. Ibid., 9.1008.

9. TVB §1.55 and §1.70-73 esp.

13. IL 14.9-15.

PDr. A study of early Telugu will not justify positing initial voiced stops for PDr for the following six main reasons:

- (1) Native words with clear etymologies are not found to occur with initial voiced stops in the material anterior to the 7th cent. A.D.
- (2) There are few assimilated loans which occur from the 6th cent. A.D. with initial voiced stops.
- (3) There are doublets with and without initial voiced stops occurring at one and the same time within the material, eg. kuḍāvāḍa: guḍivāḍa; khaṇḍuga: gaṇḍuga; bādi śarma: pādi śarma, etc.
- (4) There are instances when initial voiced stops in loans are devoiced, eg. tuga: duka/duga.
- (5) It is not justified to posit initial voiced stops for PDr based on the few occurrences in the material of words with dubious etymologies like guṛaṃbu and gelci.
- (6) There are many place-names and personal names with initial voiced stops whose etymologies are uncertain and unclear.

Words with initial voiced stops are of two types: (i) those which resulted from the voicing of unvoiced stops or are traceable to an initial /v-/ and (ii) those which resulted from metathesis. The initial voiced stops resulting from metathesis are again of two sub-types: words with initial single voiced stops and the same with initial consonant clusters.

K.V. Subbiah argued that initial voiced stops were developed in pre-Telugu as a result of metathesis and accent shift from the first to the second syllable.¹⁴ The problem was examined by L. V. R. Aiyar¹⁵ and M.B. Emeneau also.¹⁶ Alfred Master called the development by a new name 'proenthesi'.¹⁷ Bh. Krishnamurti explains the situation by meta-

14. IA 38.209.

15. QJMS 22 448-480.

16. Lg. 21.191-192.

17. BSO(A)S 12.340-364.

thesis and vowel contraction ($V^1CV^2 > CV^1V^2 > C\bar{V}$).¹⁸ Owing to these two changes, Telugu developed words with initial /g, ḍ, d, v, r, ṛ, l, ḷ, and ḷ/, eg. gāri, ḍaggumbarti, dāni, vānrū, reṇḍu, rēni, lēci, ḷōna, and ḷaccu. oḷana (“...sōḷa mahārājull oḷana inpuḷōli aṇapōtulu-.”), earlier form of ḷōna and aḷisina that of ḷaccu ($< *aḷiyu$) occur within the material. This development might have been accomplished much earlier than the 6th cent. A.D.

Words with initial consonant clusters resulting from metathesis and vowel contraction occur from as early as the 4th/5th cent. A.D. kḷ-, pḷ-, and vḷ- developed into kr-, pr-, and vr- by the 7th cent. A.D., eg. kḷocce: krocce; pḷāndor-ambu: prāndorū; * vḷ-: vraccina.

(aru)toṛe of the 4th/5th cent. A.D. is the earlier form of trōva of the 10th cent. That means that /ṛ/ in clusters fell together with /r/ by then, the intermediary form being *trōva.

Bh. Krishnamurti states that loss of /r/ in initial clusters might have happened sometime during the middle of the 12th cent. A.D.¹⁹ but there is evidence to say that it started during the 7th cent. and was not accomplished during the historical period. The change, however was sporadic, eg. ayyavōḷu, gocci, pōlama, māni, etc.

Initial y- and v- are found to occur from the 5th and 9th centuries A.D., respectively. eg. yuḷḷalūru, yalamma; vakoṭṭi, vuddini. y- and v- are non-phonemic.

Suffixal -g- and -v- in inter-vocalic position are found to have changed to -v- and -g-, respectively. It is not possible to state where a particular development started but both the changes started during the 11th cent. Eg.

(i) -g- > -v- : nālugu vs. nāluvu

(ii) -v- > -g- : daṇḍuvu vs. daṇḍugu.

The development of PDr *ṇ into /ṇ/ in Telugu started during the 7th cent. and was accomplished by the 9th cent.

18. TVB §1.121-138.

19. Ibid., §1.145.

Two words 'ānati and pani' occur in the Rameswaram Pillar ins. of the 7th cent. An inverse spelling 'tana' appears in the place of a regular form 'tana' in the Cennarayanipalli ins. of the 9th cent. Although an original *ṅ was orthographically preserved through the 11th cent., it can be said that the phonetic change was accomplished by the 9th cent. itself.

An inter-vocalic /ḍ/ started changing into /ṇ/ during the 7th cent. in the Palnāḍu area. Eg. koḍikiṃ vs. koṇeki. This change is a sporadic one in the language.

One item /ceṛuvu/, occurring in the Pedavēgi ins. of the 4th/5th cent., has two forms with a trill and a flap in 'ceñce-ruva' and 'kamburāñ ceruva'. This accounts for the merger of /ṛ/ with /r/ a long time before the date of the ins. /ṛ/ was lost in 'irukuṭūru' and 'ciṭṭēru' of the 7th and 8th cents. '-ūru' occurs with a trill in 'paḍamaṛalūri' during the 8th cent. The merger of /ṛ/ and /r/ into /r/ started in the central Andhra region during the 7th cent. and spread over the State within the next century. VṛV developed into VrV by the 8th cent.

PDr *ḷ started developing in Telugu into /l/ in inter-vocalic position by the 7th cent. and lost its phonemic status by the 9th cent. In one Dharanikota ins. of the 8th cent. the form 'kolaci' occurs without an expected VḷV. Inverse spellings are noticed in inss. of the Krishna-Godavari basin during the 7th cent. which hyperstandardized the PDr *ḷ- forms by replacing them with -l- forms. Eg. ayyavōḷu, kaḷar, taḷavara. It means that *VḷV developed into VIV by that time.

An inter-vocalic -ḷ- developed into -ḍ- by the 7th cent. Eg. kuḍucu, etc.

Early Telugu had geminate k,g,c,ṭ,ḍ,ṇ,t,d,n,p,b,m,y,ṛ. ll,v, and s in inter-vocalic position owing to assimilation. T. Burrow²⁰ and Bh. Krishnamurti²¹ believed that the development in question was accomplished during the pre-literary period. But the inscriptional material attests for the deve-

20. BSO(A)S 11.129.

21. TVB §1.179-180.

lopment from the 4th cent. A.D. This assimilation is of two types: 1. (C) VC-C > (C)V-CC: Eg. ic-cina; 2. (C) VC-V > (C) VCC-: Eg. koṭṭ-ūru. Forms without this development are noted to have occurred infrequently for seven centuries after the change was first attested in the material. Eg. perddal.

Geminate -n- and -l- are also noted to have developed into geminate -nn- and -ll- during the historical period. 'koṇṇa' of the 8th cent. changed to 'konna' by the 9th/10th cent. although forms like 'aṇṇa' were orthographically preserved through the 10th cent. An inter-vocalic geminate VllV also developed into VllV by the 8th cent. Eg. paḷḷi vs. (raṇḍu) balli.

Inter-vocalic consonant clusters were developed during the historical period owing to assimilation (VC¹ C² V). -nc- > -nc- was one such development that was accomplished by the 9th cent. Eg. paṇcina: pancina. Similarly, -lk- > -lk- is noted by the 7th cent. Eg. palkina. /r/ in clusters also fell together with /r/ during the same period. Eg. tūrpu: tūrppuna. At the same time, -nr- developed into '-nd-, -ṇd- and -ṇḍr-'. Eg. inru: indula; (tānri) koṇra: koṇḍa; paṇḍreṇḍu. -lp- changed to -lp- during the 9th cent. Eg. veḷpu: velpūru. /r/ in clusters developed into a geminate of the following consonant due to assimilation from the 9th cent. Eg. urpuṭūru: uppuṭūru.

Development of inter-vocalic consonant clusters due to the loss of vowels within words is noted to have occurred from the 11th cent. divya and dīvya (<Skt. dīpa-) occur in the material. Usages like 'divyārupu' in the literature of Tikkana attest to the accomplishment of the change by the 18th cent.

Doublets with and without graded vowels in the first syllable occur in the corpus. They are of two types: 1. those who do not alter the syllabic structure. Eg. embhadi: ēmbadi, kuntuṛ: kūntuṛu; minda: mīndu; 2. VCC/V̄C: kḷōce: krocce, jūvi: juvvi. A few doublets with and without graded vowels in the second syllable also occur. Eg. kaḷar: kaḷār. This pair

lays at rest the view of the traditional grammarians who believed that 'kaḷār' was from *kaḷavār.

The orthographic practice in Telugu of employing the full-nasal (anusvāra) as a cover-symbol for homorganic nasals was an early borrowing from Indo-Aryan. Both the practices are obtaining from the 4th cent. and are in use within morphemes, at morpheme boundaries and in word-final positions. Eg. (i) within morphemes: pāṅṭūra, kaṃgūra/kaṅgūra; (ii) at morpheme boundaries: vilembali, ceñceṛuva; (iii) word-finally: prāvartamānaṃ. Employing 'anusvāra' at the beginning of a line, a practice prohibited by scholars although the grammars have no overt statements about its disuse, is found to occur from the 7th cent. Eg. pulo-ṃbuna, siddhīśvara-ṃbuna. There are also hesitation forms with both 'anusvāra' and a homorganic nasal as well as instances where either of them were wrongly used. Eg. (i) hesitation forms: nāṃṇḍu, vēḷugumṇṭha; (ii) wrongly written forms: nāmadhēyimṛu (= nāmadhēyunṛu), paṃnasa (= pannaṣa), cimthur (= cintūr/cimṭūr), saṃvatsaraṃbu (= saṃvatsaraṃbu), etc. It can be said that the employment of anusvāra came into use by the 4th cent. A.D. and the practice became well established by the 7th and 8th centuries.

On the whole, homorganic nasals were used more times than anusvāra upto the 11th cent. A.D. Afterwards, anusvāra became more frequent eventhough the use of homorganic nasals did not become obsolete. The use of anusvāra was more frequent in place of /ŋ/ and /m/, equal in place of [ṅ] and infrequent in place of /ṇ/ and /n/. Anusvāra occurs before stops in native words, before /ṇ/ and /v/ also in assimilated loans and before aspirates and /ś, s, and h/ also in unassimilated loans.

There was no separate graph for the half-nasal. The graph which was originally a dot and which latter developed into a zero was used to represent both the full- and the half-nasals. It is possible sometimes to reconstitute the half-nasal depend.

ing on metrical considerations. The half-nasal in orthography indicates nasalization of the preceding vowel. Eg. “..prabhuṃ baṇḍaramguṃ baṇḍina....paṇḍreṇḍuṃ ..vēṅgināṇṭim..” (A81. 4-6:848) has to be read as “*prabhū baṇḍaraṅgū baṇḍina ..vēṅināṇṭi..,” otherwise metre is effected. Metre gets jeopardized if “..garvvamb....koṭṭambul ..”(A81.3,6:848) is not read as “*garvvam.. koṭṭamul..”. Traditional grammarians state that there is no full nasal following a long vowel but in ins. we find usages like “..kūṃtu sariya pōlpam gāṃtal eṃḍdu..” (A136.11:1065). This usage is comparable to the usage of the poet Nannecōḍa as in “..vīṃḍe khaluṃḍu dakṣū ḍanu vīṇḍi pāruḍu..,” etc. These instances prove that the situation obtains in early Telugu atleast dialectally.

Early scholars believed that there was a consistent orthographic practice which indicated a half-nasal by not geminating a following stop and a full-nasal by geminating the same. But it was not consistent during the historical period. Eg. (i) No gemination of the following stop after a full-nasal: paṇḍu-ramgu, biṃkam; (ii) Gemination of the following stop after ‘m’ when half-nasal is impossible: sāmaṃṭta-, ettiṃcce,

One has to believe that half-nasal is nasalization of the preceding vowel on the strength of kētana’s description.²² There is no evidence either supporting or to the contrary. Since anusvāra is only a cover-symbol for homorganic nasals, it was not a separate phoneme.

Loss of word final-a before a following vowel is attested from the 9th/10th cent. There is also evidence for the retention of -ā during the 6th cent. and also for the development of an on-glide following -a from the 7th cent. Eg. (i) Loss: iḍḍaṭlu (<*iḍḍa+ṭlu); (ii) on-glide: kalayanta (<*kala+anta); (iii) Retention: pannasa iravadi. Glidal v- is also noted in some cases. Eg. eṇṇa-vummayunu.

Loss of -i was optional till the 9th/10th cent. but development of glidal -y- become more frequent afterwards. Eg.

22. ABB, stanzas 30, 56, and 57.

(i) Loss: śrīk-ellan; (ii) Glide: iravadi-yādi nālku; (iii) Retention: iru paḷayadi-ēnu.

Loss of -u was very frequent from the beginning. Glidal -y- is noted following -u from the 7th cent., with increasing frequency through the 11th cent. The loss of -u was therefore only optional and non-automatic. Eg. (i) Loss; ūḍl-amḍu; (ii) Glide vāru- yiḷḷa kanu; (iii) Retention: rēnāṇḍu-ēḷan.

Loss of word final vowels even before consonants is noted sporadically. Eg. an-vāru, nal- tumuḍlu. It is more correct to state that the consonant-ending words did not develop a final vowel. The final consonants of monosyllabic roots are found to be geminated before following vowels from the 7th cent, Eg. ann-ēṅṅan.

k->g-,c->s-,t->d-, and p->v- in external sandhi is found to be optional in the beginning and automatic between the 8th and 11th centuries. Eg. (i) k->g-, etc.: āṇati-gānu, stiti-dappi, paṇi-sēsina, ēnu-vuṭṭu; (ii) No change: reṇḍu-tōṭaḷu, āḍḷu-paṭṭu. This change is more frequent than as stated by traditional grammars and is found to take place in unassimilated loans, following words ending in -n, following adjectives and past participles and also in close juncture within compound words. Eg. (i) in unassimilated loans: kalayanta-gāḷambuga, bejeyēśvarambu- galasa nirvahanam̄bu, vittu paṭṭu-vrasādaṅ cēsi; (ii) following -n: nālunu-vuṭṭu, kaṭṭe-sure, inḍu-vratyakṣaba yannan, pasula- sampina; (iii) following adjectives: iru-vuṭṭi; (iv) following ppt.: pondi-gāni; (v) in closed syllables: ayya-vōḷu, niḍum-gaṭṭa, daṃma-vuram-buna. But these instances are very few.

What is called 'druta' is nothing but a word-final -n. Voicing of voiceless stops following -n was only optional between the 8th and the 9th centuries. It became more frequent in the course of time but it was not automatic even during the 11th cent. This external sandhi is of 10 types. Eg. (i) following acc.: dīni- gācina vāru, pāra- jampina vāṅṅu;

(ii) following instr.: vaiḍuṃbuḷa cētaṃ-bāṭṭaṃ kaṭṭabaḍi;
 (iii) following dat.; nāku-baṇi sēsina; (iv) following loc.:
 sudda pakṣabuna-baṅcamiyu; (v) following con clitic: paṇḍ-
 reṇḍuṃ-goṇi, guḍluṃ-brākāraṃbu; (vi) following inf. vb.:
 kaṭṭa-baḍina; (vii) following p.f.n.: kattiṃcem-gramabuna;
 (viii) following oblig. vb.: cēyavalayuṃ-gāna; (ix) following
 adj.: niṇḍu-jeṛuvuna; (x) following adv.: nēlayellaṃ-gāvaṃ-
 būni. There are instances where the changes have not taken
 place. Eg. pāraḱu-kuṇḍikāḷḷuḷa, puloṃbuna-ceṛuvu paḍu-
 māṛi kōṭaṇ, cēraṃgaḷambuna-toṛṛu koṇṇaṇ, ēṇṭaṇ-paḷli-
 nāṇṭi.

Glidal y- and v- are discernible from the 7th cent.
 following words ending in -n. This means y- and v- words
 were obtaining from then. Eg. (i) y-: paṅcamiyu-yāḍityavā-
 raṃbu, turumara viṣayaṃbu-yēḷuvāri, paḍumaṭa-yēḍuvuṭḷi;
 (ii) v-: iṛḷa kā-veruḡuvāru, pōṭuna-vakoṭṭi, raṭṭaḡuḍiyu-
 vuddini. Developing a glidal y- following words in nomina-
 tive case also is found during the 7th cent. Eg. saṃvatsaraṃ-
 buḷ-yēn agu nāṇḍu.

Irregular sandhi modelled after Telugu in the case of
 loans and vice versa is also found though rarely. Eg. (i) loans:
 nīlīsvara (for nīlēśvara); maṅc-yaṅṅa (for maṅcaṅṅa/maṅci-
 yaṅṅa).

Although stem alternation is part of internal sandhi, that is
 treated elsewhere. /r/ in closed syllables in a cpd. is changed
 to [r̥]. Eg. paṇḍreṇḍu (<paṇ/paṇ-reṇḍu), viṭraḡula (<viṭ-
 raḡula), koṇḍru (<koṇ-ḍu-ru). The development of an intru-
 sive -ḍ- before /r/ in words like 'vāṇḍru' and trilling of a
 flap following a retroflex (as in viṭraḡula) are some of the
 significant features in internal sandhi. It can be presumed
 that [r̥] has a stop value during the 9th century and that the
 sequence '-ḍ-r̥-' or [*-ṇ-ḍ-] an affricate value. /n/ and /m/,
 preceding a palatal consonant, are noted to have merged with
 /n/ in closed syllables by the 4th/5th cent. Eg. kamburāṅceṛuva,
 ceṅceṛuva. Similarly, a word final -m preceding a velar stop

in closed syllables changed by the 7th cent. into a velar nasal. Eg. udakapūrvaṇ kēsi.

1882 different noun words occur in the corpus of which 578 are native words, 211 are assimilated loans, and 424 unassimilated loans. Most of the masculine noun have no gender markers. Eg. talavari, mancyanna, rāju, kammari, koḍuku, etc. Some noun words occur with and without gender markers. Eg. (i) n.w.: gaṇḍa, gaṇḍa-ṇḍu; (ii) a.l.: bōya, bōya-ṇḍu; (iii) u.a.l.: pātaku, pātaku-ṇṛ. Masc. nouns with gender markers show different suffixal allomorphs. Eg. dhanamjaya-ṛu, uttamōttamu-ṇṛu, vā-ṇḍu, samyuktu-ṇṛ, kuḷḷamma-n. Of these -n might have been an archaic form and a loan from Tamil. The masc.suf. '-ṇṛu' changed into '-ṇḍu' by the 7th cent., although it was preserved orthographically upto the 10th cent. The change was accomplished by the 9th cent. It changed optionally into '-ṇḍu' in verse with nasalization of a preceding vowel. The n.ws with -ṇṛu are very few. The word final -a is changed to -u optionally in loans when the gender marker is added. Eg. ōja-ṇṛu, uttamōttamu-ṇṛu. The form 'dhanamjaya-ṛu' may be a borrowing from Kannaḍa in which the loss of a preconsonantal nasal is a regular feature. T. Burrow believed that the PDr masculine singular suffix was *-ṇṛ and that *-ṛ in the sequence was lost in SDr. M. B. Emeneau thought that originally the suffix was "*-ṇṛ/-*ṇṛ" which possibly had an alveolar pronunciation [*-ṇ-ṛ] and the *-ṛ of the sequence was connected with *atu, the non-masculine singular suffix.²³ Generally, the masculine singular suffix is dropped before the plural suffix. In the light of this common tendency, the "-ṛ" of 'kuntur', a non-masculine word, may be treated as a singular number marker when the set "kuntur" (sg.) vs. "kuntul" (pl.) are compared with each other. This segmentation could be valid in view of the fact that gender distinction was not rigid in Dravidian.

Words without gender markers and those with and with-

out them appear in non-masculine singular also. Those without gender markers occur in numbers. Eg. vēpura, paṅṭūra, koṭṭūru, aruṭore, tāṅṅikonra, datti, nēla, āṇati, and host of others. Doublets with and without gender markers are small in number. Eg. (i) n.ws: illu: kō-yilamu; kuṃcca: kuṃcca-mu; tuvatoru: plāṇḍora-mbu; rāmaḍu: maḍu-vu; mōdo-ϕ-lu: moda-vu-lu; (ii) a.l.s: daṇḍu: daṇḍu-v; pala: pala-mu; (iii) u.a.l.s: drama: drama-mu; mānika: mānika-mu. Some non-masc. words occur with the gender marker in various shapes. Eg. nāga-bu, koṭṭa-mbu-na, cē-n-i, gōtra-m-na, dēśa-mu, purassara-m. prasāda -ϕ-cēsiri, accar-vvu, sāsana-vu, pariyāru-vu, karana-mmu-na, etc.

On a study of the above examples, it can be said that '-vu' occurs only in loan words from the 8th cent. onwards. Some words occur with both '-mu' and 'vu'. Eg. pariyāra-mu: pariyāru-vu; prākāra-mbu: prākāru-vu; śāsanambu: sāsana-vu. It can also be said that the stem final '-a' is generally changed to '-u' when the suffix '-vu' is added. '-bu' without a preceding nasal is either a scribal mistake or an editorial mistake. '-mbu' was the non. masc. sg. suffix which later changed into '-m(u)' by the 7th cent. in loan words and by the 8th cent. in native words. '-mbu' or /mbu/ was assimilated into /mmu/ by the 9th cent. '-nu' in words like 'cēnu' and 'kolanu' is not part of the stem. It is an allomorph of '-mu'. The one reason for the statement is that in plural number, forms with and without '-mu' are obtaining as in the case of regular '-mu' forms. The other reason is alternant forms like 'keyam/keyan' and 'kuḷam/kuḷan' are obtaining in Tamil also.

The masculine-feminine (or epicene) plural is formed by adding '-ru' to the stem. The word final '-a' in loans is changed to '-u' in the situation. Eg. (i) in n.w.s: evva-r, vā-ru, vēvu-ru; (ii) in loans: dēva-ra²⁴, mallu-ra, mālinu-r, saṃyuktur-r. The last three forms are typical and also exceptional. In some

24. -r- can be segmented as the plural suffix on a comparison of the two forms 'dēva-ni-ki' and 'dēva-ra-ku'.

cases, the plural is formed by the addition of '-ru' to the stem in singular as in the case of non-masculine words. Eg. vā-ṇḍ-r, padu-ṇṛ-ru, iruva-ṇḍr-aku. The trill in the examples is the result of phonetic writing. It can be said that this method of formation is obtaining in Dravidian, though rarely, if only a comparison is made with Kannaḍa words like 'ava-n, ava-nd-ir, aḷiya-nd-ir, maga-nd-ir, tāyv-ir' etc. The same tendency is discernible in the case of 'cē-nu-lu' alternating with 'cē-lu'.

The plural suffix common to both masculine and non-masculine words is 'lu'. (There is another '-ku/-gu' which occurs between the stem and the regular plural suffix '-lu', only in the case of inanimate words). Eg. (i) in animate words: aṇapōtu-lu, ācār-lu, kannya-l-anu, tapasu-l-aku, bō-lu, maṃgaḍ-l-a, rāju-l-l-a; (ii) in inanimate words: āḍ-lu, āṛ-l-a, guḷ-lu-vu, mrām-ku-l-a, rēm-gu-l-a. '-ku- and -gu-' used in the last two examples are only redundant. '-l(u)' is an earlier form of '-l(u)'.

Several changes have taken place stem-finally when the plural is formed. They are mainly of five types: (1) loss of final -a, -i, -u resulting in consonant clusters. Eg. (i) -a > -ϕ: maṛunturḷu, kañcagāṛlu, peggaḍlu; (ii) -i > -ϕ: guḍlu, kōmaṭlu; (iii) -u > -ϕ: eṇḍlu, naṃjuḍlu. (2) loss of stem-final vowels along with preceding -ṇ-, -ṛ-, -y-, and -v-. Eg. (i) -ṇV > -ϕ: brāhma-ϕ-la; (ii) -ṛV > ϕ: kūntu-ϕ-lun; (iii) -yV > -ϕ: bō-ϕ-l, vrā-ϕ-lu, vē-ϕ-l; (iv) -vV > -ϕ: mōdo-ϕ-lu, guru-ϕ-lu. (3) change of stem-final 'a' and 'i' to 'u'. Eg. (i) -a > -u: sōmu-l-a; (ii) -i > -u: dēvu-lu. This change is automatic and is found only in loans. (4) Loss of suffixal '-mu' and compensatory lengthening of the preceding vowel. Eg. kuṃca-ϕ : kuṃcā-lu. This change is noted to have taken place only during the 11th cent. and is also found to take place in singular forms also. Eg. bhōgā-naku, narakā-naṃ, nimityā-na, rājyā-nayu. (5) Loss of stem-final vowel resulting in six types of qualitative changes in

clusters formed out of preceding consonants and the plural suffix in close juncture. (i) $-r- > -ḍ-$: $ūḍlaṁḍu$, $vaḍḍa$, $vaḍḍu$ and $-r- > -ṛ-$: $purṛanūṛla$, $ācāṛlu$; (ii) $-r- > -ḍ-$: $āḍlu$, $maṛ-
tuḍḍu$; (iii) $-ḍ- > -ḷ-$: $guḷuvu$, $raṭṭaguḷlu$; (iv) $-ṭṭ- > -ṭ-$: $puṭlu$, $puṭḷu$, $muṭlu$, $muṭḷu$, $bhaṭlu$. (This change, though universal, is not noticed by the traditional grammars). (v) $-l- > -ḍ-$: $maṁgaḍla$; (vi) $-n- > -ṇ-$: $mrāṁkula$ [$mrāṇkula$], $rēṁgula$ [$rēṇgula$].

The oblique stem of masculine words is of three types: Eg. (1) root + (kinship term like $-ayya$, etc.) + plural suffix, case suffix: $pāra-ka$; (2) root + singular $-(n)i/-na/ϕ'$ / plural suffix, case suffix: $gōtri-niki$, $bhīmu-na-ku$; (3) root + singular marker/plural suffix $-(r(u))'$ + case suffix: $vā-r-i-ki$. The oblique stem of non-masculine words is also of three types: Eg. (i) root + (place - name suffix like $-paṛu$, etc.) + singular number marker $-'na/ϕ'$ / plural suffix + case suffix: $ūr-ϕ-i$, $koravi-ϕ-k$, $liṁgā-ϕ-na-kum$; (ii) root + $-mu/-vu$, $-na/ϕ/-nu$ + plural suffix + case suffix: $koṭṭa-mbu-na$, $dharmmu-vu-l-a$; (iii) root + additive or replacive morphs $'t,ṭ,ṇṭ/i/ϕ'$ + plural suffix + case suffix: $ēṇ-t-a-n$, $nū-t-a$, $nūr-imṭi-ki$, $vitpaṛ-ti-ki$. A few words occur without these replacive/additive morphs, Eg. $nūyi-ϕ-ni$. These six types of oblique stems are also genitive (case) forms and are used as adjectives when followed by another noun word.

The accusative case morphs are $'ϕ,ni,nu,m,nim$, and mu' . Eg. $dēni-ϕ$, $dīni-n$, $kannyaḷa-nu$, $raḍḍi-ni$, $nāṇṭi-m$, $cōḷa-nim$, $tam-mu$. The last example resulted from assimilation of the suffixul $-nu$ and stemfinal $-m$.

$'-n'$ and $'-m'$ are morphs indicative of the instrumental case. There is a similarity, both phonetic and semantic, between these and the suffixes for locative case. $'-n'$ came into use as the instrumental suffix only from the 9th/10th century but it was not at all frequent and not consistently employed. Eg. $parākramambuna-n$, $aṁgambuna-m$. Post-positions $'cēta$, $cētam$, $tōḍa$, $tōḍam$, $tōḷan$, $tōṇ$, and $tō'$ occur in the material

as indicative of instrumental case. Eg. *bōḷa-cēta*, *vaḍḍumbūḷa* *_cētaṃ*, *cōḍḍula-tōḍa*, *meccu-tōḍaṃ*, *nalarāmanibhu - tōḷan*, *maṇḍa-tōn*, *paduva-tō*. ‘*_tōḷan*’ of the above is the earlier form of ‘*_tōḍa*’; ‘*_tō*’ and ‘*_tōn*’ are alternants. These convey the meaning ‘along with’ while ‘*cēta*,’ etc. literally mean ‘by the hand’.

The dative suffix occurs in the forms ‘*k*, *ki(n)*, *ku(n)*, *kū*’ and a post-position ‘*_poṇṭhe*’ is used in the same case. Traditional grammars treat ‘*_ki*,’ etc. as genitive suffixes but they did not occur even once in the material signalling the genitive case meaning. Eg. *vasantīśvarambuna-k*, *dīni-ki*, *rēni-kin*, *cēnu-ku*, *mahārājulā-kun*, *ojjala-kū*, *pāṭṭopokārambu-poṇṭhe*. It is interesting to note that there was no intrusive ‘*_na*’ between the stem and the case suffix in forms like ‘*ceruvuku*’ and ‘*cēnuku*’ as in the literary dialect. *_ki(n)* and *_ku(n)* occur in complimentary environments, the former following stems ending in *_u* and the latter after stemfinal *_i*. The final element ‘*_n*’ in ‘*_kin/_kun*’ is believed by Jules Bloch as a reflex of the original accusative suffix.²⁵ In his view, there was only one case in PDr- *the accusative-dative case. The post-position ‘*_poṇṭhe*’ occurring in ablative case was used rarely even in the literary dialect of the post-Nannaya period. ‘*_kəḍa*, *pay*, *minda (> mīda)*’ occur as post-positions in ablative case. Ek. *bhūpādityula-kaḍān*, *bhūsati-pai*, *mahiminda*, *guḍi-mīnd-i*. ‘*pai*’/‘*pay*’ occurs also as an independent word within the material. Eg. *pai lēci sēna*, *pay vārāla*.

The oblique base itself is the genitive base. Neither separate suffixes nor post-positions occur in genitive case in the corpus.

Morphs ‘*ϕ a(m), an, n*’ and post-positions ‘*amdu, oḷana*, *lō(m)*, *lōna*, *lōpali*, and *lōna*’ occur in the locative case. Eg. *sūrāgati_ϕ*, *tirpalūr-a_ēṇṭ-an*, *bejavāḍ-am*, *anvayambu-na* (There is a complimentary distribution in the occurrence of morphs: suffixes with initial ‘*a-*’ follow a stem-final consonant and those with initial ‘*n-*’ follow a stem-final vowel); *ūḍi-*

25. Grammatical structure of Dravidian Languages, pp. 20-21.

aṃḍu, rājuḷḷ -oḷana, āji-lōṃ, bhūmi-lōna, ḍomka- lōpali, kayyambu-lōna. oḷana, ḷōna and lōna are chronologically later in that order. The reflex of PDr *uḷ / *oḷ was retained in Telugu till the 7th cent. The original root still survives in modern usage in such dialectal words as 'ullōpu' and 'ullāyam'. 'lōpu' occurs during the 11th cent. material as an independent word. Eg. palliki lōp aṅna illaku (A164.14:1090-91); peḍaru lōpu gā yillu paṭṭu (A152.11:1082);bōyundunu lōp aṅna yārvvuru bōla (A126.12:1047), velakuṃ goni viḍicina yillu lōpugā (A164.13:1090-91). When the word 'lōpala' is compared with 'dāpala' and 'velupala', '-pala' can be segmented as a suffix meaning *direction, etc.

Pronouns are the same as nouns on the basis of their structure. They are of three types. Demonstrative pronouns with gender and number markers are of the first type. Reflexive and personal pronouns which do not signal gender are of the second and third types. Interrogative pronouns and adverbs like 'aṭḷu' belong to the first type. A few demonstrative pronouns, derived from the bases 'a' and 'i' only, are found in the material. Eg. (i) masc. and fem.: sg. vānru, vāṇḍu; pl. vāru; sg. vāni, pl. vārāla, vāri; sg. ātaṇḍ, ātani; sg. vīni, vīnri; pl. vīr, vīrāla, vīri; (ii) non-masc.: sg. (iccin)adi, dānika, idi, dīni dēni; (iii) adv.: inru, indu, indula; indūru, indoṛu.

In the case of demonstrative pronouns like 'vāḍu' and 'vāniki', A. Master suggested segmentation as 'avaḍu' and 'avaniki', basing his argument on sporadic orthographical mistakes.²⁶ G.J. Somayaji believed that 'vānru', being plural, is an alternant of 'vāru' whose singular is 'vāṇḍu'²⁷. By examining atleast a couple of sentences, one can easily conclude, on the strength of its concord with the verb that '-ru' in 'vānru' is not a plural suffix. Eg. tēni ḷaccina vānru pañcamahāpātakuṅ akuṅ (A8.3-4:600-25), vraccina vānru pañcamahāpātaku agu (A9.7-8:600-25). In sentences as the above, the verbal form should have been *aguduru, if 'vānru'

26- BSO(A)S 12.346.

27. ABV (1968), pp. 374-376.

was in plural. To say that 'vāru' was in plural number, a sentence like 'lacuvāru kaḷarēni' (A19.12-13:875) is enough. 'vīnṛi' of the above examples is an earlier form of Mdn. 'vīḍi' (< *vīṇḍi, being the intermediary form). Of the two forms 'dīni' and 'dēni', both from an earlier *idani, the latter should be the common word but it was dropped from usage in order to avoid homonymy with 'dēni' which is from an earlier *edani. It was in use in Southern Andhra area so long as it survived. 'indoru/indūru', earlier forms of the Mdn. 'indaru' contain an element *-dōru meaning perhaps *persons. It might have once been a separate word as can be assumed from its cognate 'dōru' occurring in koṇḍa kubi. 'ātaṇḍ' was more respectful than 'vāṇḍu' in inscriptional usage.

Only two interrogative pronouns are found to occur in the corpus. Eg. (i) masc.: sg. evvaṇḍ, evvāṇḍ; pl. evvar. (ii) non-masc.pl.: evvi.

Personal pronouns in only first and second person singular are available from the material. Eg. (i) 1st pers.: ē, nē, nāku; (ii) 2nd pers.: nīvu; nī.

Of the several reflexive pronoun forms, only four occur in the material. Eg. tān, tāru, tana, tammu (< *tamanu). owing to assimilation and by the 9th cent.

Conjugated or pronaminalized nouns, formed by the addition of personal suffixes to the noun stem, are a special feature in Dravidian.²⁸ Sometimes, case suffixes are also added to these words. They do not signal any temporal value like finite verb forms with personal suffixes. In the material, two types of these words occur. Eg. (i) noun+2nd pers. sg. suf.: celi-vi, prāṇasamānuṇḍ-av-; (ii) pronoun+ demonstrative pronominal suf.: vān-id-a.

Structurally, numerals also are similar to nouns. These are of two types: cardinals and ordinals (or numeral adjectives). Ordinals are formed either by adding the (verbal) adjectival forms of 'agu' to the cardinal stem or by the addi-

28. Jules Bloch, *op. cit.*, pp. 37-47, esp. 43.

tion of gender and number suffixes to the bound numeral adjective. Sometimes, the long vowel of the numeral root is shortened when ordinals are formed. A few examples are supplied hereunder for (i) the basic numerals, (ii) ordinals or numeral adjectives and (iii) numerals with personal suffixes in the case of numerals from 1 to 10 and so on. (1) okoṭi, vakoṭi; oṇḍu, okāḍu; orul. The second word was used wrongly for *oka-ṇḍu (in the material). (2) reṇḍu, reṇṭiki; ira-vadi, iru-paḷayadi ēnu, in-maḍi, im-maḍi; id-daṅu, iru-vuru, iru-vaṇḍraku. 'reṇḍu' has variants 'ira, iru, and inu' when used as an adjective. 'id-' and 'im' are two more allomorphs for 'reṇḍu' resulting from assimilation. (3) mūnṅ, mūṇḍu, mūnu, mūḍ, mūṇṭiki; mu-nnūru, mū-nūra; mu-nnūrvvuru. In adjectival forms, the radical long vowel is shortened when preceding a geminate consonant and is retained before a single consonant. The alternation is automatic. (4) nālku, nālugu, nālunu; nal-tumuḍlu; nal-vuru. (5) ēnu; ē-vadi, eṇ-bhadi. (6) āṅu; ara-vādyadi, aṅu-vadi; āṅu-vuru. (7) ēḍu, ēḷu. Adjectival forms are not available. (8) eṇumbodi, eṇbodi, eṇma, enmidi; enam-aṇḍakunu. The etymologies of numerals 'eight' and 'nine' are unclear. Words with 'ṅ' are earlier and those with 'n' are later. The words for eight in SDr. can be reconstructed as *eṅ/*eṭ but the original forms of the suffixes like '-ma' and 'midi' are not known. '-midi' forms obtain in Telugu and Kolami and '-ma' forms in Tulu and Telugu (DED 670). One can assume that 'eṅ' was the root and '-bodi' a suffix and that the conjunctive/connective clitic '-uṇ-' was infix between the two; the assumption is possible when 'eṅ-bodi' and 'eṅ-uṇ-bodi' are compared. '-bodi' might have changed into '-midi' in the course of time; or it was added on the analogy of 'tommidi' or vice versa. Some scholars suggest that both 'enmidi' and 'tommidi' were constructed as meaning "two less than ten" and 'one less than ten'²⁹ and that '-midi' and '-bodi' are allomorphs of

‘padi’. This method of construction is known in the case of ‘tommidi’ in several sister languages. Eg. Ka. ombay, ombhattu; Kol. ombay; Tu. orumba; Go. unmā(k), eḍmu-, etc. (DED 862, 2910). But in the case of ‘enmidi’ no such construction is known in other Dravidian languages. (9) tombha, tōṃbha. In modern usage the word ‘tomba’ means ‘many’. (10) padi; ira-vadi, iru.bhadi, eṇ-bodi, eṇ-ma, en-midi, em-bhadi, ē-badi, ēṃ-bhay, ē-vadi, nal-vodi, paṇḍ-reṇḍu, pad-ēn, pan-dumbu, mu-ppadi; padu-nṛṛu. The environmental criteria responsible for so many variants are not clearly known. (100) nūṛu, nūṛimṭiki, nūra; nuṭa, nūṭa; nūr-vvuru. (1000) Veyi, Vēyu, Vē-lu; Ve-guḷḷuru; Ve-guru, Vē-vru. All the numerals with personal suffixes are inflected like any other noun word. ‘-vuru’ is epicene plural. The numeral adjective is used in its non-masculine singular form only when qualifying non-masculine nouns.

Some number words are found to occur in addition to the above which are loans. Eg. (i) l. w. s. from Pkt.: caṇṇ, tiṇṇi, duva, pātika, bārasa, vanda, sattiga; (ii) l. w. s. from Skt.: tri-, nava-, navati, sahasra, ṣaṣṭi, kōṭi. Fraction (half) indicated by the native word ‘ara’, by the loans from Pkt. like ‘āda, aḍḍa’ and by ‘ardha’ from Skt.

Adjectives are of several types. (1) Basic adjectives which always occur bound before nouns, iike ā, ī, and ē. The external sandhi with these was optional between the 7th and the 11th centuries. The long vowels have shortened variants before geminate consonants and sometimes even before consonant clusters. Words beginning with vowels following these develop an on-glide -y-, optionally. Eg. ā -basiṇḍi: a-bbāraṇāsi; ī-ūḍlamḍu: i.ppratima, i-yyoṭṭu; e-vvar.(2) Oblique stem used as an adjective. (3) Ordinals or numeral adjectives (4) Quantitative adjectives ending in -eṇḍu/-eḍu. Eg. mān-eṇḍu, mān-eḍu (5) Adjectives formed from nouns whose gender-number marker is replaced by -pu. Eg. vēṃ-baḷḷi: vēp-ūr. These are very infrequent in the material. (8) Adjectives

formed with suffix -ṭ before nouns beginning with vowels. Eg. iruku-ṭ-ūru. (7) words which occur both as nouns and adjectives. Eg. uruvu-palli. (8) words which occur only as adjectives. Eg. ciṭṭ-ēru, ciru-ṃbūri, ceñ-ceruv. (9) verbal adjectives. Eg. (i) past adjectives: iccina, unna, upēkṣiṃcina, manna, rakṣiñcina, etc.; (ii) habitual adjectives: manu-vāṇḍu, ay-ē, vaṇḍedi, vakraṃbu rādeṃcu-(vēvura), etc. (iii) negative adjectives: peṭani, lēni, (1) Adjectival phrases constructed by adding 'ayina' (the p.adj. form of 'agu') to noun words. Eg. uttamōt-tamun-ayina. These phrases are infrequent and are noted from the material to have first occurred in Cuddapah district during the 7th cent. This practice first spread over the south coastal Andhra between the 8th and 10 centuries and then, by the end of the 11th cent., all over the state.

Three types of adverbs are discerned in the material. (1) Adverbs formed by the addition of verbal forms of the defective verb 'kā' to the noun base. These are too many to be cited here. (2) Adverbs which are mis-called 'pronouns'. Eg. iṛla (=iḷla), aṭl. ēmi, ēv (=ēm). (3) Independent words which are used adverbially. Eg. arthin, tolli, negi, paruvaḍi, pidapa, pōle, maṛi, miṇṇaka. The last word is a negative adjectival form of an obsolete verb *miṇṇu.

Verbs are of three types: simple, complex and compound. Monomorphemic verbs like 'agu' are simple and all of them are of native stock. Verbs formed by the addition of a verbalizer to the nominal root are complex verbs. Eg. (i) in n. w. s: kaṭṭ-iñc-, muṭc-il-; (ii) in l.w.s: anubhav-iṃcu, pravartt-ill-a. All the compound verbs are of native stock and are of two sub-types. Eg. (1) those formed by the addition of an auxiliary verb to a verbal base yielding specialized meanings: (i) Progressive: ēḷuc-unṛi; (ii) futuri-tive: naḍapaṃ-gala; (iii) reflexive: aḷisi-konna; (iv) appro-bative/permissive: maṇaṃ-janadu; (v) intensive: rā-deṃcu; (vi) passive: kaṭṭa-baḍina; (vii) obligative: rakṣimpanu-valayun. (2) those formed by the addition of an auxiliary

verb to a bound noun root. *cē-koni*. These compound verbs are found to occur from the 8th cent. and their occurrence is infrequent.

Transitive verbs are formed by the addition of '-cu' or '-incu' to the intransitive base. A radical '-cu' is changed to '-pu' when transitives are formed. Eg. (i) intr. root + -cu: *ceṛi-cina*. A radical -ḍ- is changed to -ṛ- from the 8th cent. when transitivized. (ii) intr. root + -incu; *rā_v-iṃci*. (iii) intr. root final-cu > -pu: *cam-p-ina*. A radical -c- is replaced by the nasal -m- at the time of transitivization.

Causative verbs are formed in two ways: (1) by adding -incu to transitive root. Eg. *kaṭṭ-iñc-i*; (2) by changing the radical -c- to -p-. Eg. *kuḍi-p-ina*, *paṃ-pu*. A radical -c- is changed to -n- (eg. *coc-cu > con-pu*) before the causative suffix. Similarly, a radical -n- is replaced by -m- (eg. *pan-cu > pam-pu*).

Certain stem alternations are noted when temporal suffixes are added. These are all cases of internal sandhi and are listed here. Eight of such changes are significant. (1) A radical -y- is changed to -s- before past suffixes '-i-' and '-e' or concessive suffix -ina: eg. *kēs-i*, *aḷis-ina*, *kēs-iri*, *vrās-e*, *cēs-ināru*. (2) Radical '-u' and '-i' are generally changed to '-i' and '-a' respectively, before suffix initial 'i-' or 'e-': eg. (i) u > i: *kuḍip-ina*, *poḍic-i*, *uḍic-e*, *ceṛic-inanu*. There are instances when these changes do not take place. Eg. *poḍuc-i*, *poḍucc-i*; (ii) i > a: *kolac-i*, *naḍap-ina*, *kadap-inanu*. (3) vowels of the unaccented second syllable are dropped. Eg. *niḷp-i*, *niḷp_e*, *palk-ina*, *niḷp-iri*, *niḷp-inaṃ*. (4) Radical -v- preceding suffix initial 'i-' or 'e-' is changed to -y-: eg. *pō-ye/pōy_e*, *pōy-ina*. (5) A radical -c- is changed to -v- before an infinitive suffix. Eg. *kāv-an*. (6) When infinitive or imperative suffixes are added, a stem alternation of \bar{v} -C-/ \bar{v} -CC- is noted. Eg. *ko -ϕ- mm*, *pō -ϕ-m*, *poyy-a*. (7) The root 'iccu' shows up a variant 'ī-' in infinitive form and a glidial -y- is noted before the suffix from the 9th/10th cent. Eg. \bar{i} -y-

an. (8) suffix initial vowels are lost resulting in stem alternants owing to consequential assimilation which is both progressive and regressive. Eg. progressive: man-na; regressive: idd-a, ann-a, koṇn-a.

The past finite suffixes are mainly of two types. To the first type belong the morphs 'i, iti, in, φ.' The first two of these occur before personal suffixes beginning with consonants and the third occurs before those with initial vowels. The fourth occurs between a root final -y and the personal suffixes. Eg. -i-: icc-i-ri; -iti-: icc-iti-ri, icc-iti-mi; -in-: icc-in-āṇḍu; -φ-: ai_o-φ-ri. -i- of the above occurs before the epicene plural of the 2nd person and -iti- before the singular and plural forms of the 1st and 2nd persons. To the second type of suffixes belong 'iye(n)' and 'e(n-u)'. These occur in third person non-masculine plural. Eg. -iye(n)-: paḍ-iye, paṇ-iyen; -e-: nilp-e, vṛās-e; -en:nilp-en; -em-, kaṭṭimc-em; -enu: kaṭṭ-enu. The suffix '-en-' is perhaps an inclusive morph of two segmentable elements, the past suffix 'e' and the personal suffix '-(a)n'.

'-ina' and '-na' are past adjective suffixes. The suffix initial vowel, normally retained following a root final consonant, is automatically dropped after a root final -y. Eg. icc-ina, ay-na, id-ḍa. The stem alternations resulting from assimilation are already discussed.

The past participial suffix '-i' is optionally dropped following a root final -y. Eg. ay-i, ay-φ. On the basis of forms like 'poḍicci' and 'poḍucci' occurring during the 8th and 9th centuries, one may suspect that the PDr. suffix *-ci was still retained till then. This doubt is further strengthened when forms like 'paḍi-ce' occur in the material in the place of an expected *paḍi-ye or *paḍ-e. It is interesting to note that these forms occurred only in the southern parts of Rāyalasīma.

The habitual finite verbs are of two kinds, the one taking personal suffixes and the other not taking them. '-tu-, -du-, -ḍu-, -φ-', are habitual suffixes which occur before personal suffixes. '-ḍu-' occurs following a root final -ṇ and '-tu-'

occurs after a root final -n. '-du-' follows a root ending in a vowel and - ϕ - only following the defective verb 'kala'. Eg. $\text{Ko}\bar{n}\text{-}\dot{\text{d}}\text{-m}$ (>kon-du-mu in literature), $\text{ko}\bar{n}\text{-}\dot{\text{d}}\text{-ru}$, $\text{k}\bar{\text{a}}\text{n-tu-ru}$, $\text{u}\bar{\text{n}}\dot{\text{d}}\text{-du-ru}$, $\text{p}\bar{\text{o}}(\text{vu})\text{-du-ru}$, $\text{kala-}\phi\text{-r}$, $\text{kala-}\phi\text{-d}$, $\text{kala-}\phi\text{-}\dot{\text{n}}\dot{\text{d}}\text{u}$, $\text{ka}\bar{\text{l}}\bar{\text{a}}\text{-}\phi\text{-r}$. The temporal suffix '-u(n)-' occurs in habitual finite verb forms which do not take personal suffixes. Eg. ag-u , ag-un , $\text{valay-u}\bar{\text{m}}$.

Two kinds of habitual adjectives occur in the material : (1) Those occurring with suffixes '-u(n)-, - ϕ -': eg. pamp-u , tecc-un , $\text{an-}\phi$ $\text{kala-}\phi$; (2) those taking '-eđi, -eđu-, -ē, -ēṭṭi'. eg. $\text{va}\bar{\text{n}}\dot{\text{d}}\text{-eđi}$, $\bar{\text{e}}\bar{\text{l}}\text{-eđu}$, $\text{a-}\bar{\text{e}}$ (wrong for $\text{ay-}\bar{\text{e}}$), $\text{an-}\bar{\text{e}}\bar{\text{ṭṭi}}$ (wrong for $\text{an}\bar{\text{e}}\bar{\text{ṭṭi}}$). The last two are 'modern' forms which came into use even during 11th cent.

Only one obligative verb form 'nađapunadi' occurs in the material. This is used as a verbal adjective, as an adjective before a noun, and as a verb. Structurally, it can be treated as a habitual finite verb with personal suffixes. But this conveys an obligative meaning which the habitual form cannot have. '-adi' may be considered a demonstrative pronoun suffix but it does not signal any personal connotation in particular. It occurs unchanged in both the numbers in 2nd and 3rd persons but does not occur in both the numbers of 1st person. It is therefore a morphological complex conveying obligation.

'-inan' and '-nanu' are concessive suffixes. The final '-u' in '-nanu' is non-morphemic. The suffix initial 'i-' is dropped following a root final '-y'. Sometimes, assimilation takes place as a result of the loss of suffix initial vowel. Eg. $\text{ka}\bar{\text{ṭṭ}}\text{-inan}$, $\text{ni}\bar{\text{l}}\text{-ina}\bar{\text{m}}$, $\text{ko}\bar{\text{n}}\text{-nan}$, $\text{ay-nan-u}\bar{\text{m}}$.

The imperative verb is formed without the addition of a suffix between the root and personal suffixes. The radical long vowel is automatically shortened before a following geminate consonant and retained before a single consonant. Eg. $\text{ko-}\phi\text{-mm}$, $\text{manu-}\phi\text{-mu}$, $\text{p}\bar{\text{o}}\text{-}\phi\text{-m}$.

Suffix ‘-an’ or ‘-aṅga’ is added to the root to form infinitive verbs. The suffixal ‘-ga’ is only a suffix extension and is a variant of the defective verb ‘kā’. Neither change nor loss of meaning is accountable with or without ‘-ga’ which can, therefore, be treated as an empty morph. Eg: ēḷ-an, pravartill-a, cēy-a, opp-aṅga, aliy-aṅ, nā-ṅ. The last item is from *anaṅ and is a metathetical form. The suffix initial vowel is dropped following a stem final long vowel.

Suffix ‘-cu’ added to a root forms present continuous verbs. Eg. ēḷu-cu, anubhaviṃcu-cu. Verbs in present tense are built by adding various forms of the verb ‘uṅḍu’ to present continuous forms. Present and future verbs are constructed periphrastically in Telugu.

The negative forms of the habitual finite verb is formed by the addition of the suffix ‘-(a)du’ to the root. The suffix initial vowel is retained following root final consonants and is dropped following root final vowels. This change is automatic. Eg. cana-du, lē-du. Negative adjectives are formed by adding the suffix ‘-(a)ni’ to the root. Eg. peṭ-ani (=peṭṭani), lē-ni. By the addition of ‘-(a)ka’ to the root, past adjectives are formed. Eg. ī-ka, cēy-ak, ṅp-aka, kā-k, lē-k. The loss of suffix initial ‘a-’ in all the three cases listed above following vowel ending roots and its retention following consonant ending roots is nothing but complementation. The situation would not mean that the suffix initial ‘a-’ would not signal negative meaning. But the traditional grammars have not recognised the fact.³⁰

Verbs in present tense are constructed periphrastically by adding to the present continuous verbs the forms of ‘uṅḍu’. Eg. ēḷuc-unṛi, ēḷuc-uṅḍi, cēyuc-unna, iccuc-uṅḍa, vārdḍilucun-uṅḍu (for vardhiluc-uṅḍu).

Future verbs are also constructed periphrastically by adding the defective verb ‘kala’ to the infinitive base. ‘-kala’ is automatically changed to ‘-gala’ following a root-final -N.

Eg. *ōyam-gala*, *poyya-gala*, *pratipālimpaṃ-gala*. These future verbs are found to occur only during the 11th cent. 'kala' occurs as an independent verb also within the material. Eg. *kala-yaṃtaku*.

The first person singular forms are not available. Plural forms occur with suffixes '-mi/-mu'. Eg. *icciti-mi*, *koṇḍu-m*, *pariharimcciti-mi*. The two allomorphs occur in complementary distribution: 'mi' if the stem final vowel is '-i' and '-mu' if the same is '-u'.

The second person singular suffix occurs only in imperative mode. Eg. *kom-m*, *pō-m*. Only one plural form is found to occur in the material. Eg. *icciti-ri*.

Different suffixes occur in third person based on gender distinction. In singular, the distinction is between masculine and non-masculine but in plural, between personal and non-personal objects. This concord with nouns is maintained in agreement with verbs also. The masculine singular suffix is '-(ā)ṇḍu.' Eg. *kala-ṇḍu*, *iccin-āṇḍu*. The second example, which is a contracted form of 'iccina-vāṇḍu' is first noted to occur in the Godavari basin during the 11th cent. but it could enter into the literary dialect only during the 13th cent. In non-masculine singular, the personal suffixes are '-adi, -adu, and -du.' Eg. *iccin-adi*, *can-adu*, *lē-du*, *kala-yadi*. The allomorph with '-i' occurs in habitual adjectives whereas the other with '-u' occurs in negative forms. The suffix initial vowel is dropped following a stem final vowel. Development of an on-glide -y- following a stem final vowel is also there.

The third person masculine and feminine plural suffixes occur in complimentary distribution: '-ri' following a stem final '-i' and '-ru' elsewhere. Eg. *kēsi-ri*, *koṇḍ-ru*, *tāgi-ri*, *kala-r*, *pō(vu)du-ru*. '-ru' is due to internal sandhi. '-vi' as the neuter plural suffix in 3rd person occurs during the 11th cent. Eg. *iccina-vi*.

'-a' occurs as emphatic clitic. Eg. *pārak-a*, *cirpali-ya*. Glidal -y- is noticed following a stem final vowel. The clitic

was sometimes used redundantly. Eg. *tān-a-ya*. This redundant usage is discernible only in the literary dialect.

A morpheme '(y)ēni(yu/n)' occurs as the particle of doubt, contingency or alternative. Eg. *kalar-ēniyu*, *evvi-yēn-in*, *evvāṃḍ-ēni*. There were serious discussions about its phonetic shape (esp. in final position).³¹ In Koravi ins. of the 9th/10th cent., it occurs as '-n' ending and also without a final *-n*. Scholars corrected literary usages by replacing '-ēni' by '-nēni'. The latter is a result of wrong splitting³² and there is no instance in the corpus which warrants segmentation as 'nēni'.

The connective clitic occurs in various shapes at the end of nouns, verbs, the particle of doubt, etc. and also on adverbial words which are used as conjunctions. Eg. (i) at the end of nouns: *anni-yu*, *kaḷākāṇḍug-um*, *guḷḷu-vu*, *nālu-nu*, *kōṭiyi*, *guḍi-yini*, *gāvumḍā-nu*, *dēvonojjalak-ū*, *navi-yunum*, *eppuḍ-ūnu*, *guḍi-yimni*; (ii) at the end of verbs: *aḷi-yumu*; (iii) at the end of the particle of doubt, etc.: *Kalarēni-yu*; (iv) at the end of adverbs: *maṛi-yu*, *maṛi-yunu*. Of these, '-umu' is the earliest form. This morpheme started changing into '-unu' from the 7th cent. It has a variant '-uvu' dialectally from the 7th century till the 9th. Suffixal components '-nu' and '-mu' are optionally dropped between the 7th and 11th centuries. During the same period, glidal *-y-* was developed before the clitic. The allomorphs with long vowels like '-ū' and '-ūnu' of the 10th and 11th centuries are forerunners of the modern forms. '-yi' occurs dialectally in the coastal region from the 9th/10th cent. through the 11th. '-yimni' is the earlier form of '-inni' used in the 19th cent.

Derivative suffixes are of two kinds: verbal nouns (*kṛt*) and nominal nouns (*taddhita*). Seven suffixes in each case are segmentable from the material. The suffixes which derive nouns from noun stems are '-(a)ri', '-ika', '-ikamu', '-kāṛu', '-gār,

31. BV. 2.9; 8.41, .119; ABV (1948), pp 307, 491, 552-554.

32. Ibid., p. 307.

-pala, and -ru' which are clear cases. Eg. (i) -(a)ri meaning 'doer, possessor': tala-v-ari, kamm-ari, pūjā-ri, pura-v-ari. Suffix initial vowel is dropped following a stem final long vowel and glidal -v- is developed following a stem final short vowel. (ii) -ika meaning 'likeness': māna vs. m̄n-ika; (iii) -ikamu meaning 'collection of': raṭṭaḍi vs. raṭṭaḍ-ikamu; (iv) -kāra meaning 'doer, possessor': nibam̄dha-kāru, am̄ka-kāra, vritti-kāru. This is an earlier form of Mdn. -kāḍu/-gāḍu, perhaps through *kānr̄. It can be a loan from Kannaḍa because of the loss of the pre-consonantal nasal. (v) -gār meaning 'actor': kaṅca-gār-lu (<Skt. kām̄syakāra-). It is of IA origin. The difference of trill and flap indicate that '-kāra' and '-gāra' are of different origins. (vi) -pala meaning 'direction': lō-pu, lō-pal-i. These compared with 'ḍā-pala' and 'velu-pala' yield the suffix. (vii) -ru meaning 'sameness': poda-ru. The suffix is separated on comparing this with 'poda'. Perhaps, 'kūtu' and 'kūtu-ru' are also similarly segmentable.

When compared with only the verb forms occurring in the material, only seven derivative suffixes(which form nouns from verb roots) are available. Eg. (i) kūṭ-amu-na; (ii) vāḍ-ika-lu; (iii) ḍigg-ili; (iv) tō-ṭa-lu; (v) nam̄ju-ḍ-lu; (vi) tūr-pu, kā-pu-lu; (vii) kolvu-nan. Of the seven suffixes '-amu-, -ika-, -ili, -ṭa, -ḍ-, -pu, and -vu', the last two are replacive morphs which came in the place of a radical -c.

On a comparison of only the place names occurring in the material, 45 important p.n. suffixes are available. Only their basic allomorphs are listed as follows: Eg. puḍ-ali, mlāv-im̄ḍi, att-ili, paṅṭ-ūr, koḍ-im̄ki, kand-ēru, niḍuṃ-gatta, puli-kallu, niḍu-gāḍu, gārāla-gunṭa, kaḍā-kuduru, kolli-kuṅru, ātu-kūru, tānri-konra, tāmāra-kolan-i, om-gōḍu, nandi-gāma, paru-vi, ceṅ-ceṅuv, kārami-cēḍu, nalū-cēri, pariva-turla, aṅu-toṅe, kasuṃ-dala, paḷli-nāṅṭ-i, koṅḍa-nūr-i, viri-para, peṅuka-paṅru, uruvu-palli, golla-pallu, dūdru-pāka, ilu-pāḍ-unuṃ, malka-pōramu, ammāla-pūṅḍi, ceṅu-

pūr-a, in-puḷōi-i, sōra-maḍi, cēra-maṅgalambu-na, gō-maḍuvu, penu-maṅḍa, rāvi-rēvu, ēru-va, kuḍā-vāḍa, pūlla-vaṭṭambu-na, gaṅṭha-śāla. It is not possible here to discuss the history of these suffixes and their variants.

Personal name suffixes are mainly of five kinds: masculine, feminine, common, redundant and honorific. Five types of male name suffixes are found to occur. Eg. (i) mancy-anna, viniy-ana, komm-ana, āyt-anna-yu; (ii) viṭṭapa; (iii) mār-ayya, kocc-iya, koṇḍ-aya-ku, eṛ-eya. The i-variants are rare earlier than the 11th cent. and are highly frequent, especially in the Godavari basin during the 11th cent. e- variants are frequent in Telugu areas bordering Kannaḍa region. The suffix initial vowel might have been palatalized due to the influence of the suffixal -y-. (iv) maṅṅa-piḍuku, mār-piḍugu; (v) aṅṅa-pōtu-lu. Only one female name suffix, borrowed from Skt., ambā is found in the corpus. Eg. mēl-āmbā.

Only five suffixes common to both male and female names are found. Eg. (i) masc. tāt-amma: fem. kurr-amma; (ii) masc. vēṅ-av-ōjanru: fem. bijjēk-avva; (iii) masc. dēv-āṅḍi: fem. bhūm-āṅḍi-yunu; (iv) masc. paḍ-ālu: fem. manmaṅ-ālu; (v) masc. kūca-pōri: fem. vasanti-pōri. -āṅḍi and -ālu above are traceable to PSDr. *āḷ/*āṅ (= *person). Sometimes personal name suffixes are used redundantly. Eg. masc. vidd-am-ayya; fem. mīn-av-amma, pāmp-ak-amma-ku. But this practise is found very rarely.

The plural suffix -lu is generally employed honorifically. Besides that, four other suffixes are used for the same purpose, the last of which is still retained in the language. Eg. (i) ḷēyam-ayyaru. This is a loan from Tamil. (ii) kaṅama-y-āru. This is traceable to *avar. (iii) rēvaṅa-kālu, kuṅḍi-kāḷu. This is better treated as a loan translation of the Skt. expression 'kuṅḍi-pādāḥ' than derived from the PDr plural suffix *-kaḷ. (iv) pōtaṅyam-gār-i, viṭṭaparaddi-vār-iki. The second of the two is indicative of greater respect.

Loan words which entered into Telugu without phonemic change are classed as assimilated loans and those which changed the phonemic inventory are classed as unassimilated loans. Blends are those composed of morphemes of native stock and loans in any combination. The definitions of the traditional grammars in this regard are not strictly followed. When the native and non-native vocabularies are counted, the number of loans between the 6th and 9th centuries constitute 20 to 25 percent of the total vocabulary which increased to 50 percent during the 10th and 11th centuries. The influence of the literary dialect is the main factor in the change. Most part of the loan words is from Sanskrit and Prakrit.

Semantic change and ungrammaticality (or deviation from the norms of the Skt. grammar) are the two main features of loans from Skt. Eg. (i) for semantic change : vakrambu (=obstacle), karaṇam (=village officer), jīvitambu(=salary), niyōgamul (=districts), etc., (ii) for ungrammaticality : uramāla (urōmāla), pradhāni (pradhānūḍu), manōvallabhi (manōvallabha), vanajanētri (vanajanētra), etc. All the four words occur during the 11th century.

Blends, often prohibited by traditional grammars, occur in the corpus from the 7th century. A majority of the blends are of unassimilated loans and native words; blends of assimilated loans and native words are only half of the above. A few blends occur in metrically composed inscriptions; they are too many in prose inscriptions. Blends are of four varieties. Eg. (i) n.w.+a.l. : kaṇḍasāmi, gollapallu, tāmaraceruv, mārvala garuḍaṇḍu, mogamāḍuv, sattiganamkakāra, etc. (ii) n.w.+u.a.l. : amṭapaḍi, gōmaḍuvu, janakōṭa, gaṇḍabhaiṛava, jayamāda, trikōṇamaḍuvu, pōrmukharāma, prōlēśvara, manavar-ttikam, śrīpūṇḍi, vīrapermmaḍi dēvara, etc. (iii) u.a.l.+a.l. : udārabuddin, ghanarācamāṇi, cauṣaṣṭi, dēvadrōgulu, rācamā-nambuna, lōhadaṇḍu, sarvvabādapariyāruvu, etc. (iv) n.w.+a.l.+u.a.l. : vēnavōjanṅu, mārapāsāri, dēvoṇojjalakū, etc.

It is difficult to account for syntax in detail for want of information on accent, pause and pronunciation in ETe., but some typical features can be listed. The normal sentence-type obtaining was actor-action. The relative position in a sentence of different classes of words is generally subject, object, and verb which are sometimes interchangeable. The subject is always in the nominative case and the object in the accusative or dative if animate and in nominative if inanimate. Attributes always precede the substantives, adverbs the verb, and indirect object the direct object. Both noun and verb predications occur. In some nominal or appositional constructions, even verbal adjectives are not used. Relative and passive constructions, borrowed from Sanskrit through the literary dialect, occur rarely. Omission sometimes of one of the subject, object or the verb is also attested.

There is a view that verb predication was not obtaining in ETe. in the beginning.³³ But there is an overwhelming evidence to the contrary. To illustrate, a few examples can be given from the 7th cent. material: *bōḷacēta śavaṇa goṇiri* (A10.2: 600-25); *viṣayabōḷa koṇiri* (A10.5:600-25); *kammari viniyaṇa vrāse* (A12.21-22:625-50); *kumāra śarmmāriki udakapūrvvaṇ kēsi icciri* (A24.5:699-700); *kañcagārlu kottiri* (A24.8: 699-700); *goravaḷ mecci cēn icciri* (A25.35-36: 7th). The finite verbs mainly occurring in such sentences are in 3rd person plural, 2nd person plural, 3rd person singular, 1st person plural and 2nd person singular, in that order of descending frequency.

Noun predication was less frequent than verb predication and is of three kinds. Eg. (i) without verb forms: *indōru diniki sakṣi* (A10.4-5: 600-25). *peggaḍa mēḍa vrālu* (A54.7: 742-98), *dīni ari naltumuḍlu* (C7.9:8th); (ii) with verbal adjectives: *kuṇḍikāḷḷuḷa iccina pannasa iravadiyadināḷku maruntuḷu nēla* (A2.11-14:575-600); (iii) with conjugated nouns: *nīvu nā prāṇasamānuḍav* (A87.26-27:892-922).

33. ABV (1948), pp. 143, 144, 150.

Nine types of deviations from the normal word order mentioned above are noted to occur. Eg. (i) Omission of subject: *vānapōtula mucchiyaku...icciri...nēla* (A12.29-31:825-50), *śavana bōḷaku maṛu polamu pannasa aḍi yiccitiri* (C7.4-8:8th); (ii) Omission of object: *kañcagārlu koṭṭiri* (A24.8:899-700), *prabhurāmuru klōce* (A65.13-14:8th); (iii) Subject at the end of a sentence: *prasāda cēsiri...tolpakāmi raṭṭ-aguḷlu* (A44.12-15:700-25), *dīviya veṭṭem badmāvatiyunu* (A144.21:1075-76). The second sentence is from a verse inscription. (iv) Object at the end of a sentence: *gaṇḍara mutrāju...poḍici paḍiye lōṅkuḷāku* (A94.3-6:9th/13th), *mallanḍ ettiṃce guḍiyu maṭṭambunum gārttikēyunaku* (A89.27-29:898-934). The second sentence is from a verse inscription. (v) object-subject-verb: *śrīsatiki datti haṃguṇuvuḷa dēvaṇa yice* (A86.1-8:7th); (vi) Repetition of the subject: *peṭanivāru...aḷisinavāri pāpambu goṇḍru veṭanivāru* (A66.2-5:8th); (vii) noun-adjective: *niḷpe viddamayya viprakavacambu* (A17.4:850), *śrī yuddhamallunḍ ettiṃcen amitatējumḍu* (A89.43-44:841-934). The second example is from an inscription in verse. (viii) indirect object-direct object: *gaṇḍu dēvarakun amudunaku dāra pōci yiccināṇḍu* (C14.13-15:1096); (ix) verb-adverb: *sita-mani bantham icce sanmaṇiyutamugan* (A186.6:1065). This is from a metrically composed inscription.

Only four examples are available for relative construction in the entire corpus. The practice is borrowed from Skt. Eg. *nīk ēmi valayu dāni vēṇḍikomm* (A87.30-32:892-922), *evvaṇḍ-ēni rakṣimcu vānida dharmmuvu* (A114.7:10th), *ī vritti evvā-ṇḍēni apaharimcina vāni piṭṭipitāmmahulu* (A120.12-14:1008), *vēgi nāṅṭik evvaru rājul aṛi vārum...pāḷimcuvāru* (A119.34-38:1006).

Passive construction, a borrowing from Skt., has only three occurrences in the material. Eg. *paṭṭam kaṭṭabaḍina vāru* (A77.5-6:825), *ātani cēyaṃbaḍina dharmmuvuḷa* (A87.55-56; 892-922), *vaiḍumbuḷacētam baṭṭam kaṭṭabaḍi yēli* (A94.4-5:9th/10th).

Certain phrases like those occurring in the literary dialect are also found to occur. Eg. vidicina basiṇḍi (A21.14-15:678), prasāda cēsiri (A44.12-13:700-25), suralōkamb ēnge (A79.10:825), sukham̄b uṇḍi (A87.23-24:892-922), sukham̄bu manu vāru (A87.68), ātani kolpim̄cina ceṛuvulu (A87.53-54), ātani cēyam̄baḍina dharm̄muvulu (A87.55-56), nī cēsina yupakāram̄bunakum̄ (A87.27-29), tama pratīṣṭa sēsina.... (A130.66-70:1060), tama vēyim̄cina....(A130.61-65), etc.

Comparison is expressed by the use of the verbs pōlu to resemble and pōlcu to compare. Eg. īśvarunakum̄ gārttikēyundum̄ bōle (A86.3:850), bejayita dēvani kūmtu sariya pōlpam̄ gāmtal em̄du (A136.11:1065), bhūmi dēvim̄ bōl rēvala dēvi... (A136.4-5). All the three available examples are from verse inscriptions.

Quotations are found in a solitary inscription of the 9th/10th cent. There is no indirect speech in Telugu like the one in English where the tense of the verb is changed, etc. Eg. nīvu nā prāṇasamānuḍav aīna celivi (A87.26-27), nī cēsina yupakāram̄bunakum̄ bratyupakāram̄bu cēyavalayum̄ (Il.27-30), nīk ēmi valayum̄ dāni vēṇḍikomm (Il.30.32), nī śrī nāk ellam̄ galad (Il.32-33), ēmi lēkunna vēṇḍi koḍum̄ (Il. 33-34), parōpakāram̄buponṭhe nā nī koravi yannadi (Il.35-36).

Blending Telugu and Sanskrit phrases in a sentence is called 'maṇipravāḷa' style in literature. The type of construction is found in the inscriptions from the 7th cent., though rarely. Eg. kṣētram̄ khaṇḍuga vaḍla sahītam̄ (B28.28:674),.... ēruva viṣayamb̄ ēlan tasya mātā dattam̄....śatapaṃcāśat kṣēt-ram̄(A22.8-9:880), rēva śarm̄masya guḍi (A73.2:8th), korra- bōyu taṭākah̄ (B53.52:945-46).

Suffixes or post-positions of the locative case are used from the 7th cent. to convey the meaning 'among'. Eg. śrī cōla mahārājull oḷana inpuḷōli anapōtulu (A8.1-2:600-25), bādi-rājula andu paḷleyari koḍuku (A85.6-8:850).

The beginning and end of time and space are expressed from an early date by the use of the past participial form of

‘unḍu’ and the locative suffix, respectively. Eg. omḡōḍun umḍi ligadebupaḷa(?)ku pōvu panthā (B32.16_17.693-709), cēbrōḷun umḍi bejavāḍa jātraku vacci (A89.22_23:692-922).

One will conclude after a careful study of Early Telugu known only through the inscriptions that the language was never in a ‘fluid state’,³⁴ that Nannaya did not “standardize” it³⁵ and that it was always ‘systematic’ and a ‘separate’ language from its known beginnings.

Early inscripational Telugu passed through four stages: pre-Telugu, pre-literary, literary and classical stages. The first of the four stages was over by the time of the earliest records by which time, development of vowels between roots and suffixes, formation of words with initial voiced stops and consonant clusters owing to metathesis and vowel contraction, formation of medial geminates due to assimilation and palatalization of *k- to c- are all accomplished. These are the most important developments that took place by then.

During the pre-literary stage (200-800 A.D.), /l/ was a separate phoneme. [ɽ] and [r] fell together with /r/. Internal sandhi came into vogue. External sandhi was non-existent. The change of k-, c-, ṭ-, t-, p- to g-, s-, ḍ-, d-, v- was optional. The influence of Sanskrit and the practice of employing ‘anusvāra’ as a cover-symbol for homorganic nasals have become more pronounced.

The literary and colloquial dialects came into separate existence during the literary stage (801-900A.D). Geminization of consonants following the flap in orthography came into vogue due to Skt. influence. The half-nasal or nasalization of preceding vowels started. Initial y- and v- and doublets with and without geminates came into use. [l] lost its status of a separate phoneme. An inter vocalic -ḍ- started to change into -ṇ-. The merger of [ɽ] and [r] into /r/ was accomplished. /r/ in initial consonant clusters as second member was dropped except when it followed /v/. The sequence ‘nr’ developed into ‘nd, nḍ, and

³⁴: ABV (1948), pp. 96, 143, 233, 234.

³⁵: Ibid, pp. 98, 148-153, 209-229; 235.

ndr'. The loss of a word final -a in external sandhi became optional. k->g, c->s, ṭ->ḍ, and p->v- became almost automatic. Voicing of voiceless stops following -N became automatic in the literary dialect and optional in the colloquial. The non-masc. nominative suffix '-mbu' developed into '-mu, -vu, and -mmu'. Blending of native and non-native elements in a compound came into frequent use. Relative and passive constructions came into use. One fourth of the vocabulary was borrowed from Skt. and Pkt. Blending of native and non-native phrases into a sentence came into practice.

During the classical stage (901-1100A.D.), the number of loans in the language were almost doubled. The habitual adjective suffix '-eḍi/-eḍu' developed into -ē(ṭi). The loss of -v- in verbal forms started. Dropping of -i- of a word final -iya started. Loss of the non-masculine nominative suffix -mu and compensatory lengthening of the preceding vowel commenced. Two short vowels developing into a long vowel as a result of metathesis (as in nām < anam) started. Typical phrase and sentence constructions, fore-runners of classical usages, occur in the material.

This is a highly abridged from of the history of Early Telugu.

A - SEREIS

Texts of complete Telugu Inscriptions :
Dated and Datable
All Published

1

Date : 200 A.D.¹

Location : Amaravati, Sattenapalli
tq., Guntur Dt.

Source : Text, date and notes
by V. Prabhakara Sastry, Bh
5.934.²

1. nāgabu

2

Date : 575-600 A.D.³

Location: Erragudipadu, Kamala-
puram tq., Cuddapah Dt.

Sources : (i) Text and notes by
K. A. Nilakantha Sastry and
M. Venkataramiah, EI 27.225-
28 (A.R.No. 232/1938).

(ii) Text by T. Ramachandra,
"Mana lipi puṭṭu pūrvōtta-
rālu", p. 106.

Final Text : as in EI.

I

1. svasti śrī erika-

2. 1 muttu rājulla-

A-SERIES

తెలుగు పూర్తిగా ఉన్న శాసనాలు:
కాలనూచన ఉన్నవి, తెలిసినవి
అన్నీ ప్రచురితాలే

1

కాలం : క్రీ. శ. 200.

స్థలం : అమరావతి, సత్తెనపల్లి తాలూకా,
గుంటూరు జిల్లా.

ఆధారం : వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారి
పాఠం, కాలం, వివరణ భా 5.934.

1. నాగబు

2

కాలం : క్రీ. శ. 575-600.

స్థలం : ఎర్రగుడిపాడు. కమలాపురం తాలూకా,
కడప జి.

ఆధారాలు : 1. కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి,
యం. వెంకట్రామయ్య, EI 27.225-28
(A.R.No. 232/1938); 2. టి. రామ
చంద్ర, "మన లిపి పుట్టువూర్వోత్తరాలు"
పుట 106.

ప్రధాన పాఠం : EI ప్రకారం

I

1. స్వస్తి శ్రీ ఎరిక-

2. 1 ముత్తురాజుల్ల-

1. The editor assigns it to a date somewhere between 200 B. C. and 200 A.D. This label ins. is in Brāhmī 'characters'.
2. The formula Bh 5.934 indicates the name of the source book, journal, etc. followed by the number of the volume (unless otherwise stated). The number following the dot is the page number. The same method of abbreviation is adapted hereinafter.
3. For the relative chronology of the Early Cōlas of Rēnāḍu, See M. Rama Rao, JAHRS 7.215-228 and K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.248.
4. T. Ramachandra: ka for kā.

3. kuṇḍikāḷḷu [ni] vabu kā-⁴
4. nu iccina pannasa-
5. dujaya rājula-
6. muttu⁵ rājulu nava-
7. priya muttu rājulu-
8. vallava ḍuka rājulu sakṣi-
9. kānu icci [na*] pannassa-

II

10. kottāmbuna pā-
11. raku kuṇḍikāḷḷu-
12. ḷa iccina pannasa-
13. iravadi yādi nā-
14. lku maṛunturḷu⁶ nēla.

3

Date: 575-600 A.D.⁷

Location: Kalamalla, Kamala-
puram tq., Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and notes by
K. A. Nilakantha Sastry and
M. Venkataramaiah, EI 27.
221-25.

(ii) Text by J. Ramaiah Pan-
tulu, SII 10.607⁸ (A.R.No.
380/1904)⁹

Final Text: as in EI.

I

1.
2. kal mu[tu] rā-¹⁰
3. ju dhanamja-

- 3 కుణ్డికాళ్ళు [ని] వబు కా-
4. ను ఇచ్చిన పన్నస-
5. దుజయ రాజుల-
6. ముత్తు రాజులు నవ-
7. ప్రియ ముత్తు రాజులు-
8. వల్లవ డుక రాజులు సక్షి-
9. కాను ఇచ్చి [స] పన్నస-

II

10. కొట్టంబున పా-
11. అకు కుణ్డికాళ్ళు-
12. ళ ఇచ్చిన పన్నస-
13. ఇవది యాది నా-
14. లుక్కు మఱున్తుల్లు నేల

3

కాలం: క్రీ. శ. 575-600

స్థలం: కలమళ్ళ, కమలాపురం తా, కడప జి.

అధికారులు: 1. కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి,
యం. వెంకట్రామయ్య EI 27.221-25;

2. జయంతి రామయ్యపంతులు SII
10.607 (A.R.No. 380/1904)

ప్రధాన పాఠం: EI ప్రకారం

I

- 1.....
2. కల్ ము[తు] రా-
3. జ ధనంజ-

1. T. Ramachandra: mutu for muttu.

6. T. Ramachandra: maṛunturku for maṛunturḷu.

7. Date as in the case of A2.

8. In the case of SII volumes, the number following the dot always indicates the general number of the inscription and not the page number.

9. The lines of the text, as they appear in SII, are differently numbered. The second line in EI text is the first one in SII. Lines 11 to 14 are damaged in the former text, whereas they are numbered 10 to 14 in the latter. Thus the total number of lines is the same in both the versions.

10. SII: 1.....[narā]-

4. yuru¹¹ rēnā.
5. ṇḍu eḷan-¹²
6. cirumbūri-
7. rēvaṇakālu [paṃ]-¹³
8. pu cenūru kāju-¹⁴
9. alikaḷā [ū]ri-¹⁵
10. ṇḍa vāru ūri-¹⁶
- 11-14. (damaged)
15. . . pañca [ma*]-¹⁷
16. hāpātaka sa-¹⁸
17. [ku]¹⁹

II

(damaged)

4

Date: 6th/7th cent. A.D.

Location: Bejawada caves, Bejawada tq., Krishna Dt.

Source: Text and notes by P. Seshadri Sastry, J A H C 3.20.

I

1. śrī utpatti piḍugu

II

2. śrī gunṭu guṇāditya

5

Date: 6th/7th cent. A.D.

Location: Undavalli caves, Guntur tq., Guntur Dt.

11. SII: yu[nru]
12. SII: ṇḍu eḷana
13. SII: [paṃ] is omitted.
14. SII: praṅṅanūru kā...
15. SII: adhika dā...
16. SII: [vā]ru...
17. SII: ...ka...
18. SII:
19. SII: mududu [etu]...; but as on the second face of the rock.

4. యులు రేనా-
5. ణ్డు ఏకన్ -
6. చిలుంబూరి-
7. రేవణకాలు [పం]-
8. పు చెనూరు కాజు-
9. అలికళా [ఊ]రి-
10. ణ్డు వారు ఊరి-
- 11-14.
15. . . పంజా [మ*]-
16. హాపాతక స-
17. [కు]

II

.....

4

కాలం: క్రీ. శ. 6/7 శతాబ్ది.

స్థలం: బెజవాడ గుహలు, బెజవాడ తా, కృష్ణా జి.

ఆధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి, పాఠం, వివరణ J A H C 3.20.

1. శ్రీ ఉత్పత్తి పిడుగు

II

2. శ్రీ గుంట్ల గుణాదిత్య

కాలం: క్రీ. శ. 6/7 శతాబ్ది.

స్థలం: ఉండవల్లి గుహలు, గుంటూరు తా, గుంటూరు జి.

Source: Text and notes by అధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి, పాఠం, వివ
P. Seshadri Sastry, JAHC | రణ JAHC 3.20.
3.20.

I	
1. śrī utpatti piḍugu	1. శ్రీ ఉత్పత్తి పిడుగు
II	II
2. śrī gunṭu guṇāditya	2. శ్రీ గుంట్టు గుణాదివ్య
6	6

Date: 600-625 A.D.²⁰

కాలం: క్రీ. శ. 600-625.

Location: Malepadu, Cuddapah
Dt.

స్థలం మాలెపాడు, కడప జి.

Source: Text by J. Ramaiah Pan-
tulu, SII 10.606 (A. R. No.
392)

అధారం: రామయ్య పంతులు, పాఠం
SII 10.606 (A.R.No. 392/1904).

I		I
1. svasti-		1. స్వస్తి-
2. śrī [e]ri-		2. శ్రీ [ఎ]రి-
3. kal mu [tu]-		3. కల్ ము[తు]-
4. rāju		రాజు
5. .la na.		5. .ల న.
6. ru ma.		6. రు మ.
7. . nna.		7. . న్న.
II		II
8. ēle [ri ?]-		8. ఏలే [రి?]-
9. pāṛaka-		9. పాఱక-
10. iru pa-		10. ఇరు ప-
11. di yadi-		11. ది యది-
12. ēnu ma-		12. ఏను మ-
13. runtu [dla]-		13. రున్తు [డ్ల]-
14. rāca mā-		14. రాచమా-
15. nambu nā.		15. నంబు నా.
16. iccina-		16. ఇచ్చిన-
17. datti dī[*ni]		17. దత్తి దీ[ని*]
18. lacu vā-		18. లాచు వా-
19. [nru]		19. [న్రు]

20. For date, see JAHS 7.215-228 and EI 27.248.

7

Date: 600-625 A.D.²¹

Location: Indukuru, Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.229-30.

1. svasti śrī cōḷa mahā-
2. rājull ēḷan eri [gal]-
3. duga rājul iccina pa-
4. nnasa kocciya pāra [rē*]-
5. va (ś) armmārikin tēni la-
6. ccina vānru pañcamahā-
7. pātaka samyuktunru gu.
8. asivai ruvu likhitam.

8

Date: 600-625²²

Location: Potladurthi Malepadu

Sources: Text and notes by M. Somasekhara Sarma in both VS, pp. 301-310 and AP. (1941-42), pp. 5-15.

1. svasti śrī sōḷa mahārājull oḷa na inpuḷōli-
2. anapōtulu rēvaṇakālu pudda-ṇakālu iccina pa-
3. nnasa pen pāra iṣēḷēnikin tēni laccina vānru [pa]-
4. [ñca*] mahāpā [ta] kunr akun-
6. asivai ruvu likitam,

7

కాలం: క్రీ. శ. 600-625.

స్థలం: ఇందుకూరు, కడప జి.

ఆధారం: కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.229-30.

1. స్వస్తి (శ్రీ) చోట మహా-
2. రాజుల్లెళ్లన్ ఎరి [గల్]-
3. దుగ రాజులిచ్చిన ప-
4. న్నన కొచ్చియ పాఱ [రే*]-
5. వ (శ) మ్మాఱికిన్ తేని ఱ-
6. చ్చిన వాన్టు పఱ్ఱమహా-
7. పాతక సంయుక్తున్టు గు.
8. అసివై రువు లిఖితమ్.

8

కాలం: క్రీ. శ. 600-625

స్థలం: పొట్లదుర్తి-మాలెపాడు

ఆధారాలు: మ. సోమశేఖరశర్మ, VS, పుటలు 301-310; AP (1941-41) పుటలు 5-15.

1. స్వస్తి (శ్రీ) సోట మహారాజుల్లొళ్లన ఇన్పుటొలి-
2. అణపోతులు రేవణకాలు పుర్ణణకాలు ఇచ్చిన ప-
3. న్నన పెన్ పాఱ ఇశేణెనికిన్ తేని ఱచ్చిన వాన్టు [వ]-
4. [ఱ్ఱా*] [మాహాపాత] కున్టు కున్-
5. అసివై రువు లిఖితమ్.

21. For the date of cōḷa mahārāja, See M. Rama Rao, JAHRS 7. 215-228 and Krishnamacharyulu, SIAR. p. 7. also. The second of the two assigns the king to the 8th cent. A. D., whereas the first agrees with the editors of the text whose arguments are stated in EI 27.248.

22. The date of the inscription is specifically referred to in EI 27.229 also.

9

Date: 600-625 A.D.

Location: Urutūru

Source: Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.228-229²³

1. [cō]ja mahārāju [rla]-
2. [ēla] erigal tuga-
3. [rā]jurla iccina pannāsa-
4. rācamānambuna ēbadi-
5. tiruvuḷa pāraku icci [na]-
6. pannāsa dēniki vakram [bu]-
7. vacina vāru pañcamahā-
8. pātaku agu.

10

Date: 600-625 A.D.

Location: Kalamalla, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by M. Somasekhara Sarma, A.P. (1941-42), pp. 14-15.

1. maṇiya śammana gaṇaya śammana vṛddha śammana i-
2. muvvura okāḍu bōḷa cēta śavaṇa goniri iṛla-
3. kā verugu vāru samati bōḷu mu visabōḷumu paṇṭi-
4. mukuna raṭṭollu puṇyasāllu vanli bōḷumu indōru diniki-
5. sakṣi aḷugarāl an vāru viṣaya bōḷa koniri.

9

కాలం: క్రీ. శ. 600-625

స్థలం: ఉరుటూరు

ఆధారం: కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.228-229

1. [చో] య మహారాజు [ల్ల]-
2. [పక] ఎడిగల్ తుగ-
3. రాజుల్ల ఇచ్చిన పన్నాస-
4. రాచమానంబున ఏబది-
5. తిరువుళ పాఠకు ఇచ్చి [న]-
6. పన్నాస దేనికి వక్రం [బు]-
7. వచిన వాస్తు పాఠ్యమహా-
8. పాఠకు అగు.

10

కాలం: క్రీ. శ. 600-625.

స్థలం: కలమళ్ల, కలమలూపురం తా. కడప జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ, AP. (1941-42). పుట. 14-15.

1. మణియ శమ్మణ గణయ శమ్మణ వృద్ధ శమ్మణ ఇ-
2. మువ్వుర ఒకాడు బోళ చేత శవాణగొడిరి ఇల్ల-
3. కా వెలుగు వారు సమతి బోళుము విన బోళుము పట్టి.
4. ముకున రట్టొల్ల పుణ్యసాలు వని బోళుము ఇందోలు దినికి-
5. సక్షి అళుగరాలన్ వారు విషయబోళ కొడిరి.

23. See also M. Somasekhara Sarma, VS, p. 301.

11

11

Date: 625-650 A.D.²⁴

Location: Tippaluru

Source: Text and notes by K.A.

Nilakanta Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.231-234 (A.R. No. 283/1938).

కాలం : క్రీ. శ. 625-650

స్థలం : తిప్పలూరు.

అధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట్రామయ్య, EI 27.231-234 (A.R. No. 283/1938).

1. svasti erikalla mutu-
2. [rā]ju puṇyakumāruru ganya
3. mā unru maruṅṅa piḍuku mada mu-
4. ditunṅ uttamōttamunṅ ayina vā-
5. nru cirpaliya paṭu kānu rēnāṅḍ ē-
6. ḷucu tarkkapuḷōla pāra dāya-
7. kilēvuru (kilēvuru) katti śar-mmaku tirpalū-
8. ra panāsa koṅḍa kā[rtti]ya cīku-
9. na bidiya sōmavārambu puṅ-aru-
10. puṣyambu bra(br) haspati hōra kā
11. nu ēmbadiye cāmaṅakāla dha

1. స్వస్తి ఎరికల్ల ముతు-
2. [రా]జు పుణ్యకుమారుడు గణ్య-
3. మానుడు మఱుగ్ల పిడుకు మద ము-
4. దితున్ ఉత్తమోత్తమున్ అయిన వా-
5. డు చిర్పలియ పటు కాను రేనాణ్డే ఏ-
6. కుచు తక్కపుఱోల పార దాయ-
7. కిటేవురు (కిటేవురు) కత్తి శమ్మకకు-
8. ర వనాన కొణ్డ కా[త్తి]య చీకు-
9. న బిదియ సోమవారంబు పుణరు-
10. పుష్యమ్ము బ్ర(బ్రి)హస్పతి హోర కా-
11. ను ఏమ్మదియె చామణకాల ధ.

24. Discussions on the date of the king Puṇyakumāra occur as follows:

- (i) M. Rama Rao, JAHRS 7.215-228: "first quarter of the 7th cent."
- (ii) H. Krishna Sastry, EI 11.337-347: "about the end of the 8th cent."
- (iii) M. Venkataramaiah, "Trilinga", Silver Jubilee issue, pp. 352-364: "c625 A. D."
- (iv) Govt. Epigraphist C R. Krishnamacharyulu, SIAR, p. 7: "8th cent."
- (v) Govt. Epigraphy Dept., Annual Report on collections for 1938: "characters are of the 7th century A.D."
- (vi) K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.231-234 and esp. p. 248: "c650" and "first half of the 7th century, A.D."

The last discussion is the most authentic. The latest discussion is that of D. Venkatakrishna Reddy, Bh 39.87-89, who assigns the ins to the year 509 in Vikrama Era (equivalent to the 14th September, 452 A.D.) on some curious astrological grounds. He even corrects "bidiya" in the text as "bijaya". This date is not accepted because his theory has neither scientific nor historical basis.

12

12

Date: 625-650 A.D.²⁵Location: Rameswaram (Pillar),
Proddutur tq., Cuddapah Dt.Sources: (i) Text and notes to
A. R. No. 384/1904 only by
K.A. Nilakantha Sastry and
M. Venkataramaiah, EI 27.
284-286.(ii) Text in full by J. Ramaiah,
SII 10.599 (A.R.Nos. 384,
384A, and 384B/1904)Final Text: Text of A.R. No.384/
1904 as in EI and that of
rest as in SII.

- 1 svasti śrī pō-
2. r mukha rāma puṇyaku-
3. māra prithivīvallabha-
4. cōḷa mahārājulaku-
5. pravarddhamāna vijaya rā-
6. jya samvatsarambuḷ yē²⁷
7. n agu nāṇḍu vasanti pōri-
8. cōḷa mahādēvuḷu tāru-
9. munḍi vasantiśvarambuna
-pūlla-²⁸
10. vaṭṭambuna²⁹ vāriki viri-
pari-

ాలం: క్రీ. శ. 625-650.

లం: రామేశ్వరం (స్తంభం) ప్రాధుటూరు
తా. కడప జి.అధారాలు: (1) A.R. No. 384/1904.
కె. నీలకంఠశాస్త్రి, ముట్లూరు వేంకట్రా
మయ్య, EI 27.23-236.(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
599 (A. R. Nos. 384, 384A,
384B/1904)ప్రధానపాఠం: A. R. No. 384/1904
EI ప్రకారం; 384 A / 1094, 384 B/
1904 లు SII ప్రకారం.

1. స్వస్తి శ్రీ పో-
2. ర్ ముఖ రామ పుణ్యకు-
3. మార ప్రీథివీవల్లభ-
4. చోల మహారాజులకు-
5. ప్రవర్ధమాన విజయ రా-
6. జ్య సంవత్సరంబుళ్ యే-
7. న్ అగు నాణ్డు వసన్తి పోరి-
8. చోల మహాదేవుకు తారు-
9. మున్డి వసన్తిశ్వరంబున పూల్ల -
10. వట్టమున వారికి విరివటి-

25. For the date of the inscription, see s.v.f.n. 24.

26. The texts of A.R. Nos. 384A and 384B/1904 are connected between themselves but not prima facie with 384/1904. But they are included here on the only ground of the Editor's word, who reads all the three under one general number. This anomaly is not known to the author as having been pointed out by the epigraphists and historians.

27. SII: ē-

28. SII: pulla-

29. SII: vaṭṭambuna

11. [ti]³⁰ pulombuna³¹ reṇḍu
tōṭaḷu-³²
12. [ri]³³ hitamba rācamānam-
buna-
13. munnūru nēla mā-
14. rpidugu rattagullu-³⁴
15. āṇati gānu vasantīsva-
16. raṃbunak iccinadi dē-
17. [ni]ki vakraṃbu vaccu vā-
18. nru .. n ēni bāru-
19. nāsi³⁵ vē[vu]ru³⁶ pāra-
20. [jam]pina vāru³⁷ gaṭṭu-
21. viripariti kamma[ri]³⁸vinu-
22. yaṇa vrāse.
11. [తి] పులంబున రెణ్డు తోటలు-
12. [రి] హితంబ రాచమానంబున-
13. మున్నూలు నేల మా-
14. ట్టిడుగు రట్టగుళ్ళు-
15. ఆణతిగాను వసంతిస్వ-
16. రంబున కిచ్చినది దే-
17. [ని]కి వక్రంబు వచ్చు వా-
18. స్టు... నేని బారు-
19. చాసి వేపురు పాఱ-
20. [జమ్]పిన వాస్తు గట్టు-
21. విరివతితి కమ్మ[రి] విన-
22. యణ వాసె.

A.R.No. 384A/1904.

23. śrī vyāḷa candra
24. svasti śrī masiya....
25. dīnin alisina [vāru] vā-
26. raṇāsi vraccina vāru-
27. svasti śrī mayam[ka da la]-
28. bhataralu[n a]ṃgalūri polam-
bu-
29. na vāna pōtula mucciya-
30. ku [ka]ppada[m]bu gaṭṭinan
i[cci]-
31. ri paṇḍreṇḍu maṛtulu nēla-
32. indula tapasulaku [bani]-
33. sēsi manu vāṇḍu.

A.R.No. 384B/1904.

34. svasti śrī-

30. SII: ⊙
31. SI: pulambuna
32. SI: tō[m]ṣaḷu
33. SII: [sa]
34. SII: raṣṭ:agudḷu
35. SII: nāsi
36. SII: [vra]ccu
37. SI: viru
38. SI: kamma

. A. R. No. 384A/1904.

23. శ్రీ వ్యాళ చంద్ర-
24. స్వస్తి శ్రీ మసియ....
25. దీనిన్ అలినన [వారు] వా-
26. ర చాసి వ్రచ్చిన వారు-
27. స్వస్తి శ్రీ మయం [కదళ]-
28. భటరలు [న] గలూరి పొలంబు-
29. న వాన పోతుల ముచ్చియ-
30. కు [క]ప్పడ [ం] బు గట్టిన ని [చ్చి]-
31. రి వణ్ణెణ్ణు ముల్తులు నేల-
32. ఇన్దుల తపసులకు [బని]-
నేసి మను వాణ్ణు-

A. R. No. 384B/1904

34.

35. masiya_m
 36. kadha[ya] 'lya-
 37. ṅḍu śrī pa.
 38. ta . va .
 39. la vi mā-
 40. ḍlu ma . ri-
 41. śrī ma-
 42. siya-
 43. ra takka-
 44. ḷa

35. మసియ-
 36. కథ[య] ల్య
 37. ణ్ణ శ్రీ ప-
 38. త. వ. -
 39. ల వి. మా-
 40. డ్లు మ. రి-
 41. శ్రీ మ-
 42. సియ.
 43. రా తక్క-
 44. ళ

13

Date: 625-650 A.D.³⁹

Location: Veludurti

Source: Text and notes by K.A.
 Nilakantha Sastry and M. Ven-
 kataramaiah, EI 27.230-231.

I

1. svasti śrī erikal mu[tu] rājul
 priti....m puṇyakumāruru.
 2. atīśaya raṭṭakūṭṭa nar kup...
 raṭṭakūṭṭa-

II

3.ēbhadi ma....
 4.ri....māsa purṇṇa[mi]-
 5.pāla śarmmāri[ki]...

III

6. dīni kāci kuḍipina vāru[bhūmi]
 dānambu palambu-
 7. vakra palkinavāru pañca mahā
 pāta [kaṃ]bu paḍu.

39. For the date of the King, see foot note 24.

13

కాలం : క్రీ. శ. 625-650

స్థలం : వెలుదుర్తి

ఆధారం : కె. నీలకంఠశాస్త్రి, యం. వెంకట
 రామయ్య, EI 27.230-231.

I

1. స్వస్తిశ్రీ ఎరికల్ ము[తు] రాజుల్
 ప్రీతి...మ పుణ్యకుమారురు-
 2. అతిశయ రట్టకుట్ట నర కుప్ప...రట్ట
 కుట్ట -

II

- ... ఏభది మ...
 .రి . . మాస పుణ్ణం [మి]-
 5. ...పాల శర్మమారి [కి]...

III

6. దీని కాచి కుడిపిన వారు [భూమి]
 దానంబు పలంబు-
 7. వక్ర పల్కిన వారు పల్కమహాపాత
 కం]బు పడు.

14

Date: 633-63 A.D.⁴⁰Location: Vipparla, Narasaraopet
tq., Guntur Dt.Source :Text by K.V.Subrahmanya
Aiyar, SII 6.585(A.R.No. 147A/
1899).

1. gommaloṽiḍi samudrambu
ni[pi] mahi minda maṛi po....
ma-
2.peru veḷpu gudḷu nanda
vanambu....ndiḷu pēvu vēvu
ra....[gha]rma....
3.śrī viḷēvani pogala kuḍumu
....sēpuṭa kalimudi....
4.na prasādaṁbuḷ anniyu mi
....hataka putrakamu niyō-
5. [śrī] [śi]lāviśāla vipula....sam-
pūrṇa gāṁ [bhī]-
6. [śu]bhradabhra[su]śaucyassa....
jananuta....vartti....
7. stāṇasa pra....svasu....lasad bhi
tti citra [vi]rā [ja]-
8. dhi[ṣṭhā]vā (sa) bhadra saka-
la vā.... [yu]ta [n ni]rmmitan-
ni [rvvartta]na-
9. śrī salaku iru vuṭṭi āḍḷa paṭṭu
kuṛiti yī [ū]ḍḷa amḍu-
10. ēnu vuṭṭu āḍḷa paṭṭu....bu cēnu
śrī vitparti...
11. ndrādityala kala yanta [gāla]
ṁbu gan aḍiyavālu...
12.kavula āyaṁbu dīniki vak-
rambu vaccina.

14

కాలం : క్రీ. శ. 633-63

స్థలం : విష్ణుర్ల, నరసరావుపేట తా.
గుంటూరు జి.ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్,
EII 6.585 (AR.No. 147A/1899).

1. ... గొమ్మలోవిడి సముద్రంబు ని[ల్పి]
మహిమిన్ద మఱి పొ...మ-
2.పెరు వెళ్ళు గుడ్లు నన్ద వనంబు...
నిట్టువేవు వేవుర...[ఘ]మృత్...
3. ...శ్రీ విళేవని పొగల కుడుము...నేవుట
కలిముడి...
4. ...న ప్రసాదంబుళ్ అన్నియు మి...
హతక పుత్రకము నియో-
5. [శ్రీ] [శి]లావిశాల విపుల... సంపూర్ణక
గాం[భీ]-
6. [శు]భ్రదభ్ర [సు]శౌచ్యస్స... జనమత
...వర్తి...
7. స్తానస ప్ర...స్వసు...లసద్ భిత్తి చిత్ర
వి]రా[జ]-
8. ది[ష్ఠా]వా(స) భద్ర సకల వా...[యు]
త[న్ని]మ్మి౯తన్ ని[వృ]త్తన-
9. శ్రీ సలకు ఇరువుట్టి ఆడ్య పట్టు కుఱితి
యీ [ఊ]ర్ణందు-
10. పను వుట్టు ఆడ్యపట్టు...బు చేను...శ్రీ
విత్పత్తి...
11. న్ద్రాదిత్యల కల యన్ద [గాల]ంబు గన్
అడియవారు....
12. ...కవుల ఆయంబు దీనికి వక్రంబు
వచ్చిన-

40. For the date of the king, see RPS and also M. Somasekhara Sarma,
Bh 23. 182-183.

13.pāranu veyu kavilalā....
 14....vu vraccina vāru bhāranā....

13.పాఱను వేయు కవిలలా...
 14. ...వు వ్రచ్చిన వారు భారనా...

15

15

Date: 641 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 641

Location: Macherla, Palnadu tq.,
 Guntur Dt.

స్థలం : మాచర్ల, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

Source: Text and notes by

ఆధారం : మ. సోమశేఖరశర్మ. భా 23. 182-186.

M. Somasekhara Sarma, Bh 23. 182-186.

1. svasti śrī sakalalōkāsraya-
2. śrī jayasimghavallabha mahā-
3. rājulāku pravarddhamāna vi-
4. [jaya*] [rā]jya samvatsaram-
bu-
5. || eṇbodi ann eṇṭan paḷli
nāṅṭi-
6. dayā [ve]sanu-
7. prithivīdēśa raṭṭagaḷla-
8. muṭḷu [dha]nyavesanu prithi
vīdēśa-
9. raṭṭagaḷlu vāriki muṭḷu kal-
yāna [da]-
10. sunu(?)la icciri arahanta
bhata-
11. raḷāku āru puṭḷu-
12. āra paṭṭu suksētrambu-
13. dēni tloṃrūri raṭṭagaḷla anva-
14. yaṃbuna vār evvar aiyumu
rakṣimpanuṃ na-
15. paṃnu vāyumu dēniki ahita-
ṃbu citiṅcu-
16. [vāru] pañca mahāpātaka
samyuttu
17.

1. స్వస్తిశ్రీ సకలలోకాశ్రయ-
2. శ్రీ జయసింఘవల్లభ మహా-
3. రాజులకు ప్రవర్ధమాన వి-
4. [జయ*] [రా]జ్య సంవత్సరంబు-
5. శ్లోణ్బొది అన్నెణ్బొ పల్లి నాణ్బొ -
6. దయా [వె]సను-
7. ప్రిథివీదేశ రట్టగుళ్ల -
8. ముట్టు[ధ]న్యవెసను ప్రిథివీదేశ-
9. రట్టగుళ్లు వారికి ముట్లు కల్యాణ్బొన -
10. సను(?)ల ఇచ్చి అరహన్త భటా-
11. రళాకు ఆరు పుట్టు-
12. ఆఱుపట్టు సుక్షేత్రంబు-
13. దేని త్లోంఱురి రట్టగుళ్ల అన్వ-
14. యంబున వారెవ్వరె యుము రక్షి
మ్మనున-
15. పంను వాయుము దేనికి అహితంబు
చితిఱ్ఱు-
16. [వారు] పఱ్ఱు మహాపాతక సంయుక్తు
17.

rest of the ins. is damaged)

(మిగతా శాసనం శిథిలమైంది)

16

Date: 641 A. D.⁴¹Location: Vipparla, Narasaraopet
tq., Guntur Dt.Source: Text by K. V. Subrah-
manya Aiyar, SII 6,584 (A. R.
No. 147/1899).

1. svasti śrīmat sakalalōkāśraya
jayasiṃgha-
 2. vallabha mahārājulākun prav-
arddhamāna vijaya rā-
 3. jya saṃvatsarambuḷ eṇuṃbodi
ann eṇṭi armapūṇṇa-
 4. ma nāṇḍuṃ mlāviṃḍi rājula
mutḷu kalimudi rājul-
 5. mlāviṃḍi samudrarak ai nāku
baṇi sēsina kalcivī-
 6. la rurla madhdikadu mūṭiki
vitpartī uttarambuna pulo-
 7. ṃbuna ceruvu padumāri kōṭan
eṇuṃbodi putḷu ā-
 8. rla paṭṭu sēnu tūrppuna kōṭi
tāḷḷu tōṃṭalāyū paḍuvā-
 9. raṃbu icciri pāra paḍuvāram-
bu mlāvi[m]ḍiśvarambuna
kaḷā-
 10. kaṇḍugum icci kuḍucu vāru
yirḷa kānu ēv erugu vā-
 11. ru vitpartī gāṇambu [n] [dho]
lgoṭṭu[naṃ] gāṇambu cuvvu-
tūru gāṇambu
- 42.... vraccina vāru bārānasi
vēvru-
.... vīḍi sa[mu]draṃbu malā-
.... ḍisena vadiki
.... ramañci

16

కాలం : క్రీ. శ 641.

స్థలం : విప్పర్ల, నరసారావుపేట తా.
గుంటూరు జి.ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్,
SII 6.584 (A.R.No. 1471/890)

1. స్వస్తి శ్రీమత్ సకలలోకాశ్రయ జయ
సింఘ-
 2. వల్లభ మహారాజులకున్ ప్రవర్ధమాన
విజయ రా-
 3. జ్య సంవత్సరంబున్ ఎణుంబొది అన్నెట్టి
అర్చపూణ్ణ-
 4. మ నాణ్ణం మ్లావిండిరాజుల ముట్టు కలి
ముడి రాజుల్ -
 5. మ్లావిండి నముద్రరకై నాకు బడిసేసిన
 6. ల రుల్ల మద్దికదు మూటికి విత్పట్టి
ఉత్తరంబున పులొ-
 7. ంబున చెణువు పదుమాటి కోటన్ ఎణుం
బొది పుట్టు ఆ-
 8. ల్ల పట్టు సేను తూవ్పణ్ణ కోటి తా[లు]
తోంటకాయు పడువా-
 9. రంబు ఇచ్చిరి పాణ పడువారంబు మ్లా
వి[ం]డిశ్వరంబున కళా-
 10. కణ్ణుగు మిచ్చి కుడుచు వారు యిల్ల
కామ ప వెణుగు వా-
 11. రు విత్పట్టి గాణంబు[న్] [ధా]ల్ గట్టు
[నం] గాణంబు చువ్వుటూరు గాణంబు
- 42...వచ్చిన వారు బారాణసి వేప్ర-
...వీడి న[ము]ద్రంబు మలా-
...డిసెన వదికి
...రమణ్ణి

41. For date of the inscription, see f. n. 40.

42. The following four unnumbered lines are reproduced from SII. It is not clear whether these are part of the inscription or not.

17

Date: c650 A.D.⁴³Location: Annavaram agraharam,
Darsi tq., Nellore Dt.Source: Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 1.287 (A. R. No. 183/1933-34).

1. svasti śrī cālukya vaṃśōdbhava śrī vikramāditya mahā-
2. rājula ranyempunan dana⁴⁴
pūrvavṛttiki vakrambu vaccina-
3. kāḍu vaṭṭi datti ā.....
4. n dannu vayan cēsi nilpe vid-damayya viprakavacambu.

18

Date: c650 A. D. ⁴⁵Location: Budamanarayalapadu,
Podili tq., Nellore Dt.Source: Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venugopaul chetty, NI 3.1151.

1. svasti śrī [viṣṇuva]rddhana mahārā-
2. [ju*] [la]ku pravarddhamāna vijayarā-
3. [jya*] [sam]vatsarambu[lu] dvādaśa va[r̥sam]bu na-
4. .du. pri[dhi*]vi rājyambu .ya vāri māma-
5. .yya vellakivādi eḷu vu.
6. bāllam bhamṭārāla [u]ttaram buna dēśamu nā-

17

కాలం: క్రీ. శ. 650

స్థలం: అన్నవరం అగ్రహారం, దర్శి తా.
నెల్లూరు జి.ఆధారం: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాల
చెట్టి, NI 1.287 (A. R. No. 183/
1933-34)

1. స్వస్తిశ్రీ చాళుక్య వంశోద్భవ శ్రీ విక్రమాదిత్య మహా-
2. రాజుల రన్యెమ్మనన్ దన పూర్వవృత్తికి వక్రమ్ము వచ్చిన-
3. కాదు వట్టి దత్తి ఆ.....
4. న దమ్ము వయళ్ళో చేసి నిల్పె విక్రమయ్య విప్రకవచమ్ము.

18

కాలం: క్రీ. శ. 650.

స్థలం: బుడమనారాయలపాడు, పొదిలి తా,
నెల్లూరు జి.ఆధారం: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాల
చెట్టి, NI 3.1151.

1. స్వస్తిశ్రీ [విష్ణువ]ర్ధనామహారా-
2. [జు*][ల]కు ప్రవర్ధనామానా విజయరా-
3. [జ్య*][సం]వత్సరంబు[లు]ద్వాదశ వర్షంబున-
4. .దు.ప్రి[ధి*]వి రాజ్యంబు. య వారి మా-మ-
5. .య్య వెల్లకివాడి ఏళు వు.
6. బాల్లమ్ భంటారళ [ఉ]త్తరంబున దేశము నా-

43. The ins. is in cālukya script. Hence the date. See intro, for details of dating.

44. Editors suggest correction: "rajyambunan dana".

45. Date as in the case of A 17, see f. n. 43.

7. lugu vuṭṭu āṭla paṭu sē [*ni]cci
[ri]ṣṭa sōmu-
8. ku icciri dīniki pratiravalu
vaccu vāru-
9. [ī] sō[mi]cēnuku pā...vidura-
10. [vā]ragaḷu dīni gācina vāru
.raṭṭāna....
11. [ra]....laru....ka i[ccina]vāru.
12. vambu rāga....naḍacina vāru
kōri mā[stha]....
13. .baḍitīma....li mu....
14. .ṭṭu ko....buna. ani icinā-
15.nu śrī....
7. లుగు వుట్టు అట్ల పటు సే. చ్చి[రి]ష్ట
సోము -
కు ఇచ్చిరి దీనికి ప్రతిరవలు వచ్చువారు -
[ఈ]సో[మి] చేసుకు పా....విదుఱ -
10. [వా]రగళు దీనిగాచినవారు. రట్టాన...
11. [ర]....లరు....క ఇచ్చినవారు....
12. వంబు రాగ....నడచినవారు కోరిమా
[స్థ]....
13. .బడితిమ....లిము....
14. .ట్టుకొ....బున. అని ఇచినా -
15.ను శ్రీ....

19

- Date: c675 A.D.
Location: Lakshmiṭpuram, Divi
tq., Krishna Dt.
Source: Text and notes by V.
Prabhakara Sastry, Bh 5.935-
948. Also HTL 2.1309-1310.
1. svasti śrī magi doga rājula
muḍlu-
2. viṭ rajula pratama rā-
3. jyambuna kaḍuvam [ḍlu?]-
4. la iccina reṇḍu vaṭi-
5. miriyampu bōḷa-
6. jaku remgari pe-
7. ḍasina reṇḍu vaṭṭi-
8. padēn dumbo āḍlu pa-
9. ṭṭu druggā dēvi nēlayu-
10. uruvuṭuri bōḷa-
11. reṇḍuṭṭiyu tūṛpu-
12. ī reṇḍuṭṭi lacu varu-
13. kaḷar ēni bāranāsi-
14. vē gavilāḷu vēḍu-

19

- కాలం: క్రీ. శ. 675.
లం: లక్ష్మీపురం, దివి తా. కృష్ణా జి.
ఆధారం: వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి,
భా 5.935-948. (అం భా.చ.2.1309-
10)
1. స్వస్తి శ్రీ మగి దొగరాజుల ముఢ్లు -
2. విట్టజుల ప్రతమ రా -
3. జ్యంబున కడువం [ఢ్లు?]-
4. ల ఇచ్చిన రెండువటి -
5. మిరియమ్పు బోళ -
6. జకు తెంగర వె -
7. డనిన రెండు వట్టి -
8. పదేన్దుంబు ఆఢ్లు ప -
9. ట్టు ద్రుగ్గా దేవి నేలయు -
10. ఉఱువుటురి బోళ -
11. రెండుట్టియు తూర్పు -
12. ఈ రెండుట్టి లచువరు -
13. కళరేని బారనాసి -
14. వే గవిలాళు వేఢు -

15. mu vēśēruvuḷu-
16. vēvuru paṛānu-
17. campina cannaṅgu

20

Date: 675-699 A.D.⁴⁶

Location: Chanduru, Proddutur
tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.609 (A.R.No.484/
1906)

I

1. mahārājā-
2. dhirāja pa[ra]-
3. [mē] śvara bha[ṭṭā]^a
4. rala.....^b
5. rājula
6. ḷū ri cca^c
7. ṭṭina^d
8. ēru^e

II

9. daru^f
10. mmā ra-^g
11. npa ṇḍlu
12. pāda
13. ri yāri^h
14. prasādaⁱ
15. [va]siri dī[ni]-
16. ki vakraṃbu va-
17. ccu vāni.

15. ము వేశేలున
16. వేవురు పఱాను-
17. చమ్మిన చన్నంగు

20

కాలం: శ్రీ. శ. 675-699

స్థలం : చందూరు, ప్రొద్దుటూరు తాలూకా, కడప జిల్లా

ఆధారం: జి. రామయ్య పంతులు, SII
10.609 (A.R.No. 484/1906)

I

1. మహారాజా-
2. ధిరాజ ప[రా]-
3. [మే]శ్వర భ[ట్టా]-
4. రలా....
5. రాజుల
6. ఊరిచ్చ -
7. ట్టిన
వీలు

II

9. దరు
10. మూర-
11. న్పణ్ణు
12. పాద
13. రి యారి
14. ప్రసాద
15. [వ]సిరి దీ[ని]-
16. కి వక్రంబు వ-
17. చ్చు వాన్లు.

46. The ins. is dated after studying the impression with the help of K. Harsha Vardhana Sarma and also after finding it, in its emended form, to be the same as the text with G. J. Somayaji. This resulted in finding out that the ins. is that of Mangidugaraju of the Eastern Cālukya dynasty who is assigned the regnal period 675-699 A.D. in the genealogical table of the said dynasty published in R.P.S. (See also f n. 40). The emendations to the text are as follows :

a. bhātā-	b. [ri maśm]gi-
c. sauḷṣiri cē-	d. .gattinā-
e. ṇṭi eḷu	f.da...
g. ...mmāra-	h. .ri yāru-
i. .prasāda.	j. [cē]siri dī[ni]-

21

Date: 678 A.D.

Location: Terala, Krishna Dt.

Source: Text and notes by P.

Seshadri Sastry, JAHC 3.16-21
(No.80 of list B in the Annual
Report of the Epigraphy Depa-
rtment for 1929-'30).

1. svasti sarvvalōkāśra-
2. ya viṣṇu varddhanā ma-
3. hārājula pravarddhamā-
4. na vijayarājya [sam]-
5. vatsarabulu 5-1-
6. rājya di ēn agu-
7. n ēṅṭi bahudhānya[bu]-
8. n ēṅṭi kārttika [mā] sabu-
9. na śudda pakṣabuna ba-
10. nīcamiyu yāditya vā-
11. raṃ[bu] nāmṇdu siddhīśvara
12. ṃbuna guṇḍabāṃṭi.
13. m pala lōkamayya[yu]-
14. jettvayya[yu] vi-
15. ḍicina basiṇḍi nū-
16. ru gadyāṇāmbulu ā-
17. basiṇḍi.....

22

Date: c680 A.D.

Location: Turumella, Kambham
tq., Kurnool Dt.

Source: Text and notes by H. K.

Narasimhaswamy, EI 29.160-
164 (A.R. No. 257/1949-'50).

1. ॐ svasti satyāśraya śrī pri-
thivī-

2

21

కాలం: క్రీ. శ. 678.

స్థలం: తేరాల, కృష్ణా జి.

అధారం: పి. శేషాద్రిశాస్త్రి, JAHC 3.
16-21 (No. 80, బి.పి.బి. A.R.
1929-30).

1. స్వస్తి సర్వకాలోకాశ్ర-
2. య విష్ణువర్ధన మ-
3. హారాజుల ప్రవర్ధనమా-
4. న విజయరాజ్య [సం]-
5. వత్సరములు 5-1-
6. రాజ్య ది ఏనగు-
7. నేటి బహుధాన్య [ము]
8. నేటి కార్తిక [మా] సమ-
9. న శుద్ధపక్షములు బ-
10. ఇమియు యాదిత్యవా-
11. రంబునాంబు సిద్ధిశ్వర-
12. మున గుణ్ణ బాంబి.
13. మృల లోకమృత్యు]-
14. జెట్టివయ్య[యు]వి-
15. దిచిన బసిణ్ణిమా
16. మ గద్యాణంబులు ఆ-
17. బసిణ్ణి

22

కాలం: క్రీ. శ. c680.

స్థలం: తురుమెళ్ల, కర్ణం తా. కర్నూలు జి.

అధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI
29.160-164 (A.R.No. 257/1949-
50)

1. ఓం స్వస్తి సత్యాశ్రయశ్రీ ప్రీథివీ-

2. vallabha mahārājādhirāja vikramāditya paramē-
 3. śvara bhāṭarūṅākun śrīmad unnata pravarddhamāna vijaya-
 4. rājya samvatsarambuḥ ācand-ratārāpurassaram (ṃ)-
 5. dvitīya varṣam pravartamā-
 nam kānu goggi bhāṭarāja dakṣiṇa-
 6. bhujāyamānumṛ ayina ālaku-ma [ra] priyatanyimṛ (yumṛ) ayina-
 7. uḅēnīpiśāca nāmadhēyimṛu (yumṛu) [turu] taṭākanām-ābhi-
 8. dhāna nagara (rā) dhiṣṭhā-
 numṛ ayi ēruva [viṣa] yamb ēlan tasya⁴⁷-
 9. mātā (trā) dattam gōvrṣāna bhāṭṭārahō śata paṃcāśat kṣētram
2. వల్లభ మహారాజాధిరాజ విక్రమాదిత్య పరమే-
 3. శ్వర భటరు కాకున్ శ్రీమదున్నత ప్రవ ర్ధమాన విజయ-
 4. రాజ్య సంవత్సరంబుఁ ఆచంద్ర)తారా పురస్సరిమ్(ం)-
 5. ద్వితీయ వర్షమ్ ప్రవర్తమానం కాను గొగ్గి భటరక దక్షిణ-
 6. భుజాయమాను అయిన అలకుమ్[ర] ప్రీయతనయింఱు (యుంఱు)అయిన-
 7. ఉజేనీపిశాచనామధేయింఱు (యుంఱు) [తుఱు] తటాక నామాభి-
 8. ధాన నగర[రా]ధిష్ఠాను అయి పలువ [విష]యంతెశన్ తస్య-
 9. మాతా(త్రా) దత్తం గోవృషాణ భట్టారహో శత పంచాశతో ష్టత్రమ్
 10-12. (శాపో ట్టలు)
- 10-12. (imprecatory verses).

23

23

Date: 682 A.D.⁴⁸

Location: Dimmagudi, Gutti tq,

Anantapur Dt.

Sources: Text by J. Ramaiah Pan-

tulu, as corrected in the

Appendix to the volume by

కాలం: క్రీ. శ. 682.

స్థలం: దిమ్మగుడి, గుత్తి తా. అనంతపురం

జి.

ఆధారాలు: (1)జి. రామయ్యపంతులు, SII

10.24, అనుబంధంలోని యన్. లక్ష్మి

నారాయణరావు దిద్దుకొట్టినో (A. R.

No. 364/1920);

47. The operative part of the ins. is in faulty Sanskrit.
 48. Date of the ins. is calculated on the basis of the regnal period of the king in question as supplied by J. Fleet and quoted as such by C. Narayan Rao, HTL 2 1324. J. Fleet assigns the regnal period 655 A. D. to 680 A. D. (or probably upto 686 A. D. to the king. This ins. is dated in the 27th regnal year of Vikramāditya I of the Western Cālukya dynasty. Hence the date 682 A. D. (= 655 + 27).

N. Lakshminarayana Rao, SII
10.24 (A.R.No.864/1920);

(ii) Text by C. Narayana Rao
HTL 2.1924

Final text: from SII in its corrected form

1. svasti śrī vikramāditya satyā.
2. śraya prthivīvallabha ma-
3. hārājādhirāja paramē-
4. śvara bhaṭarājakun vijaya rā-
5. jya samvatsarambu irubhadi ē
6. ndu agu naṭi kañci ko [nin-
vā]-
7. nd aīna nala [mādi] rā-
8. jula[n viṇṇa pa].... kaḍu tū-
9. ra [baṭṭā] rikin....
10. ndi muttaḷūra s rū (rā?) ca-
mānambun i-
11. rubhadi maṛutuṛlu nēla....
12. icciri dēni laccu vāṅṛu....

24

Date: 699-700 A.D.

Location: Kottur, hamlet of
Brahmanapalli, Tadipatri tq.,
Anantapur Dt.

Source: Text and notes by P. B.
Desai, EI. 30.69-71 (A. R. No.
14/1947-'48).

1. svasti śrī vijayāditya satyā-
śraya śrī prthuvīvallabha-
mahārājādhirājjaparamēśvara-
2. bhaṭarāja vijayarājya samvat-
sarambu nāḷugu varttamā-
naṃbu gā[n] vāṅṛarājul vaṅḡa-
nūr vviṣaya[m]bu ēḷa[n]-

(i) పాఠంమాత్రం, చిలుకూరి నారాయణ
రావు, ఆం.భా.చ. 2.1924

ప్రధానపాఠం : ద.హిం.శా.లో లాగా (సవ
రణలతో సహా)

1. స్వస్తిశ్రీ విక్రమాదిత్య సత్యా-
2. శ్రయ ప్రిథివీవల్లభ మ-
3. హారాజాధిరాజ పరమే-
4. శ్వర భటారకకున్ విజయ రా-
5. జ్య సంవత్సరంబు శిరుభది ఏ-
6. ణ్డు అగునటి కాణ్చి కొణ్ణిన్ వా]
7. ణ్డైన నల [మాది] రా-
8. జల[న్ విణ్ణవ]....కడు తూ-
9. ర [బట్టా] రికిన్....
10. ణ్డిము త్తకూర స రూ (రా?) చమానం
బు ని
11. రుభది మఱుతుఱ్లు నేల....
12. ఇచ్చిరి దేని అచ్చు వాన్ణు...

24

కాలం: క్రీ. శ. 699-700

స్థలం: కొత్తూరు, బ్రాహ్మణవల్లి శివారు,
తాడిపత్రి తా. అనంతపురం జి.

ఆధారం: పి. బి. దేశాయి, EI. 30.69-71
(A. R. No. 14/1947-'48)

1. స్వస్తిశ్రీ విజయాదిత్య సత్యాశ్రయ
శ్రీ ప్రిథివీవల్లభ మహారాజాధిరాజ
పరమేశ్వర-
2. భటరక విజయరాజ్య సంవత్సరంబు
నాలుగు వత్తమానంబు-
గా[ను] వాణ రాజుల్ వక్కునూ విష్వకమ
య[ం]బు ఏళ[న్]-

3. cappiḷe [nru] rājula sama
kṣaṃbuna pūllamukki bōla
kaṇamayāru peṇukapaṛiti pule
[m]buna rā[ca]....
4. e[mbha]di ma....pannāsa raja-
śrāvitaṃ kāvīñci icciri bhā-
radvāja gōtra[m]na uñca....
5. kumāra śa[rmmā]riki udaka-
pūrvva[ṇ kē]si⁴⁹icciri bhō-
gavrddhikā[m ani] enragoṭṭu
konrūri mu....
6. korunā[rū] inu[vū]ri [sā]kṣi
gānu iccinadi dēniki vakra-
[m]bu vaccu vāru pañcama-
hāpāta....
7. ka[ngāde] peḍuṅku pū... di
(imprecatory verses)
8.vipra[si]tu....ka[ñca] gārlu
kōṭṭiri
3. చప్పిళె[న్రు] రాజుల సమఉంబున
పూల్లముక్కి బోళ కణమయారు-
పెణుకపటితి పులె[ం]బున రా[చ]....
4. ఎ[మ్బ]ది మ....పన్నాసరాజ శ్రావితం
కావిళ్ళ ఇచ్చిరి భాంద్రాస్వజ-
గోత్ర[ం]న ఉఱ్ఱ....
5. కుమార శ[మ్మా]రికి ఉదకపూర్వకా
[కే]సి ఇచ్చిరి భోగవృద్ధి-
కా[మని] ఎన్ట గొట్టు కొన్నూరి ము....
6. కొఱునా[ల్లు] ఇను[వూ]రి [సా]క్షి
గాను ఇచ్చినది దేనికి వక్ర[ం]బు-
వచ్చువారు పఱ్ఱమహాపాత....
7. క[న్గాడె] చెఱుఱ్ఱు పూ....ది (కాపో
క్తులు)
8.విప్ర[సి]తు....క[ఱ్ఱ]గార్లు కొట్టిరి.

25

Date: 7th cent. A.D.⁵⁰Location: Budamanarayalapadu,
Podili tq., Nellore Dt.Source: Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venu-
gopaul chetty, NI 3.1152-1155.

I

1. svasti śrī vi[ṣṇu]-
2. vaddhna maha[rā]-
3. julōku prava-
4. raddhamāna vi[ja?]-
5. rā[ju] prathama rā[jyam]-
6. buna śivāppa rā-
7. jul u[bilī]-

25

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

,లం: బుడమనారాయణపాడు, పొదిలి తా.
నెల్లూరు జి.ధారం: ఎ. బటర్ వర్దు. వి. వేణుగోపాల
చెట్టి, NI 3.1152-1155.

I

1. స్వస్తి శ్రీ వి[ష్ణు]-
2. వద్దన మహా[రా]-
3. జులోకు ప్రవ-
4. ధ్ధమాన వి[జ?]-
5. రా[జు] ప్రథమ రా[జ్యం]-
6. బున శివాప్ప రా-
7. జుల్ ఉ[బిలీ]-

49. The editor wrongly suggests a correction here : (cēsiri) for kēsiri !

50. The ins. is in Vēṅgī Cālukya script.

8. śpara bhaṭāraḷā-	8. శ్వర భటారళా-
9. ku iccina datti-	9. కు ఇచ్చిన దత్తి-
10. gaṃga rājyaṃbunāka-	10. గంగ రాజ్యంబు నాక-
11. udyōgamb a[yyo]di
(lines at the bottom are lost)	11. ఉద్యోగంబ అ[య్యు]ది
(కింది పంక్తులు శిథిలం)

II

12. ⁵¹ iccina pannā[sa]-	12. ఇచ్చిన పన్నా[స]-
13. candrāyitta kālaṃ-	13. చంద్రాయిత్త కాలం-
14. bu carigincu vāru-	14. బు చరిగిన్పు వారు-
15. maṇḍa[vi] cōḷa [ja ka]-	15. మణ్డ[వి] చోళ[జ క]-
16. mma ubilīśvara-	16. మ్మ ఉబిలీశ్వర-
17. bhaṭṭāraka pannāsa-	17. భట్టారక పన్నాస-
18. śivāppa rāju icci-	18. శివాప్పరాజు ఇచ్చి-
19. [na] datti candrāyi-	19. [న]దత్తి చంద్రాయి-
20. tta kālambu cari-	20. త్త కాలంబు చరి-
21. gincu vāru.....	21. గిన్పు వారు.....

III

22. śrī niṭṭa-	22. శ్రీ నిట్ట-
23. sōmuḷa-	23. సోముళ-
24. .vasina-	24. వసిన-
25. vāviyu-	25. వావియు-
26. dēgulalāmbunu-	26. దేగులలంబును-
27. śrī komorapā-	27. శ్రీకొమొర పా-
28. lu koṇḍayya-	28. లు కొణ్డయ్య-
29. ghana rāca [ma]-	29. ఘనరాచ [మ]-
30. ṇi likhitasya-	30. ణి లిఖితస్య-
31. valluri āṭa-	31. వల్లరి ఆట-
32. ṛta mārayya-	32. ఱ్ల మారయ్య-
33. paṇi kosi-	పణి కొసి-
34. na guḍiyu-	న గుడియు-
35. goravaḷ mecci-	35. గొరవళ్ మెచ్చి-
36. cēn icciri va-	36. చే నిచ్చిరి వ-
37. [kkra]bu vaccina-	37. [క్క]బు వచ్చిన-

III

51. The Editor numbered the lines separately for each face of the rock. Lines 1 to 5 on the second face of the rock are lost. I have, however, numbered all the lines of the ins. continuously.

38. i pannāsa [vi]-

39. [ṣṭha ?] ayyeda

IV

40. dīniki a-

41. hitan ci[pi]-³²

42. ncina vāṇḍu-

43.

44. veyu gulḷuvu-

45. veyu ceṛuvu-

46. ḷu veyi gavi-

47. lāḷu vēvuru-

48. pāranu vēvru-

49. kannyaḷanu mu-

50. ṭiccina [vi]-

51. [ṣṭha ?] ayye [du]

26

Date: 7th cent. A.D.⁵³

Location: Bhayravakonda caves,
Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, Sii 10.41 (A.R.No. 266/
1923).

śrī dāmōdharēśvarambu

27

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves,
Udayagiri tq., Nellore Dt.

38. ఇ పన్నాస[వి]

39. [ṣṭha?] అయ్యెద

IV

40. దీనికి అ-

41. హిత నిప్పి[వి]-

42. నివన వాణ్డు-

43.

44. వెయు గుళ్ళువు-

45. వెయు చెలువు-

46. ళు వెయి గవి-

47. లాళు వేవురు-

48. పాఱను వేవు-

49. కన్నయ్యళను ము-

50. టిచ్చిన [వి]-

51. [ṣṭha?] అయ్యె[దు]-

26

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా.
నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యప. తులు, SII 10.41
(A.R. No. 266/1923)

శ్రీ దామోధరేశ్వరంబు

27

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: భైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి
తా. నెల్లూరు జి.

52. This is possibly a wrong reading for 'cimṭincina'.

53. This and the following 9 label ins. from the same find-spot are datable on paleographic and also linguistic grounds. The discussions about the date of these ins. are :

The Annual Report of the Government Epigraphy Department for 1921 (Appendix B. p. 29) states that the ins. bearing A. R. nos. 266/1922 to 279/1922 "range from the 8th to 10th century, A. D." and that ins. bearing A. R. No 281/1922 "belongs to the early part of the 9th century, A. D. (c825)." M. Somasekhara Sarma considers that all of them belong to a period 'slightly earlier than the 7th century, A. D.' See Bh. 22. 182-183 for the latter opinion.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.43 (A. R. No. 268/1922) **28**
 śrī brahmīsvaraviṣamama.

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhayravakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.45 (A. R. No. 270/1922).
 mārisvarambu **29**

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhairavakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.46 (271/1922).
 1. śrī tribhuvanādityan śrī maruvaka-
 2. trinētrō.....ma inru **30**

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhairavakonda caves, Udayagiri tq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.47 (A. R. No. 272/1922).
 1. śrī vēḷugumṇṭha ācārḷu-
 2. paṇi kēsiri **31**

Date: 7th cent. A.D.

Location: Bhairavakonda caves, Udagir tiq., Nellore Dt.

Source: Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.48 (A. R. No. 273/1922).
 śrī nāra narēndrunḍu

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.43 (A. R. No. 268/1922)
 శ్రీ బ్రహ్మీస్వర విషమమ

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: ఖైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.45 (A. R. No. 270/1922).
 మారీస్వరంబు

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: ఖైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.46 (A. R. No. 271/1922).
 1. శ్రీ నాదిత్యన్ శ్రీ మఱువక-
 2. త్రినేత్రో.....మ ఇన్రు-

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: ఖైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.47 (A. R. No. 272/1922).
 1. శ్రీ వేళుగుంట్ట ఆచాఱ్ఱు-
 2. పణి కేసిరి-

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: ఖైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.48 (A. R. No. 273/1922).
 శ్రీ నారనరేన్ద్రున్డు-

32

Date: 7th cent. A.D.
 Location: Bhayravakonda caves,
 Udayagiri tq., Nellore Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 tulu, SII 10.50 (A. R. No. 275/
 1922).
 ḍakerami (ḍākarēmi ?)

33

Date: 7th cent. A.D.
 Location: Bhayravakonda caves,
 Udayagiri tq., Nellore Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 tulu, SII 10.53 (A. R. No. 278/
 1922).
 śrī śaila muni

34

Date: 7th cent. A.D.
 Location: Bhayravakonda caves,
 Udayagiri tq., Nellore Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 tulu, SII 10.54 (A. R. No. 279/
 1922).
 1. śrī kuṛvadi ācaṛla kē-
 2. siva⁵⁴ paṇiyu

35

Date: 7th cent. A.D.
 Location: Bhayravakonda caves,
 Udayagiri tq., Nellore Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 tulu, SII 10.56 (A. R. No. 281/
 1922).
 1. śrī goyinda poṛēri manma-
 . . . rāḷu-
 2. .ja poṛēri kuntuṛ [lō] kama-
 3. .nilpina stānaṃbu

32

కాలం: క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
 స్థలం: ఖైరవకొండగుహలు, ఉదయగిరి
 నెల్లూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.50
 (A.R. No. 275/1922).
 డకరమి (డాక రేమి?)

33

కాలం: క్రీ. 7వ శతాబ్ది.
 స్థలం: ఖైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి
 తా. నెల్లూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.53
 (A.R. No. 278/1922).
 శ్రీశైలముని

34

కాలం: క్రీ. 7వ శతాబ్ది.
 స్థలం: ఖైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి
 నెల్లూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.54
 (A.R. No. 279/1922).
 1. శ్రీ కులువది ఆచల్ల కే-
 2. నీవ వణియు

35

కాలం క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.
 స్థలం: ఖైరవకొండ గుహలు, ఉదయగిరి
 నెల్లూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.56
 (A. R. No. 281/1922)
 1. శ్రీ గొయిన్ద పొరేరి మన్మతాళు -
 2. జ పొరేరి కున్తుర్ [లో] కమ
 3. నిల్పిన స్తానంబు.

54. This is possibly a wrong reading for kēsina.

36

36

Date; 7th cent. A.D.⁵⁵Location: Bodanampādu, Darsi
tq., Nellore Dt.Sources: (i) Text and short note
by A. Butterworth and V. Ve-
nugopaul chetty, NI 1.291-292
(ii) Text and remarks in the
Annual Report of the Govt.
Epigraphy Dept. (Part I. p. 41)
on the ins. bearing A. R. No.
182/1933-34.

Final text: as in Annual Report

I

1. svasti śrī sati.^a
2. ki datti nālu.^b
3. nu vuttu pa-
4. ndu[m]bu ādra (ādra).^d
5. ba(pa)ttu rājamā.^e
6. nambu haṅgu.^f
7. [ṇu]vuḷa dē[va].^g
8. [ṇa]y[i]ce.^h

II

9. [dī*]niki pra.ⁱ
10. [ti*]rō(īō)mamb[u].^j
11. [va*]ccina v[ā].^k
12. .bhāṇa [rā].
13. ..vracci [1.3].^m
14. .ru pa.ⁿ
15. [vā]ru.^p

కాలం. క్రీ. శ. 7వ శతాబ్ది.

స్థలం: బోదనంపాడు, దర్శి తా. నెల్లూరు జి.

ఆధారాలు: ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగోపాల
చెట్టి, N 1.291-292; A.R.No. 182/
1933-34 (2వ భాగం, పు. 41).

ప్రధానపాఠం: AR. లో లాగా

I

1. స్వస్తి శ్రీ సతి-
2. కి దత్తి నాలు-
3. నువుట్టు ప-
4. న్దు[ం]బు అద్ర(అద్ర)-
5. బ(ప)ట్టు రాజమా-
6. నమ్ము హంగు-
7. [ణు]వుళా దేవ[వ]-
8. [ణ] [యి] చె-

II

9. [దీ*] నీకి ప్ర-
10. [తి*]రో(లో) మం[బు]-
11. [వ*]చ్చిన [వా]-
12. .భాణ [రా]-
13.వచ్చి [న]-
14. .రు ప-
15. [వా]రు

55. The Editors of NI only observed that "the character is Chalukyan". The Government Epigraphist remarks that the NI reading ' is misleading and imperfect " and that "the characters (are) of archaic Telugu of about the 7th century, A. D."

a. NI reads the cālūkyan characters from top to bottom which must always be read from bottom to top. The other imperfection of its reading is that it reads the first side of the rock as the second one and so on.

b. NI: ki datti nāra	g. NI: kṣa . la .	l. NI:
c. NI: rēpa pu va	h. NI: sā ti .	m. NI: si vri eci
d. NI: bya āda	i. NI: ti ni ri	n. NI: vi rū pa ti
e. NI: ddu rā vi ma	j. NI: ti rā jīa	o. NI: . . . ki
f. NI: .ja ha sa	k. NI: .vvi sa ma	p. NI: ha kā

37

Date: 7th/8th cent. A.D.
 Location: Samadhanapuram Palanadu tq., Guntur Dt.
 Source: Text and date from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collection during 1938-'39) of A. R. No. 46/1943-44
 punyalābhunḍu

38

Date: 7th/8th cent. A.D.
 Location: Samadhanapuram, Palanadu tq., Guntur Dt.
 Source: Text and date from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collection during 1938-'39) of A. R. No. 53/1943-44
 śrī rāmunṛu

39

Date: 7th/8th cent. A.D.
 Location: Samadhanapuram, Palanadu tq., Guntur Dt.
 Source: Text and date of A. R. No. 54/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39).
 dāyārcitunṛu

40

Date: 7th/8th cent. A.D.
 Location: Text and date of A. R. No. 55/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39)
 kumdu kāmāyi guḍi

37

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు
 స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.
 ఆధారం: A. R. No. 46/1943-'44 (అనుబంధం E, సంవత్సరం 1938-'39).
 పుణ్యలాభుణ్డు

38

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు
 స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.
 ఆధారం: A. R. No. 53/1943-44. (అనుబంధం E, సంవత్సరం 1938-'39)
 శ్రీరామున్డు

39

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు
 స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.
 ఆధారం: A. R. No. 54/1943-44 (అనుబంధం E, సంవత్సరం 1938-'39)
 దాయార్చితన్డు-

40

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు
 స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.
 ఆధారం: A. R. No. 55/1943-44 (అనుబంధం EI, సంవత్సరం 1938-'39)
 కుండుకామాయి గుడి

41

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 56/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39). bhaga priyunru

41

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

అధారం: A.R. No. 56/1943-44. (అనుబంధం E, సంచయం 1938-'39). భగప్రియున్ఱు

42

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 58/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39) paradaraśukṛdan

42

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

అధారం: A. R. No. 58/1938-44. (అనుబంధం, E. సంచయం, 1938-'39) పరదరశుకృదన్.

43

Date: 7th/8th cent. A.D.

Location: Samadhanapuram, Palnadu tq., Guntur Dt.

Source: Text and date of A. R. No. 62/1943-'44 from the Annual Report of the Govt. Epigraphy Dept. (App. E., collections during 1938-'39). māyalūrunru

43

కాలం: క్రీ. శ. 7/8 శతాబ్దాలు

స్థలం: సమాధానపురం, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

అధారం: A. R. No. 62/1943-44 (అనుబంధం E, సంచయం 1938-39) మాయలూరున్ఱు

44

Date: 700-725 A.D.

Location: Chilankuru, Jammulamadugu tq., Cuddpah, Dt.

Sources: (i) Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 236-238.

44

కాలం: క్రీ. శ. 700/725.

స్థలం: చిలంకూరు, జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

అధారాలు: 1. కె. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య EI 27.236-238.

- (ii) Text only by J. Ramaiah pan- 2. జ. రామయ్యవంతులు, SII 10.600(A.
tulu, SII 10.600 (A.R. No. 400/
1904 only).⁵⁶ R. No. 400/1904 మాత్రమే).
ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం

Final text: as in EI.

1. svasti śrīmat-	1. స్వస్తి శ్రీమత్-
2. vikramāditya-	2. విక్రమాదిత్య-
3. cōḷa mahārā-	3. చోళ మహారా-
4. jul ēḷana cō-	4. జుల్ ఏḷానా చో-
5. ḷa mahādēvuḷ-	5. ల మహాదేవుల్-
6. uttam[ā]ditya sā-	6. ఉత్త[మా]దిత్య సా-
7. mantakamuḷ ciruḷ-	7. మంతకముల్ చిరుం-
8. buru ^b ēḷana ^c ūra-	8. బురు ఏḷానా ఊర-
9. eḷu ^d pārḷa [pā]-	9. ఎలు పాల్ల [పా]-
10. kāṭuḷuna vanam [pa]-	10. కాటులున వనం [ప]-
11. riyāramu maru[tu]-	11. రియారము మరు[తు]-
12. ṇḍu pā...[pra]-	12. ణ్డు పా...[ప్ర]
13. sāda cēsiri āca-	13. సాద చేసిరి ఆచ
14. ndradararkambu ^f nilva[nu]-	14. న్దరదరార్కంబు నిల్వ[ను]-
15. tolpakāmi raṭṭaguḷḷu-	15. తొల్పకామి రట్టగుళ్ళు-
16. cōḷiya ^g raṭṭaguḷḷu-	16. చోటియ రట్టగుళ్ళు-
17. atīśa[ya ra]ṭṭaguḷḷu-	17. అతిశయ రట్టగుళ్ళు-
18. aḷikō...ri-	18. అఱికో... రి-
19. ikki prasāda-	19. ఇక్కి ప్రసాద-
20. pūrvvama...	20. పూర్వమా-
21. tēni ḷaccu...	21. తేని లచ్చు...
22. hāpāta[ka]...[gu]	22. హాపాత[క]...[గు]

56. J. Ramaiah Panthula publishes the texts of two other ins. bearing A. R. Nos. 400A / 1904 and 400B / 1904 under the General No. 600 which are unconnected with the text of A. R. No. 400/1904 both in content and in chronology. They are separately published by C. Narayan Rao (HTL 2. 1326) as two 8th century ins. from Cuddapah District. Hence the two texts are separately given as A60 and A61. (cf.)

a. SII : jula ēḷana	b. SII : būru
c. SII : ēḷana	d. SII : eḷu
e. SII : kāṭuḷuna	f. SII : ndratharvarkambu
g. SII : cōḷiya	

45

Date: 700-725 A.D.⁵⁷Location: Chilankuru, Jammula-
maḍugu tq., Cuddapah Dt.Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.603 (A.R. No. 396/
1904).

1. [svasti śrī] dāna sirḷa māra
ma [dhā]ni ma[ṅgi]yāri pa[ḷli]-
2. ceṛuvu...
3. cōḷa mahādēvuḷa yiccina stā-
naṃbun i[cci]ri-
4. ...vu vānru pañcamahāpāta-
kunru.

46

Date: 700-725 A.D.

Location: Nallacheruvupalli, Pu-
livendala tq., Cuddapah Dt.Sources: (i) Text and notes by
K. A. Nilakantha Sastry and
M. Venkataramaiah, EI 27.
238-240.(ii) Text only by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.601 (A. R. No.
495/1906).Final text: as in E I.⁵⁸

- 1-3. (damaged)
4. ...r[ā]ju...
5. ṇḍu ēḷa īnt[e]-^a
6. ddivāḍi eriga-^b
7. llu mutt[u]^c rāju-
8. ēḷa kaṅgaḷūnru ē-^d

57. Date of the ins. is fixed on identifying cōḷamahādēvuḷ in line 3 to be the same person as in the previous ins.

58. The different readings of SII are as follows :

a. ṇḍu ēḷa [ra]ttī	b. ddi [ti pa] rēṅga
c. mutta	d. kaṅgaḷūnra

45

కాలం: క్రీ. శ. 700-725

స్థలం: చిలంకూరు, జమ్మలమడుగు తా.
కడప జి.ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.603, (A.R. No. 396/1904.)

1. [స్వస్తిశ్రీ] దానసిర్ల మారమ[ధా]ని
మ[గ్గి]యారి ప[ల్లి]-
2. చెఱువు...
3. చోట మహాదేవుళ యిచ్చిన స్తానంబున్
ఇ[చ్చి]రి-
4. ...వు వాస్తు పఞ్చమహాపాతకుస్తు.

46

కాలం: క్రీ. శ. 700-725

స్థలం: నల్ల చెరువుపల్లి, పులివెందుల తా.
కడప జి.ఆధారాలు: 1. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకట.
రామయ్య, EI 27.238-240.2. జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.601.
(A. R. No. 495/1906)

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.

- 1-3. (శిథిలం)
4.[రా]జు...
5. ణ్డు ఏళ ఈ[న్తె]-
6. ద్దివాడి ఎరిగ-
7. ల్లు ము[త్తు] రాజు
8. ఏళ కణ్ణళూన్రు ఏ-

9. ḷa coḷamahā-
 10. rājula tēvuḷ ma-^e
 11. m̄khi (ñci?) [po]rri-^f
 12. yāru [u]ndē-^g
 13. lu ujjayi-
 14. ni^h icci[na*] panna[vi-]ⁱ
 15. ...ga[m]ji [pā]ra^j mā-
 16. ...diyāriki tēni-^j
 17. [ni*]^k ki...nru gō
 18. [ndapu....lva]^m

II

19.
 20. kaḷuñje....ⁿ
 21. [t]tēni ḷaccu vā-^o
 22. [di] valvar āca[ndrā]^p
 23. dirru bāraṇā-
 24. si vēvura vadhi^q [*]-
 25. sina vanru āḷu[bā?]-^r
 26. paṣiṇḍi mire-^s
 27. klocce....^t

47

Date: 709-746 A.D. 59

Location: Chejerla, Narasarao -
 pet tq., Guntur Dt.

- e. tēvuḷ-
 g. yā.....d-
 i. panna [sa]-
 k.pāri....
 m.
 o. neḷa[ju]ga-
 q. va[vra]-
 s. maḷe

9. ḷ చ వోటమహా-
 10. రాజుల తేవుళ్ మ-
 11. ంఖ(ఞ్చి?) పొ[ట్టి]-
 12. యారు [ఉ]ండే-
 13. లు ఉజ్జయి
 14. ని ఇచ్చి[న*] పన్న[వీ]
 15. ...గ[ం]జి [పా]ల మా
 16. ...డి యారికి తేని-
 17. [ని*]కి...న్దు గో-
 18. [ణ్ణపు...ల్వ]

II

19.
 20. క శుణ్ణే-
 21. [త్తే]ని అచ్చు వా-
 22. [డి] వల్వర్ ఆచ[ంద్రా]-
 23. దిల్లు బారణా-
 24. సి వేవుర వధి[*]-
 25. సిన వన్దు ఆళు[బా?]-
 పసిడిమిలె-
 27. కొచ్చె.

47

కాలం : క్రీ. శ. 709-746.

లం : చేజర్ల, నరసారావుపేట
 గుంటూరు జి.

- f.ā rri-
 h. φ
 j.ra mā-
 l. φ
 n. [ra]du [ṅja]-
 p. calpa rāca-
 r. sina vanru...
 t.

59. The donor of the ins. Viṣamasiddhi is identified by M. Somasekhara Sarma as Viṣṇuvardhana III of the Eastern Cāḷukya dynasty (709-46 A. D., according to the geneological table of the Eastern Cāḷukyas in RPS). I am indebted to him and to G. J. Somayaji for this information. Earlier, M. Somasekhara Sarma held the opinion that the ins. belonged to Kubja Viṣṇuvardhana (633-663 A. D.), see Bh. 23, 183.

Source: Text by K. V. Subrahma- ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, nya Aiyar, SII 6.593 (A.R.No. SII 6.593 (A. R. No. 154/1899) 154/1899).

1.	1.
2.[na] la.....	2. [న]ల
3.yu [mā]ki pōṭiyu a[ya]-	3. ...యు[మా]కి పోటియు అ[య]-
4.[dē]vanayu dēvana kūntul iruvu[ru]-	4. ...[దే]వనయు దేవన కూన్తు లిరువు [రు]-
5. dugganāyu bādipōṭiyu lōkam-mayu anyathā-	5. దుగ్గనాయు బాది పోటియు లోకమ్మ యు అన్యథ-
6. lōkamma yannad ī mlēka varu- vuḍu okko mōḍolu-	6. లోకమ్మ యన్నదీ మ్మేక వరువుడు ఒక్కొ మోదోలు-
7.rana candruṇḍ an vāṇḍu ācā riyu idam-	7. ...రన చంద్రుణ్ణు ఆన్ వాణ్ణు ఆచారీయు ఇదమ్-
8. viṣamasiddhi dattam dīniki vakkraṃbu vaccu vāriki-	8. విషమసిద్ధి దత్తమ్ దీనికి వక్క్రంబువచ్చు వారికి-
9. bhāraṇāsi laccina [ca]nṭhuḡ gaṭṭun ^b	9. భారణాసి అచ్చిన [చ]ణ్ణు గట్టున్

48

48

Date: 719-720 A.D.⁶⁰

కాలం : క్రీ. శ. 719-720.

Location: Kondupalli, Gutti tq., స్థలం : కొండుపల్లి, గుత్తి తా. అనంత Anantapur Dt. పురం జి.

- a. The Editor himself suggests here the alternative reading, vāṇḍu
b. The Editor put up a note here stating that "the following are engraved below in slightly latter characters :—

1. ఓర⁶¹ edarani kaṃ—
2. baṃbuṃ
3. pi māniya
4. ఓర⁶² kavilabhadara."

Bu these four lines do not seem to have any relevance to the text of the ins.

60. The date of the ins. is supplied by J. F. Fleet and R. Sewell as quoted in HTL.

Sources: (i) Text and notes by అధికారాలు : (1) చి. నా రాయణ రావు, C. Narayana Rao, HTL 2. HTL 2. 1324-25. 1324-25.

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu (2) జి. రామయ్యపంతులు, SII 10.23 SII 10.23 (A. R. No. 359/1920) (A. R. No. 359/1920)

Final Text: as in HTL and as ప్రధానపాఠం : HTL ప్రకారం; SII సవ emended in SII⁶¹ రణితో.

1. svasti śrī vijayāditya satyā-
śraya śrī prithuvī vallabha-
mahā rājādhira-
 2. ja paramēśvara bhaṭāraḷaku
vijayarājya samvatsarambuḷ-
irubādi [mūm]dhu^a prava-
 3. rttilla balikulatilaka^b narasi-
mha bānādhiraja priyasuta^c -
vikramā-
 4. ditya bali i[ndra]^d bāṇa rāju
[la]^e turumara^f viṣayambu yeḷu
vāri^g [māmōri]^h -
 5. vem bodici śātravu.....puḷū....
 6. ri mīndu miñcadi....si [m]ha-
vamāvulagi ceruvu yeḷu-
 7. vārā....nta vaṭṭaṃb eḷu bādi-
śarmmariki-
 8. pullagiⁱ ceruvuna cika[ṭṭa]
pulla [m] buna^j rācamānam -
buna^k -
1. స్వస్తి (శ్రీ) విజయాదిత్య సత్యాశ్రయ శ్రీ ప్రీథువీవల్లభ మహారాజాధిరా-
 2. జ పరమేశ్వర భటారాళకు విజయరాజ్య సంవత్సరంబుల్ ఇరుబాది [ముం]దు ప్రవ-
 3. త్తిల్ల బలికులతిలక నరసింహ బాణాధి రాజ వీయసుత విక్రమా-
 4. దిత్య బలి [ఇంద్ర] బాణరాజు [ల] తురుమర విషయంబు యే కు వారి [మామోరి]
 5. వెమొడిచి శాత్రవు... పుకూ...
 6. రి మీన్దు మిన్చాది... సి [మ] హావమావులగి చెఱువు యేకు-
 7. వారా... న్న వట్టంబేకు బాదిశమ్మార్కి రికి-
 8. పుల్లిగి చెఱువున చిక [ట్ట] పుల్లి [ం] బున రాచమానంబున-

61. Here, a slight departure from the normal criteria for selection of the standard text version is made on account of the fact that the stone got mutilated so rapidly that the Editor of SII could not read even the most important lines such as those which contained the name of the donor of the grant. Lines 1, 5 to 7, 10 and 11 of the HTL text are not read by SII. Of the 3 lines read by SII before the 1st line of HTL text, the second appears as an emendation to the 11th line of HTL text. I have taken the line nos. in HTL as standard since they fit into the format of all other inscriptions and also make sense. The final text is essentially as it is in HTL but the emendations of SII are only incorporated wherever the latter reads differently. The different versions of HTL are as follows :

a. HTL : irubadi (mū)dhu	b. HTL : bali kalu tilaka
c. HTL : priyatara suta	d. HTL : imdra
e. HTL : rājulan	f. HTL : turamara
g. HTL : yeḷē vāri	h. HTL : mar mā rum
i. HSL : pulagi	j. HTL : cikaḷḷa pulā(m)bana
k. HTL : mānambana	

9. lañcūlu klāvūr bōḷu ananta śō-
bhūḷu tūvala kā mu-	9. లంఘులు క్వావూర్ బోళు అనంతాశోభుళు
తూవలకాము-
10. ḷu.... yuḷū āḍḷu guḍi...	10. ల్కు...యుళూ ఆడ్కు గుడి...
11.bhadi marutudḷu iccirī ¹
(imprecatory verses)	11.భది మఱుతుడ్లు ఇచ్చిరి (కాపో
కులు)
12. (imprecatory verses)	12. (కాపోకులు)

49

49

Date: c725 A.D.⁶²

Location: Malepadu, Cuddapah Dt.

Sources: (i) Text and notes by H. Krishna Sastry, EI 11.337-347 (A.R.No. 393/1904);

(ii) Text by C. Narayana Rao, HTL 2.1323-24 (Stone I in Madras Museum)

Final Text : as in EI.

1. svasti śrī cōḷa ma-
2. [hā]rājāḍhirāja pa-
3. ramēśvara vikramādi-
4. tya śakti komara vi-
5. kramādi [tyu]ḷa koḍu[ku]-
6. [ḷ] kāśyapa [gō]tru-
7. [nru] satyaditunḷu siddhi-
8. [veyu] rēnāḍḍ ēḷu [vē]-
9. [ḷa] ēḷuc unḷi ko[ma]-
10. [ri] pāra rēva śa-
11. [rmma] kāśyapa gō
12. tri(tru)niki iccina-
13.cirumbūri utta-
14. ...sa turpuna diśa-
15.[ḍu] juggi pola ga[ru]-
16. su da[ksi]ḷa [diśa]-
17. ...pāra [ma]-

కాలం: క్రీ. శ. c725.

స్థలం: మాలెపాడు. కడపజిల్లా.

ఆధారాలు: (i) హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. ఎపి. ఇం. 11.337-347 (A.R.No. 393/1904);

(ii) పాఠం, చిలుకూరి నారాయణరావు, ఆం. భా. చ. 2.1323-24 (మద్రాస్ మ్యూజియంలోని ఒకటో శిల).

ప్రధానపాఠం : ఎపి.ఇం. లో లాగా.

1. స్వస్తి శ్రీ చోటము-
2. [హా] రాజాధిరాజ ప-
3. రమేశ్వర విక్రమాది-
4. త్యా శక్తి కొమర వి-
5. క్రమాది [త్యు]ల కొడు [కు]-
6. [ఱ] కాశ్యప [గో] త్రు-
7. [నరు] సత్యదితున్లు సిద్ధి-
8. [వెయు] రేనాణ్ణు ఏలు [వే]-
9. [ల] పళున్లు కొ [మ]-
10. [ఱి] పాల రేవ శ-
11. [మృమ్] కాశ్యప గో-
12. త్రి (త్రు) నీకి ఇచ్చిన-
13. ...చిలుంబూరి ఉత్త-
14. ...స తుర్పున దిశ-
15. ...[డు] జుగ్గి పొల గ [రు]
16. సు ద[క్షి]ణ [దిశ]-
17. ...పాల [మ]-

1. HTL : bu yēva (di) marututhlu iccirī

62. The Editor named the grant "Mālepāḍu Plates of Puṅyakumāra" and assigned it to "about the end of the 8th century A.D." But the king mentioned in the grant is different from Puṅyakumāra. For the identification of the king and the date of the grant, see K. A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27. 248. See also f.n.s. 3,2,4, etc. for more detailed references.

18. ēnu marutru gā-
19. nu tāgiri dēni-
20. salpina vāniki-
21. vē gu[!]lūvu vē sē-
22. ruvuḷu vē vānr u(ū)-
23. ṛḷu nilpinam puṇyam-
24. bu dēniki vakrambu-
25. vaccu vānrū putra va-
26. dya strī vadya [gō va]-
27. dya pañca ma[ha]
28. [pā]takañ cēsi[na]-
29. vāni lōka[m̄bu]-
30. [nu]ṇḍu vānrū

50

Date: c725 A.D.⁶³

Location: Veludurti, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text and notes by K.A. Nilakantha Sastry and M. Venkataramaiah, EI 27.240-242 (A.R.No. 237/1938).

I

1. svasti śrī-
2. uttamā-
3. ditya cō-
4. la mahā-
5. rāju pri-
6. thivī rājya[m̄*]-
7. cēya-
8. immadi-
9. īto⁶⁴ icci-

18. ఏను మఱుత్రు గా-
19. ను తాగిరి దేని-
20. నల్పిన వానికి-
21. వేగు [ఘ]లువు వేసే
22. ఱువుఱు వే వాన్ట్ ఉ (ఊ)
23. ఱు నిల్పినం పుణ్యం-
24. బు దేనికి వక్రంబు-
25. వచ్చు వాన్టు పుత్ర వ-
26. ద్య స్త్రీవద్య [గో వ]-
27. ద్య పఱ్య మ[హ]-
28. [పా]తకణ్ణ్ చేసీ[న]-
29. వాని లోక[ంబు]-
30. [ను]ణ్ణు వాన్టు.

50

కాలం : క్రీ. శ. 725.

స్థలం : వెలుదుర్తి, కమలాపురం తా. కడప జి.

అధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము. వెంకటరామయ్య EI 27.240-242 (A.R.No. 237/1938).

I

1. స్వస్తి శ్రీ-
2. ఉత్తమా-
3. దిత్యచో-
4. లాహమా-
5. రాజు ప్రీ-
6. థివీ రాజ్యం[*]
7. చేయ-
8. ఇమ్మడి-
9. ఱిటో ఇచ్చి-

63. Date of the ins. is as given by the Editors. The Annual Report of the Epigraphy Dept. observes that the ins. is engraved in "characters of the 8th century, A.D.". M. Rama Rao identifies the donor Uttamāditya coḷa as a chiftam of the Rēnāṭi cōḷa kings and assigns him to the period between 675 A.D. and 700 A.D. cf. JAHRS 7.226.

64. The Editors themselves suggest an alternative reading here as 'rato'.

1. na pannavi-
11. sa kōsiya-
12. para cēdi-
13. śarmmak o(i)cciri-

II

14. eya [ra]-
15. kallu kuḷa-
16. gaṭṭuḷu-
17. vendarambu-
18. lu vēṇa-
19. vōja-
20. nru cakṣi-
21. [de]niki va-
22. krambu va-

III

23.
24. pañca ma-
25. hāpāta-
26. kunru gu-
27. kacēru pā-
28. la (ra) erama-
29. [vrā]siri-
30. koṭṭali-
31. kuṇaṇḍā-
32. ḷuvānru-
33. koṭṭe

51

Date: 725-775 A.D.

Location: Buddigaddapalli, ham-
let of Budili, Hindupur tq.,
Anantapur Dt.

Sources: (1) Text and notes by
K. A. Nilakantha Sastry and
M. Venkataramajah, EI 27.244-
251.

10. న పన్నవీ-
11. స కొసియ-
12. పఱ చేది-
13. శమ్మకా కొ[కి]చ్చిరి-

II

14. ఎయ[ర]-
15. కల్లు కులు-
16. గట్టుకు-
17. వెన్దరంబు-
18. లు వేణ-
19. వోజ-
20. న్రు చక్షి-
21. [దే]నికి వ-
22. క్రంబు వ-

III

23.
24. పాంచ మ-
25. హాపాత-
26. కున్రు గు-
27. కచేలుపా-
28. ల(ఱ) ఎఱమ-
29. [వ్రా]సిరి-
30. కొట్టలి-
31. కుణణ్డా-
32. లు వాన్రు-
33. కొట్టె.

51

కాలం : క్రీ. శ. 725-775

స్థలం : బుద్ది గడ్డపల్లి, బుదిలి శివారు,
హిందూపురం తా. అనంతపురం జి.

అధికారులు : (1) కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి,
ము. వెంకట్రామయ్య EI 27.244-251

(ii) Text by J. Ramaiah pan- (2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.632
tulu, SII 10.632 (A.R.No.797/ A.R.No. 797/1917).
1917).

Final Text: as in EI.

1. śrī mahēndran m[ā*]⁶⁵ nar-
avi māru rā pi[ḍugu]⁶⁶-
2. maganru pudali ēḷu vānru
kāpi bōḷa⁶⁷ muttu rāju-
3. dantiyamma maṅgu tōlan
poḍuci paḍiyen.

52

Date: c739 A.D.⁶⁸

Location: Chilankuru, Kamala-
puram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.617 (A.R.No. 403/
1904).

1. bu [pe]
2. vikramā[di]-
3. tya be[r]bhabhā-
4. nādhiraju-
5. prathama pri-
6. ya pu-
7. trunru icci-
8. na kṣētram̄bu-
9. dēniki sakṣi-
10. pu[ra]nullu-
11. saḷki raṭta-
12. kudiyu-
13. mukakāḷlu-

65. SII : m[a] na

66. SII : pi ...

67. SII : bōḷa

68. R. Sewell identifies the king and assigns the grant to 739 A.D. See AISI, p. 7. See also T.V. Mahalingam, "The Bāṇas in South Indian History", JIH (Trivandrum; 1952) 29.153-181 and esp.p.165 for a detailed discussion about the grant.

ప్రధానపాఠం : EI ప్రకారం

1. శ్రీ మహేంద్రాన్[మా*]నరవి మాఱు
రాపి[డుగు]-
2. మగన్ఱు పుదలి ఏళు వాన్ఱు కాపి బోలు
ముతురాజు-
3. దన్తియమ్మ మంగు తోటన్ పాడుచి
పడియెన్.

52

కాలం : క్రీ. శ. 739

స్థలం చిలంకూరు, కమలాపురం తా.
కడప జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
10.617 (A.R. No. 403/1904).

1. బు[పె]
2. విక్రమా[ది]-
3. త్యా బె[ర]భభా
4. నాధిరాజు
5. ప్రథమ ప్రీ
6. య పు-
7. త్రున్ఱు ఇచ్చి-
8. నా క్షేత్రంబు-
9. దేనికి సక్షి-
10. పు[రా]న్ఱు-
11. సాళిరట్ట-
12. కుడియు-
13. ముకకాళు

14. [pa]t̥t̥eḷu . -
15. vāru [vaḍa]-
16. gīyu sakṣi-
17. vakraṃbu vaccu-
18. vāru nāyu va-
19. nru vāraṇāsi-
20. vēvurānu-
21. vēyu dēva drō-
22. guḷu vē kavila-
23. lānu lacci-
24. vanru pondu

53

Date : c740 A.D.

Location : Kapileswarapuram,
East Godavari Dt.Source : Text and notes by V.
Prabhakara Sastry, JVOI 5.41-52

1. svasti śrī bejayitta-
2. bhaṭaraḷa nilcina⁶⁹ datti-
3. kaḍaldala iśaraya nilpina-
4. guḍiyu vari koḍuku bādaya-
5. koḍu mattisaku tabuṇḍu śa-
ka-
6. vaiśravanu koḍuku rpōlaya-
7. bhaṭaraḷa panneśalaku-
8. vagraḅu vaccu varu ba[ranā-
śi]-
9. vēvuru pa[la]....

54

Date : 742-793 A.D. 70

Location : Dharanikota, Narasa-
raopeta tq., Guntur Dt.

14. పశ్చెకు . -
15. వారు [వడ]-
16. గీయు సక్షి-
17. వక్రంబు వచ్చు-
18. వారు నాయు వ-
19. న్ను వారణాసి-
20. వేవురాను-
21. వేయు దేవద్రో-
22. గుళు వేకవిల-
23. కాను అచ్చి-
24. వాస్తు పొస్తు

53

కాలం: క్రీ. శ. c740.

స్థలం : కపిలేశ్వరపురం, తూ. గోదావరి జి.

ఆధారం : వే. ప్రభాకరశాస్త్రి, JVOI
5.41-52.

1. స్వస్తి (శ్రీ) బెజయిత్త-
2. భటరళ నిల్పిన దత్తి-
3. కడల్దల ఇశరయ నిల్పిన-
4. గుడియు వరి కొడుకు బాదయ-
5. కొడు మట్టి నకు తబుణ్ణు శక-
6. వైశ్రవను కొడుకు పొలయ-
7. భటరళ వన్నె శకకు-
8. వక్రబు వచ్చు వరు బ[రనాశి]
9. వేవురు ప[ల]....

54

కాలం: క్రీ. శ. 742-793

స్థలం : ధరణికోట, నరసారావుపేట తా.
గుంటూరు జి.

69. nilpina instead of nilcina is meaningful.

70. In lines 1 and 2, a certain sarvalōkaśraya Viṣṇuvardhana (of the Eastern Caḷukya dynasty) and his 30th regnal year are mentioned. According to RPS, there were two Viṣṇuvardhanas of the said dynasty (the 3rd and the 4th) who ruled for more than 30 years. The former ruled from 712 A.D. till 749 A.D. and the latter between 768 A.D. and 799 A.D. Hence the date of the grant may either be 742 A.D. (= 712 + 30) or 793 A.D. (= 768 + 30). To be conservative, the whole range of difference is indicated here.

Source : Text by K. V. Subrahmany Aiyar, SII 6.250 (A.R. No. 273/1897). ఆధారం : కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII 6.250 (A.R.No. 273/1897).

1. [sva]sti sarvva lōkāśraya śrī viṣṇuvarddha[na ma]hāra[ju] lapravarddhamāna vija- 1. [స్వ]స్తి సర్వకాలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణు వర్ధక[న మ]హారా[జ]ుల ప్రవర్ధక మాన విజ-
2. ya rājya samvatsaramulu 30 yagu śrāhi [śrī]man maṇḍa- 2. య రాజ్య సంవత్సరములు 30 యగు శ్రాహి [[శ్రీ]మన్ మణ్డలిక భీమరాజను [చూ]అ భీమ [రా]-
- likabhīma rājunu [cū]ra bhīma[rā]-
3. junu kuṇḍama [bhī]ma rā- 3. జను కుండమ [భీ]మరా[జ]ను కొండ్ల నాశవాడి రట్టడ్ల[కు] యెలవ నెల వెట్టు [యె]డ్లు-
- [ju]nu koṇḍa nātavāḍi raṭṭaḍ- la[ku]yelaṇa nela vetṭu[ye] nḍu-
4. [yeṇ]ḍāḍi koṇḍayaku sariya.na 4. [యెణ్]ḍాది కొండ్లయకు సరియ. న పదుమటయేదు పుట్టాడ్ల పట్టును పాటి దక్షిణము-
- paḍumata yēḍu vuṭṭi āḍla- patṭunu pāṭi dakṣinamu-
5. [ga]ṇḍumadi muppamḍumu 5. [గ]ణ్డుమడి ముప్పం దు ముడి[ని]కి సాక్షి కొండ్లనూరి వసియప రడ్డిని కనుం దల కొమ్మి-
- dī[ni]ki sākṣi koṇḍanūri vasi- yaparaddini kasuṇḍala kommi.
6. raḍḍi munuṅgōṭi yalapa 6. రడ్డి మునుంగోటి యలప[ర]డ్డి పిట్ట లూరి కొండ్లప రడ్డి రామన పెగ్గడ మేడయయు-
- [ra]ḍḍi piṭṭalūri koṇḍapa raḍḍi rāmana peggaḍa mēḍa- yayu-
7. maṅgaḍla kommana kolaci 7. మంగడ్ల కొమ్మన కొలచి పెట్టి కట్టె నూరపెగ్గడ మేడ వ్రాలు కొండ్ల నాశవా
- petṭe katte sūre peggaḍa mēḍavāru.koṇḍa nātavā-
8. ḍi rājul āina vāru yeṇḍāḍi 8. డి రాజులైన వారు యేణ్డాది విట్టప రడ్డి వారికి దీని నడ[ప*]ని పంచ మహాపా-
- viṭṭapa raḍḍi vāriki dīni- naḍa[pa*]ni paṅca mahapā-
9. takamu sēsina vāru bānarāsi 9. తకము సేసిన వారు బానరాసి ప్రచ్చిన వారు
- vaccina vāru

55

55

Date : 745-801 A. D.⁷¹Location : Selapadu, Guntur tq.,
Guntur Dt.Source : Text by J. Ramayya pan-
tulu, SH 10.217 (A.R. No. 169/
1917).

1. s v a s t i ś r ī [ma] sarvva[ōka-
[a]śraya-
2. śraya śrī viṣṇuvarddhana ma-
3. hārājulaku pravarttamāna vi-
jaya rājya saṃ-
4. vachsvarambuḷ muppadi mūn-
raku[n ē]ṇḍu-
5. śrī ve[ā]ūru raṭṭagoḍlu ma-
yindara[ga] r ā m u [ṇḍ a]lu-
ganu-
6. kaṇāmbuna vāru [acca?] ma-
ruta vēra unri-
7. icciri svasti śrī jūvi pōriki
iru gaṇḍaku āṛla-
8. paṭṭu [nēla] icciri tīniki vak-
raṃbu va[cci]na vāriki-
9. pāranāsiki vēvuru pāranu
kavilaṅanu caṃpina-
10. (There are three letters in
this line which are not clear)
11. tīniki vakraṃbu v a c c i n a
vāri....
12. tīniki vaṃjanāmbu....lu ma-
lāki ..
13.yūra āḍla paṭṭu.polombu....
duggara
14. vrasina vāru.

కాలం : క్రీ. శ. 745-801

స్థలం : నెలపాడు, గుంటూరు తా.
గుంటూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SH
10.217 (A.R.No. 169/1917)

1. స్వస్తిశ్రీ [మ]సర్వకాళోకశ్రయ-
2. శ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ధన మ-
3. హారాజులకు ప్రవర్తమాన విజయ
రాజ్య సం-
4. వచ్చవరంబుల్ ముప్పది మూర్తుకు
[నే]ణ్డు-
5. శ్రీ వెళాఊరు రట్టగొడ్డు మయిన్ద
అ[గ] రాము[ణ్డు] లుగను-
6. కణంబున వారు[అచ్చ?] మఱుకవేఱ
ఉన్ది -
7. ఇచ్చిరి స్వస్తిశ్రీ జూవి పోరికి ఇరుగ
ణ్డుకు అణ్ణి -
8. పట్టు [నేల]ఇచ్చిరి తీనికి వక్రంబు
వచ్చిన వారికి-
9. పారనాసికి వేవురు పాఱను కవిలకను
చంపిన-
10. (ఈ పంక్తిలోని మూడు అక్షరాలూ
స్పష్టంగాలేవు)
11. తీనికి వక్రంబు వచ్చినవారి-
12. తీనికి వంజనంబు...లు మఱుకి...
13.యూర అడ్డపట్టు పొలొమ్ము...
దుగ్గర
14. వ్రాసినవారు.

71. The date of the ins. is calculated on the same principle adopted in the case of the previous inscription. Here 33 years are added to 712 A.D and the whole range is marked while dating the inscription.

56

56

Date : c750 A.D.

కాలం క్రీ. శ. c750.

Location : Chamaluru, Jammula-
madugu tq., Cuddapah Dt.

స్థలం : చామలూరు, జమ్మలమడుగు తా-
కడప జి.

Source : Text and notes by K. A. Nilakantha Sastry and M. Ven-
kataramaiah, EI 27.242-244.

అధారం : కె. ఎ. నీలకంఠశాస్త్రి, ము-
వేంకటరామయ్య, EI 27.242-244.

I

1. svasti śrī prithivī va-
2. llabha vijayādi-
3. [tya*] cōḷa rājuḷ iru-
4. [vādi re]ṇḍu [ca]va-
5. ccharambuḷ pravartti-
- 6 llan vāṇa rājul pā-
7. ṁbu liggi ēḷucu palla-
8. vādirājula [kū]ca pō-
9. riyāri tāṁbul cō-
10. la mahārājula amma

II

(All the lines are lost)

III

11.pāgadanra....
12. lōḷuru kūca pōriki-
13. [nētra]....da....icci a[na]nta-
14. nāka....de[rlana] rācamā-
15. nambunan ēbhadi maru-
16. nturuḷ nēla ala[gha]cinta u-
17. [ttara]bu kaṭṭu kaṇḍilya
gōtrasya pe-
18. nbāra rēva sa(śa)rmāna [pu]
ttrasya aggi-
19. s(ś)armārik icina dati.

IV

(Imprecatory verses)

I

1. స్వస్తిశ్రీ ప్రథివీ వ-
2. ల్లభ విజయాది-
3. [త్య*] చోళరాజుల్ ఇరు-
4. [వాది రె]ణ్డు [చ]వ-
5. చ్చరంబుల్ ప్రవర్తి-
6. ల్లన్ వాణరాజుల్ పా-
7. మ్ముటిగ్గి ఏకుచ పల్ల-
8. వాదిరాజుల [కూ]చ పో-
9. టియారి తాంబుల్ చో-
10. ల మహారాజుల అమ్మ-

II

(అన్ని పంక్తులు పోయాయి)

III

11.పాగదన్త ...
12. లోళురు కూచ పోరికి-
13. [నేత్ర]...ద...ఇచ్చి అ[న]న్త-
14. నాక....దె[ర్లన] రాచమా-
15. నమ్మున నేభది మఱు-
16. న్తుణ్ణు నేల అల[ఘ]చ్చిన్త ఉ-
17. [త్తర]బు కట్టు కాణ్డిల్యిగోత్రస్య పె-
18. న్నాబు రేవన(శ)ర్మాణ [పు]త్త్రస్య
అగ్గి-
19. స(శ)ర్మారి కిచ్చి దతి.

IV

(శాపోక్తులు)

57

Date: 8th cent A.D. 7²Location: Kotappakonda hills,
Narasaraopeta tq., Guntur Dt.Source: Text by H. Krishna
Sastry, SII 4.922 (A. R. No.
108A/1893).

1. svasti śrī sa[m]sāra bhīta-
2. dēvarā pi[dapa] nara[lō]ka
bhīta-
3. tatpuruṣa [tra]yilōka bhī[ta].

58

Date: 8th cent. A.D.

Location: Tippaluru, Kamalapu-
ram tq., Cnddpah Dt.Source: Text and notes by H. K.
Narasimhaswamy, EI 30.12ff.
(A. R. No. 284/1937-38).

I

1. svasti śrī ma[t*]-
2. vikramāditya satyā-
3. śraya śrī prithivī va-
4. llabha mahārājā-
5. dhirāja paramē-
6. śvara bhaṭārāḷaku pri-
7. dhi(thi)vī rājya[m]bu p r a-
[tha]-
8. ma sa (m)vatsara[m]bu prava-
9. rttilla śrī pō[r*]mukha rāmuḷ
vā-
10. ṇa rājula pāḷa penna mari-
11. yāda ēḷucu aṇṇā[rā]-
12. pulivāmbula dārumuṛi-

57

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: కోటప్పకొండ, నరసరావుపేట తా.
గుంటూరు జి.ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.922
(A.R. No. 108A/1893)

1. స్వస్తి శ్రీ సంసార భీత-
2. దేవరా పి[దప] నర[లో]క భీత-
3. తత్పురుష [త్రై]యిలోక భీ[త].

58

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం: తిప్పలూరు, కమలాపురం తా.
కడప జి.ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI
30.12మంచి(A.R.No.284/1937-38)

I

1. స్వస్తి శ్రీ మ[త్*]-
2. విక్రమాదిత్య సత్యా-
3. శ్రయ శ్రీ ప్రిథివీ వ-
4. ల్లభ మహారాజా-
5. ధిరాజ పరమే-
6. శ్వర భటారళకు ప్రి-
7. ధి(థి)వీ రాజ్య[ం]బు ప్ర[థ]-
8. మ సా[ం]వత్సర[ం]బు ప్రవ-
9. త్తిల్ల శ్రీ పో[రో*]ముఖరాముళ్
వా-
10. ణ రాజుల పాళ పెన్న మర-
11. యాద ఏళుచు అణ్ణా[రా]-
12. పులివాంబుల దారు ముట్టి -

72. The Editor observes that the "characters are of the 8th century A. D." This view is later supported with reasons (historical and paleographic) by M. Somasekhara sarma. See Bh. 11.461-467, esp.p.463.

II

13. vēṃgi pāra ī-
14. svarunāku maṛra-
15. lūra bannāsa pra-
16. sādā(a)ñ cēsi icciri-
17. amḷutalāḷu ce[m]gā-
18. lu ko[r]u]kālu pa[rkku]ḷugu
cō[r]la]kālu-
19. gulinica vāru sapu-
20. ruṣu[nrē]-
21. kulopiñcina vāru-
22. timḡaveḷli pāru paḷu-
23. gn bāru vārāṅṭa pā-
24. ru jaya pāru jūci-
25. na vāru dēniki vakra[m̄bu]-
26. vaccu vāṅru gaḷārē-
27. ni muḍi bi[yam]bu-
28. vāraṅāsiyu ḷa-
29. [ci]na vāṅr agu pa-
30. nēca mahapa(ā)taka-
31. saṃyu [ñu]ktuṅr agu.

59

Date: 8th cent A.D. 7³

Location : Mukhalingam, Parla-
kimidi tq. Ganjam Dt., Orissa
State.

Source : Text and notes by M.
Somasekhara Sarma, Bh.
9.461-467.

1. śrī saṃsāra bhīta dēvara
dēva bhūmi pradakṣiṇē-
2. pōyi vacce. vīri śīsyuḍu tra-
yilōka bhīta.

II

13. వేంగి పాట ఈ-
14. స్వరునాకు మఱు -
15. లూర బన్నాస ప్ర-
16. సాదా(ద)ఱ్ఱేసి ఇచ్చిరి-
17. అమ్మతలాకు చె[ం]గా-
18. లు కొ[ఱు]కాలు ప[క్కు]కుగు
చో[ఱు]కాలు
19. గులిచిన వారు సపు-
20. రుషు [నే]-
21. కులొపిఱ్ఱిన వారు-
22. తింగవెళ్ళి పాలు పకు-
23. గు బాలు వారాణ్ట పా-
24. ఱు జయ పాలు బాచి-
25. నవారు దేనికి వక్ర[య]-
26. వచ్చు వాణ్టు గకాణ్ట-
27. ని ముడి బి[యా]బు-
28. వారణాసియు ల-
29. [చి]న వాణ్టు గు ప-
30. ఱ్ఱ మహా(పా)తక-
31. సంయు[క్తు]క్తు అగు.

59

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : ముఖలింగం పర్లాకిమిడి తా. గంజాం.
జి., ఒరిస్సా రాష్ట్రం.

ఆధారం : మ. సోమశేఖరశర్మ భా 9.461-
467.

1. శ్రీ సంసార భీతదేవర దేవభూమి ప్రదక్షిణే
2. పోయి వచ్చె. వీర శిష్యుడు త్రయిలోక భీత.

73. The Annual Report of the Govt. Epigraphy Dep. also attests the date assigned to the grant by the Editor when it observes that the 'characters' employed are of the 8th century, A.D.

60

60

Date: 8th cent A.D.⁷⁴

క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

Location: Chilankuru, Jammula-
madugu tq., Cuddapah Dt.స్థలం: చిలంకూరు జమ్మలమడుగు
కడప జిల్లా.Sources: (i) Text and date by C.
Narayana Rao, HTL 2.1828.ఆధారాలు: i. పాఠం, కాలం, సి. నారా
యణరావు, HTL 2.1828(ii) Text by J. Ramaiah pantulu,
SII 10.600(A.R.No. 400 A/1904
only)ii. జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.600
A.R. No. 400 A/1904 మాత్రమే).

ప్రధాన పాఠం: EI ప్రకారం

Final text: as in SII⁷⁵

1. śrī baṅṭa-^a
2. ya pa-
3. ḷa pra da-^b
4. m̄bu ven-^c
5. di ko-^d
6. ni pu-^e
7. rranū-
8. rla-
9. kuvya-^f
10. raṭṭaḷa-^g
11. paṭṭi ma-^h
12. ramma ca-
13. ḷki raṭṭa-ⁱ
14. guḍi ni-
15. lpeni

1. శ్రీ బణ్ణ-
2. య ప-
3. శప్రద-
4. ంబు వెణ్-
5. డి కొ-
6. డి పు-
7. ణ్ణ నూ-
8. ణ్ణ -
9. కువ్య-
10. రట్టడ్డు-
11. పట్టి మ
12. రమ్మ చ-
13. ళ్కి రట్ట-
14. గుడి ని-
15. ల్పెన్.

61

61

Date: 8th cent. A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

Location: Chilankuru Jammula-
madugu tq., Cuddapah Dt.స్థలం: చిలంకూరు జమ్మలమడుగు తా-
కడప జి.

74. See f.n. 56.

75. The different readings offered by HTL are as follows:

- a. baṅṭa
- b. pṛda
- c. vēṅ
- d. koṃ
- e. ṅim pu

- f. kūviya
- g. raṭeḷa
- h. mā
- i. rati
- j. lpe

Sources : (i) Text and date by C. ఆధారాలు : 1. పాఠం, వేది, చి. నారాయ
Narayana Rao, HTL 2.1826. ఐరావు, HTL 2. 1826.

(ii) Text by J. Ramaiah pantulu, 2. జ. రామయ్యపంతులు, SII 10,600
SII 10,600 (A. R. No. 400B/ (A.R. No. 400B/1904)
1904) ప్రధాన పాఠం : SII ప్రకారం

Final Text : as in SII.⁷⁶

1..... ^a	1.
2. bandiya- ^b	2. బన్దియ-
3. ru den nilpi-	3. రు దె నిల్పి-
4. ri i pa-	4. రి ఇ ప-
5. lu ra si-	5. లు అసి-
6..... ^c	6.
7. indū- ^d	7. ఇన్దు-
8. ru vakrambu- ^e	8. రు వక్రమ్బు-
9. na kunayō-	9. న కునయో
10..... ^f	10.
11. gamgga ^g ratta-	11. గంగ్గ రట్ట-
12. gullu ^h knra-	12. గుళ్లు కుణ్ణ-
13..... ⁱ	13.
14..... ^j	14.
15..... ^k	15.
16. nilpi- ^l	16. నిల్పి.

62

62

Date : 8th cent A.D.⁷⁷

కాలం : శ్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

Location : In the bed of river
Penneru near Danavulapadu,
Jammulamadugu tq., Cuddapah
Dt.

స్థలం : పెన్నేరు వటిమధ్య, దానవులపాడు.
జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

76. The following are the different readings of HTL :

a. svasti śrī-	g. gamga
b. baṇḍayā-	h. guḍḍu-
c. rāja goṇina-	i. mma vallava ra-
d. indu-	j. ṭṭaguḍi pa-
e. ḷuna kampu-	k. ṭṭambu gaṭṭi-
f. ṭṭa ani-	l. nilpe.

In the case of the last four lines, the HTL version may have been correct. Owing probably to mutilation of the stone, SII could not read the 13th, 14th and 15th lines.

77. The ins. is engraved in 'archaic characters.' See introduction for a detailed discussion on the date of archaic ins

Source : Text by J. Ramaiah pan- ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII
tulu, SII 10.605 (A.R. No. 340/ 10.605 (A.R.No. 340/1905).
1906)

1.padamaṅga lū...
2. ri.....nagu va...
3.nu tuṅumaṅgi cēnu dīnki....
4.mungaṅgi paḷa....na vāda....
maṅgi
5.paṅga śramaṅgi naḍipi... pa-
ḍasina pinna-
6. tūrppuna kōkacavaḍi pe-
ggada....kaḷa-
7.nēla na ra si di ga vi rā....
rāju-
8.vīrala śrī karanāmbu peṅ-
ḍara dēva....
9. mīda....ṅḍa ma kumāruḍu....
- 10-14. (Damaged)
15. .naḍapina vāri dharammuvu-
16.asva mēdhambu..

63

Date: 8th cent. A.D.⁷⁸Location: Kamanuru, Proddatur
tq., Cuddapa Dt.Source: Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.810 (A. R. No.

1.పడమఱ లూ....

2. టి...న్నగు వ.....

3.ను తుఱుమఱి చేను దీన్కి....

4.మున్నటి పళ....న వాడ....మఱి

5.పఱ శ్రమఱి నడిపి....పడసిన పిన్న-

6. తూప్పన కోకచవడి పెగ్గడ....కళ-

7. నేల నరసిదిగ విరా....రాజు-

8.వీరల శ్రీకరణంబు వణ్ణరచేవ....

9. మీద....ణ్ణ మ కుమారుడు....

10-14. (శిథిలం)

15. . నడపినవారి ధమ్ముకావు-

16.అస్వమేధంబు..

63

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : కామనూరు, ప్రొద్దుటూరు తా.
కడప జి.ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII.
10 810 (A.R. No. 469/1906).

1. svasti śrī puliya-
2. [ḍi]ya makanṅru e-
3. mmu[ḍu]ṅru ēluṅvari-
4. koḍuku uppa[ḍu]la cā-
5. kala guṅḍu gu[ḍa]liya-
6. kaḷa vanṅru

1. స్వస్తి శ్రీ పులియ-

2. [డి]య మకమ్మ ఎ-

3. మ్ము[డు]రు ఏలువారి-

4. కొడుకు ఉప్ప[డు]ల చా-

5. కల గుణ్ణు గు[డు]లియ-

6. కళ వమ్మ.

78. An. Re. states that the "characters" employed are "archaic".

64

Date: 8th cent A.D.⁷⁹Location: P e d d a m u d i y a m,
Jammulamadugu tq., Cudda-
pah Dt.Sources⁸⁰: (i) Text and short
notes by J. Ramaiah pantulu,
ASPP 24.158-162 (as ins. No.3)
(ii) Text by J. Ramaiah pantulu
SII 10.611 (A.R.No. 351/1905).

1. dēvasvambu lañcambu-
2. goṇṇa vāṅṛu vāra-
3. nāsi vṛaccina pā-
4. pambu goṇṇa vāṅṛu

65

Date: 8th cent. A.D.⁸¹Location: Petluru, Kandukur tq.,
Nellore Dt.Source: Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venu-
gopaul Chetty, NI 2.606-607
(A.R.No. 446/1939)

I

1. svasti śrī [du]gi rāju [ma]ga-
2. ṇḍu*koṇḍi villu raccayi-
3. [rri]ki iccinadi pandu-
4. [bu]^b ārla paṭṭu sē[pe nu da]^c
5. [ku]^l eṛayu rāju[^l] daya sē-
6. siri dñi immaḷūrī ra-

64

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : పెద్ద ముడియం, జమ్మలమడు
కడప జి.ఆధారాలు: (1) జ.రామయ్యపంతులు,
ASPP 24.158-162 (3వ శాసనంలో
ఉన్నట్లు)
(2) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.611
(A.R. No. 351/1905).

1. దేవస్వంబు లఞ్చంబు-
2. గొణ్ణు వాన్ఱు వార-
3. నాసి వ్ఱచ్చిన పా-
4. పంబు గొణ్ణు వాన్ఱు

65

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : పెట్లూరు, కం దు కూ రు తా.
నెల్లూరు జి.ఆధారం : ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణుగో
పాలచెట్టి. NI 2.606-607 (A.R.No

1. స్వస్తి శ్రీ [దు]గిరాజు [మ]గ-
2. ణ్ణు కొండి విల్లు రచ్చయి-
3. [ఱ్ఱ]కి ఇచ్చినది పండు-
4. [బు] అల్లపట్టు సే[పె ను ద].
5. [కు] ల్ ఎఱయు రాజు[ల్] దయ సే-
6. సిరి దీని ఇమ్మళూరి ర-

79. The ins. is engraved in "archaic characters".

80. Both the sources read alike.

81. I am indebted to D.C. Sircar, the Government Epigraphist, Ootacamund for permission to use the departmental transcript and impression of the grant and to his Assistant, K. Harshavardhana Sarma for the help in reading the grant. The transcript states that the grant in question is in "archaic characters". A few emendations to the text as published in NI are noted as follows:

a. ṇṇu

b. [ṁbu]

c. sē [nu pe da]-

7. [tōḍi] kāpu[lu] kōcu ^d vā[ru]-	7. [టోడి] కాపు[లు]కోచు వా[రు]
8. [va]dagi pandubue ā-	8. [వ]దగి పద్దుబు ఆ-
9. ṛla paṭu dīni (ce)ru-	9. ṛలు పటు దీని(చె)లు-
10. [ñcu] vāru (gō)ḷa (bhā)-	10. [ఞ్చు]వారు (గో)ళ కోటి(భా)-
11. ra(nō)śi ḍacina ^f vāru....	11. ర(ణో)శి డచిన వారు....
12. (lu)ḷi mēṛa	12. (లు)ళి మేఱ

II

13. prabhu rā-
14. muṇḍu^g kḷōce

66

Date: 8th cent. A.D.⁸²

Location: Budigoddapalli, Hindupur tq., Anantapur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.633 (A. R. No. 811/1917).

1. svasti śrī vaṇavrōla apimana gaṃgu kessa rajū-
2. n iccina datti i ceṛuvuḷa vitar a[ṭṭi] ve-
3. ṭani vāru baranaśiyu ceṛuvu kavila-
4. yun aḷisina vāri [pā]pa[m]bu goṇḍru veṭani vā-
5. ru bu[ṭe]li m a r a m m a cari sese

67

Date: 8th cent. A.D.⁸³

Location: Maylavaram, Ongole tq., Guntur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.34 (A.R. No. 306/1920).

- d. kācu
f. ḷacina

- e. panduṃbu
g. munṛu

82. "Archaic characters" are employed in the grant.

83. The "characters" employed are of "archaic Telugu". Impression is studied as in the case of A65 (See f. n. 31). The four items that are emended are as follows :

II

13.
14. ముణ్డు కోచె

66

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : బుడిగొడ్డపల్లి, హిందూపురం తా. అనంతపురం జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.633 A.R. No. 811/1917).

1. స్వస్తి శ్రీ వణవ్రోల అపిమాన గంగు కెస్సు
2. నిచ్చిన దత్తి ఇ చెఱువు క విత ర[ట్టి] వె-
3. టని వారు బరనశియు చెఱువు కవిల-
4. యు నఱిసినవారి [పా]ప[మ్]బు గొణ్డు
5. రు బు[టె]లి మరమ్మ చర సేసె

67

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.

స్థలం : మైలవరం, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.34 (A.R. No. 306/1920).

1. svasti śrī raccaiyillu-
2. [o] jeruvu^a guḷḷu gu-
3. pō[ḍē]rivib i prati[ma] vī-
4. ri pedda koḍuku niḍumrani^c kayya-
5. ṁbuna jaccina vānru-
6. iru gaṇḍug āḍla^d pattu sēnu-
7. bhaṭaraḷaku ra[ṭṭo]ḍi yicci-nadi

1. స్వస్తిశ్రీ రచ్చయిల్లు-
2. [ఱ]జెఱువు గుఱ్ఱు గు-
3. పో[డే]రివి ఇ ప్పొతి[మ]వీ-
4. రి పెద్ద కొడుకు నిడుమ్రని కయ్య-
5. ంబున జచ్చిన వాన్రు-
6. ఇరుగణ్డుగాడ్ల పట్టు సేను-
7. భటరళకు ర[ట్టో]డి యిచ్చినది.

68

68

Date: 8th cent. A.D.⁸⁴
 Location: Mutukurū, Pulivendla tq., Cuddapah Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 tulu, SII 10.614 (A.R.No. 515/
 1906).

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.
 స్థలం : ముతుకూరు, పులివెండల తా. కడప జిల్లా.
 ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.64 (A. R. No. 515/1906)

1. svasti śrī-
2. a[bhi]ccura mga-
3. [nru] muttukūrānu [vu]-
4. paḷḷa parāna ga [rru].
5. ka kaṇḍa poṭuna-
6. [va]ko[ṭṭi] mallura-
7. poḍicci [podī].....

2. అ[భి]చ్చుఱు గు-
3. [న్రు] ముత్తుకూరాను[వు]-
4. పల్ల పరాన గ[ర్రు].
5. క కణ్డ పొటున
6. [వ]కొ[ట్టి]మల్లర
7. పొడిచ్చి [పొడి]...

69

69

Date: 8th cent A.D.⁸⁵
 Location: Mopuru, Pulivendala tq., Cuddapah Dt.
 Source: Text by J. Ramaiah pan-
 rulu, SII 10.615 (A.R.No. 497/
 1906).

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది.
 స్థలం మోపూరు, పులివెండల తా. కడప జిల్లా.
 ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.615 (A. R. No. 497/1906)

1. svasti śrī-
2. miḷḷi rājula-

1. స్వస్తిశ్రీ-
2. మిళ్ళి రాజుల-

- a. jeruvuḷu
- b. pōrēri

- c. niḍumrāni
- d. āḷa

84. The ins. is in "archaic Telugu characters".
 85. "Archaic Telugu characters" are employed in the grant.

3. [i] cina nēla-
4. nūru marutu.
5. [kṣa]triyya kuḍa nā[ṭi]-
6. [mrō]pōra si va si.pra....
7. nilpina vāru śrī....
8. tāmbu nilpina vāru. .
9. dapina vāru dvi....
10.

70

Date: 8th cent. A.D.⁶⁶

Location: Y ē n u g u r ā t i m a ḍ i a t
Peddatippasamudram, Mada-
napalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.641 (A.R.No. 535/
1906).

1. svasti śrī maj....
2. rājula koḍuku....
3. maganru mada[m] uri....
4. madavunru....
5. mahārājula ya....
6. poḍici paḍi[ye]....
7. kaḷli.....

71

Date: 8th cent. A.D.⁸⁷

Location: Goddollapalli. hamlet
of Sompalli, Madanapalli tq.,
Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.616 (A.R.No. 337/
1922).

1. [pa]nasa-
2. vara[du]laku [dī]-

86. The ins. is engraved in "archaic Telugu characters".

87. The Annual Report states that the ins. is engraved in "archaic Telugu characters" and that the grant mentions the battle at Dōnēpalli (?)

3. ఇ[చిన] నేల-
4. నూలు వ.లుతు.
5. [క్ష]త్రియ్య కుడ నా[ట]
6. [[మో]పోర సి వసి. ప్ర. .
7. నిల్పిన వారు శ్రీ....
8. తంబు నిల్పిన వారు....
9. దవినవారు ద్వి-
10.

70

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం : ఏనుగురాతిమడి-పెద తిప్పనముద్రం,
మదనపల్లి చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.641 (A. R. No. 535/1906)

1. స్వస్తి శ్రీ మై
2. రాజుల కొడుకు...
3. మగన్లు మద[ం] కరి-
4. మదవున్లు...
5. మహారాజుల య...
6. పొడిచి పడి[యె]
7. కల్లి

71

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది

స్థలం : గొడ్డోలోళ్లపల్లి, సోంపల్లి శివారు,
మదనపల్లి చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.616 (A.R. No. 337/1922).

1.[వ]నస
2. వర[దు]లకు [దీ]-

3. ni payi anni-
4. ya[m̄]bu voḍicina-
5. vanru baranasi v̄ē-
6. vuru para [l̄a]ci-
7. na [ca]ru kaṭu.

72

Date: 8th cent. A.D. 88
 Location: Palaparru, Bapatla tq.,
 Guntur Dt.

Source: Text by J.Rāmiah pantulu,
 SII 10.87 (A.R. No. 796/1922).

1. svasti [nū]gapa [rā]junu ma-
2. [hājana] mū nūra.....
3.n icina st̄iti ceṛuvuku-
4.raru... ..
5.
6. nadi [ya]ru....vari....bu
7. nadayu.....na varu
8. baranasi.....
- 9-11.

73

Date : 8th cent. A.D. 89
 Location : Kalamalla, Kamala-
 puram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramiah pan-
 tulu, SII 10.608 (A. R. No.
 878/1904).

1. śrī bhāradvāja gōtrasya [pra
 pē]rē-
2. cupa śa[r]mmasya putra[h]
 rēva śa[r]mmasya guḍi.

3. ని పయి అన్ని
4. య[మ]బు వొడిచిన-
5. వన్రు బరనసి వే-
6. వురు పఱ [ల]చి-
7. న[చ]లు కటు.

72

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది
 స్థలం పాలపఱ్ఱు, బాపట్ల తా. గుంటూరు

అధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
 (A. R. No. 796/1922)

1. స్వస్తి [నూ]గప [రా]జును మ-
2. [హానజ] మూ నూర.
3. నిచ్చిన స్తితి చెఱువుకు-
4.రరు.....
5.
6. నది [య]లు...వరి...బు
7. నడయు.....న వరు
8. బరనసి.....
- 9-11.....

73

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్ది
 స్థలం : కలమళ్ల, కమలాపురం తా. కడప

అధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
 10.608 (A. R. No. 878/1904)

1. శ్రీ భారద్వాజ గోత్రస్య [ప్ర పే] తే
2. చుప శ మ్మోస్య పుత్ర[ః] రేవ శ
 మ్మోస్య గుడి.

88. The Annual Report states that the ins. is of Namgaparāju (?) and is en-
 graved in "archaic Telugu characters".
 89. "Archaic Telugu characters" are employed. The whole text except the
 last word "guḍi" is in Sanskrit, which fits into Telugu syntax.

74

74

Date : c825 A.D.⁹⁰Location : Galivandlapalii, Ma.
danapalli, tq., Chittoor Dt.Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.635 (A. R. No.
338/1922.)

- 1. svastyaneka sama.
2. ra sa[m]ghaṭṭaṇōpa-
3. labdha jayalakṣmī.
4. samāliṅgita vakṣa-
5. sthala gaṇḍa triṇētra-
6. śrī baydu mahārājū-
7. sabbēta [vva ū]ri me[yke]
8. ṭi va na ku cca vapāra-
9. cāriki iccina pannasa-
10. lacci vanru bārānāsi racci-
11. na vānru

కాలం క్రీ. శ. 825.

స్థలం : గాలివాండలపల్లి, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఉధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10-635 (A.R. No. 338/1922).

1. స్వస్థ్యనేక సమ-
2. ర స[ం]ఘట్టణోప-
3. లబ్ధ జయలక్ష్మీ-
4. సమాలింగిత వక్ష-
5. స్థల గణ్డ త్రిణైత్ర-
6. శ్రీ బయ్దు మహారాజు
7. సబ్బేత[వ్వ]ఊరి మె[య్యె]కె
8. టి వ న కు చ్చ వ పాల-
9. చారికి ఇచ్చిన పన్నస
10. అచ్చివన్రు బారానాసి అచ్చి-
11. న వాన్రు.

90. Gaṇḍa Triṇētra of the Vaydumba dyasty is referred to in lines 5 & 6. His name is also associated with a certain Nolambi and also the battle of Sōramāḍi (see text of A75). An approximate date of the set of ins. mentioning any one or more of the three stated above, has been fixed by the historians. The different opinions they held in the course of their discussions are as follows :

(i) R. Sewell, HISI, pp. 38-39	877-78 A. D. (Gaṇḍa Triṇētra)
(ii) C. R. Krishnamacharyulu, SIAR, p. 47	877-78 A. D. (Battle of Sōramāḍi)
(iii) A. R. Baji. Journal of the Gouhati University 2.95 ff.	c900 A. D. (Gaṇḍa Triṇētra)
(iv) K. A. Nilakanthasastry, "The Cholas", 1.152	937-938 A. D. (Battle of sōramāḍi)
(v) R. S. Panchamukhi, EI 24.189	c880 A. D.
(vi) T. V. Mahalingam, Journal of Indian History (Trivandrum), 29.171	885 A. D. (Battle of Sōramāḍi)
(vii) M. Venkataramaiah, Journal of the Madras University, 12.193-219., esp. p. 213	826-7 A. D. (Battle of Sōramāḍi)
(viii) H. K. Narasimhaswamy, EI 30.279 (f. n. 6)	c825 A. D. Battle of Sōramāḍi
(ix) V. Yasoda Devi. JAHRS 23.25	discounts A. R. Baji's views on paleographic grounds and implies that any of the other theories may be accepted.
c880 A. D.

The date given by M. Venkataramaiah has been mainly taken here for the sake of consistency in the following the criteria postulated in Chap. I. There may not be any difficulty in considering that these ins. all belong to the 9th century since all but A. R. Baji assign them to the 9th century A. D. The approximate dates given in Part II are only helpful in arranging the text in some order of precedence. In the dissertation, however, all the material is broadly arranged in centuries.

75

Date: c825 A.D.⁹¹Location: Peddatippasamudram,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.Source: Text and notes by R. S.
Panchamukhi, EI 24.183-93
(A. R. No. 533/1906)

1. svasti śrī[śrī] svastyaneka
samara samga-
2. ṭṭaṇōpalabda (dha) jayalak
ṣmīsamā-
3. liṅgita vakṣatala kaṃḍa triṇē-
4. tra vaidumba mahārājula mu-
5. ṭṭa male dōcayya mānisi-
6. yemmakāla meresi prabhū-
7. celvunru mā(ma)hārajulayu-
8. noḷombiyu sōremaṭi-
9. kayyambuna meresi prabhū-
10. celvunru noḷombi vāgū(u) tā-
11. nki (ṅki, podici [vira lō]kā....
pōye.

76

Date: c825 A.D.

Location: Mudivedu, Madana-
palli tq., Chittoor Dt.Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.628 (A. R. No.
308/1922).

1. svasti śrī candra-
2. gaṇḍtrīṇētra vīra ma-
3. hārāju pritivi rājya-
4. ṃbu sēya kurru ma[ḍu]-
5. v ēḷu vānru [gā]guḷa kā[ḍa]-
6. mma śrī me[ḍdi] sōravādi-

91. Op. cit.

75

కాలం క్రీ. శ. 825.

స్థలం : పెదతిప్ప సముద్రం, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : ఆర్. యస్. పంచముఖి, EI 24.
183-93. (A.R. No. 533/1906).

1. స్వస్తి శ్రీ[శ్రీ]స్వస్త్వనేక సమరసంగ-
2. ట్టణోపలబ్ధ (బ్ధ) జయలక్ష్మీ సమా
3. లింగిత వక్షతల కంఠ త్రిణే-
4. త్ర త్రై దుమ్మమహారాజుల ము
5. ట్ల మలె దోచయ్య మానసి-
6. యెమ్మకాల మెఠెసి ప్రభూ-
7. చెల్వున్ఱు మా(మ)హారజులయు-
8. నొఱొమ్మియు సోరెమటి-
9. కయ్యమ్మిన మెఠెసి ప్రభూ-
10. చెల్వున్ఱు నొఱొమ్మి వాగూ(గు) తా-
11. న్కి(ఙ్కి) పొడిచి [వీర లో]కా...
పోయె

76

కాలం క్రీ. శ. 825.

స్థలం : ముదివేడు, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.628 (A. R. No. 308/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ చంద్ర-
2. గణ్డ త్రిణేత్ర వీర మ-
3. హారాజు ప్రీతివి రాజ్య-
4. ంబు సేయ కుఱ్ఱు మ[డు]-
5. వేళు వాన్ఱు[గా]గుళ్ల కా[డు]-
6. మ్మశ్రీ మె[డ్డి] సోరవాడి-

7. kayyambuna podi-
8. ci paḍiye vīnri. ya kunra

77

Date: c825 A. D.

Location: Mudivedu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.,

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.629 (A. R. No. 310/1922).

1. svasti śrī kalivade-
2. jamunru vāri maganru.
3. śrī vāṇākabhāru
4. maganru vō(vā ?)ri cē-
5. ta paṭṭa[m] kaṭṭa baḍi-
6. na vānru śrī eḷuḷa-
7. kāla vilmere-
8. sōramadi kayyambu-
9. na boḍici paḍice.

78

Date: c825 A.D.

Location: Veligallu, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text and notes by R. S. Panchamukhi, EI 24.188-193 (A. R. No. 314/1922)

1. svastyaneka samara saṅghaṣṭa-
nōpalabda(dha) jayā(a)la-
2. kṣmī sama(ā)lingita [vo](va)
kṣastala gaṇḍa tre(i)nētra-
[śrī]-baiydumba mahā-
3. ra(ā)ju rēnāṇḍ eḷu vēḷu(lu)m
eḷu(lu)cum nolambī tōlī kay-
yambu[na] mudumaḍuvuna-
4. pōṭuna maha(ā)ra(ā)ju can-
tamānadadini vadhiṃcina pa
niḡaṇi paḍa(ā)l ve-

7. కయ్యంబున పొడి-

8. చి పడియె వీన్రి. య కున్ర

77

కాలం: క్రీ. శ. c825.

స్థలం: ముదివేడు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.629 (A. R. No. 310/1922).

1. స్వస్తి శ్రీ కలివదె-
2. జమున్రు వారి మగన్రు-
3. శ్రీ వాణక భారు-
4. మగన్రు వో(వా?)రి చే-
5. త పట్ట[ం] కట్టబడి-
6. న వాన్రు శ్రీ పళుళ-
7. కాల టె-
8. సోరమడి కయ్యంబు-
9. న బొడిచి పడిచె.

78

కాలం: క్రీ. శ. c825.

స్థలం: వెలిగల్లు, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు

ఆధారం: ఆర్. ఎస్. పంచముఖి, EI 24.188-193 (A.R.No. 314/1922)

1. స్వస్తి నేక సమరసంఘస్థానోపలబ్ధ(బ్ధ) జయా(య) ల-
2. క్షీ సమ(మా) లిక్కి త[వో] (వ) వక్ష
స్తల గణ్డ త్ర[తి]డేత్ర-[శ్రీ] బైయము
మహా-
3. ర(రా)జు రేనాన్డో పలు వేళు(లు)
వేళు(లు)ను నొబంబి తోటి కయ్య
ంబు [న] మురు మడువున-
4. పోటున మహా(హా)ర(రా)జు చస్తమా
నదడిని వధించిన పడి గణి పడ(డా)ల్
వె-

5. [la]m bodice kō[ra]dē sir-
gambu ēlina rēnin edarayna
ganāḍtre (i) nētrani-
6.raṇa [ṁbu] (from here
upto part of the 14th line,
ancient Kannāḍa)--
14. ...ve (i) ṣaya suṁkambu ve-
15. [lu]ṁgu guṁṭa [lō]....[ddi] yu
irru [vī] birādāyambu vēyu-
va[ṇa].... ṁbudīnikki (dīnikki)
vakkrambu vaccu vā-
16.na rārru gaṭṭu śrī ka[nṭha]
dēvācarjya likitaṁ.

79

Date: c825 A. D. 92

Location : Chennarayanipalli,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.Source: Text by J. Ramaiah Pan-
tulu. SII 10.639 (A. R. No.
342/1922).

1. svastyāṇēka samara sa[m]
gaṭṭaṅṅopaladda jayalakṣmī-
śamā-
2. liṅgita vakṣasthala manuja tri-
nētra śrī bajyudumba mahā-
rāju-
3. rēnāṅṅi ēlu vēlu ēluc un[d]i
rāju samarambu alagi....
4. ṇdina.....
5. cōjaḷga....algi
6. guṛambu paḍigi ra....
7. ḍi tala goni kottambu....
8. vaḷji rāju bala[m]bu-

5. [ల] మొద్దిచి కో[ఱ]దే సిగ్గంబు పశిస
తేని నెదరయ్నగణ్ణ తె(తి) డేత్రని-
6. రణ[ము] (ఇక్కణ్ణుంచి 14వ పంక్తిలో
కొంతభాగంవరకు ప్రాచీన కన్నడం).
14. ...వె(వి)పయ సుంకంబు వె-
15. [ళు]ంగు గుంట[లో]...[ద్ది]యు ఇణ్ణు
ఈ[వీ]బిరాదాయంబు వేయువ[ణ]...
ంబు దీనిక్కి(దీనిక్కి) వక్రంబు వచ్చు వా-
16. ...నతాణ్ణు గట్టు శ్రీ క[ణ్ణ] దేవా
చార్జ్య లికితం.

79

కాలం : క్రీ. శ. c825.

స్థలం : చెన్నరాయనిపల్లి, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.639 (A.R. No. 342/1922).

1. స్వస్థ్యనేక సమర స[ం]గట్టణోపలద్ద
జయలక్ష్మీశమా-
2. లింగిత వక్షస్థల మనుజ త్రినేత్ర శ్రీ
తై య్దుమ్మ మహారాజు-
3. రేనాణ్ణి ఓలు వేలు ఓలచు ఉన్ [డి]
రాజు సమరంబు అలగి...
4. ణ్డిన.....
5. చోజగ్గా...అగ్గి
6. గుణంబు పడిగి ర....
7. డి తలగొని కొట్టంబు....
8. వజ్జి రాజు బలంబు

92. R. Sewell identifies Manujatriṅṅetra as the same as Gaṇḍa Triṅṅetra, and assigns him to the date 878 A. D. See HISI, p.7 This date is then subject to modification as stated in f. n. 90 above.

9. $\bar{o}ḍaṅ$ galagici . pakko.....n
vahi-
10. [m̄ci] sura lōkamb ēṅge-
11. ka[līē]ga[n̄ḍa] rāmaṅḍu
tana....
12 to 15 (damaged)

80

Date: 847 A. D.

Location: Ahadanakara

Sources :⁹³ (i) Text and notes

by J. F. Fleet (from Sir
Walter Elliot's collection).
IA 18.185-186.

(ii) Text by Burgess and Natesa
sastry, Tamil and Sanskrit
inscriptions, No. 22, pp.
174-176.

(iii) Text and notes by
K. V. Lakshmana Rao,
ASPP 22.185-196.

(iv) Notes by K. V. Laksamana
Rao, Adhyakṣōpanyāsamu
Andhra Parīśōdhakamaṅ-
ḍali Pancama vārsikōtsava
Sancika, Chitrada, 1923.

(v) Text and notes by M.Soma-
sekhara Sarma, RPS, pp.
71-72.

9. ఓడకో గటగిచి పక్కొ.....కో వధి-

10. [ంచి] సురలోకం బేణ్ణె-

11. క[ల్లె]గ[ణ్ణ].... రామణ్ణు తణ....

12-15. (శిథిలం).

80

కాలం : క్రీ. శ. 847.

స్థలం : అమాదనకరం.

ఆధారాలు : 1. బి. ఫ్. ప్లీటు, IA 18.
185.186.

2. బర్రెస్, సమేళనాస్త్రి, తమిళ సంస్కృత
కాసనములు, No. 22, పే. 174-176.

3. కె. వి. లక్ష్మణ రావు, ASPP 22.
185-196.

4. డిబో, అధ్యక్షోపన్యాసం, ఆంధ్ర పరిశో-
ధక మండలి పంచమవార్షికోత్సవ సంచిక,
చిత్రాడ, 1923.

5. మ. సోమశేఖర శర్మ, RPS, 71-72.

93. Only some of the important sources of information pertaining to this copper-plate grant are quoted here. The level of discussions have ranged from very guarded statements of J. F. Fleet to fantastic theories regarding the date and content of K. Isvara Dutt and K. Suryanarayana. Several other books like "Andhra vacana vāṅmayamu" of N Venkata Rao have published, either in part or in full, the text of the grante Discussions about the ins. appear sporadically from the very first volume of Bhārati (Bh) till its 16th volume. After all these discussions, one may be tempted to recall the statement of J. F. Fleet and agree with him. He said : "I do not feel quite sure that this is a genuine grant. It also seems to have been left unfinished" (IA 12.185).

I have taken this inscription into consideration not because it throws any light on the historical grammar but to satisfy the searching eye of a traditional scholar.

(vi) Text and notes by V. Prabhakara sastry, Bh. 5.96-110.	6. వే. ప్రభాకరశాస్త్రి, భా. 5.96-110.
(vii) Discussion by M. Somasekhara sarma, Bh. 2.286-301; 661-65.	7. మ.సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.286-301.
(viii) Discussion by V. Prabhakara sastry, Bh. 5.520-529.	8. వే. ప్రభాకరశాస్త్రి, భా. 5.520-529
(ix) Text & notes by C.Narayana Rao, HTL 1.1310-1316.	9. చి. నారాయణరావు, HTL 2.1311-1316.
(x) Discussion (?) K. Suryanarayana, Bh. 14.825-847.	10. కె. సూర్యనారాయణ భా. 14.825-847.
- Final Text and date: as in RPS.⁹⁴
17. ⁹⁵ svasta pridhivi vallavapaṭṭanabuna ūri-	17. స్వస్తప్రిధివి వల్లవ పట్టనబున ఊరి-
18. vāru karigaḷla vaḍavariki ūri-svāmuḷ iccina stiti reṇḍuvāḍala paṭṭanāvuraku-	18. వారు కరిగళ్ల వడవరికి ఊరిస్వాముల్ ఇచ్చిన స్తితి రెణ్ణువాడల పట్టనావురకు-
19. ariyu ḍagu tereyu siddhāyam-bu daṇḍu dasaparādhābunu-sarvva bāda pa-	19. అరియు డగు తెఱెయు సిద్ధాయంబు దణ్ణు దశపరాధబును సర్వకాద ప-
20. riyāruvu ūru dāya sesi icci diniki vakraṃbu ḷedu vaccina-vāru gaḷareni ūri stiti-	20. రియారువు ఊరుదాయ సెసి ఇచ్చి దినికి వక్రంబు ఱెదు వచ్చినవారు గళరెసి ఊరి స్తితి
21. dappina vāru diniki vakraṃ-bu vaccina gaccuru reṇḍu vaḷala elevuvaru lemula la-	21. దప్పినవారు దినికి వక్రంబు వచ్చిన గచ్చురు రెణ్ణు వడల ఎలెవువరు లెముల ల-
22. sinadiyu cannu viripayin āḍu varu gaḷgina eḷemuḷa cesina seyudu sanu-	22. సినిదియు చన్ను విరిపయ నాడువరు గళిన ఎళెముళ చెసిన సెయుడు సను.

94. Different text versions are noted in as many as 88 different places. It may not be worth the while to list them all. Almost all of them can be summarised into the following statement:

- (i) In most places, V. Prabhakara Sastry and Burgess and Natesa Sastry read long vowels where short vowels are spelt by others.
- (ii) Burgess and Natesa Sastry read 'th' for 'dh', 'd' for 'ḍ'; & 'ṇa' for 'ṇ.' They also read 'vayyeti' for 'vayyeli' in all places.
- (iii) V. Prabhakara Sastry always reads 'nd' for 'ṇṅ' or 'ṇḍ' and 'ṭ' for 'ṽ'. The rest of the differences are very few in number.

95. The first 16 lines and part of the 17 are in faulty Sanskrit. The remaining portion of the grant is in continuous Telugu (?) lines.

23. mahanabiyuḷ narāloka maha
sathhavuḷ virāpava mahanabi-
yuḷ gajñābu [se]-
24. ṛla naḍupuḷ samasta bhuvana-
śriya kanadīraju badrapereya-
ūri apnina vrasivara-
25. vayyeli māhanabhiḷ vayyeli
mahabhiḷ panikoḷu ceneraka-
pañcina vrasī-
26. vayyeli mahanabhiyuḷ sakala
koṅrukaḷ savva loka śraya-
mahāsathhava!-
27. perddaḷ neravadya mahāsart-
thavaḷ paṣiṇḍi mudhlu veṭan-
dalacaruvaryya viṣṇuvardhana
ma-
28. ha sathhavaḷ pasukṣevuḷa acca-
kurṛavanīyu koṅrukaḷ gajam-
bu sedhlala-
29. naḍupuḷ pridhimi maha sar-
thavaḷ veṭanadaḷ ponikanri-
ramukoḷa naḍupu viṣṇuvar-
dhana-
30. maha sathhavaḷa koṅrukalu
niravadya pridhivi kanadi-
rajuḷ gunavana mahanaviyuḷ-
31. muddakañcikoḷ ramisvarā pri-
dhivi maha sarthavaḷa apaya-
januva kāla koṅḍukaḷ korin-
dhikoḷ-
32. karigala pridhivi mahasaththa-
vala koṅrukaḷ nandi mahana-
vila naḍupu śrī mahā-
33. sathhavaḷa sakalokaśrayya
pridhivi mahasarthhavaḷa tiva-
karayya pañca-
34. koḷ śrī jaṣṭi pendattarṛa gan-
ranṛu.
23. మహానబియుళ్ నరాళొక మహానథ
పుళ్ వి రా ప వ మహానబియుళ్ గజ్జ
బు[సె]-
24. ఱ్ల నడుపుళ్ సమస్తభువనశ్రీయ కనడి
రజు బద్ర పెరెయ క్షిరి పనిన ప్రసివర-
25. వయ్యెలి మాహానభిళ్ వయ్యెలి మహ
భిళ్ పనికొళు చెనెరక పజ్జిన ప్రసి-
26. వయ్యెలి మహానభియుళ్ సకల కొమ్మ
కళ్ సవ్వలొక శ్రయ మహానథ వళ్-
27. పెర్దకాళ్ నెరవద్య మహాన త్తకావళ్
పసిణ్డి ముద్దు వెటన్దల చరువయ్యెకా
విష్ణువర్ధకాన మ-
28. హానథ వళ్ పనుక్షెవుళ కొమ్మకళ్ అచ్చ
పుట్టివనియు కొమ్మకళ్ గంబు సెల్లల-
29. నడుపుళ్ ప్రిధివి మహా నథవళ్ వెట
న్దళ్ పొనికన్డి ఱము కొళ నడుపు
విష్ణువర్ధకాన-
30. మహానథవల కొమ్మకలు ని ర వ ద్య
ప్రిధివి కనడిరజుళ్ గునవన మహాన
వియుళ్-
31. ముద్ద కజ్జొకొళ్ రమిస్వరా ప్రిధివి
మహా నథకావళ అపయజనువ కాల
కొణ్డుకళ్ కొరిన్డికొళ్-
32. కరిగల ప్రిధివి మహానథవల కొమ్మకళ్
నన్ది మహాననిల నడుపు శ్రీ మహా-
33. సథవళ సకలొకశ్రయ్య ప్రిధివి మహా
నథవల టివకరయ్య పజ్జ-
34. కొళ్ శ్రీ జస్టి పెన్దట్టర్ర గన ఱ్టు.

Date: 848 A. D.⁹⁶
 Location: Addanki, Ongole tq.,
 Guntur Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 848
 స్థలం: అద్దంకి, ఒంగోలు త. గుంటూరు జి. గుంటూరు జి.

Sources: (i) Text and short notes
 by A. Butterworth and V.
 Venugopaul chetty, NI
 2,896-897.

అధికారాలు: ఎ. బటర్వర్త్, వి. వేణుగోపా
 పాలచెట్ట, NI 2,896-897.

(ii) Note by K. V. Lakshmana
 Rao, EI 19,271-275.

2. కె. వి. లక్ష్మణరావు, EI 19,271-275

(iii) Note by J. Ramiah pantulu
 EI 19,275-277.

3. జ. రామయ్యపాతులు EI 19,275-277

(iv) Text and notes by M.
 Somasekhara sarma, Bh.
 5 473-484.

4. మ. సోమశేఖరశర్మ భా. 5. 473-484.
 5. బ. రామయ్యపాతులు A S P P
 15.20-22; SPM 1.1

(v) Text by J. Ramiah pantulu
 ASFP 15.20-22 and SPM

6. చి. నారాయణరావు, HTL 2. 1821
 -22

(vi) Notes by C. Narayana Rao,
 HTL 2. 1821-22

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకాశం...

1.[పురా?]
2.భూపాలకుండు.

Final Text: as in Bh.⁹⁷

1.[pura?]-^a
2.bhūpālakuṇḍu^b
3. paṭṭambu gaṭṭina prathamam-
 bu nēṇḍu balagarvvamb o-
4. ppaga^c bai lēci sēna paṭṭambu
 gaṭṭiñci prabhuṃ^d
5. baṇḍaramgu[m*] ba[ñci]na
 sāmam[m*]tta paduvatō bōya-
6. kōṭṭambul vaṇḍreṇḍuṃ goṇi
 vēmgi nāṇṭim goḷalciya-^e

3. పట్టంబు గట్టిన ప్రథమమ్ము నేణ్డు
 బలగవ్వంబొ-
4. పుగలై తెలిసే పట్టంబు గట్టి
 ప్రభుం-
5. బణ్డరంగు [ం*] బాణ్డిన సామ
 [ం*]త్త పదువతో బోయ-
6. కోట్టంబుల్ వణ్డ్రెణ్డు గొణి వేంకి
 నాణ్డిం గొల్లియ-

96. EI assigns the grant to 844-5 A. D. and SPM to śaka 770 or 848 A. D.
 97. The following are the importantly different versions in sources other than Bh
 a. others do not read this line. b. SPM does not read it is line.
 c. SPM: ppamga d. SPM: prabhu
 e. SPM: koṭṭambul vaṇḍreṇḍu goṇi...nāṇṭim goḷalciya-

7. tribhuvanāmkuśa[bāṇa]^f nilpi
kaṭṭepu(ṇu) durggaṃbu gaḍu-
8. bayal sēsi kaṇḍukur bbeja-
vāḍaḥ gāviñce mecci-
9. pāṇḍuramgu^h parama mahē-
śvaruṇḍuⁱ āditya baṭarani-
10. ki iccina bhūmi enubodⁱ
vuḍla adlu^k paṭṭu nēla da-
11. mmavurambuna dammuvulu
[vini] ransiñcina vāriki asva-
12. mēdaṃ[bu]na^l palam[bu] [a]
gu.
7. త్రిభువనాంకుశ[బాణ] నిల్పి కట్టెపు.
(ను)దుగ్గంబు గడు-
8. బయల్సేసి కణ్డుకు బ్బెజా-
మెచ్చి-
9. పాణ్డురంగు పరమ మహేశ్వరుణ్డు ఆది
తరుబటరని-
10. కి ఇచ్చిన భూమి ఎనుబొది పుట్ల అట్లు
పటునేల ద-
11. మృవురంబున దమ్మువులు [విని] రక్షి
జ్జొన వారికి అస్య-

82

Date: 848-9 A.D.

Location: Kandukuru, Kandukur
tq, Nellore Dt.Sources: (i) Text and short notes
by A. Butterworth and
V. Venugopaul chetty, NI
2.544-545.(ii) Text and notes by M.Soma
sekshara sarma, Bh. 5.792.(iii) Text and notes by K. V.
Lakshmana Rao, Andhra
Pariśōdhakamaṇḍali Pan-
cama vārṣikōtsava sancika,
Adhyakṣōpanyāsamu, chi-
trada, 1923.(iv) Text and notes by C.
Narayana Rao, HTL
2.1320-1321.

12. మేదం[బు]న పలం[బు] [అ]గు.

82

కాలం: క్రీ. శ. 848-9.

స్థలం: కందుకూరు, కందుకూరు తా.
నెల్లూరు జి.ఆధారాలు: 1. ఎ. బటర్ వర్థు, వి. వేణు
గోపాలచెట్టి, NI 2. 544-45.

2. మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.792.

3. కె. వి. అక్షయరావు, ఆంధ్ర పరిశోధక
మండలి పంచమ వార్షికోత్సవ సంచిక,
అధ్యక్షోపన్యాసము, చిత్రాడ, 1923.4. చి. నారాయణరావు, HTL 2.1320-
1321.

f. SPM: baṇa

h. SPM: paṇḍaramgu

j. SPM: yenubodi

l. SPM: mēdhambuna

g. SPM: kaṇḍukūr

i. SPM: mahēśvaruṇḍu

k. SPM: āḍla

The text version of NI is not compared here since it radically differs from
the standard text at many places.

Final Text: as in Bh.⁹⁸

ప్రధాన పాఠం: భా. ప్రకారం.

1. śrī niravadyuṇḍu-	1. శ్రీ నిరవద్యుణ్ణు-
2. sitta[jāta] samuṇḍu śīva-	2. సీ త్త[జాత] సముణ్ణు శివ-
3. padavara ^a [bhakta?] sēviuṇḍ a-	3. పదవర[భ క్త?] సేవితుణ్ణ -
4. khiluṇḍ anrata ^b ripu ba-	4. ఖలు ణ్ణనరతిపు బ-
5. luṇḍ āhavarā dharanḍ ^c a-	5. లు ణ్ణాహవరా ధర ణ్ణ -
6. yōgya ^d sighasanuṇḍ a-	6. యోగ్య సిఘసను ణ -
7. gaṇita da(dā)nā(?) sanuṇḍu
ga[ja?]-	7. గణిత ద(దా)నా(?) సనుణ్ణు గ[జ?]-
9. layuṇḍu ^ehaganḍ a (?)	
10. na paṇḍuramgu vvi....aniyu ^h
gānci ⁱ	9. అయణ్ణు....హనణ్ణ (?)
11. koladi ^j lēni koṭṭambu ^k vod(d)
ici ^l	10. న పణ్ణురంగు వ్వి...అణియు గాన్చి-
12. goṇake nalāta ^m pakṣapāti-	11. కొలది లేని కొట్టంబుల్ వొది(డి)చి-
13. salalita....padarga ⁿ	12. గొణకె నలాత పక్షపాతి-
14.na ^o	13. సలలిత....నదర్గ-
15. tārōṇa vida (ḍa?)na goravla
vra (?) ^o	14.న
	15. తారోణ విద(డ?)న గొరవ్లవ్ర(?)

98. The text versions given by K. V. Lakshmana Rao and C Narayana Rao are hyper-standardisations rather than different readings. They attempted to re-write the text so as to fit into the metrical structure. The NI reading is imperfect but no attempt to distort the text is made by its Editors. The different readings of NI are as follows :

- padavarā
- anrṭa
- varāvaranḍ
- yōdhya
- gaṇita dāna mānyuṇḍu gaja-
- This line is not even numbered
- layuṇḍa
- cchanṇiyu
- gānthi
- kola
- koṭṭambui
- voḍici
- nallātani
- padāga
- tākānnu vibhava gaṇravendra

83

Date: 848-892 A. D.⁹⁹

Location: Kurubalakota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.625 (A.R. No. 300/1922).

1. svasti śrī kaṇḍa [se]ṅkali
2. nṛu sōḷa pariyya-
3. na pallalō sembaḷi-
4. na sōḷūḷa ca-
5.ma cu.

84

Date: 848-892 A. D.

Location: Kurubalakota, Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.626 (A. R. No. 301/1922).

1. svasti śrī gaṇḍa sa[ṅka]liyya-
2. maṅandi koḷa nadippi bī-
3. reya valle sappa yēḷu vānru-
4. sōḷuḷa tōḍa poḍucci vīra lō-
5. kamb ēge.

85

Date: c850 A. D.¹⁰⁰

Location : Nalajanampadu, Kanigiri tq., Nellore Dt.

99. Gaṇḍa seṅkalinru mentioned in the grant has been identified as a (Vaidumba) Chifton and enemy of Guṇaga Vijayāditya III of the Eastern Cālukya dynasty. See C.R. Krishnamacharyulu, SIAR, p.47. For the date of Vijayāditya III, see RPS, N. Venkatramaniah in Bh 23.367-72., 24 141-151., 493-505, and M. Somasekhara sarma, Bh 5.618., 792-805. The date given by the latter scholar, i. e., 848-892 A.D., is taken here as standard.

100. Alfred Master identifies bādirāja of the grant with the Pallava king Paramēsvara I (660-680 A.D.). He also observes that the 'characters' employed are of the 7th or the 8th century A.D. He later says that *at the latest*, the date of the grant may be c850 A.D. In the Annual Report of the Govt. Epigraphy dept., the 'characters' employed are assigned to the 9th cent. A.D. The latest date given by Alfred Master is taken here into consideration.

83

కాలం: క్రీ. శ. 848-892.

స్థలం: కురుబలకోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.625 (A.R. No. 300/1922)

1. స్వస్తిశ్రీ గణ్డ[సె]కలి
2. న్ఱు సోట పరియ్య-
3. న పల్లలో సెంబలి
4. న సోలూళ చ.
5.మ చు.

84

కాలం: క్రీ. శ. 842-892.

స్థలం: కురుబలకోట, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.626 (A.R. No. 301/1922)

1. స్వస్తిశ్రీ గణ్డ స[క]లియ్య-
2. మఱిన్ది కొల పడిప్పి బీ-
3. రెయ వల్లె సప్ప యేకు తాన్ఱు-
4. సోడుళ తోడ పాడుచ్చి వీరలో-
5. కం జేగె.

85

కాలం: క్రీ. శ. c850.

స్థలం: నలజనంపాడు, కనిగిరి నెల్లూరు జి.

Source: (i) Text and short notes ఆధారాలు: 1. ఎ. బటర్ వర్త్, వి. వేణు
by A. Butterworth and V. గోపాలచెట్టి, NI 2.676-677.
Venugopaul chetty, NI 2.676-677. 2. అల్ఫ్రెడ్ మాస్టర్, EI 27.203-206.

(ii) Text and notes by Alfred
Master, EI 27.203-206.

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.
I

Final Text: as in EI.

I

1. svasti bha-¹⁰¹
2. gavadarhata [pa]-^a
3. ramabhaṭṭāarakasya pā-^b
4. dānudhyāta parama mā-
5. hēsvara para[mē]śvara pa-
6. llavāditya śrī b[ā]di-^c
7. rājula andu paḷle-^d
8. yari koḍuka bādi[rā]-
9. j en vānru rājam[ānam]-^f
10. bu mūnu vuṭṭu ārla-^g
11. paṭṭu kṣētra [m]bu pa[ri]-^h
12. si paḷleyāri [dā]-
13. yanam]bunāku icce-^j
14. dīni rakṣiñcina vāni[ki]-^k

II

15. adug adu-
16. g aśvamēdha[m]bunā-
17. palamb^l agu-
18. dīni ḷaccina-^m
19. vāniki ekalu-ⁿ

1. స్వస్తి భ-
2. గవద ర్హత[ప]-
3. రమభట్టారకస్య పా-
4. దానుధ్యత పరమ మా-
5. హేశ్వర పర[మే]శ్వర ప-
6. ల్లివాదిత్య శ్రీ [బా]ది-
7. రాజుల అందు పట్టె-
8. యరి కొడుకు బాది [రా]-
9. జెన్ వాన్రు రాజ [మాన]-
10. బు మూను వుట్టు ఆల్ల-
11. పట్టు క్షే[త్ర]ంబు [పరి]-
12. సి పల్లెయారి [దా]-
13. యన[ం]బునాకు ఇచ్చె-
14. దీని రక్షింజిన వాని[కి]-

II

15. అడు గడు-
16. గశ్వమేధ[ం]బు నా-
17. పలంబ అగు
18. దీని లచ్చిన-
19. వానికి ఎకలు-

101. The text of the ins. upto rājula in the 7th line is engraved in the
Dēvanāgarī Script.

The differences in NI text are as follows :

a. gaṣpada rha tā [mpa]-	b. rama bhāṭṭāra kasta mā-
c. klavāditya srī bodi-	d. paḷe
e. kōḍuka	f. rāja.....
g. bu mūnru vuṭṭu ārla-	h. kṣētram]buna pa.....
i. paḷayāri	j. yanabu nā ku icci [ri*].
k. vāni	l. phalamb
m. ḍaccina	n. vāniki cakaru

- 20. śrī parvvatambu-
- 21. laccina° pāpam-
- 22. b agu vā[cco]-^p
- 23. [ā]ḷa° koḍuku.
- 24. pallvācā-
- 25. rjyasyar liki-
- 26. tam.^s

86

Date: c850A.D.¹⁰²

Location: Dharmavaram, Ougole
tq., Guntur Dt.

Sources: (i) Text and short notes
by A. Butterworth and V.
Venugopaul chetty, NI
2.937-968.

(ii) Text by C. Narayana Rao,
HTL 2.1922-1923.

(iii) Text by J. Ramaiah pan-
tulu SII 10.8 (A.R. No.
840/1922).

(iv) Text by M. Somasekhara
sarma, Bh 5.618.

Final Text: as in Bh.¹⁰³

1.[vi]jayādi[tya pāda
pa]-

o. ḍaccina

q. ḍāḷu koḍuku

s. [taṃ]

20. శ్రీ పర్వవతంబు-

21. లచ్చిన పాపం-

21. ఎగు వా[చ్చొ]-

23. టాళ కొడుకు-

24. పల్లవాచా-

25. ర్జ్యస్య లికి

26. తమ్.

86

కాలం: శ. c850.

స్థలం: ధర్మవరం, ఒంగోలు తా. గుంటూరు

అధికారులు: (1) ఎ. ఎటరువర్తి, వి. వేణు
గోపాలచెట్టి, NI 2.937-968.

(2) చి. నారాయణరావు, HTL 2.1922-
1923.

(3) జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.8 (A.
R. No. 840/1922)

(4) మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 5.618.

ప్రధానపాఠం : భా. ప్రకారం.

1.[వి]జయాది[త్యపాద ప]

f b agu va.....

r [jya]sya liki

102. For the date of the grant, see f. n. 99

103. NI and SII read the text from top to bottom, ignoring the fact that it has to be read from bottom to top. The text versions of these two are very different from the one given by M. Somasekhara sarma. It is thought better to give the text versions separately than mark the final text with numerous pointers to amendments.

The text of the ins. as given in SII is as follows :

1. bu sēsi ḍiguḍḍu prākārambu maṃja [pa]ṃbunu namayimcina

2. sa[ṃ]pannuḍḍu. maya bejeya rāju bējeyē ivara[ṃ]bu galasi sarvva...

2. [dma]bhramarāyamāna śrī-
mat kaḍeya rāju guṇaganā-
bharanunḍu[da] na.
3. .ke.ni. īśvaruna[kuṃ]gārtti-
kēyundum. bōle cauṣaṣṭi kala
(ā)viśāradu[nḍ a]-
4. yna [a]yyapayyaya sakala [śā]
strāritha [pā]ragul ayna pe
da?]-
5. paṇḍalamṅulu aylama pergge-
dalum gara[na]mmuna paṇḍa-
ramṅunu ī dha-
6. rmma ni[rvvā][ha*]nōdyōga-
mmuna[ku] br̥haspati samā-
nul ayna perggeḍa kā[ḍeya?]-
7. gāri [koḍu]ku [be]jeya rāju
s a m a [rtthu]nḍ ani
ātmanmatambunam̐ bancina
vra-
8. sā[dam]b ani samasta rā[jya
bha]ra nirūpita mahāmantrā
dhipati[mā]-
9. [hē]śvara pakṣapāti dēvabrāh-
mana guru [bha]ktiparunḍu sa
(śa)kti[traya]-
10. sampannunḍu maya bejeya
rāju bējeyēśvarambu galasa
(śa)nirvva[ha?]-
2. దమ్మభ్రమరాయమాన శ్రీమత్ కడయ
రాజు గుణగణాభరణుండ[ద]న-
3. కె.ని.ఈశ్వరున[కుం]గార్తికేయుండు
బోలె చౌషష్టి కల లావిశారదు[ణ్ణ]-
4. య్న [అ]య్యపయ్యయ సకల[శా]
స్త్రా[ర్థ]క[పా]రగు అయ్న పె[ద?]-
5. పణ్ణలంగులు అయ్నమ పెగ్గెడలుంగర
[న]మ్మున పణ్ణరంగును ఈధ-
6. మ్ముక ని[వ్వ] [హ*]నోద్యోగమ్ము
న[కు] బ్రహ్మస్పతి సమాను అయ్న
పెగ్గెడ కా[డయ?]-
7. గారి [కొడు]కు [బె]జెయరాజు సమ
[త్థ]క[ణ్ణ]ని అత్మాన్మతంబునం
బనిన ప్ర-
8. సా[దం]బని సమస్త రాజ్య [భ]ర
నిరూపిత మహామన్తాధిపతి [మా]-
9. [హే]శ్వర పక్షపాతి దేవబ్రాహ్మణ గురు
[భ]క్తిపరుండు స(శ)క్తి[త్రయ]-
10. సంపన్నుండు మయబెజెయరాజు బెజెయే
శ్వరంబు గలస(శ)నివ్వక[హ?]

3. svara pakṣapāti dēvabrāhmaṇaguru [bha]kti parunḍu saktitraya-

4. sā.....samasta rājyā....ra nirūpita mahāmantrādhipati

5. dhārī.....bejeya rāju samarttunḍ ani ā...nmata...na baucina...

6. (ṃ)mma...dyōgammuna...br̥haspati samānul ayna perggeḍa [kā]—

7. paṇḍaramṅunu ayyama pe[gg]aḍalu garanammuna paṇḍaramṅu . rā...

8. [a]yyapayyaya sakala śāstrārtha pārāgul ayna

9.ni kēśvaruna[kuṃ] gārttikēyundum bōle...la vi nā sa vi.....

10. ...bhramarā...śrīmat kaḍeya rāju guṇa gaṇābharanunḍu.....

The text version of NI is as follows :

11. nam̐bu sēsi disa(śā) guḍḷum 11. నంబు సేసి దిన (శ) గుడ్డుం బ్రాకారంబు
brākāram̐bu maṭambunu nemi-
yim̐ci- మటంబును నెమియించి-
12.[?bun vā]..... vraccina 12. ...[?బున్ వా]...వచ్చిన వ(వా)రు-
13.daṃbu [salpina] va (vā) 13.దంబు [సల్పిన] వ (వా)రు
ru dī...[m̐]bu gadyāmbula- ది...[ం]బు గద్యంబుల-
14. nala sa(śā?)svatāmbu..... 14. నల స(శా?)స్వతంబు...[యను]-
[yanu]-
- 15 i (ī) bhūmi lōna. 15. ఇ(ఈ) భూమి లోన

87

87

Date: 892-922 A. D.¹⁰⁴

Location : Koravi, Mahabubnagar

(?) tq., Nalgonda Dt. (?)

Sources: (1) Text by Seshadri-
ramana Kavulu, TS 1.163-
165.(ii) Text upto part of the 16th
line and notes by N. Ven-
kataramaniah, Bh. 25.387-(iii) Text by M. Somasekhara
sarma after studying the
impression available in the
Andhra University Library
(impression unnumbered).

కాలం: క్రీ. శ. 892-922.

స్థలం: కొరవి, ? మహబూబ్ నగర్ తా.
? నల్ల గొండజిల్లా.ఆధారాలు: (1) శేషా ద్రి ర మ ణ కవులు,
TS 1.163-165.(2) 16వ పంక్తి వరకు, నే. వెంకట రమ
ణయ్య, భా. 25.387-399.(3) మ. సోమశేఖరశర్మ, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాల్య
లయ గ్రంథాలయంలోని ప్రతినిఃఖాల్
చదివినతర్వాత.

1. bu sēsi dīpaguḍḷu prākāram̐bu maṭambunu nama.....
 2. sampannuḍḍu maya bajeya rāju [vr̥]ddhi yēvaram̐bu galasi nivvi-
 3. ...śvarapakṣapāti dēva brāhmana guru [bha]kti parūḍḍu saktāti sa-
 4. su.ba ma saṃsa rā [jyānta]ra nirūpita mahāmantrādhipati.....
 5. dhāri...[bal]jeya rāju samarttu...manmata [bu]na ba.na pra-
 6. mma...dyōgammuna ra brhaspati samānul ayna pergeḍa...
 7. [pā]ṇḍaram̐gu]u aylama pedda.mu.ranammuna paṇḍaram̐gu nū [pu] ram̐..
 8. nnu ayyapayyayu sakara śā...yu ayna...
 9. ...kēsvaranaku dā[?]ti kēyūḍḍu bōle paṇṣa pūla vi nā ra-
 10. ...bhava...śrīmatu vēyarāju guṇḍagaṇāranuḍḍu dana.
104. TS assigns the ins. to the middle of the 9th century. C. Ramakrishnamacharyulu states that the coronation of the Cālukya king Bhīma I took place in śaka 814 or 892 A. D. For the date here accepted, see M. Somasekhara sarma, Bh. 4.613-620.

Final Text: as emended by M Somasekhara sarma.¹⁰⁵ ప్రధానపాఠం: సోమశేఖర శర్మగారి సవరణలతో.

I

1. śrī vikramāditya nṛpā-
2. gra tanayunḍ ayna cālukya-
3. bhīmunaku śaucakandarppu-
4. naku vēṃgīśvarunaku rana-
5. marddānvaya^b kula tilaku-
6. nḍ^c ayna kusumāyudhuṇḍu ga-
7. nnara ballahunik asta^d prāpta-
mb ayna ranamardda kaṇṭhiya
dana-^e
9. bhujavīryya balaparākra-
10. maṃbunaṃ deccī^f kaṇṭhiya^g
gaṭṭi-
11. paṭṭamb etti khaḷga^b sahāyu-
12. nḍ aṅ nēla yellaṃ gāvam
būni-
13. maṃcikoṇḍai nāṇḍ ādiga-
14. vēṃgi deśamu viṣṇuva-ⁱ
15. raddharu tōn arddha rājyaṃ-
bu sē-
16. yuc unna kusumāyudhu pe-
17. dda koḍuk anēkaripunṛpati-
18. maṇi makuṭa makarikā-

I

1. శ్రీ విక్రమాదిత్య నృపా-
2. గ్రా తనయుణ్ణయ్య చాలుక్య-
3. భీమునకు శౌచకందర్ప-
4. నకు వేంగీశ్వరునకు రన-
5. ద్దాన్వయ కుల తిలకు-
6. ణ్ణయ్య కుసుమాయుధుణ్ణ గ-
7. న్నర బల్లహుని కస్తప్రాప్త -
8. ంబయ్య రణమర్ద కాణ్ణియ దన-
9. భుజవీర్య కా బలపరాక్ర-
10. మంబునం దెచ్చి కాణ్ణియ గట్టి.
11. పట్టం బెత్తి ఖల్లి సహాయ-
12. డ్దా నేల యెల్లం గావం బుని.
13. మంచీకొణ్ణ నాణ్ణాదిగ-
14. వేంగి దేశము విష్ణువ-
15. ద్దకానుతో నర్ధ రాజ్యంబు సే-
16. యుచున్న కుసుమాయుధు పె-
17. ద్దకొడు కనేకరిపు నృపతి-
18. మణి మకుట మకరికా-

105. TS reads the line 56 as on the 4th face of the rock. But there is one more line on the 3rd face which was not read in TS. Hence the no. of lines in TS fall short by one, its 56th line being actually the 57th. The following are the different versions of TS.

a. vēgī	b. maddānvaya
c. ṅ ayna	d. ista
e. ṅb ayna ranamarddaka śrī	madana-
f. dacci	g. khaḍga
h. maḍikoṇḍa	i. vēṅgi
j. viṣṇu	k. addi

19. kaṣaṇa maśṛṅṇita [bha]-¹

II

20. gala kalāvarttambu rā-
 21. jyambu sēyucun iṣṭha vi-
 22. ṣayakāmabhōgambul a-
 23. nubhaviṃcucu^m sukhaṃb u-
 24. ṇḍi yokkaⁿ nāṇḍu koravi
 nalla-
 25. mē₁eya^o koḍuku peddana-
 26. rāvimci nīvu nā prāṇa sa-
 27. mānuṇḍav aṅṅina celivi nī-
 28. cēsina yupakāraṃbu [na]-
 29. kuṃ bratyupakāraṃbu sēya-
 30. valayum gāna nīk ēmi va-
 31. layum dāni vē₂-
 32. ṇḍi kōmma anna [nī]-^o
 33. śrī nāk ellam galad ēmi lē-
 34. k unna vēṇḍi koṇḍum ayna-
 nu-^r
 35. m barōpakāraṃbu ponthe
 [nā]-^s
 36. nī koravi yannadi mudu^t
 37. goṇḍa salkula kula sa[n₁ta/
 ntā?]-^u
 38. [mā*]ṭi ne galla śrī niriva-^v
 39. dyuṇḍ anēka samara saṃgha-
 40. ṭṭaṇa bhujāsi bhāsurum-
 41. ṇḍ aṅṅi tama yanna rājyaśrī-
 42. k ellam dāna yaruhuṇḍ aṅṅi-^r

19. కషణ మశృణిత[భ]-

II

20. గలకలావత్తాంబు రా-
 21. జ్యంబు సేయుచు నిష్ఠ వి-
 22. షయ కామభోగంబు ల-
 23. నుభవించుచు సుఖంబు-
 24. ణ్డి యొక్కనాణ్డు కొరవి నల్ల-
 5. మేఱెయ కొడుకు పెద్దన-
 6. రావించి నీవు నా ప్రాణ న-
 27. మానుణ్డవైన చెలివి నీ-
 28. చేసిన యుపకారంబు[న]-
 29. కుం బ్రతువుపకారంబు సేయ-
 30. వలయుం గాన నీకేమి వ-
 31. లయుం దాని వే-
 32. ణ్డి కొమ్మున్న [నీ]-
 33. శ్రీ నాకెల్లం గలదేమి లే-
 34. కున్న వేణ్డికొణ్డుమయ్యను-
 35. ం బరోపకారంబు పొణ్ణె[నా]-
 36. నీ కొరవి యన్నది ముదు-
 37. గొణ్ణ వల్కులకుల స[న్త/న్తా?]-
 38. [మా*]టి నెగల్ల శ్రీనిరవ-
 39. ద్యుణ్ణ ణ్ణేక సమరసంఘ-
 40. ట్టణ భుజాసి భాసురుం-
 41. ణ్ణె తమయన్న రాజ్యశ్రీ-
 42. కెల్లం దాన యరుహుణ్ణె

1. rēpaṇa maśṛṅṇita-

n. yoka

p. layu dāni va.....

r. ayyanu

t. ni koravi yanna bhīmuḍu

v. paḍine gelci śrī nirava-

m. nanubhaviṃcucu

o. jēyeya

q. ṇḍi kōmma nṅgi-

s. barōpakāraṃbu pondi gā-

u. salkala kulasana-

x. kellan dānaya īsuṇḍ aṅṅi-

- 43. cēkoni nilpi bhīma salki-¹
- 44. kīyan danaka vastuvā-²
- 45. hanōtsavāmbul vaḍayu-³
- 46. cu tama yanna goṇagapya-²²
- 47. cēsina dharmmuvulan asa-²³
- 48. ṃbunun negalpanuṃ gāvānu-²⁴
- 49. rakṣimpanu valayun ani-²⁵
- 50. cēkoni koravik iccina-
- 51. stiti salpi śīlāsthambha-²⁶
- 52. ṃbu vratīṣṭimci bhīmīsva-²⁷
- 53. raṃbunun ātani kolpimci-²⁸
- 44. na ceṛuvulu maṛiyu me-²⁹
- 55. cci¹⁰yēnin ātani cēyaṃ badi-
- 56. [na] dharmmuvula [dī][ra/rla?][cana*]-³¹

IV

- 57. mu[kka ?] pa(?pi)riḡinanu vaṛi-³²
- 58. cinanu curiya verikina-³³
- 59. nu muḷcilinanu raṃkk ādi-³⁴
- 60. nanu iruvādyadi ēnu-³⁵
- 61. drammalu māṇisi cēsina-
- 62. dōsambunaku vāni jīvita-
- 63. ṃba daṇḍuvu vari yāra-
- 64. ṃbu paḍuvarambu [ve]llā-raba-
- 65. ṃbu era gadyānaṃbu pē-
- 66. rāmaṇi punnama nāṇḍu ē-
- 67. nūrū drammal ari ve-³⁶

- y. salu-
- z1. paḍayu-
- z3. dharmmuvulun asaṃ
- z5. valayun ēni-
- z7. bu pratīṣṭimci viṣṭa-
- z9. maṛiyu ye-
- z11.
- z13. the line no. has changed.
- z15. nanuṃ aravadyadi ēnu-

- 1. చేకొని నిల్పి భీమ సల్కి-
- . కీయ స్థనక వస్తువా-
- హనోత్సవంబుల్ వడయు-
- చు తమ యన్న గొణగయ్య-
- చేసిన ధమ్ముకావులు సస-
- ంబును నెగల్పునుం గావను-
- రక్షింపను వలయునని-
- 50. చేకొని కొరివి కిచ్చిన-
- 51. స్థితి సల్పి శిలాస్థంభ-
- 52. ంబు వ్రతిష్ఠించి భీమిస్వ-
- 53. రంబును నాతని కొట్పించి-
- 54. న చెలువులు మఱియు మె-
- 55. చ్చి యేని నాతని చేయంబడి-
- 56. [న]ధ మ్ముకావుల [దీ] [ల్లు/ల్ల ?] [చన*]-

IV

- 57. ము[క్క?] ప[?పి]రిగినను వఱి-
- 58. చినను చురియ వెఱకిన-
- 59. ను ముట్టిలినను ంక్కాడి-
- 60. నను ఇరువాద్యది ఏను-
- 61. ద్రమ్ములు మాణిసి చేసిన-
- 62. దోసంబునకు వాని జీవిత-
- 63. ంబ దణ్డువు వరి యారబ-
- 64. ంబు పడువరంబు[వె]ల్లారబ-
- 65. ంబు ఎఱ గద్యాణంబు పే-
- 66. రామణి పున్నమనాణ్డు ఏ-
- 67. నూలు ద్రమ్మ లరి వె-

- z. ki yand anēka vastu vā-
- z2. gāṇagayya-
- z4. bunu nē gātanu gāvānu-
- z6. sthiti nilpa śīlāsthambhaṃ-
- z8. koṭṭimci-
- z10. vvi
- z12. vuku variginanu ceṛi-
- z14. nu murri triganuṃ kādī-
- z16. nūrūṃ drammalam ve-

68. ṭṭi sukhaṃbu manu vāru. ¹⁷	68. ట్టి సుఖంబు మనువారు-
69. nāyakunḍ aḷyina ¹⁸ kāpul ayna-	69. నాయకుణ్డెయ్దు కాపులయ్దు-
70. verarājulaṃ ¹⁹ jocci ma.	70. వెర రాజులం జొచ్చి మ-
71. na[m] janadu yī stiti yaḷi. ²⁰	71. ణ[ం] జనదు యీ స్తితి యటి.
72. si konna rājul galar ēni.	72. సి కొన్న రాజుల్ గల రేసి-
73. yu yi stiti yaḍisina kāva. ²¹	73. యు యి స్తితి యడిసిన కావ-
73. nōpaka indu manna kāmpu ²²	74. నోపక ఇన్దు మన్న కాంపు

88

88

Date : 897 A. D.¹⁰⁶

Location: Dharmavaram, Ongole tq., Guntur Dt.

Sources: (i) Text and short notes by A. Buterworth and V. Venugopaul chetty, NI 2.966-967.

(ii) Text by C. Narayanana Rao, HTL 2.1922-23.

(iii) Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.2 (A. R. No. 839/1922).

(iv) Text by M. Semasekhara sarma, Bh. 5.618.

కాలం: క్రీ. శ. 897.

స్థలం: ధర్మవరం, గోలు తా, గుంటూరు జి.

ఆధారాలు: (i) ఎ. బటర్వర్థు, వి. వేణు గోపాలచెట్టి NI 2.9 3-967

(ii) చి. నారాయణరావు HTL 2.1922-23

(iii) జి. రామయ్యపంతులు, SII 10.2 A.R. No. 839/1922)

(iv) మ. సోమశేఖర శర్మ భా. 5.618.

Final Text : as in Bh.¹⁰⁷

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం.

1. svasti sarvvalōkāsraya...[kya] bhīma mahārā[jula] [vi*]^{1A}

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ...[కయ] భిమ మహారా[జుల] [వి*]-

z17. si sukhaṃbu manumu-

z18. ai yā

z19. vēra rājulaṃ

z20. ... sthiti maṅi-

z21. yu yī sthiti maḍisi.....

z22. nāpakanaṅḍu manna kāmpu.

106. The date of the ins. is calculated by adding 5 (the regnal year of the king cālūkyā Bhīma I) to the date of his coronation (892 A. D.). See also f. n. 104.

107. J. Ramaiah pantulu remarks that the NI text is wrong at places. But he too reads the grant in Vēḷḷi Cālūkyā script from top to bottom just as A. Buterworth and V. Venugopaul Chetty (i). The numbers in the final text indicate the different versions in SII and the letters those in NI. The SII amendments are :

1. ∅

2. jaya^B rājya sa[m*]vatsarambu
....[yē?]n^C agun eṅṭhi² uttarāya
nasa[mkrā*]-^{3D}
3. [nti*]^E stiti dharmmāvuram-
muna.....[svastyā]nēkagu[na]
gaṇālam[kri] (kr)ta [sa*]-^{4F}
4. [ma*]sta mahi^{5G} maṇḍala pra-
kāśita kīrtti śrīmat paṇḍara-
mṅgula.ne^{6H}
5. nn ēlu nalarāmanibhu tōlan
eḍari [na bō*]yalan aḍavi so-
npe?[lōhāsa[nam]-^{7I}
6. bekki rāhanun odicina valla-
bhu kolpunan ellan eṇṅga
kannarābhū[pati]-^{8J}
7. venn āji lōm jūce saṅkilā(a)
ṇḍ anu [rē?]ni [bi*] [mka]m-
uḍi [ce] [da]ṇḍuv aḷ vaccina
[beṇḍ aḷ]-^{9K}
8. [na*] cōlanim jēkoni kāce
bhū[lōkam]b eṇṅga kirana-
puramu ḍahalani-^{10L}
9. rutambu ḍalenāṇḍun¹¹ acala-
puramu [so]¹²ccen acalituṇḍu
vallahu-^{13M}
2. జ య రా జ్య స [ం*] వ త్స రం బు.....
[?యే]న గు నే ణ్ఠి ఉ త్త (రా) య న
స[ంకా*]-
3. [న్తి*] స్తి తి ధ మ్మా వు ర మ్ము న.....
[స్వ స్త్య] నే క గు [ణ] గ ణా లం క్రి (కృ)
త [స*]-
4. [మ*] స్త మ హి మ ణ్డ ల ప్ర కా శి త కీ ర్తి త్
శ్రీ మ త్ ప ణ్డ రం గు ల. నె-
5. న్నే లు న ల రా మ ని భు తో ట నె డ టి
[న బో*] య ల న డ వి సా [?నె] లో హ
స [నం]-
6. బె క్కి రా హ ను న డ డ డ వ ల్ల భు కొ ల్పు న
నె ల్ల నె టుం గ. క న్న రా భూ [వ తి]-
7. వె న్నా జి లోం జూ వె సం కి లా (ల) ణ్డ మ
[?తే] ని [బి*] [ం క] ము డి [చె] [ద] ణ్డ వై
వ చ్చి న [బె ణ్డ]-
8. [న*] చో ట నిం జే కొ ని కా చె భూ
[లో కం] బె టుం గ కి ర న పు ర ము డ హ ల
ని-
9. రు తం బు డ లె నాం డు న చ ల పు ర ము
[సా] చె న చ లి తు ణ్డ వ ల్ల భు-

2. saṁvatsarambu ḡun eṅṭti

3. ∅

4.stiti dharmmuvurammuna svastyānēkaguṇagaṇāṇīamkṛitu vi-

5. maḥā

6. paṇḍaramḡu...pu durḡga.....

7. lu...nnalarāḡu [vi] bhu tōḍana ḍari...ya.n aḍavi socce...sa

8. bai ki rāhavu...dicina vallabhu koluvunan ellan eṇṅgakannanra bhū
[pati]

9. ven ājito...ḡḍanu...vaccina.....

10.cōḍani jēkoni kāci bhūlōkam b eṇṅga kirana puramu ḍahāncina

11. ḍaṇḍanāṭhu

12. ∅

13. valla.....

10. ṇḍu guṇake nalluṇḍu [vanci] 10. ణ్డు గుణకే నల్లుణ్డు[వన్చి]నం బణ్డరంగ
nam baṇḍaramga cūre paṇḍa- చూరె పణ్డరంగు. [?నా బ]ర[గి]-
ramgu [nā ba?ra[gi]-^{14N}
11. na reya marevo nānni nallā- 11. న రెయ మరెవో నాన్ని నల్లాశణ్డయ్య
taṇḍayna ayyapa rāju tam- అయ్యపరాజు శమ్ముణ్డు బెజెయ-
muṇḍu bejeya-^o
12. rāju ī puramun īśānambuna 12. రాజు ఈపురము నీశానంబున గుడి నిశ్చె
guḍi nilpen ādiya sēyak unna- నడియ నేయ కున్న శే....
sē.....

89

89

Date : 898-984 A. D.¹⁰⁸

కాలం : క్రీ. శ. 898-9

Location : Bejawada, Bejawada
tq., Krishna Dt.

స్థలం : బెజవాడ, బెజవాడ తా. కృష్ణా జి.

Sources : (i) Text and notes by
J. Ramaiah Pantulu, EI 15.
150 - 159 (A. R. No. 928/
1892-'93), ASPP 6.49-68,
and "Yuddhamalluni Beja-
vāda śilāśāsanaṁ", 1917.అధారాలు : (I) జ. రామయ్య పంతులు,
EI 15. 150-159 (A.R.No. 928/
1892-93); ASPP 6. 49-68; యుద్ధ
మల్లని బెజవాడ శిలాశాసనము, 1917.(ii) Text by the above editor in (ii) పై సంపాదకుడి పాఠమే, SPM1.2-3.
SPM 1.2-3

14. ṇḍu guṇake nalluṇḍu [vanci]na paṇḍaramga vūra paṇḍaramgu...

15.ra puramun īśānambuna guḍi nilpinadi.....

The text versions of NI are :

A. na svasti sarvvalōkāśraya.....bhīma ma.....

B. [vijaya]

C. ∅

D. ṇḍi uttarāyana sam-

E. ∅

F. dharmmavurammuna.....ṇyānēkaguṇagaṇālamkṛita. [īrī]-

G. mahī

H. pāṇḍaramgu ka [dura durgga]-

I.lu[kula].....nību te[ra]n edarī.... [mal]an aḍivi sō...]ā sa-

J.[cina] vallabhu kolpunan ellan erumga kannara gū.....

K.vana ji [lājyavi] sa kīraṇḍanu...nuḍi cōṭṭiṇḍu...

L. ri cōṭṭi]ni jēkoni kāci bhūlōkamb erumga kiranapuramudha[ṇḍa]vi-

M.rutambu [pale]nāḍḍun acalapura [mu]. ḥinacala muṇḍu valla-

N. ṇḍu guṇake nalluṇḍu ka [nci]na baṇḍaramga pū[ra] pāṇḍaramgu sa...

O. m...riyama levonānni nallatṇḍ a[yna] ayyappa rāju tammuṇḍu bejeya-

P. [koḥ]ura purammun īśānambuna[n un]ḍi nilpina dīru [kol]ḍuku nnu
sa ma...

- (iii) Text and notes by C. Narayana Rao, HTL 2.1317-1320.
- (iii) చి. నారాయణరావు, HTL 2.1317-1320.
- (iv) Notes by K.V. Lakshmana Rao, ASPP 8.256-263 and AP (1922-'23), pp. 162-4.
- (iv) కె. వి. లక్ష్మణరావు, ASPP 8.256-263; AP (1922-23), పుటలు 162-4.

Final Text : as in SPM. 109

ప్రధానపాఠం: SPM ప్రకారం.

1. svasti nrpāṃkuśātyanta vasta-	1. స్వస్తి నృపాంకుశాత్యంత వస్తవ-
2. la satya trinētra vistara śrī yuddha-	2. ల సత్య త్రినేత్ర విస్తర శ్రీయుద్ధ-
3. malluṅḍ anavadya vikhyāta kīrtti-	3. మల్లుణ్డనవద్య విఖ్యాత కీర్తి-
4. prastuta rājāsrayuṅḍu dribhu-	4. ప్రస్తుత రాజాశ్రయణ్డు ద్రిభు-
5. vanābharanuṅḍu sakala vastu sa-	5. వనాభరనుణ్డు సకల వస్తుస-
6. mētunḍu rāja salki bhūvalla-bhu-	6. మేతుణ్డు రాజ సల్కి భూవల్లభు-
7. ṅḍ artthin paragamga bejavāḍa goma-	7. ణ్డత్తిన్ పరగంగ బెజవాడ గొమ-
8. ra svāmiki bhaktunḍ ai gudi-yu ni-	8. రస్వామికి భక్తుణ్డై గుడియు ని-

108. SPM gives the date of the grant as śaka 820 or 898 A. D. But the date assigned here includes the whole range of the period in which Yuddhamallas I and II of the Eastern Cālukya dynasty have ruled. The reason is that the grant, first made by Yuddhamalla I, was later on taken up by his grandson (of the same name) who made a few more renovations to the temple. The grant contains an imprecatory passage that ends in line 21. In line 39, the second donor refers to 'tama tāta' their (honorific) grandfather. At the end of the grant another imprecatory passage once again appears beginning from line 45.

This inscription could have been treated as two instead of one but, in view of the possibility that the grandson may well be responsible for both the parts, I have only marked the whole range of probable date and treated it as a single inscription.

For some of the important notes on the date and contents of the inscription, see the following also :

- (i) C. Ramakrishnamacharyulu, EI 15.364-366.
- (ii) K. V. Lakshmana Rao, EI 15.366-367.
- (iii) M. Somasekhara Sarma, RPS, p. 55.
- (iv) Annual Report of the Epigraphy Dept. 1910, p. 82.
- (v) Genealogical table of Eastern Cālukyas appended to RPS.

9. rupamati nr̥pathāmumḍ etti-
mce-
10. negi dīrcce maṭṭambū gora-
gāl gāk oru-
11. I indu vidisi br̥ndambū goni
yu-
12. ṇḍu vāru (?) ri gāka ya bbā-
ra-
13. ṇāsi vraccina pāpambū go-
14. ṇḍru velayamgan i yyoṭṭu
lassi-
15. malinur aḷ vidī'sina vrō-
16. la gala tāna patulunū rā-
17. ju paṭṭambū gaṭṭina pati-
18. yun aḷiyam bay vārāla-
19. velvarim̄cinan aśvamēdham-
bu-
20. phalamb upēkṣim̄cina liṃ-
gam̄b a-
21. ḷisina pāpambū damaku ja-
22. (na)nuta cēbrōlan umḍi beja-
23. vāḍa jātraku vacci triṇa-
24. yanu satuṇḍ oṇḍu sōṭu me-
25. ccaka tiviri yi nnelava
yanaghu-
26. ṇḍu sēkoni yindu vratyakṣa-
27. ba yannau icca gani mallanḍ
e-
28. ttiṇce guḍiyu maṭṭambū-
29. num̄ gārttikēyunaku dīnim-
jēmbro-
30. lu yēleḍu [vā*] ra tira[m*]b
ēlu[vā*]-
9. రుపమతి నృపథాముండెత్తిచ్చె-
మిచ్చె-
10. నెగి దీర్చె మకంబు గొంగల్గొంతు -
గాల గాక అరు-
11. ఇందు విడిసి బ్రందంబు గొనియు-
12. ణ్డు వారు(?)రి గాక యబ్బారు-
13. ణాసి వ్రచ్చిన పాపంబు గొ-
14. ణ్డు వెలయంగ నియ్యట్టు అస్సి-
15. మలినురై విడిసిన వ్రోల-
16. గల తానపతులును రా-
17. జు పట్టంబు గట్టిన పతి-
18. యు నలియం బయ్యారల-
19. వెల్వరించిన నశ్వమేధంబు-
20. ఫలం బుపేడించిన లింగా బ-
21. టిసిన పాపంబు దమకు జ-
22. (న)నుత చేబ్రోలనుడి బెజా-
23. వాడ జాత్రకు వచ్చి త్రిణ-
24. యను నుతు ణ్డు సోటు మె-
25. చ్చకా తివరి యిన్నెలవ యనఘు-
26. ణ్డు సేకొని యిన్దు వ్రత్యక్ష-
27. బయన్న నిచ్చ గని మల్లె-
28. త్రించె గుడియు మఠంబు-
29. నుం గార్తికేయునకు దీనిం జేబ్రో-
30. లు యేలెడు [వా*] రా తిరా[m*]బ
[వా*]

109. Most of the text versions are minor and are also given by the same Editor J. Ramaiah Pantulu. They are therefore not given here and his latest text versions in SPM are taken as final.

31. r oṇḍu sōṭi gōraga[lu*]- 31. రొణ్డు సోటి గోరగ[లు*]-
 32. nu beṭṭu vēruganu ja[nu*]- 32. ను బెట్టు వేరుగను జ[ను*]-
 33. yistiti sēkoṇi kācu [vā*]- 33. యి స్తితి సేకొణి కాచు [వా*]-
 34. ra dīnin dāru nilpina vāru 34. ర దీనిన దారు నిల్పినవారు[స్తి*]-
 [sthi*]-
 35. ti dappi yalipuṭa vā[paṁ*]- 35. తి దప్పియటిపుట వా[పం*]
 36. bu gā[na*]- 36. బు గా[న*]-
 37. ramaṇatō bejavāḍak ella- 37. రమణతో బెజవాడ కెల్ల-
 38. beḍaṅgunu rakṣayum gānu- 38. బెడంగును రక్షయుం గాను-
 39. n dama tāta mallapa rāju vē- 39. న్దమ తాత మల్లపరాజు వే-
 40. rēru dānum gaṭṭimcēṁ 40. తెలు దానుం గట్టించెం గ్రమ-
 grama-
 41. buna dānika kalasāb idḍa- 41. ఒబున దానిక కలశ బిడ్డ-
 42. ṭlu gā moga māḍuv ama- 42. ట్లు గా మొగమాడు వమ-
 43. raṅga śrī yuddhamalluṇḍ 43. రంగ శ్రీయుద్ధమల్లు డైత్తి-
 etti-
 44. mēn amita tējuṁḍu tana- 44. మచె నమిత తేజుండు తన-
 45. dharmmuv oḍambāḍi kācu 45. ధర్మువా వొడంబడి కాచు నృపు-
 nṛpu-
 46. lakun da.... 46. లకు న్ద-

90

90

Date : 9th/10th cent. A.D.¹¹⁰

Location : Ramanayanikota.

Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.642 (A.R.No.
328/1922).

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

స్థలం : రామనాయనికోట, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.642 (A.R.No. 328/1922)

110. This and the following 11 ins. (including A101) are classed by J. Ramaiah pantulu as "vaidumba" ins. R. Sewell, who identified Manujatriṅṅetra (see f. n. 92), did not refer to this ins. in particular. [It is therefore not listed after A79]. This set of ins. refers to minor skirmishes with Jōṅkulu as also certain battles which are probably preludes to the famous battle at Sōramāḍi. The Annual Reports of the Govt. Epigraphy Dept: state that A92, 94, 96, 97, 98, 100 and 101 are all engraved in "archaic Telugu" characters. A91 is stated to have been sculptured in "ancient characters". Though not stated specifically, the remaining 4 ins. also are engraved in the same type of characters. The epithet "archaic" is evidently used very loosely while describing the characters employed in

1. svastyāṅka samara saṃgha-
ṭṭōpa [labdha] jaya-	1. స్వస్థ్యనేక సమర సంఘట్టోప[లభి] జయ-
2. lakṣmīsamallimta vakṣasthala śrī ma-	2. లక్ష్మీసమల్లింగిత వక్షస్థళ శ్రీమ-
3. nu[je]trinētra vaiḍumbā ma-
hārā-	3. ను[జె]త్రినేత్ర వైదుంబా మహారా-
4. ja pa[la]va mahārāju pritivi
rāju-	4. జ ప[ల]వ మహారాజు ప్రీతివి రాజ్య-
5. n̄ cēya vāna rāju pai vō[yi]
[po]ḍici raṇa[mo]-	5. ణ్నేయ వాణరాజుపై వో[యి][పా]
డిచి రణ[మొ]-
6. dhōrttha sakkaru[rē]a re-
mma poḍici sūralōkamb ēm-	6. ధోర్తకా సక్కరు[రే]తామ్మ పొడిచి
సూరలోకం జే-
7. ge kōra ja ma śrī	7. గె కోర జ మశ్రీ

91

91

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location: Chinnatippasamudram,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.821 (A. R.No.
374/1904).

కాలం. క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

లం : చిన్నతిప్పసమద్రం, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.821 (A.R. No. 374/1904)

1. svāsti śrī gaṇḍa maykali-	1. స్వస్తిశ్రీ గణ్డా మయ్యలి-
2. yya maganru. culpa[ti]-	2. య్య మగన్టు. చుల్ప[తి]-
3. maganru gocci copatiya-	3. మగన్టు గొచ్చి చొపతియ-
4. kayambuna poḍicci viru-	4. కయమ్మన పొడిచ్చి విరు-
5. ga....[hi] paḍi intra lō-	5. గ....[హి]పడి ఇన్త్ర లో-
6. kamb ēge	6. కం జేగె

this set of ins. Vaydumba of Chittoor (or Rāyalasīma in general) are known to have ruled the areas during the 9th and 10th centuries. See V. Yasoda Devi's doctoral dissertation, "The History of Andhra Country (1000 A. D. to 1500 A. D.)", published in JAHRS (esp. chap. 17, first two paragraphs), pp. 24-25. The articles of M. Venkatamaiah in JMU 2.197 and T. V. Mahalingam in JIH (Tri.) 29-153-181 may also be connected here. Linguistic considerations do not allow assigning these grants to any period later than the 10th cent. A. D. To be conservative, the epithet "archaic" has not been given the same value as in the case of the previous ins. and this set of ins. are therefore dated 9th/10th century keeping the historical aspects also in view.

92

Date : 9th/10th cent. A. D.
 Location : Thupakulapalli,
 Madanapalli tq., Chittoor Dt.
 Source : Text by J. Ramiah pan-
 tulu, SII 10.627 (A. R. No.
 307/1922).

1. svasti śrī pōri rā[ju]-
2. la ē...vilō[gō]yu-
3. lēmaṇḍa ēḷa pi....
4. ni poṭṭuna....dāni ko-
5. ḷi sā...na pe....rāju-
6. va....na panasa-
7. ci[rā]kuḷḷu....[ve]ṭṭiri-
8. naga ...
9.koḷe...
- 10.....

II

11. [va]kra[m]bu vacu vānru-
12. bharanasi padunru.
13. salā campina vanru-
14. pādiga. niluvu rēḷu-
15. canda. [vra]....ḷu ba-
16. ma[ha]ḷa dārunru.
17. kroce

93

Date : 9th/10th cent. A. D.
 Location: Basinikonda, Madana-
 palli tq., Chittoor Dt.
 Source : Text by J. Ramaiah
 pantulu, SII 10.628 (A. R.
 No. 294/1905).

1. [sva]sti śrī lōḷkuḷa...
2. .ḷikuḷu mbandu kala celvu....
3. [ppa]na [pe]ggedaḷ ādityana-

92

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
 స్థలం: తుపాకులపల్లి, మదన పల్లి
 చిత్తూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII
 10.627. (A.R. No. 307/1922).

1. స్వస్తి శ్రీ పోరి రాజు-
2. ల య...విలోగోయ-
3. లేమణ్డ పి...
 పి.
4. ని పొట్టున...రాని కొ-
5. ి సా...న పె...రాజు-
6. వ...న వనన-
7. చి[రా]కుళ్ళు...[వె]ట్టిరి-
 క.
8. ...కొ.తె
- 10.

II

11. [వ]క్ర[ం]బు వచు వాన్తు-
12. భరణసి పదున్తు.
13. సలా చమ్మిన వన్తు-
14. పాదిగా. నిలువు రేలు-
15. చం. [వ్రా]...లు బా-
16. మా[హ]ళ దారున్తు-
17. క్రొచె.

93

కాలం: క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.
 స్థలం: బసినికొండ, మదనపల్లి తా.
 చిత్తూరు జి.
 ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII
 10.628 (A.R. No. 294/1905).

1. [స్వ]స్తి శ్రీ లోక్కుళ-
2. .ḷికుḷు మ్బండు కలా చెల్వు-
3. [ప్ప]న[వె]గ్గెడ కదిత్యాన-

4. prabhugaḷa gōṣṭi [bi]rak ayi
[lō]-	4. ప్రభుగఱ గోష్ఠి[బి]రకయి[లో]-
5.vikrama rāmana maḷuvakka
dhū-	5. ...విక్రమ రామన మఱువక్కఱూ-
6. [r]ttan a -na bala dakaya
lō-	6. త్ర[క]న-న బల దకయ ఱో-
7. ṅkuḷa prākāra . m avu maḍu-
va ka-	7. ఙ్కుళ ప్రాకార. మవు మఱువ క-
8. yyambu lōna ēnugu taṅki-	8. య్యంబు లోన ఏనుగు తఙ్కి-
9. poḍici paḍiye [n]	9. పొడిచి పడియె[న్]

94

94

Date : 9th/10th cent. A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

Location : Mudivedu, Madana-
palli tq., Chittoor Dt.స్థలం : ముదివేడు, మదనపల్లి తా-
చిత్తూరు జి.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.640 (A.R.No.
309/1922).ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII
10.640 (A. R. No. 309/1922)

1. svasti śrī kalivade ja-
2. muni maganru śrī sa[ja]ḷa-
3. koḍuku gaṇḍara mut rāju-
4. vaidu[m]buḷa cēta[m] baṭṭa-
[m] kaṭṭa ba-
5. ḍi yē[li] kumu[ḷu] kayya[m]-
buna bo-
6. ḍici paḍiye lōṅkuḷāku

1. స్వస్తి శ్రీ కలివదె జ-
2. ముని మగఱ్ఱు శ్రీ స[జ] గ-
3. కొడుకు గఱ్ఱర ముత్ రాజు-
4. వైదు[ం]బుళ చేత[ం] బట్ట[ం]కట్ట బ--
5. డి యే[లి] కుము[ళు] కయ్య[ం]బున
బొ-
6. డిచి పడియె లోంక్కుళాకు.

95

95

Date : 9th/10th cent. A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

Location : Pullagantivaripalli,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.స్థలం : పుల్లగంటివారిపల్లి, మదనపల్లి తా-
చిత్తూరు జి.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.637 (A.R.No.
536/1906).ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
10.637 (A.R. No. 536/1906)

1. svasti [a]nēka samara sam-
gaṭṭanōpaladdha jaya-

1. స్వస్తి [అ]నేక సమర సంగట్టణోపలద్ధ
జయ-

2. lakṣmī samāliṅgita vakṣastala kalige trinētra- 2. లక్ష్మీ సమాలింగిత వక్షస్తల కళిగె
తిణేత్ర-
3. śrī [cava]mākula senāpati vīrā māharāju agri sutunru- 3. శ్రీ [చవ]మాకుల సేనాపతి వీరామాహ
రాజు అగ్రిసుతున్రు-
4. cāndaiti putr [malla] dēvu māganru [pagala dēsem ēgi-] 4. చాన్దైతి పుత్ర[మల్ల]దేవు మాగన్రు
[వగలదేశ మేగి]
5. [ē]lupakāla ēḷu vāṇḍu poḍici paḍiye 5. [ఏ]లువకాల ఏళు వాన్డు పొడిచి
పడియె

96

96

Date : 9th/10th cent: A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

Location : Rangasamudram,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.స్థలం : రంగసముద్రం, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.638 (A.R. No. 347/1922). ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
10.638 (A. R. No. 347/1922)

1. svasti śrī- 1. స్వస్తిశ్రీ
2. vaidumba muttu rājula- 2. వైదుమ్ముముత్తు రాజుల-
3. [su]trōdāra buddi [n]- 3. [సు]త్రోదార బుద్ధి[న్]-
4. [sō]ma grahaṇa.... 4. [సో]మ గ్రహణ....

97

97

Date : 9th/10th cent. A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 9/10 శతాబ్దాలు.

Location : Ramanayanikota,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.స్థలం : రామానాయనికోట, మదనపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10 634 (A.R. No. 327/1922). ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
10.634 (A. R. No. 327/1922)

1. [stya]ṅka samara.... 1. [త్య]నేక సమర...
2. kṣmīsamāliṅgita va... 2. క్షీసమాలింగిత వ...
3. .dumba mahārāju prithi..... 3. దుంబ మహారాజు ప్రిథి...
4. .koḍuku valleya. tri 4. కొడుకు వల్లయ. త్రి
5. ko. karaṇambu[na dāsi]- 5. కొ. కరణ [ణమ్ము దాసి]-
6. 6. ...
7. [na] poḍi.... 7. [న]పొడి ..
8.ku..... 8. ... కు ...

9. yē[mge]....
10. ku.....
11. [ṭti] vrā[se]-

98

9. యే [ంగె]...
10. కు
11. [ట్టి] వ్రా[సె]

98

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Gangireddipalli,

Madanapalli tq., Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramiah pantulu, SII 10.631 (A. R. No. 341/1922).

1. svasti śrī vīra-
2. mahārājula-
3. prithivi rājyañ cē-
4. ya lēmaṇḍaḷa śrī jaya-
5. mā[yi]re seraḷukumbaḷa-
6. ko[ḍu]ku kuḷḷammañ cē-
7. ra maḷgalambuna to-
8. rru koṇṇan poḍici-
9. peṭṭiñci paḍiye-
10. bī[rālō]kamb ēge

99

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : గంగిరెడ్డిపల్లి, మదనపల్లి తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10 631 (A. R. No. 341/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ వీర-
2. మహారాజుల-
3. ప్రథివి రాజ్యం-
4. య లేమాండళ శ్రీజయ-
5. మా[యి]రె శెరిలకుకుమ్మళ-
6. కొ[డు]కు కుళ్ళమ్మ డే-
7. ర మగ్గలమ్మన తో-
8. ర్రు కొణ్ణన్ పొడిచి-
9. పెట్టింజి పడియె-
10. బీ[రలో]కం జేగె

99

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location: Madanapalli, Chittoor Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu SII 10.622 (A.R. No. 288/1905).

1. svasti śrī mahārājula dha [r]-
mmuvuna brāhmaṇuḷ-
2. ve.ki [pā]ra candrādityunru
pasulaku-
3. [po]ḍici erāsi [vī]-
4. rālōkam[bu]-
5. saniye
6. ta.... ..
7. gāḷa....

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : మదనపల్లి, చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII, 10. 622 (A.R. No. 288/1905)

1. స్వస్తి శ్రీ మహారాజుల ధమ్ము[క]వున
బ్రాహ్మణుళ్-
2. వె. కి[పా]ర చంద్రాదిత్యున్రు పసులకు-
3. [పో]డిచి ఎరాసి [వీ]-
4. రలోకం[బు]-
5. సనియె
6. త.....
7. గాల.....

100

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Cippili, Madanapalli
tq., Chittoor Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pautulu, SII 10.624 (A.R.No.
296/1922).

1.dañca kere-
2. [yu]ṭṭu sūra gati naḍaci-
3. amaralōkamb ēṅge.

101

Date : 9th/10th cent. A. D.

Location : Ramanayanikota,
Madanapalli tq., Chittoor Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.630 (A.R.No.
326/1922).

1. svasti śrī [sē]vundūre....
2. [gonda] koḍuku aribha. me-
[ṇṭha] cō.
3. la gada[si] poḍici surāla-
[yam]b ēṅge

102

Date : 909 A. D.¹¹Location : Indrakila hill near
Bejawada, Krishna Dt.Sources : (i) Text and notes by
J. Ramaiah pantulu, ASPP
7.227-31.(ii) Text by the same editor,
SII 10.16 (A. R. No. 893/
1917).

1. svasti sarvvalōkāsraya-

111. Viṣṇuvardhana, son of Vikramāditya, is also known as Bhīma I of the Eastern Cālukya dynasty (892-922 A. D.). His 17th regnal year falls on 909 A. D.

100

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : చిప్పిలిమడుపల్లి, తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
624 (A.R. No. 296/1922)

1.దక్క కెఱె-
2. [యు]ట్టు సూరగతి నడచి-
3. అమలొకమ్మేఱె

101

కాలం : క్రీ.శ. 9/10 శతాబ్దాలు

స్థలం : రామనాయనికోట మహాపల్లి తా.
చిత్తూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
630 (A.R. No. 326/1922)

1. స్వస్తి శ్రీ[నే]వుణ్ణారె...
2. [గొండ] కొడుకు అరిభ మె[ణ్ణ] చో.

3. ల గద[సి]పొడిచి సురాల[యం]బేగె

102

కాలం : క్రీ.శ. 909

స్థలం : ఇంద్రకీల పర్వతం, బెజవాడ, కృష్ణా
జి.ఆధారాలు : (1) జ. రామయ్యపంతులు,
ASPP 7.227-31(2) ఓటో, SII 10.16 (A.R. No.
893/1917)

1. స్వస్తి సర్వలోకాయ-

2. śrī viṣṇuvarddhana mahārā-
jula- 2. శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజుల-
3. pravarddhamāna vijayarājya
samvatsa- 3. ప్రవర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్స-
4. rambuḷ padi ēḷ agunēṅṭa vik-
ramā- 4. రంబుళ్ పది ఏలగు నేట్ట విక్రమా-
5. dityatanaya śrī viṣṇuvardda-
prasādā[cca]- 5. దిత్తతనయ శ్రీ విష్ణువర్ధన ప్రసాదా
(చ్చ)-
6. tṭapākhyēna yindrakīlē... 6. ట్టపాఖ్యేన యింద్రకీలే...

103

Date : 914 A. D.¹¹²Location : Kotapadu, Koyilkunta
tq., Kurnool Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.620 (A.R. No.
675/1916).

1. ... rṣambu [886].....
2.nēla rāja mā-
3. nambu 44....vila ceṭa [yu]-
4. niki sākṣi prabhu [pa]ṇḍi
vāna gāvuna-
5. rasavviyu pōlama raṭṭiḍi yidi.
6. yambu.....ma....

104

Date : 925-50 A. D.¹¹³Location : Kosinapalli, Jammula-
madugu tq. Cuddapah Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.598 (A.R.Nos.
408 and 408A/1904).

111. Viṣṇuvarddhana son, of Vikramāditya, is also known as Bhīma I of the Eastern Cāḷukya dynasty (892-922 A. D.). His 17 th regnal year falls on 909 A. D.
112. Although the word śaka is lost in the ins., it might possibly have been dated in that Era.
113. This and the following 5 ins. are dated by M. Venkataramaiah. See Thrilinga, Silver Jubilee Issue, p. 354.

103

కాలం : క్రీ.శ. 914

స్థలం : కోటపాడు, కోయిల్ కుంట తా.
కర్నూలు జి.అధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
620 (A.R. No. 675/1916)

1. ... ర్షమ్ము [886]...
2. ... నేల రాజ మా-
3. నంబు 44... విల చెట[య]...
4. నకి సాక్షి ప్రభు[ప]ణ్డి వానగావుణ-
5. రసవియ్యము పోలమ రట్టిడి యిది.
6. యంబు...మ...

104

కాలం : క్రీ.శ. 925-50

స్థలం : కొసినపల్లి, జమ్మలమడుగు తా.
కడప జి.అధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII 10.
598 (A.R. Nos. 408, 408A/1904)

A. R. No. 408/1904.

1. svasti haridū[r]ddha-
2. rāvara bhujāsi bhā-
3. sura pracanḍa-
4. pra [gdū] ta diraka-
5. rakula nandana-
6. kāśyapa gōtra-
7. karikālānvaya-
8. śrīmat cōla-
9. mahārājn-
10. rēnāṇḍu ēlu [vē]-
11. lun ēlimgā-
12. turummunūḍla-
13. bādeyya raṭṭoḍlu-
14. gudlu ettiñciri-
15. vāri [penḍla]ṃbu.
16. māraka[ṇa]ru vā-
17. ri koḍuku-
18. cāmunḍeya-
19. satyābhi-
20. māni pē-
21. ṭṭiñce sā-
22. sana[b i]-
23. [di] gallu.

I

A. R. No. 408A/1904

24. svasti śrīmat-
25. tuṟu . nūḍla-
26. bādeya raṭṭo-
27. ḍlu kola nistā-
28. rakunḍu.

II

29. satyābhimāni-
30. cāmunḍeya-
31. vetṭiñce sā [sana]-

A.R. No. 408/1904

1. స్వస్తి హరిదూర్ధ[క]-
2. రావర భుజాసి భా-
3. సురప్రచండ-
4. ప్ర[గ్దు]త దిసక-
5. రకుల నందన-
6. కాశ్యప గోత్ర-
7. కరికాలాన్వయ-
8. శ్రీమత్ చోల-
9. మహారాజ-
10. రేనాణ్డు ఏలు[వే]-
11. లున్ ఏలింగా-
12. తులుమ్మునూర్డు-
13. బాదెయ్య రట్టోర్డు-
14. గుర్డు ఎత్తిళ్ళిరి-
15. వారి పెణ్ణంబు.
16. మారక[ణ]రువా
17. రి కొడుకు-
18. చాముణ్డెయ
19. సత్యాభి-
20. మాని పే-
21. ట్టిళ్ళె సా
22. సన[బి]-
23. [ది] గల్లు

I

A. R. No. 408A/1904

24. స్వస్తి శ్రీమత్-
25. తులు....నూర్డు-
26. బాదెయ రట్టో-
27. డ్డు కొల నిస్తా-
28. రకుణ్డు.

II

29. సత్యాభిమాని-
30. చాముణ్డెయ-
31. వెటిళ్ళె సా[సన]-

32. b idi gallu....
 33. ciati... ..
 34.
 35. li kartta....
 36. muduru....
 37. pedda ko dā ri....
 38. tonḍara vaṭṭa....
 39. lō.....
 40-44. (damaged)
 45. prajalaku_
 46. prāpunu prōpu-
 47. baṇuva. na-
 48. ru....ra....
 49. kīrtti prabhu-
 50. cōla raṭṭo-
 51. ḍi parahi-
 52. tuṇḍ itu-
 53. ṇḍu

III

54. satyābhimāni....
 55. ṇḍiya kattiṅce kanika[pom]-
 56. paṭṭambu [ita]ṇṇula gu....
 57. marē ni ka malya....nu gaṇa
 [pa]-
 58. tin da[ci] stiti celicina-
 59. vāṇḍu bhāraṇasi vraci-
 60. na vāṇḍu

105

Date : 925-50 A.D.

Location : Peddamudiyam, Jam-
mulamadugu tq., Cuddapah Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.596 (A.R. No.
352/1905).

32. బిది గల్లు....
 33. చె తి....
 34.
 35. లీ కర్తా....
 36. ముడురు....
 37. పెద్ద కొ దారి....
 38. తొణ్డర వట్ట-
 39. లో.....-
 40-44 (శిథిలం)
 45. ప్రజలకు-
 46. ప్రాపును ప్రోపు-
 47. బణువ.న-
 48. రు....ర.....
 49. కీర్తి ప్రభు-
 50. చోట రట్టో
 51. డి పరహి
 52. తు ణ్డతు
 53. ణ్డు

III

54. సత్యాభిమాని-
 55. ణ్డియ కట్టెకానిక[పొం]-
 56. పట్టంబు[త]ణుల గు....
 57. మరేనికమల్య.ను గణ[ప]-
 58. తిన్ ద[శి]స్తీతి చెటిచిన-
 59. వాణ్డు భారణసి వ్రచి-
 60. న వాణ్డు.

105

కాలం: క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం: పెద్దముడియం, జమ్మలమడుగు
తా. కడప జి.ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.596. (A. R. No. 352/1905)

1. [svasti] ariduddharavara bhujāsi-	1. [స్వస్తి] అరిదుద్ధరవరభుజాసి-
2 [pracaṇḍa pradyōta dinakara kula-	2. [వచ]ణ్ణ ప్రద్యోత దినకరకుల-
3. śyapagōtra karikālānvaya-	3. శ్యపగోత్ర కరికాలాన్వయ-
4. śrīmat cōla mahārājula....	4. శ్రీమత్ చోళ మహారాజుల....
5. [dē]vulu bedda....vvaru....	5. [దే]వులు బెద్ద....వ్వరు....
6.riri śaka varṣambulu....	6.రిరి శక వర్షంబులు....
7. avun ēṅṭi uttarāyaṇa samkrā [ṁti]-	7. అవునేట్టి ఉత్తరాయణ సంక్రా[ంతి]-
8. vō....vila....mapanu....	8. వో....విల....మపను....
9.rājamā....	9.రాజమా....
10.icciri.....	10.ఇచ్చిరి....
11-13. (illegible).	11-13. (అస్పష్టం)

106

106

Date : 925-50 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 925-50

Location : peddamudiyam, Jammulamadugu tq., Cuddapah Dt.

స్థలం: పెద్దముడియం, జమ్మలమడుగు తా. కడప జి.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.597 (A.R. No. 405/1905).

అధికారి: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.597 (A. R. No. 405/1905).

I

I

1. haridurdharāva [jā]-
2.[ra] pracaṇḍa pradyō di....
3.la nandaṇa kāśyapa gō....
4. ...lānvaya śrīmat cōla....
5.jalu velkanūri [ti]...
6.ḍi koḍukuna....
7.ni paṭṭambu ga....
8.ja mānaṃbu....
9.[badi]...

1. హరిదుర్ధ రావ [జా]-
2.[ర]వచణ్ణ ప్రద్యోది....
3. ...లనన్దన కాశ్యప గో...
4. ...శాన్వయ శ్రీమత్ చోల....
5. ...జలు వెల్కనురి [తి]...
6. ...డి కొడుకున...
7. ...ని పట్టంబు గా...
8.జ మానంబు....
9. ... [బది]....

II

II

10.ma dvi kala ru. .
11. kaṃbulu cā.
12. ṃgeya bōyu-

10. ... మ ద్వి కల రు...
11. ... కంబులు చా-
12. ంగెయ బోయు-

13. ṇḍunu śrī yte-
14. yari koḍuku-
15. maramayu-
16. muduṇḍu i nnēla-
17. ku vakraṃbu va-
18. cina vāru bhāraṇa-
19. si vṛaccina vāru-
20. karāyutuṇḍu kro-
21. cce.

107

Date : 925-50 A.D.

Location : Proddatur, Cubdapa
Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.595 (A.R. No.
466/1906).

I

1. svasti haridarddharāva bhu[jā]
si-
2. bhāsura pracanda pradyōti
ra....
3. dinakara kula nandana kāśy-
apa gō-
4. tra karikālānvaya....
5. hā rājul rēnāṇḍu ēlu vēluṇ
ēla-
6. sūryyagrahana stiti guṇḍa-
7. .vayya cōla....vēṇḍi .ti.
8. nadi pō.....
9. ru....
10.
11. kāla ra ra....pa si na va....
12. .gōtra....mula...

II

13. skarayya kumar kuṇṭha-
14. nūyini sākṣi nālugu-

13. ణ్డును శ్రీయై-
14. యరి కొడుకు-
15. మరమయు...
16. ముడుణ్డు ఇన్నేల-
17. కు వక్రంబు వ-
18. చిన వారు భారణ-
19. సి వ్రచ్చిన వారు-
20. కరాయతుణ్డు క్రొ-
21. చె.

107

కాలం : క్రీ. శ. 925-50

స్థలం : ప్రొద్దుటూరు కడప జి.

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.595. (A.R. No. 466/1906).

I

1. స్వస్తి హరిదర్దధారావ భుజాసి-
2. భాసుర ప్రచండ్ల ప్రద్యోతి ర...
3. దినకర కులనందన కాశ్యప గో-
4. త్ర కరికాలాన్వయ...
5. హా రాజుల్ రేనాణ్డు ఏలువేలువేల-
6. సూర్యగ్రహణ స్థితి గుణ్డు-
7. వ్యయ్య చోల...వేణ్డి...తి
8. నది పో.....
9. ఋ.....
10.
11. . కాల ర ర....పసి న వ...
12. . గోత్ర....ముల....

II

13. స్కరయ్య కుమర్ కుంఠ-
14. నూయిని సాక్షి చాలుగు-

- 15. stānāmbula vārunu dīni-
- 16. ki vakraṃbu vaccu vāru-
- 17. vēvur ggavilala bhāranā-
- 18. siyu vraccina vāru tō-
- 19. nṭayin il paṭṭu siddāyaṃbu-
- 20. reṇḍu gadyalu er vvōka punna-
- 21. ma[m] beṭṭu vāru.

108

Date : 925-50 A.D.

Location : Mutukuru, Pulivendla tq., Cuddapah Dt.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, as corrected by N. Lakshminarayana Rao in App. II, SII 10.594 (A.R. No. 51 1906).

- 1. śrī haridurdharāvara-
- 2. [bhū]jjāsi bāsura prasāṇḍa pradyōta-
- 3. [d i] n a k a r ā ku [lla] nandan kāśyappa gōtra ka-
- 4. [ri]kālānvaya śrīmat cōla ma[hā]-
- 5. rājullu rēnāṇḍ ēlu vēlu-
- 6. n ēla śrīmat bhikki rāju ni-
- 7. lpina thatti āpimanago-
- 8. rāvalak iccina nēla [nu]-
- 9. ṭa yiruvadi maṅu-
- 10. tuḍlu rājamānāmbu-
- 11. dīni yarivāṇāmbu pā-
- 12. ṇḍreṇḍu vuṭlu golugu-
- 13. dīniki vākrāṃbu vaccu [vā]-
- 14. ṇḍu bhāranāsiyu si[ddha]va-
- 15. ḍāmbunu mahana[ndi]....

- 15. స్తానంబుల వారును దీని-
- 16. కి వక్రంబు వచ్చువారు-
- 17. వేవుగ్గవిలల భారనా-
- 18. సియు వ్రచ్చిన వారు తో-
- 19. ణ్ణయి నిల్పట్టు సిద్దాయంబు-
- 20. రెణ్ణ గద్యలు ఎవ్వోకపున్న
- 21. మ[ం] బెట్టువారు.

108

కాలం : క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం : ముతుకూరు, పులివెండ్ల తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రా మ య్య పం తు లు, SII 10.594. (అనుబంధంలోని యన్. లక్ష్మీ నారాయణరావుగారి సవరణలతో). (A. R. No. 517/1906)

- . శ్రీ హరిదుర్ధర రావర-
- . [భూ]జ్ఞాసి బాసుర ప్రసాండ్ల ప్రద్యోత-
- . [ది] నకరా కు[ల్లా]నందన కాశ్యప గోత్రక-
- . [రి] కాళాన్వయ శ్రీమత్చోట మ [హా]-
- రాజుల్లు రేనాణ్ణు ఏలువేలు-
- నేల శ్రీమత్ భిక్కిరాజు ని-
- ల్పిన థత్తి ఆపిమన గొ-
- రావల ిచ్చిన నేల [ను]-
- ట యిరువది మణు-
- తుడ్లు రాజమానంబు-
- దీని యరివాణంబు పా-
- ణ్ణెణ్ణు వుట్టు గొలుగు-
- దీనికి వాక్రాంబు వచ్చు [వా]-
- ణ్ణు భారనాసియు సిద్ధ]వ-
- డాంబును మహాన[న్ది]....

16. vṛāścinā papāmbu....	16. వ్రాశినా పపాంబు....
17. vāṇḍu vṛāsinā vaṇḍu [na]-	17. వాణ్డు వ్రాసినావణ్డు [న]-
18. llayā kroccinā vaṇḍu ārutu.	18. ల్లయాక్రొచ్చినావణ్డు అఱుతు.
19. [re] vurllyaya haśca[rjyu]ṇḍu-	19. [రె] వుర్లలయ హాశ్చ[ర్జ్యు]ణ్డు-
20.bhē mā yu tō gājju ma ga-	20.భే మా యు తోగాజ్జు మ గ-
21. lla ma siri	21. ల్ల మ సిరి

109

Date : 925-50 A. D.

Location : Muddanuru, Jammula-
madugu tq., Cuddapah Dt.Source : Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.598 (A.R. No. 405/
1904).

1. [sva]sti haridurddharāva.....
2.dyōtara dinakara.....
3. śrīmat sōḍa mahā.....
4.malla ayya.....
5.sirumūra.....
6. [lē]yamayyarū āditya gri[ha-
m]bu-
7. [ni]lpi sūrjyagrahana nimi-
[tta]ṁbuna-
8. cōḍa mahārāju vēṇḍikoni yā-
9.[bha]ṭaralakun iccinad i
yyūri paduma....
10.ṇṭha yuttaraṁbuna rāja-
mānaṁ....
11. vrituḍḍu nēlayun okko gānu-
[gu]-
12. [n i]ccina dīniki vakraṁbu
vaccina vāru....
13. ra ṇ ā si y u śrīparvatambu
vracci....
- 14-18. (imprecatory verses).

109

కాలం : క్రీ. శ. 925-50.

స్థలం : ముద్దనూరు, జమ్మలమడుగు తా.
కడవ జి.అధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.598 (A.R. No. 405/1904)

1. [స్వ]స్తి హరిదుర్ధరావ....
2.ద్యోతర దినకర....
3. శ్రీమత్ సోడ మహా....
4.మల్ల అయ్య....
5.సిరుమూర....
6. [లే] యమయ్యను ఆదిత్యగ్ర[హం]బు-
7. నిల్పి సూర్యగ్రహణ నిమి[త్త]బున-
8. చోడ మహారాజు వేణ్డికొని యా-
9. ...[భ]టరలకు నిచ్చిన దియ్యూరి
వడుమ....
10.ణ్డు యు త్తరంబున రాజమానం....
11. వికుఱ్ఱు నేలయు నొక్కొగాను[గు]-
12. [ని]చ్చిన దీనికి వక్రంబు వచ్చినవారు....
13. రణసియు శ్రీపర్వతంబు వ్రచ్చి...
- 14-18. (కాపోక్తులు)

110

Date: c971 A. D.¹¹⁴

Locotion: Malepadu, Kamalapuram tq., Cuddapah Dt.

Source: Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.29 (A.R.No. 391/1904).

1. svasti śrī nitya-
2. vasuṣa pritivi valla-
3. bha mahārājadhīrāja paramē-
4. śvara parama bhaṭararā [yu]ttarō[tta]-
5. rābhividdhi pravaddhamāna-
6. śrīmat vallava rājula.....dē[vu]-
7. [lā] mūnūru nūlēra yēnūru viripa-
8. rīti nūṭenmandakunu icina [datti]-
9. nayakunaku tūmeṇḍu pralūnu [māne]-
10. ṇḍu neyunu mēyu su[ci] manusulaku-
11. [ru] . pralūnu āda māneṇḍunu neyu-
12. iccu varu....kala[ṇḍa]nāyyaya śīca....ya-
13. nū [a]mgarayyayu [mā]ḡgolla-ṇḍunu ketti [co]yya-
14. yu yeriya mādavayyayu [jō]-giyayu-
15. [dō]ḍa ciṃkayayu [dō]ḍa eḍayayu....

110

కాలం: క్రీ. శ. c971.

స్థలం: మాలెపాడు కమలాపురం తా. కడప జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.29 (A. R. No. 391/1904)

1. స్వస్తి శ్రీ నిత్య-
2. వసుష ప్రీతివి వల్ల-
3. భ మహారాజాధిరాజ వరమే-
4. శ్వర పరమభటారకా [యు]త్తరో[త్త]-
5. రాఖివ్రిధి ప్రవద్దమాన-
6. శ్రీమత్ వల్లవరాజుల....దేవు]
7. [లా] మూనూలు నూలేరా యేనూలు విరిప-
8. లీతి నూఁచెనమణ్ణకును ఇచిన [దత్తి]-
నయకునకు తూమెణ్ణ ప్రలూను [మానె]-
10. ణ్ణ నెయును మేయు సు[చి] మనుసులకు-
11. [రు].....ప్రలూను ఆద మానెణ్ణను నెయు-
12. ఇచ్చువారు....కల[ణ్ణ] నాయ్యయు శిచయ-
13. నూ [అ]ంగరయ్యయు[మా]గొల్లణ్ణను కెత్తి [చొ]య్య-
14. యు యెరియ మాదవయ్యయు [జో] గియయు-
15. [డొ]డ చింకయయు[డొ]డ ఎడయయు

114. A Kannada record of the same king contains the date 971 A.D. See ins. No. 104 studied by G. S. Gaj, HGOK, p. 159. In the absence of the date given by the editor, this is taken to indicate, in a very rough way, its date.

16. yalammayu [rē]riya cāmūṇḍi- 16. యలమ్మయు [రే]రియ చాముణ్డియును
yunu erṛa camu. ఎఱ్ఱ చము.
17. yayu guṇḍu śrīdarayayu ra- 17. యయు గుణ్డు శ్రీదరయ్యయు రమా
māpriyayu prittivi- ప్రీయయు ప్రిత్తివి-
18. yu erṛa vummayunu kujavi- 18. యు ఎఱ్ఱ వుమ్మయును కుజవియయు
yayu gorigonḍu [kēti]- గొరిగొణ్డు [కేతి]-
19. ..[ṇ ajja]ṇḍunu kariya mara- 19. [...ణజ్జ]ణ్డును కరియ మరమ్మయు
mmayu cīriyanayunu. చిరియనయును.
20. pa[m̄ba]yayu kēsariyu pu[li]- 20. ప[ంబ]యయు కేసరియు పు[లి]యయు
yayu [si]ḷugiṇḍu- [సీ]ళుగిణ్డు-
21. nu duggayyayu indōru nu[li] 21. ను దుగ్గయ్యయు ఇన్దోరు ను[లి]
iccina datti- ఇచ్చిన దత్తి-
22. dīnin aḷisina v ā ṇ ḍ u śrīpa 22. దీని నఱిసినవాణ్డు శ్రీప[వ్వ]తము
[rvva]tamunu bāranā. . ను బారనా....
23.[vi]lālānu brāhmaṇulanu 23.[వి]లలాను బ్రాహ్మణులను అఱిసిన ...
aḷisina....
24. ...kulastana ṁ aḷi 24.కులస్తన.... అఱి....
25. .. kunu e[ra]kunu v eli yaḷ 25.కును ఎ[ఱ]కును వెలియైమ
ma...
26.gaṇamgi nūṭa ye[ṇma]... 26.గణంగి నూట యై.[ణ్మ]....
27.dīni vrasī vāṇḍu- 27. ...దీని వ్రసీ వాణ్డు-
28.yō[gi]ju. 28.యో[గి]జు.

111

111

Date : 972 A. D.

కాలం : శ్రీ. శ. 972.

Location : Upparapalli, Cuddapah
tq., and Dt.

స్థలం : ఉప్పరపల్లి, కడప తా. కడప

Source : Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.836 (A. R. No.
325/1905).అధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.836 (A. R. No. 325/1905)

1. svastyaneka samara-
2. sa[m]ghaṭṭanōpalabdha-
3. vijayalakṣmī samāliṅgi-
4. ta viśāla vakṣastala bhuvā-
5. ṇa triētra śrīmat va[ydu]m̄ba-
6. mahārāju śaka varṣamma 8[.?]]

1. స్వస్థ్యనేక సమర-
2. స[ం]ఘట్టనోపలబ్ధి-
3. విజయలక్ష్మీ సమాలింగి-
4. త విశాల వక్షస్తల భువ-
5. ణ త్రినేత్ర శ్రీమత్ వ [య్దు]ంబ-
6. మహారాజు శక వర్షమ్మ 8 [?.?]-

9. kabbada kēsiyanna sēsina vāru 9. కబ్బద కేసియన్న సేసివారు ద ద్దయో
dantiyōvajanun abhinutācā- వజను నభినుతాచారియు మంగళ-
riyu mamgaḷa-

II

II

10. maṛiyunu malkoṇḍa cāmi[yu- 10. మఱియును మల్కొణ్ణ చామి[యుఱ]
ā] pēreyayu veppari siruvutti- వేరెయయు వెప్పరి సిరువుత్తిగాము
gā[m]u[ṇḍunu]- [ణ్ణను]-
11. mḷām[paḷli] kommaṇa gā- 11. మ్హాం[వళ్ళి] కొమ్మణ గాముణ్ణను [క]
muṇḍunu [ka]riyakaṇṭi vai- టియకణ్ణివై దుంబ రట్టొడియు పిచ్చలి
dumba raṭṭoḍiyu piccali vai- వై దుంబ-
dumba-
12. raṭa[ṭṭa]guḍiyu vuddini ko- 12. రట[ట్ట]గుడియు వుద్దినికొమ్మ[ణ]యు
mma[ṇa]yu vēnāṅṭi dāsu ya- వేనాణ్ణి చాసు యశంకారి యరిపులియు-
ḷamkāri yaripuliyu-
13. ra[m]k āḍinan aṃ[ḡ:m]bu- 13. ఱ[ం]కాడిన నం[గం]బున[ం]బట్టి
na[m] baṭṭi yāḷini maganin యాళిని మగని నొక్కొడు చమ్మిన
okkoḍu c a m p i n a daṇḍuvu దణ్ణువు లేదు-
14. aṭḷ okkoḍu c a m p a k a āḷi 14. అట్లొక్కొడు చమ్మ ఆళి ముక్కు
mukku deṛici kadapīnanu దెఱిచి కదపినను మిణ్ణక కదపినను-
15. maga daṇḍuvu aṛuvādi nālugu 15. మగదణ్ణువు అఱువాది నాలుగు గదె
gadye[ḷu]goṇu vāru diniki[m]- [కు] గొణువారు దీనికి [ం]బరిక్షలేదు.
barīkṣa lēdu-

113

113

Date : 991 A. D.¹¹⁶

క్రీ. శ. 991.

Location : Dongalasanī, hamlet
of Kuruguntapalle, Siddhava-
tam tq., Cuddapah Dt.

దొంగలసాని, కురుగుంటపల్లివారు,
సిద్ధవటం కడవ జి.

Sources : (i) Text and notes by M.
Venkataramaiah, Trillīḷga,

ఆధారాలు : (1) ము. వెంకటరామయ్య,
త్రిలిజ్గ రజతోత్సవ సంచిక, పుటలు
352-64 (A. R. No. 13/1939-40)

116. M. Venkataramaiah assigns Venkayā Cōḷa, the donor of the grant, to 950-95 A. D. His 41st regnal year thus falls on 991 A. D. The Annual Report of the Government Epigraphy Department states that the "characters employed are" of the 9th-10th century, A. D. K. Harshavardhana Sarma of the same Dept. observed that "the characters are of about the 9th century, A. D." (EI 33.27). He elaborates that "on

Silver Jubilee issue, pp.352-64 (ii) ౩. హర్షవర్ధన శర్మ, EI 33.27-31.
(A.R. No. 13/1939-'40)

(ii) Text and notes by K. Harsha ప్రధాన పాఠం: 'త్రిలింగ' ప్రకారం
vardhana sarma, EI 33.27-31.

Final Text: as in Trilinga

1. svasti cara[ṇa sarōru-	1. స్వస్తిచర[ణ సరోరు-
2. ha] vihata vi[lōcana tri]-	2. హ] విహిత వి [లోచన త్రి]-
3. lōcana pramukākila [pri]-	3. లోచన ప్రము కాశిల [ప్రి]-
4. thivīśvara kārita kāvērī[ti]-	4. ధివీశ్వరకారిత కా
5. ra karikāla kularatnapradīpā-	5. ర కరికాలకుల రత్నప్రదీ
6. hitāṃkuśa śrī veṃkayā cōla-	6. హితాంకుశ శ్రీ వెంకయాచోల-
7. mahārājula pattam[bu] ga-	7. మహారాజుల పట్టంబు [బు] గట్టిన-
ttina-	8. ప్రవర్ధమాన విజయరాజ్య సం-
8. pravarddamāna vijaya sam-	9. వత్సరంబు నశ్చాద్యది యొకొ-
9. vatsarambuḷ naḷpādyadi yoko-	10. టయగు నేటి చిట్టడి పెం-
10. ṭi yagun ēṇṭi cittādiḥ pem-	11. వునం దష్టమియు ఆదిత్య-
11. punaṃd ^b aṣṭamiyu āditya-	12. వరంబు నాణ్డు కుటువ-
12. varambu nāṇḍu kuṟuva-	13. భటరికి రెణ్డుకేవులు-
13. bhatariki reṇḍu rēvulu-	14. పొలగరుసు గాను-
14. pola garusu gānu-	15. వడుమటంగొణ్ణ[యు]గ-
15. paḍumaṭaṃ goṇḍa[<u>y</u>] ga-	16. రుసుగాను ఉత్తరంబుననే[ల]-
16. rusu gānu uttarambuna nē[<u>l</u>]-	17. కు గులువు డొంకలోవలి నే-
17. ku guruvuḥ ḍoṃka lōpali nē-	18. ల యెల్ల నవ్వక పరిహారువు ఇచ్చె-
18. la yella sarvva parihāruvu	icce-
19. śrī veṃkayā cōla maha-	19. శ్రీ వెంకయాచోల మహా-
20. raju teṃkaṇādiyūṇḍu komaru-	20. రాజు తెంకణాదియ్యుణ్డు కొమరు-

paleographic grounds, the present inscription has to be assigned to a date in the proximity of that of the Madras Museum plates of Balliya-Chōḍa, i. e., cSaka 850." (Ibid.) The few changes in the latter source

a. [ciṭṭa][suḍi pem b. puna- c. guṟuva

Another point of interest is that possibly for want of types for "ḷ" in the Telugu press, M. Venkataramiah employed "ḷj" instead throughout the text. Here ḷ is substituted for 'ḷj' after finding it to be correct from the EI sources.

21. ra bhīmuṇḍu pusi yilla
dālma-	21. ర భీముణ్డు పుసి ఇల్లదాల్మ-
22. nī dharmam ācamdrārkatāra-
kaṃbunu-	22. నీ ధర్మమాచంద్రార్క- తారకంబును-
23. vā[rddilucun uṇḍu]	23. వా[ర్దిలూచునుణ్డు]

II

II

24-25.	24-25.....
26. vāṇḍu	26. వాణ్డు
27. vāṇḍu barana[si]....li-	27. వాణ్డు బరన[సి]....టి
28. [na] vāṇḍu śrī parabbatam-
bu[na]-	28. [న]వాణ్డు శ్రీ పబ్బా తంబు[న]-
29. m gala liṅgambulan aḷi(si)-	29. మ గల లింగంబుల నటి(సి)-
30. [na]vāṇḍu [vuramurku]-	30. [న]వాణ్డు [వురముర్కు]-
31. nnanu galaṇḍu i sta-	31. న్నను గలణ్డు ఇస్త-
32. naṃbu gala vāru isā-	32. నంబు గలవారు ఇసా-
33. na śivulu	33. నశివులు
34-37. (imprecatory verses)	34-37. (శాపాక్షులు)

114

114

Date: 10th cent. A.D.
Location : Gurindagunta, Masuli-
patam tq., Krishna Dt.
Source : Text and notes by R.
Subbarao, JAHRS 1.81-85.

కాలం : క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దం
స్థలం : గురిందగుంట, మచిలీపట్నం తా
కృష్ణా జి.
అధారం : రా. సుబ్బారావు, JAHRS
1.81-85.

1. svasti rimaraju noguna sudra-
kuṇḍu gurinda guṇṭa-	1. స్వస్తిరిమరజు నొగున సుద్రకణ్డు
గురిన్ద గుణ్డు-
2. raṭṭoḍaki enu rukalu-	2. రట్టొడకి ఎను రుకలు-
3. nalva cimmanaku dramمامu
remiyaku dramمامu-	3. నల్వ చిమ్మనకు ద్రమ్మము రెమియకు
ద్రమ్మము-
4. devon ojjalakū mundu dramم-
amulu darapaku dramمامu-	4. దెవొనొజ్జలకూ మున్దు ద్రమ్మములు
దరపకు ద్రమ్మము-
5. siddhāyabu ḍakiri śrī salaku
baṃdumu vadla paṭṭu-	5. సిద్ధాయబు డకిరి శ్రీసలకు బందుము
వడ్లవట్టు-
6. nalvaru pannasa karur(pacu)
varu-	6. నల్వరు పన్నస కఱుర్ (పచు)వరు-
7. raṭṭoḍlun evvaṇḍ ēni rakṣiṇcu
vānida dharmمامu-	7. రట్టొడ్లు నెవ్వుణ్డేని రక్షిణ్చు వానిద
ధర్మము-

115

Date 10th cent. A.D.¹¹⁷
 Location : Vipparla, Narasaraop-
 eta tq., Guntur Dt.

Source : Text and short notes by
 J. Ramaiah pantulu, ASPP
 24.158-82.

I

1. svasti śrī prittivipati rājulla
 dēvu!a....munru pritivipatulla-
2. iccina pannaśā karu ve(m)g-
 gaḷa naḷu cāmuḷaku mōrayā-
 ku muṭṭaku muppadi marūtū
 kri racca mānambuna-
3. kulocin aṭṭi podopuḷu racca-
 kālu (u)rupenakālu purranūr-
 ullu mācūrullu rullu koṇḍa
 paṅu-
4. dēni ḷaccu vānru pañca mah-
 āpātaka sa[*myu]ktur agun

II

5. tēni rakṣiñci kuddipi vānru
 asvamēdhambuna pallambu
 kāñcun aḍugu aḍugu.

116

Date : 10th cent. A.D.
 Location : Ilaparru, G u d i wa da
 tq., Krishna Dt.

Source : Text by J. R a m a i a h
 pantulu, SII 10.35 (A.R. No.
 162/1918).

1.māsi[vr̥ō]ḷa badayāri-

117. This and the following three inss. are engraved in "old Telugu characters." They are assigned to the 10th century to be conservative although, on linguistic grounds, the first and last of them appear to be still earlier.

115

10వ శతాబ్దం
 స్థలం : విప్పర్ల గుంటూరు జి. తా.
 గుంటూరు జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, ASSP
 24.158-82

1. స్వస్తి శ్రీ ప్రిత్తివిపతి రాజుల్ల దేవుళ...
 ముఱ్ఱ ప్రితివి పతుల్ల -
2. ఇచ్చిన పన్నకా కరు వె[ం]గ్గకనలు
 చాముళకు మోరయాకు ముట్టకు
 ముప్పది మఱుతూ క్రిరచ్చ మానమున
3. కులొచినట్టి పొదొపుకు రచ్చకాలు(ఉ)
 రువెనకాలు పుట్టనూరుల్లు మాచూరు
 రుల్లు కొణ్డవలు -
4. దేని అచ్చువాఱ్ఱు పచ్చ మహాపాతక
 స[*యు]క్తు రగున్

II

5. తేని రక్షిణ్చి కుడ్డిపి వాఱ్ఱు అస్వమేధ
 మున పల్లము కాణ్చు నచుగు
 అడుగు.

116

కాలం : క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దం
 స్థలం : ఇలవర్రు, గుడివాడ తా. కృష్ణా జి.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
 10.35 (A.R. No. 162/1918)

1. .. మాసి[వ్రో]ల బదయారి-

2. koḍuku kadala dēvani icina
data[m̄].jaki pōḍi-	2. కొడుకు కదల దేవని ఇచిన దత[ం].
data[m̄].jaki pōḍi-
3. e ... mōḍālunu ilupāḍunum
penu[kōḍi]kaṛi .. nu-	3. ఎ...మోదాలును ఇలుపాడును పెను
[కోటి]కఱి...ను-
4....ēnu vuṭḷu vīḍu paṭu [vē]
lupu bhaja mūḍu vuṭḷu [vi]
rma_	4. ...ఏను వుట్లు వీడుపటు[వే]లుపు భజ
మూడువుట్లు [వి]మ్మట-
5.ba[ku] gālpariti barariyaku
vakra[m̄]bu rā[deṃ]cu-	5. ...బ[కు]గాల్పఱితి బఱరియకు వక్ర
[ం]బు రా[దెం]చు-
6. vēvura brāhmaṇulanu vē gavi-
lalanu vē guḍḷuḷanu-	6. వేవుర బ్రాహ్మణులను వేగవిలలను వే
గుడ్డుళను-
7.lacina vāṇḍu gāvucu[t]
117	7. ...లచిన వాణ్డు గావుచు[త్]
117

Date : 10th cent. A.D.

Location : Kotitirdham, Atmakur
tq., Nellore Dt.

Source : Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venu-
gopala chetty, NI 1.245.

కాలం : శ్రీ. శ. 10వ శతాబ్ది

స్థలం : కోటితీర్థం, ఆత్మకూరు తా.
నెల్లూరు జి.

ఆధారం : ఎ. బటర్ వర్థు, వి. నేణుగోపాల
చెట్టి, NI 1.245.

1. svasti śrī niḍu gaṇi....bōga
kāma-	1. స్వస్తి శ్రీ నిడగణి...బోగకామా-
2. tikunḍ ai vidhātruṃ gānam
bōyina vidhā.-	2. తి కుండె విధాత్రుం గానం బోయిన విధా.-
3. ṇḍu .n vipruḍ indula kōry-
uṇḍ avu gāvum peṇna-	3. ణ్డు .నీ ఈవిప్రుడిన్దుల కోర్కుణ్డువుగావుం
వెణ్డు-
4. dakṣina bhāgaṃbuna niḍu
kōṇḍi dēvāṇḍi kōṭīśvaram-	4. దక్షిణభాగంబున నిడుకోణ్డిదేవాణ్డి కోటి
శ్వరం-
5. bunan uṇḍi haraṇi mṛgaṃba
.y tapambu sēyumu bōm a-	5. బుననుండి హరణి మృగంబ .య్ తపంబు
సేయుంబో మ-
6. nina vacci tapambu sēsinam
dēvaru pratyakṣaṃb ayi	6. నిన వచ్చి తపంబు సేసినం దేవగు ప్రత్య
క్షంబయ

(incomplete)

118

(అనమగ్రం)

118

Date : 10th cent. A.D.^{T18}

కాలం : శ్రీ. శ. 10వ శతాబ్ది

Location : Arakatavemula, Pro-స్థలం : అరకటవేముల, ప్రొద్దుటూరు తా.
ddatur tq., Cuddapah Dt. కడప జి.

Sources : (i) Text and short notes ఆధారం : (1) బ. రామయ్యపంతులు, AS
by J. Ramaiah pantulu, ASSP PP 24.158-162
24.158-162.

(ii) Text by the same editor, (2) బ. రామయ్యపంతులు, SII 10.604
SII 10.604 (A.R.No. 474/1904) (A. R. No. 474/1904).

Final Text : as in SII. 119

ప్రధానపాఠం : SII ప్రకారం.

<p>1. svasti śrī vallabha mahārājā-
dhirā ja paramahē bhattara
[la]pri-thiviḥ rājya-</p>	<p>స్వస్తి శ్రీ వల్లభ మహారాజాధిరాజ
పరమహేభట్టార[ళ] ప్రిథివి రాజ్య-</p>
<p>2. ñ cēya[n] perbāṇa^c va[m]śa-
bhujā[m]ga di^d bhūpādityula
kaḍā[n] va[m]ganūrla caruva
śarmma putra-</p>	<p>2. శ్చేయ[న్] పెర్బాణ వ[ం]శ భుజ[ం]
గది భూపాదిత్యుల కడా[న్] వ[ం]గ
నూల్ల చరువశమ్మ౯ పుత్ర-</p>
<p>3. vinna śarmmaḷaku nidugaṭam
buna pannaśa icciri vēguḷū-
lupe[nru] kōlu^c nakakōḷu kac-
caṛlu i nnalvuru sāksī-</p>	<p>3. విన్న శమ్మ౯ళకు నిడుగటంబున పన్నళ
ఇచ్చిరి వేగుకూల్లు వెణ్ణుకోలు వక
కోళు కచ్చల్లు ఇన్నల్లురు సాక్షి-</p>

II

II

<p>4. dīnikī^f vakrambu vaccu vān-
ru pañca mahāpātaka sayyu-
ktunr agu[n]</p> | <p>4. దీనికి వక్రంబు వచ్చు వాన్లు పఞ్చ మహా
పాతక సయ్యుక్తున్ గు[న్]</p> |
|--|--|

5-7. (imprecatory verses)

5-7. (శాపోక్తులు)

119

119

Date : 1006 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1006

Locaction : Chebrolu, Tenali tq.,
Guntur Dt.

స్థలం : చేబ్రోలు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

Source : Text by K. V. Subrah-ఆధారం కె. వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు,
manya Aiyar, SII 6.102 (A.R. SII 6.102 (A. R. No. 145/1897)
No. 145/1897).

119. The different readings in ASPP are :

a. paramahē vara	b. pritivi	c. perbāṇa
d. bhujamgadi	e. penrukōḷu	f. dēniki

1. svasti śrī sakaḷa bhuvana 1. స్వస్తిశ్రీ సకల భువన[వ]-
[va]-
2. llabha śrīmad āhavamalla dē- 2. ల్లభ శ్రీమదాహవమల్ల దే-
3. va śrīpādapadmārēdhaka pa- 3. వర శ్రీపాదపద్మారాధక పరమ-
rama-
4. nḍaḷasādhaka sakaḷajagad u- 4. ణ్డళసాధక సకళ జగదు-
5. ttamsa vippravamśāḷamkāra 5. త్తంస విప్ప్రవంశాలంకార సత్తి-
satti-
6. ganamkakāra sāhityavidyāni- 6. గనంకకాల సాహిత్యవిద్యానిధి-
dhi-
7. vinayaratnāmbudhi śamkara- 7. వినయరత్నాంబుధి శంకరశింకర
kimkara komka-
8. nabhayamkara sama[dā]rāti. 8. నభయంకర సమ[దా]రాతి మత్తమా-
mattamā-
9. tamga mastakasthaḷavidāra 9. తంగమస్తకస్థళవిదార దారుణ-
dārūṇa-
10. kharanakharapamjara sāman. 10. ఖరనఖరపంజర సామనవ-
tava-
11. jrapamjara nijabhujaparākr- 11. జ్రపంజర నిజభుజపరాక్రమ[ని]-
ama[ni]-
12. rjitapratimalla durggatraya- 12. ర్జితప్రతిమల్ల దుర్గ్గత్రయమ-
ma-
13. lla parabaḷajaḷanidhikabaḷa- 13. ల్ల పరబళజళనిధికబళ-
14. nabaḍavānalōdamgadāvāna - 14. నబడవానలోదంగ దావానల-
la-
15. vājikuḷamaḷabhānu.... 15. వాజికుళ కమళభాను . .
16. svasti śāka varṣa- 16. స్వస్తి శకవర్ష -
17. mḃulu dombha- 17. ంబులు దొమ్మ-
18. nūṭa yiru- 18. నూట యిరు-
19. vadi yenmidi_ 19. వది యెన్నిది-
20. yavu parābha- 20. యవు పరాభ-
21. va samvatsaramḃu- 21. వ సంవత్సరంబు-
22. nam bayala nambi- 22. నం బయల నంబి
23. yadi pōyi- 23. యది పోయి-
24. na dannaḍa ye- 24. న దన్నడ యె-

25. nmamdala reṇḍu gō-
 26. ṭaluṃ gālci va[cci]-
 27. ceṃbrōla vidī[si]-
 28. [ko]marasvāmi-
 29.niki mro[kki]-
 30. velanāṅṭi....ṅṭa-
 31. racaru mutti...
 32. [cā] valla ru...
 33.
 34. vēgi nāṅṭik e-
 35. [vva]ru rājul aṅri-
 36. vāruṃ bhūrvva sthi-
 37. tim dappaka pā-
 38. liṃcu vāru dī-
 39. ni[n da]ppina vāru-
 40. prayāga vāra-
 41. nāsi yaḷi-
 42. sina varā...
 43.-44. (imprecatory verses)

120

Date : 1008 A.D.

Location : Veluru, Narasaraopeta
 tq., Guntur Dt.Source : Text and date by J.
 Ramaiah pantulu, as revis-
 ed in the App. II by N. Laksh-
 minarayana Rao, SII 10.4 (A.
 R. No. 431/1915).

1. svasti śrī śubha śakha varuṣa-
 ṃbulu-
 2. 925 [uttarāya]ṇa saṃkrāṃ-
 3. tithi aṃdu vēṅūri pariccēda
 cikka bhīma-
 4. rājulu mūlastānaṃ sōmanātha
 dvaraku-

25. న్మందల రెణ్డుగో-
 టలుంగాల్చి వచ్చి]-
 27. చెంబ్రోల విడిసి]-
 28. [కొ]మరస్వామి-
 29. ...నికి మ్రొక్క]-
 30. వెలనాణ్టి...ణ్టి-
 31. అచరు ముట్టి...
 32. [చా]వల్ల రు...
 33.
 34. వేగి నాణ్టి కె-
 35. [వ్వ]రు రాజులై రి-
 36. వారుం భూవ్వకాస్థి-
 37. తిం దప్పక పా-
 38. లించువారు దీ-
 39. ని[న్ద]ప్పిన వారు-
 40. ప్రయాగ వార-
 41. చాసి యళి-
 42. సిన వరా
 1-44. (శాపాస్త్రములు).

120

కాలం : క్రీ. శ. 1008.

స్థలం : వేలూరు, నరసారావుపేట తా.
 గుంటూరు జి.ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు SII 10.4-
 యన్. లక్ష్మీనారాయణగారి సవరణ
 లో (A. R. No. 431/1915)

1. స్వస్తి శ్రీ శుభ శక వరుషంబులు-
 2. 925 [ఉత్తరాయ]ణ సంక్రాం-
 3. తిథి అందు వేణూరి పరిచ్చేద చిక్క-
 భీమ-
 4. రాజులు మూలస్తానం సోమనాథ దేవ
 రకు-

6. havi bali arccanādulakum
bettina vritti-	5. హవిబలి అచ్చనాదులకుం బెట్టినవ్రీతి
6. kha 7 ī stānāpati sūrēsvara
pamḍittulu-	6. ఖ7 ఈ స్తానాపతి శూరేశ్వరపండితులు-
7. putrumḍu sōmanāthamḍu āta-
niputrā-	7. పుత్రుండు సోమనాథండు ఆతని పుత్రా-
8. nu pautrikamū eppuḍūnu ārā-
diṃcu-	8. ను పౌత్రికమూ ఎప్పుడూను ఆరారించు-
9. vāru ācamḍrārkastāyi nām
(gām)...	9. వారు అచంద్రార్కస్తాయి నాం(గాం)..
10-11. (imprecatory verses)	10-11. (శాపోక్తులు)
12. ...ī vṛtti evvāṃḍ ēni apaha-
rimci-	12. ...ఈ వ్రీతి ఎవ్వాంఁడేని అపహరించి-
13. na vāni pitṛpitām̄mahulu 60
vēl ēṃḍlu nayaka-	13. న వాని పితృపితామహులు 60
వేలేండ్లు నయక-
14. narakānam paduduru	14. నరకానం పడుదురు.

121

121

Date : 1018 A. D.¹²⁰

కాలం : క్రీ. శ. 1018.

Location : Eduvalapalem, West
Godavari Dt.

స్థలం : ఏడువాడలపాలెం, పశ్చిమ గోదా
వరి జి.

Source : Text and short notes by
P. Venkata Subrahmanyastry,
RPS. pp. 187-189.

ఆధారం : పై. సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి, R P S
187-189.

1. svasti sa(kā)la budha(ja)na
samstūyamāna sūryyavamśōd-
bhā-

1. స్వస్తి స(కా)లబుధ(జ)న సంస్తూయ
మాన సూర్యవంశోద్భా-

2. (va)rāma bhāṭṭarakā varap-
rasādalabdha rāja(bhīṣē)kā
samppeti(lā)adhva-

2. (వ) రామభట్టారకావరప్రసాదలబ్ధ
రాజా(భీషే)కా సంపెటి(లా)అధ్వ-

120. This Copper-plate grant is full of mistakes. Circular brackets are used by the editor without any indication as to whether they are all corrections suggested by him. The normal practice is to use them to suggest corrections. The square brackets indicate that the letter(s) are doubtful and an asterisk points that the letters are supplied by the editor. This particular editing method is a clear departure from the norms established by convention."

3. ja pī tāmbarapati garu(ḍa)da-
pyana dhvaja mā(du)pura-
paramēśva-
4. (ra vē) ṁgīpura brahma (ghō)
ṣaṇḍāśrayā śrīmat māḷāyādhi-
pati-
5. yāyṇa varū (kā)mārāju śrīm-
mat eṛamārāju śrīma-
6. t yinmaḍi beḍamṅga rāju śrī-
mmāt (śō)ḍapa rāju śrī-
7. māṭ kaliyuga kanna rā(jū)-
śrīmat mārṇvāla garuḍa-
8. ṇḍu svasti sakābdambul dōm-
bha nūṭā nalvodi yagunēṇṭhi-
9. (je)ṣa māsammanna kṛṣṇa-
pakṣam navamī ādityavāram
svasti śrīma-
10. tu māḷāyādhipati yayna cōḍa-
ya rājuḷu paḍavālu-
11. naḍapa nēyaku(naku) agra-
hārambula (tō)ḍi pāḍi yicci-
12. agrahā(ra)ṁbā kānu gava
ceṛavulu ḍaya cēsi yi-
13. ccina sā(sa)namu pūrvvataḥ
pōṁgāṭṭāvi sīma-
14. ma sīmam nairatyataḥ ka(vu)
rūḍi sīmama sīmam-
15. daksinataḥ garivīḍi sīmama
sīmam a(ṇa)yataḥ-
16. rēṁgula ceṛuvu simama sīm-
am paścimitaḥ pōtipūṇni-
17. sīmama sīmam yīśānyataḥ
vōṁkālapūṇḍi sīmama sīmam-
18. pūrvvataḥ sintela modatsa sī
(ma) sīmam dakṣinataḥ pā-
- జ పీతాంబరపతి గరు(డ)దవ్యన ధ్వజ
మా(దు)పుర పరమేశ్వ-
- (ఠ వే)ం గీ పుఠ బ్రహ్మ(ఘో)ష రా
శ్రయా శ్రీమాత్మాశాయాధిపతి-
5. యాయ్న వరూ(కా) మారాజు శ్రీమ్మ
తెఱమారాజు శ్రీమ-
- త్ యిన్మడి బెడంఁగ రాజు శ్రీమ్మాత్
[శో]డపరాజు శ్రీ-
7. మాత్ కలియుగ కణ్ణరా[జూ] శ్రీమత్
మావ్యూల గరుడ-
- ణ్ణ స్వస్తి సకాబ్దింబు ల్లోంభనూటా
నల్వొదియగు నేటి-
9. (జె)షమా సమ్మన కృష్ణ పక్షం నవమీ
అదిత్యవారం స్వస్తి
10. తు మశాయాధిపతి యయ్న చోడయ
రాజులు పడవారు -
11. నడపనేయకు(నకు) అగ్ర హోంబు ల
(తో)డి పాడి యిచ్చి-
12. అగ్రహ(ర)ంబ కాను గవచెఱువు లు
డయ చేసియి-
13. చ్చిన సా(స)ము పూర్వవతః పొం
గాట్టావి సీమ-
14. మసీమం నైరత్యతః క(వు)ఱూది సీమ
మ సీమం-
15. దక్షిణతః గణివిడి సీమమ సీమం అ(ఞ)
యతః-
16. రేంగుల చెఱువు సీమమ సీమం పశ్చిమతః
పోతిపూణ్ణి -
17. సీమమ సీమం యీశాన్యతః వోంకాల
పూణ్ణి సీమమ సీమం-
18. పూర్వతః సిన్తెల మొడత్స సీ (మ)మ
సీమం దక్షిణతః పా-

19. ḍava sīmama sīmam dīnin- 19 డవసీమమ సీమం దీని నెడపక నడిపిరేని
eḍapaka naḍapir ēni ārūdivē- ఆఱూది వే-
20. i ēṇḍa svarggammunan uṇḍam 20. తేణ్ణ స్వగ్గమ్మున నుణ్ణంగా మ్మరు దీని
gānturu dīnin erapir ēni vēyi- నెఱపిరేని వేయి-
21. seruvulu vēyi gā(vi)lala vēyi 21. సెఱువులు వేయిగా(వి)లల వేయి గు
guḷlanu yu- క్లను యు-
22. ttarayāna sa(kranti)n arisina 22. త్తరయానన(క్రన్తి) నఱినినవారు
vāru aruvadi vēl ēṇḍlu- అఱువదివేలేండ్లు-
23. naraka yōnin uṇḍuduru dīni 23. నరకయోని నుణ్ణదురు దీని గావెడ
gapeḍa vāru (tā)mmi- వారు (తా)ం మ్మి-
24. ṇḍla varu- 24. ణ్ణవరు-
25. daṇḍe(ṇa) kētana pōtana kan- 25. దణ్ణె(ణ)కేతన పోతన కణ్ణమ యిన్న
nama yi nnavuru ga [*va]. ల్వురు గ[వ*]-
26. ceṇḍulaku adhipatulu 26. చెఱువులకు అధిపతులు.

122

122

Date : 1023 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1023

Location : Jagdalpur, Bastar,
Madhya Pradesh.స్థలం : జ గ ద ల్పూరు, బస్తార్, మధ్య
ప్రదేశ్.Source : Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.643 (A.R.No.249/
1908).అధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
643 (A. R. No. 249/1908)

1. svasti..... 1. స్వస్తి.....
2. vṛṣaka dāti..... 2. వృషకదాతి...
3. [va]t samvarambu..... 3. [వ]త్ సవరంబు...
4. vatsarambu 945 rudhirōḍgāri- 4. వత్సరంబు 945 రుధిరోద్గారి-
- 5 ...varamu vajśākha suddha 5. ...వరము వైశాఖ శుద్ధ [క]-
[క]-
6. br̥haspativāramu 6. బృహస్పతివారము-
7. svasti sahasraphaṇāmaṇi- 7. స్వస్తి సహస్రఫణామణి-
8. kirananikarāvabhāsura nā- 8. కిరననికరావభాసుర నా-
9. gavamaśōḍbhava bhōgāvātipu- 9. గ వంశోద్భవ భోగవాటిపు-
10. raparamēśvara viśādajaya_ 10. ర పరమేశ్వర విశదజయ-
11. paṭupaṭahagāmbhīryyayaśō- 11. పటుపటహగాంభీర్యయశో-

12. lāṃkaritadaśadīśāntarāḷa-
dhē-	12. లాంకరిత దశదిశాంతరాళ డే-
13. nuvavyāghralāṃchana cinda	13. నువ వ్యాఘ్రలాంఛన చింద-
14. kuḷatiḷaka kamalabhākṣa-	14. కుళతిళక కమలభాక్ష-
15. ra mahāmahēśvara i....[ka]-	15. ర మహామహేశ్వర ఇ....[క]-
16. maḷasēvi[ta] kimjalkapu-	16. మళసేవి[త] కింజల్కపు-
17. [ṃja]piṃjaritabhramarāya-	17. [ంజ]పింజరిత భ్రమరాయ-
18.mānul aiyṇa śrīmat-	18.మానులై య్ను శ్రీమత్-
19.ti bhūṣaṇa mahārājulā-	19.తి భూషణ మహారాజులా-
20.viddini bavvara nām-	20.విద్దిని బవ్వర నాం-
21.	21.

123

123

Date : 1023 A.D.¹²¹

కాలం : క్రీ. శ. 1023

Location: Sannamuru, Podili tq.,
Nellore Dt.

స్థలం : సన్నమూరు, పొది
నెల్లూరు జి.

Sources: (i) Text and short notes
by A. Butterworth and V.
Venugopal chetty, NI 3.1202-
1203 (A.R. No. 99/1947-'48).

ఆధారాలు: (i) ఎ. బటర్వర్థు, వి. వేణుగో
పాలచెట్టి, NI 3. 1202-1203 (A.R.
No. 99/1647-48).

(ii) Text and short notes by
M. Somasekhara sarma, Bh
5.796.

ii) మ. సోమశేఖరశర్మ, 5. భా. 796.
ప్రధాన పాఠం: భా. ప్రకారం.

Final Text: as in Bh.¹²²

1. svasti sakaḷa jagatrayā-	1. స్వస్తి సకళ జగత్రయా-
2. bhivandita surāsurādhiśa pa-	2. భివన్దిత సురాసురాధీశ ప-
3. ramēśvara pratihārīkṛita ma-	3. రమేశ్వర ప్రతిహారికృతమ-
4. hābalikulōdbhava kṛṣṇadhva-
ja-	4. హాబలికులోద్భవ కృష్ణధ్వజ-
5. virājita paiśācikapataha[ghō?]	5. విరాజిత వైశాచిక పటహా [ఘో?]-

121. In the first sources (NI) the numerals occur as śaka 890 or 968-9 A.D. In the Annual Report on Epigraphy for 1947-'48, published in 1955, the above date was corrected to śaka 93 (o) on Friday, April 23, 1008 A. D. M. Somasekhara Sarma reads the numerals as (śaka) 945 or 1023 A. D. His date is accepted by the latest writer V. Yasoda Devi in her doctoral dissertation, JAHRS 23.23.

122. M. Somasekhara Sarma did not re-read the first ten lines. The differences in NI version are :

6. [ṣa*]na vṛṣabhalāñchana na nda- 6. [వ*]ణ వృషభలాఞ్చన నన్ద-
7. girinātha paṛigi pura para mē- 7. గరినాథ పటిగి పురపరమే-
8. [śva]ra bāṇavōl gaṇḍa bali-ku- 8. [శ్వ]ర బాణవోల్ గణ్డ బలికు-
9. lārjjuna gaḷu saṅḍiyaṇuva- 9. లాఱ్జున గలు సణ్డియణువ-
10.dina.ci(?) śrīmat (?) - 10. దిన. చి(?) శ్రీమత్ (?) -
11. aggaparāju saṃvasara 94[5]-* 11. అగ్గపరాజు సంవసర 94[5]-
12. yagun eṅṭi vaiśākha puṇṇa- 12. యగునేట్టి వైశాఖ పుణ్ణమ శు-
ma^b śū-
13. kravārambu nāṇḍu srannag-ūri [aga]- 13. క్రవారంబు నాణ్డు స్రన్నగూరి [అగ]-
14. stiśvara bhaṭaraniki pedda rājya-^c 14. స్తీశ్వర భటరనికి పెద్దరాజ్య-
15. nayu(?) koṇḍu(?)ka rājyana cētaṃ goni i-^d 15. నయు(?) కొణ్డు(?)కరాజ్యన చేతం
గొని ఇ-
16. ccina bhūmi iruvodi nālugu ma-^e 16. చ్చినభూమి ఇరువొడి నాలుగు మ-
17. [ru]turla nēla pedda rājyan-
ayu^f koṇḍu(?) - 17. [ఱు]తుర్ల నేల పెద్దరాజ్యనయు
కొణ్డు(?) -
18. [ka]rājya....nati bhōgamu(?) na.^e 18. [క]రాజ్య....నతి భోగము(?) న.
19. pava...[sā*]kṣi dēsa raṭṭa-
ḍi-^h 19. పవ.....[సా*] క్షి దేశ రట్టడి-
20.ri mādhā....ⁱ 20.రి మాధ.....
21. ...na yu ci...ⁱ 21. ...నయు చి.....
22. ...sanmamdhambu-^k 22. ...సన్మంధంబు-

- a. svasta [890] b. puṇṇami
c. rājyana d. ...Yu koṇḍuka rājyānāṃ cētaṃ gōn-
e. iruvōdi nālugu f. ...ājyānayu
g. [ka]rājyānayu santati bhōgamu naḍa-
h. pē vāru dīnīki sākṣi jēsa raṭṭaya-
i. yu māṅupūri tikkanayu...
j. kallekāyu vīri ubhayasanmadhabu-
k. na vrāsina vāru tippamayum [sva]dattam-

23. ...mayya¹ (from here to the 23.మయ్య (ఇక్కణ్ణుంచి 23వ
end of line 26 imprecatory పంక్తి వరకూ శాపోక్తులు)
verses)^m

124

124

Date: 1038 A.D.

•లం : క్రీ. శ. 1038

Location: Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

స్థలం ద్రాక్షారామం, రామచంద్రపురం
తూర్పు గోదావరి జి.

Source: Text by H. Krishna sastry, SII 4.1014 (A.R. No. 189/1893).
అధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి SII 4.1014
(A. R. No. 189/1893).

1. svasti sakābda[m*]bu [9] 60 1. స్వస్తి సకాబ్దం*బు [9] 60 దది పట్ట
dadi paṭṭalaka celvaya bhīmī-
svaradēvarakun iccina yāk-
haṇḍa vartti diviya 1 dīniki [యా]
[yā]candra-
లక చెల్వయ భీమీస్వర దేవరకు నిచ్చిన
యాఖణ్ణ వత్తికదివియ 1 దీనికి [యా]
చన్ద్ర-
చంద్ర-
2. rkkamu neyi sariyiṃcuvāru 2. క్కము నెయి సరియించువారు చామి
cāmiya bōyu tōḍi yārvvuru యబోయు తోడి యావ్వుకరు బోల-
bōla vasamuna peṭṭina gorī- వసమున పెట్టిన గొటియలు 50
yalu 50 nē [mā]na 1 [ī]- నేమాన 1 [ఈ]-
3. celvaya yākāśakṣētrapāliniki 3. చెల్వయ యాకాశక్షేత్ర పాలినికీ
yiccina saṃdya diviyalu reṇṭi- యిచ్చిన సంద్య దివియలు రెణ్ణి యా
yācandrarkkamū neyi sarimcu చన్ద్రక్కము నెయి సరించువారు
vāru yī bōla vasamu- యా బోల వసము-
4. na peṭṭina gorīyalu [2] 5 nēti 4. నపెట్టిన గొటియలు[2] 5 నేతి యడ్డ
yaḍḍa mana 1 celvaya yī- మన 1చెల్వయ యాకోమట్ల వసమునా
kōmaṭṭa vasamunā yācandrar- యాచన్ద్రక్కము యాకాశక్షేత్ర
kkamu yākāśakṣētrapalu ni- పలు ని-
5. vēdyamu [sa]ri[m*]ppaṃ gala 5. వేద్యము[సరి]ం*ప్పం గలవరు దివస
varu divasa paḍi daguṃprala పడి దగుం ప్రల కుం* చాలు 3 వప్పు
ku[m*]cālu 3 pappu ma 1 nē మ 1 నే పుటి[1] వీని సరియింపుం
puri [1] vīni sariyiṃppaṃ 'గొ.....
go.....

1. (vā).

m. lines 24-26 are not read.

6. ralu celvaya bhīmīśvarā mahādēvara guḍi mī[ndi] reṇḍu dhvajamulu yācandrar-
kkamu kaṭṭuna veṭṭiyu vella
putta-
6. రలు చెల్వయ భీమీస్వర మహాదేవర
గుడి మీ[న్ది]రెణ్డు ధ్వజములు యాచన్ద్ర
క్కాము కట్టున వెట్టి యు వెల్ల
పుట్ట -
7. mu ya[rū]nelala yakka[pō]ri
[sa]riyimcu varu ḍakaremi
kōmatlu.
7. ముయ[లు]నెలల యక్కా[పో]రి
యించు వరు డకరెమి కొమట్లు.

125

125

Date : 1043 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1043

Location : Valiveru, Tenali tq.,
Guntur Dt.

స్థలం : వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు

Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.6 (A. R. No.
673/1920).అధారం : రామయ్య పంతులు,
SII. 106 (A. R. No. 673/1920)

1. svasti śāka varṣāmbula 9[6]5
n ēṇṭi su-
1. స్వస్తి శకవర్షంబుల 9[6]5 నేణ్డి సు-
2. bhānu saṃvatsaramunan utta-
rāyaṇa-
2. భాను సంవత్సరమున నుత్తరాయణ-
3. nimittamunan a[gggra]hāramu
velanā-
3. నిమిత్తమున స[గ్గ]హారము వెలనా-
4. ṇṭi valivēri tripuruṣa dēvara-
ku-
4. ణ్డి వలివేరి త్రిపురుష దేవరకు-
5. n ācamḍrārkkam akhaṇḍa
vatti di[vi]yalu-
5. నాచండ్రాక్క మఖణ్డ వత్తి ది[వి]
యలు-
6. mūṇṭiki danḍanāyaka tikka-
payya nāya-
6. మూణ్టికి దణ్డనాయక తిక్కపయ్య
నాయ-
7. kul iccina goriyalu nūṭa yēṃ-
bhadi vī-
7. కు లిచ్చిన గొటియలు నూటయేంభది వీ-
8. niṃ jēkoni santānakramamūna
nitya mū-
8. నిం జేకొని సన్తానక్రమమున నిత్యమూ-
9. ṇḍu mānikalu nēyi mummaḍi
bhī-
9. ణ్డు మానికలు నేయి ముమ్మడి భీ-
10. man a[ḍa]ṃ bōyaṃ ḡala
vāndu i ddē-
10. మన[డ]ంబోయంగల వాణ్డు ఇద్దే-

11. varaka yi nnaṃḍi agrahāramu
pe-	11. వరక యిన్నంది అగ్రహారము పె-
12. ruvali[n a]ḡgiya ṣaḍaṃgavi
bhaṭṭu-	12. రువలి [న]గ్గియ షడంగవి భట్టు-
13. ācamḍrārkam akhaṇḍa vatti
diviya-	13. ఆచంద్రాక్కా మఖణ్డవత్తి దివియ-
14. yokkoṭṭikin iccina goṛiyal
ēmbhadi-	14. యొక్కొట్టికి నిచ్చిన గొటియ తేభది-
15. imḍula brahma dēvarakun
omḡgēru māḡgga-	15. ఇందుల బ్రహ్మదేవరకు నొంగ్గేలు
మాగ్గ-
16. muna dēsetṭi mahāsānta
naṃbaya koḍu-	16. మున దేసెట్టి మహాసామస్తనంబయ
కొడు-
17. ku maṇḍalika gaṇḍaya yācam-
drārkam akha-	17. కు మణ్డలిక గణ్డయ యాచంద్రార్క-
మఖ-
18. ṇḍa vatti diviya yokkoṭṭikin
iccina goṛi-	18. ణ్డవత్తి దివియ ఒక్కొట్టికి నిచ్చిన గొటి
19. yal ēmbhadi i ddēvaraka yim-
dula.....	19. య తేభది ఇద్దేవరక యిందుల...

(incomplete)

126

(అసంపూర్ణి)

126

Date : 1047 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1047

Location : Draksaramam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రపురం
తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 4.1008 (A. R. No.
183/1893).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 4-
1008 (A. R. No. 183/1893).

1. to most of 7 (Skt.)

1. (7వ వంక్తిలో చాలా భాగం వరకు
సంస్కృతం)

.śaka varsa..... 123

.....ṇḍu bhīmēśvara mahā-
dēvaraku dakṣiṇāyana nimitta
[munanu]-

7. శకవర్ష.

8. ..ణ్డు భీమేశ్వర మహాదేవరకు దక్షిణా
యన నిమిత్తమునను]-

123. Although the date in the śaka Era is lost in the portion, the ins. contains the following "word-numeral" statement in the Skt part :
"śākābdē nidhī (9) tarkka (6) nanda (9) gaṇitē..." (śaka 969 or 1047 A. D.

9.cōḍa setṭi dana yiccina yakhaṇḍa vartti diviyakun i[cci]na.... 9. ...చోడసెట్టి దనయిచ్చిన యఖణ్డ వ.త్తి= దివియకు ని[చ్చి]న...
10.śāmaṇa māneṇḍu sēs neyi ācaṃdrārkkamuṃ bō... 10. ...శమున మానెణ్డుసేసి నెయి ఆచం క్కముం బో-
11. ya bōyūṇḍunu bādiya bōṇḍunu nāviya [bōyu]ṇḍu- nu. 11. ...య బోయుణ్డును బాదియ బోణ్డును నావియ[బోయు]ణ్డును-
12. [komma]ya bōyūṇḍunu lōp aṇṇa yārvvuru bōla vasamu- nan i[cci]- 12. [కొమ్మ]య బోయుణ్డును లోపై న యాప్పువారు బోలవసమున ని[చ్చి]-
13. na eḍḷu 50 likhita[m] pedda- nāryya 13. న ఎడ్లు 50 లిఖిత[ం] పెద్దనాయ్క

127

127

Date : 1055 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1055.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1010 (A. R. No. 185/1898).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1010 (A. R. No. 185/1898).

1. to part of 4. (Skt.) 1. (4వ పంక్తి లో కొంతభాగంవరకు సంస్కృతం)
4. śāka varṣa 977 gun eṃṭa bhīmē- 4. శకవర్ష 977 గు నేంట భీమే-
5. śvara dēvarakuṃ jakravartti trailōkyamalla dēvara pradhāni nā- 5. శ్వర దేవరకుం జక్రవత్తి= త్రైలోక్య మల్ల దేవరప్రధాని నా-
6. rāyaṇa bhaṭṭu kuṃṭuṭu kuṃṭuṭu peṭṭiṇa akhaṇḍa va[r*]tti lōhapu divi- 6. రాయణఱట్టు కుంఱుఱు కువమ పెట్టిన అఖణ్డవత్తి=లోహపు దివి-
7. ya yokkaṃtikim gilāramana cāma bōyu venṭiyayu bāda bōyu- 7. య యొక్కణ్టికిం గిలారమన చామ బోయు వెంటియయు బాదబోయు-
8. dodḍiyaya nāma bōla bhīma- yayuṃ gomma bōla kāṭiyaya bere- 8. దొడ్డియయ నామబోల భీమయయుం గొమ్మబోల కాటియయ బెరె-

9. sina bōla vasa[mu]nan iccina 9. సిన బోలవస[ము]న నిచ్చిన ఎడ్లు 50కి
edlu 50ki nitya padī tribhu- నిత్యవడి త్రిభు-
10. vanāmkuśamunam bōyaṃ gala 10. వనాంకుశమునం బోయంగల నేమా 1
nē mā 1 likhitam bētanācāryya లిఖతం బేతనాచార్యుఁ

128

128

Date : 1058 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1058

Location : Nandivelugu, Tenali
tq., Guntur Dt.

స్థలం : నందివెలుగు, తెనాలి తా. గుంటూరు

Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.7 (A. R. No.
663/1920).ఆధారం : జ. రామయ్యవంతులు, SII 10.7
A. R. No. 663/1920)

1. svasti sarvvalōkāśraya- 1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ-
2. śrī viṣṇuvarddhana mahārā- 2. శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారా-
3. jul aina [śrī rā]jarāja- 3. జులైన , రాజరాజ-
4. dēvara pravarddhamāna vija- 4. దేవర ప్రవర్ధమాన విజ-
5. yarāja samvatsara- 5. యరాజ్య సంవత్సర
6. mulu 97ḍ agu[n ēṃ]ḍu..... 6. ములు 97 డగు [నే]డు...
7. [di vella] vartti a[ppē]śvara 7. [ది వెల్లి]వర్తి ఆ[ప్పే]శ్వర దేవ-
dēva- 8. రకు అఖండ వర్తి దివి-
8. raku akhaṃḍa vartti divi- 9. యకు. సమయ...
9. yaku. samaya..... 10. యకుల యిచ్చిన [గొ]టి-
10. yakula yiccina [gori]- 11. యలు యే[ంబ]దిశచ-
11. yalu yē[ṃb]adi āca- 12. ంద్రతారకము.....
12. mḍratārakamu..... 13-18. (అక్షరాలు స్పష్టంగా లేవు)
13. to 18. (illegible) 19. ప్రచ్చినవారు సక వ[రు]-
19. vraccina vāru saka va[ru]- 20. ష 980 ఇ గొటియల-
20. ṣa 980 i goriyala- 21. గోవియ బోణ్ణు రక్షి[ం]-
21. gōviya bōṇḍu rakṣi[m]- 22. చి నిత్యమానెణ్ణు-
22. ci nitya māneṇḍu- 23. నెయి వోయంగల-
23. neyi vōyaṃ gala- 24. వాణ్ణు
24. vāṇḍu

129

129

Date : 1058 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1058.

Location : Mukhalingam, Parla-
kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa
State.స్థలం : ముఖలింగం పల్లాకిమిడి తా. గంజాం
జి. ఒరిస్సా

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1123 (A. R. No. 250/1896). ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5. 1123 (A.R. No. 250/1896)

1. svasti śāka varuṣaṃbulu-	1. స్వస్తి శక వరుషంబులు-
2. śrīmad anantavarmma dēvara pra-	2. శ్రీ మదనంతవర్మణ్ణ దేవర ప్ర-
3. va[rddha]māna samvatsara-
mulu [3]-	3. వ[ద్ధ]మాన సంవత్సరములు [3]-
4. yagu śrāhi vriccika māsa-	4. యగు శ్రాహి వ్రిచ్చికమాస-
5. śukla pakṣa paḍyemiyu guru-
vāra-	5. శుక్లపక్ష పఢ్యమియు గురువార-
6. mu nāṇḍu kālapa nāyaku pe
[ṇḍlā]-	6. ము నాణ్డు కాలప నాయకు పె[ణ్డా]-
7. mu rēkama....gama ēnu puṭṭi-	7. ము రేకమ...గమ ఏను పుట్టి-
8. nēla vilicikoni madhūkēśvara-	8. నేల విలిచికొని మధుకేశ్వర-
9. dēvaraku jaru....maḍi gānu-	9. దేవరకు జరు...మడిగాను-
10. ācamḍrārkkamunak icce dīni
sari-	10. ఆచంఠ్రాక్కణమునకిచ్చె దీనిసరి-
11. pani vāru gōbrāhmana gaṃg-
gāsīm[dhu]-	11. పని వారు గోబ్రాహ్మణ గంఘాసీంధ్రు]-
12. pātamu.....	12. పాతము...

130

130

Date : 1060 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1060

Location : Barasur, Bastar, Madhya Pradesh.

స్థలం : బారసూరు, బస్తార్, మధ్యప్రదేశ్.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.644 (A. R. No. 231/1908).

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 644 (A. R. No. 231/1908)

First Stone : I

మొదటిరాయి : I

1. svasti saha-	1. స్వస్తి సహ-
2. sraphaṇāmaṇi-	2. స్రఫణామణి-
3. kiranaṇikarāva-	3. కిరణనికరావ-
4. bhāsura nāgavaṃ-	4. భాసుర నాగవం-
5. śōḍbhava bōga-	5. శోఢవ బోగ-
6. vatī purava-	6. వతీపురవ-

7. rēśvara viśada-
8. jayapaṭupa-
9. ṭaha [gāmbhī]yya-
- 10.....
11. daśadisāntarā-
12. la dhēnuvyāghra-
13. lāmchana cinda ku-
14. lakamalabhā-
15. ska[ra*] mahāma-
16. hēśvara caraṇa-
17. kamala [dali]-
18. ta kimjalkapumja-
19. pimjaritabhra-

II

20. marāyamā-
21. nul aṅina śrīma-
22. j ja [gadēka]bhū-
23. ṣaṇa mahārā-
24. jula rājyābhi-
25. vṛddhi pravarddha-
26. māna [māna]
27. and 28.....
29.su-
30. kha samkathā vi-
31. nōdamulan u-
32. ṇḍa gā saka [ṁdri]-
33. pa kālētīta-
34. samvatsaramu-
35. lu982 n ēṅṭi-
36. śārvvari samva-
37. tsarambuna kā-
38. rttika māsambu-
39. na śuddha 5 sōmi-
40. vāramu nāṅḍu

7. రేశ్వర విశద-
8. జయ పటుప-
9. టహ[గాంభీ]య్య-
10.
11. దశదిశాంతరా-
12. ల ధేనువ్యాఘ్ర-
13. లాంచన చిన్దకు-
14. లకమల భా-
15. స్క[ర*] మహామ-
16. హేశ్వర చరణ-
17. కమల[దలి]-
18. త కింజల్కపుంజ-
19. పింజరిత భ్ర-

II

20. మరాయమా-
21. నులైన శ్రీమ-
22. జ్జ[గదేక]భూ-
23. షణ మహారా-
24. జుల రాజ్యాభి-
25. వృద్ధి ప్రవర్ధక-
26. మాన [మాన]
- 27-28.
29.సు-
30. ఖ సంకథా వి-
31. నోదముల మ-
32. ణ్డగా సక[ంద్రి]-
33. ప కాలాతీత-
34. సంవత్సరము-
35. లు 982 నేణ్డి-
36. శావ్వకారి సంవ-
37. త్వరంబున కా-
38. త్రిక మానంబు-
39. న శుద్ధ 5 సోమి-
40. వారము నాణ్డు

III

41. svasti aridu-
 42. rddharāvara bhujā-
 43. si[bhāsura] praca]-
 44. ṇḍapra[dyō]tkara-
 45. dinakarakula-
 46. namdana [kā]śyapa-
 47. gōtra karikālā-
 48. nvaya ka[vārinā]-
 49. ta[ka]ṃbalapa[ra]-
 50. bhūṣaṇa raktadhva-
 51. ja siṃgha lāṃchana-
 52. orayūri pura-
 53. varēśvara cōḍa-
 54. vaṃśōdbhava a-
 55. mmagāma pura-
 56. varēśvara śrī ma-
 57. n mahāmaṇḍalē-
 58. śvara[m] caṃdrāditya-
 59. mahārājulu-
 60. rājadhāni bā-
 61. rasūra [n da]ma-
 62. vēyiṃcina ca[m]-
 63. drāditya [samu]-

IV

64. dra nāmāṃkita [ta]-
 65. ṭākambuna [śvatu]-
 66. nana [dama] prati-
 67. ṣṭa sēsina candrā-
 68. dityēśvaramb ai-
 69. na īśvarāla-
 70. yaṃbunaku-
 71.ma rā
 72.rājula

III

41. స్వస్తి అరిదు-
 42. ర్దహరావర భుజా-
 43. సి[భాసుర] ప్రచ-
 44. ణ్డ ప్ర[ద్యో]త్కర-
 45. దినకరకుల-
 46. నందన [కా]శ్యప-
 47. గోత్త కరికాలా-
 48. న్వయ క[వారి నా]-
 49. త[క]ంబల ప[ట]-
 50. భూషణ ర క్తధ్వ-
 51. జ సింఘ లాంఛన-
 52. ఒఱయూరి పుర-
 53. వరేశ్వర చోడ-
 54. వంశోద్భవ అ-
 55. మ్మగామ పుర-
 56. వరేశ్వర శ్రీమ-
 57. న్నమహామణ్డ లే-
 58. శ్వర[ం] చంద్రాదిత్య-
 59. మహారాజులు-
 60. రాజధాని బా-
 61. రసూర[న్ ద] మ-
 62. వేయించిన చ[ం]-
 63. ద్రాదిత్య[సము]-

IV

64. ద్రనామాంకిత[త]-
 65. టాకంబున [శ్వతు]-
 66. నన[దమ] ప్రతి-
 67. ష్ట సేసిన చంద్రా]-
 69. న ఈశ్వరాల-
 70. యంబునకు-
 71. మ రా
 72. .. రాజుల

73. ta...
 74. cci vilci konna....
 75. maddana....
 76.gā bhū-
 77.ra siddāya-
 78.dēvabhō-
 79. [gānaku] yicci ni-
 80. lpina śilā[stambha]-
 81. śāsanamu i[vvi]-
 82. dhambunan ī-
 83. dēvēlayambu-
 84. naku sthānapa-
 85. ti dharmmarāsi da-

Second Stone : I

(The whole of this side except the last two lines is illegible).

86.settiyu [pa]-
 87. ṇḍīśvara naṃbiyu-

II

88.la ī....
 89. vunan īśvara-
 90. ya vrālu khaṇḍa-
 91. riṃcina vāṇḍu [kē]-
 92. tācari dīniṃ gā-
 93. lakālāntaramu-
 94. ṃ janan īka naḍu-
 95. maṃ gād ani [śrī]-
 96. jayaṃcina bā-
 97. hattari ni[di](yō)ga-
 98. mula yand evva-

III

99. ṇḍ ēni.....
 100.n ī-
 101. [kambha] stiti-

73. త.....
 74. చ్చి విల్చి కొన్న...
 75. మద్దన.....
 76. గాభూ-
 77. ర సిద్ధాయ-
 78. దేవభో-
 79. [గానకు] యిచ్చి ని-
 80. ల్పిన శిలా[స్తంభ]-
 81. శాసనము ఇచ్చి-
 82. ధంబున నీ-
 83. దేవాలయంబు-
 84. నకు స్థానప-
 85. తి ధర్మమారాసి ద-

రెండోరాయి : I

(ఈ చక్క చివరి రెండు పంక్తులు తప్ప మిగిలినదంతా అస్పష్టం)

86.నెట్టి యు [వ]-
 87. ణ్డిశ్వర సంఖియు-

II

88.ల ఈ-
 89. వుననీశ్వర-
 90. య వ్రాలు ఖణ్డ-
 91. రించిన వాణ్డు[కే]-
 92. తాచర దీనింగా-
 1. ల కాలాంతరము-
 94. ంజననీక నడు-
 95. మం గాదని[శ్రీ]-
 96. జయించిన కా-
 97. హత్తరి ని[ది](యొ)గ-
 98. ముల యన్దెప్ప-

III

99. ణ్డెని.....
 100.నీ-
 101. [కంభ] స్తితి-

102. serpi ...	102. సెట్టి.....
103. nī [vāraṇāsi]-	103.నీ[వారణాసి]
104. vēyi gavilala-	104. వేయి గవిలల-
105. vēguru brāhmala-	105. వేగురు బ్రాహ్మల-
106. ṁ jampi netturu drā-	106. ంజంపి నెత్తురు ద్రా-
107. gina . mahāpāta-	107. గిన మహాపాత-
108. kamu sēsina vāru	108. కము సేసిన వారు.
109. —118 (imprecatory verses)	109-118. (శాపోక్తులు)

131

131

Date : 1060 A. D.

కాలం. క్రీ. శ. 1060

Location : Bhairamagarh, Bastar, Madhya Pradesh.

స్థలం: బైరాంగర్, బస్తర్, మధ్యప్రదేశ్.

Source : Text by J. Ramaiah pantulu, SII 10.645 (A. R. No.284/1908).

అధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10. 645 (A. R. No. 284/1908).

1.	1.
2. kiraṇanikarāva [bhāsura]-	2.కిరణనికరావ[భాసుర]-
3. [nāga vaṁ]śōdbhava bhōgāvatī para[mēśvara]-	3. [నాగవం] శోద్భవ భోగావతీ పర [మేశ్వర]-
4. [viśada] jayapaṭupatahagāmbhīryya-	4. [విశద] జయపటుపటహగాంభీర్యం-
5. to 8.....	5. నుంచి 8
9.caṁdra.	9.చంద్ర.
10.nḍu bārasūri nelavīṭa sukha [saṁ]-	10. ...ణ్డు బారసూరి నెలవీట సుఖ[సం]-
11. kathāvinōdāmbulan unḍagā śaka ndrīpa kālā-	11. కథావినోదంబుల నుణ్ణిగా శకన్ద్రిప కాలా-
12. tīta saṁvatsarambulu 982 n ēṅṭi śārṅvvari-	12. తీత సంవత్సరంబులు 982 నేణ్ణి శార్వరి-
13. saṁvatsarambuna kārttika māsaṁbuna śuddha paṁ-	13. సంవత్సరంబున కార్తిక మాసంబున శుద్ధపం-
14. cami sōmavāramu nāṇḍu sva-sti ari-	14. చమి సోమవారమునాణ్డు స్వస్తి అరి-
15. durddharāvara bhujāsibhāsura pracāṇḍa-	15. దుర్ధరారావర భుజాసి భాసుర ప్రచణ్ణ-

16. pradyōtkara dinakarakula-	16. ప్రద్యోత్కర దినకరకులనందన కాశ్య-
nandana kāśya-
17. pagōtra karikālānvaya [kā-	17. పగోత్ర కరికాలాన్వయ [కావ్యా]రి
vvā]rināta][ka]-
నాత[క]-
18. [ṁ]balapara[bhū]ṣaṇa rakta-	18. [ం]బలపఱ[భూ]షణ రక్తధ్వజ సింఘ
dhvaja siṅghalāṁ[cha]-
లాం[చ]-
19. na oṛayūra puravarēśvara	19. న ఒఱయుర పురవరేశ్వర [చోడ]వం-
[cōḍa] vaṁ-
20. śōdbhava ammagāma pura-	20. శోద్భవ అమ్మగామ పురవరేశ్వరులై న-
varēśvarul aina-
21. śrīman mahāmaṇḍalēśva[ra]	21. శ్రీమన్మహామణ్డలేశ్వ[ర] చంద్ర
caṁdrāditya rājulu-

II

II

22. rājadhāni-	22. రాజధాని-
23. bārasurā[ṁ]-	23. బారసూర[ం]-
24. dama [vē]yi[ṁ]-	24. దమ[వే]యి[ం]-
25. cina caṁdrādi-	25. చినచంద్రాది-
26. tyā[samu]dra-	26. త్య[సము]ద్ర-
27. nāmāṁkita-	27. నామాంకిత-
28. taṭākambu-	28. తటాకంబు-
29.	29.
30. ma pratiṣṭa sē-	30. మ ప్రతిష్ఠ సే-
31. sina caṁdrādi-	31. సిన చంద్రాది-
32. tyēśvaramb aina ī-	32. త్యేశ్వరంబై న ఈ-
33. śvarālayambu-	33. శ్వరాలయంబు-
34. naku śrīma.	34. నకు శ్రీమ-
35. to 39. (damaged)	35. నుచి 39 వరకు (శిథిలం)

III

III

40. vutara siddāya-	40. వుతర సిద్దాయ-
41.mu....	41.ము.....
42.gān icci nilpina śi-	42.గానిచ్చి నిల్పిన శి-
43. lāstambha sāsānamu ivvidha.	43. లాస్తంభ సాసనము ఇవిధ-
44. ṁbuna niddēvālayambunaku-	44. ంబున నిద్దేవాలయంబునకు-
45. sthānapati dharamma[rā]si	45. స్థానపతి ధర్మ[రా]సి దత్తా[టా]శ
datta[ṭā]ka śi-	45. *-

46. vālaya samīpambuna nijas- 3. వాలయ సమీపంబున నిజస్థాపి-
thāpi-
47. tamb aṅga camdrādityu nan- 47. తంబై న చంద్రాదిత్యు నందనవంబు -
danavanambu-
48. nu dānika iccinadi i[llu]gā 48. ను దానిక ఇచ్చినది ఇ[ల్లు]గా దీనికి[ం
dīniki[m̄ ga]- గ]-
49. mmula [nā]ṅḍu budda nāya- 49. మ్ముల [నా]ణ్ణు బుద్ధనాయకుణ్ణును
kuṅḍunu karaṇa- కరణ-
50. m u[mi] nāyakunḍu suṃ[kaya] 50. ము[మి] నాయకుణ్ణు సుంకయ] రే
rēmaya nā- మయ నా-
51. yakunḍu śrī karaṇam u[mi] 51. యకుణ్ణు శ్రీకరణ ము[మి]నాయకుణ్ణు
nāyakunḍu rāja- రాజ-
52. gurulu rudra paṇḍitulu kom- 52. గురులు రుద్ర పండితులు కొమార నారా
āra nārāyana- యన-
53. setṭiyu na[di]yamkala setṭiyu 53. సెట్టియు న[ది]యంకల సెట్టియు
amggadi duggi setṭi- అంగడి దుగ్గి సెట్టి-
54. vīru sākṣipuruṣulu gān 54. వీరు సాక్షి పురుషులుగా నీ శ్వర య
īśva- వ్రాలు దీని-
raya vrālu dīni-
55. [m̄] gālākālāntaramuṃ janan 55. [ం]గాల కాలాంతరముం జననీక నడం
īka naḍmaṃ gād ani śrijiyi- గాదని శ్రీజియి-
56. ṃccina bāhattari niyō[ga*] 56. ంచ్చిన బాహత్తరి నియో[గ*]ముల
mula amḍ evvaṇḍēni- అందెవ్వణ్ణేని-
57. [kalle sa]nina....jalpi ī kam- 57. [కల్లెస]నిన....జల్పి ఈకంభ స్థితి సెట్టి
bha stiti serpi-
58. na rāju galgen ēni vāraṇāsi 58. న రాజు గల్గెనేని వారణాసి వేయి
vēyi gavilala- గవిలల-
59. vēvuru brāhamala jampi net- 59. వేవురు బ్రాహ్మల జంపి నెత్తురు ద్రాగిన
turu drāgina vāru- వారు-
- 60-61.
- 60-61.
- 62-67. (imprecatory) 62-67. (శాపాక్తులు)
68. khaṇḍarim̄cina vā- 68. ఖణ్ణరించిన వా-
69. ṅḍu bhīmācari.... 69. ణ్ణ భీమాచరి-
70. i kambha sthiti.... 70. ఇకంభ స్థితి....
71. cina vāru vāraṇā- 71. చిన వారు వారణా-
72. sina [a]dharmmuṇḍe- 72. సిన [అ]ధర్ముణ్ణె-

73.riya-
74. gavilaṃ boḍci ne-
75. tturu drāgina vāru

132

Date: 1061 A.D.

Location: Valiveru, Tenali tq., గుంటూరు జి. Guntur Dt.

Source: Text by J. Ramaiah ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII pantulu, SII 10.8 (A.R.No.871/ 10.8 (A. R. No. 871/1920). 1920).

1. svasti sarvvalōkaśśraya śrī vi-	1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీవి-
2. ṣṇuvarddhana mahārājula pr-
ava-	2. ష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవ-
3. rddhamāna vijayarājya saṃv-
atsa-	3. ధ్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్స-
4. raṃbula 41 śaka varṣaṃbul
988-	4. రంబుల 41 శక వర్సంబుల 988-
5. n ēṇṭi pla[va] saṃvatsaram
buna [bereti] da-	5. నేణ్డి ప్ల[వ] సంవత్సరంబున [బెరె
టి]ద-
6. kṣinambuna yāru vēla velan-
aṅṭi-	6. క్షిణంబున యాఱువేల వెల నాణ్డి -
7. . ggrahāraṃbu valivēri traj
puru-	7.గ్రహారంబు వలివేరి త్రైపురు-
8. ṣasthāṇambuna mahādēvara-
kun i-	8. షస్తాణంబున మహాదేవరకు ని-
9. yyūri janniya bhaṭṭa kūnturu
[go]-	9. య్యూరి జన్నియభట్ట కుంతురు[గొ]-
10. ṇḍava ācamdrārkam akhaṇḍa
va-	0. ణ్డవ ఆచంద్రార్క మఖణ్డ వ-
11. [r]tti diviya yokōṅṭikin iccina
gori-	1. త్రి[క]దివియ యొక్కొట్టికినిచ్చిన గొఱి-
12. yal ēṃbadi.	12. య శేంబది.

73.రియ-
74. గవిలం బొడ్డి నె-
75. త్తురు ద్రాగినవారు.

132

కాలం: క్రీ. శ. 1061.

స్థలం: వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్య పంతులు, SII 10.8 (A. R. No. 871/1920).

133

Date : 1061 A.D. 124

Location: Valiveru, Tenali tq.,
Guntur Dt.Source: Text by J. R a m a i a h
pantulu, SII 10.9 (A.R.No 672/
1920).

1. svasti valivēri viṣṇu dēvara-
kun imdula-
2. divākara peddēri koḍuku
pōtaya yā-
3. caṃdrārkam akhaṇḍa va[r]tti
diviya-
4. yokoṅṭikin iccina gorīyalu-
5. yēmbadi i ddēvaraka yimdu-
6. la kommiya ṣaḍamggavi koḍu-
7. ku savviya ṣaḍamgavi yācam-
drā-
8. rkam akhaṇḍa vartti diviya
yoko-
9. ṅṭikin iccina gorīyal ēmbadi.

134

Date : 1062 A. D.

Location : Dantiswar, Bastar,
Madhya Pradesh.Sources : Text by J. R a m a i a h
pantulu, SII 10.646 (A.R. 243/
1908).

1. svasti sahasraphaṇāma-
2. ṇi kīra[ṇa]ni[karāva]-
3. bhāsure nāga va[mśōdbha]-
4. va bhōgavatī pura[paramē]-
5. śvara viśadajaya [pa]-
6. tuṭaṭaha gāmbhīryya.....

133

కాలం : క్రీ. శ. 1061

లం: వలివేరు, తెనాలి తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.9
(A. R. No. 672/1920)

1. స్వస్తి వలివేరి విష్ణుదేవరకు నిందుల-
2. దివాకర పెద్దేరికొడుకు పోతయ యా-
3. చంద్రార్క మఖండవత్తి[క] దివియ-
4. యొకొణ్ణికి నిచ్చిన గొటియలు....
5. యేంబది ఇద్దేవరక యిందు-
6. కొమ్మియ షడంగవి కొడు-
7. కు సవ్వియ షడంగవి యాచంద్రా-
8. ర్క మఖండవత్తి[క] దివియ యొకొ-
9. ణ్ణికి నిచ్చిన గొటియ తేంబది.

134

కాలం: క్రీ. శ. 1062

స్థలం: దంతిశ్వర్, బస్తర్, మధ్యప్రదేశ్.

ఆధారం: జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
646 (A.R.No. 243/1908)

1. స్వస్తి సహస్రఫణామ-
2. ణికిర[ణ]నికరావ]-
3. భాసుర నాగ వంశోద్భ]-
4. వ భోగవతిపుర పరమే]-
5. శ్వర విశదజయ ప]-
6. తుపటహ గాంభీర్య-

124. The ins. does not contain any date but the editor assigned it to śaka
983 or 1061 A. D.

7. [trā]nālamkārīta daśadi-	7. [త్రా]నాలంకారిత దశది-
8. śāmtarāla dhēnuvyāghra-	8. శాంతరాల ధేనువ్యాఘ్ర-
9. lāṃchana cinda kulakama	9. లాంచన చింద కులకమ[ల]-
[la]-	
10. bhāskara mahā[mahēśvara]-	10. భాస్కర మహా[మహేశ్వర]-
11. carāṇa.....	11. చరణ.....
12. to 16 (illegible)	12-16. (అస్పష్టం)
17.m ācamdrārkkamu-	17. మాచంద్రాక్కము-
18. śaka varṣambuḷ-	18.శకవర్షంబుళ్-
19. 984 agun ē.....	19. 984 అగునే....
20. pōḍa mā.....	20. పోడ మా...

II

21.[pa]kṣamu bri
 22.ti vāramu
 23. mi nāṇḍu dattavā
 24. nelaviṭa suka sam-
 25. kathā vinōdamula-
 26. n uṇḍi dattavāḍa pa
 27. .ṭi lōni [yā]
 28. gubori gāma....datta-
 29. vāḍa māni bōta-
 30. ni [kṣētra] muppadi [mā]-
 31. [ḍa]laku vilicikoni
 32. .[śva]ra. vuniki-
 33. mu gā muma bha.....
 34. to 36 (illegible)
 37. dānāgō—
 38. karaṇa.....
 39. ṇḍunu rēka....
 40,41 (illegible)
 42.namayyayu
 43-47 (illegible)

III

- 48-56 (imprecatory)
 57. [da]ttavāḍa kā

II

21.[ప]క్షము బ్రి-
 22.తి వారము
 23.మి నాణ్డు దత్తవా
 24.నెలవీట సుక సం-
 25 కథా వినోదముల....
 26. నుట్టి ద త్తవాడ ప-
 27.టిలోని[యా]....
 28. గుబొరి గామ....దత్త-
 1. వాడ మాని బోత-
 30. ని[క్షేత్ర] ముప్పది [మా].
 31. [డ]లకు విలిచికొని
 32. [శ్వ]ర. వునికి-
 ముగా ముంజ భ....
 34-36 (అస్పష్టం).
 37. దానగో....
 కరణ....
 39. ణ్డును రేక....
 40-41. (అస్పష్టం)
 42. నమయ్యయు-
 43-47. (అస్పష్టం)
 48-56. (శాపొక్తులు)
 57. [డ]త్తవాడ కా

III

58. .ya pōti
59. .ju vrālu.

135

Date : 1064 A.D.

Location : D r a k s h a r a m a m,
Ramachandrapuram tq., E.Go-
davari Dt.

Source :Text by H. K r i s h n a
s a s t r y , SII 4. 1018 (A.R.
No 188/ 1898).

1. to part of 2 (Skt.)
2. śāka va[r̥ṣa*] 988 sva-
sti [sa]sarvalōkāsraya-
4. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
rājula pravarddhamāna vija-
yarajyasamva 3 ṇḍ agun eṃṭi
kanyā samkrā-
5. ṃti nimittamuna sthānapatu-
lun ārudra dēvara mudi
seli suppu nāyakunḍu śrī bhī-
mēśvara-
6. mahādēvarakuu iccina akha-
ṇḍa vartti lōha diviya l dīni-
kin ācamdrārkkamu neyi sa-
riyi-
7. ṃccu vāru gā śrī bhīmēśvara
mahādēvara ki[la]ramuna cā-
miyabōyu veṃṭiyayu bā-
8. diyā bōyu doḍḍayayu nāviya
bōyu bhīmiyayu kommiya
bōyu kāṭiya-
9. yu berasina bōla va[su]munam
beṭṭina īnupaedlu 50 divasa-
paḍi vōyam ggala tribhu-

58.య పోతి
59.జు వ్రాలు

135

కాలం: క్రీ.శ. 1064

స్థలం: ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
తా. తూర్పు గోదావరి జి.

అధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1018
(A.R.No. 188/1898)

1. (నుంచి 2వ పంక్తిలో కొంత భాగం సంస్కృతం)
2.శకవర్ష*] 988 స్వస్తి[స] సర్వలోకాశ్రయ-
4. శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధమాన విజయ రాజ్య సంవత్సరమున గుంటి కన్యా సంక్రా-
5. ంతి నిమిత్తమున స్థాన పతులు నారుద్రదేవర ముదిసెలి సుప్పు నాయ కుణ్డు శ్రీభీమేశ్వర-
6. మహాదేవరకు నిచ్చిన అఖండవర్తిలో హదివియ 1 దీనికి నాచంద్రాకృతము నేయి పరియ-
7. ంచ్చు వారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవ రకి[ల]రమున చామియ బోయు వెణ్డియయు బా-
8. దియబోయు దొడ్డయయు నావియ బోయు భీమియయు కొమ్మియ బోయు కాటియ-
9. యు జెరసిన బోల వ[సు]మునం జెట్టిన ఈనుపపట్టు 50 దినపపడి వోయంగ్గల త్రిభు-

10. vanāmkuśamuna nē māna
1 likhitam peddanācāryyah
(Rest in Skt. including line 11.)

136

Date : 1065 A.D.

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

Source : (i) Text by H. Krishna-
sastry, SII 4.1007(A.R. No182/
1898). (ii) Text and short not-
es by K. V. Lakshmana Rao,
RPS, pp. 25-29 (iii) Text by J.
Ramaiah pantulu, SPM 1.4-5.

Final Text : as in RPS. 125

1. to part of 4. (Skt.)
4. śrī viṣuvarddhanaa bhū-
vibhu daya bhūmidēviṃ bōl
rēvala dē-
5. vi kanina sōmala dēvi guṇā-
rāma jagadēkasundari mattē-
bhamamdagamana dōlli-
6. bhīmēśvara vallabhunaku sita
maṇibantha[mb i]cce sanmaṇi
yutamugan uruv icce gaṃ-
7. gga nām baruvaḍi vini vāriṃ
buruḍimcunc atla [yā*]d
sarasijāsyā ganakaracitaru-
8. cirakalpāvanīruhakusumam
icceṃ danakun asamu veruga
veṇḍimaṇḍatō-
9. n akhaṇḍitadyutiḍīpam ama-
ran icce vimalakamalanētri-
sakalavasuma-

10. వనాంకుశమున నేమాన 1 లిఖితం పెద్ద
నాచార్య : (11 వ పంక్తిలో సహా
మిగతా భాగం సంస్కృతం)

136

కాలం : క్రీ. శ. 1065

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
, తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : (1) హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII
4.1007 (A. R. No. 182/1898).
(2) కె. వి. లక్ష్మణరావు, RPS,
పుటలు 25-29 (3) జి. రామయ్య పం-
తులు, SPM 1.4-5.

ప్రధాన సాతం : RPSలో లాగా

1. (నుంచి 4 వ పంక్తిలో కొంత భాగం
వరకూ సంస్కృతం)
4. శ్రీ విష్ణు వర్ధన భూవిభు
దయ భూమిదేవిం బోల్ రేవల దే-
5. వి కనిన సోమల దేవి గుణారామ జగ
దేశ సుందరి మత్తేభమదగమన పొల్లి-
6. భీమేశ్వర వల్లభునకు సీత మణి బస్ట
[మి]చ్చె నన్నటి యుతముగ నురునిచ్చె
గం-
7. గ్గ నాం బరువడి విని వారిం బురుడిం
చునట్ల [యా*] సరసిజాస్య గనకరచి
తరు-
8. చిరకల్పావనీరుహకుసుమ మిచ్చెం దనకు
ననము వెరుగ వెణ్డిమణ్డితో-
9. నఖణ్డితద్యుతి డీప మమర నిచ్చె విమల
కమలనేత్రి సకల వసుమ-

10. tīśamakūṭalasadratnakiraṇa- 10. తీశమకుటలసద్రత్నకిరణరుచిరాజిచర
rucivirājicaranuṇḍ ayina nija- ణుణ్ణయిన నిజభుజ-
bhujā-
11. pradhāni bejayita dēvani 11. ప్రధాని బెజయిత దేవని కూంతు
kūmtu sariya pōlpaṃ gāṃtal సరియ పోల్పాంగాంత లెండు-
emdu-
12. likhitaṃ peddanācāryyaḥ 12. లిఖితం పెద్దనాచార్యుః :

137

137

Date: 1068 A. D.

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

కాలం : క్రీ. శ. 1068.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
తా. తూర్పు గోదావరి జి.Source : Text by H. Krishna sas-
try, SII 4.1012 (A.R.No. 187/
1898).ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1012
(A. R. No. 187/1898)

1. śāka varaṣambulu 990 svasti
sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvar-
ddhanamaharājula-
1. శాకవర్షంబులు 990 స్వస్తి సవ్వక
లోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన మహా
రాజుల-
2. pravarddhamāna vijayarāja
saṃvatsarā 8 dina 11 viśakha-
vaṭṭanamū-
2. ప్రవర్ధకమాన విజయరాజ్య సంవత్సరా
8 దిన 11 విశఖవట్టనము-
3. na kamma kōmaṭi mēdiya
ssetṭi koḍuku pāpaya tulā-
māsamūna-
3. న కమ్మకోమటి మేడియస్సెట్టి కొడుకు
పాపయ తులామాసమున-
4. kṛṣṇapakṣamūna trayōdaśi
śrī bhīmēśvara mahādēvara-
kuṃ beṭṭina akhaṇḍa-
4. కృష్ణపక్షమున త్రయోదశి శ్రీ భీమే
శ్వర మహాదేవరకుం బెట్టిన అఖణ్డ-
5. vartti lōha diviya 1 dīnikin
ācamdrarkkamū neyi sariyi-
mṃpamggala vā-
5. వర్తిలోహదివియ 1 దీనికి నాచంద్ర
కర్కము నెయి సరియిప్పుగ్గల వా-

- a. SPM : viṣṇuvarddhana
b. SPM : bandham
c. SPM : buruḍimccu
d. SPM : ∅

The date of the ins. occurring in the Skt. portion reads :

“śākaśāka saṃvatsarēṣur muni (7) vasu (8) nidhi (9) gṛe.” The notation is calcul-
ated following the clue “amkānām vāmatō gatih”=the way of numerals is
from right to left. Thus the date is śāka 987 or 1065A D.

6. ru gā śrī bhīmēsvara mahā-
dēvara kilaramuna cāmiya
bōyu vaṃṭiya-	6. రుగా. శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర కిలర
మున చామియబోయు వంటియ-
7. yu badiya bōyu doḍḍiyayu
komma [bō]la peddiyayu
komma bōla talli-	7. యు బదియ బోయు దొడ్డియయు.
కొమ్మ[బో]ల పెద్దియయు కొమ్మ బోల.
8. yayu berasina bōla vasamu.
naṃ beṭṭina eḍlu 50 divasa paḍi
vōyaṃ ga-	8. యయు బెరసిన బోల వసమునం బెట్టిన
ఎడ్లు 50 దివస పడి వోయంగ-
9. la tribhuvanāṃkusamuna ne
māna l likhitaṃ peddanācārya-
yah.	9. ల త్రిభువనాంకుశమున నేమాన 1లిఖితం.
పెద్దనాచార్యుః

138

138

Date: 1089 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 1089.

Location: Mukhalingam, Parlaki-
midi tq., Ganjam Dt., Orissa
State

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం.
జి. ఒరిస్సా.

Source: Text by H. Krishna sastry,
SII 5.1144 (A.R.No.287/1896).

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1144
(A. R. No. 287/1896).

1. [svasti] [śakā] bhambulu 991 ṇḍ
agu-
2. [n ē] ṇḍi yuttarāyaṇamu-
3. [nā] ṇḍu guṇḍapa koḍuku
baḍi-
4. ya kaṭaya yaniyaṃkha bhī-
5. mēsvara dēvarakun akhaṇḍa
va-
6. rtti dīpam ette dīnin ācāṃ
dra-
7. rkkamu naḍapunadi...

1. [స్వస్తి] [శకా] భంబులు 991 ṇḍగు-
2. [నే] ṇḍి యు త్తరాయణము-
3. [నా] ṇḍు గుణ్డప కొడుకు బడి-
4. య కటయ యనియంఖ భీ-
5. మేశ్వర దేవరకు నఖణ్డ వ-
6. ర్తి దీపమెత్తె దీని నాచాండ్రా-
7. క్కము నడపునది....

139

139

Date: 1072 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 1072

Location: R a j a h m u n d r y, East
Godavari Dt.

స్థలం: రాజమండ్రి, మార్కుగోదావరి జి.

Source: Text and notes in the
Annual Report of the Govern-

ఆధారం: గవర్నమెంట్ ఎపిగ్రఫీ డిపార్టు
మెంట్ వార్షిక నివేదిక (1888), భాగం 2,

ment Epigraphy Département (1938), pt.II. Appendix B.p.56 (A.R.No. 400/1932-33).

అనుబంధం బి, పుట 56 (A. R. No. 400/1932-33)

1. to 4. (Skt.)	1. - 4. (సంస్కృతం)
5. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarhdhana mahārājula-pravarddhamāna vi-	5. స్వస్తి సర్వకాలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధకమాన వి-
6. jayarājya samvatsa[ra*]1 [2] śrāhi viṣusamkrānti nimitya-mbuna mārkkamḍīśva-	6. జయ రాజ్య సంవత్సర[ర*]1[2] శ్రాహి విషు సంక్రాంతి నిమిత్త్యంబున మార్క్కం దీశ్వ-
7. [ra] mahādēvaraku bhīmana pegga[dlu] vetṭina yakhaṇḍa varttidīvyā l-	7. [ర]మహాదేవరకు భీమన పెగ్గ[డ్లు] వెట్టిన యఖణ్డ వర్తి దీవ్య 1-
8. ṇṭi gorīya 50 vīniṃ jēkoni [ere]yama bōyundu na-	8. ణ్టి గొఱియ 50 వీనిం జేకొని[ఎకె]యమ బోయుండు న-
9. [ndi] mānika māneṇḍu neyu nitya paḍi ā[caṃdrā]-	9. [న్ది]మానిక మానెణ్డు నెయు నిత్యపడి [చంద్రా]-
10. rkka[mu]....	10. క్కా[ము]...

140

140

Date: 1073 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1073

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

స్థలం: ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పుగోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1011 (A. R. No. 188/1893).

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1011 (A.R. No. 188/1893)

1. to part of 4 (Skt.)	1. (-నుంచి 4 వ పంక్తిలో కొంతభాగం వరకూ సంస్కృతం)
4.śaka varṣa 995 svasti sa[rvva]lōkāśraya śrī-	4. శక వర్ష 995 స్వస్తి స[ర్వ]కాలోకాశ్రయ[శ్రీ]-
5. viṣṇuvarhdhana mahārājula pravarddhamāna vijayarājya samvatsa 13-	5. విష్ణువర్ధకన మహారాజుల ప్రవర్ధకమాన విజయ రాజ్య సంవత్స 13-
6. gun ēṇṭi yuttarāyaṇa nimittamuna rākudiri kartti rāju peṇḍemu rēkama śrī bhīmē-	6. గు నేణ్టి యుత్తరాయణ నిమిత్తమున రాకుదిరి కర్తి రాజు పెణ్డెము రేకమ. శ్రీ భిమ-

7. śvara mahādēvaraku beṭṭina yakhaṇḍa vartti lōhapu dhū-pāradiviya yokkaṇṭi dīni-	7. శ్వర మహాదేవరకు బెట్టిన యఖణ్డ వర్తిణ లోహపు ధూపార దివియ యొక్కట్టి దీని-
8. kin ācamdrārkamu neyi sariyiccu vāru gānū gilaramuna cāmabōla veṃṭiyayu-	8. కి నా చంద్రాకృతము నెయి సరియిచ్చు వారుగానూ గిలరమున చామబోల వెట్టియయు-
9. m gomma bōla kāṭiyayu bāda bōla dodḍanayum gommakava talliyayu berasina bōlu-	9. మ గొమ్మ బోల కాటియయు బాదబోల దొడ్డనయుం గొమ్మకవ తల్లియయు బెరసిన బోలు-
10. nalvara vasamunā beṭṭina yeḍḍu 50 divasa paḍi vōyaṃ-gala-	10. నల్వర వసమున బెట్టిన యెట్లు 50 దిననపడి వోయంగల-
11. tribhuvanāṃkuśa nē manā l likitamu mārapāsāri.	11. త్రిభువనాంకుశ నేమాన 1లికతము మార పాసారి.

141

141

Date : 1078 A.D. 126

Location: Bhimavaram, Kakina-nada tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna-sastry, SII 5.77 (A.R. No. 482-F/1898).

కాలం : క్రీ. శ. 1078

స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.77 (A.R. No. 482-F/1898).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī [vi]ṣṇuvarddha-	1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ[వి]ష్ణువర్ధణ-
2. na maharājula pravarddha-māna vijaya-	2. న మహారాజుల ప్రవర్ధణమాన విజయ-
3. rājya samvatsarambulu reṇḍu 2 reṇḍ agu[n ē]ṇḍi-	3. రాజ్యసంవత్సరంబులు రెణ్డు 2 రెణ్డుగు [నే]ణ్డి-
4. yuttarāyana nimityambunam barakola-	4. యుత్తరాయన నిమిత్తంబునం బరకొల-

126. Sarvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana in this and 9 other ins (A 143, 147, 173, 174, 181, 182, 183, 184, and 185) is identified as "Kulottunga cōla I (1071-1118 A.D.). The above ins. mention only the 2nd, 3rd, 7th, 23rd, 27th and 28th regnal years of the said king and do not contain date in Śaka Era. The identification of the king and his regnal period have been kindly supplied to me by H.K. Narasimhaswamy, the Epigraphist-in-charge for India in his letter No. 203/4452/4409 dated 2-11-61 in reply to my letter of 4-11-61. I am very much indebted to him for the favour.

The actual dates of the ins. are calculated by adding the regnal year in question to 1071 A.D.

5. kāṭama [se]ṭṭi peṇḍlemu kus-
amava rajanaraya-	6. కాటమ[సె]ట్టు పెణ్డెము కుసమవ రజు-
నరయ-
6. na viṣṇu dēvarak iccina divi-
ya yokaṅṭi (yu-	7. న విష్ణు దేవర కిచ్చిన దివియ యొకణ్డి-
(యు-
7. kkaṅṭi)kin eḍḷu eṃbhadi 50
yedḷuku brōla-	8. క్కణ్డి)కి నెట్లు ఎంభది 50 యెట్లుకు-
బ్రోల-
8. bhōyun alluṇḍu naviya vasa-
mu [na]ḍpa-	9. బోయు నల్లుణ్డు నవియ వసము[న]ḍప-
ము
9. yāsamḍrarkkamu sanibaṭi
maneṇḍu neyu-	10. యాసంధ్రక్కము సనిబటి మనెణ్డు
నెయు-
10. vōyu varu.	11. వోయువరు

142

Date : 1074 A.D.
Location: Vipparla, Narasaraopeta
tq., Guntur Dt.
Source : Text by K.V. Subrah-
manya Aiyar, SII 6.586 (A.R.
No. 148/1899).

1. [sva]sti śrī viṣṇuvarddhana
mahārājula prava[r]ddha-
2. māna vijayāditya dēva rājya....
3.sukam ēluc uṇḍi śaka
varṣa 99[6] ānanda-
4. ...ne eṭṭi uttarā[ya*]ṇa sam-
kranti vyatipāta āditya-
5. [vā]ramu naṇḍu lekkalla
kommi seṭṭi kūm-
6. tuṟu cu[m]cu vemmi seṭṭi sō-
dari mumranamma-
7. virpparuta ceṟu[vu]num gūḍi-
yimni sēyimce-
8. sahasrabhōjanapun uṃbuḷeḷu
a[nē]ṭṭi calivandi-
9. ri sēse [da]niki [sē]napati
[mrāni]jiyyam-
10.

142

కాలం: క్రీ.శ. 1074
స్థలం: విప్పర్ల, నరసారాపుపేట తా.
గుంటూరు జి.
ఆధారం: కె.వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, SII
6.586 A.R.No. (148/1899)

1. [స్వ]స్తి శ్రీ విష్ణువర్ధన మహా-
రాజుల ప్రవర్ధ[క]-
2. మాన విజయా దివ్యదేవరాజ్య....
3.సుక మేలుచుండి శకవర్ష 99[6]
ఆనంద -
4.నేట్టి ఉత్తరా[య*]ణ సంక్రన్తి
వ్యతిపాత ఆదిత్య-
5. [వా]రము నణ్డు లెక్కల్ల కొమ్మినెట్టి-
కుం-
6. తుఱు చు[ం]చు వెమ్మినెట్టి సోదరి
ముమ్రనమ్మ-
7. విప్పరూట చెఱు[వు]నుం గుడియిని
నేయించె-
8. సహస్రభోజనపు నుంబుఱెకు అ[నే]ట్టి
చలివన్ది -
9. రి సేసె [ద]నికి [సే]నపతి [మాని]జి-
య్యం-
10.

143

Date : 1074 A.D. 127

Location : Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Gobarivari Dt.

Source : Text by H. Krishna-sasty, SII 5.12 (A.R. No. 456/1893).

1. svasti sarvvalōkāsraya śrī viṣṇuvarddhana mahārāju-
2. la pravarddhamāna vijayarāja samvatsarambulu-
3. [mū]ḍ agu śrāhi gaṃggam-gōṇḍa cōḍavala nāṃṭi prōlu-
4. nāṅṭi śuttamalli caturvvedi mamggalamuna śrī puru-
5. ṣōttamamuna vīra cōḍa vi[n]nagar ā[v]āriki] śrī vīra pe-
6. rammāḍi dēvara mahādēv; mīnavam mahādēvi peṭṭina a-
7. khaṇḍa vartti diviya yokkam-ṭiki imdula golla[ma]-
8. ya bōyuni koḍuku .miya bō-yuni vasamu-
9. n [be]ṭṭina inpayeḍlu 50 lekk. anu inpayeḍlu [em]-
10. padimṭiki nityaya paḍi sāni- yambāṭi mānika-
11. [mā]ne[ḍu] neyi samttāna-kramamun ā(m)cāṃdrā-
12. [rkkamun] bōyaṃ gala vāru-

143

కాలం : క్రీ. శ. 1074

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. మార్కుగోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.12 (A.R. No. 456/1893).

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణు వర్ధకసమహారాజు-
2. ల ప్రవర్ధకమాన విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు-
3. [మూ]డగు శ్రాహి గంగం గొండ్ల చోడ వలసాంటిప్రోలు-
4. నాణ్ణి శుత్రమల్లి చతుష్వేది మంగల మున శ్రీపురు-
5. షోత్తమమున వీరచోడ విన్నగరాశ్యా-రికి]శ్రీవీరపె-
6. మూడి దేవర మహాదేవి మిగవమ్మహా దేవి పెట్టిన అ-
7. ఖణ్ణ వత్తిక దివియ యొక్కంటికి ఇందుల గొల్ల [మ]-
8. యబోయుని కొడుకు. మియ బోయుని వసము-
9. న[బె]ట్టిన ఇన్నయెడ్లు 50 లక్కము ఇన్నయెడ్లు[వం]
10. పదింటికి నిత్యయవడి సానియంతాటి మానిక
11. [మా]నె[డు]నెయి సంతానక్రమము నా(ం) చంద్రా-
12. [కృ-ముం] బోయంగల వారు

144

Dtae : 1075-6 A.D. 128

Location : Dirghasi, near Kalinga-
patnam, Ganjam Dt., orissa
State

Source : (i) Text and notes by
G. V. Ramamurthy pantulu,
EI 4.314-318 (ii) Text by
J. Ramaiah pantulu, SPM 1.5-6

Final Text : as in EI. 129

1. to 16. (Skt.)

17. śrī śakun eṅḍlu bhūsati pai
śaila nandābjabhavasamkhyan
onda a vēṅgi dēśāmbu gimi-
diya gōsala gidri-

18. siṅgi dēśāmbu maṛi yoḍḍa
dēśam anamgam b janina
bhūpāluran anin occe(odce)
calamartti gaṅḍaṅḍaj nega-
ḍina-

19. maṅḍalikuṅḍu bhūsura vaṃ-
śuṅḍu vāsavanibhabhōgi bana-
pati saujanya guṇayutuṅḍu dī-
rgghāsi bhagavati dē-

20. vi dēvālayamuna muṃḍaṭaṃ
gaḍu ghanataramuga maṅḍa-
pam ettimcce bhandanavija-
yuṅḍu gaṅḍagōpālunḍ akha-

21. ṅḍa vartti dīviya veṭṭen a
ddēvikin a vvēlam dana manō-
vallabhi vanajanētri dīviya
veṭṭem badmāvatiyunu-

144

కాలం: క్రీ. శ. 1075-6

స్థలం: దీర్ఘాసి, కలింగపట్నందగ్గర, గంజాం
జి. బరిస్సా

అధారం: (1) గి. వేం. రామమూర్తి పంతులు,
EI 4.314-318 (2) జి. రామయ్య
పంతులు, SPM 1.5-6

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం

1.-16. (సంస్కృతం)

17. శ్రీ శకు నేణ్డు భూసతివైకైలన
నాబ్జవ సంఖ్యనొంద వేంగిదేశంబుగిమి
డియ గోసల గిడి-

18. సింగి దేశంబు మఱి యొడ్డ దేశమనంగం
జనిన భూపాలుర జని నొచ్చె(నొచ్చె)
చలమర్తి గణ్ణె నెగడిన-

19. మణ్ణలికుణ్డు భూసురవంశుణ్డు వాసవ
నిభభోగి బణవతి సౌజన్యగుణయుతుణ్డు
దీర్ఘాసి భగవతిదే-

20. వి దేవాలయమున ముందటం గడు
ఘనశరముగ మణ్ణప మెత్తిచ్చె భణ్ణన
విజయుణ్డు గణ్ణ గోపాలు ణ్ణభ-

21. ణ్ణ చర్తి దీవియ వెట్టె నదేవికి నవ్వే-
లం దనమనో వల్లభి వనజనేత్రి దీవియ
వెట్టెం బద్మావతియును-

128. The date of the grant occurs in the "word-numeral" notation "śaila (7) nand (8) ābjabhava (9) samkhyan onda", meaning śaka 997 or A.D. 1075. The date given by the editor is more correct and was given after consulting the "Indian Ephemeris."

129. The different readings in SPM are :

22. [n ā]kṣōninaśāsulu c gala ya- 22. [నా]క్షోనిన శశులు గల యంతకును.
mtakunu mudamuna gagana ముదమున గగన భూమి చంద్ర ఖర
bhūmicandra kharakarōdaka కరోదక శిఖ మరుతాత్మ మూర్తికా-
śikhi d mārūtātma mūrṭti.
23. mahiṣa mathana(ni) e yi[ṣṭa- 23. మహిషమథన(ని) యి[ష్టపూర్తకా];
purṭta] phalamu ella kālam ఫలము ఎల్ల కాలంబును మెచ్చు తోడం
bunu meccutōḍ.ṃ dama_ చమకు నిచ్చుచు[ణ్ణ]
kun iccuc u[ṇḍa].

145

145

Date : 1076 A.D.

కాలం : శ్రీ. శ. 1076

Location : Chebrolu, Tenali tq.,
Guntur Dt.

స్థలం : చేబ్రోలు, నెనాలి తా. గుంటూరుజి.

Sources : Text by K.V. Subrah-
manya Aiyar SII 6.109 (A.R.
No. 151/1877).అధారం : కె. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్,
SII 6.109 (A.R.No.151/1877)

1. svasti śakha varṣamblu 998n 1. స్వస్తి శఖపర్వంబు 998 నెంటి నల
ēṃṭi nala śamvatsa- సంవత్స-
2. ra śrāhi svasti sarvvalōkā- 2. ర శ్రాహి స్వస్తి సర్వకాలోకాశ్రయ శ్రీ-
śraya śrī-
3. viṣṇuvarddhana mahārājula 3. విష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధకమా-
pravarddhanā-
4. na vijayarājya śamvatsara- 4. న విజయరాజ్య సంవత్సర[ంబు 7]
[mblu 7]n ēṇḍu śrīmat sa- నేణ్ణ శ్రీమత్ స-
5. mastasēnēdhipati velanāṃṭi 5. మస్తసేనాధిపతి వెలనాంటి గొంకయ
gomkaya śrī mu- శ్రీము-
6. lasthāna mahādēvaraku māgha 6. లస్తాన మహాదేవరకు మాఘమాసమున-
māsamuna-
7. punnamayu śukravāramuna 7. పున్నమయు శుక్రవారమున సోమగ్ర
sōmagrahaṇa- హణ-
8. nimittamunan akhaṇḍa vartti 8. నిమిత్తమున సఖణ్ణవర్తికా దివియ
diviya yokkoṃṭikim be- యొక్కొంటికిం బె-

- a. ondi
b. anaga
c. ...kṣōninaśāsulu
d. sikha
e. mahiṣamadhana

9. t̥tina vell edla yembhadiyu i 9. ట్టిన వెల్లెడ్లు యెంభదియు ఇ నిమిత్తమున వీర -
nimittamunana vīra-
10. śrī kumārasvāmi dēvarakun 10. శ్రీ కుమారస్వామి దేవరకు నఖణ్డ వత్తికా
akhaṇḍa vartti diviya-
దివియ -
11. lu remṭikim beṭṭina vell eḍlu 11. లు రెంటికిం బెట్టిన వెల్లెడ్లు నూలును
nūrunu vīniṃ jē-
వీనిం జే-
12. koni śantānakramamunaṃ 12. కొని శస్తానక్రమమునం గాచి యాచ
gāci yāca[m*]drākkamu-
[ం*]ద్రాక్కము-
13. n akhaṇḍa vartti diviyalu 13. నఖణ్డ వత్తికా దివియలు మూంటికిం
muṃṭikim gomma-
గొమ్మ-
14. bōyini koḍuku dikkiya mahā- 14. బోయిని కొడుకు దిక్కియ మహాసేన
sēnamuna ni-
మున ని-
15. tya mūṇḍu mānikalu neyi 15. త్యమూణ్డు మానికలు నేయివోయంగల
vōyaṃ gala vāṇḍu sē-
వాణ్డు సే-
16. brōli sthānapatiyunu munnū- 16. బ్రోలిస్థానపతియును మున్నూవ్వుకారు
rvvuru ayyalu mu-
అయ్యలు ము-
17. nnū[r]vvuru sānulum bratipā- 17. న్నూవ్వుకారు సానులుంబ్రతిపాలింబం
limpaṃ gala vāru
గల వారు.
18. to part of 28. (Skt.) 18. (నుంచి 28వ పంక్తి భాగందాకా నం
సంస్కృతం)
28. vīra śrī kumārasvāmi 28. వీర శ్రీకుమారస్వామి దేవర
dēvarakuṃ jēyimcci-
కుం జేయించి-
29. na yuramāla yokkoṃṭṭiki jaya- 29. న యరమాల యెక్కొంట్టికి జయ
māḍa [5]
మాడ[5]

146

Date : 1078 A.D.

Location : Juttiga, Tanuku tq.
West Godavari Dt.Source : Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SHI 10.10 (A.R. No. 747/
1920)

1. śaka var 1000-
2. svasti sarvvalōkāsra-
3. ya śrī viṣṇuvarddhana-
4. ma hārājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya saṃva-

146

కాలం : క్రీ. శ. 1078.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదా
వరి జి.ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SHI 10.
10 (A.R. No. 747/1920)

1. శకవర్ 1000-
2. స్వస్తి సర్వలోకాశ్ర-
3. య శ్రీ విష్ణువర్ధన-
4. మహారాజుల ప్రవర్ధక మా-
5. న విజయ రాజ్య సంవ-

6. tsara 3 gu śrāhi vēṃggi-
7. bikirāju ḍuttika-
8. ma [nni]ya tīru sōmī-
9. svara mahādēvaraku a-
10. khaṇḍa vatti diviya-
11. kun ācamdrārkamu-
12. n iccitimi sandhivi---

(The rest is built in)

147

Date : 1078 A.D. 130

Location : Sarpavaram Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

Source : Text by H. K r i s h n a
s a s t r y, SII 5.21 (A. R.
No 458-c/1893).

1. svasti sarvvalōkāsraya śrī
viṣṇuvardhana mahārā-
2. jula pravarddhamāna vijaya-
rājya saṃvatsarambu[lu]-
3. [7]ḍ agu śrāhi gaṃggagoṇḍa-
vala nāmṭi prōli nā-
4. ṇṭi cuttamalli caturvvēdi
mamggalamuna śrī puruṣō-
5. ttamamuna vīra cōḍa vinna-
kar āḍvaniki yula[gu*]ya
[va]-
6. [nda] mānikamu peṭṭina akh-
aṇḍa vartti diviya araku i-
7. ṃḍula golla bhimaya bhōyuni
koḍuku kāṭiya-
8. bōyund eāina śrī puruṣōtta-
ma kō[ni] vasamunaṃ be-
9. ṭṭina inpayeḍlu 25 lekkanu
inpayeḍlu yiru-

6. త్వర 3 గు శ్రాహి వేంగి -
7. బికి రాజు డుత్తిక -
8. మ[న్ని]య తీరు సోమీ -
9. స్వర మహాదేవరకు అ -
10. ఖణ్డ వత్తి దివియ -
11. కు నాచంద్రార్కము -
12. నిచ్చితిమి సంధివి -

(మిగతా భాగం కట్టుబడిలో)

147

కాలం : క్రీ. శ : 1078

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా.
పూర్వ గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.21
(A.R.No. 458-c/1893).

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయశ్రీవిష్ణువర్ధన
మహారా -
2. జుల ప్రవర్ధకమాన విజయరాజ్య సం
త్సరంబు[లు]-
3. [7]డగు శ్రాహి గంగ గొణ్డవలనాంటి
ప్రోలి నా -
4. ణ్డి చు త్తమల్లి చతుర్వేది మంగలమున
శ్రీపురుషో -
5. త్తమమున వీరచోడ విన్నకరాడ్వనికి
యుల[గు*]య [వ]-
6. [న్ద]మానికము పెట్టిన అఖణ్డ వత్తిక
దివియ అరకు ఇ -
7. ందుల గొల్ల భీమయ భోయుని కొడుకు
కాటియ -
భోయుడైన శ్రీపురుషోత్తమ కో[ని]
వసమునం బె -
ట్టిన ఇన్నయెఱ్ఱు 25 లెక్కమ ఇన్న
యెఱ్ఱు యిరు -

10. vadi yēniṃṭiki nityaya paḍi 10, వది యేనింఱికి నిత్యయపడి సాని
sāniyambāti- యంబాటి-
11. ya[ra] mānika ya[ra] māneṇ 11. య[ర]మానిక య[ర]మానెణ్ణ నెయి
ḍu neyi samṭṭānakra- సంఠానక్ర-
12. mamuna ācamdrārkkamu bō 12. మమున ఆచండాక్కాము బోయం
yaṃ gala vā- గల వా-
12. ru. 12. రు.

148

148

Date : 1079 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1079

Location : Hanumakonda, Wara-
ngal tq., and Dt.

స్థలం : హనుమకొండ, వరంగల్లు

Source : Text and notes by
P. Srinivasachariar, CIT 2.6ఆధారం : పి. శ్రీనివాసాచారియర్,
CIT 2.6

1. to part of 3. (Skt.)- 1. - (శివ పంక్తిలో కొంతభాగం
సంస్కృతం)
3. svasti śaka varṣambu- 3. స్వస్తి శకవర్షంబు-
4. lu 1001 yagu siddhārthi sam- 4. లు 1001 యగు సిద్ధార్థి సంవత్సర-
- vatsara- 4. లు 1001 యగు సిద్ధార్థి సంవత్సర-
5. sūryyagrahaṇambuna śrīman 5. సూర్యగ్రహణంబున శ్రీమన్మహామ-
- mahāma- 5. సూర్యగ్రహణంబున శ్రీమన్మహామ-
6. ṇḍalēśvara bēta rājulu bētēś 6. ణ్డలేశ్వర బేతరాజులు బేతేశ్వరంబున-
- varambuna- 6. ణ్డలేశ్వర బేతరాజులు బేతేశ్వరంబున-
7. prōlēśvara dē[vu]naku namda 7. ప్రోలేశ్వర దేవునకు నంద దీవియకు
dīviyaku nitya paṃ- నిత్య పం-
8. ṇḍre(m)ṇḍu mānikalu nēya 8. ణ్డ్రె(ం)ణ్డు మానికలు నేయ యాచం-
- yācam- 8. ణ్డ్రె(ం)ణ్డు మానికలు నేయ యాచం-
9. dratārakambuga bōyun aṭṭu 9. ద్రతారకంబుగ బోయునట్టుగాను-
- gānu- 9. ద్రతారకంబుగ బోయునట్టుగాను-
10. śrī sabbane racci setṭi [?] 10 శ్రీ సబ్బానె రచ్చి నెట్టి[?] [కవన]
[kaṣana]yya. య్య-
11. nīri nēlayuṃ badi maḡuturu 11. నీరినేలయుం బది మఱుతురు వెలి-
- veli- 11. నీరినేలయుం బది మఱుతురు వెలి-
12. jenuṃṃ dana yillunu gānugu 12. జెనునుం దన యిల్లును గానుగు సవ్వక
sarvvabādha- శాధ-
13. parihāramu daṇḍugu veli dīni 13. పరిహారము దణ్డుగు వెలి దీని[న]డువు
[na]ḍupu vāru- వారు-

14. dēvara kāp ai sukhaṃb uṇḍu vāṇḍu (from here to end of the 16th line imprecatory verses).

14. దేవర కాపై సుఖంబుణ్డు వాణ్డు (ఇక్కడనుంచి 16 వ పంక్తి చివరివరకు శాపోక్తులు).

149

149

Date : 1081 A. D.
Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

కాలం : క్రీ. శ. 1081
స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna-sastry, SII 4.1006 (A. R. No. 181/1899).

అధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1006 (A. R. No. 181/1899)

1. to most of 5 (Skt.)
5.śaka varuṣa 1003 svasti-
6. [sarvvalōkāśra]ya śrī viṣṇu-varddhana mahārajula pravarddhamāna vijayarājyas aṃva]-
7.trikalimḡgādhipati yayna rājarāja dēvara pradhāni rājēmdra-
8.hma cakravartti peṃḍlāmu padmāvati uttarāyana saṃkranti nimityamu-
9. [na śrī bhīmē]śvara mahādēvarakuṃ beṭṭina akhaṃḍa vartti lōhapu diviya 1 dī-
10.rkkamu neyi sarim-paṃ gala vāruṃ gā śrī bhīmēśvaramahādēvara kila-
11.bōlu mādiya[yu] bāda bōla pōtiyayu komma bōla kanmiyayu kā-
12.berasina bōla vasa-munam beṭṭina eḍlu 50 nitya paḍi vōyam gala....-

- 1..(5వ పంక్తిలో చాలాభాగం సంస్కృతం).
5. ...శక వరుష 1003 స్వస్తి-
6. [సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన మహారాజుల ప్రవర్ధకమాన విజయ రాజ్య సంవ-
7. ...త్రికలింగాధిపతి యయన రాజరాజ దేవరప్రధాని రాజేంద్ర-
8. ...హ్మచక్రవర్తి పెండ్లాము పద్మావతి ఉత్తరాయన సంక్రాంతి నిమిత్తము-
9. [న శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకుం బెట్టిన అఖండవర్తి లోహపు దివియ 1 దీ-
10. ...కృము నెయి సరింపంగల వారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర కిల-
11.బోలు మాదియ[యు] బాద బోల పోతియయు కొమ్మబోల కన్మియయు కా-
12. ...బెరసిన బోల వసమునం బెట్టిన ఎడ్లు 50 నిత్యపడి వోయం గల-

13.māna 1 bōyamggala
vaṇḍu [na]viya prōlaṇḍu lik-
hitam pe.....

150

Date : 1081 A. D.

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq. East Goda-
vari Dt.

Source : Text by H. Krishna-
sastry, SII 4.1317 (A. R. No.
396/1898).

1. śaka varṣa 1003 śrīmac cālu-
kya vikra-
2. ma samvatsarambulu 5 gu
śrāhi śrī-
3. yamēśvara mahādēvarakun
uttarōya-
4. na samkrāṁtti nimittamuna
dēvāmsu vāma-
5. ya koḍku śrī bhīmēśvara
mahādēvara paḍi-
6. hāri rudraya peṭṭina ara divya
1 kin ācamdrā-
7. rkkamu neyi sariyiṁccu vāru
gā bōlu nā-
8. luvuruṁ būṭa gā modali aḍa-
punā [nā]-
9. va bōla prōliya bōyini vasa-
munāṁ be-
10. ṭṭina modavulu 25 ki nitya
paḍi nē mā-
11. na 1 likhitam peddanācā[ryye]
na-

13.మాన 1 బోయంగ్గల వణ్ణు[న]వియ
ప్రోలణ్ణు లిఖితం వె...

150

కాలం : క్రీ. శ. 1081

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
తా. తూర్పు గోదావరి. జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1317
(A. R. No. 396/1898)

1. శకవర్ష 1003 శ్రీమచ్చాళుక్య
విక్ర-
2. మ సంవత్సరంబులు 5 గు శ్రాహి శ్రీ-
3. యమేశ్వర మహాదేవరకు ఉత్తరాయ
4. న సంక్రాంతి నిమిత్తమున దేవాంసు
వామ-
5. య కొండ్కు శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర
పడి-
6. హరి రుద్రయ వెట్టిన అరదివియ 1 కి
నాచంద్రా-
7. క్కమ్ము నెయి సరియించ్చు వారుగా
బోలు నా-
8. లువురుం బూటగా మొదలి అడవునా
[నా]-
9. వ బోల ప్రోలియ బోయిని వస
మునాం బె-
10. ట్టిన మొదవులు 25 కి నిత్యపడి నే
మాన-
11. న 1 లిఖితం పెద్దనాచా [య్యై]ణ.

151

Date : 1081 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1125 (A. R. No 250B/1896).

1. śāka varuṣambulu 10 [0]3 śrīmad anantavarmma-
2. dēvara prava[r*]ddamāna vijaya rājya sam-
3. vaccaramulu 8 yagu śrahi māgha māsamu-
4. na kṣīṇa pakṣamuna sukra-ramu dōra[ya]-
5. [peṇḍamu sō]pa vīri kūturu vallemā-
6. śrī madukīśvara dēvaraku akaṇḍavarttulanu-
7. reṇḍunu talliki ta[nḍri]ki tana-kunu-
8. ācamdrēkkammunaku peṭṭenu gorīya-
9. lu 100.

152

Date : 1082 A. D.

Location : Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 4.1161 (A. R. No. 292/1898)

1. śāka varṣa 10[0]4 śrīmac cālukya vikrama sam-

151

కాలం : క్రీ. శ. 1081

స్థలం : ముఖలింగం, పల్లకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

అధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1125 (A. R. No. 250B/1896).

1. శకవరుషంబులు 10[0]3 శ్రీ మదనంశ వమ్మణ-
2. దేవర ప్రవర్ధ[ణ]మాన విజయరాజ్య సం-
3. వచ్చరములు 8 యగు శ్రహి మాఘ మాసము-
4. న క్షీణపక్షమున సుక్రవారము దోర [య]-
5. [పెండము సో]ప వీరి కూతులు వల్లమా-
6. శ్రీమదుకీష్వర దేవరకు అకణ్డవర్తుణ లను-
7. రెండను తల్లికి త[ణ్డి]కి తనకును-
8. ఆచంద్రాకృమ్మునకు పెట్టెను గొఱియ-
9. లు 100.

152

కాలం : క్రీ. శ. 1082

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

అధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1161 (A. R. No. 292/1898)

1. శకవర్ష 10[0]4 శ్రీ మ[చా]కుక్య విక్రమ సం-

2. vatsa 6 gu śrāhi uttarāyaṇ
[samkrāṁti nimi]-	2. వత్స 6 గు శ్రాహి ఉత్తరాయణ [సం
క్రాంతినిమి]-
8. ttamuna śrī bhīmēśvara
mahādēvaraku [peḍama]rāja-	8. త్తమున శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవరకు
[పెడమ]రాజు-
4. [pa]rāja mahādēvi kōna mum-
maḍi rāju kūṁtturu [la]-	4. [ప]రాజు మహాదేవి కోన ముమ్మడి రాజు
కూంత్తురు [ల]-
5. kṣmīdēvi peṭṭina akhaṇḍa
vartti lōha danḍu diviya 1 ki-	5. క్షీదేవి పెట్టిన అఖణ్డవర్తి లోహదణ్డు
దివియ 1 కి-
6. n ācamdrārkkamu neyi sari-
yimppamggala vāru gā dē-
vara-	6. నాచంద్రాక్కము నెయి సరియింపుం
గ్గలవారుగా దేవర-
7. ki[la]ramuna nalvuru bōlunuṁ
būṁṁta gāṁggā.....	7. కి[ల]రమున నల్వరు బోలునుం బూంట
గాంగ్గ...
8. liya bōyuni yaḍapuna cāma
bōla nā[vani] va-	8. లియ బోయుని యడపున చామబోల
నా[వని]వ-
9. [sa]munam beṭṭina inupa eḍlu
50 nitya nē mā 1 ve-	9. [స]మునంబెట్టిన కనుప ఎడ్లు 50 నిత్య
నేమా 1 వె-
10. luvalipalini yī diviyakum
[bhu]mi kha 1 [tū]ṁ 9 li-	10. లువలిపలిని యీ దివియకుం[భూ]మిఖ
1 [తూ]ం 9 లి-
11. khitaḥ peddanācāryēṇa vīrika
peḍaru lōpugā yillu pa[tṭu]-	11. ఖతః పెద్దనాచార్యేణ వీరిక పెడరు
లోపుగా యిల్లుప[ట్టు]-
12. ye 5.	12. యె 5.

153

153

Date : 1082 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1082

Location : Mukhalingam, Parla-
kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa
State.

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గం
జాం జి. ఒరిస్సా.

Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 5.1117 (A. R. No.
246/1896)-

ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1117
(A. R. No. 246/1896)

1. svasti śrī śakha varusa[m]-
bulu 100[0]4 śrīmad a-
2. nantava[r*]mma dēvara pra-
parddhamāna vijayarājya
sam-

1. స్వస్తి శ్రీ శఖవరుష[ం]బులు 100[0]4
శ్రీమద-
2. నన్తవమ్మ[క*]దేవర ప్రవర్ధమాన
విజయ రాజ్యసం-

2. ccaramulu 8 yagu śrīhi yutta
rāyana samkranti-
4. nimityamuna madhukīśvar
dēvaraku śā-
5. ni mādāli rēkama penimiṭ
kalapana [na]-
6. yakunḍu [a]khaṇḍa vatti dīp-
amu peṭṭi yā-
7. cāṃdrarkkamunakunu gorī-
yalu 50.
8. చురములు 8 యగు శ్రీహి యుత్త
రాయన సంక్రంతి-
4. నిమిత్తమున మధుకీశ్వర చేవరకు శా-
5. ని మాదాలి రేకమ పెనిమిటి కల
పన [న]-
6. యకుండు [అ]ఖణ్డ వత్తి దీపము పెట్టి
యా-
7. చాంద్రక్కమనునకును గొటియలు 50.

154

Date : 1083 A. D.

Location : Mukhalingam, Parla-
kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa
State.

Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 5.1118 (A. R. No.
246-A/1896).

1. śakha varuṣambulu 100[0]5
śrī madhu-
2. kiśvara dēvaraku pūjāri mā-
dhava bhāṭṭu pe-
3. ṭṭina akhaṇḍavatti dīpamu
yaca[m*]drarkamu go-
4. riyalu [5]0.

155

Date : 1084 A. D.

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 4.1015 (A. R. No.
190/1898)

1. śaka varṣamulu 1006 svasti
sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvar-
ddhana mahārājula pravard-
dhamā-

154

శాలం : క్రీ. శ. 1083

స్థలం : ముఖలింగం, పల్లాకిమిడి తా. గంజాం
జి. ఒరిస్సా.

సాధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1118
(A. R. No. 246-A/1896)

1. శఖవరుషంబులు 100[0]5 శ్రీ మధు -
2. కీశ్వర చేవరకు పూజారి మాధవభట్టు
పె-
3. ట్టిన అఖణ్డ వత్తి దీపము యచ[ం*]
ద్రక్కము గొ-
4. టియలు[5]0.

155

శాలం : క్రీ. శ. 1084

లం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
తా. పూర్వ గోదావరి జి.

సాధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 4.1015
(A. R. No. 190/1898)

1. శకవర్షములు 1006 స్వస్తి సర్వకా-
లోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన మహా-
రాజుల ప్రవర్ధకమా-

2. na vijayarājya samvatsaramu 2. న విజయరాజ్య సంవత్సరము 15 గు
15 gu [śrā*]hi dina 30[7 nṭa] [శ్రా*]హి దిన 30[7 ణ్ణ] జక్రవత్తి
m jakravartti śrī kulōttuṃgga శ్రీ కులోత్తుంగ్గ చోడ-
cōḍa-
3. dēvara anuṃgu guddavādi 3. దేవర అనుంగు గుద్దవాది నాణ్ణి పెద్ద
nāṅṭi pedda ḍākarēmi pedda- డాకరేమి పెద్దమున్నూటి సమర
munnūti samara modali bēti మొదలి బేతి నాయ-
nāya-
4. [ku] kūṃturu jayama yimḍ- 4. [కు] కూంతులు జయమ యిండ్దల
dula yaminīśvara mahādēvara యమినీశ్వర మహాదేవర సన్నిధానమున
sannidhānamunan uttarāya- ను త్తరాయ-
5. na samkrāṃtti nimittamunaṃ 5. న సంక్రాంతి నిమిత్తమునం బెట్టిం
beṭṭimccina kulōttuṃgga cō- చ్చిన కులోత్తుంగ్గ చోడ శక్రమునకుం
ḍa śatramunakuṃ brōlunāṅṭi బ్రోలు నాణ్ణి శుంక-
śumka-
6. ṭūri dakṣanāmuna ceruvu 6. టూరి దక్షనామున చెలువు రక్షణామున
dakṣanāmuna muppadi vuṭṭu ముప్పదిపుట్టు విత్తుపట్టు సవ్యాకర పరి
vittu paṭṭu sarvvākaraparihā- హారము-
ramu-
7. gā śrī cōḍa [ga*]ṃgga dēvar 7. గా శ్రీ చోడ[గ*]ంగ్గ దేవరిచ్చి శక్ర
icci śatramunaṃ guḍvam మునం గుడ్డవంగ్గల శ్రాహ్మ లిరువణ్ణికు
ggala brāhmal iruvaṅḍraku దిన 1 కిం జేర ము-
dina 1 kiṃ bēra mu-
8. mmaḍi bhīma kuṃccamunan 8. మ్మడి భీమ కుచ్చమున నిరువున నడై
iruvusan aḍḍeṅḍu gan enavem ణ్ణగ నెవెంబ్రలకుం కుచ్చ 50 దెం
bralakuṃ kuṃcca 50 diṃ badi- బదియెన్నిడి గా-
yenmidi gā-
9. n ai na ḍaṃggum brāla kuṃcca 9. నై న డంగ్గుం శ్రాల కుచ్చ 40 ది పప్పు
40 di pappu kuṃccā 3 nēti ku కుచ్చా 3 నేతి కు 1 నంబుడ్లు 4 మిరి
1 namjuḍḍu 4 miriyamula ara- యముల అర-
10. sōla 1 saku pala 3 uppu ku 10. సోల 1 సక్కు పల 3 ఉప్పు కు 1 బెల్ల
1 bella ku 30 yimḍdula purō- కు 30 యిండ్దల పురోహుతునికి దిన 1
hituniki dina 1 kiṃ brā ku 3 కిం శ్రా కు 3 సంవత్స-
samvatsa-

11. ra jīvita māḍa 3 vaṇḍeḍi brā hmanikiṃ brā ku 3 jīvita c 7 kaṛra pani vānikim brā ku 3 jīvi- 12. ta māḍa 1 vadluṃ brālunu ḍamcci yemggidl etti nīḍlu deccun āṇḍu vāṇḍr iddaṛa-kuṃ brā ku 3 jīvita- 13. māḍa 1 ci 3 i immārggamunan ācamḍrārkkamu na ḍ a p a ṃ gala vāru gā śrī bhīmēśvara mahādēvara dē- 14. vabhaṇḍāramunaṃ gala pir. dēvara kilaramuna cāmiya bōyu caṃdiyayu bādiya bōyu pōti- 15. yayu gommiya bōyu kaniya-yuṃ gāṭiya bōyu kommiya berasina bōla vasāmuna- 16. ṃ beṭṭina yeḍlu 800 ṭi brāh-malakuṃ guḍuva nitya paḍi vōyaṃ ggala nē ku 1 dēvabha-ṇḍāramu- 17. na śanivāra dina 1 ki ci [ḍu] ṃ ggala nūniya ku 1 nityapaḍi vettaṃ gala ākulu 80 vōṃ-kalu 40 di.	11. ర జీవిత మాడ 3 వణ్డెడి బ్రాహ్మణికిం బ్రా కు 3 జీవిత చి 7 కఱ్ఱపని వానికిం బ్రా కు 3 జీవి- 12. త మాడ 1 వడ్లుం బ్రాలున్ను డంచ్చి యొంగ్గిడెత్తి నీడ్లు దెచ్చునాడ్లు వాడ్డి డ్డ అకుం బ్రా 3 జీవిత- 13. మాడ 1 చి 3 ఇమ్మాగ్గమున నాచం బ్రాక్కము నడపంగలవారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహాదేవర దే- 14. వ భణ్డారమునంగల పిరిదేవర కిలరమున చామియబోయు చందియయు వాదియ బోయు పోతి- 15. యయు గొమ్మియ బోయు కనియ యుంగాటియ బోయు కొమ్మియ వెరసిన బోల వసమున- 16. ం బెట్టిన యెడ్లు 800 టి బ్రాహ్మాలకుం గుడువ నిత్యపడి వోయంగల నే కు 1 దేవభణ్డారము- 17. న శనివార దిన 1 కి చి[డు]ంగల నూని య కు 1 నిత్యపడి వెట్టంగల ఆకులు 80 వోంకలు 40 ది.

156

156

Date: 1084 A.D.
 Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.
 Source Text by H. Krishna sastry, SII 5.1115 (A. R. No. 244/1896)

క్రీ. శ. 1084
 స్థలం : ముఖలింగం, పల్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.
 ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 5.1115 A. R. No. 244/1896)

- 1. svasti śrī śaka varuṣambu-
- 2. lu 100[0]8 śrīmad ananta-
- 3. varmma dēvara prava[r*]da-

- 1. స్వస్తి శ్రీ శకవరుషంబు-
- 2. లు 100[0]8 శ్రీ మదనంత-
- 3. వర్ముఠ దేవర ప్రవర్ద[్ర*]-

4. māna vijayarāja saṃva-	4. మాన విజయరాజ్య సంవ-
5. ccaramulu 8 yagu śrā-	5. చృరములు 8 యగు శ్రా-
6. hi yuttarayana nimi-	6. హి యు త్తరయన నిమి-
7. tyamuna madhukīsvara-	7. త్యమన మధుకీస్వర-
8. dēvaraku kaṭṭama tama-	8. దేవరకు కట్టమ తమ-
9. yamma pāmpakammaku a-	9. యమ్మ పాంపకమ్మకు అ-
10. kaṇḍa vatti dīpamu yaca[m*] drārka-	10. కణ్డ వత్తి దీపము యచ[m*] రాక్కా-
11. munaku peṭṭina gorīya-	11. మునకు పెట్టిన గొఱియ-
12. lu 5[0].	12. లు 5[0].

157

157

Date : 1084 A. D.

కాలం : శ్రీ. శ. 1084

Location : Mukhalingam, Parla- స్థలం : ముఖలింగం, పల్లాకిమిడి తా. గంజాం
kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa జి. ఒరిస్సా.
State.

Source : Text by H. Krishna ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1058
sastry, SII 5.1058 (A. R. No. (A. R. No. 191/1898).
191/1898).

1. śrīmad ananttavarmma dē-	1. శ్రీ మదనం త్తవర్మణ దేవర ప్రవర్ధణా
vāra pravarddhamā-	మా-
2. na vijayarājya saṃvatsaram-	2. న విజయరాజ్య సంవత్సరంబులు 9
bulu 9 śrāhi-	శ్రాహి-
3. mēśa śukla 5 yu guruvāramu-	3. మేళ శుక్ల 5 యు గురువారమున
na śrī ma-	శ్రీ మ-
4. [dhu]kēśvara dēvaraku pura-	4. [దు]కేశ్వర దేవరకు పురవరి మంచ్చి.
vari mamcci pe[r]ggada a	వెగ్గ[ె]డ అ[ఖణ్డ]-
[khaṇḍa]-	
5. vartti dīpamunakum beṭṭina	5. వత్తి దీపమునకుం బెట్టిన మాడ తే
mādal ēniṃṭṭiki pū-	నింట్టికి పూ-
6. li ceruvu diggili puṭṭemḍu	6. లి చెరువు దిగ్గిలి పుట్టెండు నేల ఆచంద్రా
nēla ācamdrārkamu-	ర్కము-
7.nadapam ggala vāru.	7.నడపంగల వారు.

158

158

Date : 1085 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1085.

Location : Mukhalingam, Parla-
kimidi tq., Ganjam Dt., Orissa
State.

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం
జి. ఒరిస్సా.

Source: Text by H. Krishna
sastry, SII 5.1146 (A. R. No.
268/1896).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.1146
A. R. No. 268/1896.

1. [svasti] [śa]ka varṣambulu
1007 ya.....	1. [స్వస్తి] [శ]క వర్షంబులు 1007 య-
2. [śrīma]d anantavarmma dē-
vara pra[va]-	2. [శ్రీమ]దనంతవర్మ దేవర ప్ర [వ]-
ణస[ం]-
3. [rddhamāna] vijayarāja sam-
vatsa-	3. [ర్థమాన] విజయరాజ్య సంవత్స-
4.gu śrāhi yuttara[ya*]
na sa [m]-	.గు శ్రాహి యుత్తర[య*]
5. [krānti ni]mityamuna dīrggāsi
ka [m]-	5. [క్రాంతి ని]మిత్యమున దీర్ఘాకాసి క[ం]-
6.turu davalapa yani-	.తురు దవలప యని-
7. [yaṅka bhī]mēsvaramuna sāni
petṭi-	7. [యంక భీ]మేస్వరమున సాని పెట్టి -
8.ācamdrārkkamu akh-
nda-	8. అచంద్రాక్కము అఖణ్డ-
9.	9.

159

159

Date : 1087 A. D.¹³¹

కాలం : క్రీ. శ. 1087.

Location : Juttiga, Tanuku tq.,
West Godavari Dt.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదా
వరి జిల్లా.

Source : Text and date by
J. Ramaiah pantulu and date
as corrected by N. Lakshmi-
narayana Rao in Appendix, SII
10.12 (A. R. No. 737/1920)

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII
10.12-యన్. లక్ష్మీనారాయణరావుగారి
సవరణలతో (A. R. No. 737/1920)

131. The date given in the text is śaka 1012, or 1090 A.D. It is corrected in App. to 1087 A.D.

1. svasti sarvvalōkaśraya śrī-	1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ-
2. viṣṇuvarddhana mahārājula
pra-	2. విష్ణువర్ధకాన మహారాజుల ప్ర-
3. parddhamāna vijayarājya
saṃva-	3. పర్ధకామాన విజయరాజ్య సంవ-
4. tsarambulu 15 gun ēṃti yu-	4. త్సరంబులు 15 గు నేంటి యు-
5. ttarāyaṇa nimittamuna ḍut-
tika-	5. త్తరాయణ నిమిత్తమున డుత్తిక-
6. vāsuki ravi sōmēśvara mahā-	6. వాసుక రవి సోమేశ్వర మహా-
7. dēvaraku ayanapuramu-	7. దేవరకు అయనపురము-
8. pōtiya bhaṭṭa peṭṭina akhaṇḍa
vartti-	8. పోతియ భట్ట పెట్టిన అఖణ్డ వర్తిక-
9. dīpamunakun iccinavi 50
inupa-	9. దీపమునకు నిచ్చివి 50 ఇనుప-
10. yeḍḍu vīniṃ jēkoni guṇḍiya
bō-	10. యెడ్డు వీనిం జేకొని గుణ్డియ బో-
11. yuni koḍuku gētiya bōyu-	11. యుని కొడుకు గేతియ బోయు-
12. ṇḍu nitya paḍi mummadi
bhīma-	12. ణ్డు నిత్య పడి ముమ్మడి భీమ-
13. mānika māneṇḍu neyi vōsi
yā-	13. మానిక మానెణ్డు నెయి వోసి యా-
14. caṃdrārkaṃmu naḍapaṃ gala
vaṇḍu ī dha-	14. చంద్రార్కము నడపం గల వాణ్డు ఈ
ధ-
15. rmmuvu ḍūttika sthānādhi-
patulunu sāni-	15. మ్మువు ḍూత్తిక స్థానాధిపతులును
సాని-
16. munnūrṅvuru nibaṃdhakāru-
nu rakṣimppa-	16. మున్నూర్వూరు నిబంధకారును
రక్షింపు-
17. ṃ gala vāru.	17. ం గల వారు.

160

160

Date : 1087 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1087.

Location: Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.స్థలం: ద్రాక్షారామం. రామచంద్రాపురం
తా. తూర్పుగోదావరి జి.Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 4.1016 (A. R. No.
190-A/1893).అధికారం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 4.1016
(A. R. No. 190-A/1893)

<p>1. śāka varṣa 1009 saṃvatsaramu
18 śrahi dina 161 ṅta śrī
viṣṇuvarddhana mahārājulu
śrī cō.</p> <p>2. ḍagaṃgga dēvara ḍākarēmi
ayya polamuna ūri dakṣiṇa
ḍikuna gollapallu tūrppuna
sīlama dēvi.</p> <p>3. yinaparekāsyu tōla
nēla oka puṭṭi muttumu vaḍ-
la paṭṭu vēyi mrāṃkula tōḍaṃ
gūḍaṃ gulōttuṃ.</p> <p>4. [gga cōḍa] śātramunakun
acāṃdrārkkamunakun icciri
dīnikim jatussīmamulunum
dūppuna nāgu.</p> <p>5. muri tōṅṭa naviya dakṣa
ṇamuna madhyamuna āppaya
tōṅṭa paṭṭunu rāyana tōṅṭa
naviyunum ja.</p> <p>6. [nakō]ṭa nam [bi]sidamavaṭla
tōṅṭa naviya uttaramunam
ba[īla a]ppaya tōṅṭa trōvaya
sīmamulu likhitam peddanācār-
yyah.</p> | <p>1. శకవర్ష 1009 సంవత్సరము 18 క్రహి
దిన 161 ణ్ణ శ్రీ విష్ణువర్ధకాన మహా-
రాజులు శ్రీచో-</p> <p>2. డగంగ్గ దేవర డాకరేమి అయ్య పొల
మున ఊరి దక్షిణ దిక్కు గొల్లపలు
కూప్పకాన శీలమదేవి-</p> <p>3.యినపరెకాస్యతోలా నేల ఒక
పుట్టి ముత్తుము వడ్ల పట్టువేయి మ్రాం
కుల తోడం గూడం గుతోత్తు-</p> <p>4. [గ్గ చోడ] శత్రమునకు నాచంద్ర
తారాకామునకు నిచ్చి దీనికిం
జతుస్సీమములనుం దూప్పన నాగు-</p> <p>5.మరి తోణ్ణ నవియ దక్షణమున
మధ్యమున అప్పయ తోణ్ణ పట్టును
రాయనతోణ్ణ నవియుం జ-</p> <p>6. [నకో]ట నంబ్రీసిడమవట్ల తోణ్ణ నవియ
ఉత్తరమునం బ్రల్ల అప్పయ తోణ్ణ
త్రోవయ సీమము లిఖతం పెద్దనా
చాయ్యకాః</p> |
|---|---|

161

161

Date : 1088 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1088

Location : Nannuru, Ongole tq.
Guntur Dt.

స్థలం : నన్నూరు, ఒంగోలు తా. గుంటూరు
జిల్లా.

Source : Text and short notes by
A. Butterworth and V. Venu-
gopaul chetty, NI 3.1072.

ఆధారం : ఎ. బటర్ వర్థు, వి. వేణుగోపాల
చెట్టి, NI 3.1072.

1. svasti śrī sūrya va. 2. ṃsabun ēṃṭi cāgi veṃkana. 3. koḍuku balle rāju vīri.	1. స్వస్తి శ్రీ సూర్య వ- 2. ంశబుసేంటి చాగి వెంకన- 3. కొడుకు బలె రాజు వీరి-

4. putruṁḍu kaṁṭṭu vaṁkya rā-	4. పుత్రుండు కంట్టు వంక్య రా-
5. ju vīri kodḍu nami cōḍa-	5. జు వీరి కొడ్డు నమి చోడ-
6. vīri putruṁḍu sūrapa rā-	6. వీరి పుత్రుండు సూరప రా-
7. ju vīri putruṁḍu rājamahēṁ-	7. జు వీరి పుత్రుండు రాజమహేం-
8. dra po[te]pi cōḍu nannūri-	8. ద్ర పొ[తె]పి చోడు నన్నూరి-
9. hōmkāri dēviki sarvvakara-	9. హోమ్కూరి దేవికి సర్వకర-
10. parihāramu gān icciri vī-	10. పరిహారముగా నిచ్చిరి వీ-
11. ra yiccina kālasamkhya-	11. ర యిచ్చిన కాలసంఖ్య-
12. lu śāka varṣāmbulu 1010-	12. లు శక వర్షంబులు 1010-
13. yagun eṁṭi mēṣa mā-	13. యగు నేంటి మేష మా-
14. samuna puttama diva-	14. సమున పుత్తమ దివ-
15. samu nāṁḍu yicciri-	15. సము నాండు యిచ్చిరి-
16. cōḍēśvara liṁgānakum-	16. చోడేశ్వర లింగానకుం-
17. amṛta paḍikiṁ dī (di)-	17. అమృత పడికిం దీ (ది)-
18. veṁ paḍi muṁ.....	18. వెం పడి ముం.....
19. paga hāritu pu. pu-	19. పగ హారీతు పు. పు-
20.yicciri bolamu.	20.యిచ్చిరి బొలము.

162

162

Date : 1089 A. D. 132

కాలం : క్రీ. శ. 1089

Location : Juttiga, Tanuku tq.,
West Godavari Dt.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదా
వరి జిల్లా.

Source : Text and date by
J. Ramaiah pantulu, SII 10.11
(A. R. No. 738/1920).

ఆధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SII
10.11 (A. R. No. 738/1920).

1. svasti sarvvalōkāśraya-	1. స్వస్తి సర్వ లోకాశ్రయ-
2. śrī viṣṇuvarddhana mahā-	2. శ్రీ విష్ణువర్ధన మహా-
3. rājula pravarddhamāna-	3. రాజుల ప్రవర్ధక మాన-
4. vijaya rājya samvatsa-	4. విజయరాజ్య సంవత్స-
5. ramulu 13 yavun e-	5. రములు 13 యవునే-
6. ṇḍu ḍuttika vāsuki ra-	6. ణ్డు డుత్తిక వాసుకి ర-
7. vi sōmīśvara dēvara-	7. వి సోమీశ్వర దేవర-
8. [mu]ṁḍaṭa śrī vijayādi-	8. [ము]ంఠట శ్రీ విజయాది-
9. tya dēvara yettimcina-	9. త్య దేవర యెత్తించిన-

132. Although the ins. does not contain any date, the editor assigned this to it.

10. karavāla bhairava ma- 10. కరవాల భైరవ మ-
 11. [ṇḍa]pamu yācamdratāraka- 11. [ణ్డ]పము యాచుద్రతారకము క.
 mu ka.

(incomplete)

(అసంపూర్ణ)

163

163

Date : 1089 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1089.

Location : Juttiga, Tanuku tq.,
West Godavari Dt.స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదా
వరి జి.Source : Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SH 10.59 (A. R. No
780/1920).అధారం : జ. రామయ్య పంతులు, SH
10.59 (A. R. No. 780/1920).

1. śaka varṣambulu 1 [o]11-	1. శక వర్షంబులు 1 [0]11-
2. svasti sarvvaikāśra-	2. స్వస్తి సర్వకాలాశ్ర-
3. ya śrī [viṣṇu]varddhana
maharā-	3. య శ్రీ [విష్ణు] వర్ధాన మహారా-
4. jula pravarddhamāna vija-	4. జుల ప్రవర్ధమాన విజ-
5. yarājya samvatsa-	5. య రాజ్య సంవత్స-
6. ra[m]bulu [20] śrahi śrī-	6. ర[ం]బులు [20] శ్రహి శ్రీ-
7. vīra cōḍa dēvara du-	7. వీర చోడ దేవర దు-
8. ttika sōmīsvara mahā-	8. త్తిక సోమీస్వర మహా-
9. dēva[ra]ku nilipina di[vi]-	9. దేవ[ర]కు నిలిపిన ది[వి]-
10. yalu mūṇḍu vīni du-	10. యలు మూణ్డు వీని దు-
11. ttika munnū[rvvuru] ācam-
drā-	11. త్తిక మున్నూ[ర్వవరు] ఆచంద్రా-
12. rkamu a[kha]ṇḍa vartti [di]
viyala-	2. రకము అ[ఖ]ణ్డవర్తిక [ది]వియల-
13. mūṃṭṭiki mummāḍi bhīma.	3. మూంట్టికి ముమ్మడి భీమ-
14. nitya paḍi mūṇḍu mānikalu-	14. నిత్యపడి మూణ్డు మానికలు-
15. [nēyi] vōyaṃ kala varu.	5. [నేయి] వోయంకలవరు.

164

164

Date : 1090-91 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1090-91

Location : Visakhapatnam, tq.,
Dt.

స్థలం : విశాఖపట్నం, తా. జి.

Source : Text by J. Ramaiah (అధికారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII pantulu as corrected in App. II by N. Lakshminarayana Rao. SII 10.651 (A.R.No. 99/1909).

1. svasti śrīmad anantavar-
mma dēvara pra-	1. స్వస్తి శ్రీమదనంతవర్మవేవర ప్ర-
2. varddhamāna vijayarāja sam-
vatsarambulu-	2. వర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం
బులు-
3. 1[8]n ēmttiśaka varuṣambu
101[2]n ēmtti kanyakri-	3. 1[8] సేంట్టి శకవరుషంబు 101[2]
సేంట్టి కన్యక్రి-
4. śna 10 sōmavāramu nāmdū
śrīmatu viśā-	4. ష్ట 10 సోమవారము నాండు శ్రీమతు
విశా-
5. khapaṭṭaṇam aṅṅa kulōttu-
mḡga cōḍa paṭṭaṇamu-	5. ఖ పట్టణమైన కులోత్తుంగ చోడ పట్ట
ణము-
6. na nagaramu panniddarunu
ma[ttō]ttamāna rāmaku-	6. న నగరము పన్నిదర్దణును మ[త్తో]ట్ట
మానరామకు-
7. lavalli paṭṭaṇamuna amjji-
vaṇṇattu vyā-	7. లవల్లి పట్టణమున అంజ్జివణ్ణత్తువ్యా-
8. pāri pattanāditya nānārāja
vidyādhara samamkattu gham-
tti āsā[va]na pa-	8. పారి పత్తనాదిత్య నానారాజ విద్యా
ధర సమంకత్తు ఘంట్టి ఆసా[వ]న ప-
9. dinenmidi bhūmi nagara sēnā-
pati ayina malamamḍal māṭā-
manakun i-	9. దినెన్నిది భూమి నగర సేనాపతి అయిన
మలమండల్ మాతామనకు ని-
10. ccina śāsānapatramu viśākha-
paṭṭaṇam aṅṅa kulōttumḡga-
cōḍa paṭṭaṇamuna-	10. చ్చిన శాసన పత్రము విశాఖపట్టణ
మైన కులోత్తుంగ చోడ పట్టణమున-
11. anyūnuva perumbadiki tūrp-
una sīmasamḍdhi rā prakāru-
vu dakṣaṇa sīmasa-	11. అన్యూనువ పెరుంబడికి తూర్పున సీమ
సంధి తూ[పా]కారువు దక్షిణ సీమన-
12. mḍdhi dēvāṃdi yillu mēra
paścīma sīmasamḍdhi uppuṭ-
ēru utara sīmasa-	12. ంధి దేవాండి యిల్లు మేర పశ్చిమసీమ
సంధి ఉప్పుతేలు ఉత్తర సీమన-
13. mḍdhi [da]mmarummi vela-
kuṃ goni viḍicina yillu lōpu
gā nallanyūttuva.	13. ంధి[ద]మ్మణుమ్మి వెలకుంగొని విడిచిన
యిల్లులోపుగా నల్లన్యూట్టువ.

14. perumpallini ācamdrārkam
un iccitimi palliki lōp aīna
illaku a[ru]-	14. పెరుంపల్లినీ ఆచంద్రాక్కము
నిచ్చితమి పల్లికి లోపైన ఇల్లకు
అ[రు]-
15. vanamu kānki vidumbaḍḍu
vīni pari.	15. వనము కాన్కి విడుంబడ్లు వీని పరి-
16. harimccitimi dīniki vighnamu
sēsina vāru-	16. హరించ్చితమి దీనికి విఘ్నము నేసిన
వారు-
17. gamḡga karta vēyu gavilala
brāhmaṇula vadhiṃccina pāt-
akamuṃ bo.	17. గంఘకర్త వేయు గవిలల బ్రాహ్మణుల
వధించ్చిన పాతకముం బొ-
18. mdduduru.	18. ంద్దుదురు.

165

165

Date : 1091 A.D.

కాలం : శ్రీ. శ. 1091

Location : Juttiga, Tanuku tq.,
West Godavari Dt.

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు తా. పశ్చిమ గోదా
వరి జి.

Sōurce : Text by J. Ramaiah
pantulu as corrected in
App.II by N. Lakshminarayana
Rao, SII 10.60 (A.R.No. 782/
1920).

అధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
60. యస్. లక్ష్మీనారాయణరావుగారి
సవరణలతో (A. R. No. 782/1920)

1. śāka varṣālu 1[0]13-
2. svasti sarvvalōkāsraya-
3. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
4. rājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya samva-
6. tsa 20 agun ēṇḍu ḍu-
7. ttika sōmīsvara dēvaraku-
8. [mō]dapa koḍuku [mu]-
9. pparaya yakhaṇḍa vartti-
10. diviyaku nitya paḍi-
11. mummadi bhīma mā
(incomplete) .

1. శక వర్షాలు 1[0]13-
2. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ-
3. శ్రీ విష్ణువర్ధన మహా-
4. రాజుల ప్రవర్ధమా-
5. న విజయరాజ్య సంవ-
6. త్స 20 అగు నేణ్డు డు-
7. త్తిక సోమీస్వర దేవరకు-
8. [మో]దప కొడుకు [ము]-
9. ప్పరయ యఖణ్డ వర్తి-
10. దివియకు నిత్య పడి-
11. ముమ్మడి భీమ మా
(అసంపూర్తి)

166

Date : 1092 A. D.¹³³Location: Juttiga, Tanuku tq.,
West Godavari Dt.Source: Text by J. Ramaiah pan-
tulu, SII 10.15 (A.R. No.731/
1920).

1. saka varṣa....
2.śraya-
3. śrī viṣṇuvarddhana mahā-
4. rājula pravarddhamā-
5. na vijayarājya-
6. sa[m]vatsa 17 gun eṇḍu-
7. śrī cōḍa gamga dēvara-
8. ḍuttika sōmīsvara dēvaraku-
- 9 nilipina diviya-
10. ku...akhaṇḍa-
11. varttiki nitya paḍi mu-
12. mmaḍi bhīma māneṇḍu neyi-
13. ācamddratāarakamu-
14. pōyaṃ gala vāṇḍu kuppa-
15. bōyini koduku eriya-
16. ma bōyuṇḍu.

167

Date: 1092 A. D.

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 4. 1009 (A.R. No.
184/1898)-

1. śaka varṣa 10[0]14 svasti sar-
vvalōkāśraya śrī viṣṇuvar-
ddhana-

166

కాలం : క్రీ. శ. 1092

స్థలం : జుత్తిగ, తణుకు పశ్చిమ గోదా-
వరి జి.ఆధారం : జి. రామయ్య పంతులు, SII
10.15 (A. R. No. 731/1920).

1. సకవర్ష
2.శ్రయ....
3. శ్రీ విష్ణువర్ధకన మహా-
4. రాజుల ప్రవర్ధకమా-
5. న విజయ రాజ్య-
6. స[ం]వత్స 17 గు నేణ్డు -
7. శ్రీ చోడ గంగ దేవర-
8. డుత్తిక సోమీస్వర దేవరకు-
9. నిలిపిన దివియ-
10. కు...అఖణ్డు -
11. వర్తికి నిత్య పడి ము-
12. మ్మడి భీమ మానేణ్డు నెయి-
13. ఆచంద్రాతారకము-
14. పోయం గల వాణ్డు కుప్ప-
15. బోయిని కొడుకు ఎరియ-
16. మా బోయుణ్డు.

167

కాలం : క్రీ. శ. 1092.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం
తా. తూర్పు గోదావరి జి.ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1009
(A. R. No. 184/1898).

1. శకవర్ష 10[0]14 స్వస్తి సర్వక-
లోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన-

2. mahārājula pravarddhamān vijayarājya samvatsa 28ṇḍ ag śrā-
3. hi dina 198 ṇṭa śrī bhīmēś vara mahādēvaraku tiru cutt ambala-
4. m uḍayānu sōlava peṭṭina akhaṇḍa vartti lōha divi l dī niki-
5. n ācamdrārkkamu neyi sari-yimcu vāru gā śrī bhīmēśvara mahā-
6. dēvara kilaramuna cāma bōla cemdanayi komma bōla kanni-yayi-
7. bāda bōla pōtiyayi kāṭa bōla kommiya berasina vāru vampa memdi-
8. ya bōyun eriyama vasamunaṃ betṭina eḍlu 50 nitya paḍi o-
9. yaṃ gala tribhuvanāṃkuśam-una 1 nē māna likhitam sura-cāryyasya.
2. మహారాజుల ప్రవర్ధకమాన విజయ రాజ్య సంవత్స 28ṇḍ గు శ్రా-
3. హి దిన 198 ణ్ణ శ్రీ భీమేశ్వర మహా దేవరకు తిరుచుట్టం బల-
4. ముడయాను శోలవ పెట్టిన అఖణ్డ వ త్తి లోహ దివి 1
5. నాచంద్రాక్షకము నెయి సరియించు వారుగా శ్రీ భీమేశ్వర మహా-
6. దేవర కిలరమున చామబోల చెందనయి కొమ్మ బోల కన్నియయి-
7. బాద బోల పోతియయి కాట బోల కొమ్మియ బెరసిన వారు వంప మెంది-
8. య బోయు నెటియమ వనమునం బెట్టిన ఎఱ్ఱు 50 నిత్యపడి ఓ-
9. యం గల త్రిభువనాంకుశమున నే మాన 1 లిఖితం సురాచార్యకావ్య.

168

Date: 1092 A. D.
Location: Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source: Text by H. Krishna sastry, SH 5.1116 (A. R. No. 245/1896).

1. śākābdambulu 1014 gun eṇṭi yu-
2. ttarāyaṇa saṃkramṇti nāṇḍu dhu.

168

ాలం : శ్రీ. శ. 1092
లం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SH 5.1116 (A. R. No. 245/1896).

1. శకాబ్దంబులు 1014 గు నేణ్ణి యు-
2. తరాయన సంక్రంతి నాణ్ణు ధు-

3. pa koḍuku baḍi kāṭaya ma-
dhukē-	3. ప కొడుకు బడి కాటయ మధుకే-
4. svara dēvaraku yakhaṇḍa var-
tti-	4. స్వర దేవరకు యఖణ్డ వత్తి-
5. dīpam ette dīnin ācamdrārka-
kamu-	5. దీప మెత్తె దీని నాచంద్రాకర్కము-
6. naḍapunadi tōṭakalivoramu-	6. నడపునది తోటకలివొరము-
7. na vāru.	7. న వారు.

169

Date: 1092 A. D.

Location: Mukhalingam, Parlaki-
midi tq., Ganjam Dt., Orissa
State.

Source: Text by H. Krishna
sastry, SII 5. 1137 (A. R. No.
280/1898).

1. svastsi śaka varuṣambulu
1014 gun ē-
2. ṇṭi uttarāyaṇa samkrāṁti
aniamkka-
3. bhīmīśvara dēvarakuṁ diru-
vāṁḍi kū-
4. mtturu rājarāja dēvara vēlā-
muna-
5. naḍvaṁ gāmpa peṭṭi akhaṇḍa
va[r*]tti-
6. [di]viya ācamdrārkkamu na-
ḍapaṁ gala-
7. vāru.

170

Date: 1093 A. D.

Location: Ronanki, Narsinga-
palli tq, Srikakulam Dt.

Source: Text by H. Krishna
sastry, SII 5. 1347 (A. R. No.
392/1898).

169

Date: క్రీ. శ. 1092

స్థలం: ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా.
గంజాం జి. జరిస్సా.

సాధారణం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1137
(A. R. No. 280/1898).

1. స్వస్తి శక వరుషంబులు 1014 గు నే-
2. ణ్టి ఉత్తరాయణ సంక్రాంతి అని-
యంకక-
3. భీమీశ్వర దేవరకుం దిరువాంఠి కూ-
4. మత్తులు రాజరాజ దేవర వేలామున-
5. నడవుం గావ పెట్టి అఖండవత్తి[క*]-
6. [ది]వియ అచంద్రాకర్కము నడపం
గల-
7. వారు.

170

Date: క్రీ. శ. 1093

స్థలం: రోణంకి, నరసింగపల్లి తా. శ్రీకా
కులం జి.

సాధారణం: హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII
5.1347 (A. R. No. 392/1898)

1. svasti śakha varuṣāmbulu 1015 gu eṇḍu-
gun eṇḍu-
2. svasti samaramukhānēkaripu-
darppamarddanabhujā-
dala[pa]-
3. rākrama paramāhēsvara para-
mabha[ṭṭa]rāka mahārajadi-
raja-
4. paramēsvara navanavatisa
hasra kuṃjarādīsvara trika-
liṃggā[dhi]-
5. pati gmaṃggānvayāvalambana-
stambha śrī[ma*]c cōḍa gmaṃ-
gadēvara dvitī[ya]-
6. lakṣmi yajna lakṣmidēvulu 10
gu śrāhi yuttarayanamu
[nā]ṇḍu rō-
7. [ṇem]ki siddhēśvara dēva[ra]-
ku nivēdyamu[naku] gan iru-
vutti nēla yā-
8. camdrā[r*]kasthayimḡōn icc-
iri dīnīm jedak uṇḍa nadapi-
na varikin asvamē-
9. damuna palamu dīniki vigha-
namu sēsir ēni gmaṃga ka[ru]-
10. ta veyi gayilala vadiyimccina
pātakamuna ba-
11. ḍamggala vāru sarvvaṃm-
galya mahāśrī.
1. స్వస్తి శఖ వరుషంబులు 1015 గు నేణ్ణు-
గు నేణ్ణు-
2. స్వస్తి సమరముఖానేకరిపుడర్పమార్దదానాభుజా-
దులా[పా]-
3. రాక్రమా పరమాహేశ్వర పరమభక్త[ట]
రక మహారాజదిరాజ-
4. పరమేశ్వర నవనవతినవాన కుంజరాదీ
స్వర త్రికలింగా[ధి]-
5. పతి గంగాన్వయావలంబన స్తంభ శ్రీ
[మ*]వోడ గంగదేవర ద్వితీ[య]-
6. లక్ష్మి యైన లక్ష్మిదేవులు 10 గు శ్రాహి
యత్తరాయణమునా[ణ్ణు] రో-
7. [ణెం]కి సిద్ధేశ్వర దేవ[ర]కు నివేద్యము
[న]కుగ నిరువుట్టి నేల యా-
8. చంద్రాకృ[ణ*]స్థాయింగానిచ్చిరి దీనిం
జెడకుండ నడవిన వారికి నస్వమే-
9. దమున పలము దీనికి విఘనము సేసరేని
గంగ క[ణు]-
10. త వెయి గయిలల వదియించిన పాతక
మున బ-
11. డంగల వారు సర్వవంశ
మహాశ్రీ.

171

171

Date : 1098 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1098

Location : Ronanki, Narsing-
palli t q., Srikakulam Dt.స్థలం రోంకీ, నర్సింగపల్లి తా. శ్రీ
కులం జి.Source : Text by H. Krishna
sastry, SHI 5. 1848 (A. R. No.ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SHI 5. 1848
(A. R. No. 393/1898).

1. svasti śākha varuṣāmbulu 1015 gun ēṇḍu-
 2. svasti samaramukhānēkaripu-
darppamarddanabhujabala-
 3. parakarama paramamāhēśvara
parama bhāṭṭāraka mahā-
 4. rājadhīrāja rājaparamēśvara
navana[vatti] sahasra kum-
jarā-
 5. dhīśvara trikalimṅgādhīpati
gamgānva[yā]valāmbanastam-
bha-
 6. śrī [ma.]c cōḍa gamga dēva-
ra dvitīyalakṣmī yaiṇa lakṣ-
midē[vu]-
 7. lu 19 gu śrahi yuttarāyaṇamu
nāṇḍu rōnemki ma[hā]dē-
 8. varaku nivēdyamunaku gān iru
pūṭṭi nēla yācamdrēkkasthā-
 9. yimṅān icciri dīnim jedaḱ
uṇḍa naḍapina vārikin asva-
mēdhamuna-
 10. palamu dīniki vighnamu sēsir
ēni gamgga karūta vēyi ga-
 11. yilala vadhiyamāccina pātaka-
muna baḍu vāru sarvva-
mānga-
 12. Iya mahāśrī.
1. స్వస్తి శఖవరుపంబులు 1015గు నేణ్డు-
 2. స్వస్తి సమరముఖానేకరిపు
మర్దదాన భుజబల-
 3. పరకరమ పరమమాహేశ్వర పరమభట్టా
రక మహా-
 4. రాజాధిరాజ రాజపరమేశ్వర నవన
[వత్తి] సహస్రకుంజరా-
 5. ధీశ్వర త్రికలింకాధిపతి గంగాస్వ[యా]
వలంబనస్తంభ-
 6. శ్రీ[మః]చోడ గంగదేవర ద్వివీయ
లక్ష్మీయైన లక్ష్మీదే[వు]-
 7. లు 19 గు శ్రాహి యుత్తరాయణము
నాణ్డు రోనెంకి మ[హా]దే-
 8. వరకు నివేద్యమునకు గా నిరుపూట్టి
నేల యాచంద్రాకృస్థా-
 9. యిం గా నిచ్చిరి దీనిం జెడకుణ్డు నడ
విన వాటికి నస్వమేధమున-
 10. పలము దీనికి విఘ్నము సేసలేని గంగ
కలుక వేయి గ-
 11. యిలల వధియంచిన పాతకమున బడు
వారు సర్వమూంగ-
 12. లయ మహాశ్రీ.

172

172

Date : 1094 A. D.

Location : Bhimavaram, Kaki-
nada tq., East Godavari Dt.Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 5. 79 (A. R. No.
482_H/1898).

కాలం : శ్రీ. శ. 1094

స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ. కా. తూర్పు
గోదావరి జి.ఉధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.79
A. R. No. 482-H/1898).

1. svasti sarvva-	1. స్వస్తి సర్వః-
2. lōkāśraya śrī viṣṇuvarddhan mahārājula-	2. లోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన మహారాజుల-
3. pravarddhamāna vijayarājy samvatsaram-	3. ప్రవర్ధకమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం-
4. bulu 33 n ēṅṭi sōmagrahaṇa nimityamu-	4. బులు 33 నేటి సోమగ్రహణ నిమిత్తము-
5. na viṣṇu dēvarakun amudun aku vattara setla ko-	5. న విష్ణుదేవరకు నముదునకు వత్తర నెట్ల కొ-
6. ḍuku raccaya nītya māneṇḍu neyugā dēviya-	6. డుకు రచ్చయ నీత్య మానెణ్డు నెయుగా దేవియ-
7. bōyu vasamuna yeḍlu 50 yē m̄bhayum jēkoni-	7. బోయు వసమున యెట్లు 50 యేంభయుం జేకొని-
8. rājamānamuna māneṇḍu neyu āditya camdrala-	8. రాజమానమున మానెణ్డు నెయు ఆదిత్య చంద్రుల-
9. kalayantakum bōyam gala vāṇḍu	9. కలయ న్తకుం బోయం గలవాణ్డు.

173

173

Date : 1094 A. D. 134

కాలం : క్రీ. శ. 1094

Location : Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.22 (A. R. No. 459/1893).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.22 (A. R. No. 459/1893).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana-	1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధకన-
2. mahārājula pravarddhamāna vijayarā-	2. మహారాజుల ప్రవర్ధకమాన విజయరా-
3. jya samvatsarambulu [23]d agu śrāhi-	3. జ్య సంవత్సరంబులు [23]డగు శ్రాహి-
4. gaṃga[m]gomḍḍa cōḍavala-nāmti prōlu nā-	4. గండ్ల[ం]గొండ్ల చోడవలనాంట ప్రోలు నా-

5. mṭi cuttamalli caturvvedi ma-
mṅgalamuna-	5. ంటి చుత్తమల్లి చతువ్వేడి ముగ్గల
మున-
6. śrī puruṣōtta[ma]muna vīra
cōḍa vinaka-	6. శ్రీ పురుషోత్త[మ]మున వీర చోడ
వినక-
7. r āḍvāniki vīra cōḍama gād-
harāyani peṭṭi-	7. రాడ్వానికి వీరచోడమ గాధరాయని
పెట్టి-
8. na akhaṇḍa vartti diviya yok-
amṭiki im[du]-	8. న అఖణ్డ వర్తి దివియ యొకంటికి
ఇం[దు]-
9. la golla kāmaya bōyani yall-
uṇḍu-	9. ల గొల్ల కామయ బోయని యలుణ్డు-
10. cā[mi]ya bōyuni vasamunaṃ
beṭṭina i-	10. చా[మి]య బోయని వసమునం
బెట్టిన ఇ-
11. npayedlu 50 lekkanu inpaye-
dlu yēmba-	11. న్పయెడ్లు 50 లెక్కను ఇన్పయెడ్లు
యేంబ-
12. diṃṭiki nityaya paḍi sāniya-
mḃāṭi mā-	12. దింటికి నిత్యయపడి సానియంపాటిమా-
మ్బాటి మా-
13. nika māneṃḍu neyi saṃttān-
akramamu[na]-	13. నిక మానెణ్డు నెయి సంతానక్రమము
[న]-
14. ācamdrārkkaṃuṃ bōyaṃ gala
[vāru].	14. ఆచం ద్రాక్కాముం బోయం గల
[వారు].

174

174

Date : 1094 A. D. 135
 Location: Sarpavaram, Ramachan
 drapuram tq. EastGodavariDt.
 Source: Text by H. Krishna
 sastry, SII 5.28 (A. R. No.
 459-A/1893).
 1. svasti sarvvalōkāsraya śrī
 viṣṇuvarddhana mahā-
 2. rājula pravarddhamāna vijey-
 arājya saṃvatsa-
 3. raṃbulu 23ḍ agu śrāhi gaṃg-
 gaṃ gomṇḍa cōḍa[va]-
 4. la nāṃṭi prōlu nāṃṭi cutta-
 malli caturvvedi [maṃgga]-

కాలం: క్రీ. శ. 1094
 స్థలం: సర్పవరం. రామచంద్రాపురం. తా.
 తూర్పుగోదావరి జి.
 ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.28
 (A. R. No. 459-A/1893)
 1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణు
 వర్ధన మహా-
 2. రాజుల ప్రవర్ధమాన విజయరాజ్య
 సంవత్స-
 3. రంబులు 23 డగు శ్రాహి గం గం గొండ్ల
 చోడ[న]-
 4. ల నాంటి ప్రోలు చుత్తమల్లి చతు
 వ్వేడి [మంగ్గ]-

5. lamuna śrī puruṣottamamuna
vīracōḍa vinnakar ā-	5. లమున శ్రీ పురుషోత్తమమున వీర
చోడ విన్నకరా-
6. [ḍvāniki] śrī vīrapermmāḍi
dēvara mahādēvi yāḍvāru-	6. [ఢ్వానికి] శ్రీ వీర పెమ్మాడి దేవర
మహాదేవి యాడవారు-
7. vellavaṃ grānandlu peṭṭina
akhaṇḍa vartti diviya[lu]-	7. వెల్లవం గ్రానండ్లు పెట్టిన అఖణ్డవర్తిక
దివియ[లు]-
8. reṃṭiki yimḍula [golla] gaṇṭ-
iya bōyuni koḍuku-	8. రెంట్కి యిండుల [గొల్ల] గణ్టియ
బోయుని కొడుకు-
9. talliya bōyuni vasamunaṃ
betṭina inpa ye-	9. తల్లియ బోయుని వసమునంబెట్టిన
ఇప్పయె-
10. ḍlu 100 lekkanu inpa yeḍlu
nūṛimṭiki nitya-	10. డ్లు 100 లెక్కను ఇప్పయెడ్లు నూటిం
టికి నిత్య-
11. [ya paḍi] sāniyaṃbāṭi māni-
ka [a]ḍḍeṇḍu ne-	11. [య పడి] సానియంబాటి మానిక
[అ]డ్డెణు నె-
12. yi samṭtānakramamuna āca-
mḍrārkkamu-	12. యి సం త్తానక్రమమున ఆచంద్రా
క్కము-
13. vōyaṃ gala vāru.	13. వోయంగల వారు.

175

175

Date : 1095 A. D.

కాలం : శ్రీ. శ. 1095

Location : Draksharamam, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం,
తా. మార్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 4.1800 (A. R. No.
888-A/1898).

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 4.1800
(A. R. No. 888-A/1898)

1.	1.
2. 1017n ēṅṭi svasti sarvvalōkās-
raya śrī viṣṇuva....	2. 1017 గు నేటి స్వస్తి సర్వలోకా
శ్రయ శ్రీ విష్ణువ....
3. rddhamāna vijayarājya sam-
vatsa 47 śrāhi dina.....	3. ర్థమాన విజయరాజ్య సంవత్స 47
శ్రాహి దిన....
4. na viṣṇuvarddhana vinnagan
āḍvāni guḍi sāni yulla.. ...	4. న విష్ణువర్ధన విన్నగ నాడాని గుడి
సాని యుల్ల....
5. ku dharmmuvu gā tulāsam-
kramṭti nimityāna śrī bhī-
mēsvaramahādēvara-	5. కు ధర్మువుగా తులా సంక్రంతి
నిమిత్తాన శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవర-

6. kuṃ beṭṭina akaṇḍa vartti 6. కుం బెట్టిన అకణ్డవ రిలోహ దివియ 1
lōha diviya l nṭiki [yi] ddēva-
ra kilaramuna- డ్డి కి[యి] ద్దేవర కిలరమున-
7. talarāsi naviya bōyun a[ḍa]- 7. తలరాసి నవియ బోయు స[ḍ]పున
puna bramana koḍuku nūm- [బ్రమన కొడుకు నూంకయ-
kaya- కయ-
8. vasamuna peṭṭina yinpa edlu 8. వసమున పెట్టిన యిన్ప ఎడ్లు 50 డ్డికి
50 nṭiki nitya paḍi tribhūva- నిత్యపడి త్రిభువ-
6. nāmku(m)śamuna vōyam gala 9. నాంకు[ం]శమున వోయంగల నేమాన
nē māna l likhitaṃ ḍakarēmi 1 లిఖితమ్ డకరేమి సురా-
10. cā[ri*]aina [vi*]ra remjēmdra 10. చా[రి*] అక్షన [వి*]ర రెంజెండ్ర
cō[ḍa] ācāryyasya. చో[ḍ] ఆచార్యకన్య.

176

Date : 1095 A. D.

Location: Narayanapuram, Bobbi-
li tq., Srikakulam Dt.Source : Text by J. Ramaiah
pantulu, SII 10.652 (A. R.
No. 642/1926).

1. svasti sakābudamdulu-
2. 10[7]n ēṇṭa yuttarāyana sam-
krāmtti-
3. yamāvāsya nāṇḍu va mana.
4. pe[nṭya] bolli setṭi tana taṃ-
dri nā-
5. mana setṭi talli kanya. ma
pērū se-
6. ppi niṃḍu jervuna nīlīsvara
dēvaraku-
7. akaṇḍa vartti divya yokk-
anti-
8. ki

(incomplete)

176

కాలం : క్రీ. శ. 1095

స్థలం : నారాయణపురం, బొబ్బిలి తా.
శ్రీకాకుళం జి.ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు, SII 10.
652 (A.R. No. 642/1926)

1. స్వస్తి సకాబుదంబులు-
2. 101[7] నేణ్ట యు త్త రాయన సం
క్రాంతి-
3. యమావాస్య నాణ్డు వ మన.
4. వె[ణ్ట్ర] బొల్లి నెట్టి తన తండ్రినా-
5. మన నెట్టి తల్లికన్య. మ పేరు నె-
6. ప్పి నిండు జెఱ్ఱున నీలీస్వర దేవరకు-
7. అకంఠ వ త్తి దివ్య యొక్క డ్డి-
8. కి.....

(అసంపూర్ణ)

177

Date : 1097 A. D.
Location : Gadia, Bastar,
Madhya Pradesh.

Source : Text by J. Ramayya pan-
tulu, SII 10.647 (A. R. No.
250/1908).

I

1.raṇa
2.nāga va....
3.
4. dhēnuvyāghra....
5.kamalabhāskara....
6.kiṃjalkapumjapimjarita....
7.
- maṃjaṃ rājarū
9.vaṃ giṇḍa kula dikkumja-
raṃ
10.raṃ satyahariśca
11. śrīmad rāja bhū-
12.sō[mī]svara dēva bha
13.padmaṃbulakum barama
bha
14.ganna rājula saka-
15. varuṣaṃbulu 1[0]19n ēṃṭi
kārttika māsa-
16. trayōdasi nāṇḍu si-
17.yana settiki jayā-
18.nna [yi]ddaru podalu gā
19.rala punari
20. ...nna naḍa[ci]
21. .. na naḍḍu tu
22. rugāṃ baḍasina vāru
dīniki
23.[suru]puḷu vritti gaṇḍa
bhaira-

177

కాలం : క్రీ. శ. 1097
స్థలం : గాడియా, బస్తార్, మధ్యప్రదేశ్.

ఆధారం : జ. రామయ్యపంతులు. SII 10.
647 (A. R. No. 250/1908)

I

1.రణ
2.నాగ వ.
3.
4. ... ధేనువ్యాఘ్ర...
5. ...కమల భాస్కర...
6. కింజల్కపుంజ వింజరిత...
7.
8. ...మంజ...రాజ...రూ
9. ...వం గింజకుల దిక్కుంజరం
10. ...రం సత్యహరిశ్చ
11. ...శ్రీమద్రాజ భూ-
12. ...సో[మీ]స్వరచేవ భ
13. ...పద్మాంబులకుం బరమ భ
14.గన్న రాజుల సక-
15. వరుషంబులు 1[0]19 నెంటి కాత్తిక
మాస-
16. ...త్రయోదసి నాణ్డు సి-
17. ...యన సెట్టికి జయా-
18. ...న్న [యి]ద్దరు పొదలు గా
19. ...రల పునరి
20. ...న్న నడ[చి]
21. ...న నడడు తు
22. రు....గాం బడసిన వారు దీనికి
23.[సురు]పులు వ్రిత్తి గణ్డు భైర-

24. va [du]rgamu bēti seṭṭiyu | 24. వ [దు]ర్గము బేతిసెట్టియు కుళ్ళి సె-
kuḷḷi se.
25. ṭṭiyu [mā]ni se[ṭṭi]yu [sa]radi 25. ట్టియు [మా]ని సె[ట్టి]యు [స]రడి.
bōlu
26.rēcamā nāya 26. ...రేచమా నాయ
27.sirikaṃṭṭa seṭṭiki [sō]da 27. ...సిరికంట్ట సెట్టికి [సో]ద
28.kaṃdda seṭṭiki... 28. ...కండ్డ సెట్టికి....
29.butṭina...naḷa 29. .. బుట్టిన...నళ
30. ...goṇaṃ gala vāru 30. ...గొణం గల వారు-
31.virōdha 31. ...విరోధ
32.ḍi tilina 32. ...డి తిలిన
33. mu...ganna rāju gona 33. ము...గన్న రాజు గొన
34.koḍukulu gū 34. ...కొడుకులు గూ
35.seṭṭi[k i]cci[nna]śāsana- 35. ...సెట్టి[కి]చ్చి[న్న] శాసన-
36.la kūtu koḍku paruva. 36. ...ల కూతు కొడ్కు పరువ.
37.la kaṃ[bha]mu tōḍid ai 37. ...ల కం[భ]ము తోడిదై న-
na-
38. ḍapaṃgalayadi kannarājun 38. డపంగలయది కన్న రాజు నిచ్చి-
icci
39. . [kaṃ]bha stiti.... 39. . [కం] భ స్తితి....

II

40. . ntulakuṃ ganna.... 40. . న్తులకుం గన్న....
41. kulu gūntulun āditya... 41. కులు గూన్తులు నాదిత్య....
42. drula kalanta gālamuṃ ḍa- 42. ద్రుల కల న్త గాలముం డ-
43. ruculu guḍḷu gā naḍa- 43. రుచులు గుడ్డు గా నడ-
44. paṃ gala vāru naḍapaka.... 44. పంగలవారు నడపక....
45. r ēni gaṃga kaṛuta vēyi ga- 45. రేని గంగ కఱుత వేయి గ-
46. vilala vēvuru brāhmanula. 46. విలల వేవురు బ్రాహ్మనుల.
47.pasula [saṃ]ppina... 47.పసుల [సం]ప్పిన...
48.ru śrī sōmisvara dē 48.రు శ్రీ సోమీస్వర దే-
49.ṃ beṭṭina. 49.ం బెట్టిన.

Date : 1098 A. D.

కాలం : క్రీ. శ. 1098

Location : Bhimavaram, Kaki-
nada tq., East Godavari Dt.స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పు
గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.63 (A.R.No. 476/1893). ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.63 (A. R. No. 476/1893)

1. svasti sarvvalōkāsraya śrī viṣṇuvarddhana maharājula prava-	1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీ విష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవ-
2. rddhamāna vijayarājya śam [va*]tsarambulu 37 gu śrahi saka varṣa-	2. ర్ధమాన విజయరాజ్య సం[వ*]త్సరం బులు 37 గు శ్రహి సకవర్ష-
3. m̄bulu 1019 gun ēmtti dakṣi. nāyāna nimityam̄buna rā-	3. బులు 1019 గు నేంట్టి దక్షిణాయన నిమిత్త్యంబున రా-
4. janārāyaṇa viṣṇudēvaraku śrī-matu tribhuvanama-	4. జనారాయణ విష్ణుదేవరకు శ్రీమతు త్రిభువనమ-
5. hādēva cakravarttiya [ma]hā-pradhāna sam̄ddhivigrahi-	5. ల్లదేవ చక్రవర్త్యయ [మ]హాప్రధాన సంధి విగ్రహి-
6. daṇḍanāyaka [kāmanayya] peṭṭina akhaṇḍa vartti di-	6. దండనాయక [కామనయ్య] పెట్టిన అఖణ్డ వర్తి ది-
7. viyalu reṇḍu rem̄tiki golla kosaniya bōini erylama-	7. వియలు రెణ్డు రెంఱికి గొల్ల కొసణియ బోని ఎర్యమ-
8. bōini kāmiya bōini sūdiya bōini berasina nalvura-	8. బోని కామియ బోని సూదియ బోని బెరసిన నల్వర-
9. vasamunaṁ beṭṭina reṇḍu di-vyayalaku viḍicina eḍlu 100 vīniṁ jē-	9. వసమునం బెట్టిన రెణ్డు దివ్యయలకు విడిచిన ఎడు 100 వీనిం జే-
10. koni pōyaṁ ggala vāṁḍu [ra]stupuṇḍi kāṭiya bōini koḍku-[mā]ḍani-	10. కొని పోయం గల వాండు [ర]స్తుపుణ్డి కాటియ బోని కొడ్కు [మా]ఱని-
11. vasamuna viḍicina gorylalu 50 guṇḍya bōini aram̄ga-	11. వసమున విడిచిన గొల్లలు 50 గుండ్యబోని అరంగ-
12. ni vasamuna viḍicina goryalu 50 lekkanu reṇḍu divya-	12. ని వసమున విడిచిన గొల్లలు 50 లెక్కను రెణ్డు దివ్య-
13. laku viḍicina inpa eḍlu 100 vīnikin ācam̄drārka-	13. లకు విడిచిన ఇప్ప ఎడ్లు 100 వీనికి నాచం ద్రాకూర్-
14. mu nitya māneṇḍu gā reṇḍu divyalaku rājamānamuna re-ṇḍu-	14. ము నిత్య మానెణ్డు గా రెణ్డు దివ్యలకు రాజమానమున రెణ్డు-
15. mānikālu nei vōyaṁ gala vāru	15. మానికాలు నెయి వోయంగల వారు.

179

Date : 1098 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1033 (A. R. No. 167/1896).

1. svasti śakavarusambulu 1020 nēṇḍu śrīma-
2. d anamtavarmma dēvara pravarddhamāna vijayarā-
3. jya samvatsarambulu 23 śrāhi simhaśū-
4. klāstamiyun ādi[tyavā] ra nimityamuna-
5. śrīmadhukīśvara dēvaraku tyāgi naṭṭavu-
6. ṇḍunu vīri kūmtturu bhūmā- ṇḍiyun a -
7. ācamdrārkkasthāyi kā vīr iddarā peṭṭina a-
8. kha[ṇḍa*] [va]rtti dīpamulu reṇḍu 2 reṇḍunu mā-
9. ḍlu 10.

180

Date : 1098 A. D.

Location : Mukhalingam, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5.1044 (A. R. No. 178/1896).

1. svasti śaka varuṣambulu 1020 n ēnti śrīma-

179

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1033 (A. R. N.167/1896).

1. స్వస్తి శకవరుషంబులు 1020 నేణ్ణు శ్రీమ-
2. దనంతవమ్మణ్ణ దేవర ప్రవర్దమాన విజయ రా-
3. జ్య సంవత్సరంబులు 23 శ్రాహి సింహ శు-
4. క్లాస్తమియు నాది [త్యవా]ర నిమిత్తమున-
5. శ్రీ మధుకీశ్వర దేవరకు త్యాగి నట్టవు-
6. ణ్ణను వీరి కూంత్తులు భూమాణ్ణియునై-
7. ఆచంద్రాక్కణ్ణ స్థాయి కా వీరిద్రఱ పెట్టిన అ-
8. ఖ[ణ్ణ]* [వ]ర్తి దీపములు రెణ్ణు 2 రెణ్ణును మా-
9. డు 10.

180

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : ముఖలింగం, పర్లాకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.1044 (A. R. No. 178/1896)

1. స్వస్తి శకవరుషంబులు 1020 నేణ్ణి శ్రీమ-

2. tu jaṭēsvara dēvara pravardd-
hamāna vijaya- 2. తు జటేశ్వర దేవర ప్రవర్ధమాన
విజయ-
3. rājya samvatsarambulu 3 śrā-
hi utta- 3. రాజ్య సంవత్సరంబులు 3 శ్రాహి ఉత్త-
4. rāyana samkramṅti nimitya-
muna śrī ma- 4. రాయన సంక్రంతి నిమిత్తమున శ్రీమ-
మునా శ్రీ మా-
5. dhukēsvara dēvaraku prōli
nāyakuni peṃḍla- 5. ధుకేశ్వర దేవరకు ప్రోలి నాయకుని
పెండ్ల-
6. mu bētamanaku ālu ācamdra-
rkkasthāyi gā- 6. ము బేతమన కుచాలు ఆచంద్రక్క-
స్థాయిగా-
7. nadapaṃ beṭṭina akhaṃḍa
vatti dīpa- 7. నడపం బెట్టిన అఖండ వత్తి దీప-
8. mu l nṅtikim beṭṭu māḍa 5.

181

Date : 1098 A. D. 136

Location : Sarpavaram, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.Source : Text by H. Krishna
sastry. SII 5.13 (A. R. No.
456—A/1898).

1. svasti sarvvalōkāsraya śrī
viṣṇuvarddhana ma-
2. hārājula pravarddhamāna vi-
jayarājya sa-
3. mṃvatsara[m]bulu 27 ṅḍ agu
śrāhi gamggagoṅḍa -
4. cōḍavala nāṅṅti prōlu nāṅṅti
cuttamalli ca-
5. turvvēdi maṃggalamuna śrī
puruṅōttama dē-
6. vara diviyaṃ go[lcu] [ko]miya
bōyuni ko-
7. ḍuku viddaya bōyuni vasa-
munam-

136. Ibid.

181

కాలం : శ్రీ. శ. 1098

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా.
తూర్పుగోదావరి జి.ఆధారం : హెచ్. కృష్ణ శాస్త్రి, SII 5.13
(A. R. No. 456-A/1898)

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ధక
నమ-
2. హారాజుల ప్రవర్ధమాన విజయ
రాజ్యన-
3. సంవత్సరంబులు 27 డ్డగు శ్రాహిగంగ
గొడ్డ-
4. చోడవల నాటి ప్రోలు నాటి చు త
మలి చ-
5. తుర్వేది మంగలమున శ్రీ పురు
షోత్తమ దే-
6. వర దివియం గొల్పు [కొ] మియ
బోయుని కొ-
7. దుకు విద్దయ బోయుని వసమున-

8.mmana bō[ya]ṇḍu vetṭi-
[na*] akhaṇḍa-	8. ... మృన బో[య]ణ్డు వెట్టి[న*]
అఖణ్డ-
9. vartti diviyaku vilici yiccina
inpa ye-	9. వర్తి దివియకు విలిచి యిచ్చిన
ఇన్పయె-
10. ḍlu 50 [lekkanu] inpa yeḍlu
yēmbhadimṭi-	10. డ్లు 50 [లెక్కను] ఇన్పయెట్లు
ఏంభదిమిటి-
11. ki nitya paḍi sāniyaṃbāṭi
mānika-	11. కి నిత్యపడి సానియంబాటి మానిక-
12. māneṇḍu neyi saṃttānakra-
mamuna ācamdrā-	12. మా నెణ్డు నెయి సంతానక్రమమున
ఆచంద్రా-
13. [rkka]muṃ bōyaṃ gala
vā[ru].	13. [క్క]ముం బోయం గల వా[రు].

182

Date : 1098 A. D.¹³⁷Location : Sarpavaram, Rama-
chandrapuram tq., East Goda-
vari Dt.Source : Text by H. Krishna
sastry, SII 5.16 (A. R. No.
457-A/1898).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī
viṣṇuvarddhana mahārājula
pra-
2. varddhamāna vijayarājya saṃ-
vatsarambulu 27ḍ agu śrā-
3. hi gaṃggamgoṇḍa cōḍavala
nāṅṭi prōla nāṅṭi cuttamalli-
4. caturvvedi maṃggalamuna
śrī puruṣōttamamuna vīra-
5. cōḍa vinnakar āḍvāriki śrī
vīra permāḍi dēvara mahā-
dēvi-
6. āṇḍāru ceṃbiyaṃ grānaḍlu
petṭina akhaṇḍa vartti diviya-

137. Ibid.

11

182

కాలం : క్రీ. శ. 1098

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రాపురం, తా.
ఘూర్పు గోదావరి జి.ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.16
(A. R. No. 457-A/1898)

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువ
ర్ధన మహారాజుల ప్ర-
2. వర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం
బులు 27 డగు శ్రా-
3. హి గంగ్గంగొణ్ణి చోడవలనాణ్ణి ప్రోల
నాణ్ణి చుత్తమల్లి-
4. చతుర్వేది మంగ్గలమున శ్రీ పురుషో
త్తమమున వీర-
5. చోడ విన్నకరాధ్వారికి శ్రీ వీరవె
మ్మాడి దేవర మహాదేవి-
6. ఆణ్డారు చెంబియం గ్రానడ్లు పెట్టిన
అఖణ్డవర్తి దివియ-

7. yokkaṃṭiki imḍula golla rēci
ya bōyuni koḍuku [kā]-
8. miya bōyuni vasamunaṃ be
ttina inpa yeḍlu 50 ki lekka
9. [nu*] inpa yeḍlu yēmbha[di].
ṃṭiki nityaya paḍi sāniyaṃ.
bā[ti] mā-
10. nika māneṇḍu neyi samttāna-
kramamuna ācamdrārka-
11. [mu pōyaṃ gala] vāru.
7. యొక్కంటికి ఇం దు ల గొల్ల రేచియ
బోయుని కొడుకు [కా]-
8. మియబోయుని వసమునం బెట్టిన ఇన్న
యెడ్లు 50కి లెక్క-
9. [ను*] ఇన్నయెడ్లు యేంభ[ది]ంటికి
నిత్యయవడి సానియంబా[టి]మా-
10. నిక మానెణ్డు నెయి సంతానక్రమమున
అచంద్రాక్కా-
11. [ము పోయంగల] వారు.

183

183

Date: 1098 A. D. 1388

Location: Sarpavaram, Rama-
chandrapuram tq. East Goda-
vari Dt.

కాలం: క్రీ. శ. 1098

స్థలం: సర్పవరం, రామచంద్రాపురం తా.
తూర్పు గోదావరి జి.Source: Text by H. Krishna
sastry, SII 5.17 (A. R. No.
457-B/1898).ఆధారం: హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.17
(A. R. No. 457-B/1898).

1. svasti sarvvalōkāsraya śrī
viṣṇuvaddhana ma-
2. hārā'ula pravarddhamāna vi-
jayarājya sam-
3. vatsarambulu 27 ḍ agu śrāhi
gamggagonda cō-
4. ḍavala nāṃṭi prōlu nāṃṭi
cuttamalli catu-
5. rvvēdi maṃggalamuna śrī-
puruṣōttamamuna vī-
6. racōḍa vinnagār āḍvāriki vī-
racōḍama gādha-
7. rāyani peṭṭina akhaṇḍa var-
tti diviya yo-
8. kaṃṭiki imḍula golla bhīmaya
bōyuni-
1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువ
ర్ధనమ-
2. హారాజుల ప్రవర్ధమాన విజయరాజ్య
3. వత్సరంబులు 27 డగు శ్రాహి గం
గొణ్ణ చో-
4. వలనాంటి ప్రోలునాంటి చు త్త మ ల్లి
చతు-
5. వేవేది మంగలమున శ్రీ పురుషోత్త
మమున వీ-
6. రచోడ విన్నగారాడ్వారికి వీరచోడ
మగార్-
7. రాయని పెట్టిన అఖణ్ణవర్తి దివియ
యె-
8. కంటికి ఇందుల గొల్ల భీమయ బోయుని-

9. koḍuku kāṭiya bōyund aṅga śrī puruṣō-	9. కొడుకు కాటియ బోయుండైన శ్రీ పురుషో-
10. ttama kōni vasamunaṃ betṭina inpa yeḍlu-	10. తమకోని వసమునం బెట్టిన ఇన్నయెడ్లు-
11. 50 lekkanu inpa yeḍlu yēṃbhatimiki nitya-	11. 50 లెక్కను ఇన్నయెడ్లు యేంభతింటికి నిత్య-
12. ya paḍi sāniyaṃbāṭi mānika-māneṇḍu ne-	12. యపడి సానియంబాటి మానిక మానెణ్డు నె-
13. yi saṃttānakramamuna ācam-drārkkamu-	13. యి సంతానక్రమమున ఆచంద్రార్కము-
14. [vōyam] gala vāru.	14. [వోయం] గలవారు.

184

184

Date : 1098 A. D. 139

కాలం : క్రీ. శ. 1098

Location : Sarpavaram, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

స్థలం : సర్పవరం, రామచంద్రపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

Source : Text by H. Krishna sastry, SII 5,19(A. R. No. 458/1

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి. SII 5,19 (A. R. No. 458/1898).

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī viṣṇuvarddhana mahārājula pravarddhamāna vijayarājya samvatsarambulu 27 ṇḍ agu śrāhi-
2. gaṃggaṃgoṇḍa cōḍavala nāṅṅi prōlu nāṅṅi cu[ttā]malli catu-
4. rrvēdi maṃggalamuna śrī puruṣōttama dēvaraku śrī vīra pe-
5. rmmāḍi [dē]vara peṭṭina akhaṇḍa vartti diviya reṅṅiki
6. ṇḍula golla āyite bōyuni koḍuku bollaya bōyu-

1. స్వస్తి సర్వలోకాశ్రయ శ్రీవిష్ణువర్ధన మహారాజుల ప్రవర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం బులు 27 ణ్డుగు శ్రాహి-
2. వర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం బులు 27 ణ్డుగు శ్రాహి-
3. గంగ్గంగొణ్ణ చోడవలనాటి ప్రోలునాటి చుత్తమల్లి చతు-
4. వేవేది మంగలమున శ్రీపురుషోత్తమ దేవరకు శ్రీవీర పె-
5. మ్మాడిదేవర పెట్టిన అఖణ్డవర్తి దివియ రెణ్ణికి ఇ-
6. ందుల గొల్ల ఆయితెబోయిని కొడుకు బొల్లయ బోయు-

7. vasamunaṃ beṭṭina inpa yed- | 7. వసమునం [బెట్టిన ఇన్నయెడ్లు 100-
lu 100 lekka[nu] inpa yedlu- | లెక్కా[ను] ఇన్నయెడ్లు-
8. n nūṛimṭiki nityaya paḍi sā- | 8. న్నూఱింటికి నిత్యయపడి సానియం.
niyaṃbāṭi mānikan adde- | బాటి మానిక నడె-
9. nḍu neyi saṃttānakramamu- | 9. ణ్డు నెయి సంతానక్రమమున ఆచంద్రా
na ācaṃdrārkkamuṃ bōyam- | క్కముఁ
10. gala vāru. | 10. గలవారు.

185

185

Date: 1099 A. A. 140

కాలం: క్రీ. శ. 1099

Location : Bhimavaram, Kakina-
da tq., East Godavari Dt.స్థలం : భీమవరం, కాకినాడ తా. తూర్పు
గోదావరి జి.Source : Text by H. Krishna sas-
try, SII 5.71 (A. R. No. 482/
1898).ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 5.71
(A. R. No. 482/1898)

1. svasti sarvvalōkāśraya śrī | 1. స్వస్తి సర్వకాలాశ్రయ శ్రీ విష్ణు వ
viṣṇuvarddhana ma- | ర్ధకము-
2. hārājula pravarddhamāna vija | 2. హారాజుల ప్రవర్ధకమాన విజయరాజ్య
yarājya saṃva- | సం-
3. tsaraṃbulu 28 [ṇṭi] iruvaḍen- | 3. వత్సరంబులు 28[ట్టి] ఇరువడెన్నిది అగు
midi agun ēṇṭi sō- | నేటి సో-
4. magrahaṇa vyaṭṭipāta nimi- | 4. మగ్రహణవ్యతిపాతాన్విమిత్యంబున విష్ణు
tyaṃbuna viṣṇu dē- | దే-
5. varakun akhaṇḍa va[r]tti | 5. వరకు నఖణ్డవత్తి[క] దివియకు నిత్య
diviyaku nitya māneṇḍu- | మానెణ్డు-
6. neyu gā meṇṭaya iccina eḍlu | 6. నెయుగా మెణ్డయ ఇచ్చిన ఎడ్లు 50
50 yēmbhadi- | యేంభది-
7. yedluṃ bhīmiya bōyu vasa- | 7. యెడ్లుం భీమియబోయ వసమున రాజ
muna rājamāna- | మాన-
8. muna [1]mānikan ādityacaṃ- | 8. మున [1] మానిక నాదిత్యచంద్రుల కల
drula kala yaṅtaku bo- | య న్నకు బొ-
9. yya gala vāṇḍu. | 9. య్య గల వాణ్డు.

186

Date: 1099 A. D.

Location: Draksharamam, Ramachandrapuram tq., East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sастry, SII 4.1285 (A. R. No. 947/1893).

1. to part of 3. (Skt.)

3.svasti śrī śaka varṣa 1021 gun ēṃṭi uttarāyaṇa samk-rānti nimittamuna....

4.maṇḍalika kātama nāya-kuni paḍālu cōḍi nāyakunḍu-śrīmaddākṣārāmamuna śrī-bhīmēśvara mahādēvaraku-

5. munnūṅṅu palamula lōhamu-nam jēyimci peṭṭina akhaṇḍa karppūravartti di l ṅṭiki bōlu naluvurum bū-

6. [ṅṭ a]vu nāva bōla kommani yaḍapuna būta bōla māvani-vasamunaṃ beṭṭina modavulu 50 ṅṭikin ācamdrārkkamu[ni]-

7. tya paḍi goluvaṃ gala tribhu-vanāṃkuśa nē māna 1 likhi-taṃ peddanācaryēṇa.

187

Date: 1100 A. D.

Location: Draksharamam Ramachandrapuram tq. East Godavari Dt.

Source: Text by H. Krishna sастry, SII 4.1029 (A.R. No. 202/1893).

1. svasti śakavarṣamulu 10[22] samasta[bhuvanāśraya śrī pri]-

186

కాలం : క్రీ. శ. 1099

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4.1285 (A.R. No. 947/1893).

1. (నుంచి 3వ పంక్తిలో కొంత భాగం వరకూ సంస్కృతం)

3.స్వస్తి శ్రీ శకవర్ష 1021 గు నేటి ఉత్తరాయణ సంక్రాంతి విమితమున

4. ...మణ్డలిక కాటమ నాయకుని పదాలు చోడి నాయకుణ్ణు శ్రీమద్రాక్షారామమున శ్రీభీమేశ్వర మహాదేవకు-

5. మున్నూఱుపలములలో హమునం జేయించి పెట్టిన అక్షణ కర్పూర కుడి 1 డ్డికి బోలు లువురుం బూ-

ట్టెవు నావబోల కొమ్మలె యడవున బూతబోల మాచని పరముం జెట్టిన మొడవులు 50 డ్డికి నా డ్రా క్కము [ని]

7. త్యవడి గొలువం గల శ్రీభువనాంకుశ నేమానలిఖితం పెద్దనాచార్యేణా.

187

ం : క్రీ. శ. 1100

స్థలం : ద్రాక్షారామం, రామచంద్రాపురం తా. తూర్పు గోదావరి జి.

ఆధారం : హెచ్. కృష్ణశాస్త్రి, SII 4. 1029 (A. R. No. 202/1893).

1. స్వస్తి శకవర్షములు 10[22] పమస్త [భువనాశ్రయ శ్రీ ప్రి]-

2. tvivallabha mahārājādhirāja
rājaparamēśvara[parama bha
ṭṭāraka raviku]-
3. latilaka cōḍakula[sē]khara
paṇḍyakulāṃta[ka]....
4. rājarājēṃdra vīramahēṃdra
vikrama cōḍa rāja [kē]-
5. sari varmma permmanāḍigalu
gamggākāvēripariyyaṃtam-
sapta[ma] viṣṇuvarddha[nu]-
6. 1 aīna tribhuvana cakravartti
śrī kulōttuṃgga cōḍa dēvara-
pravarddhamāna vijayarā]jya
divya saṃvatsa 46 di 35[3ṅti]-
gam[ggago]-
7. ṇḍa cōḍavala nāṃṭi pedda
ḍākarēmi śrī bhīmēśvara ma.
[hādēvara]kuṃ jōḍamaṇḍalē
[mu]na gam...
8. vala nāṃṭi vē[nā]ṭṭu karuval
yāna kulōttuṃgga cōḍa nall-
ūri rukkuma....vāri yaṃḍa tira-
murapaḍa-
9. rayinacce nāmbi yaīna śrī
parāṃṭaka paḍaṃḍīva rāya-
ṇḍu gamga goṇḍa [cōḍavala
nāṅṭi] guddavādi nāṅṭi kaḍa-
lu nā....
10. na palli raṭṭāḍikamu nālavu
pālu aē nēla nāluvu vuṭṭānu ...
salpi sampa....
11. śrī bhīmēśvara mahādēva-
raku....
12. ... būṅṭānu niṭya paḍi [pō]-
yaṃgam gala vā....
13.
2. త్వివల్లభ మహారాజాధిరాజ రాజపర
మేశ్వర [పరమభట్టారక రవికు]-
3. లతిలక చోడకుల[సే]ఖర పణ్డ్యకులాం
త[క]....
4. రాజరాజేంద్ర వీరమహేంద్ర విక్రమ
చోడరాజ[కే]-
5. సరివర్మమ్మ పెమ్మాణ్డీగలు గంగ్గా
కావేరి పయ్యంఠం సప్త[మ] విష్ణు
వర్ధ[ను]-
6. లైన త్రిభువన చక్రవర్తి శ్రీకులో
త్తుంగ్గచోడచేవర ప్రవర్ధమాన[విజయ
రా]జ్య దివ్యసంవత్స 46 ది 35[3ṅటి]
గం[గ్గో]-
7. ṇḍa chōḍavalanāṅṭi pedḍaḍakarēmi śrī
bhīmēśvara ma[ḍākarēmi]kuṃ jōḍamaṇḍalē
[mu]na gam...
8. vala nāṅṭi vē[nā]ṭṭu karuval yāna kulōttuṃgga cōḍa nall-
ūri rukkuma....vāri yaṃḍa tiramurapaḍa-
9. rayinacce nāmbi yaīna śrī parāṃṭaka paḍaṃḍīva rāya-
ṇḍu gamga goṇḍa [cōḍavala nāṅṭi] guddavādi nāṅṭi kaḍalu nā....
10. na palli raṭṭāḍikamu nālavu pālu aē nēla nāluvu vuṭṭānu ...
salpi sampa....
11. śrī bhīmēśvara mahādēva-raku....
12. ... būṅṭānu niṭya paḍi [pō]-yaṃgam gala vā....
13.
2. చోడవలనాంటి పెద్దడాకరేమి శ్రీ
భీమేశ్వర మ[హాచేవర]కుం ఊడమణ్డ
ల[ము]న గం...
8. వలనాంటి వే[ణా]ట్టు కరువలి యాన
కులోత్తుంగ్గచోడ నల్లూరి రుక్కుమ...
వారి యంద తిరమురపడ-
9. రయినచ్చె నంబియైన శ్రీపరాంతక
పడండివ రాయణ్డు గంగ్గోణ్డు [చోడ
వలనాణ్డి]గుర్ద వాదినాణ్డి కడలు నా....
0. నవల్లి రట్టడికము నాలవుపాలు అప
నేల నాలువు వుట్టాను...నల్లి సంప...
1. శ్రీభీమేశ్వర మహాచేవరకు.....
2.బూణ్డును నిత్యపడి[పో]యంగం గల
వా....
- 8.

B-SERIES

Relevant Portions of Prakrit, Sanskrit, and Kannada Inscriptions containing Telugu Vocabulary: Dated and Datadle:

All Published.

B-SERIES

ప్రాకృత, సంస్కృత, కన్నడ శాసనాలలోని తెలుగు పదాలు: కాలం తెలిసినవి - కట్టినవి.

అన్నీ ప్రచురితాలే.

Date : 145-6 A. D. కాలం: క్రీ. శ. 145-6.
 Location : Jangligundu, Adoni tq., స్థలం: జంగ్లిగుండు, అదోని తా. కర్నూలు
 Kurnool Dt. జి.
 Source: Text and notes by ఆధారం: వి. యస్. సుక్తాంకర్, EI. 153-
 V. S. Suktankar, EI 14.153- 155.
 155.

3. gāmē vēpura kē¹ 3. గామే వేపుర కే.
 2 2

Date : 234. A. D. కాలం : క్రీ. శ. 234
 Location: Kondamudi, Tenali tq., స్థలం : కొండముది, తెనాలి తా. గుంటూరు
 Guntur Dt. జి.
 Source: Text and notes by ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 6.815-819.
 E. Hultsch, EI 6.815-819.

2. kudūra 2. కుదూర
 6. kudūrē 6. కుదూరే
 23. kudūra hārē 23. కుదూర హారే
 24. paṅṭūrāṃ 24. పంట్వారం
 3 3

Date : 234 A. D. 2 కాలం : క్రీ. శ. 234
 Location : Maydavolu, Narasa- స్థలం : మైదవోలు, నరసరావుపేట
 raopeta tq., Guntur Dt. గుంటూరు జి.
 Source: Text and notes from EI ఆధారం : EI 6.84-89.
 6.84-89.

10. [viripa]ram 10. [విరిప]రమ్
 12. viriparasa 12. విరిపరస

1. See G. J. Somayaji, ABV,p.51, f. n. 8 for different explanations regarding use of the place-name
 2. For the date of the grant see R.Sewell, HISI and G.J. Somayaji, ABV,p.51.

4

Date: 3rd cent. A. D.

Location: Nagarjunakonda, near
Vijayapuri, Palnadu tq.,
Guntur Dt.

Source: Text and notes by J. Ph.
Vogel, EI 20.1-7 and 21.61-71.

B1.5, 2.4, 4.4;
C8.7, 5.2-3; } mahā talavara
E.1, M1.5, 6.4 }

B2.4; C8.9, 5.3;
M1.6, 6.4 } mahā talavari

B1.5-6 mahā talavariya

B5.5 mahā talavarihi

B5.6 mahā talavariya

F.1 da[mila]

F.1 [pa]lura

A2.6; M1.5, 2.2,

3.2, 5.5, 11.1 kaṁda siri

L. 7, 10 khaṁda siri

B4.4 khaṁda caliki

kiraṇaka

F.1 cina cilāta

L.11 bapi siri

4

కాలం: క్రీ. శ. 3వ శతాబ్ది.

కాలం: నాగార్జునకొండ, విజయపురి దగ్గర,
పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం: జె.పి.వెన్. వొగెల్, EI20.1-7,
21.51-71.

B1. 5, 2-4, 4.4;
C8.7, 5.2-3; } మహాతలవర

E.1, M1. 5, 6.4.

B2.4; C8.9, 5., 3
M1.6, 6.4 } మహాతలవరి

B1. 5-6 మహాతలవరియ

B 5.5 మహాతలవరిహి

B 5.6 మహాతలవరియా

F. 1 ద [మిల]

F. 1 [ప]లుర

A2. 6; M1. 5, } కంద సిరి

2.2, 3.2, 5.5, 11.1 }

L. 7, 10 ఖంద సిరి

B 4.4 ఖంద చలికి కిరణక

F. 1 చిన చిలాత

L. 11 బపిసిరి

Date: 330-72 A.D. 3

Location: Allahabad, Uttar Pra-
adesh State

Source: Text and notes by D. C.
Sircar, 'Select Inscriptions
Bearing on Indian History and
Civilization', Calcutta, 1942,
1.256-257

కాలం: క్రీ. శ. 330-75.

స్థలం: అలహాబాద్, ఉత్తరప్రదేశ్.

ఆధారం: డి. సి. సర్కార్, Select Ins-
criptions bearing on Indian
History & Civilization, Cal-
cutta, 1942, 1.256-257

3. For the different views on the date and contents of the ins., see also B. Venkata
Krishna Rao. "Early Dynasties of Andhra Dēsa", Madras, 1942 p. 378
and Somasekhara sarma, Bh.1.116.

19. kauṛālaka maṅṭa rāja....kauṭṭ- 19. కౌరాలక మణ్డ రాజ....కౌట్టూరిక...
ūraka....

20. pālakkak = Ōgrasēna....

6

Date: 4th cent. A.D.

Location: Mattepadu, Ongole tq.,
Guntur Dt.

Source: Text and notes by
E. Hultzsch, EI 17.327-329.

1. kandara pura
2. kāṅgūra
4. kaṅgūra

7

Date: 4th cent. A. D.

Location: Ongole, Guntur Dt.

Source: Text and notes from EI
5.249.

1. vijaya tāmrāpa
9. oṃgōḍu
10. gola śarmmaṅē

8

Date: 395-410 A. D.

Location. Pedavegi near Elore,
West Godavari Dt.

Source: Text and notes by
M. Somasekhara sarma, Bh.
1.110-122

8. prālura....munuda ...
- 10-11. arutore
13. muṅḍūra....ceṅceṅru-
14. va
15. kamburāṅ ceruvē....

9

Date: 426 A. D.

Location: Chandaluru, Nellore Dt.

20. పాలక్కకోగ్రనేన.....

6

కాలం: క్రీ. శ. 4 శతాబ్దం.

స్థలం: మట్టెపాడు, ఒంగోలు తా. గుం
టూరు జి.

ఆధారం: ఇ. హుల్జ్, EI 17.327-329.

1. కన్డర పుర
2. కంగూర
- 3,4. కణ్ణూర

కాలం: క్రీ. శ. 4వ శతాబ్దం.

స్థలం: ఒంగోలు, గుంటూరు జి.

ఆధారం: EI 5.249.

1. విజయ తామ్రాప
9. ఒంగోడు
10. గోల శర్మమాణి

8

కాలం: క్రీ. శ. 395-410

స్థలం: పెదవేగి. ఏలూరు దక్కణ్ణం, పశ్చిమ
గోదావరి జి.

ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ. భా. 1,
110-122

8. ప్రాలూర.....మునుద...
- 10-11. అఱుతొతె
13. ముణ్డూర...చెఱ్ఱెఱు
14. వ
15. కమ్మూరా ఱ్ఱెఱువే....

9

కాలం: క్రీ. శ. 426

స్థలం: చందలూరు నెల్లూరు జి.

Source: Text and notes by

E. Hultzsch, EI 9,299-299.

1. kāñcī pura
14. cendalūra
16. cendalūra
20. yu||a||ūru (engraved on an erasure - ed.)

10

Date: 458 A. D.

Location: Penugonda, Hindupur tq., Anantapur Dt.

Source: Text and notes from EI 14,881.

14. paruvi

11

Date: 468 A. D.

Location: Uruvupalli near Kandukur Nellore Dt.

Sources: Text and notes without difference from (i) IA 5.50-51 and (ii) EI 8,277

17. muṇḍadi rāṣṭrē uruvupalli
19. keṇḍukūra
21. kurupūra
23. kaṇḍukūra
25. koṇḍa muruvudu (ḍu?)

12

Date: 5th cent. A.D.⁴

Location: Gorantla, Bapatla tq., Guntur Dt.

Source: Text and notes by J. F. Fleet, IA 9,102-103.

7. tānri koṅra
8. āntukkūra

అధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 9,299-299

1. కాళ్ళీపుర
14. చెన్నలూర
16. చెన్నలూర
20. యుళ్ళుకూరు (వదో తుడుపుమీద చెక్కబడింది)

10

కాలం: క్రీ. శ. 458

స్థలం: పెనుగొండ, హిందూపూరు తా. అనంతపురం జి.

అధారం: EI. 14,881

14. పరువి

11

కాలం: క్రీ. శ. 468.

స్థలం: ఉరువుపల్లి, కందుకూరు నెల్లూరు జి.

అధారం: (i) IA 5.50-51 (ii) EI 8,277.

17. ముణ్డది రాష్ట్రే ఉరువుపల్లి
19. కెణ్డుకూర
21. కురుపూర
23. కణ్డుకూర
25. కొణ్డుమురువుడు(డు?)

12

కాలం: క్రీ. శ. 5వ శతాబ్దం.

స్థలం: గోరంట్ల, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

అధారం: జె.యఫ్. ఫ్లిట్, IA 9,102-103.

7. తాన్రి కొన్ర
8. ఆన్తుక్కూర

4. For date of the King Attivarma of the Ananda gōtra dynasty who was responsible for the grant. see M. B. ...

13

Date: 506 A.D.
Location: Cikkulla, Tuni tq.,
East Godavari Dt.
Source: Text and notes by
F. Kielhorn, EI 4.193-198.

1. lenduḷūra
20. rāvireva
- 21,2. rēḡonra
- 25,6. vijayarājya samvatsarambuḷ

14

Date: 554 A.D.
Location: Ongole, Guntur Dt.
Source: Text and notes from EI
15.249-252

- 17 ogōmḍu
koḍikiṃ
naṛācaḍu
kaḍākuduru
peṇukapaṛru
kuṇḍūru

15

Date : c610 A. D. ⁵
Location : Ipur, Tenali tq., Gun-
tur Dt.
Source : Text and notes by
E. Hultzsch, EI 17. 334-337.

8. guḍḍādi.....kuḍāvāḍa
9. vilembali
11. mancyanna bhaṭṭārka

16

Date: 615-33 A. D.
Location: Timmapuram, sarva-
siddhi tq., Cuddapah Dt.

13

కాలం: క్రీ. శ. 506
స్థలం: చిక్కుళ్ల. తుని తా. తూర్పు గోదా
వరి జి.
ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI. 4.193-198

1. చెందుకూర
20. రావిరేవ
- 21.2. రేగొన్న
- 25-6. విజయరాజ్య సంవత్సరంబుళ్

14

కాలం: క్రీ. శ. 554
స్థలం: ఒంగోలు, గుంటూరు జి.
ఆధారం: EI 15.249-252

17. ఒగోండు
కొడికిం
నకాచదు
కడాకుదురు
పెణుకపఱు
కుణ్డూరు

15

కాలం: క్రీ. శ. 610
స్థలం: ఈపూరు, తెనాలి తా. గుంటూరు
ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 17.324-337.

8. గుడ్డాది... కుడావాడ
9. విలెంబలి
11. మన్యన్నా భట్టారక

16

కాలం: క్రీ. శ. 615-33
స్థలం: తిమ్మాపురం, నర్సపేటి తా. కడప జి.

Source : Text and notes from EI అధారం: EI 9.917.

9. 917

11. paḷaki.....kumūlūra

11. పఱకి....కుమూలూర

12. poḍanūṅka

12. పొడనూఙ్క

17

17

Date : 630 A.D. 6

కాలం: క్రీ. శ. 630

Location : Tadivada.

స్థలం: తాడివాడ.

Source : Text and notes by అధారం: నే. వెంకట రమణయ్య, భా. 12.
N. Venkataramanyya, Bh 12. 495-501
495-501.

8-9. tāṇḍivāḍa

8-9. తాణ్డివాడ

17. koṇḍamaṅci

17. కొణ్డమచ్చి

23-4. śrī rāmalanṅu

23-4. శ్రీరామలస్టు

18

18

Date : 631 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 631.

Location : Kopparam, Narasaraopeta tq., Guntur Dt.

స్థలం: కొప్పరం, నరసరావుపేట తా. గుంటూరు జి.

Source : Text and notes by అధారం: డి. హుల్ట్జ్, EI 15.257-261.
E. Hultzsch, EI 18.257-261.

10. mūgamūr

10. మూగమూర్

11. irbuli

11.

12. koṇḍa v[ē]ṅrupū[r]...virparu

12. కొణ్డ వెణుపూ[ర్]....విప్పలు

19

19

Date: 632 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 632.

Location: Chipurupalli, Visakha-
patnam tq., and Dt.

స్థలం: చీపురుపల్లి, విశాఖపట్నం

Source: Text and notes from IA అధారం: IA 20.15-16.
20.15-16.

9. dimila kālvakoṇḍa

9. దిమిల కాల్యకొణ్డ

13. ceṅpūra

13. చెణుపూర

6. The editor assigns the grant to 630 A. D. referring at the same time to the opinion held by the epigraphists who assign it to the 8th cent. A. D. He numbered the lines separately for each side of every plate. The line nos. given here are mine.

7. The editor puts up a note here: "The letter [e] looks more like [ce]".

0	20
Date: 692-69 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 692-
Location: Nidamaru, Guntur tq., and Dt.	స్థలం: నిడమర్రు, గుంటూరు తా. జి.
Source: Text and notes by E. Hultzsch, EI 18.55-58	అధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.55-58
9-10. gaṇḍēru	9-10. గణ్డేలు
10. gaṇḍēru....vannēru	10. గణ్డేలు.....వన్నేలు
11. niḍubaṛu	11. నిడుబలు
12. kāṭi śarmmaṇē	12. కాటి శర్మణ్
18-19. niḍupaṛu	18-19. నిడుపలు
21	21
Date: 692-69 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 692-69.
Location: Peddavegi, near Elore, West Godavari Dt.	స్థలం: పెదవేగి, ఏలూరు దగ్గర, పశ్చిమ గోదావరి జి.
Source: Text and notes by V. Ra- ngacharya, EI 19.258-261.	అధారం: వి. రంగాచార్య, EI 19.258-261
13.kanthēra...vleṇṭūr	13. కన్ఠేఱ....వ్లెన్టూర్
14.kōmbaru	14. కోమ్బలు
17. kukkanūr	17. కుక్కనూర్
22	22
Date: 698 A. D.	కాలం: క్రీ. శ. 698
Location: Polamuru, East Goda- vari Dt.	స్థలం: పొలమూరు, తూర్పు గోదావరి జి.
Source: (i) Text and notes from EI 19.254 (ii) Text by M. Somasekhara Sarma, Bh 8.314-15	అధారాలు : (i) EI 10.254 (ii) మ. సోమశేఖర శర్మ. భా. 8. 314-15
Final Text: as in Bh ⁸	ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం
13. guddavādi	13. గుద్దవారి
15. pulombūra a	15. పులొమ్మూర
19. asanapura	19. అసనపుర

8. The different reading in EI is:
a. puliṅḍūra

23

Date: 657-679 A. D.⁹

Location: Srikakulam tq., and Dt

Source: Text and notes by
J. F. Fleet, IA 13.119-122.

8. tāmaraceruva

23

కాలం: క్రీ. శ. 657-679

స్థలం: శ్రీకాకుళం కా. జి.

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లిట్, IA 13.119-122

. తామరచెరువ

24

Date: 663 A. D.

Location: Kondanaguru

Source: Text and notes by
E. Hultzsch, EI 18.1-4.

18. koṇḍi varma....koṇḍnagūru

19. mujumṇūru... pagunūru

20. ceṅṅūru

20-21. irbbali

22. irralū[r] bōya

29. sōmayājula veḷḷekki bō!....ma-
raṭa bō!

24

కాలం: క్రీ. శ. 663

స్థలం: కొండనాగూరు

ఆధారం: ఇ. హల్త్జ్, EI 18.1-4

. కొండ వర్మ... కొండ నగూరు

. ముజుంజూరు....వగునూరు

20. చెఱువూరు

20-51. ఇబ్బలి

22. ఇర్రలూ[ర్] బోయ

29. సోమయాజుల వెళ్ళెక్కి బో!....మారట బో!

25

Date: 668-9 A. D.

Location: Not known to the
editor.Source: Text and notes by
J. F. Fleet, IA 7.185-191.

12. paṣiṇḍi...pamṛunidu(ḷu?)

13. kuṇḍi śarmma...mrānumi
delkontha rāvinūyu.

16. maṇḍa śarmma

19. katti śarmma... kanda śar-
mma.... kappa śarmma-20. kanda śarmma.... kappa śar-
mma....rēva śarmma-

21. kappa śarmma

25

కాలం: క్రీ. శ. 668-9

స్థలం: సంపాదకుడికి తెలీదట

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లిట్ IA 7.185-191

12. పసిణ్డి...పంఱునిడు(ళు?)

13. కుణ్డి శర్మమా... మ్రానుమి. . దెల్కొన్ఱ
....రావినూయు

16. మణ్ణశర్మమా

19. కత్తి శర్మమా....కండ్ శర్మమా....కప్ప
శర్మమా-20. కండ్ శర్మమా...కప్ప శర్మమా... రేవ
శర్మమా-

21. కప్ప శర్మమా

9. The editor gives the date of the grant in two ways as follows:

(i) śaka 579-586 or 657-664 A. D.

(ii) śaka 582-591 or 660-679 A. D.

Here the whole range of difference is noted.

- 21-2. bādi śarmma 21-2. బాది శర్మమృ
22. pāla śarmma.... muyyarthām- 22. పాలశర్మమృ... ముయ్యర్థాంశః... ఉత్పి
śah.... utpitoṟu bōya.... తోలు బోయ...
23. kuṇḍi śarmma.... kavila 23. కుణ్డిశర్మమృ.... కవిలబోయ.
bōya....
- 23,4. alabumna bōya 23,4. అలబున బోయ
24. pādi śarmma.... cimthūr 24. పాదిశర్మమృ.... చింథూర్ బోయ...
bōya....
25. mudubaṃ bōya 25. ముదుబం బోయ
26. kuṇḍi śarmma.... jetṭi śar- 26. కుణ్డిశర్మమృ... జెట్టిశర్మమృ
mma....
27. katti śarmma.... jetṭi śar- 27. కత్తిశర్మమృ... జెట్టిశర్మమృ... టుద్ద
mma ... ludda śarmma శర్మమృ
28. katti śarmma... aṃja śar- 28. కత్తిశర్మమృ... అంజశర్మమృ... తిణ్ణి
mma... tiṇṇi aṃśah.... అంశః.
29. jetṭi śarmma... 29. జెట్టిశర్మమృ... ..
- 29,30. aṃja śarmma.... 29,30. అంజశర్మమృ.
30. pāla śarmma.... rēva śar- 30. పాల శర్మమృ.... రేవశర్మమృ... తిండి
mma.... tiṇṇi aṃśah.... pulo- అంశః... పుటోలూర్ బోయ
lūr bōya
31. āruva śarmma... benbidi bōya 31. ఆరువశర్మమృ... బెన్బిది బోయ
32. jakki śarmma.... penbidi bōya 32. జక్కిశర్మమృ... పెన్బిది బోయ
- 32, 3. vēba śarmma 32, 3. వేబశర్మమృ....
33. vināya śarmma 33. వినాయశర్మమృ....
34. vemṇi śarmma.... 34. వెంణిశర్మమృ....
35. vināya śarmma.... 35. వినాయశర్మమృ....
36. bādi śarmma.... paṃmmudi 36. బాది శర్మమృ.... పామ్మది బోయ....
bōya....
37. dūdi bōya ... toṇḍadūr bōya 37. దూది బోయ.... తొణ్ణి దూర్ బోయ
- 37,8. rēva śarmma 37,8. రేవ శర్మమృ
38. rēva śarmma.... muyyarthām- 38. రేవ శర్మమృ.... ముయ్యర్థాంశః....
śah.... cēyūr bōya చేయూర్ బోయ
- 38,9.miri bōya... 38,9. మిరి బోయ....
39. mudugontha bōya... 39. ముదుగొంథ బోయ...
40. pāla śarmma.. dugga śar- 40. పాలశర్మమృ.... దుగ్గ శర్మమృ.... చ
mma. canthūr bōya స్థూర్ బోయ

41. veṇṇi śārmma.... māraṭa bō-
ya... muddamūr bōya	41. వెణ్ణి శర్మమా.... మారటబోయ.... ముద్ద
మూర్ బోయ
42. rēva śārmma... boppi śar-
mma... rēva śārmma	42. రేవశర్మమా... బొప్పి శర్మమా... రేవ
శర్మమా
43. ponnaḷūr bōya	43. పొన్నూర్ బోయ
44. kuṇḍi śārmma... vēgiṃ bō-
ya kutmūr bōya	44. కుణ్డి శర్మమా.... వేగింబోయ... కుత్మూ
ర్ బోయ
45. kuṇḍi śārmma... ludda śar-
mma kondāli bōya	45. కుణ్డిశర్మమా.... లుద్దశర్మమా... కొండాలి
బోయ
45,6. muttinthi bōya	45 6. ముత్తిన్తిబోయ
46. veṇṇi śārmma.	46. వెణ్ణిశర్మమా.
47. vināya śārmma...	47. వినాయశర్మమా....
48. jetṭi śārmma... vināya śar-
mma... rāpūṃr bōya	8. జెట్టిశర్మమా.....వినాయశర్మమా...
రాపుంర్ బోయ
49. rēva śārmma... pavva śar-
mma... pandiri būya... pul-
kontha bōya	9. రేవశర్మమా....పవ్వశర్మమా...పన్దిరి
బోయ... పుల్కొంఠబోయ
50. vināya śārmma... māraṭa bō-
ya... vināya śārmma	50. వినాయశర్మమా... మారటబోయ...
వినాయశర్మమా
52. rēkādi bōya... rēkādi dōya	52. రేకాదిబోయ... రేకాదిబోయ
53. rēva śārmma...	53. రేవశర్మమా
54. kanda śārmma... cebumdothi
bōya	54. కన్డశర్మమా.... చెబుండ్తిబోయ
56. luttalūr bōya ..	56. లుత్తలూర్ బోయ
58. veṇṇi śārmma.	58. వెణ్ణిశర్మమా
59. katti śārmma.	59. కత్తిశర్మమా
68. veḷayil kanmaṛa kuṇḍi eṛasya
putra vināyakasya.	68. వెళయిల్ కన్మఱ కుణ్డి ఎఱస్యపుత్ర
వినాయకస్య

26

26

Date: 669 A. D.

కాలం: ౬౬౯ శ. ౬౬9.

Location: Koniki, Palnadu tq.,
Guntur Dt.

స్థలం: కొణికి, పల్నాడు తా. గుంటూరు జి.

Source: Text and notes by
H. K. Narasimha swamy,
EI 81 . 74-80 (A. R. No.
Cp. 89/1940-41)

అధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI
81.74-80.(A.R.No. Cp.89/1940-
41).

20. asanapur 20. అనసపుర
 21. paḷḷi.....kone[ki] 21. పళ్ళి...కొణె[కి]
 22. taḷavara 22. తళవర
 29. ātukuru.... kandēru bōya 29. ఆతుకురు...కండేలు బోయ
 32. ayya- 32. అయ్య-
 33. na 33. నా
 34. m[ā]di śarmmaṇē 34. మ[మా]ది శర్మణే
 35. dāma śarmmaṇē... mudokura- 35. దామ శర్మణే...ముదొకుర-
 36. bōya... [ā]tukuru bōya.... ka- 36. బోయ...[ఆ]తుకురు బోయ...కణ్ణ
 ṇḍasāmi bō- సామి బో
 37. ya.... pāti bōya.... kummu- 37. య...పాటి బోయ...కు మ్ము నూ రు
 nūru bōya.... mādi śarmma.... బోయ.. మాదిశర్మణ...బో
 bō-
 38. ya... naḍukuri bōya.... ve- 38. య...నడుకురిబోయ...వెళు [చళి
 ḷu[ca]ḷi bōya].... pe[ṭṭa]- బోయ]...పె[ట్ట]-
 39. śarmma... rē.... [bōya...]... 39. శర్మణ...రే....[బోయ]....క న్న ట్
 kanpaḷ bōya... maṇḍa- బోయ...మణ్ణశర్మణ...రేవశర్మణ...
 śarmma.... rēva śarmma.... ఇరు-
 iru-
 40. kuṭūru bōya 40. కుటూరు బోయ

27

27

Date: 678 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 678.

Location: Chandalur, Ongole tq.,
Guntur Dt.

స్థలం: చందలూరు, ఒంగోలు తా. గుంటూరు జి.

Source: Text and notes by
E. Hultzsch, EI 9, 296-241.

ఆధారం: ఇ. హల్ట్జ్, EI. 9, 296-241

25. cendaḷura 25. చెండలుర
 28. kaṭūra... vaṅgra bōyāya... 28. కటూర...వాంగ్ర బోయాయ
 28-9. kolliapurō bōyāya 28-9. కొళ్ళిపుటో బోయాయ
 29. pidena bōyāya.... kuriyida 29. పిచెన బోయాయ...కు రియిద
 bōyāya బోయాయ
 30. kodimki bōyāya 30. కొదింకి బోయాయ.

28

28

Date: 674 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 674.

Location: Gadval, Mahabubnagar
Dt.

స్థలం: గద్వాల, మహబూబ్ నగర్ జి.

Source : Text and notes by ఆధారం: ఇ. హుల్ట్, EI, 10.100-106.
E. Hultsch, EI 10.100-106.

27. [cēdū]lli grāmē- 27. [చేదూ]ల్లి గ్రామే-
28. kṣētram kha[ṇḍu]ga vadla 28. క్షేత్రం ఖ[ణ్డు]గ వడ్ల సహితమ్
sahitam 29. తాతమ్మ స్వామినః....పాదమ్మస్వా
29. tātamma svāminah..... pād- మినే
amma svāminē 30. కోన్న శమ్మణ్ణే సలగె సహితమ్
30. kōnna śarmmaṇṇē salage sahi-
tam

29

Date : 681 A.D.

Location : Dayyaladinne, Adoni
tq., Kurnool Dt.

Source : Text and notes by R. S.
Panchamukhi, EI 22.24-29.

26. talayakhēḍa... 26. తలయఖేడ
27. marḍdakārī 27. మర్దకారీ
28. nalavāḍi...uḷayaḷa...dū śar- 28. నలవాడి....ఉళయళ...దూళమ్మణ్ణే
mmaṇṇē

30

Date : 691-2 A.D.

Location : Elore, West Godavari
Dt.

Source : Text and notes by B. V.
Krishna Rao, Bh 16.618-619.

18. ayyavōḷu 18. అయ్యవోళు
15. venna śarmma.... 15. వెన్న శమ్మణ్ణ..
16. vēṅghi...ēlūru 16. వేంఘి....ఏలూరు
19. cōlivinṭi śīma 19. చోలివిన్టిశీమ

31

Date : 692 A.D.

Location : Mayaluru, Koyilkunta
tq., Kurnool Dt.

Source : Text and notes by M.
Somasekhara Sarma, Bh. 18.
473-485.

కాలం: క్రీ. శ. 681

స్థలం: ద య్యాల ది న్నె, ఆదోని తా.
కర్నూలు జి.ఆధారం: ఆర్. యస్. పంచముఖి, EI
22.24-29.

26. తలయఖేడ
27. మర్దకారీ
28. నలవాడి....ఉళయళ...దూళమ్మణ్ణే

30

కాలం: క్రీ. శ. 691-2.

స్థలం: ఏలూరు, పశ్చిమ గోదావరి జి.

ఆధారం: బి. వి. శ్రీష్టారావు, తా. 16.
618-619.

18. అయ్యవోళు
15. వెన్న శమ్మణ్ణ..
16. వేంఘి....ఏలూరు
19. చోలివిన్టిశీమ

31

కాలం: క్రీ. శ. 692

స్థలం: మయలూరు, కోయిల్ కుంట తా.
కర్నూలు జి.ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ, తా. 18.
473-485.

29. pedekul...ālkunde...māruñca 29. పెడెకుల్...అల్కున్డె. మాలు ఇ
 maru- మలు-
 30. mannō.... 30. మన్నో....

32

Date : 696-709 A.D.

Location : Penukuparru, Bapatla
 tq., Guntur Dt.Sources : (1) Text and short notes
 by C. Ramakrishnamacharyulu,
 Bh. 1.139-146(2) Text and notes by E.
 Hultzsch, EI 18.313-316.Final Text : as in Bh¹⁰

9. vaṅgipaṛu
 12. eṛa drōṇa śarmma
 14. gobbadi...peṅukapaṛu *
 15. niḍuṅgaṭṭa b taṭā-
 16. ka...pūsa bōḷa ... omgō[ḍu]
 [nu*] [nḍi ḷi gadē]bu pa- c
 17. [ḷa^d]ku pōvu panthā e...
 tōṭa f kṣētram...
 19. jeḍḍa bōḷa
 30. gāmundī

33

Date : 709-46 A.D.

Location : Ganapavaram, Bhim-
 avaram tq., Krishna Dt.Source : Text and notes by
 M. Somasekhara sarma, Bh
 12.86-96.

32

కాలం: క్రీ. శ. 696-709.

స్థలం: పెనుకుపర్లు, బాపట్ల తా. గుంటూరు
 జి.ఆధారం: (1) సి. రామకృష్ణమాచార్యులు,
 భా. 1.139-146.

(2) ఐ. హల్ట్జ్, EI 18.313-316.

ప్రధానపాఠం: భా. ప్రకారం.

9. వంగి పలు
 12. ఎఱ ద్రోణశర్మమ్
 14. గొబ్బడి . . పెణుకపలు
 15. నిడుంగట్ట పటా
 16. క....పూసబోళ... ఒంగో[దు][ను*]
 [ణ్డి లి గడే]లు ప-
 17. [ళ]కు పోవు పన్తా.... తోట క్షేత్రమ్..
 19. జెడ్డ బోళ
 30. గాముణ్డి.

33

కాలం: క్రీ. శ. 709-46.

స్థలం: గణపవరం, భీమవరం తా. కృష్ణా
 జి.ఆధారం: మ. సోమశేఖర శర్మ, భా. 12.
 86-96.

10. The following are the different versions in EI:

- a. peṅuku paṛu
 c. ka...pūsa bōḷa.....
 e. paṅdhā
 b. niḍugaṭṭa
 d. na
 f. tomḍha

13. attili
14. ariyē[ḍu]
18,9. tāmaravvā[ḍa*]

34

Date: 715-20 A. D.

Location: Kollipara, Bapatla tq.,
Guntur Dt.Source: Text and notes by
M. Somasekhara sarma, Bh
7.297-318.

44. rāmaḍu.....ūrige
45. belmogam... tuvatōru...
parivaturla
46. pulceṛuvuḷ

35

Date: 732 A. D.

Location: Ipur, Bapla tp. Gun-
tur Dt.Source: Text and notes by
E. Hultzsch, EI 18.58-60.

12. kaḍa eṛeya
14. plōlanāḍu... jaḷayūru
15. eḷiyēru
16. kākaḍivāḍi

36

Date : 763 A. D.

Location : Not certain; Copper-
plates arc got by the Editor
from somewhere in the West
Godavari Dt.Source : Text and notes by
R. Subba Rao, JAHRS 5.51-

5611

13. అత్తిలి
14. అరియే[డు]
18,9. తామ రవ్వా[డ*]

34

కాలం: క్రీ. శ. 715-20.

స్థలం: కొల్లిపర, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

అధారం: మ. సోమ శేఖర శర్మ. తా.
7.297-318.

44. రామడు....ఊరిగె
45. బెల్మొగమ్...తువతోలుపరివతుర్ల
46. పుల్చెరువుళ్.

35

కాలం: క్రీ. శ. 732.

స్థలం: ఊపూరు, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

అధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, EI 18.58-60.

12. కడ ఎఱెయ
14. ప్లోలనాణ్డు....జళయూరు
15. ఎళియేలు
16. కాకణ్డి వాడి

36

కాలం: క్రీ. శ. 763.

స్థలం: తెలీదు. రాగిరేకుల్ని సంపాదకుడు
పశ్చిమ గోదావరిజిల్లానుంచి సంపాదించా
డట.అధారం: రా. సుబ్బారావు, J A H R S
5.51-56.

11. The reading of the text is far from being satisfactory. Correction of printing mistakes (which are many) is not all made. But the editor published a photostat impression. That is studied with the help of M. Somasekhara sarma and the text in JAHRS is emended accordingly. The following are the text versions of JAHRS:

18. gudrahāra...nemajjūru ^a	18. గుద్రహార.... నెమజ్జూరు
15. vamgiparu ^b	15. వంగి పలు
19. ciṭṭēru guṭa maṭṭa-	19. చిట్టేరు గుట మట్ట -
20. bu....sēṇḍarū bōya ^ckōḍu-	20. బు....వేణ్డారు బోయ....కోడు
21. pāṇḍorambu ^d	21. పాన్డొంబు
28. bhauḷama ^e śrī.	28. భౌటమ శ్రీ.

37

37

Date : 794-842 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 794-842.

Location : Not known to the editor

స్థలం: సంపాదకుడికి తెలదు

Source : Text and short notes by E. Hultzsch, SII 1.31-36¹²

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్జ్, SII 1.31-36.

19. nalūcēri...vēṇama śarmma	19. నలూచేరి....వేణమ శర్మమా
20. pōdēṅgu	20. పోదేంగు
21. pōdamgu	21. పోదంగు
22. pōdēṅgu....maviṇḍi śarmma	22. పోదేంగు...మవిణ్డి శర్మమా
23. krōvāsiri	23. క్రోవాసిరి
25. urpuṭūru	25. ఉర్పుటూరు
26,27,28,29. vamgi paru	26, 27, 28, 29. వంగిపలు
33. krōvasīri	33. క్రోవశీరి
34. krōvasiri... vennama śarmma	34. క్రోవసిరి...వెన్నమ శర్మమా
36, 37, 38. kārahaiḍu	36, 37, 38. కారహైడు
39. krāja... bādadi śarmma....
[cāntu] [ru*].	39. క్రాజ....బాదది శర్మమా [చాన్తు]
[రు*]
40. rāyūru.... vēṇa śarmma	40. రాయూరు....వెణ్ణ శర్మమా
41. rompaya śarmma	41. రొంపయ శర్మమా
43. [korraparru]	43. [కోర్పర్లు]
43,4. atū[guparru]	43,4. అతు[గు పర్లు]
44. [vā]naparru	44. [వా]న పర్లు

- a. gommaḷūru
b. vargiparu
c. sēṇḍarū bāya
d. pāṇḍarabu
e. bhauḷama

12. A R.No.s. of transcripts are not given in SII, volume 1.

38

Date : 799-843 A. D.

Location : Ederu, Nuzivid tq.,
Krishna Dt.Source : Text and notes by ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI 5.118-122
F. Kielhorn, EI 5.118-122.

14. 5. kaṇḍēru

15. va[ṇḍ]rupite[yu]

17. minamini

18. tūrka śarmma

19. doṇa śarmma

23. korraparu

23. 4. rāmaṭi

24. renvu(ṇḍu)vaṭi bōḷa reṇḍu vaṭi

25. bolama

38

కాలం: క్రీ. శ. 799-843.

స్థలం: ఈడేరు, నూజివీడు కృష్ణా జి.

14.5. కణ్డేలు

15. వణ్డు)పిఱి[యు]

17. మినమిని

18. తూర్క శర్మమ్

19. దొణ శర్మమ్

23. కొర్రపఱు

23.4. రామటి

24. రెణ్డు(ణ్డు)వటి బోళ రెణ్డు వటి

25. బొలమ

39

Date : 825 A. D.¹³Location : Kalakada, Vayalpadu
tq., Chittoor Dt.Source : Notes by H. K. Nara- ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI
simhaswamy, EI 30.278-80 30.278-80 (A. R. No. 433/
(A. R. No. 433/1941-42) 1941-42).

2. gaṇḍa triṇētra śrī veydu.

3. mba maharājam....

4. tammu

5. paṣiṇḍi.... tu-

6. [mbe]vāḍi

39

కాలం: క్రీ. శ. 825

స్థలం: కలకడ, వాయల్పాడు తా. చిత్తూరు జి.

ఆధారం: హెచ్. కె. నరసింహస్వామి, EI 30.278-80 (A. R. No. 433/1941-42).

2. గణ్డ త్రిణేత్ర శ్రీ వేయ్దు

3. మ్బామహారాజమ్

4. తమ్ము

5. పసిణ్డి... తు

6. [మ్బె]వాడి

40

Date : 844-88 A. D.

Location : Masulipatam, Krishna
Dt.Source : Text and notes by ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI 5.122-126.
F. Kielhorn, EI 5.122-126.

40

కాలం: క్రీ. శ. 844-88

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

See f. n. 90 in A-Series, for a discussion of the date. This is a Kannada inscription with Telugu words listed in the text.

17. gudravāra	17. గుద్రవార
19. urpūtūru	19. ఉప్పుకొటూరు
28. traṇḍa[pa]ru	28. ట్రణ్ణ[వ]లు
29. aṃgalūru.... ve[lp]ūru.... cav
[ṭa?]paru	29. అంగలూరు.... వెల్పూరు.... చవి[ట?]
వలు
38. kaṭṭaya	38. కట్టయ

41

41

Date : 844-88 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 844-848

Location : Sathalur, Masulipatam
tq., Krishna Dt.స్థలం: సావలూరు. మచిలీపట్నం తా.
కృష్ణా జి.Source : Text and notes by
K.V. Lakshmana Rao, Bh1,90-
110.ఆధారం: కె. వి. లక్ష్మణరావు. భా. 1,90-
110.

44. vaṃgipaṛ	44. వంగిపట్
45. kāramiceḍu	45. కరమిచేడు
47. kaṛṛōra	47. కఱ్ఱోర
50. vagipaṛ	50. వగిపట్
53. upūtūru	53. ఉప్పుటూరు
56. kramja	56. క్రంజ
58. kāramiceḍu	58. కరమిచేడు
60. krovaśrī	60. క్రోవశ్రీ
63 4. kārañcēḍu	63 4. కారణ్చేడు
65. upputūru	65. ఉప్పుటూరు
67. rāyūru	67. రాయూరు
69. kuṇḍuru	69. కుణ్డురు
70. upuṭṭūru	70. ఉపుట్టూరు
72. va[m]gipaṛ	72. వ[ం]గిపట్
74. kuṇḍuru	74. కుండురు
75. kārañcēḍu	75. కారణ్చేడు
77. śrīpura	77. శ్రీపుర
80. penubūṇḍi.... aruṭaguru	80. పెనుబూణ్డి.... అఱుతగురు
81. aruṭagūru... mmu(mu)mjalurū.
... uruvi.. tumbuluballi	81. అఱుతగురు.... మ్ము(ము)ంజలూరు.
ఉరువి.... తుంబులుబల్లి
92. muludu bendōru	92. ములుడు బెన్దోరు

42

42

Date: 892-922 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 892-922

Location: Bejawada, Krishna Dt

స్థలం: బెజవాడ, కృష్ణా జి.

Source: Text and notes from E
5.127-131.

ఆధారం: EI 5.127-131

23. utara kaṇḍerru vādi

23. ఉత్తర కణ్డెర్లు వాడి

25.8. ummarakaṇṭhi bōl... rēva
mayya

25.8. ఉమ్మరకణ్డిబోల్... రేవమయ్య

27.8. pōtamayya kramayita....kū
kiparṛu

27.8. పోతమయ్య క్రమయిత.... కూకిపట్టు

59. pōtaryam gāri ceruvu

29. పోతర్యం గారి చెలువు

30. paruvula gaṇṭha.... cāki ce
uvu

30. పరువులగణ్ఠ... చాకి చెలువు

31. cintaṛeni ceruvu.... juvvi gun-
ṭha....

31. చింతెని చెలువు... జువ్విగుణ్ఠ

32. aṛiviyā gaṇṭha

32. అరివియ గుణ్ఠ

43. kadeyarāja

43. కడెయ రాజ

47. koṇḍacāryya....

47. కొణ్డచార్యుఁ

50. koravi

50. కొరవి

43

43

Date: 892-922 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 892-922

Location: Sisali, Srikakulam Dt.

స్థలం: సీసలి, శ్రీకాకుళం జి.

Source: Text and notes by

ఆధారం: మ. సోమశేఖరశర్మ, భా (1948)

M. Somasekhara sarma, Bh

పుటలు 270-290, 369-375.

(1948) pp.270-290 and 369-375

45. [ja]-

45. [జ]-

46. nneya bhāṭṭa

46. న్నేయ భట్ట

47. viddeya bhāṭṭa

47. విద్దెయ భట్ట

49. vennamāryya

49. వెన్నమార్యుఁ

60. āduvāḍa

0. ఆదువాడ

61. cīṃcellī

1. చీంచెల్లి

63. darppapūṇḍi.... payi ceruvu-
'lu....(?)llavapuramu....63. దప్పకపూణ్డి. .వయిచెలువులు(?)ల్లవ
పురము64. koṇḍuka puṇḍi yavuru....
ḍuṃ jeruvu

4. కొణ్డుక పుండి యవురు....డుం చెలువు

65. kāremi kanuma.... kalva-
kō[ḍu].... [ka*]lvakō-	65. కారెమి కనును....క ల్య కో[డు]...
[క*]ల్యకో-
66. ṭiyi.... drōvadi ce[ruvu]....
[ḍāvayaṃ]-	66. టియి...ద్రోవదిచె[ఱువు]...[డావయం]-
67. jēṃcellikōṭiyu.... ta[līm̄dra]....
pedda puli-	67. జేంజెల్లికోటియుత[ల్లింద్ర]....పెద్ద
పులి-
68. yavuṭi sīmā.	68. యవుటి సీమా.

44

44

Date: 915-25 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 915-25.

Location: Cevuru

స్థలం: చేవూరు

Source: Text and notes by B.Ch. Chabra, EI 27.46

అధారం: బి. సి హెచ్. చాబ్రా, EI 27.46

26. vranta.... dūdrupāka.... rāca
cēnu....	26. వ్రస్త....దుద్రుపాక....రాచచేను...
27. kōḍu..... ya yyērvvōka cē-	27. కోడు...య య్యోర్వ్వోకాక చే-
28. nu.... kōḍu..... vannēru....	28. ను....కోడు...వన్నేఱు...
29. kōḍu.... kolani mulugu puṭṭin
irugu saveram̄ iruvadinaḷgu
vuṭla ni-	29. కోడు....కొలని ములుగు పుట్టి నినుగు
నవెరం ఇరువదినాల్గుపుట్ల ని-
30. ndrā ya mpa du ga ṇḍu padē
dumu tammulaṃmuna tūm-
eṇḍu	30. డ్రాయమ్మ దుగణ్ణ వడేటుము తమ్ము
లంమున మా మెణ్ణ

45

45

Date: 918-25 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 918-25

Location: Ideru, near Akiripalli,
Divi tq., Krishna Dt.

స్థలం: ఈడేరు, ఆకిరిపల్లి దగ్గర; దివి తా.
కృష్ణా జి.

Sources: (i) Text and notes by
S. M. Natesa sastry, IA 13.50
and ASSI 4.176

అధారాలు: (1)యస్. యం. నటేశ శాస్త్రి,
IA 13.50; ASSI 4.176

(ii) Text and notes by E. Hultz-
sch, SII 1.36-43.

(2) ఇ. హుల్ట్జ్, SII 1.36-43.

Final Text : as in IA.

ప్రధానపాఠం: IA ప్రకారం.

43. kaṇḍēruvāṭi

43. కణ్డేఱువాటి

54. goṃṭūru

54. గొంటూరు

55. gōṃguva.... gaiṇayūru

55. గోంగువ...గై ఇయూరు

56. kaluce ruvulu.... maḍapalli....

56. కలు చెఱువులు....మడపల్లి

57. pōtu rāyu...pedda kōyilamu 57. పోతుకాయు... పెద్ద కోయిలము...
 kuruvu pōṭi కులువుపోటి
- 57.8. peruvāṭi kurva 57.8. వెలువాటి కుల్లు
58. pāla gumṭṭa padumaṭi katta... 58. పాలగుంట్ట పదుమటి కట్ట...పాలకుం
 polakumṅṅṇḍa mōna durgga గొట్ట మోన దుగ్గ భగవతి
 bhaghavati
59. maḍapalliparru.....cāmirēni 59. మడవల్లిపల్లు.....చామిరేని గుంట్ట.
 gumṭṭa

46

46

Date : 918-25. A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 918-25

Location : Masulipatam, Krishna

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణాజిల్లా.

Dt.

Sources : (i) Text and notes by R. Sewell, IA 8.771

ఆధారాలు: (1) ఆర్. సివెల్, IA 8.771

(ii) Text and notes by F. Kielhorn, EI 5

(2) ఎఫ్. కీల్హోర్న్, EI 5.181-184.

181-184

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.

Final Text : as in EI ¹⁴

22.3. pe[n n]ātavāḍi

22.3. వె[న్నా]త వాడి

31. drujjūru

31. ద్రుజ్జూరు

32. tālugummi

32. తాలు గుమ్మి

33. goṭṭiprōlu^b....malka pōramu

33. గొట్టిప్రోలు....మల్క పోరము

34. adupu sīmā... nāgi pōti

34. అదుపుసీమా....నాగి పోతి

47

47

Date : c925 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. c925.

Location : Sripudi, Repalle tq.,
Guntur Dt.

స్థలం: శ్రీపూడి, రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.

Source : Text and notes by K. V. Lakshmana Rao, EI 19.187-154 (A. R. No. 5 of App. A in the Annual Report for 1908-'09).

ఆధారం: కె. వి. లక్ష్మణరావు, EI 19. 187-154 (A. R. No. 5 of App. A in the Annual Report for A.R. 1908-'09).

17. tala

17. తల

14. The following are the different versions of R. Sewell :

- tālugummi
- goṭṭiprōlu
- malkapōramu

18. tāḷa	18. తాట
24. velanāṇḍu	24. వెలనాణ్డు
29. vāgaru maccyē (maddhyē)	29. వాగలు మచ్చేయి (మధ్యే)
31. maṇḍimūka cinda(ta).....
kōdamaduvu.... a (ā)-	31. మణ్డిముంక చిన్ద(న్ద)....కోడమదువు
....అ(ఆ)
32. duri.... gōgurēvu.... kadama-
kōpu.... ka-	32. దురి....గోగురేవు....కదమకోపు....క-
కొపు....కా-
33. la velalagula pedda cinta....
cirusō-	33. ల వెలలగుల పెద్దచిన్ద...చిలు శో-
చిరుసో-
34. di maddalu... goraga palla-
mun uttaramuna kaṭṭum bō-
dalu	34. డి మద్దలు...గొరగ పల్లము మత్తర
మున కట్టుం బోదలు
35. bādiya bōla ya[nṭa] pēdari
yāku jinta	35. బాదియబోల య[న్ద] పేదరి యాకు
బిన్ద.

48

48

Date : 934-45 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 934-935.

Location : Kolavennu, Bejawada
tq., Krishna Dt.

స్థలం: కోలవెన్ను, బెజవాడ తా. కృష్ణా జి.

Source : Text by E. Hultzsch,
SII 1.37

ఆధారం: ఇ. హుల్త్స్, SII 1.37

15. tāḷapa
 15. తాటప |
25. kommaṇa
 25. కొమ్మణ |
29. kommaṇa
 29. కొమ్మణ |

49

49

Date : 934-45 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 934-45.

Location : Masulipatam, Krishna
Dt.

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

Source : Text and notes by
F. Kielhorn, EI 5.134-139.

ఆధారం: ఎఫ్. కీల్హోర్న్, EI 5.134-139.

17. mēḷā[m*]bā
 17. మేఱా[ం*]బా |
22. gudravāra
 22. గుద్రవార |
23. vaṅgiparru
 23. వంగి పట్టు |
25. viddamayya
 25. విద్దమయ్య |
29,30. ākulamannaṇḍu
 29,30. ఆకుల మన్నణ్డు |
32. pedda kōḍu
 32. పెద్దకోడు |

32.2. [kō]ḍu

33. kramkatavva sīmā

50

Date : 934-45 A. D.

Location : Pagunavaram

Source : Text and notes from IA 12.219

46. pāgunavara

40. ddiggubarṛu

61. krāñca.... kranūru...pulikallu

62. palukonu

51

Date : c945 A. D.

Location: Tadikonda, Guntur tq., and Dt.

Source : Text and notes by B. V. Krishna Rao, Bh 15.97-115

40. gudla kaṇḍēr vvāḍi

47. tāṇḍikōṇḍa.... ammalapūṇḍi
gollapūṇḍi asuvulaparṛu

48. tūṇḍēru

49. gārāla guṇṭa... lāmuna yutta-
rāmbuna būrgu....

50. oḍḍaguṇṭa

51. enuka rālu... rēgaḍu guṇṭa

52

Date : c 945 A. D.

Location: Pamulavaka, Nara-
singapalli tq., Visakhapatnam
Dt.

Source: Text and notes by R. Subba Rao, JAHS 2.242-249.

24.5. elama[m*]ci....kalimṅa....

bārupu nāṇḍu

28. bārupu nāṇḍu...leccādi

32.3. [kō]ḍu

33. క్రంకటవ్వ సీమా.

50

కాలం: క్రీ. శ. 934-45

స్థలం: పాగునవరం

ఆధారం: IA 12.119

46. పాగునవర

60. దిగుబఱు

61. క్రాణ్చ...క్రమారు...పులికల్లు

62. పలుకొను.

51

కాలం: క్రీ. శ. c945.

స్థలం: తాడికొండ, గుంటూరు తా. జి.

ఆధారం: భా. వేం. కృష్ణారావు, భా. 15. 97-115

40. గుడ్ల కణ్డేవ్వాకాడి

47. తాణ్డికొండ...అమ్మలపూణ్డి గొల్లపూణ్డి
అనువులవఱు

. పూణ్డేఱు

. గారలగుణ్టు ...లామున యు త్తంబున
బూరుగు....

50. ఒడ్డ గుణ్టు

51. ఎనుక తాలు... రేగడుగుణ్టు.

52

కాలం: క్రీ. శ. c945.

స్థలం: పాములచాక, నల్గొండపల్లి తా. విశాఖపట్నం జి.

ఆధారం: రా. సుబ్బారావు, J A H R S 2.242-249

24.5. ఎలమ[ం*]చి....కలింగ... బారువు
నాణ్డు

28. బారువునాణ్డు.... తెచ్చాడి.

53

Date: 945-6 A. D.

Location: Malliyapudi

Source: (i) Text and short notes by A. Butterworth and V. Venugopul chetty, NII 164-181 (Cp. No. 19) (ii) Text and notes from EI 9.47.

Final Text: as in EI 5

56. muñjuny[u]ru.... yinimili....

57. kaṭavakūru.... dharammapu-
ramu57.9, gollagunṭa^b58. rāviya periya ceṟuvu^c59. malkapaṟra koṟra bōyu taṭā-
kaḥ.... duva caruvu

60. kalvakuru ērvōka cēni....

54

Date: 945-70 A. D.

Location: Kalucumbarru, Tanuku
tq., West Godavari Dt.Source: Uext and notes by J. F.
Fleet, EI 7.177-192.

49. attili nāṇḍu

61. kalucumbarru

64. āruvilli.... kōrukolanu.... yi-
diyūru

65. yullikodamaṇḍru

66. iṟṟulakoḷu.... idiyūri pola ga-
rusu...kaṁcari gu-

67. ṇḍu

73. peddha kalucuvubariti śāsa-
na[m*]bu sēsina bha-74. ṭṭa dēvanik arahanandi bhaṭ-
ār[u*]lu gumṣimiya r[e*]-

53

కాలం: క్రీ. శ. 945-6.

స్థలం: మల్లియపూడి

ఆధారాలు: (1) ఎ. బటర్ వర్థ్, వి. వేణు
గోపాలచెట్టి, NII 164.181(Cp.No-
19).
(2) EI 9.47.

ప్రధానపాఠం: EI ప్రకారం.

56. ముళ్ళు[మ్య]రు....యినిమిలి

57. కటవకూరు....ధమ్మపురము

57.8. గొల్లగుణ్ణ

58. రావియ పెరియ చెలువు

59. మల్క పల్ల కొట్టబోయి తటాకః
...దువ చరువు

60. కల్వకురు ఏర్వొక చేని....

54

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

స్థలం: కలుచుంబల్లు, తణుకు తా. పశ్చిమ
గోదావరి జి.ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీటు, EI 7.177-
192.

49. అత్తిలి నాణ్ణ

61. కలుచుంబల్లు

64. ఆరువిల్లి...కొరుకొనిను....యిడియూరు

65. యల్లి కొదమణ్ణ

66. ఇల్లులకొలు....ఇడియూరి పాలగరును
....కంచరి గు-

67. ణ్ణ

73. పెద్ద కలుచువుబటిలి శాసన[ం*]లు
సేసిన భ-74. ట్ట చేవని కరమానన్ది భటారులు గుంసి
మియ రె-

15. The following are the differences in the NI text :

a. kalvakūru

b. gollavigunta

c. ceṟuvuvu

tṭeḍḍu gāmpulun uṇḍi panu.... శైద్ధు గామ్ములు నుణ్ణి పను...
 ṇḍa¹⁶ tūmunan e(ni?)- ణ్ణ తూముననె (ని?)-
 vuṭṭu vittu paṭṭu vrāsādañ వుట్టు విత్తువట్టు వ్రసాదశ్శేసిరి
 cēsiri

55

55

Date: 945-70 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

Location: Masulipatam, Krishna Dt.

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

Source: Text by E. Hultzsch, SII 1.98.

ఆధారం: ఇ. హుల్త్జ్, SII 1.98

27. tā[lu]parru

27. తా[లు]పర్లు

56

56

Date: 945-70 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

Location: Elavarru, Repalle tq., Guntur Dt.

స్థలం: ఎలవర్లు, రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.

Source: Text and notes by J. F. Fleet, IA 12. 91-95

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీటు, IA 12.91-95.

7. vemgī dēśam

7. వెంగీదేశమ్

34,5. velanāṇḍu

34,5. వెలనాణ్డు

39,41. viddamayya

39,41. విద్దమయ్య

42. ānamavvayā

42. ఆనమవ్వయా

43,49,50,52. kōramiya

43,49 50,52. కోరమియ

53. elavarru

53. ఎలవర్లు

54. gōmaḍuvu

54. గోమడువు

55. ḍaggumbarti... iṅṭhūrī sīma..

55. డగ్గుంబర్తి

56. prēmparti sīmā.... amutunūrī sīmā.... turimiṇḍi sīma....

56. ప్రేంపర్తి సీమా.... అముతునూరి సీమా
తురిమిణ్ణి సీమా....

60. pōtana bhaṭṭa

60. పోతన భట్ట

57

57

Date : 945-70 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

Location : Padankaluru.

స్థలం: పడంకలూరు

Source : Text and notes by J. F. Fleet, IA 7.15-19

ఆధారం: జె. ఎఫ్. ఫ్లీటు, IA 7.15-19

16. The editor puts up a note here: 'perhaps panneḍu.'

44. kalvatorru	44. కల్వతోర్లు
44, 5. pāliya peddiya	44, 5. పాలియ పెద్దియ
45. guṇḍa śarmma	45. గుణ్ణ శర్మమా
46, 7. paṇḍiya	46, 7. పణ్డియ
50. paḍamkalūru	50. పడంకలూరు
52. marupaḍuvam	52. మఱుపడువం
53. eṇḍalūru	53. ఎణ్డలూరు
53, 4. dṛṇṭhamapūṇḍi	53 4. దృణ్డమపూణ్డి
54. kāṇḍrūru.... alapūru.... nandi- gāma....	54. కాణ్డూరు... అలపూరు. నన్దిగామ.

58

58

Date : 945-70 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

Location : Vandram

స్థలం: వందరం

Source : Text and notes by E. Hultzsch, EI 9.181-185.

ఆధారం: ఇ. హుల్ట్, EI 9.181-185.

35. prāndoru.....pāvunavāra vi- ṣaya....	35. ప్రాన్దోర్లు ... పావునవార విషయ...
38. kuppan [ā*]m[ā*]tyāya	38. కుప్పన[నా*]మ[మా*]త్యాయ
32. tāṇḍēru	32. తాణ్డేర్లు
33. prāndorti.... [bēti]pūṇḍi....	33. ప్రాన్దోర్తి... [బేటి]పూణ్డి...

59

59

Date : 945-70 A. D.

కాలం: క్రీ. శ. 945-70

Location : Vemalurpadu, Guntur
Dt.

స్థలం: వేమలూర్పాడు, గుంటూరు జి.

Source : Text and notes from EI 18.226-235.

ఆధారం: EI 18.226-235

39. musiya	39. ముసియ
41. guṇḍamayya	41. గుణ్ణమయ్య
48. rālṭrakūṭa	48. రాల్ట్రకూట
51. musiya	51. ముసియ
52. anmanaguru	52. ఆణ్ణణ్ణగురు
54. aṇḍeki	54. అణ్డెకి
55. krōvi... kāraṃcēḍu....	55. క్రోవి... కారంచేడు
56. musiyana śarmma....	56. ముసియన శర్మమా
57. tumiya veniyapūṇḍi	57. తుమియ వెణియపూణ్డి
58.mēḍalkoṇḍa....gattipūṇḍi.. lemkonda....	58. ...మేడల్కోణ్డ... గట్టిపూణ్డి... లెమ్మొణ్డి...

59. muyyali kuṭṭuna....guṇṭa.... 59. ముయ్యలి కుట్టన...గుట్ట
 60. guṇṭēṭi akariti vēvula. gōnu. 60. గుట్టేటి అకఱితి వేవుల. గోను. నా-
 nā-
 61. ritata veṃca dakṣinamuna 61 రితత వెంచ దక్షిణమున పరువులు....
 paruvulu...ēṭi akariti caṭalalu పటి అకఱితి చటలలు..
 62.kuṇṭa....cali guṇṭa....mu- 62. ...కుట్ట... చలిగుట్ట... ముయ్యతి
 yyali kuṭṭuna vella- కుట్టన వెల్ల -
 63, rāyu.... 63. యాయు....
 73. vaṃgipaṇu...bhaṭṭa guṇḍa 73. వంగిపఱు.... భట్ట గుడ్డ.

60

60

Date : 945-70 A. D.

Location: Masulipatam, Krishna
Dt.

కాలం : క్రీ. శ. 945-70

స్థలం: మచిలీపట్నం, కృష్ణా జి.

Source: Text and notes by

F. Kielhorn, EI 5.139-142¹⁷

అధారం : ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI 5.139-142

23. pammava....ballāla dēva 23. పమ్మవ.... బల్లాల దేవ వేలాభటాయ
 vēlābhaṭāya
 24. boddiya.... pāmbarru.... 24. బొద్దియ... పాంబల్లు
 25. indāni- 25. ఇందానీ
 26. ceruvu.... ratṭōḍi * cēnu.... 26. చెఱువు...రట్టోడి చేను...సు[గు?]ముత్త
 su[gu?]mmu[ū] cēna(i)garusu. [మూ]చేన(ని) గరుసు... వేల్పు.
 vēlpu jēnu (i)- శేను (ని)-
 27. turpūna^b pannasa...dāmapi- 27. తుర్పూన పన్నస.... దామపీయ
 ya pannasa...pedda trōva... పన్నస..... పెద్ద త్రోవ.... యే-
 yē-
 28. ru... gaṇṭhaśāla yeppa vay- 28. ఱు...ఘణ్ణశాల యెప్ప వయ్యరి [వ]క్
 yari [pa]nnāsa...badirā- పన్నాస.... బదిరా-
 29. la ma[jji]ya paṭu...tiṅṭhūr 29. ల మ[జ్జి]య పటు.... తింఱుటొ[టో]
 [ō]ṭama paṭu....jīvarakṣa టమ పటు.... జీవరక్షపటు-
 paṭu-
 30. racca 30. రచ్చ

17. The editor suggests the following alternative readings:

- a. ratṭōḍi
 b. tūrpuṇa

61

Date : 957 A.D.

Location : Anaparti, East Godavari Dt.

Source : Text and notes by R. Subba Rao, JAHRS 20.195-201 (Cp.No. 1/1955-'56)

61

కాలం : క్రీ. శ. 957

స్థలం : అనపర్తి, తూర్పుగోదావరి జి.

ఆధారం : అర్. సుబ్బారావు, JAHRS 20. 195-201 (Cp. No. 1/1955-56)

Fourth plate: 1st side :

2. śobhaśila
3. bijjēkavva....
- 4, 5. bikirāja....
6. nāgiyapūṇḍi

2nd side :

7. vidurāju....penumaṇḍa....ponnāru
8. tēvidipūṇḍi

62

Date : 978-99 A.D.¹⁸

Location: Arumbaka plates found at Polamuru, Repalle tq., Guntur Dt.

Source : Text and notes by K. V. Lakshmana Rao, EI 19.137.

4వ రేకు : మొదటి పక్క

2. శోభశిల
3. బిజ్జేకవ్వు...
- 4, 5. బికిరాజు...
6. నాగియపూణ్డి

రెండో పక్క

7. విదురాజు...పెనుమణ్డి...పొన్నాఱు
8. తేవిదిపూణ్డి.

62

కాలం : క్రీ. శ. 978-99

స్థలం : ఆరుంబాక (రేకులు పొలమూరుదగ్గర దొరికినాయి), రేపల్లె తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : కె.వి. లక్ష్మణరావు, EI 19.137.

16. vēṅgi

57. vela nāṇḍu....ārumbāka....

64. ārumbāka.....ceṛakumballi..... śrīpūṇḍi...kāvūru...gōmaduvu

63

Date : 990 A.D.¹⁹

Location : Kurnool, tq., and Dt.

18. These are the plates issued by Bādapa, son of Yuddhamalla II of the Eastern Cālukya dynasty. See RPS for the date of the donor.

19. J.F. Fleet gives the date of the grant as śaka 614 or 692 A.D. and M. Somasekhara sarma as śaka 912 or 990 A.D. To be conservative, the latter date is accepted.

Sources :

ఆధారం : (1) శె. ఎఫ్. ఫ్లేటు IA 6.88

(i) Text and notes by J. F. Fleet, IA 6.88

(2) మ. సోమ శేఖరశర్మ ఖా. 4-129-140.

(ii) Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 4.129-140

ప్రధాన పాఠం : ఖా. ప్రకారం.

Final Text: as in Bh.

26. eḷumpundaṭṭa grāmam...

26. ఎఱుంపున్డట్ట గ్రామమ్...

28. veleñja[m*]tu.....musuṇi-paru....

28. వెలెంజ్జా [ం*] తు....ముసిణివఱు....

36. kadu(ḍu?)vampacēḍu.....dōṇa śarmmañcē

36. కదు (డు ?) వంపచేడు.....దోణ శర్మమాణ్చే.

64

64

Date : 1011 A.D.

కాలం : శ్రీ. శ. 1011

Location : Ranastipudi, West Godavari Dt. (?)

స్థలం : రణస్తిపూడి, పశ్చిమగోదావరిజి. (?)

Source : Text and notes by V. Venkayya, EI 6.347-61

ఆధారం : వి. వెంకయ్య, EI 6.347-61.

58. Vajjiya peggada

58. వజ్జియ పెగ్గడ

86. pāruvala...raṇasti[pū]ṇḍi-

86. పాఱువఱు....రణ స్తిపూణ్డి-

87. kaṭṭa naḍiṇiya [ce]ruvu paḷu-maṭi ka-

87. కౌకనడిసియ [చె]ఱువు పఱుమటిక-

88. ṭṭa...mrōṃtukuriyumu bā[lū-riyu] raṇastipūṇḍiyu muyyali kuṭṭuna velamga guṇṭha paḷumaṭi kaṭṭa-

88. ట్ట.....[మ్రొంతుకురియుం బా[లూరియు] రణ స్తిపూణ్డియు ముయ్యలి కుట్టున వెలంగగుణ్ణ పఱుమటికట్ట -

89. peṃ jeruvu kaṭṭa ḍiggunāli trōva....pālūriyumu gōrukōṭiyu raṇastipūṇḍiyu-

89. పెంకెఱువుకట్ట డిగ్గునాలి త్రోవ... పాలూరియుం గోఱుకోటియు రణ స్తిపూణ్డియు-

90. muyyali kuṭṭuna cinta guṇṭha...kōrukōṭi podaru..lulla..

90. ముయ్యలి కుట్టున చిన్తగుణ్ణ....కోఱుకోటి పొదఱు...ఱుల్ల...

91. kaḷapartiyun eḷṭayū...ēḷṭayū mrōntukaḷṭiyu raṇastipūṇḍi-

91. కఱవఱ్ఱియు నేట్టయి మ్రొను కఱ్ఱియు రణ స్తిపూణ్డి-

92. yu muyyali kuṭṭu...raṇasti-pūṇḍi....tāṃkaḷapolamu nā-mallamaṅghana kṣē-

92. యు ముయ్యలి కుట్టు...రణ స్తిపూణ్డి...తాంకఱ పొలము నామల్లంఘన శ్శే-

93. tra....gāṃgalēru....siri[pōḍi] . శ్ర....గాంగలేఱు..... సిరి [పోడి]
 pūṇḍiyu gōṃganavrōliyu lūl- పూణ్డియు గోంగనవ్రోలియు లుల్ల యుం
 layuṃ bottuna kollikurru... బొత్తున కొల్లికుల్లు...

94. ...siripōḍipūṇḍi...

94. ...సిరిపోడిపూణ్డి...

65

65

Date : c1022 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1022

Location : Korumelli, West
 Godavari Dt.

స్థలం : కోరుమెల్లి, పశ్చిమ గోదావరి జి.

Source : Text and notes from
 IA 14.48.

ఆధారం : IA 14.48.

77. guddavādi

77. గుద్దవాడి

103. kōrumelli viṣaya

103. కోరుమెల్లి విషయ

104. kūḍakuniyyūru...

104. కూడకునియూరు.

105. muṇḍakaliya sīma....vāna-
 palli

105. ముణ్డకలియ సీమ...వానపల్లి

107. būruvu ḍoḥḡgu(ḍoḡgu)....
 venetiya māsarayu sīmē

107. బూరువు డొగు (డొగు)... వెనెటియ
 మాసరయు సీమే

108. māsarapon baḍuvayu

108. మాసరపాన్ బడువయు

109. eṛuvaṃka.....kaḍalibhāṭi-
 sīma

109. ఎఱువంక...కడలిభాటి సీమ.

66

66

Date : 1053 A.D.²⁰

కాలం : క్రీ. శ. 1053

Location : Nandamapudi, East
 Godavari Dt. (?)

స్థలం : నందమపూడి, తూర్పు గోదావరి
 జి. (?)

Sources :

ఆధారం : (1) ఎఫ్. కీల్హార్న్, EI 4.300-309

(i) Text and notes by F.
 Kielhorn, EI 4.300-309

(2) గి. వేం. రామమూర్తి
 పంతులు, RPS, p. 120.

(ii) Text and short notes by
 G. V. Ramamurti pantulu,
 RPS, p. 120

ప్రధాన పాఠం : EI ప్రకారం.

Final Text : as in EI

48. vēṃḡī...

48. వేంగీ....

66. reṇḍ ēṛula naḍimi viṣaya....

66. రెణ్డేఱుల నడిమి విషయ....

20. G. V. Ramamurti pantulu assigns the ins. to 1022-A.D. He reads differently at only one place, as follows : a. i yyūriyu[m]

70. kamcenā- 70. కంచెనా-
71. [r]yyah 71. య్య[కా]ః
78. nandamapūṇḍi 78. నందమపూణ్డి
80. i yyūriyūṃ billema pedda- 80. ఇయ్యూరియుం బిల్లెమ పెద్దపూణ్డియుం-
pūṇḍiyūṃ bola garusuna బొలగరుసున వల్లమున కొణ్డియగుంట-
pallamuna koṇḍiya gumṭa-
81. naḍuma...iyyūriyūṃ billema 81. నడుమ...ఇయ్యూరియుం బిల్లెమపెద్ద
peddapūṇḍiyūṃ nerapula- పూణ్డియుం నెరపులయుం బొలగరు-
yūṃ bola garu-
82. suna muyyali kuṭra...iyyūriyu 82. సున ముయ్యలికుట్ర...ఇయ్యూరియు
nerapulayūṃ bolagarusuna నెరపులయుం బొలగరుసున తాడ్లతే-
tādla rē-
83. va.....iyyūriyu nerapulayu 83. వ...ఇయ్యూరియు నెరపులయు ముం
muṃḍaramunayūṃbola garu- దరమునయుం బొలగరుసున ముయ్య
suna muyyaliku- లికు-
84. ṭra...iyyūriyu muṃḍaramuna- 84. ట్ర...ఇయ్యూరియు ముం దర
yu maḍakuritiyūṃ bolagaru- మునయు మడకుటితియుం బొలగరుసున
suna muyyali- ముయ్యలికు-
85. kuṭra...iyyūriyu maḍakuriti- 85. ట్ర...ఇయ్యూరియు మడకుటితియుం
yūṃ billema peddapūṇḍiyūṃ- బిల్లెమ పెద్దపూణ్డియుం బొలగరుసున-
bola garusuna-
86. muyyalikuṭruna golla rēva... 86. ముయ్యలి కుట్రున గొల్లతేవ.....
iyyūriyūṃ billema peddapu ఇయ్యూరియుం బిల్లెమ పెద్దపు(పూ)
(ū)ṇḍiyūṃ bola garu- ణ్డియుం బొలగరు-
87. suna [yē]ruva gaḍḍaya..iyyū- 87. సున [యే]ఱువ గడ్డయ... ఇయ్యూ
riya* billema peddapūṇḍiyūṃ రియ బిల్లెమ పెద్ద పూణ్డియుం బొల
bola garu- గరు-
88. sa(u)na marri tōḍi tāṭi yodda 88. న(సు)న మఱ్ఱికోడి టి యొద్ద
cimṭaya... చింతయ...

67

67

Date : 1022-86 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1022-86

Location : Kalidindi, Kaikaluru
tq., Krishna Dt.

స్థలం : కలిదిండి, కైకలూరు తా. కృష్ణా జి.

Source : Text and notes by N. Venkataramanaiah, EI 29, 57-71 (Cp. 5/1937-'38).

74. gādēvalu [nā]-	74. గాడేవలు[నా]-
75. ma viṣaya sahitam pallapu gudravāra viṣayam-	75. మ విషయ సహితం పల్లపు గుద్ర వార విషయమ్-
102. kalidiṇḍi...māgaḍa[varu]	102. కలిదిణ్డి...మాగడ [వలు]
103. konneki	103. కొన్నెకీ
104. koṅthama sīmā...vēvāka...kaḍa...	104. కొంఠమ సీమా ...వేవాకకడ....
105. dāḍināṅti...pōtu[mḃarti]....	105. దాడినాణ్టి...పోతు[ంబ త్రి]....
106. pōtumḃarti...pallapu gudravāre kaḍaparuru.....duggiya [pū]ndi....	106. పోతుంబ త్రిపల్లపు గుద్రవారే కడపట్టు...దుగ్గియ[పూ]ణ్డి....
107. kaludiṇḍi....vē[vāka]....	107. కలుదిణ్డి...వే [వాక]....
108. āvakūru...tāmarakolani krovvinḍi eṭam bāsi-	108. ఆవకూరు.....తామరకొలని క్రొవ్విణ్డిటంబాసి-
109. na talli kroyya nāma nadī.. kalvasaṇḍa....tādi nāṅti....	109. న తల్లి క్రొయ్య నామనదీ.....కల్వ సణ్డి....తాడి నాణ్టి....
110. pallapu gudravāre āvakū....	110. పల్లపు గుద్రవారే ఆవకూ....
111. kaṇḍaparti	111. కణ్డప త్రి
112. koṇḍika muṃjalūra	112. కొణ్డిక ముంజలూర
122. rāciya peddēri	122. రాచియ పెద్దేర

68

68

Date: 1060 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1060

Location : Boddapadu, Parlakimidi tq., Ganjam Dt., Orissa State.

స్థలం : బొడ్డపాడు, పల్లకిమిడి తా. గంజాం జి. ఒరిస్సా.

Source : Text and notes by M. Somasekhara sarma, Bh 3, 83-94

ఆధారం : మ. సోమశేఖరశర్మ, భా. 3, 83-94.

39. kōlūvarttani	39. కోలు వత్తని
40. avareṃgākhyā grāmaḥ ²¹	40. అవరెంగాఖ్య గ్రామః
44. ērayama māvaḃaḥ...kaṃcāpā .. ērayama	44. ఏరయమ... మావయః.... కంచపా.... ఏరయమ
45. māḍara manavarttikā...	45. మాడర మనవ త్రికా...
53. māḃuraya	53. మాపురయ
56, 57. nūṃkamōju...vallēmōjēna	56 57. నూంకమోజు...వల్లెమోజేన

21. The editor puts up a note stating that the word 'was first engraved as 'avarimḃgākhyā' and later corrected to 'avareṃgākhyā'.

C-SERIES

C-SERIES

Selected Telugu Words from
Telugu, Sanskrit and Kannada
Inscriptions: Dated and Data-
ble.

సంస్కృత, తెలుగు, కన్నడ
శాసనాల్లోంచి కొన్ని తెలుగు పదాలు:
ప్రభుత్వ పురాతత్వ పరిశోధనశాఖవా
రిచ్చిన నకళ్లు: శాసన కాలం తెలిసినవి-
కట్టినవి.

All Unpublished¹

అన్నీ అముద్రితాలు

1

1

Date: 575-600 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 575-600

Location: Malepadu, Cuddapah
Dt.

స్థలం: మాలెపాడు, కడప జి.

ఆధారం: A. R. No. 392/1904 నకలు

Source: Transcript in the Govern-
ment Epigraphist's Office for
A.R. No. 392/1904.

11. ఇరు ప-

12. అ యది-

13. ఏను

9, 10. pāṛaka

11. iru pa-

12. la yadi-

13. ēnu

2

2

Date: c709 A.D.

కాలం: క్రీ. శ. c709.

Location: Munjeru, near Bhoga-
puram, Bhimunipatnam tq.,
Visakhapatnam Dt.స్థలం: ముంజేరు, భోగాపురందగ్గర, భీముని
పట్నం తా. విశాఖ పట్నం జి.Source: Transcript for C.P. No.
10 of 1908-9 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

ఆధారం: C.P. No. 10/1908-9 నకలు

1st plate: 1st side:

pōrama kēcina sāsanavu

మొదటిరేకు: మొదటివైపు

పోరమ కేచిన శాసనపు

2nd plate: 2nd side:

13. kōkili varmma

రెండోరేకు: రెండోవైపు

13. కోకిలి వర్మమ్

1. I am indebted to the then Government Epigraphist for Incia, D.C. Sircar for permitting me to consult the departmental transcripts. I am also indebted to the then Senior Superintendent in that office, H. Narasimhaswamy, and K. Harṣhavaradhana sarma of the same office for the invaluable help they rendered in this connection. I can only quote very few lines from the said transcripts which are listed here.

14. potṭēri nāma grāmā...

3

Date : c709 A.D.

Location : Munjeru, near Bhoga-
puram, Bhimunipatnam tq.,
Visakhapatnam Dt.Source : Transcript for C.P.No.
13 of 1908-9 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

11. kōkuḷi

16, 17. oṅjēru

19. trikōṇa maḍuvu

20. potṭēru veruvuna kōṭalu

21. [śa]lindi puṭṭa

4

Date : 709-46 A.D.

Location : Peravali, Bapatla tq.,
Guntur Dt.Source : Transcript for C.P.No.
3 of 1914-15 in the Government
Epigraphist's Office.

15. velanāṇḍu...māviṇḍipalli

17. mrōtukūru

18. mrōtukūru paṇḍa

19. koṇḍa bōya

20. peruvāli...pannagaḍḍa-

21. śarmma

5

Date : 764-99 A.D.

Location: Rānduballi, Bapatla tq.,
(?), Guntur Dt.Source : Transcript for C.P.No.
2 of 1914-15 in the Government
Epigraphist's Office.

26. rānduballi

14. పొట్టేరి నామ గ్రామా....

3

కాలం : క్రీ. శ. c709

స్థలం : ముంజేరు, భోగాపురందగ్గర, భీముని
వట్నం తా. విశాఖవట్నం జి.

ఆధారం : C.P. No. 13/1908-9 నకలు

11. కోకుళి-

16, 17. ఒంజేలు-

19. త్రికోణమడువు-

20. పొట్టేరు వెలువున కోటలు

21. [శ]లిన్ది పుట్ట

4

కాలం : క్రీ. శ. 709-46.

స్థలం : పెరవలి, బాపట్ల తా. గుంటూరు జి.

ఆధారం : C. P. No. 3/1914-15 నకలు

15. వెలనాణ్డు...మావిణ్డిపల్లి

17. మ్రోతుకూరు

18. మ్రోతుకూరు పణ్డి

19. కొణ్డిబోయ

20. పెరువలి...పన్నగడ్డ-

21. శర్మమ్

5

కాలం : క్రీ. శ. 764-99.

స్థలం : రండుబల్లి, బాపట్ల తా. (?) గుం
టూరు జి.

ఆధారం : C. P. No. 2/1914-15 నకలు

26. రణ్డుబల్లి

27. kalpaṭṭanabu	27. కల్పట్టనలు
28. tāṛkaṭūru...niḍugāḍu...jakkā-	28. తాఱ్కాటూరు...నిడుగాడు...జక్కా-
29. na ceruvu	29. న చెరువు

6

6

Date: 8th cent. A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దం

Location: Badinenipalli, Cum-
bham tq., Kurnool Dt.

స్థలం: బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు జి.

Source: Transcript for A.R.No. 232 of 1949-50 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

ఆధారం: A.R.No. 232/1949-50 నకలు

I

I

2. bikramahāditya rājul
3. iru gaṇḍug āḍla paṭu pannasa
prasādañ cēsiri
4. ḷaccina

2. విక్రమహాదిత్య రాజుల్
3. ఇరు గణ్డుగాడ పటు పన్నస ప్రసాద
క్షేసిరి
4. లచ్చిన

II

II

5. ḷaccina

5. లచ్చిన

7

7

Date: 8th cent. A.D.

కాలం: క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దం

Location: Badinenipalli, Cum-
bham tq., Kurnool Dt.

స్థలం: బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు జి.

Source: Transcript for A.R. No. 233 of 1949-50 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

ఆధారం: A.R.No. 233/1949-50 నకలు

3. pūjāri
4. śavana bōlaku...va[ḍlu]-
5. paṭu maṛu polamu pannasa-
8. aḍi yiccitiri
9. peggaḍalu ḍīni ari nal tumu-
ḍlu

3. పూజారి
4. శవన బోలకు....వ[డ్లు]-
5. పటు మఱు పాలము పన్నస-
8. అడి యిచ్చితిరి
9. పెగ్గడలు దీని అరి నల్ తుముడ్లు

10. tumenḍu

10. తుమెణ్డు

11. gadyānamu pasinḍiyu

11. గద్యానము పసిణ్డియు

13. āli

13. అలి-

14. [si]na varu

14. [సి]నవరు.

8

8

Date : 8th cent. A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 8వ శతాబ్దం.

Location : Badinenipalli, Cum-
bham tq., Kurnool Dt.స్థలం : బాదినేనిపల్లి, కంభం తా. కర్నూలు
జి.Source : Transcript for A.R. No.
234 of 1949-50 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

ఆధారం : A.R.No. 234/1949-50 నకలు

4. koṇḍuka

4. కొండ్డుక

5. ā[ḍla] paṭu kṣē...

5. ఆ[డ్ల]పాటు క్షే....

9

9

Date : 972 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 972

Location : Alasandagutti, Adoni
tq., Kurnool Dt.స్థలం : అలసందగుత్తి, ఆదోని తా.
కర్నూలు జి.Source : Transcript for A.R. No.
489 of 1915 in the Government
Epigraphist's Office.

ఆధారం : A. R. No. 499/1915 నకలు

5. rājunu dāsamma gāvumḍānu
alla-

5. రాజును దాసమ్మగావుదాను అల్లి -

6. gāmuṇḍa rājun umbāḷi icciri

6. గాముండ్ల రాజు నుంబలి ఇచ్చిరి

10

10

Date : 1056 A.D.

కాలం : క్రీ. శ. 1056.

Location : Elesvaramu, Devara-
konda tq., Nalgonda Dt.స్థలం : ఏలేశ్వరం, దేవరకొండ నల్ల
గొండ జి.Source : Transcript for A.R. No.
158 of 1954-55 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

ఆధారం : A.R.No. 158/1954-55 నకలు

1. saka varṣambu-

1. శక వర్షంబు-

2. lu 978

2. లు 978

6. dē-

6. దే

7. sa dhavalaṇḍu

7. స ధవళణ్డు

8. va-

8. వ-

9. rādiya

9. రాదియ

12. jani-

12. జని-

13. ye

13. యె

11

Date : 1080 A.D.

Location : Cittivalasa, Visakha-
patnam tq.. and Dt.Source : Transcript for A.R. No
75 of 1956-57 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

6. a-

7. namtta varmma dēvara pra
varddhamāna.

8. vijaya rājya samvatsa[ra*]5

14. baccu

16. kōli kūtāmuna

17. kaṅgānālu

16, 17. vādīkalu

18. pātikayu nela nela dappak a.

19. mda

23. tappana sēsina pā[ta*]kamun
pōvaṃ gala vāru

12

Date : 1081 A.D.

Location : Gara, Srikakulam tq..
and Dt.Source : Transcript for A.R. No.
390 of 1932-33 in the Govern-
ment Epigraphist's Office.

I

1. saka varuṣa.

2. m̄bulu 1008

6. nimi-

7. tyamuna

8. im̄dula gola [eṛi]-

9. bōyini koḍuku bra-

10. [miya] bōyundu

18. dōṣamunam̄ bō-

19. [vu]duru

11

కాలం : క్రీ. శ. 1080.

స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా. జి.

అధారం : A. R. No. 75/1956-7 నకలు

6. అ-

7. నం త్తవమ్మై దేవర ప్రవర్ధమాన-

8. విజయరాజ్య సంవత్స[ర*]5

14. బచ్చు

16. కోలి కూటమున

17. కంగాణాలు

16, 17. వాడికలు

18. పాతికయు నెలనెల దప్పక-

19. ండ

23. తప్పణ సేసిన పా[త*]కమున పోవంగల
వారు

12

కాలం : క్రీ. శ. 1081.

స్థలం : గార, శ్రీకాకుళం తా. జి.

అధారం : A. R. No. 390/1932 నకలు

1. శక వరుష

2. ంబులు 1008

6. నిమి-

7. త్యమున

8. ఇందుల గొల[పటి]-

9. బోయిని కొడుకు బ్ర-

0. [మియ] బోయుణ్డు

8. దోషమునం బో-

9. [వు]దురు

II	II
39. pōduru	39. పోదురు
13	13
Date : 1086 A.D.	కాలం : క్రీ. శ. 1086
Location : Cittivalasa, Visakha- patnam tq., and Dt.	స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా.
Source : Transcript for A.R. No. 76 of 1956-57 in the Govern- ment Epigraphist's Office.	ఆధారం : A.R.No. 76/1956-57 నకలు
6. anamttavarmma dēvara pra-	6. అనంత్తవర్మణ్ దేవర ప్ర-
7. varddhamāna vijaya rājya samvatsaram-	7. వర్ధమాన విజయరాజ్య సంవత్సరం-
8. bbulu 11	8. బ్బులు 11
10. vrittikār	10. వ్రిత্তికార్
12. cervu paṛuma[ṭi] kommuna nivēdyamunaku-	12. చెర్వు పఱుమ[టి]కొమ్మున నివేద్య- మునకు-
14. viḍicina iru malṭi paṇṭa bhūmi	14. విడిచిన ఇరు మట్టి పణ్ణ భూమి
15. guḍi	15. గుడి
19. iccitimi	19. ఇచ్చితిమి
14	14
Date : 1096 A.D.	క్రీ. శ. 1096
Location : Cittivalasa, Visakha- patnam tq., and Dt.	స్థలం : చిట్టివలస, విశాఖపట్నం తా. జి.
Source : Transcript for A.R. No. 77 of 1956-57 in the Govern- ment Epigraphist's Office.	ఆధారం : A.R.No. 77/1956-57 నకలు
I	I
6. anam-	6. అనం
7. ttavarmma dēvara pravard- dhamāna vija-	7. త్తవర్మణ్ దేవర ప్రవర్ధమాన విజ-
8. ya rājya samvatsarambulu-	8. యరాజ్య సంవత్సరంబుల-
9. 17	9. 17
12. dana yūri bhukti ya-	12. దన యూరి భుక్తి య-
13. yina gaṇḍu dēvarakun amudu-	13. యిన గణ్ణు దేవరకు నముదు-
14. naku dāra pōci yiccina-	14. నకు దారపోచి యిచ్చినా-
15. ndu	15. ణ్ణు

INDEX VERBORUM

The following is a list of most of the words occurring in the material with short etymological notes. For fuller information, references to authentic works like the Dravidian Etymological Dictionary are given. The unassimilated loans from Sanskrit listed hereunder are only those which have taken case-endings. Several words of uncertain or obscure meanings and dubious etymologies are left out. Lengthy compound words which are loans from Sanskrit are generally not listed.

అ- a- *pron. adj.* (A89.12 : 898-924., B44.27 : 915-50). ఆది.

That. A var. of ā in cpds. v. s. v. ā.

అజిన aina *tr. p. adj.* (A54.8 : 742-98). అయిన. That became. Wrong for ayina/a_ṅina. v. s. v. agu¹.

అవే aē *tr. hab. adj.* (A187.10 : 1100). అ. యే. Becoming. A later form of ayyedi/ayyedū. An ortho. mistake for ayē. v.s.v. agu¹.

అవైన aēina *tr. p. adj.* (A147.6 : 1078). అన. Wrong for a_ṅina. v.s.v. agu¹.

అకణ్డ akaṇḍa *adj.* (A175.6 : 1095). అఖండ, ఎడతెగని. Uninterrupted, imperishable, perpetual. [<Skt. akhaṇḍa-].

అకండ akaṇḍa *adj.* (A176.7 : 1095). అఖండ, ఎడతెగని. Perpetual. An assimilated var. of akhaṇḍa [<Skt.].

అకణ్డవత్తి akaṇḍavatti *neut. nom. sg.* (A154.3 : 1082., A156.9-10 : 1084). ఎప్పుడూ వెలిగే వత్తి. Undisturbed wick (of the perpetual lamp kept in temples). vatti is <Skt. vartti¹ wick. v.s.v. akaṇḍa.

అకణ్డవత్తు = అను akaṇḍa varttulanu *neut. acc. pl.* (A151.6:1081., A175.6:1095). vattul pl. of vatti. v.s.v. akaṇḍa vatti.

- అకఠితి *akariti gen.obl.sg.* (B59.60, 61 : 945-70). బహుళా అకరు(వు), వకటం, చుద్దు. Prob. a variant of *akariti gen. of akaru(vu)* a round protruberance, a filament of a lotus.
- అకున్ *akun tr.hab.fin.* (A8.4:600-25., A5F.4:745-801). అవుతుంది. Becomes. An older form of *agun. v.s.v. agu¹*.
- అఖండా *akhaṇḍa adj.* (A125.5; 13; 17-18:1043., A126.9:1047., A127.6:1055., A132.10-11:1061., A133.3; 8:1061., A138.5-6 : 1069., A139.7:1072., A140.7:1073., A143.6-7:1074., A144. 20-21:1075-76., A145.8; 10, 13 : 1076., A146.9-10:1078., A147.6:1078., A152.5:1082., A153.6:1082., A157.4:1084., A159.8:1087., A163.12:1089., A165.9:1091., A166.10-11:1092., A167.4:1092., A168.4:1092., A173.8:1094., A174.7:1094., A178.6:1098., A179-7.8:1098., A181.8-9:1098., A182.6:1098., A183.7:1098., A184 5:1098., A185.5:1098). కాలక్షయమైన. Perpetual, everlasting. Occurs as an attribute of the wick (of lamps kept in temples). An ortho. var. of *akhaṇḍa*.
- అఖండా *akhaṇḍa adj.* (A128.7:1053., A149.9:1081., A169.5: 1092., A180.7:1098). An ortho. var. of *akhaṇḍa*—.
- అఖండాకర్పూరవర్తి *akhaṇḍa karpūra varṭti neut. nom. sg.* (A186.5 : 1099). ఎప్పుడూ వెలిగే కర్పూరదీపం వర్తి. The wick of camphor used for the perpetual lamp.
- అఖంఠిత ద్యుతి దీపమ్ *akhaṇḍita dyuti dīpam neut. nom. sg.* (A136.9 : 1065). The lamp of uninterrupted illumination.
- అఖిలున్ *akhilunḍ adj.* (A82.3-4 : 848-49). అమరుడైన, చావు లేని. Immortal, undying [*<Skt. akhila-*].
- అగు¹ *agu¹ tr. hab. fin.* (A9.8 : 600-25., A58.29 : 8th., C6.5 : 8th., A81.12 : 848., A85.17; 22 : 850). అవుతుంది. A var. of *avu, au,* alloms. *ay-, āy-*. *agu* to be, become. agreeable, etc. cf. Ka. *āgu*, Ta. *ā, āku*, Ma. *ākuka*, etc. [*<PDr. *ā-, *āy-*].
- అగు² *agu² tr. hab. adj.* (A12.7 : 625-50., A23.6 : 682., A54.2 : 742-98., A129.4 : 1053., A143.3 : 1074., A147.3 : 1078., A151.3 : 1081., A153.3 : 1082., A156.5 : 1084.,

- A173.3 : 1094., A174.3 : 1094., A181.3 : 1093., A182.2 : 1098). అయ్యే(టటువంటి). *Becoming. v.s.v. agu¹*
- అగున్¹ *agun¹ tr. hab. fin.* (A115.4 : 10th., A118.4 : 10th). అవుతుంది. *Becomes. A var. of agu¹.*
- అగున్² *agun² tr. hab. adj.* (A21.6-7 : 678., A88.2 : 697., A102.4 : 909., A111.7 : 972., A118.10 : 991., A121.3 : 1018., A123.12 : 1023., A128.6 : 1058., A134.19 : 1062., A135.4 : 1064., A138.1-2 : 1069., A141.3 : 1072., A161.13 : 1088-89., A165.6 : 1091., A185.3 : 1098). అయ్యే(టటువంటి), *Becoming. A var. of agu². v.s.v. agu¹.*
- అగ్గప *aggapa masc. nom. sg.* (A123.11 : 1023). వ్యక్తి పేరు; -అప పురుషవాచక ప్రత్యయం. -apa personal name suffix.
- అగ్గి *aggi masc. nom. sg.* (A56.18-19 : 750). నిప్పు, అగ్ని దేవుడు. Fire, God of Fire. cf. Te. agini, Ka. Tu. aggi, Ta. aggi, amgi [*<Pkt. aggi, aggī <Skt. agnī*].
- అగ్గియ *aggiya masc. nom. sg.* (A135.12 : 1043). వ్యక్తి పేరు; -ఇయ పురుషవాచక ప్రత్యయం. -iya masc. name suf. v.s.v. aggi.
- అగ్గిసుతుడు - *agri sutunru masc. nom. sg.* (A95.3 : 9th/10th). అగ్రసుతుడు, పెద్దకొడుకు. agri wrong for agra. elder son [*<Skt. agrasutah*].
- అగ్రహారము *agrahāramu neut. nom. sg.* (A125.11 : 1043). బ్రాహ్మణులకిచ్చే భూమికాని ఊరుకాని. An endowment or grant of land or village given to Brahmins. A var. of *agrahārambu*.
- అగ్రహారము *aggrahāramu neut. nom. sg.* (A125.3 : 1043) Wrong for *agrahāramu*.
- అగ్రహారంబు *agrahāramba neut. nom. sg.* (A121.12 : 1018). -a emph. clitic. A var. of *agrahāramu*.
- అగ్రహారమ్ము *aggrahārambu neut. nom. sg.* (A132.7 : 1061). Wrong for *agrahārambu*, a var. of *agrahāramu*.
- అగ్రహారంబులతోడి *agrahārambula tōḍi neut. instr. pl.* (A121.11 : 1018). With endowed villages. v.s.v. *agrahāramu*.
- అంకకాఱు *aṅkakāra adj.* (A119.5-6 : 1006). వైనికుడు; రాజుల బిరుదు. A warrior; the title of a King. A loan from Kan-
naḍa, the regular Te. form being *aṅka-kāṅḍu*. *aṅka* var.

of *aṅkamu*. cf. Ta. *arkam*, Ma. *arkam*. [\langle SDr. *aṅka-].
See DED 21 for more details and IA borrowings.

అంగడి *aṅggaḍi* *neut. nom. sg.* (A131.53 : 1060). దుకాణం, కొట్టు. A shop, etc. SRN and T. Burrow derive it from IA source. See s. v. *aṅgaḍi* in SRN and also Parji, pt. III, p. 148. Bh. Krishnamurti treats it as a n. w. See TVB 23. cf. (i) Te. *ammu*, Go. *mamm-*, *mcm-* to sell; Ka. Tu. Kod. *aṅgaḍi*, Ta. *aṅkāṭi*, Ma. *aṅāṭi*, {Pj. *aṅgaḍ*, Klm. *aṅgaḍi*, Nk. *aṅgāṭi*, etc. [\langle PDr. *am-kāṭi]. v. s. v. *kandān* also.

అంగంబునం *aṅgaṃbunaṃ* *neut. instr. sg.* (A112.13 : 972). అవయవంతో, శరీర భాగంతో. With the limb. [\langle Skt *aṅga-* body part].

అంగరయ్యయ్యు *aṅgarayyayu* *masc. ncm. sg.* (A110.13 : 971). స్వస్తి నామం. -*yu* con. clitic. -*ayya* personal name suffix.

అంగలూరి *aṅgalūri* *p. n. gen.-cl. sg.* (A12.28 : 625-50). స్థల నామం. v. s. v. *aṅgalūru*.

అంగలూరు *aṅgalūru* *p. n. ncm. sg.* (B40.29 : 844-5) స్థల నామం. -*ūru* village, p. n. suf.

అంగాణంబు *aṅgāṅambu* *neut. nom. sg.* (A16.11 : 641). నాలుగు పక్కలా సమానంగా ఉండే నడిమి ప్రదేశం. A quadrangle. [\langle Skt. *aṅkaṅah*].

అచంద్రరక్మము *acāṃdrarkamu* *adv.* (A154.3 : 1083). Wrong for *ācāṃdrārkkamu*.

అచంద్రాక్కమునకు *acāṃdrārkkamunaku* *adv.* (A156.10-11 : 1084). Wrong for *ācāṃdrārkkamunaku*.

అచలపురము *acalapuramu* *neut. ncm. sg.* (A188.9 : 897). స్థల నామం. The name of a village.

అచలితుణ్డు *acalitundu* *masc. nom. sg.* (A88.9 : 897). స్థిరమైనవాడు. unmoved man, firm man [\langle Skt. *acalitaḥ*].

అచాంద్రాక్కమునకున్ *acāṃdrārkkamunakun* *adv.* (A160.4 : 1087). Wrong for *ācāṃdrārkkamunakun*.

అచ్చు *acca* *adj.* (A80.28:847). నిష్కల్మషమైన, శుభ్రీశని. Pure, genuine, clear, cf. Ka. Tu. *acca*, Ta. *accam*. [\langle Pkt.Skt. *accha-*].

- అచ్చవ్వు = accarvvu *neut. nom. sg.* (A151.9:725-75). అశ్చర్యం. Wonder, astonishment. [\langle Pkt. acchēraṃ \langle Skt. āścaryam \rangle].
- అజ్ఞుణ్డును ajjaṇḍunu *masc. nom. sg.* (A110.19 : 971). అజ్ఞు, నురువు. Prob. wrong for ojjaṇḍunu*, ojjaṇḍ_ being a var. of the literary form ojja. cf. Ka. ōja. [\langle Pkt. upājjaḥō \langle Skt. upādhyāyaḥ \rangle]. Occurs bound as a masc. name suf. It is possible that the word may be traceable to Pkt. ajja \langle Skt. āryaḥ also.
- అంజి amjji *num.* (A164.7 : 1090-91). ఐదు. Five. Loan from Tamil.
- అట్టి aṭṭi *adj.* (A115.3 : 10th). అట్లాంటి. That kind of, such, like that. cf. Ta. arṟu, anna, Ka. ana, anna, anta, Koṇḍa āR., Klm. aṅ-, Go. āt-, etc. [\langle PDr. *aṭ-V \rangle]. See DED 1 for more details.
- అట్ అṭ *adv.* (A112.14 : 972). A var. of aṭlu in that manner, etc. v.s.v. aṭṭi.
- అట్ల aṭla *adv.* (A126.7 : 1065). అదేవిధంగా. In that manner only. _a emph. suf. v.s.v. aṭṭi.
- అట్లు aṭlu *adv.* (A89.41-42 : 898-934). In that manner. v.s.v. aṭṭi.
- అదం aḍaṃ *neut. nom. sg.* (A125.10:1043). కుంచలోనగంలేదా ఏ కొలత కై నా సగం; ఒక్కొక్క ప్రాంతంలో ఒక్కొక్క విధంగా ఉండే కొలత. A measure half of a kunca or half of any measure, of different capacities varying from region to region. A var. of aḍḍa. cf. Ka. Tu. aḍḍa [\langle Pkt. *aḍḍa- \langle Skt. ardha- half \rangle].
- అదపున aḍapuna *neut. loc. sg.* (A152.8 : 1062., A175.7 : 1095., A186.6 : 1099). పర్యవేక్షణ కింద. Under the supervision (of), in the position (of). SRN considers it a var. of haḍapu and observes that the word in question has only inscriptive usage. cf. Ta. aḍāgu/anāgu, ḍāngu/dāngu, etc., Ka. aḍagu, aḍangu, Ta. aṭaṅku, Ma. aṭaṅṅuka, etc. [\langle PDr. *aṭa- \rangle]. See DED 69(a) for more details.
- అదపునా aḍapunā *neut. loc. sg.* (A150.8 : 1081). Prob. wrong for aḍapuna.

- అడవి *aḍavi neut. loc. sg.* (A88.5 : 897). అడవి, కలవ. In to the forest, wood. cf. Ka. Tu. *aḍavi*, Ta. *aṭavi*. [\langle Pkt. *aḍavī* \langle Skt. *aṭavī].*
- అడి *aḍi net. nom. sg.* (C7.8 : 8th). కాకట్టు, కువన. A mortgage, pledge. [\langle Skt. *ādhiḥ* \rangle Pkt. **ādhi*].
- అడిపియ *aḍipiya masc. nom. sg.* (B64.87 : 1011). -iya var. of -aya, etc., masc. name fuff.
- అడియ¹ *aḍiya¹ neut. nom.sg.* (A88.12 : 897). wrong for *adiya* (?)
- అడియ² *aḍiya² masc. nom. sg.* (A14.11 : 633 - 63). ఖక్తుడు, కానిన, కాసి. A devotee, a slave. cf. Te. *adiyāḍu*, Ka. *aḍiya*. Ta. *aṭiyavan* and also cognates of Te. *aḍugu* foot, etc. [\rangle PDr. **aṭi-*]. See DED 63 for more details.
- అడిసిన *aḍisina tr. p. adj.* (A87.73 : 892-922). పాడు చేసిన. That destroyed. A later form of *aḷisina*.
- అడుగు అడుగ్గి- *aḍugu aḍug- adv.* (A85.15 : 850). అడుగడుక్కి-. At every step. v.s.v. *aḍugu aḍugu*.
- అడుగు అడుగు *aḍugu aḍugu adv.* (A115.5 : 10th). ప్రతిఅడుక్కి-. At every step (*aḍugu*). *aḍugu* var. of *aḍ(u)g(u)* n. step, foot. cf. Ta. *aṭi*, Ma. *aṭi*, Ka. *aḍi*, Tu. *aḍi*, Pj. *caḍum*, etc. [\langle PDr. **caṭ-* : PSDr. **aṭ-*]. See DED 63 for more details.
- అడ్డ *aḍḍa adj.* (A124.4 : 1038). నగం. Half. SRN records the word with a different meaning: half of a *kumca(mu)*. Here it is half of a measure called *mānika*. cf. Ka. Tu. *aḍḍa* [\langle Skt. *ardham* through Pkt.].
- అడ్డెణు *aḍḍeṇḍu adj.* (A155.8 : 1084., A174.11 : 1094., A184.8-9 : 1098). Of the measure called an *aḍḍa*. v.s.v. *aḍḍa*.
- అణ *-aṇa n. pr. suf.* (A11.11.625-50., A12.21-22 : 625-50., A36.7-8 : 7th., A112.11 : 972). A var. of -*aṇṇa*.
- అణపోతులు *aṇapōtulu masc. nom. hon. pl.* (A8.2 : 600-25). *aṇa-* older form of *ana* var. of *aṇṇa/anna*. *pōtu* masc. name suf., the male of an animal, bird, or sometimes a human being, cf. Ta. Ma. *pōttu*, Pj. Klm. *pōt*, Kuwi *pōtu*, etc. For more details and IA borrowings, see BSOAS 12.387.

- అణ్ణ *aṇḍa intr. inf.* (C11.18-19 : 1080). To remain, etc.
Wrong for uṇḍa.
- అణ్ణెకి *aṇḍeki p.n.nom.sg.* (B59.54 : 945-70). Identified as the
Mdn. village addaṅki, Ongole tq., Guntur dt.
- అణ్ణ *-aṇṇa masc. nom. sg.* (892-922). An elder brother.
An earlier form of *anna*. A var. of *-ana*, *_ana*, etc. common
appellation for masc. personal names. cf. Ta. *aṇṇan*, *aṇṇācci*,
Ma. *aṇṇan*, Ka. *aṇṇa*, Tu. *aṇṇe*, Klm. (Haig) *annāk*, etc.
[<PSDr. **aṇṇa*]. See DED 122 for more details.
- అతూగుపర్లు *atūgu parṛu p. n. nom. sg.* (B37.43-44 : 794-842). స్థల
నామం. *-parṛu p. n. suf.*, var. of *paru*.
- అత్తిలి *attili p. n. nom. sg.* (B33.13 : 709-46., B54.49 : 945-70).
att(i) fig. *Ficus glomerata*. cf. Ta. *atti*, etc., Ma. Ka.
Kod. *atti*, *oty*, etc. See DED 123 [<PSDR. **atti*].-ili
p. n. suf. as in *yinimili*, etc.
- అదుపు *adupu p. n. nom. sg.* (B46.34 : 918-25). స్థల నామం.
- అధిపతులు *adhipatulu masc. nom. pl.* (A121.28 : 1018). అధికారులు.
Rulers, kings, lords [<Skt. *adhipatiḥ*].
- అధిష్ఠాణం అంట్ *adhīṣṭhāṇumṛ masc. nom. sg.* (A22.8 : 680). Ruler.
Wrong for *adhīṣṭhānunṛ*. [<Skt. *adhīṣṭhana-*].
- అన్ *an tr. had. adj.* (A10.5 : 600-25., A47.7 : 709-46). A var.
of *anu* before vowels. అనేటి. saying, telling, etc.
- అన *_ana masc. nom. suf.* (A54.7 : 742-98., A87.25 : 892-922.,
B59.56 : 945-70., A153.5 : 1082). అన్న. personal name suf.
v.s.v. *anna*.
- అనఘుణ్ణు *anaghunḍu masc. nom. sg.* (A89.25-26 : 898). A sinless
man. [<Skt. *anagha-*].
- అనంతశోభులు *anantaśōbhulu masc. nom. pl. (hon.)* (A48.9:719).
A man with unending splendor. [<Skt. *ananta-andśōbhā*].
- అని *ani tr. ppt.* (A87.49:892-922). చెప్పి. Having said. v.s.v. *anu*.
- అనిన్ *anin neut. loc. sg.* (A144.18 : 1075-76). యుద్ధంలో. In the
battle. cf. Ta. Ka. *ani* army [<PSDr. **ani-*]. See DED 99
for more details.
- అనిన *anina tr. p. adj.* (A117.5-6 : 10th). అన్న(టువంటి). Said,
called. v.s.v. *anu*.
- అనియు *aniyu tr. ppt.* (A80.28:847). చెప్పికూడా. And having said.

-yu con. clitic. v.s.v. anu.

అనియంక aniyamka *adj.* (A158.6 : 1084). Attribute of bhīma the presiding deity of a village. v.s.v. anin and amkakāra.

అనియంక్క aniyamkka *adj.* (A188.4 : 1069., A169.2 : 1092). Attribute of bhīmēśvara, a presiding deity. An ortho. var. of aniyamka.

అను anu *tr.hab.adj.* (A88.7:897) అనే. Being said, called, named, etc. cf. Tu. anpini, Ka. an (and-), en (end-), Kur. ānnā, Mlt. ane, Klm. en-, Ta. en, Ma. ennuka, etc. [\langle PDr. *yan-/*yen- \rangle]. See TVB 24 and DED 787 for more details.

అనుంగు anuṅgu *adj.* (A155.3:1084). ఇష్టుడైన. Dear, beloved. SRN derives the word from Skt. anuṅgaḥ. Bh. Krishnamurti connects it with an obsolete intr. vb. anāgu* which occurs bound in anāgi penāgi mixing and mingling. See TVB 23. cf. Ka. ane, aṅpu, Ta. aṅaku, aṅuku, Ma. aṅekka, aṅayuka, etc. [\langle PDr. *aṅ- \rangle]. See DED 69(b) for more details.

అనుభవించుచు anubhaviṃcucu *tr.pres.cont.* (A87.22 : 892-922). అనుభవిస్తూ. Have been experiencing, enjoining. anubhav(a) experience, -iṃcu verbalizer and -cu pres. cont. suf.

అనేకవస్తువాహనోత్సవంబుల్ anēkavastuvāhnōtsavambul *neut. nom. pl.* (A87.44-45 : 892-922). Many materials (vastu), carriages (vāhana), and festivities (utsavambul).

అనేక సమరశంఘట్టణోపలబ్ధి జయలక్ష్మి సమాలింగిత వక్షస్తల anēka samarāśamghaṭṭaṇōpalabdha jayalakṣmī samāliṅgita vakṣastala *adj.* (A98.1-2 : 9th/10th). చాలా యుద్ధాల్లో విజయం సంపాదించిన. The title of Kalige triṇētra of the Vaydumba dynasty, meaning he whose broad chest was embraced by Dame Victory obtained in the conflicts of many a battle. 'śamghaṭṭana' wrong for 'samghaṭṭana'. 'vakṣastala' wrong for 'vakṣasthala'.

అనేక సమర సంఘట్టన భుజాసి లాసురుణ్ణ్ anēka samara samghaṭṭana bhujāsi bhāsuruṅṇ *masc. nom. sg.* (A87.39-41 : 892-922). చాలా యుద్ధాలు చేసినవాడు. A hero whose armed hand entered into conflict in many a battle.

- అనేక సమర సంఘట్టనోపలబ్ధ విజయలక్ష్మీ సమాలింగిత విశాల వక్షస్తల
 anēka samara saṅghaṭṭanōpalabda vijayalakṣmī samā-
 liṅgita viśāla vakṣastala *adj.* (A111.1.4 : 972., A112.1-2 :
 972). The title of a certain Bhuvanatrīṅetra of the Vay-
 dumba dynasty, meaning he who has a broad chest em-
 braced by the Dame of Victory gained in many a conflict.
 'saṅghaṭṭan = ōpalabda' wrong for 'saṅghaṭṭanōpalabdha'.
 'vakṣastala' wrong for 'vakṣasthala'.
- అనేటి anēṭṭi *tr. hab. adj.* (A142.8 : 1074). అనేటిటువంటి.
 called, so-called. Wrong for 'anēṭi', the mdn. Te. form
 of 'anedi/anedu'. v.s.v. anu.
- అంతా anta *adv.* (A14.11 : 693-69., A177.42 : 1097). అతర
 వాత, మొ. All, whole, then, afterwards, etc. See DED 1 for
 more details.
- అంతకు antaku *adv.* (A185.8 : 1098). In the meanwhile. v.s.v.
 anta.
- అంతకున్ antkun *adv.* (A172.9 : 1094). A var. of antaku.
 v.s.v. anta.
- అంతకును aṃtakunu *adv.* (A144.22 : 1075-76). A var of
 antaku(n). v.s.v. anta.
- అన్ద -and *loc. suf.* (A130.98 : 1060). అందులో. v.s.v. -andu.
- అన్ద్ -aṃd *loc. suf.* (A118.10-11 : 991., A131.56 : 1060).
 సప్తమీ ప్రత్యయం. In that place, in, within, A var. of
 aṃdu/andu.
- అన్దు -andu *loc. suf.* (A85.6-7 : 850). లో, లోపల, మొ. Among,
 within, etc. See DED 1 for more details.
- అందు -aṃdu *loc. suf.* (A14.9 : 693-69., A120.8 : 1008). In
 that (place). An ortho. var. of andu. v.s.v. andu.
- అన్న¹ anna¹ *masc. nom. sg.* (A87.36; 41; 46 : 892-922).
 తమ్ముడికన్నా పెద్దవాడు. An elder brother. A later form of
 'anna'. A var. of -ana, etc. common appellation for
 masc. personal names. cf. Ta. annan; Ma. annan; Tu.
 aṅṅe; Klm. (Haig) annāk, etc. [\langle PSDr. *anna]. see
 DED 122 for more details.

- అన్న² *anna² tr. p. adj.* (A87.22 : 892-922). అన్నటువంటి.
That said, etc. A var. of *anina*. v.s.v. *anu*.
- అన్నియంబు *anniyambu neut. acc. sg.* (A71.3 - 4 : 8th).
అన్యాయం. Injustice. The word is not recorded in Te.
lexicons, but its later form *annemu* is found in them. cf.
Ka. *annēya*. [*<Skt. anyāyah*].
- అన్నియు *anniyu neut. nom. pl.* (A14.4 : 633-63). అన్నీ. And all
the things. -*yu* con. clitic. *an-* occurs bound in *andaṅu*,
anta, etc. [*<PDr. *an-*]. See DED 1 for more details.
- అన్యమంగురు *anmaṅguru p. n. nom. sg.* (B59.52 : 945-70).
అన్యతరిపుబలుణ్ *anrata ripu baluṇḍ masc. nom. sg.* (A82.4-
5 : 848-49). (అన్యత) శత్రుసేనలను మోసం చేసినవాడు. 'anrata-'
wrong for 'anṛta' and also wrongly used. Prob. he who
deceived the enemy forces.
- అన్యయంబున *anvayambuna neut. loc. sg.* (A15.13-14 : 641).
వంశంలో. In the family of.
- అపహరించిన *apaharimcina tr. p. adj.* (A120.12-13 : 1008). కాజే
సిన. That stolen. -*imc-* verbalizer. [*<Skt. aphahr-*].
- అపిమనగండు *apimana gaṅgu masc. nom. sg.* (A66.1 : 8th).
apimana a var. of *āpimana* (*gorāvalak*).
- అప్పయ *appaya masc. gen. obl. sg.* (A160.6 : 1087). వ్యక్తి
నామం. *app-* var. of 'appa' father, etc., a personal name
ending in both sexes. SRN says that in early literature,
it was always used meaning elder sister. See SRN s.v.
appāḍu. cf. Ta. *appan*, etc. See M. B. Emeneau, *Kolami*,
Vocab. No. 29 for more details. [*<PSDr. *appa*]. -*aya*
masc. name suf. See also DED 133.
- అప్పేవ్వర *appēsvara masc. nom. sg.* (A128.7-8:1058). ఒక దేవుడి
పేరు. The name of a deity. *app-* var. of *appa* father, etc.
-*īsvara* *<Skt. īśvaraḥ*.
- అబ్బంబు *abdambu neut. nom. sg.* (A124.1 : 1038., A130.1 :
1069). సంవత్సరం. Year. [*<Skt. abda-*].
- అబ్బంబుల్ *abdambul neut. nom. pl.* (A121.8 : 1018). v.s.v.
abdambu.
- అబ్బంబులు *abdambulu neut. nom. pl.* (A168 1 : 1092). A var.
of *abdambul* years. v.s.v. *abdambu*.

అభంబులు abhambulu *neut. nom. pl.* (A188.1 : 1069). Wrong for 'abdambulu' years.

అభిచూర abhiccura *n. pr. gen.-obl. sg.* (A68.2-3 : 8th). వ్యక్తి పేరు.

అభినుతాచారియు abhinutācāriyu *masc. nom. sg.* (A112.9 : 972). వ్యక్తి పేరు. -yu con. clitic. -ācāri *masc. name suf.*

అమరన్ amaran *adv.* (A186.9 : 1065). కాగా, తగినట్లు. Properly, agreeably. *inf. form of 'amaru' intr. to suit, to be fit, suitable, etc. cf. Te. amayu, savarāṇa, savarincu, etc., Ta. amar, camai, Ma ameyuka, camekka, Ka, amar, samanisu, etc. [<PDr. *cam-/ *cav-; PSDr. *am-/ *av-]. See DED 1984 for more details.*

అమరంగ amaraṅga *adv.* (A89.42-43 : 898-934). కాగా. A var. of amaran duly, fittingly, etc. v.s.v. amaran.

అమరలోకమ్పే amaralōkamb *neut. nom. sg.* (A100.3 : 9th/10th). స్వర్గలోకం. The Kingdom of gods, heaven. [*<Skt. amara lōka-].*

అమితతేజుండు amitatējūṇḍu *masc. name. sg.* (A89.44 : 898-934). పరాక్రమవంతుడు. One who has unlimited glory. [*<Skt. amitatējah].*

అముతునూరి amutunūri *p. n. gen. obl. sg.* (B56.56 945-70). స్థలనామం.

అముదునకు amudunaku *neut. dat. sg.* (A172.5 : 1094). దేవతల కిచ్చే బియ్యన్నం కోసం. For or toward offering boiled rice to the deities. *dat. sg. of amudu the food of gods. cf. Ta. amutu. [<Skt. amṛta-].*

అమృతపడికిం amṛtapadikim *neut. dat. sg.* (A161.17 : 1088-89). For the offering to the deity in the shape of cooked rice. A var. of amudupadikim. See s. v. amudunaku and padī.

అమ్మ amma *fem. ncm. sg.* (A58.10 : 8th., A156.9 : 1084). తల్లి. Mother, a var. of -ama, etc. occurring as personal name suffix. SRN derives the word from Pkt. ammā *<Skt. ambā mother, etc. T. Burrow derives it from the Dravidian stock. See BSOAS 12.866; item No. 7. cf. Ta. ammā,*

- Ma. amma, Ka. amma, Tu. amma, etc. [\langle PDr. *amma].
See DED 154 for more details.
- అమ్మగ్రామ amma grāma *neut. p. n.* (A130.54 : 1060., A131.20 : 1060). స్థలనామం. Occurs in cpds. -grāma \langle Skt. grāmah township.
- అమ్మలపూజ్ఞి ammalaḥpūṅḍi *p. n. nom. sg.* (B51.47 : 945). స్థలనామం. ammala village deities'. -pūṅḍi is a var. of Mdn. pūṅḍi which occurs both bound and free. Its gen-obl. pl. form pūṅḍi occurs as p. n. pūṅḍi occurs as a p. n. in Tamil also. cf. Ta. pūṅḍu to lock, unite, Ma. pūṅḍukka to be closed, Ka. pūṅḍu to join, Kui pūṅḍa to meet; n. act of meeting, etc. [\langle PDr. *pūṅḍ-].
- అయ్ ay *tr. ppt.* (A89.27 : 898-934). అయి. Having become. A var. of ayi, etc. v.s.v. agu¹.
- అయనపురము ayanapuramu *p. n. nom. sg.* (A159.7 : 1087). స్థలనామం. -puramu town, var. of -vuramu, etc., p. n. suff.
- అయి ayi *tr. ppt.* (A22.8 : 680., A117.6 : 10th). అనుభవము. Having become. v.s.v. agu¹.
- అయివ్ ayiṅ *tr. p. fin.* (A111.8 : 972). అయింది. Become. Wrong for ayen, ayyen. v.s.v. agul.
- అయిన *tr. p. adj.* (A11.4 : 625-50., A22.6; 6 : 680., A136.10 : 1065., A164.9 : 1090-91). అయినటువంటి. Has become. v.s.v. agu¹.
- అయ్న ayna *tr. p. adj.* (A78.5 : 820-25., A86.3-4; 4; 6 : 850., A87.2; 6; 8; 68 : 892-922., A88.11 : 897., A121.10 : 1018., A149.7 : 1081). That become. A var. of aṅṅa/ayina. v.s.v. agu¹.
- అయ్ననుం aynanum *tr. concess.* (A87.34-35 : 892-922). అయినప్పటికీ. Even though (it) became, etc. v.s.v. agu¹.
- అయ్య ayya *masc. nom. sg.* (A109.4 : 925-50., A160.2 : 1037). తండ్రి. Father, a term of respect (when used as a suf.); a var. of -aya, -iya, -iyya, -eya, -eyya, etc. when used as a masc. name suf., etc. cf. Ta. ayyan, Ma. ayyan, Ka. ayya, aya, etc. [\langle PDr. *ayya]. Traditional scholars derive the word from Pkt. ayyo, Pa. ayya-, ajja \langle Skt. āryah. See DED 163 for more details.

- అయ్యకు ayyaku *masc. dat. sg.* (A110.12 : 972). Occurs bound in Kalāṇḍanāyyku. v.s.v. ayya.
- అయ్యణ్ణ్ ayyaṇ *masc. nom. sg.* (B26.2 : 669). అయ్యణ్ణ, వ్యక్తి పేరు. -aṇ var. of -aṇa, -anna, -ana, -anna *masc. name suf.* v.s.v. ayya.
- అయ్యప ayyapa *masc. nom. sg.* (A88.11 : 897). వ్యక్తి పేరు. -apa var. of appa personal name appellation. v.s.v. ayya.
- అయ్యపయ్యయు ayyapayyayu *masc. nom. sg.* (A86.4 : 850). వ్యక్తి పేరు. -yu con. suf. -ap var. of -ap(p)a personal name appellation. v.s.v. ayya.
- అయ్యలు ayyalu *masc. nom. pl.* (A145.16 : 1076). పెద్దలు. v.s.v. ayya.
- అయ్యవోకు ayyavōḷu *p. n. nom. sg.* (B30.13 : 692-91). స్థల నామం. -vōḷu var. of prōlu, etc., p. n. suf.
- అర ara *num.* (A147.11; 11 : 1078., A150.6 : 1081., A155.9 : 1084). సం. Half. SRN considers it a var. of ara and derives both from Skt. ardham half. Words from ardham, such as adḍa, are different from it. -ṛ- in ara is wrong on comparative evidence. cf. Ta. arai, Ma. ara, To. Ka. ar, Ka. Tu. are, etc. [\langle PDr. *arai]. See DED 192 for more details.
- అరకు araku *num. dat. sg.* (A147.6 : 1078). నానికి. For the half. v.s.v. ara.
- అరంగని araṅgani *masc. gen-obl. sg.* (A178.11-12 : 1098). వ్యక్తి పేరు. The initial -a is a prothetic vowel. The word is from Skt. raṅga-.
- అరవాద్యది ఏనుం aravād-yadi-ēnum *num. nom. sg.* (A67.59-60 : 892-922). అరవై మీద అయిదు. Sixty (and ?) five. ara- an allom. of āṛ(u) six in cpds. -vād- allom. of pad(i) ten in some cpds. ēnu five, a var. of aḍu. The intrusive -yadi. is not clear. It is found to occur from 575 A. D. till about the end of the loth cent., always following an allom. of padi ten in cpds. and before another numeral., i.e. iravadi-yādi-nāḷku twenty and four (A2.13-14:575-800), irupadi-yadi-ēnu twenty and five (A6.10-11:800-25), iru-

paḷa-yadi-ēnu twenty and five (C1.11-13.575-600), and naḷpād-yadi-yokoṭi forty and one (A113.9-10.991). Is it connected with Skt. ādi et cetera?

అరహనన్ది arahanandi *masc. gen. obl. sg.* (B54.74:945-70). వ్యక్తి పేరు. araha-prob. <Skt. arhat, -nandi <Skt. nandi one of the chief celestial attendants of śiva.

అరహా న్నభటారణాకు arahanta bhaṭāraṅāku *masc. dat. hon. pl.* (A15.10-11:641). వ్యక్తి పేరు. arahanta a deserving person, the holiest of Buddhist bhikkus. [<Ap. arahata, ari-, aruha, aruhanta <Skt. arhat]. See G. V. Tagare, HGA, p. 350 and M. A. Mehandale, HGP, pp.181 and 195 for Ap. and Pkt. forms. bhaṭāra. <Skt. bhaṭṭāraḥ.

అరి ari *neut. nom. sg.* (A87.67:892-922., C7.9:8th) వన్ను, సుంకం. Tax, levy. cf. Te. accu intr. to be in debit, be indebted, to owe, etc., appu debt, aruvu a loan of grain, etc. cf. Ta. Ka. ari, etc. [<PDr. *ari]. See DED 179 and 186 for more details.

అరియు ariyu *neut. nom. sg.* (A80.19:897). And the tax. ari tax. See s. v. ari.

అరియేడు ariyēḍu *p. n. nom. sg.* (B93.14:709-46). ప్థలనామం.

అరివాణంబు arivāṅambu *neut. nom. sg.* (A108.11:925-50). పళ్ళెం. A tray. v. s. v. aruvanamu.

అరువనము aruvanamu *neut. nom. sg.* (A164.14-15:1090-91). పళ్ళెం. A tray, A var. of harivāṅgamu. Kittel lists Te. arivāṅga as a cognate of Ka. arivāṅga, harivāṅga, hariyāṅga, paryāṅga but the word is not found in Te. dictionaries. Ta. aruvāṅgam a platter, a copper tray, is treated as loan from Ka. in the Tamil lexicon. cf. Tu. arivāṅga also. [prob. <Skt. harivāṅga].

అరుహుణ్ అరుహుణ్ *masc. nom. sg.* (A87.42:892-929). శగ్గనాడు. Deserving man. [<Skt. arha-].

అర్చనాదులకుం arcanādulakuṃ *neut. dat. pl.* (A125.5:1008). పూజ మొ. వాటికి. Toward or to do ceremonial worship, etc. [<Skt. arcanā. and ādi-].

- అర్థిన్ arthin *adv.* (A89.7:898-934). ఇష్టంతో, అభిరుచితో, మొ.
Although the word is a Skt. one, it has different meanings in
Telugu not recorded in Skt. dictionaries. Structurally, the
word appears to be in instr. sg. of a noun, but its usage in
Te. is functionally that of an adverb, sometimes of an adj.
and sometimes of a noun word. The word means, with liking,
inclination; friendship, liking, want, desire, reverence, etc.
- అర్ధరాజ్యంబు arddharājyaṃbu *neut. nom. sg.* (A87.15:892-922).
నగం రాజ్యం. Half the Kingdom. v. s. v. rājyaṃbu.
- అమ్మపూర్ణమమ్మ armmapūṇṇama *neut. nom. sg.* (A16.3-4:641).
అంబాపూర్ణమమ్మి. A festival day. C. Narayana Rao derives the
word from Skt. ambā pārvatī and pūrṇimā full-moon day.
See ABC 2.1308.
- అఱిసిన arisina *tr. p. adj.* (A121.41-42:1018). నాశనం చేసిన. Wrong
for alisina p. adj. of aliyu to be destroyed, etc. v. s. v.
alisina.
- అఱుతగూరు arutagūru *p. n. nom. sg.* (AB41.80-81:844-88).
స్థలనామం.
- అఱుతోఱె arutore *p. n.* (B8.10-11:395-410). స్థలనామం. -toᱠe p.n.
suf. is connected with Te. t(r)ōva, dōva path, ter(u)vu id.
Alfred Master derives Te. trōva < *torava way, and
compares it with Ta. turavi ford, way etc. (See BSOAS
12.353). In DED, Te. teruvu and Ka. toᱠe are separately
listed. See items 2818 and 2773.
- అఱువది వేల్ aruvadi vēl *num. nom. pl.* (A121.22:1018). అఱువై
వేలు. Sixty thousands. v. s. v. āru, padi, and vē(yi).
- అఱువాది నాలుగు aruvādi nālugu *num. nom. sg.* (A112.15:972).
అఱువై నాలుగు. Sixty four. v. s. v. āru, padi, and nālugu.
- అలఱుచిస్త్ర alaghacinta *neut. gen. sg.* (A56.16:750). పెద్ద చింతచెట్టు(?).
prob. wrong for 'alaghucinta' of the big tamarind tree.
[<Skt. alaghuḥ].
- అలఱుపూరు alapūru *p. n. nom. sg.* (B57.54: 945-70). స్థలనామం. ūru
village, p. n. suf.
- అలఱుంన alabuṇṇa *p. n. nom. sg.* (B25.23-24: 668-69). స్థలనామం.
Wrongly deciphered as above for alambuna in the village
called alambu.

అలియం aliyam *tr. inf.* (A89.78: 896-934., A119.41-42: 1006).

నాశనం కావటానికి. In order to be destroyed, probably a loan from Kannada in view of -l- which is traceable to *-l- (<*-l-). *-l->*-!- is common in Kannada and not so in Te. where *-l->-d- is the correspondence. v.s.v. alisina.

అల్లి algi *intr. ppt.* (A79.5: 820-25). కోపగించుకొని. Having become angry or displeased with, ppt. of al(u)gu, aluvu. cf. Te. alāgu, alācu, alāta, alāduru, etc., Ta. alaṅku, alacu. Ma. ala, alaṅṅuka, Ka. alaku, alacu, alasu, etc. [\langle PDr. *alay-
rk/-kk \rangle]. See DED 200 and TPS (1945), pp.80-82 for more details.

అల్లుణ్ణు alluṅḍu *masc. nom. sg.* (A141.8: 1073., A173.9: 1094).

కూతురి భర్త. Son-in-law, a var. of allu- occurring in cpds. cf. Te. alliyamu, lācu, etc., Ta. aḷi, aḷiyan, Ka. aḷipu, aḷupu. aḷiya, Tu. aḷiya, etc. [\langle PSDr *aḷ- \rangle]. See DED 256 for more details

అళుగరాల aḷugarāl *masc. nom. pl. (hon.)* (A10.5: 800-25).

స్థూక్తి నామం. -āl hon. suf. [Prob. \langle PDr *aḷ- person \rangle].

అవరేణి avarēṅg(i) *p. n. nom. sg.* (B68.40: 1060). స్థలనామం.

Identified as the Mdn. village avalingī.

అవు avu *tr. hab. adj.* (A119.20:1008, A186.6:1099., A187.10:

1100). అయ్యే(టటువంటి). A var. of agu² becoming. v. s. v. agu¹.

అవుటి avuṭi *neut. gen-obl. sg.* (B43.67-68:892-922). v.s.v. avuru

అవున్ avun *tr.hab.fin.* (A105.7:925-50., A162.5:1089). అవుతుంది.

A var. of agu(n). v.s.v. agu¹.

అవులు avuru *neut. ncm. sg.* (B43.64:892-922). ఒకకం గడ్డి,

బారుగడ్డి. Prob. connected with the literary form avuru/avuru bulrush.

అష్టమియు aṣṭamiyu *neut. nom. sg.* (A113 11:991). పక్షంలో ఎని

మిదో రోజు. -yu ccn. clitic. The eighth lunar day in a lunar half month, the eighth lunar day after the new or full moon.

అసనపుర్ asanapur *p. n.* (B26.2: 669). స్థలనామం.

అసము asumu *neut. nom. sg.* (A186.8:1065). పేరు, యశస్సు.Fame.

[\langle Skt. yas ḥ \rangle].

- అసంబునున్ *asambunun neut. acc. sg.* (A87.47-48:892-922).
Reputation, renown. -un con. suf. v.s.v. *asamu*.
- అసంబునుం *asambunum neut acc. sg.* (A87.48:892-922). And
the fame. An ortho. var. of *asambunun*. v.s.v. *asamu*.
- అసివైరువు *asivairuvu masc. nom. sg.* (A7.8:600-25., A8.5:600-
25). వ్యక్తిపేరు. The author of two inss.
- అసువులపట్టు *asuvulaparru p. n. nom. sg.* (B51.47:945). స్థలనామం.
-parru place p. n. suf.
- అస్త- *asta_ neut.* (A87.7:892-922). చేయి, హస్తం. Hand [\leftarrow Skt.
hasta-]. Occurs bound in a cpd.
- అస్వమేదమున్న *asvamēdambuna neut. loc. sg.* (A115.5:10th.,
A170.8-9:1098., A171.9:1098). v.s.v. *asvamēdhamb*.
- అస్వమేధంబ్ *asvamēdhamb neut. nom. sg.* (A62.16:8th., A81.
11-12:848) అశ్వమేధయాగం. The horse-sacrifice, the actual or
emblematic sacrifice of a horse, a rite celebrating conquest.
asva- is from Skt. *aśva-*. v.s.v. *mēdhambu*.
- అహితన్ *ahitan neut. nom. sg.* (A25.40-41:7th). అనిష్టం, ప్రమాదం,
మొ.... Injury, etc. A var. of *ahitam̐bu* in closed syllables
followed by *c-*. Occurs in the phrase *ahitan-cintincina*.
- అహితంబు *ahitam̐bu neut. nom. sg.* (A15.15:641). అనిష్టం, మొ....
Injury, harm, damage. A var. of *ahitan*. [\leftarrow Skt. *ahita-*].
- అతిపుట *alipuṭa neut. nom. sg.* (A89.35:898-934). నాశనంచేయటం.
Destroying; effacing; ruin. -ṭa a der. suf. which forms
nouns out of verb words. v.s.v. *alīsina*.
- అతినీకొన్న *alīsikonna tr. cpd. vb.* (A87.71-72:892-922). చెరిపి
వేసిన, స్వయంగా ధ్వంసంచేసుకున్న. That effaced or destroyed by
one's self. v.s.v. *alīsina* and *koni*.
- అతినిన *alīsina tr.p.adj.* (A12.3:625-50., A66.4:8th., C7.13-14:
8th., A89.20-21:898-934., A110.22;23:971., A112.5:972.,
A113.29-30:991). ధ్వంసమైన, పుడిచిపెట్టిన. Having been destroyed,
effaced. p.adj. of *alīyu** (*alīs-*). cf. Te. *laccu* (inscr.),
layyu (inscr.), *ḍayyu*, etc., Ka. *alī*, Tu. *alīyuni*, Ta. *alī*,
Ma. *alīyuka*, etc. [\leftarrow PDr **a₁-pre-Te. *a₁-c-*]. M.B.
Emeneau thinks that there is contamination of two sets
of cognates in view of *-l-*, *-ḍ-*, and also *-j-*. See Kolami,

Vocab. No. 187. Alfred Master connects Te. ḍappi, dappi, daga, ḍagara and dayyamu also with this verb which is untenable. See BSOAS 12.348.

Ā

- ఆ ā *pron. adj.* (A21.16:678., A87.68:892-922., A89.12:898-934., A136.7:1065). That. See DED 1 for more details.
- ఆకాసక్షేత్రపలు ākāsakṣētrapalu *masc. gen.-obl.sg.* (A124.4:1038. అలయరక్షకుడి. ākāsa sky [\langle Skt. ākāśa-]. kṣētrapalu wrong for kṣētrapālu of the officer attached to the sacred place or place of pilgrimage. [\langle Skt. kṣētrapālah].
- ఆకాసక్షేత్రపాలినికి ākāsakṣētrapāliniki *fem.dat.sg.* (A124.8:1038). అలయరక్షకురాలికి. To the female officer attached to the heavenly place of pilgrimage, i.e. temple. [\langle Skt. kṣētrapālinī].
- ఆకు āku *neut. nom. sg.* (B47.35:925). వృక్షం. Leaf. cf. Ka. āku, Kuwi(S) āku, and also Ta. akai to sprout, etc. [\langle PDr *ak-V: *āk-]. See DED 16 and 284.
- ఆకులమన్నుణ్ణు ākulamannaṇḍu *p.n.?* (B49.29-30:934-45). స్థలనామం(?). Editor considers it a place-name.
- ఆకులు ākulu *neut. nom. pl.* (A155.17:1084). Leaves, betel leaves. pl. of āku.
- ఆఖణ్ణు ākhaṇḍa *adj.* (A124.1:1038). Wrong for akhaṇḍa-.
- ఆచంద్రకర్కము ācaṁdrarkkamu *adv.* (A188.8-7:1069). Wrong for ācaṁdrārkkamu.
- ఆచంద్రతారకము ācaṁdratāarakamu *adv.* (A128.11-12:1058., A162.11:1089)-శాశ్వతంగా. చంద్రుడూ నక్షత్రాలూ ఉన్నంతకాలం. As long as the moon and stars endure. [\langle Skt. ācaṁdratāarakam].
- ఆచంద్రతారకము ācaṁddratāarakamu *adv.* (A166.18:1092). శాశ్వతంగా. ācaṁddra- wrong for ācaṁdra-. For ever.
- ఆచంద్రతారకంబుగ్గ ācaṁdratāarakambaḅuga *adv.* (A148.8-9:1079). శాశ్వతంగా. For ever, so long as the moon and stars endure.
- ఆచంద్రతారాపురస్సరం ācaṁdratārāpurassaram *adv.* (A22.4:680). శాశ్వతంగా. Until the moon and stars endure. [\langle Skt. ācaṁdratārāpurassaram].
- ఆచంద్రకర్కంబు ācaṁdradararkambaḅu *adv.* (A44.13-14:700-25). శాశ్వతంగా. Wrong for ācaṁdratārārkkambaḅu as long as the moon, stars, and sun endure.

- అచంద్రకృష్ణస్థాయిగా ācamḍrārkasthāyi gā *adv.* (A180.8:1098).
శాశ్వతంగా. Wrong for ācamḍrārkkasthāyigā.
- అచంద్రకృతారకంబును ācamḍrārkatākambunu *adv.* (A118.22:
991). శాశ్వతంగా. As long as the moon, sun and stars endure.
-unu con. clitic. [\lt Skt. ācandrārkatāarakam].
- అచంద్రాక్కమ్ము ācamḍrārkkamu *adv.* (A134.17:1062., A135.6:
1064., A139.9-10:1072., A140.8:1073., A147.12:1078., A150.
6-7:1081., A152.6:1082., A168.5:1092., A169.6:1092., A178.13-
14:1098., A186.6:1099). సూర్యచంద్రు లున్నంతకాలం. శాశ్వతంగా.
Till the moon and sun endure. A var. of ācamḍrārkkamun
/°mum. [\lt Skt. ācandrārkkam].
- అచంద్రాక్కమున్ ācamḍrārkkamun *adv.* (A146.11-12:1078). శాశ్వ
తంగా. A var. of ācamḍrārkkamu(m).
- అచంద్రాక్కమ్ముం ācamḍrārkkamum *adv.* (A137.5:1068., A148.
11-12:1074). శాశ్వతంగా. A var. of ācamḍrārkkamu.
- అచంద్రాక్కమునకొ ācamḍrārkkamunak *adv.* (A129.10:1058).
శాశ్వతంగా. v. s. v. ācamḍrārkkamu.
- అచంద్రాక్కమునకు ācamḍrārkkamunaku *adv.* (A151.8:1081).
శాశ్వతంగా. A var. of ācamḍrārkkamunak.
- అచంద్రాక్కముమ్ ācamḍrārkkamum *adv.* (A145.12-10:1076).
శాశ్వతంగా. An ortho. var. of ācamḍrārkkamum.
- అచంద్రార్కస్తాయినాం ācamḍrārka stāyinām *adv.* (A120.9:1008).
శాశ్వతంగా. Lasting till the moon and sun endure. Wrong
for °sthāyigām.
- అచంద్రాక్కస్థాయికా ācamḍrārkkasthāyikā *adv.* (A179.7:1098).
శాశ్వతంగా. Prob. wrong for °sthāyigā.
- అచంద్రాక్కస్థాయింగాన్ ācamḍrārkasthāyimgān *adv.* (A170.7-8:
1093). శాశ్వతంగా. Lasting till the moon and sun endure.
[\gt Skt. ācandrārkasthāyi-].
- అచంద్రాక్కస్థాయింగాన్ ācamḍrārkasthāyimgān *adv.* (A171.
8-9:1093). శాశ్వతంగా. An ortho. var. of ācamḍrārkasthāyimgān.
- అచర్య్య -ācarjya *n. pr. masc. suf.* (A78.16:820-25). గురువు పూజారి,
మొ. Priest, guru, a title of honour meaning learned (when
used as a suf.). [\lt Skt. ācāryah]. Prob. wrong for ācārjya.

- అచార్య్య -*ācārjya n. pr. masc. suf.* (A85.26:850). గురువు, మొ. Priest, etc. v. s. v. *ācarjya*.
- అచార్య్య -*ācāryya masc. nom. sg.* (A127.10:1055) గురువు మొ. Title of honour, masc. name suf. Occurs bound in *bētanā-cāryya*.
- అచార్య్య *ācār̥la masc. gen-obl. pl.* (A94.1:7th). గురువుగారి. Obl. pl. of *ācār̥lu*, var. of *ācārjya*.
- అచార్య్య *ācār̥lu masc. nom. hon. pl.* (A80.1:7th). గురువు, మొ. A. var. of *ācār̥lu*. [*<Skt. ācārin*].
- అజిలోం *ājilōṃ neut. loc. sg.* (A88.7:897). యుద్ధంలో. In the battle, war. [*<Skt. ājih*].
- అటార్య *āṭar̥la masc. gen-obl. hon. pl.* (A25.31-32:7th). గురువుగారి. Wrong for *ācār̥la*.
- అట్ల *āṭla neut gen-obl. pl.* (A18.7.650). అట్ల. A var. of *ādla*. v. s. v. *ādla*.
- అడినన్ *aḍinan tr. inf.* (A112.13:972). చేసినట్లయితే. If acted. inf. of Te. *āḍu* tr. and intr. cf. Te. *āṭa*, Ka. *āḍu*, *āṭa*, *āṭu*, Tu. *āṭa*, Ta. *āṭu*, Ma. *āṭuka*, Ta. Ma. *āṭṭam*, etc. [*<PDr *āṭ-V*]. See DED 290 for more details.
- అడినను *aḍinanu tr. concess.* (A87.59-60:892-922). చేసినా. If behaved, played, etc. v. s. v. *āḍinan*.
- అడిననున్ *aḍinanun tr. concess.* (A87.58-59:892-922). చేసినా. Even if played or behaved. A var. of *āḍinanu*. v. s. v. *āḍinan*.
- అడు *āḍu tr. hab. adj.* (A80.22:847). చేయు, మొ. Playing, acting, etc. v. s. v. *āḍinan*.
- అద్ర *ādra neut. gen-obl. pl.* (A36.4:7th). అట్ల. Wrong for *ādla*. v. s. v. *ādla*.
- అడ్ల *āḍla neut. gen-obl. pl.* (A54.4:742-98., C6.3:8th., C7.6:8th., C8.5:8th). అడ్లనే ధాన్యం. of the grain called *āḍlu*. (v. s. v.).
- అడ్లు *āḍlu neut. nom. pl.* (A19.8:675). ఒక రకం ధాన్యం, అట్లు, అరిగలు. A kind of grain eaten by the poor, *Paspalum scrobiculatum*. Almost always occurs in pl. form. cf. Te. *ārikalu*, *ārūkalu*, *ārūgalu*, *ārūgulu*, *ārūvulu*, and *āḷḷu*., Ka. *ārika*, *ārike*, *āruga*, etc. See DED 321 for more details.

అధ్వని *ādvāni masc. gen-obl. sg.* (A175.4:1095). పవిత్ర వ్యక్తి.
Of the man who is a vaiṣṇavite. A back-formation of
ālvāru the holy man.

అణతి *āṇati masc. nom. sg.* (A12.15:650). రాజోద్యోగి, మొ. An
orderly, person who is in command of. cf. Ka. āṇati order,
permission, Ta. āṇe, Te. āṇati [\langle Pkt. āṇatti \langle Skt.
ājñaptih].

అణారు *āṇḍāru adj.* (A182.6:1098). కైవల్య క్షుడు. A hon. appella-
tion for certain Saiṇait name. cf. Ta. āṇṭār, Ka. āṇḍāri.
SRN records its variant āṇḍāri [\langle PSDr *āḷ-/ *āṇ-person].
Prob. hon. pl. of -āṇḍi a common personal name suf. for
both sexes. See s. v. āṇḍu also.

అణు *āṇḍu adj.* (A155.12:1084). స్త్రీ, ఆడ. Feminine. cf. Te. ālu,
āṇḍāru, etc., Ta. āḷ, Ka. āḷ, āḍaṅgi, Koṇḍa āṇḍu, ālu, Tu.
āḷ, etc. [\langle PSDr *āḷ-/ *āṇ-]. See DED 942 for more details.
A var. of -āṇḍi occurring as a personal name suffix.

-అతణ్ణి -*ataṇḍi pron. masc. nom. sg.* (A88.11:893). ఆయన. v. s. v.
ātani.

అతని *ātani pron. masc. gen-obl. sg.* (A87.53; 55:892-922., A120.7:
1008). ఆయన. His, gen. sg. of ātāḍu he. Occurs in the
material with reference to kings as against commoners who
are generally referred to as vāḍu (sg.) and vāru (pl.). cf.
Ka. ātaṃ, etc. See DED 1 for more details.

అత్మాన్మతంబనం *ātmānmatambunam neut. instr. sg.* (A86.7:850).
వన అభిప్రాయం. Wrong for ātma matambunam in one's
own idea or decision. [\langle Skt. ātamamata-].

అతుకూరు *ātukūru p. n. nom. sg.* (B28.29; 36:869). స్థలనామం.
Editor identifies it as the same as the Mdn. vilge Andukuru
in Palnad tq., of Guntur dt.

అద *āda adj.* (A110.11:971). అర, నగం. Half. A var. of aḍḍa,
etc. [\langle Skt. ardham].

అదిగ *ādiga adv.* (A87.13:892-922). మొదలుగా. Beginning with,
et cetera, and so on. [\langle Skt. ādi-].

అదిత్యగ్రహంబు *ādiṭya grihaṃbu neut. nom. sg.* (A109.14-16: 925-50). సూర్యగ్రహం. The planet (called) Sun. grihaṃbu wrong for grahaṃbu. [<Skt. ādiṭyagraha-].

అదిత్యచంద్రుల *ādiṭyacandraḥ masc. gen.-obl. pl.* (A172.8:1094). సూర్యచంద్రుల. Wrong for ādiṭyacandra. [<Skt. ādiṭyacandra-].

అదిత్యచంద్రుల *ādiṭyacandraḥ masc. gen.-obl. pl.* (A172.8:1094). సూర్యచంద్రుల. Of the sun and moon. [<Skt. ādiṭyacandra-].
అదిత్యన *ādiṭyana masc.* (A93.8: 9th/10th). వ్యక్తినామం. -ana personal name suffix. ādiṭya- sun. The word occurs in a cpd.

అదిత్యవారంబు *ādiṭyavarambu neut. nom. sg.* (A118.11-12: 991). ఆదివారం. Wrong for ādiṭyavārambu Sunday.

అదిత్యవారం *ādiṭyavāraṃ neut. nom. sg.* (A121.9:1018). ఆదివారం. Sunday. [<Skt. ādiṭyavāra].

అదిత్యవారంబు *ādiṭyavārambu neut. nom. sg.* (A21.10-11.678). A var. of ādiṭyavāraṃ.

అదులకుం *ādulakuṃ neut. dat. pl.* (A120.5:1008). మొదలైనవాటికి. For those beginning with.

అదువార *āduvāḍa p.n.nom.sg.* (B48.60:892-922). స్థలనామం. Identified by the editor. as ajjāḍa in Srikakulam dt.

అదురి *ādūri p.n.gen.-obl.sg.* (B47.31-32.925). స్థలనామం. -ūri obl.sg. of ūru village, p.n.suf.

అన్తుక్కుర్ *āntukkūr p.n.nom. sg.* (B12.8:5th). స్థలనామం. v.క.వ. ātukūru.

అపిమనగోరావలక్ *āpimana gorāvalak masc.dat.pl.* (A108.7-8:925-50). వ్యక్తినామం. āpimana var. of apimana(gaṃgu). gorāvalak dat. pl. of goraga (religious) teacher.

అప్పయ *āppaya masc.gen.-obl.sg.* (A160.5:1087). వ్యక్తినామం. Wrong for appaya.

అమణి *āmani neut.gen.-obl.sg.* (A87.66:892-922). శ్రావణి, శ్రావణి పౌర్ణమి. The day of the full moon in the śrāvaṇa (or the fifth lunar month). cf. Ta. avani (avattam), Ma. āvaṇi, Ōṇam. [<Pkt. sāvaṇi <Skt. śrāvaṇi]. See K. Godavar.

ma, IAL, pp. 195 and 196 and also T. Burrow, BSOAS 12. 132-147.

అయంబు āyaṃbu *neut.nom.sg.* (A14.12:693-69). ఆదాయం. Income, revenue. [*<Skt. āya-*].

అయితెబోయుని āyite bōyuni *masc.gen-obl.sg.* (A184.6:1098). వ్యక్తి నామం. āyite var. of āyta_ in āytannayu.

అయ్తన్నయు āytannayu *masc.nom.sg.* (A112.7:972). వ్యక్తి నామం. -anna *masc. name suf. -yu con. clitic. āyt(a) var. of ayita, etc. cf. Pj. ayal, Nk. ayma, Kui aiali, Ta. āy, aitu, cāy, tāy, etc., Ma. tāyi, Ka. tāy(i), Te. tāyi, etc. [*<PDr. *cāy-: *tāy-*]. For more details and IA borrowings, See Kolami Vocab. No. 48 and BSOAS 12.138.*

అయ్నా āyna *tr.p.adj.* (A121.5:1018). అయినటువంటి. Wrong for ayna. v.s.v. agu¹.

అరబంబు ārabāmbu *neut.nom.sg.* (A87.83:892-922). శాలివంట. First crop, vegetation. SRN derives the word from Skt. āraṃb-haḥ. cf. Ka. āramba, ārambu id.

అరాదించు ārādiṃcu *tr.hab.adj.* (A120.8:1008). పూజించు. Prob. wrong for ārādhiṃcu to worship, adore. -iṃcu verbalizer.

అరుంబాక ārumbāka *p.n.nom.sg.* (B82.57:973-99). స్థలనామం. -bāka var. of -pāka settlement, a p.n.suf. cf. Ta. pākām, etc.

అరువ āruva *masc.nom.sg.* (B25.81:668-69). స్థలనామం. -va p.n. suf. as in āruva, pāḍava, etc.

అరువిల్లి āruvilli *p.n.nom.sg.* (B54.64:945-70). స్థలనామం.

అరూది వేల్ ārūdi vēl *num.nom.pl.* (A121.19:1018). అరవై వేలు. Wrong for aruvadi vēl sixty thousands. vēl pl. of vēyi, etc. thousand.

అర్వురు ārvvuru *masc.nom.pl.* (A124.2:1038., A126.12:1047). ఆరుగురు Six persons.

అఱు āru *num.nom.sg.* (A15.11:641). ఆయిదున్నొక్కటి. Six. A var. of aru-, aru- in cpds. cf. Ta. Ma. Ka. Koṇḍa āru, aru, Tu. aji, Go. sārūṅ, Pj. sējēm, Kui sajgi, etc. [*<PDr. *cār: PSDr. *ār-*]. See DED 2051 for more details.

అఱుతుఱేవుల్లఱయ *āruturēvurllaya n.pr.masc.nom.sg.* (A108.18-19:925-50). వ్యక్తి నామం. A. Master segments the sequence as *ārutu -rē- vurllaya* meaning Vurllaya the King (*rē*) of the region *ārutu*. See s. v. *erādu* for a similar treatment in BSOAS 12.351. *āruturē* var. of *arutoṛe* p.n.

అఱువేల *āru vēla num.gen-obl.pl.* (A132.6:1061). అయిదున్నొక్కవేల. Of the six thousand(s). v.s.v. *āru* and *vē(yi)*.

అఱ్ల *ārļa neut.gen-obl.pl.* (A16.7-8:641). అఱిగల. A var. of *ādļa*.

అఱ్ల *ārļa neut.gen-obl.pl.* (A15.12:641). అఱిగల. A var. of *ādļa*

అల *āla neut.gen-obl.sg.* (C6.2:8th). స్థలం, గ్రామం. Place, village. See SR, s.v. *adiyālamu*.

అలకుమర *ālakumara n.pr.masc.gen-obl.sg.* (A22.6:689). వ్యక్తి నామం. Kumara prob. wrong for *kumāra*.

అలికున్ల *ālikund(a) p.n.* (B31.29:692). స్థలనామం. *āli* var. of *nāli* adj. low, mean. *-kunda* may be wrong reading for *-kunra* or *-konra*. The editor identifies the place as the Mdn. *ālikonḍa*.

అలి *ālī fem.gen-obl.sg.* (A112.14:972). భార్య. Of the wife; obl. sg. of *ālu** earlier form of *ālu* wife (occurring only bound in polite speech as in *illālu* house-wife, otherwise obscene). v.s.v. *āṇḍu*.

అలిని *ālīni fem.acc.sg.* (A112.18:972). భార్యను. Wife. v.s.v. *āṇḍu*

అలబా పసిణి మిఱె *ālubā paṣiṇḍi miṛe n.pr.masc.nom.sg.* (A46.25-26:700-25). వ్యక్తి నామం. *ālubā-* may be the family name; *paṣiṇḍi* name of the person, and *-miṛe* some suf. *paṣiṇḍi* gold.

అలవన్లు *ālūvāṅṛu masc.nom.sg.* (A50.31-32:725). శైవాచార్యుడు. Saivait guru. sg. of *ālṽār*, etc. A loan from Tamil *ālṽār* pl. The word is prob. a back-formation in sg.

అవకూరు *āvākūru p.n.nom.sg.* (B67.108;110:1022-26). స్థలనామం.

అసంద్రాక్షకము *āsāṁdrākkāmu adv.* (A141.9:1073). శాశ్వతంగా. Wrong for *ācamdrārkkāmu*.

-ఆసారి *āsāri masc. nom. sg.* (A140.11:1073). ఆచారి. A var. of *ācāri*. Occurs bound as a masc. name suf. [\leftarrow Skt. *ācārin*].

I

- ఇ⁻¹ i⁻¹ *pron. adj.* (A67.8:8th., A89.14;25:898-934., A106.16:925-50., A109.9:925-50., A118.3:10th., A121.25:1018., B66.81;82;83-84;85,86,87:1022., A125.10,11;19:1043., A120.81:1060., A131.43;44:1060., A132.8:1061., A133.5:1061., A155.13:1084., A175.6:1095). ఈ. This. A var. of *ī* before consonants and in cpds.
- ఇ² i² *pron. adj.* (A10.1:600-25., A25.2;38:7th., A86.15:850., A113.31:991., A128.30:1058., A145.9:1076). ఈ. This. Wrong for *ī*.
- ఇచిన *icina tr. p. adj.* (A56.10:750., A69.3:8th., A110.3:971., A116.2:10th). ఇచ్చినటువంటి. Given, offered. Wrong for *iccina*. v.s.v. *iccu*.
- ఇచె *ice tr. p. fin.* (A36.8:7th). ఇచ్చారు. Wrong for *icce* he gave. v.s.v. *iccu*.
- ఇచ్చ *icca neut. loc. sg.* (A89.27:898-934). మనసులో. In desire, inclination, etc. [\leftarrow Skt. *icchā*].
- ఇచ్చి *icci tr. ppt.* (A16.10:841., A56.13:750., A80.20:847., A121.11:1018., A130.79:1060., A131.42:1060., A155.7:1084). ఇచ్చి. Having given. v.s.v. *iccu*.
- ఇచ్చితిమి *iccitimi tr. p. fin. 1st. pl.* (A146.12:1073., C13.19:1086., A164.14:1090-91). ఇచ్చాం. We gave. v.s.v. *iccu*.
- ఇచ్చితిరి *iccitiri tr. p. fin. 2nd. pl.* (C7.8:8th). మీరు ఇచ్చారు. You gave. v.s.v. *iccu*.
- ఇచ్చిన *iccina tr. p. adj.* (A2.4;9;12:575-600., C1.17:575-600., A6.16:600-25., A7.3:600-25., A8.2:600-25., A9.3;5:600-25., A18.11:650., A19.4:675., A25.9;12;18-19:7th., A45.3:700-25., A46.14:700-25., A49.12:725., A52.7-8:739., A66.2:8th., A74.9:830-25., A80.18:847., A81.10:848., A87.51:892-922., A98.5-6:9th/10th., A108.8:925-50., A109.12:925-50., A110.21:971., A115.2:10th., A121.12-13:1008., A123.15-16:1023., A124.1;3:1038., A125.7;14;18:1043., A126.9;9:12-13:1047., A127.9:1055., A128.10:1058., A132.11:1061., A133.4;9:1061., A135.6:1064., A141.6:1073., A161.10;11:1088-89., A164.9-10:

- 1090-91., A177.38-39:1098., A181.9:9:1098., A185.6:1098.)
ఇచ్చినటువంటి. Given. v.s.v. iccu.
- ఇచ్చినద్ iccinad *tr. hab. adj.* (A109.9:925-50). ఇచ్చినటువంటిది. That which was given. A var. of iccinadi before vowels. v.s.v. iccu.
- ఇచ్చినది iccinadi *tr. hab. adj.* (A12.16:625-50., A24.6:699-700., A65.8:8th., A67.7:8th., A181.48:1060). ఇచ్చినటువంటిది. A var. of iccinad. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చినవి iccinavi *tr. hab. adj.* (A159.9:1087). ఇచ్చినటువంటివి. That which are given. pl. of iccinadi. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చినాఱ్ఱ iccināṇḍu *tr. hab. p., 3rd. sg.* (C14.14-15:1096). ఇచ్చాడు. He gave. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చిన్న iccinna *tr. p. adj.* (A177.35:1097). ఇచ్చినటువంటి. Wrong for iccina. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చిరి icciri *tr. p. fin. 3rd. pl.* (A12.8-9:600-25., A15.10:641., A16.10:641., A18.8:650., A28.12:682., A24.4:699-700., A25. 86:7th., A45.8:700-25., A48.11:719-20., A55.7;8:745-801., A105.10:925-50., C9.6:972., A118.8:10th., A160.4:1087., A161.15;20:1088-89., A170.8:1093., A171.9:1093). ఇచ్చారు. They gave. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చు iccu *tr. hab. adj.* (A110.12:971). ఇచ్చే (టటువంటి). Giving. Alloms. icc-, iyy-, ivv-, ī-, -īy, etc. cf. Ka. ī (itt-), Ta. ī (int-); Klm. sī (E), siy (S), Pj. cī-, Oll. sī-, Kui sīva, Mlt. ciy- (cic-), etc. [\langle PDr *ciy-/*cī- : PSDr *iy-/*ī- \rangle]. See DED 2188 for more details.
- ఇచ్చువ్ iccuc *tr. pres. cont.* (A144.23.1075-76). ఇచ్చూ. Has been giving. v. s. v. iccu.
- ఇచ్చె icce *tr. p. fin.* (A36.8:7th). ఇచ్చాడు. Gave. v. s. v. iccu.
- ఇడియూరి idiyūri *p.n. gen-obl. sg.* (B54.66:945-70). స్థలనామం.
- ఇడ్డ- idḍ- *tr. p. adj.* (A89.41:898-934). ఉంచిన. Put, placed, etc. A var. of idḍa/idḍina, before vowels. p. adj. of idu to put, place, cf. Ka. idu (itt-), Tu. idḍpuni, Ta. itu (itt-), Ma. ituka, Kui ita, Klm. id- (itt-), etc. [\langle PDr *it- : ? \langle *il-t- \rangle]. See DED 475 for more details.

ఇజ్జూరి inṭhūrī *p. n. gen.-obl. sg.* (B58.55:945-70). ఇజ్జూరినామం.
Identified as Mdn. Intūr in Guntur dt.

ఇది idi *pron.neut. sg.* (A104.22-23;82;925-50). ఈ (వస్తువు, స్త్రీ)
This. cf. Ta. itu, Ka. idu, etc. See DED 851 for more
details.

ఇద్దఱ iddarā *masc. acc. pl.* (A179.17:1098). ఇద్దఱు. The two
persons. [\langle ir-dar by assimilation]. See iruvuru and indōru.

ఇద్దఱకుం iddarakum *masc.dat.pl.* (A155.12:1084). ఇద్దఱకు. A var.
of iddariki, iddaraku. To the two person. v. s. v. iruva-
ṇḍraku.

ఇనుప inupa *adj.* (A185.9:1084., A152.9:1082). నల్లటి. Black.
adj. form of inumu black*, iron, a var. of enumu a she-
buffalo. Occurs as an attribute of eḍlu. cf. Te. inumu,
irulu, rēyi, etc., Ta. irumpu, Ma. irumpu, irimpu. etc.
[\langle PDr *iru-]. See DED 411 for more details. cf. also
Ka. emme, Tu. erme, Ta. erumai, Ma. erima, etc. [\langle PDr
*er-m]. See also DED 699.

ఇనువూరి inuvūri *masc. gen.-obl. pl.* (A24.6:709-46). ఇద్దఱు. Of
two persons. Wrong for inuvuri/iruvuri. v. s. v. iruvuru.

ఇంద్ర- intra- *masc.* (A91.5:9th/10th). ఇంద్రుడు, స్వర్గాధిపతి. The
deity presiding over Paradise, the Lord of the Gods who
is also the regent of the East. [\langle Skt. indra-]. Occurs
bound in a cpd.

ఇందానీ indānī *adj.* (B60.25-26:945-70). ఒక చెరువుపేరు. The name
of a tank.

ఇన్దు indu *pron.* (A87.74:892-922., A89.11;26:998-984). ఇక్కడ.
Here, in this place. A later form of inru and var. of
imḍu. cf. Ta. inr-, ini-, Koṇḍa inro, etc. [\langle PSDR*in-r].
See DED 851 for more details.

ఇన్దుల indula *pron.* (A12.92:625-50; A117.3:10th). A var of
indu, imḍula. v. s. v. indu.

ఇండుల imḍula *pron.* (A125.15;19:1048., A133.1;5-6:1061.,
A143.7:1074., A147.6-7:1078., A173.8-9:1094., A174.8:1094.,
A182.7:1098., A183.8:1098., A184.5-6:1098). ఇక్కడి. An
ortho. var. of indula. v. s. v. indu.

- ఇందూలు indūru *pron. masc. nom. pl.* (A61.7-8:8th). ఇంశమంది. All these persons. A var. of indōru (inscr.), and indaru, indoru (lit.). -dūru/-dōru perhaps means 'persons'. cf. Koṇḍa (K) ḍōru perhaps means 'pesons'. cf. Koṇḍa (K)ḍōru all. cf. also Klm. indar, Nk. indhar, Ka. initu, Ta. inai, etc. [\langle PDr *in-]. See DED 951 for more details. v.s.v. indu.
- ఇందోలు indōru *pron. nom. pl.* (A10.4:600-25., A110.21:971). ఇంశమంది. var. of indūru.
- ఇన్నుతోలి in pulōli *p.n. gen.-obl. sg.* (A8.1:600-25). స్థలనామం. in-prob. var. of iru two, the mystic symbol being used as the adjectival element. See A.S. Tyagaraju, JAHRS, Vol.29, Chap.4, Sec.4. -pulōli an earlier form of prōli city.
- ఇన్మడి inmaḍi *num.* (A121.6:1018). రెండో. Second. in- var. of iru two. An earlier form of inmaḍi second, twice.
- ఇన్దు inru *pron.* (A29.2:7th). ఇందు, ఇక్కడ. An older form Of indu in this place.
- ఇమ్మడి immaḍi *num.* (A50.8:625). రెండో. Second. An assimilated variant of inmaḍi (v.s.v.).
- ఇమ్మళూరి immaḷūri *p.n. gen.-obl. sg.* (A65.6:8th). స్థలనామం.
- ఇరవది యాదినాల్కు iravadi yādināḷku *num. nom. sg.* (A2.18-14:575-600). ఇరవై మీదనాల్కు. Two tens and four. iravadi var. of iruvadi, etc. v. s. v. iru, padi, aravādyadi, and nāḷku.
- ఇరు iru *num. adj.* (A2.18:575-600; A14.9:693-69., A55.745-801., A67.8:3th., C6.3:8th., A170.7:1093., A171.8:1093). రెండు. Two. An allom. of reṇḍu two in cpds. A var. of inu-. cf. Ka. ir-, Ta. iru-, Go. irur (beside raṇḍ), PJ. ir-, Kur. irb, Mlt. ivr-, Brah. irā, irat. [\langle PDr *ir-, *irat-]. v. s. v. reṇḍu.
- ఇరుకు టూరుర్ irukūṭūrur *p.n.* (B26.39-40:669). స్థలనామం. Wrongly identified as Mdn. ikkurru. iruku var. of literary Te. iruku narrow, incommodious. cf. Te. iriyu to be jammed, etc., Ta. irku, Ma. irukuka, Ka. iraku, iruku, etc. [\langle PDr *it-: *it-urk/*it-ukk]. See DED 447 and TVB 81. -t- adj. suf. The final -r in -ūrur is redundant.
- ఇరుగెయ irugeya *masc. nom. sg.* (A112.2:972). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a King. -eya var. of -aya, etc.
- ఇరువదియది ఏను irupadiyadi ēnu *num.* (A8.10-11:600-25). ఇరవై అయిదు. Two tens and five. v. s. v. iru, padi, aravādyadi, and ēnu.

- ఇరుబాది మూండు irubādi mūṃṇḍu *num.nom.sg.* (A48.2:719-20).
ఇరవై మూడు. Two tens and three (things). v. s. v. iru, and
mūṃṇḍu.
- ఇరుభది irubhadi *num.nom.sg.* (A23.10-11:632). ఇరవై . Two tens,
twenty. v. s. v. iru and padi.
- ఇరుభది ఏణ్ణు irubhadi ēṇḍu *num.nom.sg.* (A23.5-6:682). ఇరవై
ఏడు. Two tens and seven. ēṇḍu wrong for ēḍu. v. s. v. iru,
padi, and ēḍu.
- ఇరుమట్టి iru maṭṭi *adj.* (C13.14:1036). 'పంట భూమి' కి విశేషణంగా
ప్రయోగం. Occurs as an attribute of paṇṭa bhūmi fertile land.
iru two, maṭṭi?
- ఇరువఱెన్మిది iruvaḍenmidi *num.nom.sg.* (A185.3:1093). ఇరవై
ఎనిమిది. Two tens and eight. iruvaḍ- wrong for iruvad-.
v. s. v. iru, padi, and enmidi.
- ఇరువఱ్ఱికు iruvaṇḍraku *masc.dat.pl.* (A155.7:1034). ఇద్దరికి. For
the two persons. v. s. v. iruvuru.
- ఇరువది నాలుగు iruvadi nāḷgu *num.nom.sg.* (B44.29:915-25). ఇరవై
నాలుగు. Two tens and four. v. s. v. iravadiyādināḷku.
- ఇరువది యేనింఱికి iruvadi yēniṃṭiki *num.dat.sg.* (A147.9-10:1078).
ఇరవై అయిదింఱికి. For the twenty five (things). v. s. v. iru,
padi, and ēnu.
- ఇరువాది రెండు iruvādi reṇḍu *num.nom.sg.* (A56.3-4:750). ఇరవై
రెండు. Two tens and two, twenty two. v. s. v. iru, padi and
reṇḍu.
- ఇరువావ్యది iruvādyadi *num.nom.sg.* (A87.60:892-922). ఇరవై మీద.
Two tens and. v. s. v. reṇḍu and padi.
- ఇరువురు iruvuru *masc.nom.pl.* (A47.4:709-46). ఇద్దరు. Two per-
sons. A var. of iruvaṇḍru. [< PDr *ir-*avanr]. Synonym
of iddaṅgu.
- ఇరువొది నాలుగు iruvodi nālugu *num.nom.sg.* (A123.16:1023).
ఇరవై నాలుగు. Prob. wrong for iruvadināl(u)gu.
- ఇర్బలి irbbali *p.n.nom.sg.* (B24.20-21:663). స్థలనామం.
- ఇర్బులి irbuli *p.n.nom.sg.* (B18.11:631). స్థలనామం. A var. of
irbhali.
- ఇర్జలూర్ irṛalūr *p.n.nom.sg.* (B24.22:663). స్థలనామం.

ఇల్లు *irru adv.* (A78.15:820-20). ఇట్లా. A variant of *iṭṭu* in this way? v. s. v. *irḷa*.

ఇల్ల *irḷa adv.* (A10.2-3:800-25., A16.10:841). ఇట్లా. Thus, in this manner. -a emph. suf. A var. of *iṭṭ*/*iṭṭulu*, etc. See DED 851 for more details.

ఇలుపాడునుం *ilupāḍunuṃ p.n.acc.sg.* (A116.3:10th). స్థలనామం. -uṃ con. suf. -pāḍu p.n.suf.

ఇల్పట్టు *il paṭṭu phr.* (A107.19:925-50). తలదాచుకునే చోటు place to live. *il* house and *paṭṭu* hold. See s.v. *illu* and *paṭṭu*.

ఇల్లకు *illaku neut.dat.pl.* (A164.14:1090-91). ఇళ్లకు. To the houses. A var. of *iḷḷaku* or *iṇḷaku* (both class.). The form is obtaining in Mdn.sub-standard Telugu. v. s. v. *illu*.

ఇల్లు *illu neut.nom.sg.* (A131.48:1060., A152.11:1082., A164.12:1090-91). గృహం. House. A var. of *ilu*. cf. Ta.Ma.Ka. *il*, Ta.Ma. *illam*, Tu. *illu*, Klm.Nk. *ella*, etc. [\langle PDr **il-V*]. See DED 420 for more details.

ఇల్లును *illunu neut.nom.sg.* (A148.12:1079). ఇల్లునూదా. And the house. -unu con. clitic. v. s. v. *illu*.

ఇశెఱెనికిన్ *iṣeṇikin masc.dat.sg.* (A8.9:600-25). వ్యక్తినామం.

ఇష్టపూర్తఁఫలముల్ *iṣṭapūrttaphalamul neut.nom.pl.* (A144.23:1075-76). అగ్నికార్యం, దానధర్మాల్లా. Wrong for *iṣṭāpūrttaphalamul*. The benefits of the charitable deeds coupled with a religious duty or sacrifice. [\langle Skt. *iṣṭāpūrttaphala-*].

ఇష్టవిషయకామభోగంబులన్ *iṣṭaviṣayakāmathōgaṃbulaṅ neut.loc.pl.* (A87.21-23:892-922). కోరినసుఖాల్లో. In the enjoyment (*bhōgaṃbu*) of desired (*iṣṭa*) pursuits or feelings (*viṣaya*) and love, lust or concupiscence (*kāma*). [\langle Skt. *iṣṭaviṣaya-kāmathōga-*].

ఇశాన- *iśāna- masc.* (A113.32:991). ఈశానుడు. The regent of the North-East, the title of *śiva*. [\langle Skt. *īśānaḥ*]. Occurs bound in a cpd.

ī

ఈ *ī pron.* (A14.9:638-68., A19.12:675., A47.6:709-46., A86.5:850., A87.71:892-922., A88.12:893., A112.6:6:972., A113.22:991., A117.3:10th., A120.6:12:1008., A124.2;8;4:1038., A130.82;100:1060., A131.57;70:1060., A152.10:1082., A159.

- 14:1087). This. See DED 851 for more details. Allom. i- in cpds.
- ఈక *ika tr.neg.adj.* (A130.94:1060., A13155:1060). ఇవ్వక. Not giving. v. s. v. iccu.
- ఈయన్ *īyan tr.inf.* (A87.44:892-922). ఇవ్వటానికి. In order to give. v. s. v. iccu.
- ఈవి *īvi neut.nom.sg.* (A78.15:820-25). దానం, త్యాగం, మొ. Charity, gift, donation, etc. A var. of *īngi*. cf. Te. *īngu*, *nīngu*, to ward off, etc. Ka. *nīgu*, Ta. *nīṅku*, Ma. *nīṅṅuka*, etc. [\langle PSDr. **nī-nk-/*nī-kk-: *nī-*]. See DED 355 and 2138 for more details.
- ఈశానంబున *īśānambuna neut.loc.sg.* (A88.12:897). ఈశాన్య దిక్కులో. In the north-east quarter. [\langle Skt. *īśānya-*].
- ఈశుణ్ణే *īśuṅṇē masc.nom.sg.* (A87.42:892-922). ప్రభువు. Ruler, Lord [\langle Skt. *īśah*].
- ఈశ్వరయ *īśvarya masc.nom.sg.* (A130.89-90:1069). వ్యక్తనామం. -aya masc. name suf. [\langle Skt. *īśvarah*].
- ఈశ్వరాలయంబునకు *īśvarālayambunaku neut.dat.sg.* (A130.69-70:1060., A131.32-34:1060). శివాలయానికి. To the śiva temple. [\langle Skt. *īśvarālaya-*].
- ఈశ్వరునాకు *īśvarunāku masc.dat.sg.* (A58.13-14:8th). శివుడికి. A var. of *īśvarunaku* to the Lord śiva. v. s. v. *īśvaraya*.
- ఈశ్వరయ *īśvaraya masc.nom.sg.* (A131.54:1060). వ్యక్తనామం. *īśvar*-var. of *īśvara* and *īspara*. [\langle Skt. *īśvarah*]. v. s. v. *īśvaraya*.
- ఈశ్వరునకుం *īsvurunakum masc.dat.sg.* (A88.:850). శివుడికి. To Lord Siva. *īśvara* assimilated loan from Skt. *īśvarah*.

U

- ఉజ్జేనీ- *ujjēnī- p.n.* (A22.7-680). స్థలనామం. Occurs bound in a cpd. [\langle Skt. *ujjayinī*].
- ఉజ్జేనీపిశాచనామధేయుంబు *ujjēnīpiśācanāmadhēyumbu masc.nom.-sg.* (A22.7:680). ఉజ్జయినీపిశాచ మహాదేవాడు. He who is styled as the devil of ujjayini a city.
- ఉజ్జయినీ *ujjayinī p.n.nom.sg.* (A46.13-14:700-25). స్థలనామం. A var. of *ujjēnī*. [\langle Skt. *ujjayinī-*].

- ఉదయాను *uḍayānu masc.fem.nom.sg.* (167.4:1092). యజమానురాలు. Owneress. A l. w. from Ta. *uṭaiyān/uṭaiyavan* owner, etc. Occurs as an attribute of a certain *śōlava fem.* cf. Te. *oḍami, oḍame, oḍayāḍu, oḍayūḍu, etc., Ka. oḍeya, oḍati, Tu. oḍaye, Ta. uṭai, Ma. uṭama, uṭaya, etc.* [*<PSDr. *uṭa-/*oṭa-and *avan*]. See DED 510 for more details.
- ఉడిచె *uḍice tr.p.fin.* (A88.7:897). పాగొచ్చేడు. Abated. p. fin. of *uḍucu.* cf. Te. *uḍugu, uḍuvu, uḍukuva, Ka. uḍugu, Ta. oṭuṅku, Ma. oṭuṅṅuka, oṭuvu, etc.* [*<PSDr *uṭu-/*oṭu*]. See DED 798 for more details.
- ఉండ్లు *uṇḍa intr.inf.* (A144.23:1075-76., A170.8:1093., A171.9:1093). ఉండేటట్లు. To remain, stay, etc. cf. Te. *unucu, uniki, Ka. uḷ, oḷ, uṇḍu, Tu. uṇḍu, Ta. uḷ, uṇṭu, Ma. uḷ, uṇṭu, etc.* [*<PDr. *uḷ-/*uṇ-*].
- ఉండ్లం *uṇḍam intr.inf.* (A121.20:1018). ఉండేటట్లు. To stay, etc. A var. of *uṇḍa(n).* v. s. v. *uṇḍa.*
- ఉండ్లి *uṇḍi intr.ppt.* (A79.3:820-25., A87.23:892-922., A89.22:898-934., B54.74:945-70., A134.26:1062). Having stayed, etc. v. s. v. *uṇḍa.*
- ఉండి *uṇḍi intr.ppt.* (A117.5:10th). Having. stayed, etc. An ortho. var. of *uṇḍi.* v. s. v. *uṇḍa.*
- ఉండ్లు *uṇḍu intr.hab.adj.* (A89.12:898-934., A113.23:991). Staying, etc. v. s. v. *uṇḍa.*
- ఉండ్లుదురు *uṇḍuduru intr. hab. fin.3rd. pl.* (121.23:1018). ఉంటారు. They stay, etc. A var. of *unduru.* v. s. v. *uṇḍa.*
- ఉత్తమాదిత్య చోళ మహారాజు *uttamāditya cōḷa mahārāju masc. nom.sg.* (A150.2-5:725). వ్యక్తినామం. A *rēnāti cōḷa* King.
- ఉత్తమాదిత్య సామంతముఖ్ *uttamāditya sāmantakamuḷ neut.nom. pl.* (44.8-7:700-25). ఉత్తమదిత్యుడి సామంతరాజసంఘాలు. The associations of the feudatory princes of *uttamāditya.*
- ఉత్తమోత్తమున్ *uttamōttamunṛ masc.nom.sg.* (A11.4:625-50). అందరిలోనూ శ్రేష్ఠుడు. The best man among the best. [*<Skt. uttamōttamah*].
- ఉత్తరబు *uttarabu neut.gen-obl.sg.* (A56.16-17:750). ఉత్తరదిక్కు. Prob. wrong for *uttarambu north* [*<Skt. uttara-*].

- ఉత్తరమున *uttaramuna neut.loc.sg.* (B47.34:925). ఉత్తరదిశలో. In the north. A var. of *uttarambuna*.
- ఉత్తరమునం *uttaramunam neut.loc.sg.* (A160.6:1037). ఉత్తరాన. A var. of *uttaramuna* in the north.
- ఉత్తరంబున *uttarambuna neut.loc.sg.* (A116.6:641., A18.6:650., C6.5:8th., A109.10:825-50., B51.49:945., A113.16:991). ఉత్తరాన. In the north. A var. of *uttaramuna(m)*. [*<Skt. utara-*].
- ఉత్తరయణ- *uttarayāṇa- adj.* (A177.3:1097). Wrong for *uttarāyāṇa*.
- ఉత్తరయాన- *uttarayāna- adj.* (A121.21-22:1018): Wrong for *uttarāyāna*. v. s. v. *uttarāyāṇa-*.
- ఉత్తరసీమ *uttara sīma neut.gen.obl.sg.* (A164.12:1090-91). ఉత్తరం వైపున్న హద్దు. Of the northern boundry. [*<Skt. uttarasīmā*].
- ఉత్తరాయణ- *uttarāyāṇa- adj.* (A105.7:925-50., A120.2:1008., A125.2:1043., A140.6:1073., A152.2:1082., A158.4:1084., A159.4-5:1087., A168.1-2:1092., A169.2:1093., A186.3:1099). [*<Skt. uttarāyāṇa-*]. సూర్యుడు ఉత్తరంగా ప్రయాణించే సంవత్సరార్థ భాగం. Relating to the half of the solar year during which the path of the sun moves northward from the tropic of Capricorn to the tropic of Cancer. A var. of *uttarāyāna-*, both occurring in cpds. as adjectives.
- ఉత్తరాయణము *uttarāyāṇamu neut.nom.sg.* (A138.2:1069., A170.6:1093., A171.7:1093). v. s. v. *uttarāyāṇa-*.
- ఉత్తరాయణ సంక్రంతి వ్యతిపాత ఆదిత్యవారము *uttarāyāṇa samkranti vyatipāta ādityavāramu neut.nom.sg.* మకరసంక్రాంతినాటి ఆదివారం, ప్రమాదసూచకం. (A142.4-5:1074). The Sunday foreboding a calamity due to its coincidence with the day on which the sun passes from Saggaritus to Capricornus during the half of the solar year when the sun moves northward.
- ఉత్తరాయన- *uttarāyāna- adj.* (A88.2:897., A141.4:1073., A149.8:1081., A150.3-4:1081., A153.3:1082., A155.4-5:1084., A156.6:1084., A176.2:1095., A180.3-4:1098). A var. of *uttarāyāṇa-*.
- ఉత్పితోలు *utpitoru p.n.gen.obl.sg.* (B22.25:668-69). స్థలనామం. *-toru p.n. suf.* as in *tuvatoru*, etc.

- ఉదకపూర్వకే udakapūrvan *neut.nom.sg.* (A24.5:699-700). నీటితో, ధారాపూర్వకం. A sandhi form of udakapūrvam before a following k in a closed syllable. By a formal ceremony in which water is poured into the hand of receiver from that of the donor marking a solemn gift. [<Skt. udakapūrvam].
- ఉదారబుద్ధిన్ udārabuddin *neut.loc.sg.* (A96.8:9th/10th). మంచి మనసుతో. In a generous mind. buddi <Skt. buddhih.
- ఉద్యోగంబ్ udyōgamb *neut.nom.sg.* (A25.1:7th). వృత్తి, అధికారం, మొ. Occupation, office, calling function. [<Skt. udyōga-].
- ఉన్న unna *intr.p.adj.* (A51.33-34:892-922., A88.12:897). ఉన్నటువంటి. That remained, stayed, etc. A var. of unnan. v. s. v. unḍa.
- ఉన్ఱి unṛi *intr.ppt.* (A49.9:725., A55.6:745-801). ఉండి. Having remained, etc. An earlier form of unḍi. v. s. v. unḍa.
- ఉన్ఱు unṛu *intr.hab.adj.* (A49.30:725). ఉండే(టటువంటి). Staying, remaining, etc. An earlier form of unḍu. v. s. v. unḍa.
- ఉపకారంబునకు upakāraṃbunaku *neut.dat.sg.* (A87.28-29: 892-922). మేలుకు. In return to the favour (done). [<Skt. upakāra-].
- ఉపకారంబునకుం upakāraṃbunakuṃ *neut.dat.sg.* (A87.28-29: 892-922). మేలుకు. For the favour that was done. A var. of upākāraṃbunaku.
- ఉప్పుటారు upūṭūru *p.n.nom.sg.* (B41.53:844-88). స్థలనామం. Wrong for uppuṭūru.
- ఉపేక్షించిన upēkṣim̐cina *tr.p.adj.* (A89.20:898-934). చట్టించుకోని. That neglected, disregarded. -im̐c- verbalizer. [<Skt. upēkṣā-].
- ఉప్పు uppu *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). Common salt. cf.Ta. Ma.Ka. uppu, To.Ko up, Klm. sup, Nk. supp, Pj. cup, etc. and also Ta.Ma. uvar., Ka. ogar(u), Te. ogaru, Tu. ubaru, cgaru. Go. sauvōr, Kui sāru, etc. [<PDr. *cup-: PSDr *up-/uv-]. See DED 220 (esp.a) for more details.
- ఉప్పుటారు uppuṭūru *p.n.nom.sg.* (A41.65:844-88). స్థలనామం. A var. of urppuṭūru. -ṭ- adj. suf.

- ఉప్పుపేలు uppuṭēru *neut.nom.sg.* (A164.12:1090-91). నదీనామం.-
-ṭ- adj. suf. uppu salt, ēru river.
- ఉప్పుట్టారు uppuṭṭāru *p.n.nom.sg.* (B41.70:844-88). స్థలనామం.
Wrong for uppuṭūru. A var. of urp(p)uṭūru.
- ఉబిలీశ్వర ubilīśvara *masc.nom.sg.* (A25.78:7th). వ్యక్తినామం. Īśvara
[<Skt. Īśvaraḥ].
- ఉమినాయకుణ్డు umināyakunḍu *masc.nom.sg.* (A131.49-50;51:
1061). వ్యక్తినామం. The chiftan named after pārvati. umi
[<Skt. umā].
- ఉంబలి umbaḷi *neut.nom.sg.* (C9.6:972). పన్నులేని గ్రామం/ భూమి.
Rent-free endowment of land or a village. A var. of
ummalika (class.) and umbule-ḷu (inscr). cf. Ka. umbaḷi,
umbaḷi, ummaḷi, etc., Tu. umbāḷi, Ta. umpaḷam. Kittel lists
umbaḷa, ummaḷi, and umbalike as Te. words, out of which
only umbaḷi is recorded in Telugu dictionaries. See
DED 549. for more details. [?<PSDr *um_paḷi].
- ఉంబులెకు umbuleḷu *neut.nom.pl.* (A142.8.1074). పన్నులేని భూమి/
గ్రామం. v. s. v. umbali.
- ఉమ్మరకణ్ణి ummarakaṇṭhi *adj.* (B42.25-26:892-922). ఒకానొక
బోయకు విశేషణం. Occurs as an attribute of a bōya village
officer.
- ఉరమాళ uramāla *neut.nom.sg.* (A145.29:1076). చండ. Prob.
wrong for urōmāla breast_lace.
- ఉరి uri *tr.ppt.* (A70.3:8th). పోగొట్టుకొని. Having lost, devoid
of. ppt. of uru* to lose, strip off. cf. Ta. uri, Ma. uriyuka,
Ka. uricu, Kur. urnā, etc. [<PSDr *ur-]. See DED 561
for more details.
- ఉరివి urivi *p.n.nom.sg.* (B41.81:844-88). స్థలనామం. Big place.
[<Skt. uru- big?]. -vi p.u.suf.
- ఉరుపెనకాలు urupenakālu *masc.nom. (hon.)pl.* (A115.3:10th).
వ్యక్తినామం. -ena prob. a var. of -ana personal name suf.
-kālu honorific appellation (prob. from PDr *kaḷ-?). Some
traditional scholars believe that kālu is a loan-translation
of Skt. -pādāḥ as in pūjyapādāḥ, gurupādāḥ, etc.
- ఉరువు uruvu *neut.nom.sg.* (A136.6:1065). కాశ్రి, చస్తువు. A piece,

an article, amount, sum. cf. Ta. *uruppu*, *urupu*, *uruvu*, etc. Alfred Master derives Te. *rūpu*, etc. from < **urup* < Skt. *rūpa*-. See BSOAS 12.357. See DED 566 for more details.

ఉరువుటూరి *uruvuṭuri p.n.gen-obl.sg* (A19.10:657). స్థలనామం. Wrong for *uruvuṭūri*. *uruvu* adj. great, big, large. cf. Te. *uravu*, *uravu* abundance, etc, Ta. *uru*, Ka. *uraḷi*, *urubu*, *uruvu*, etc. (? < PSDr **ur-*). Or from Skt. *uru*- big ? -*ṭ-* adj. suf. See s. v. *uruvu*.

ఉరువుపల్లి *uruvupalli p.n. nom.sg.* (A11.17:466). స్థలనామం. *uruvu* big, etc. see s. v. *uruvuṭuri*. -*palli* p.n.suf. cf. Ta. *paḷḷi*, Ma. *paḷḷi*, Ka. *paḷḷi*, *haḷḷi*, etc. (< PSDr **paḷḷi*). T. Burrow deries Skt. *palli*, *pallikā* small village, etc. from Drav. source. See TPS (1946), p.10.

ఉర్పుటూరు *urpuṭūru p.n.nom.sg.* (B37.25:749-842). స్థలనామం. An earlier form of *uppuṭūru*.

ఉర్పుటూరు *urppuṭūru p.n.nom.sg.* (B40.19:844-86). స్థలనామం. An ortho. var. of *urpuṭūru*. v. s. v. *uppuṭūru*.

ఉళ్ళళ *uḷyaḷa p.n.nom.sg.* (B29.28:681). స్థలనామం.

Ū

ఉడ్ల - *ūḍl- neut.loc.pl.* (A14.10:633-63). ఉడ్ల, గ్రామాల-. In the villages. An obl.pl. of *ūru* village. v. s. v. *ūru*. A var. of *ūḍla* before vowels.

ఉఱ *ūra neut.loc.sg.* (A44.8:700-25). ఉఱి. In the village. v. s. v. *ūru*.

ఉఱి *ūri neut.gen-obl.sg.* (A3.10:575-600., A80.17;20;24:847., A109.9:925-50., A132.9:1061., A160.2:1087). v. s. v. *ūru*.

ఉఱిని *ūrige p.n.nom.sg.* (B34.44:715-20). స్థలనామం. A var of *urivi* ?

ఉఱియు *ūriyu neut.gen-obl.sg.* (B66.82;83;84;85;1022). -*yu* con. clitic. v. s. v. *ūru*.

ఉఱియుం *ūriyumu neut.gen-obl.sg.* (B66.80;81;86;87:1022). A var. of *ūriyu*. v. s. v. *ūru*.

ఉరు *ūru neut.nom.sg.* (A80.20:847). గ్రామం. Village. cf. Ka. *ūr*, Tu. *ūru*, Ko.To.Ta.Ma. *ūr*, Klm.Nk. *ūr* (*ūḍl-* and *ūḍl-* pl-forms, respectively), etc. [< PDr **ūr-*]. See DED 643 for more details.

- గ్రామాల. Villages.
 An ortho. var. of $\bar{u}d\bar{u}(u)$. v. s. v. $\bar{u}ru$.
- ఎక్కి *ekki tr.ppt.* (A88.6:897). అధిరోహించి. Having mounted, climbed, ascended, etc. ppt. of *ekku*. cf. Ka. *ekku*, Tu. *ekkalayuni*. Ta. *ekku*, Ma. *ekku*, Kui *ekasi*, Kur. *eke-ekā*, Brah. *hēf-*, etc. [\langle PDr *ey-nk-/-kk- \rangle]. See DED 658 and 655 and also TVB 150 for more details.
- ఎంగిల్ల *emggidl neut.nom.pl.* (A158.12:1084). ఎంగిల్లు. pl. of *emgili* food defiled by touching with the mouth, leaving or remnants of food. A. var. of (Mdn.colloq.) *engillu*. cf. Ta. *eccil*, *eccam*, *eccu*, Ma. *eccil*, Ka. *eñjal*, Go. *yengul*, Mlt. *enge*, *engre*. etc. [\langle PDr *eik_V \rangle]. See DED 686 and BSOAS 11.181 for more details.
- ఎదపక *eḍapaka adv.* (A121.19:1018). అగమనం, నిరంతరం. Without stopping, separating, etc. cf. Te. *eḍa*, *eḍamu*, *eḍapu*, *eḍayu**, etc., Ka. *eḍa*, *eḍe*, Tu. *iḍe*, Ta. *iṭai*, Ma. *iṭakka*, *iṭa*, Kui *espa*, Mlt. *eṭar-*, etc. [\langle PSDr *eṭ_a- \langle *iṭ_a- \rangle]. See DED 868 and TVB 76,157,158 and 159 for more details.
- ఎదయయ *eḍayayu masc.nom.sg.* (A110.15:971). వ్యక్తి నామం. -yu con. clitic and -aya personal name suffix.
- ఎదరిన *eḍarina intr.p.adj.* (A88.5:897). పారిపోయిన. Retreated. In the whole of literature, there is only one instance of occurrence of *eḍaru* intr. to break. See TVB 158 for the statement. This too is a solitary occurrence of the item in the whole of the inscr. dialect under study. -r- is wrong. on comparative evidence. v. s. v. *eḍapaka*.
- ఎడ్లు¹ *eḍlu¹ neut.nom.pl.* (A126.13:1057., A127.9:1055., A137.8:1068., A140.10:1078., A141.7:1078., A149.12:1081., A155.16:1084., A167.8:1092., A172.7:1094., A178.8;9:1098., A185.6:1098). ఎడ్లు. v. s. v. -*eḍlu*² (in bound occurrence).
- ఎడ్లు² -*eḍlu*² *neut.nom.pl.* (A135.9:1084., A152.9:1082). Oxen. pl. of *eddu* and var. of *eddu*. In literary and Mdn. colloq. Te., the word means an ox only whereas in the inscr. dialect it is a common term for both cows and oxen and also buffalos of both sexes). This situation is perhaps due

- to the preceding attribute in(u)pa adj. form of inummu* (which is a var. of enumu a black cow or she-buffalo). cf. Ka. eltu, ettu, eddu, Ta.Ma. erutu, etc. [\langle PSDr? *ert- \rangle]. It seems that there is contamination of glosses meaning oxen and buffalos, See also DED 698.
- ఎడ్లుకు eḍluku *neut.dat.pl.* (A141.7:1078). ఎడ్లులకు. Wrong for eḍlaku for the oxen. v. s. v. -eḍlu².
- ఎఱంబొది eṇumbodi *num.sg.* (A18.8;7:841). ఎనిమిది. Eight. A var. of eṇbodi, enubodi, eṇma, enmidi, etc. It might mean two less than ten (en- bodi). But in another instance (A81.10:848), it may either mean eight or eighty. -bodi and -midi seem to be analogous extensions of tom-bha (one less than ten). For more details see s.v. numerals in Morphology. cf. Ka. eṇṭtu, Ta. eṭṭtu, Ma. eṭṭtu, Tu. eṇma, etc. See DED 670 for more details.
- ఎఱ్ఱలూరు eṇḍalūru *p.n.nom.sg.* (B57.53:945-70). స్థలనామం. eṇḍal- pl: of eṇḍa sunshine. cf. Te. eṇḍu to be heated, etc., Ta. eṇṛu, eṇi, eḷ, Ma. eṇika, Pj. nendi, Go. addī, eddi, etc. [\langle PDr *el-: *el-nt- \langle *en-t- \rangle].
- ఎఱ్ఱొది eṇbodi *num.sg.* (A15.5:841). ఎనిమిది. Eight. v.s.v. eṇṭumbodi.
- ఎఱ్ఱ eṇma *num.sg.* (A110.26:971). ఎనిమిది. v. s. v. eṇṭumbodi.
- ఎత్తి etti *intr.ppt.* (A87.11:892-922., A155.12:1084). దండెత్తి; శుభ్రపరిచి; వైశిలేపి; నిర్మించి, మొ. Having mobilized the troops, struck; having lifted, removed; having erected, etc. cf. Ka. ettu, Tu. ettuni, ēpuni, Ko. et-, ēt-, Ta. ēṛru, ēṇtuka, Ma. ēṛruka, Kui eta, Kuwi etc., etc. [\langle PSDr and PCDr *ēt-t- \langle *ēt-/*ēnt- \rangle]. See DED 681 and TVB 161 for more details.
- ఎత్తించిన ettimcina *intr.p.adj.* (A102.9:1089) నిర్మించిన. That built. v. s. v. etti.
- ఎత్తిళ్ళొది ettiñciri *tr.-caus.,p.fin., 3rd pers. pl.* (A104.14:925-50) ప్రేరణార్థక రూపం. ఎత్తేటట్లు చేశారు. -iñc- caus. suf. v. s. v. etti
- ఎత్తింపె ettimce *tr.-caus.,p.fin.3rd pers.sg.* (A89.27-28:998-994). ఎత్తేటట్లు చేశాడు. caused to erect. v. s. v. etti.

- ఎత్తించెన్ *ettimcen tr-caus.p.fin.3rd pers.sg.* (A89.43-44:898-934). ఎత్తేటట్లుచేశాడు. A var of *ettemce. v. s. v. etti.*
- ఎదర్ *edar neut.nom.sg.* (A78.5:820-25). ఎదురు. The presence, the front. A var. of *edur u n. cf. Te.eduru tr.intr., Ka. idir, edir, edur(u), Ta. etir, Ma. etirkka, Mlt. ētr-. etc. [<PDr *et-ir].* See DED 680 for more details.
- ఎనమణ్ణకును *enamaṇḍakunu masc.fem.dat.pl.* (A118.8:971). ఎనిమిదిమందికి, ఎనమండుగురికి. To eight persons. v.s.v. *eṇumbodi.*
- ఎనవెం బ్రాల *enaveṇ brala neut.gen.pl.* (A155.8:1084). (?) బియ్యం నికి. *-brala* a var. of *prāla* of the husked rice.
- ఎనుక *enuka adj.* (B51.51:945). ఏనుగు.. Prob. wrong for *ēnuka* lit. elephant, occurring here as an attribute of *rālu* stones meaning big-sized. cf. *Te. ēnika, ēnūgu, etc. [<*yānai].* v. s. v. *ēnugu.*
- ఎనుబొది *enubodi num.sg.* (81.10:848). ఎనిమిది. Eight. v.s.v. *eṇumbodi.*
- ఎన్నిది *enmidi num.sg.* (A119.19:1006). ఎనిమిది. Eight. v. s. v. *eṇumbodi.*
- ఎందు *emdu adv.* (A196.11:1065). ఎక్కడ. Where, in what place. cf. *Klm. ede. Nk. ede, Koṇḍa endāniṇ, etc. [<PDr *ē-].* See DED 4228 for more details.
- ఎన్ఱగొట్టు *enraḡoṭṭu n.pr.* (A24.5:699-700). వ్యక్తీనామం.
- ఎన్ఱపూడును *eppuḍūnu adv.* (A120.8:1008). అన్నిసమయాల్లోనూ, కాలాల్లోనూ. Always, at all times. *-ūnu* con.clitic. *e-* which and (p)puḍu time (*<*puḷu*). cf. *Klm. eppuḍ, Nk. ephuḥ, Ka. poḷtu, portu, pottu, hottu, Tu. portu, Ta. poḷutu, pōḷtu, Ma. poḷutu, pōtu, pōḷ, etc. See Kolami 204 and 699 and also DED 4228 and 8724 for e- and -puḍu. [<PDr *e-, and *puḷ-].*
- ఎమ్బది *embhadi num.nom.sg.* (A24.4:699-700). యాభై. Five tens, fifty. *em-* var. of *ēn(u)* in cpds. and is prob. wrong for *ēm-* *bhadi.* *-bhadi* var. of *padi* in cpds. v. s. v. *ēn* and *padi.*
- ఎంభదియు *embhadiyu num.nom.sg.* (A145.9:1076). యాభయిన్నీ. *-yu* con. clitic. v.s.v. *embhadi.*
- ఎమ్ముదురు *emmuduru p.n.nom.sg.* (A63.2.-3:8th). వ్యలనామం.

- ఎర era *adj.* (A17.84:892). ఎర్రటి. A var. of era¹, er¹ra, cf. Te. erupu, er¹ra, er¹ra, etc., Ka. ere, Ta. eruvai, Klm. erroḍī, etc. Alfred Master connects rē(nāṇḍu) black (country) and era red and points out that e- is the root-vowel for the meaning black*. See BSOAS 12.351. M.B. Emeneau points out that Ta, Ka. -r- and Te. -r- do not match. See Kolami 2098 [\langle PDr *er-V]. See DED 700 for more details.
- ఎరికల్ erikal *n.pr.* (A2.1:575-600., A3.2:575-200., A6.2-3: 600-25., A13.1:625-50). వ్యక్తీనామం. A var. of erigal. The title of a rēnāti cōla king.
- ఎరికల్ల erikalla *n.pr.* (A11.1:625-50). వ్యక్తీనామం. See s. v. erikal.
- ఎరిగల్ erigal *n.pr.* (A17.2:600-25., A9.2:600-25). వ్యక్తీనామం. A var. of erikal.
- ఎరిగల్లు erigallu *n.pr.* (A46.6:700-25). వ్యక్తీనామం. See erigal.
- ఎరియ eriya *masc.nom.sg.* (A110.14:971). వ్యక్తీనామం. er- var. of ere king. cf. Te. rē-rēḍu, Ta. irai, Ka. irān, rān, Ka. ere, er¹ya [\langle PSDr *era]. See DED 448 and BSOAS 12. 351 for more details. -iya var. of -aya, etc.
- ఎరి¹ era¹ *adj.* (B32.12:696-709). ఎర్రటి. Red. A var. of era red.
- ఎరి² era² *masc.nom.sg.* (B25.6 వ్యక్తీనామం. v. s. v. eriya.
- ఎరికును erakunu *neut.dat.sg.* (A110.25-971). మాంసానికి. For the flesh? May be connected with Te. era-gonu intr. to devour, etc., and eraci flesh, meat, cf. Ta. irai, Ma. ira, Ka. era, Te. era, er¹ra, etc. [\langle PSDr *er-V]. See DED 701 and also 450 for details.
- ఎరిపిర్ erapir *tr.p.fin.* (A121.20:1018). నాశనం చేశారు, కొల్ల గొట్టారు, మొ. ruin, plunder, etc. erapir caus. of erayu* tr. to destroy, plunder, inir. to pounce or dart upon, as a bird on its prey. cf. Ta. eri to hack, cut into pieces, to chop as mutton, to shiver into pieces, smash; intr. to pounce upon, etc. [\langle PDr *er-/*ir-]. See DED 731 for more details. -ēni a clitic expressing doubt or condition.

- ఎఱమ *eṛama masc.nom.sg.* (A50.28:725). వ్యక్తినామం. -ama personal name suf. common to both sexes. v. s. v. eriya.
- ఎఱమా *eṛamā masc.nom.sg.* (A121.5:1018). వ్యక్తినామం. The final -ā is wrong for -a. v. s. v. eriya.
- ఎఱాసి *eṛāsi intr.ppt.* (A99.3:9th/10th). పొడికిదూకి. Having pounced upon. v. s. v. eṛapirēni. The long -ā- is prob. due to an ortho. mistake generally met with in the inss.
- ఎఱగు *eṛugu tr.hab.adj.* (A10.3:300-25., A16.10:641). తెలివన. Knowing, being acquainted with, etc. prob. wrong for eṛuṅgu. A var. of erugu. cf. Te. eṛuka, etc., Ka. eṛi, aṛipu, Tu. aruhu, Ma. aṛiyuka, Ta. Ma. aṛippu, aṛivu, Brah. harrif-. [\langle PSDr *eṛt-/*āṛt-: \langle PDr *cēṛt-/*cāṛt-]. See DED 265 for more details.
- ఎఱంగ *eṛuṅga tr.inf.* (A83.6;8:897). తెలుసుకోటానికి. To know, etc. v. s. v. eṛugu.
- ఎఱవంక *eṛuvamka neut.nom.sg.* (B65.109:1022). వ్యవసాయారంభం. Commencement of cultivation. A var. of eṛuvāka recorded in Te. dictionaries. -ṛ- is wrong on comparative evidence. cf. Te. eṛu a plough with draught oxen made ready for ploughing. vamka var. of vōka (inscr.) and vāka (lit.) is of obscure etymology. cf. Ka. eṛu, āṛ, Ta. ēṛ, cēṛ, Ma. ēṛ, Klm. cēṛ, Go. sēṛ, Kui sēru, etc. and also Te. cēru, Ta. cēṛ, Ma. cēruka, etc. [\langle PDr *cēṛ-: PSDr *ēṛ-]. See DED 2813.
- ఎఱయ *eṛeya masc.nom.sg.* (B35.12:732). వ్యక్తినామం. -eya var. of -aya, etc. v. s. v. eriya.
- ఎఱయమ *eṛeyama masc.nom.sg.* (A139.3:1072). వ్యక్తినామం. A var. of eṛiyama. v. s. v. eriya.
- ఎఱిబోయిని *eṛi bōyini masc.gen.-obl.sg.* (C12.8-9:1081). వ్యక్తినామం. eṛi var. of eṛa, etc. bōyini var. of bōyu(ni). v. s. v. eriya.
- ఎఱియమ *eṛiyama masc.nom.sg.* (A166.15-16:1092., A167.8:1092). వ్యక్తినామం. -iy- and -ama are personal name endings. v. s. v. eriya.

ఎఱ్ఱము *eryama masc.nom.sg.* (A178.6-8:1098). వ్యక్తీనామం.
A var. of *eriyama*, etc. v. s. v. *eriyā*.

ఎఱ్ఱ *erra adj.* (A110.16-17;18:971). ఎర్రటి. A var. of *era* and *era red.* v. s. v. *era*¹

ఎలమంచి *elamañci p.n.* (B52.24-25:945). స్థలనామం. Identified as *Mdn. elamancili* in *Vizag dt. A. S. Tyagaraju* considers *-amñci* a p.n. suf. and also connects it with *-inci*, *-aṅki*, *-aṅgi*, *-iṅki* and a host of other forms. See *JAHRS*, vol.16 chap.3.sec.2. *elam-* may be connected with *Te. elamu shiny*, *splendid*, etc. and *Ta. el, enru*, etc. as in *eṇḍa* and is therefore traceable to *PDr *el-nt-*.

ఎలవఱ్ఱు *elavaru p.n.nom.sg.* (B56.53:945-70). స్థలనామం. *-varu* a var. of *-paru* a p.n.suf. *paru* is not recorded in *Telugu lexicons* but can be connected with *paṭṭu hold*, etc. (<*PDr *paṭ-*). See s. v. *paṭṭu* in *TVB*.

ఎలియేఱ్ఱు *eliyēru p.n.* (B35.15:732). నదీనామం. Occurs as the name of a rivulet (*ēru*).

ఎల్ల *ella adv.* (A89.37:893-934., A113.18:991., A144.23:1075). అన్ని. All, whole, cf. *Ka. ella*, *Koḍ. ellā*, *Ko. el, ellam*, etc. [*<PDr *el-a*]. A var. of *ellan* and *ellā*. See *DED 718* for more details.

ఎల్లన్ *ellan adv.* (A88.6:897). అన్ని. All. v. s. v. *ella*.

ఎల్ల *ellā adv.* (A112.5:972). అన్ని. All. A var. of *ella* and *ellan*.

ఎవ్వణ్ణ్ *evvaṇḍ masc.nom.sg.* (A114.7:10th., A120.12:1008., A130.98-98:1060., A131.56:1060). ఎవడు. Which man. v.s.v. *ē* and *vāṇḍu*.

ఎవ్వర్ *evvar masc./fem.nom.pl.* (A15.14:641). ఎవరు. Which persons. A var. of *evvaru* before vowels and pl. of *evvaṇḍ(u)*. v. s. v. *ē* and *vāru*.

ఎవ్వరు *evvaru masc./fem.nom.pl.* (A119.34-35:1006). ఎవరు. A var. of *evvaru*.

ఎవ్వొండ్ *evvāṇḍ masc.nom.sg.* (A120.12:1008). ఎవడు. Which person. A var. of *evvaṇḍ*. v. s. v. *ē* and *vāṇḍu*.

ఎవ్వి *evvi neut.nom.pl.* (A87.54-55:892-922). ఏవి. Which things or objects. A var. of *ēvi* pl. of *ēdi*. See s. v. *ē* in *Kolami, Vocab. No. 229*.

- ఎఱకి *eḷeki n.pr.(?)* (Cl.9.10:575-600). వ్యక్తి నామం(?)
- ఏ *ē pron.nom.sg.* (A87.48:892-922). నేను. I. A var. of *ēnu, nēnu*, and Mdn. sub-standard *nānu*. cf. Ka. *ān*, Tu. *yānu*, Ta. *yān*, Ma. *nān*, Klm.Pj. *ān*, Mlt. *ēn*, etc. [\langle PDr **nān*-]. See DED 4228 for more details.
- ఏగి *ēgi intr.ppt.* (A95.4:9th/10th). పోయి, వెళ్ళి. Having gone, proceeded. ppt. of *ēgu* prob. wrong for *ēmgu*. SR considers that the correct word is *ēngu* whereas SRN considers *ēgu* as such. cf. Ta. *ēku*, Ma. *ēkuka*, Kuwi ej- (et-), Kur. *ēk-*, Mlt. *ēk-*, etc. [\langle PDr **ey-*/**ē-*:**ey-ṅk-*/*-kk-*]. See DED 740 for more details.
- ఏగె *ēge intr. p. fin.* (A84.5:848-922., A91.6:9th/10th., A98.10:9th/10th., A101.8:9th/10th). వెళ్ళేడు. Went. A var. of *ēṅge*. v. s. v. *ēgi*.
- ఏగ్గె *ēgge intr. p. fin.* (A79.10:820-25., A100.8:9th/10th). వెళ్ళేడు. A var. of *ēge*. v. s. v. *ēgi*.
- ఏంగె *ēmge intr. p. fin.* (A90.6-7:9th/10th., A97.9th/10th). వెళ్ళేడు. An ortho. var. of *ēṅge*. v. s. v. *ēgi*.
- ఏటం *ēṭam neut. loc. sg.* (B67.108:1022-86). ఏటిలో (నుంచి). In the river, from the river. v. s. v. *ēru*.
- ఏటి *ēṭi neut. gen. obl. sg.* (B59.61:945-70). ఏటికి చెందిన. Of the river, rivulet. v. s. v. *ēru*.
- ఏట్టి *ēṭṭi neut. gen. obl. sg.* (A142.4:1074). సంవత్సరానికి. Of the year. Wrong for *ēṅṭi*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏడు *ēḍu num. nom. sg.* (A54.4:742-98). ఆరున్నకటి. Seven. A later form of *ēḷu*. cf. Ka. *ēḷu*, etc. [\langle PDr **ēḷ-*]. See DED 772 for more details.
- ఏణ్ణ *ēṇṇa neut. loc. sg.* (A102.4:909., A176.2:1095). సంవత్సరంలో. In the year. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏంట *ēmṇa neut. loc. sg.* (A127.4:1055). సంవత్సరాన. An ortho. var. of *ēṇṇa*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణన్ *ēṇṇan neut. loc. sg.* (A15.5:841). సంవత్సరాన. A var. of *ēṇṇa*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణి *ēṇṇi neut. gen. sg.* (A16.3:841., A21.7:8:878., A105.7:925-50., A128.1;12:1023., A130. 85:1060., A131.12:1060., A132.

- 5:1061., A140.6:1073., A141.3:1073., A168.1:1092., A169.1-2:1092., A162.4:1094., A180.1:1098., A185.3:1098). సంవత్సరానికి చెందిన. Of or relating to the year. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏంటి *eṁṭi neut. gen-obl. sg.* (A128.5:1064., A145.1:1076., A159.4:1087., A161.13:1088-89., A177.15:1097., A186.3:1099). సంవత్సరానికి చెందిన. An ortho. var. of *ēṇṭi*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏంట్టి *ēṁṭṭi neut. gen-obl. sg.* (A164.3:3:1090-91., A178.4:1098). సంవత్సరానికి చెందిన. An ortho. var. of *ēṇṭi* and *ēṁṭi*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణి *ēṇṇi neut. gen-obl. sg.* (A88.2:897., A121.8:1018). సంవత్సరానికి చెందిన. Prob. wrong for *ēṇṭi*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణ *ēṇṇa neut. loc. sg.* (A121.20:1018). సంవత్సరాన. Wrong for *ēṇṭa*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణ *ēṇḍu neut. nom. sg.* (A55.4:745-801., A81.3:848., A111.7:972., A145.4:1076., A162.5-6:1089., A165.6:1091., A166.6:1092., A170.1:1093., A171.1:1093., A179.1:1098). సంవత్సరం. Year. cf. Ta. *āṇṭu*, *yāṇṭu*, Ma. *āṇṭu*, Ka. *ēḍu*, To. *-ōṛ*, Kod. *āṇḍi*, Klm. *ēḍ*, Pj. *iyāḍ*, Go. *yēṇḍ*, etc. [*<PDr *yāṇṭ-*]. See DED 4280 for more details.
- ఏండు *ēṁḍu neut. nom. sg.* (A128.6:1053). సంవత్సరం. An ortho. var. of *ēṇḍu*.
- ఏణ్ణ *ēṇḍu neut. nom. pl.* (A144.17:1075-76). సంవత్సరాలు. Years. v. s. v. *ēṇḍu*. The word has to be read as "ēṇḍulu" on metrical considerations.
- ఏండ్లు *ēṁḍlu neut. nom. pl.* (A120.18:1003., A121.20:1018). సంవత్సరాలు. An ortho. var. of *ēṇḍu*. v. s. v. *ēṇḍu*.
- ఏన్ *ēn num. sg.* (A12.3-7:625-50., A21.6:678., A88.2:897). అయిదు. Five (non-personal objects). A var. of *aḍu/ayḍu* and of *ēnu* before vowels. Allom. *ē-*. cf. Ta. *aintu*, *añcu*, Ma. *añcu*, Ka. *ayud*, Tu. *ainu*, Klm. *ayd*, *segur*, Go. *saiyūṅ*, Pj. *sēvir*, Kui *singi*, etc. [*<PDr *cay-/ *cey-: PSDr *ay-/*ey-*]. See DED 2818 for more details.
- ఏను *ēnu num. sg.* (A14.10:638-63). అయిదు. Five. A var. of *ēn* before consonants. v. s. v. *ēn*.
- ఏనుగు *ēnugu neut. nom. sg.* (A93.8:9th/10th). ఏనిక, హస్తి. Elephant. A var. of *ēnūgu*, *ēnika*, *ēniga*, *ēnige* (all literary),

āne_* in ānegondi p. n., and enuka (inscr). cf. Ta. yānai, ānai, Ma. āna, Ka. Tu. Koḍ. āne, Klm. ēnāgi, Pj. ānu, Oll. ēnig, Pj. ēnig, Koṇḍa (B) ēni(ṅ), etc. [\leftarrow PDr *yānai]. See DED 4295 for more details.

వీనూఱు ēnūru num. neut. sg. (A110.7:971). అయిదువందలు. Five hundreds. v. s. v. ēn(u) and nūru.

వీనూఱుం ēnūrūṃ num. nom. sg. (A87.66:892-922). అయిదు వందలున్నూ. -um con. clitic. ēnūr var. of ēnūru.

వీబది ēbadi num. nom. sg. (A9.4:600-25). యాభై. Fifty. A var. of ēmbadi, etc. ē_ var. of ēn, etc. -badi var. of padi, etc. v. s. v. ēn and padi.

వీభది ēbhadi num. nom. sg. (A19.2:625-50., A56.15:750). యాభై. Five tens. A var. of ēbadi, etc.

వీమి ēmi adv. (A87.80:93:892-922). ఏమిటి. What. etc. A var. of ēv. See DED 4228 for more details.

వీంపదింటికి ēmpadiṃṭiki num. dat. sg. (A143.9-10:1074). యాభయ్యింటికి. For the fifty non-personal objects. v. s. v. ēn and padi.

వీంబది ēmbadi num. nom. sg. (A123.11:1058., A132.12:1061., A133.5;9:1061., A141.7:1073). యాభై. A var. of ēbadi. etc.

వీమ్పదియె ēmbadiye num. nom. sg. (A11.11:625-50). యాభయ్యై. -ye emph. suf. ēmbadi a var. of ēbadi, etc.

వీంభతింటికి ēmbhatiṃṭiki num. dat. sg. (A183.11:1098). యాభయ్యింటికి. To the fifty impersonal objects. -bhati- wrong for -bhadi-. v. s. v. ēn(u) and padi.

వీంభది ēmbhadi num. nom. sg. (A125.14;19:1043., A185.6:1098) యాభై. A var. of ēbadi, etc.

వీంభదింటికి ēmbhadiṃṭiki num. dat sg. (173.11:1094., A181.10-11:1098., A182.9:1093). యాభయ్యింటికి. A var. of ēmpadiṃṭiki. v. s. v. ēn and padi.

వీంభయం ēmbhuyam num. nom. sg. (A172.7:1094). యాభయ్యిన్నీ. -um con. clitic. ēmbhay var. of ēbadi, etc.

వీరయమ ērayama masc. nom. sg. (B86.44;44:1060). వ్యక్తి నామం. Wrong for eṛayama.

వీర్వోక ērvōka neut.nom.sg. (B53.60:945-46). ఏరువాక. v. s. v. eṛuvamka.

ఏర్వోక *ērvvōka neut.nom.sg.* (B44.27:915-25., A107.20:925-50).
 ఏరువాక. An ortho. var. of *ērvōka*.

ఏరు *ēru neut.nom.sg.* (B60.27-28:945-70). కాలవ, నది. River,
 rivulet. cf. Koṇḍa(K) *ēru*, Go. *yēr*, Kui *ēsu*, Ta. *yāru*, *āru*,
 Ma. *āru* etc. [\langle PSDr **yār-*: PDr **yāt-*]. See DED 3238
 for more details. The word occurs as a p. n. suf. also.

ఏరుల *ēruḷa neut.genobl.pl.* (B66.66:1022). నదుల. Of the rivu-
 lets. v. s. v. *ēru*.

ఏరువ *ēruva p.n.nom.sg.* (A22.8:680., B66.87:1022). స్థలనామం.
 The name of a district, so named because of the many
 rivulets passing through parts of the area. v. s. v. *ēru*
 river, rivulet.

ఏలు *ēla tr.inf.* (A107.5:925-50., A108.6:925-50). పాలించగా.
 While ruling. v. s. v. *ēlu*.

ఏలి *ēli tr.ppt.* (A94.5:9th/10th). పరిపాలించి. Having ruled. v. s. v.
ēlu.

ఏలు *ēlu tr.hab.adj.* (A88.5:897., A89.80:898-934). (పరి)పాలించు.
 Ruling, reigning, cf. Te. *ēlu* to rule, etc, *ēlika* king, etc.,
 Ta. *āl* (*ānt-*), Ma. *āluka*, Ka. *āl*, Tu. *āluni*, Ko. *ān-*, Koḍ.
āl (*ālī-*), etc. [\langle PSDr **āl-*/**ān-*]. See DED 341 for more
 details.

ఏలువ్ *ēluḷ tr.pres.cont.* (A142.3:1074). పరిపాలిస్తూ. Has been ru-
 ling. v. s. v. *ēlu*.

ఏలూరు *ēlūru p.n.nom.sg.* (B60.16:691-92). స్థలనామం. The town
 Sanskritised or derived as *hēlā-pura* by the traditional
 scholars. *hēlā* dalliance and *pura* city. A rivulet *ēl-ēru* flows
 by the side of the town.

ఏలై *ēḷa tr.inf.* (A46.8:8-9:700-25., A92.3:9th/10th). పరిపాలించగా.
 An earlier form of *ēla(n)*. v. s. v. *ēlu*.

ఏలైన్ *ēḷan. tr.inf.* (A3.5:575-600., A7.20:600-25., A22.8:680.,
 A24.2:699-700., A44.4:8:700-25). పాలించగా. A var. of *ēḷa*.
 v. s. v. *ēlu*.

ఏలు *ēḷu tr.hab.adj.* (A48.4:6:7:719-20., A51.2:725-70., A63.3:
 8th., A76.5:820-25., A84.3:848-92., A95.5:9th/10th). పాలించు.
 An earlier form of *ēlu*.

- ఏళుచ్ *ēḷuc tr.pres.cont.* (A49.9:725., A79.3:820-25). పాఠిస్తూ. An earlier form of *ēḷuc*. v. s. v. *ēḷu*.
- ఏళుమ *ēḷucu tr.pres.cont.* (A11.5-6:625-50., A56.7:750., A51.11:8th). పాఠిస్తూ. A var. of *ēḷuc*. v. s. v. *ēḷu*.
- ఏళుమం *ēḷucum tr.pres.cont.* (A78.3:820-25). పాఠిస్తూ. A var. of *ēḷucu(n)*. v. s. v. *ēḷu*.
- ఏళువేళు *ēḷuvēḷu num.nom.pl.* (A79.3:820-25). ఏడువేలు. Seven thousands. Wrong for *ēḷu/ēḷu vēḷu*. v. s. v. *ēḷu* and *ve(yi)*.
- ఏళెడు *ēḷeḍu tr.hab.adj.* (A89.30:898-934). పాఠించే. *ēḷ-* an older form of *ēḷ(u)*. v. s. v. *ēḷu*.
- ఏవ్ *ēv adv.* (A16.10:641). ఏమి. What, why, how (much). Occurs as a var. of *ēmi*.
- ఏవది *ēvadi num.nom.sg.* (A48.11:719-20). యాభై. Five tens, fifty. A var. of *ēbadi*, etc.
- ఏచింగా *ēḷimḡā tr.inf.* (A104.11:925-50). పాఠించగా. Wrong for *ēḷamḡā* var. of *ēḷan*, etc. v. s. v. *ēḷu*.
- ఏఱుపకాల *ēḷupakāla n.pr.* (A95.5:9th/10th). వ్యక్తినామం. -a emph. suf. -kāl hon. appellation.
- ఏఱువేల *ēḷuvēla num.acc.pl.* (A49.8-9:725). ఏడువేల. Of seven thousand. v. s. v. *ēḷu* and *vē(yi)*.
- ఏఱువేలున్ *ēḷuvēḷun num.nom.pl.* (A107.5:925-50., A108.5-6:925-50). ఏడువేలున్నా. v. s. v. *ēḷu* and *vē(yi)*. -un con.clitic.
- ఏఱు వేళుమ్ *ēḷu vēḷum neut.nom.pl.* (A78.3:820-25). ఏడువేలున్నా. -um con. clitic. v. s. v. *ēḷu* and *vē(yi)*.
- ఏఱెరి *ēḷeri masc.nom.sg.* (A6.8:575-600). వ్యక్తినామం. -eri prob. a var. of *-eri* as in *peddēri*, etc.
- ఏఱ్ఱయు *ēḷṭṭayu p.n.nom.sg.* (B64.91;91:1060). స్థలనామం. The medial cluster *-ḷṭ-* is curious. -yu con. suf.

AI

- ఐ *a tr.ppt.* (A87.12;41;42;68:892-922., A88.7:897., A89.8;15:898-924., A110.25:971., A144.18:1075-76., A148.14:1079., A177.37:1097., A179.6:1098). ఐయి. Having become. A var. of *ay*, *ayi*. v. s. v. *agu*¹.
- ఐన *aiṅa tr.p.adj.* (A87.27:892-922., A88.7-8:897., A126.12:1047., A128.3:1058., A130.21;68-69:1060. A131.20;32:1060., A155.8:1084., A116.5;10:1090-91., A170.6:1093., A171.6:1093.,

- A183.9:1098., A187.6;9:1100). అయినటువంటి. That became. A var. of ay(i)na. v. s. v. agu¹.
- ఐయుము aiyumu *tr.concess.* (A15.14:641). అయినప్పటికీ. Even though (it) became. v. s. v. agu¹.
- ఐయ్న aiyina *tr.p.adj.* (A87.69:992-922). అయినటువంటి. That became. Wrong for ayna or aйна. v. s. v. agu.
- ఐరి airi *tr.p.fin.3rd.pl.* (A119.35:1006). అయ్యారు. They have become. v. s. v. agu¹.

O

- ఒక oka. *num.adj.* (A87.24:892-922., A160.3:1087). ఒకటైన. One. For its varr. in masc.fem. and neut. which are more than 77. See BV ācchika, rule 24. See DED 834 for the many forms connected with this etyma which are traceable to PDr. *o- with -k-, -n-, and -r- as suff. A var. of oṇḍu, okāḍu, etc.
- ఒకాడు okāḍu *masc.?adj.* (A10.2:800-25). ఒకడు(?). One person. v. s. v. oka.
- ఒకొణ్ణికిన్ okoṇṭikin *num.neut.dat.sg.* (A132.11:1061., A133.4:8-9:1081). ఒక్కటికి. To one thing, or non-personal object. v. s. v. oka.
- ఒక్క okka *num.adj.* (A87.24:892-922). ఒక. One. v. s. v. oka.
- ఒక్కణ్ణి okkaṇṭi *num.neut.acc.sg.* (A140.7:1073). ఒకటి. One. v. s. v. oka.
- ఒక్కణ్ణికి okkaṇṭiki *neut.dat.sg.* (A176.7-8:1095). ఒకదానికి. A var. of okoṇṭikin, etc v. s. v. oka.
- ఒక్కంటికి okkaṇṭiki. *neut.dat.sg.* (A14.3;7:1074). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkaṇṭiki. v. s. v. oka.
- ఒక్కణ్ణికిన్ okkaṇṭikin *neut.dat.sg.* (A141.6-7:1073). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkaṇṭiki(n). v. s. v. oka.
- ఒక్కంటికిం okkaṇṭikiṁ *neut.dat.sg.* (A127.7:1055., A173.8:1094., A182.7:1098., A183.7-8:1098). ఒకదానికి. An ortho. var. of okkaṇṭikin. v. s. v. oka.
- ఒక్కొ okko *num.adj.* (A47.6:709-46., A109.11:925-50). ఒక. One. A var. of oka/okka.
- ఒక్కొడు okkoḍu *num.adj.* (A112.14;14:972). ఒక. A var. of okāḍu. v. s. v. oka.

- ఒక్కొంటికి okkoṃṭiki *neut.dat.sg.* (A145.29:1076). ఒకదానికి.
A var. of okkaṅṭiki(n). etc. v. s. v. oka.
- ఒక్కొట్టికిన్ okkoṅṭikin *neut.dat.sg.* (A125.14;18:1043). ఒకదానికి.
A var. of okaṅṭiki, etc. v. s. v. oka.
- ఒక్కొంటికి okkoṃṭikiṃ. *neut.dat.sg.* (A145.8:1076). ఒకదానికి.
A var. of okaṅṭiki, etc. v. s. v. oka.
- ఒగోండు ogōṃḍu *p.n.nom.sg.* (B15.17:554). స్థలనామం. Wrongly
deciphered for omḡōḍu, identified as Mdn. Ongole in
Guntur dt. But -ḍ- > -l- has no parallels Telugu.
A. S. Tyagaraju segments it correctly but explains wrongly.
See JAHRS, Vol.16, Chap.3, Sec.3, and ibid. vol.23, chap,
3,sec.3. The town Oṅgole, is generally called vaṅgavōl by
its citizens. va->o- is common, but (v)ōlu and gōḍu is not
so. -gōḍu p.n.suf., var. of kōḍu a rivulet. om- is connected
with oru one v.s.v. oka and kōḍu.
- ఒంగ్గొణ్ణు omḡḡōṇṇu *p.n.nom.sg.* (A125.15:1043). నడినామం. Prob.
omḡḡ- is a var. of vaṅgu to bend, etc., used adjectivally
here. cf. Te. vaṅka, vancu, etc., Ta. vaṅku, vāḅku, Ma.
vāṅṅuka, Ka. bāḡisu, bāḡu, Klm. Pj. vaṅ-, etc. [\langle PDr
*vaṅ-k]. See TVB 1122 for details regarding the doubtful
nature of borrowing from IA source.
- ఒచ్చె occe *tr. p. fin.* (A144.18:1075-76). ఓడించాడు. Wrong for
ōrcce defeated, conquered, etc. p. fin. of ōrcu tr./caus. of
ōḍu to get defeated, etc. cf. Te. uḍugu, uḍucu, ōtami, etc.,
Ka. ōḍu, Tu. ōḍuni, ōṭa, Ta. ōṭu, oṭṭu, Ma. ōṭuka, Go.
sōḍē, jōḍī, Kuwi hōt-, etc. [\langle PDr *cōt-: PSDr *oṭ-].
See BSOAS 12.141, DED 799 and 877 and TVB 229 for
more details. See also s. v. ōḍan-.
- ఒజ్జలకూ ojjalakū *masc. dat. hon. pl.* (A114.4: 10th). గురువుగారికి.
Prob. wrong for ojjālaku(n) dat.pl. of ojja teacher, prece-
ptor [\langle NIA ōjhā \langle Pkt. upājjhāo \langle Skt. upādhyāyaḥ].
A var. of ōju, ōjanṇu, etc.
- ఒట్టు oṭṭu *neut. nom. sg.* (A89.14: 898-934). ప్రతిజ్ఞ, నిర్ణయం, మొ.
An oath, swearing. cf. Ka. Ta. oṭṭu, Ta. Ma. oṭṭam Ka.
Ta. oḍḍu, etc. [\langle PSDr *oṭ-V]. See DED 808 (and also 793)

for more details and IA borrowings. See s. v. oḍambāḍi also.

ఒడంబడి oḍambāḍi *intr.ppt.* (A89.45:898-934). ఒప్పకొని. Having consented, agreed to. The word has to be read as 'oḍābāḍi' on metrical considerations. cf. Te. oṭṭu. Ka. oḍa, oṭṭu, Tu. oḍa, Ta. oṭṭu, oṭṭa, oṭu, uṭan, Ma. uṭan, oṭṭuka, etc. [\langle PDr *uṭ-/*oṭ-]. See DED 798, 807, and 808 and also TVB 197 for more details. See also s. v. oṭṭu.

ఒడిచిన oḍicina *tr.p.adj.* (A88.6:897). నెలిచిన, ఓడించిన. Defeated, etc., cf. Te. oḍiyu, oḍupu, Tu. oḍpuni, oḍpu, Ka. uḍugu, Ta. oṭukku, Ma. oṭukkuka, etc. [\langle PSDr *oṭ-]. See s. v. uḍice and also TVB 198.

ఒడ్డ oḍḍa *p.n.nom.sg.* (A144.18:1075-76). స్థలనామం. A common word in Telugu for oḍhra- country, the Mdn. Orissa State. A var. of oḍḍe.

ఒడ్డగుట్ట oḍḍagunṭa *p.n.* (B51.50:945). స్థలనామం. oḍḍa prob. connected with Te. oḍḍu large, etc. See TVB 199 for IA forms and also DED 811. -gunṭa p.n.suf., var. of kunṭa a pond, pit, etc.

ఒడ్డు oḍḍu *num. adj.* (A89.24:91:898-914). ఒక. One. v.s.v. oka.

ఒన్డ onḍa *tr.inf.* (A144.17:1075-76). పొందటానికి. In order to obtain, possess, unite with, etc. Telugu dictionaries and grammars treat the verb ondu as a later form of pondu. Bh. Krishnamurti treats them separately. See TVB 209 and 880. cf. Te. onaru, onaran, Ka. ondu, Tu. onduni, Ta. onru, orru, Ma. onnuka, etc. [\langle PDr *on-ṭ-]. See DED 8709 for more details.

ఒప్పంగ oppaṅga *intr. inf.* (A81.3-4:848). తగినట్లుండగా. Having been fit or suitable. cf. Te. oppu, oppagiñcu, oppāru, etc., Ka. oppu, Tu. oppiyuni, Ta. oppu, o- (ott-past. and opp-fut.), Ma. oppu, oppam, etc. [\langle PDr *o-p-]. See DED 781 for more details.

ఒరుల్ orul *masc. nom.pl.* (A89.10-11:898-934). ఇతరులు. Other persons. pl. of oruḍu. v.s.v. oka.

ఒరయూరు oṛayūra *p.n.loc.sg.* (A181.19:1061). స్థలనామం. In the town called oṛayūru. -ūr p.n.suf.

ఓఱయూరి orayūri *p. n. gen - obl. sg.* (A120-52:1060). స్థలనామం.
v.s.v. orayūra.

-ఓశన -oḷana *loc. suf.* (A8. 1: 600-25). లోన. An archaic form
of ḷōna/lōna. v.s.v. lōna.

ఓ

-ఓజఱు -ōjanru *mas.nom.sg.* (A50.20:725). ఉపాధ్యాయుడు. Occurs
bound as a hon. suf. cf. Ka. Ōja teacher, etc. v.s.v. -ajja-
ṇḍunu. A var. of -ōju.

-ఓజ -ōj(u) *masc.nom.sg.* (B68.52;56-57:1067). ఉపాధ్యాయుడు.
Teacher, masc. name suf., var. of ojja(ṇḍu), etc. [\langle Pkt.
ōjhā \langle Skt. upādhāyāḥ].

ఓడణ్ణి oḍaṇ *intr.inf.* (A79.9:820-25). ఓడిపోయేటట్లు. To get defeat-
ed or worsted. [\langle PDr *cōt- :PSDr *ōt-]. See s. v. occe.

ఓపక ṓpaka *intr.neg.abj.* (A87.74:892-922). భరించక, సహించక.
Not being capable of. neg.adj. of ṓpu. cf. Te. ṓpika, Ka.
oy, oyyu, Tu. uy, Go.(M) ōy-, Kui opa (ot-), etc. [\langle PDr
*o-p]. See DED 781 for more details.

ఓయం ōyam *tr.inf.* (A167.8-9:1092). మోయటానికి. In order to
carry (or pair?). of ōyu \langle *vōyṇ \langle pōyu. In Mdn.colloq.
Te of the region around the Godavari basin, this change is
noted to have taken place. Although this inscr. form is also
from the same area, it is somewhat doubtful that this
change had taken place during the 11th cent. A. D. There
is no other occurrence of the form in the material attesting
this phenomenon. Perhaps connected with PSDr. *oy-/*oc-
to carry. See DED 787, 828 and esp. 831 for more details.

K

కంఱాణాలు kaṁḡāṇālu *neut.nom.pl.* (C11.17:1080). పంటకొత్తిలోని
కావలి మంచెలు. Watches in the fields where harvested crop is
stacked. pl. of kaṁḡāṇamu. cf. Ta. kaṅkāṇaṁ.

కఱ్ఱూర kaṅḡūra *p.n.nom.sg.* (B6.4:4th). స్థలనామం.

కంఱూర kaṁḡūra *p.n.nom.sg.* (B6.3:4th). స్థలనామం. An ortho.
var. of kaṅḡūra. -a emph. suf.

కచేరు kacēru *masc.nom.sg.* (A50.27-28:72f). వ్యక్తినామం. Occurs
as the name of a pāra brahmin.

కచేరు kacēru *masc.nom.sg.* (A50.27-28:72f). వ్యక్తినామం. Occurs
as the name of a pāra brahmin.

కచ్చులు kaccaru *masc.nom.pl.* (A118.3:10th). కంచరివనిచేసేవాళ్లు.
Braziers or brasiers, bell-metal workers, pewter smiths-
prob.var. of kaṃcar(ulu) pl. of kaṃcari. cf. Te. kaṃcu brass,
Te. kañcam, Ka. kaṃcu [\leftarrow Pkt. kaṃsō \leftarrow Skt. kaṃsam.,
Te. kaṃcari \leftarrow Skt. kām̐syakārah]. -ari suf.

కచ్చుగార్లు kañcagārlu *masc.nom.pl.* (A24.8:699-700). కంచరివని చేసే
వాళ్లు. Brassiers, var. of kaccaru. Prob. a l.w. from Kannaḍa
on account of -gār. cf. Ka. kañcagāra. v.s.v. kaccaru.

కంచన kaṃcan(a) *masc.nom.sg.* (B66.70-71:1022). వ్యక్తినామం.
kaṃc- prob. wrong for kām̐cana gold or is from Skt.
kām̐sya- bronze. This is still a common personal name.

కంచపా kaṃcapā *masc. nom. sg.* (B68.44:1060). వ్యక్తినామం. The
final -ā is wyong for -a. -apa personal name suf. v. s. v.
kaṃcān(a).

కంచరి kaṃcari *masc. nom. sg.* (B54.66-67: 945-70). కంచువనివాడు.
Brazier, etc. v.s.v. kaccaru.

కటయ kaṭaya *masc. nom. sg.* (A188.3-4: 1069). వ్యక్తినామం.
Wrong for kātaya.

కటవకూరు kaṭavakūru *p.n.nom.sg.* (B53.57:945-46). స్థలనామం.

కటూర్ kaṭūr *p.n.nom.sg.* (B27.28:678). స్థలనామం.

కట్ట¹ kaṭṭa¹ *tr./intr.inf.* (A77.5:825., A94.4: 9th/10th). నిర్మించ
టానికి. To build, inf. of kaṭṭu tr. to build, etc., intr. to
cease, stop, as a flow, etc. cf. Te. kaṭṭaḍi, kaṭṭaḍamu,
etc., Ka. kaṭṭu, Ta. kaṭṭu, Ma. keṭṭuka, Klm. kaṭ., Pj.
kaṭṭ-, etc. [\leftarrow PDr *kaṭ-]. See DED 961 for more details,
See also s. v. kaṭṭa².

కట్ట² kaṭṭa² *neut. nom. sg.* (B45.58:918-25., B64.87-88:89:1011).
ఒడ్డు, గట్టు, మొ. A bank, embankment, a dam. cf. Ta. kaṭṭai,
Ma. keṭṭu, Ka. kaṭṭe, Tu. kaṭṭa, Klm. kaṭṭā, Pj. kaṭṭa,
etc. [\leftarrow PDr *kaṭ-V]. A var. of kaṭṭu and gaṭṭu. See s. v.
kaṭṭa¹ for verbal forms.

కట్టను kaṭṭanu *tr./intr.inf.* (A87.48:892-922). నిర్మించటానికి. To
build, etc. v.s.v. kaṭṭa¹.

కట్టబడి kaṭṭabadi *tr./intr.ppt.* (passive)(A94.4-5:9th/10th). నిర్మించ
బడి. Having been built, etc. v.s.v. kātṭa¹ and paḍu.

కట్టబడిన *kaṭṭabāḍina tr./intr.p.adj.* (passive) (A77.5:825).
నిర్మించబడ్డ. That which was built, etc. v. s. v. *kaṭṭa*¹ and
paḍu.

కట్టయ *kaṭṭaya masc.nom.sg.* (B40.28:844-88). వ్యక్తీనామం. *kaṭṭ-*
var. of *kaṭṭa* a pack, bundle, etc. *-aya* masc. name suf.

కట్టి *kaṭṭi tr./intr.ppt.* (A61.15:8th., A87.10;11:892-922). నిర్మించి.
Having built. v. s. v. *kaṭṭa*¹.

కట్టిజేసి *kaṭṭiñci tr.caus.ppt.* (A81.4:848). కట్టేటట్లు చేసి. Having
caused to build. v. s. v. *kaṭṭa*¹.

kaṭṭiñce tr.caus.p.fin. (A104.55:925-50). కట్టేటట్లు చేశాడు.
caused to build. v. s. v. *kaṭṭa*¹.

కట్టించె *kaṭṭimcem tr.caus.p.fin.* (A89.40:893-934). కట్టేటట్లు
చేశాడు. An ortho. var. of *kaṭṭiñce*, v. s. v. *kaṭṭa*¹.

కట్టిన *kaṭṭina tr./intr.p.adj.* (A81.3:849., A89 17:898-934., A112.
2:972., A113.7:991). నిర్మించిన. Built. v. s. v. *kaṭṭa*¹.

కట్టినన్ *kaṭṭinan tr./intr.concess.* (A12.8:825-50). నిర్మించినప్పటికీ.
Eventhough built up. v. s. v. *kaṭṭa*¹.

కట్టు *kaṭṭu neut.nom.sg.* (A56.17:750). గట్టు. Tank-bund, etc.
A var. of *kaṭṭa* and *gaṭṭu*. v. s. v. *kaṭṭa*².

కట్టున *kaṭṭuna neut.loc.sg.* (A124.6:1038). ఒప్పుదల ప్రకారం, ఒట్టులో.
Under a rule or restriction. loc.sg. of *kaṭṭu* oath, agree-
ment, restriction, etc. v. s. v. *kaṭṭa* embankment, etc.

కట్టుంబోదలు *kaṭṭumbōḍalu cpd.neut.nom.pl.* (B47.34-35:925).
అడ్డుగా ఉన్న లావు పాటివి. *-um-* con. particle. *kaṭṭ-* dike, etc.
bōḍa (B) adj. bulky, etc. is connected with *pōṭu*.

కట్టె *kaṭṭe tr./intr.p.fin.* (A54.7:742-98). నిర్మించాడు. Built. v.s.v.
*kaṭṭa*¹.

కట్టెను *kaṭṭenu tr./intr.p.fin.* (A81.7:848). నిర్మించాడు. Built.
A var. of *kaṭṭ(u)*. The editor of the text, M. Somasekhara
Sarma, corrects like this the original misprint in the publi-
cation "kaṭṭepu" in his personal communication. v. s. v.
*kaṭṭa*¹.

కడ *kaḍa adj.* (B35.12:732). వంశనామం; చివర, మొ. Occurs as a
family name. *kaḍa* place, quarter, etc. v. s. v. *kaḍān*.

కడపటి kaḍapartī *p.n.gen. obl.sg.* (B67.111.1022-66). స్థలనామం. kada- place, quarter. v. s. v. kaḍān. partī gen-obl. of par(ī)u.

కడపట్టు kaḍaparru *p.n.nom.sg.* (B56.106:1022-66). స్థలనామం. v. s. v. kaḍapartī.

కడలిభాటి kaḍalibhāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (B65.109:1022). స్థలనామం. -bhāṭi wrong for -bāṭi obl. of -bāḍu var. of pāḍu p.n.suf. cf. Ta. pāṭi, Ma. pāṭi, Ka. pāḍi, etc. T. Burrow accounts for IA loans from this Drav. source. See BSOAS 12. 383. SRN wrongly connects this with pādaṭṭu cobweb. kaḍali sea. cf. Ka. kaḍal, Ta. kaṭal, Ma. kaṭal, etc. [\langle P_{SDr} *kaṭ-a]. pāḍu is from P_{Dr} *pāṭ-.

కడల్ల ఇశరయ kaḍaldala iśaraya *masc.nom.sg.* (A53.3:740). వ్యక్తినామం. kaḍaldala prob. the family name. iśar_aya is from Skt. iśvara + āryaḥ borrowed with partial assimilation.

కడకుదురు kaḍākuduru *p. n. nom. sg.* (B15.-:554). స్థలనామం. A village identified as the Mdn. kaḍava-kuduru. -kuduru p.n.suf. cf. Ka. kuduru, Ta. kutir, etc.

కడాన్ kaḍān *adv.* (A118.2:10th). చగ్గఱ. At, near, with, in the possession of. Prob. wrong for kaḍān loc.sg. of kaḍa n. place, quarter, direction, side, den, neighbourhood, etc. which itself occurs as a post-positional suf. denoting ablative sense. cf. Ka. kaḍe, Tu. kade, Ta. kaṭai, Ma. kaṭa, Pj. kaḍa, etc. [\langle P_{Dr} *kaṭ-a]. See s. v. aṃggaḍi. See also DED 929 for more details.

కడు kaḍu *adj./adv.* (A81.7:848., A144.20:1075-76). చాలా, కానా. Much, great(ly), exceeding(ly). cf. Te. kaḍiḍi, kaḍimi, Ka. Tu. kaḍu, Ta. kaṭu, Ma. kaṭu, Mlt. qarṣque, Kur. kharḥkhā, etc. [\langle P_{Dr} *kaṭu]. See DED 852 and TPS (1946), p.20 for more details and IA borrowings.

కడయరాజు kaḍeyarāju *n.pr.masc.nom.sg.* (A86.2:850). వ్యక్తినామం. కణంి kaṇaṃgi *intr.ppt.* (A110.26:971). పూని, ప్రయత్నించి. Having endeavoured, strived, attempted. ppt. of kaḍāgu. cf. Te. kaḍāka, Ka. kaḍagu, kaḍangu, kaḍu, Ta. kaṭaṇ, kaṭu, Ma. kaṭaṇ, etc. [\langle P_{Dr} *kaṭa-]. See DED 932 for more details.

కణమయారు *kaṇamayāru masc.nom.hon.pl.* (A24.3:699-700). వ్యక్తి
నామం. -ama in *kaṇama* a personal name suf. common to
both genders. -yāru prob. < *avar occurs as an honorific
appellation.

కణి *kani tr.ppt.* (A78.4:820-25). చూసి. Having seen. An earlier
form of *kani ppt.* of *kanu* to see, etc. cf. Te. *kan(n)u*, *kānu*
(B), *kāncu*, etc., Ka. *kaṇ*, *kāṇ*, Tu, *kaṇṇu*, Ta. *kaṇ*, *kāṇ*,
Ma. *kaṇ*, *kaṇṇu*, etc. [PDr **kaṇ*-/**kāṇ*-]. See DED 973
and 1209 for etyma for sb. and vb. cognates.

కంట్రు వంక్యరాజు *kaṇṭru vaṅkyarāju masc.nom.sg.* (A161.4-5:
1088-89). వ్యక్తి నామం. -ya in *vaṅkya* is a var. of -aya, etc.

కణ్ఠియ *kaṇṭhiya neut. nom. sg.* (87.8;10:892-922). కంచె.
A carcenet or circlet of solid gold or silver, worn as an
ornament round the neck. A var. of *kaṇṭiya/kaṇṭe*. [< Pkt.
kaṇṭhiā < Skt. *kaṇṭhikā*].

కణ్ఠియం *kaṇṭhiyaṃ neut.acc.sg.* (A87.10:892-922). కంచెను. An
ornament. v. s. v. *kaṇṭhiya*.

కణ్ఠా *kaṇṭa neut.genobl.sg.* (A68.5:8th). మాంసభాగం. Of the
flesh. cf. Te. *kaṇṭaramu(lu)* muscles., Ka.Ko. *kaṇṭa*, etc.
[< SDr **kaṇṭa*].

కణ్ఠాసామి *kaṇṭasāmi masc.nom.sg.* (B26.36-37:668). వ్యక్తి నామం.
kaṇṭa an earlier form of Te. *gaṇṭa*. cf. ka. *gaṇṭa*, Ta. *kan-*
dan, etc. [< PDr **kaṇ*-]. *sāmi* < Skt. *svāmin* master, lord.
The editor of the text treats the word as a place-name
and identifies it with Mdn. *kaṇṭapāḍu*.

కణ్ఠుకుర్ *kaṇṭukur p.n.nom.sg.* (A81.8:848). స్థలనామం. Generally
identified as the Mdn. town *Kandukur* in Nellore dt.
Traditional scholars hyper-sanskritise it as *Skandapuri*. But
kaṇṭu- (or Mdn. *kandu-*) may be from **kaṇṭu* small. cf.
Te. *kandu*, etc. -kur p.n.suf.

కణ్ఠుకూర *kaṇṭukūra p.n.acc.sg.* (B11.23:466). స్థలనామం. v. s. v.
kaṇṭukur.

కణ్ఠుగ్గి *kaṇṭug adj.* (C6.3:8th., A67.6:8th). ఖండ్రిక. A candy.
Occurs bound in the phrase *irugaṇṭug-āḍla-paṭṭu* land
that takes two candies of *Paspalum scrobiculatum* [< IA.
kaṇṭi].

కణ్డేరు *kaṇḍēru p.n.nom.sg.* (B42.23:892-922). స్థలనామం. Wrong for *kaṇḍēru* or *gaṇḍēru*.

కణ్డేరు *kaṇḍēru p.n.nom.sg.* (B38.14-15:799-834., B45.43:918-25). స్థలనామం. Identified as Mdn. *gaṇḍēru*, a var. of ins. forms *gaṇḍēru* and *kandēru*. *kaṇḍ-* and *kand-* may be traceable to PSDr **kaṇ-* small, etc. *-ēru* p.n.suf. v. s. v. *kaṇḍukur* and *ēru*.

కత్తి *katti masc.nom.sg.* (A11.7:625-50., B25.19;27;28;59:668-69). ఖడ్గం. Sword. cf. Ta. Ka. *katti* [*? < Skt. kartri*]. May be an early IA loan in SDr.

కడపినను *kadapinanu tr.caus.concess.* (A112.14;14:972). కడిలించినా, కుదిలించినా. Even if shaken, removed, or displaced. cf. Te. *kadalu*, *krālu*, Ka. *kadalu*, *kadaḍu*, *kadar*, Tu. *kadaluni*, Ma. *kadartu*, etc. and also Ka. *kaḷal*, Ta. *kaḷal*, Mā. *kaḷaluka*, Go. *kasēng-*, etc. [*< PDr *ka-*/**kac-*: PSDr **ka-*/**ka-*]. See TVB 239 and 346 and also DED 999 for more details.

కడమకొప్పు *kadamakōpu p.n.* (B47.32:925). స్థలనామం. cf. Ta. Ma. *kōppu*, Ka. *kōpu* order, arrangement, etc. [*< SDr *kūp-*]. See DED 1809 for related sets of words.

కడలదేవని *kadaladēvani masc.gen-obl.sg.* (A116.2:10th). వ్యక్తినామం. *dēvani* gen.sg. of *dēva* (from Skt.).

కడసి *kadasi tr.intr.ppt.* (A101.3:9th/10th). ఎదుర్కొని. Having confronted. ppt. of *kadiyu* to reach, approach, oppose, etc. cf. Te. *kadumu*, *kaduru*, etc., Ka. *kade kaduku*, *kadupu*, *kadale*, Tu. *kadiya*, Ta. *kati*, *katuvu*, Kuwi(F) *kanj-* (*kac-*), Klm. (SR) *gaddiy-*, etc. [*< PSDr and PCDr *kat-*: *< PDr *ka-*/**kac-*]. See DED1009 and TVB 240, 242 and 243 for more details.

కడువంపచేడు *kaduvampacēḍu p.n.nom.sg.* (B63.36:990). స్థలనామం. *-cēḍu* a common p.n. suf.

కడెయరాజ్ *kadeyarāj masc.nom.sg.* (B42.43:892-922) వ్యక్తినామం. prob. var. of *kaḍeyarāju*.

కథయల్లండు *kadhayalyaṇḍu masc.nom.sg.* (A8.14-15:625-50).. వ్యక్తినామం.

-కన్ -kan *adv.suf.* (A14.11:693-69., A136.6:1065). కాగా. A var. of -kā(n), etc. This suf. carries adverbial meaning when added to the infinitive base of a verb and is generally of the phonetic shape -gā(n). It is connected with the def.vb. kā to become, generally considered a var. of agu to become. cf.Kur. kā-nā (imp.), kalā (past. ker-), Brah. kā. (pres. and imp.for hin-), Kui. -ka-. [\langle PDr *kā-]. This can be treated as a separate verb different from agu (as Jule Bloch did, see GSDL, pp.61-62) since an original intervocalic *-k- invariably becomes -g- in Te. and this does not fall in line with the general feature. DED 292, however, treats it as a var. of agu to be, become [\langle PDr.*ay-].

కనకరవిచరువిర కల్పావనీరుహకుసుమమ్ kanakaracitarucira kalpāvanīruhakusumam *neut.nom.sg.* (A136.7-8:1065). కల్పవృక్షాని కన్ను చక్కటి బంగారపువ్వు. The flower of (the replica of) a tree of Indra's paradise which is beautifully made up of gold. కని kani *tr.ppt.* (A99.27:998-994). చూసి. Having seen. Later form of kaṇi.

కనికపొం kanikapom *adj.* (A104.55.925-50). బంగారపు. Golden, made up of gold. Prob. wrong for kanakapom [\langle Skr. kanaka-].

కనిన kanina *tr.p.adj.* (A136.5:1065). ప్రసవించిన. Given birth to, delivered. p.adj. of kanu to bring forth, young of human beings. cf.Brah. khan, PoyaGa. karr-, Kur. khañj-, etc. and also Te. kandu infant, Ka. kandu, Ta. kanru, Ma. kannu, karru. [\langle PDr *kan-t- [\langle *kan-t-]. See TVB 248 and DED 1187 for more details.

కనియయి kaniyayi *masc.nom.sg.* (A167.5:1092). వ్యక్తిసామం. -yi con.clitic. -iya var. of -aya, etc. kaniy- var of kaniya* before vowels, a simplified form of kanniya/kannaya. cf. Te. kannayya Ta. kaṇṇaṇ [\langle NIA kanhaiyā [\langle Pkt. kaṇho [\langle Skt. kṛṣṇah].

కనియయుం kaniyayum *masc.nom.sg.* (A155.15:1084). వ్యక్తిసామం. -yum con.suf. v. s. v. kaniyayi.

కనుమ kanuina *neut.nom.sg.* (B43.65:892-922). కొండలమధ్య సన్నటి చావి. A narrow pass between hills, a defile, a gap, an open-

- ing. Bh. Krishnamurti connects it with an obsolete vb. gaṇṭu *tr. to wound out, n. a wound, a notch, cut. See TVB 362. cf. Te. gaṇḍi(ka), gaṇṭu, Ka. kaṇame, kaṇḍi, gaṇḍi, Tu. kaṇḍi, gaṇḍi, Ma. kaṇṭi, Klm.(SR) gaṇḍ-, Brah. kaṇḍ-, etc. [< PDr *kaṇ-t-]. See DED 976 also.
- కన్ఠేఱు kanthēra *p.n.* (B21.13:633-63.) స్థలనామం. Occurs as the name of a district. Identified as kaṇḍēru/gaṇḍēru. The form is a partial- sanskritisation of the Telugu place_name.
- కన్ఠ kanda *masc.nom.sg.* (B25.10;20;54:668-69). వ్యక్తినామం. Name of Kumārasvāmi, the commander of gods and son of Siva. cf. Ta. kaṇṭaṇ [< Pkt. kanda, khanda < Skt. skandah].
- కంఠ kamdda *masc.nom.sg.* (A177.28:1097). వ్యక్తినామం. An ortho. var. of kanda.
- కన్ఠేఱు kandēru *p.n.nom.sg.* (B26.29:669). స్థలనామం. A var. of kaṇḍēru and gaṇḍēru.
- కన్ను kanna *masc.nom.sg.* (A117.38:1097). వ్యక్తినామం. Prob. < Pkt. kaṇṇo < Skt. karnaḥ a warrior-philanthropist in the epic Mahābhārata. It has a doublet ganna in the material.
- కన్నమ kannama *fem.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తినామం. -ama var. of -amma personal name suf. common to both sexes. v. s. v. kanna.
- కన్నరా kannarā *masc.nom.sg.* (A88.6:897). వ్యక్తినామం. A King of the Rāṣṭrakūṭa dynasty. -arā prob.hon. appellation borrowed from Kannaḍa. The word has a doublet 'gannara' within the material.
- కన్పల్ kanpaṭ *p.n.* (B26.39:669). స్థలనామం. Identified as Mdn. kanupaṭṭu. -paṭ var. of -paṭṭu, etc.
- కన్మియయు kanmiyayu *masc.nom.sg.* (A149.11:1081). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. -iya personal name suf.
- కన్యకమ kanyakama *fem.gen-obl.sg.* (A176.5:1095). కన్యకాపర మేశ్వరి, వైశ్యుల ఇలవేల్పు. -ak- and -ama fem. name affixes. The name of a goddess, worshipped mainly by the merchant community [< Skt. kanyakā-].

- కన్నకను kannyaṅanu *fem.acc.pl.* (A25.49:7th). కన్నెపిల్లలను.
Wrong for kanyaṅanu virgins, maiden [*<*Skt. kanyā].
- కప్ప kappa *masc.nom.sg.* (B25.19;20;21:669-69). కప్పకీసామం.
Frog. cf.Ka. kappe, Tu. kappē, Kod. kappe. Koṇḍa ka-
poki, etc. [PDr *kap-V].
- కప్పదంబు kappadaṁḃu *neut.nom.sg.* (A12.8:625-50). కట్టుగుడ్డ.
A garment, cloth. cf.Ka. kappada, Ta. kappatam [*<*Pkt.
kappada *<*Skt. karpaṭah].
- కప్పద కేసెయన్న kabḃada kēsiyanna *masc.nom.sg.* (A112.9:972).
కప్పకీసామం. kabḃada family name, cf kabḃa book, etc. cf.
Te. kabbamu, Ta. kāppiyam [*<*Pkt. kabbamu *<*Skt. kāv-
yam]. -anna *masc. name suf.*
- కమ్మరాళ్ kamburāṅ *adj.* (B8.15:395-410). స్థలనామ విశేషణం.
Occurs as an attribute of a ceruv tank.
- కంభ- kambha- *neut.gen-obl.sg.* (A130.101:1060., A131.57;70:
1060., A177.39:1097). స్తంభానిః చెందిన. A pillar, post, column.
Occurs bound in the cpd. kambha-stiti what is engraved
on the pillar. A var. of kambhamu (inscr.) and kambamu
(literary). cf.Ka. kambam, Ta. kampa [*<*Pkt. khambhc
*<*Vedic Skt. skambha-/class. stambha-].
- కంభము kambhamu *neut.nom.sg.* (A177.37:1097). స్తంభం. v. s.
kambha-
- కమ్మ kamma *p.n.* (B27.25:673., A137.3:1063). స్థలనామం. Or
as the name of a territory comprising the Mdn. Gr
Krishna, and (parts of) Nalgonda districts. For a de
discussion on the ety. etc., see V. Prabhakara
"Telugu Merḡḡ gulu" and "śāsanaviśēṣamulu". Tra
scholars generally derive it from Skt. karma-,
possibly connected with Te. Kamma(na), etc.
- కమ్మరి kammari *masc.nom.sg.* (A12.21:625-50). కమ్మరి
A blacksmith, ironsmith. cf.Te. kammariṅḃu, Ka.
Ta. kammāḃa [*<*Pkt. kammāra- *<*Skt. karmak
- కమ్మలనాణ్డు kammulanāṅḃu *p.n.nom.sg.* (A131
స్థలనామం. -nāṅḃu region.
- కయమ్మ kayambu *neut.nom.sg.* (A91.4:9th/1'
Battle, war. prob. wrong for kayyambu.

కయిలల kayilala *neut.acc.pl.* (A170.10:1093, A171.11:1093).
అవుల. A var. of kavilala. v. s. v. kavila.

కయ్యంబు kayyambu *neut.nom.sg.* (A93.7.8:9th/10th). యుద్ధం.
A fight, dispute, quarrel, contest, combat, battle. SR
considers it a n.w. SRN derives it from Pkt. kayya < Skt.
kārya- work, etc. prob. connected with PDr. *kay/*key-
(v. s. v. cētam).

కయ్యమ్మన kayyambuna *neut.loc.sg.* (A75.9:820-25). యుద్ధంలో.
In the battle, etc. v. s. v. kayyambu.

కయ్యంబున kayyambuna *neut. loc. sg.* (A67.4-5:8th., A76.7:
820-25., A77.8-9:820-25., A78.8:820-25., A94.5:9th/10th).
యుద్ధంలో. In the battle, etc. An ortho. var. of kayyambu-
na. v. s. v. kayyambu.

కరణమ్ కరాణం karāṇam *adj.* (A131.49:51:1060). గ్రామాధికారి. A village
accountant, scribe, a village officer. cf. Ka. karṇam [< Skt.
karāṇaḥ accountant].

కరణంబు karāṇambu *masc.nom.sg.* (A62.8:8th). గ్రామాధికారి.
A village officer or accountant. v. s. v. karāṇam.

కరనంబున karāṇambuna *neut.loc/instr.sg.* (A97.5:9th/10th). స్థల
నామం (?). A. p. n. (?)

కరనమ్మన karāṇammuna *neut.instr/loc.sg.* (A86.5:850). స్థల
నామం (?). A var. of karāṇambuna.

కరవాలభైరవ మణ్డపము karavālabhai rava maṇḍapamu *neut.nom.*
sg. (A162.10-11:1089). కరవాల భైరవాలయంలోని మంటపం. The
open hall with tall pillars in the temple of the deity call-
ed karavāla bhairava.

కరాయుతుణ్డు karāyutunḍu *masc.nom.sg.* (A106.20:925-50). చేతులే
అయుధమైనవాడు. One whose hands are weapons. kar(a) < Skt.
kara-.

కరికాలాన్వయ karikālānvaya *adj.* (A108.3-4:925-50). కరికాల
వంశానికి చెందిన Prob. wrong for karikālānvaya.

కరికాలాన్వయ karikālānvaya *adj.* (A104.7:925-50., A105.3:925-
50., A107.4:925-50., A130.47-48:1060., A131.17:1060). కరికాల
వంశానికి చెందిన. Belonging to the family of a cōla king who is
called karikāla black-legged. kari black. See DED 1073 and

1175 for the etymology of the word [\langle PSDr *kar-]. For kāl(u) leg, cf. Ta. Ma. Ka. kāl, Klm. Ga. (Oll.). Go. kāl, etc. [\langle PDr *kāl-].

కరియ kariya *adj.* (A110.19:971). కర్ణి. Black. Occurs as an attribute or family name. cf. Te. kaṛi, kaṛṛi, kāru, etc., Ta. Ma. Ka. Ko. kār, Tu. kārṁ, kāri, Klm. kāri, Go. (L) kāriyal. Kuwi (F) karia, etc. [\langle PDr *kār-]. -r- forms are wrong on comparative evidence. See DED 1175 for more details.

కర్తిరాజు karttirāju *masc.gen.-obl.sg.* (A140.6:1073). కర్ణి. నామం.

కరియకణ్ణి kariyakaṇṇi *adj.* (A112.11:972). కర్ణి కర్ణి (?). Black-eyed (?). kariya black and kaṇṇi *obl.sg.* of kannu eye. Occurs as a family name.

కలువ kaṛuṭa *neut.loc.sg.* (C11.12:1060., A164.17:1090-91., A170.9-10:1093., A171.10:1093., A177.4F:1097.). ఒడ్డున. On the bank(s) of. The word is not recorded in Te. dictionaries. -ta is *obl. case suf.* Prob. connected with this are, Te. kara (kaṭṭa) and garusu boundary. cf. Ta. kara, Ta. Ma. kara, Ka. Tu. kare, Brah. karrak, etc. [\langle PDr *kar-a]. See BSOAS 11 187 for IA borrowings and re-borrowings. See also DED 1087 for more details.

కర్ణి kaṛṛa *neut.gen.-obl.sg.* (A155.11:1084). కర్ణి, కలప. Relating to wood, timber, etc. A var. of kaṛa. cf. Pj. (S) karra quill of porcupine, tooth of a comb. See DED 1189 also.

కర్ణిరాజు kaṛṛōra *p.n.nom.sg.* (B41.47:844-88). కర్ణి నామం.

కల kal. *def.vb.hab.adj.* (A177.42:1097). ఉన్న. Existing. A var. of kala¹ before vowels. Used from the 11th century in the periphrastic construction of future verb as a futuritive *suf.* cf. Te. kalugu, kaluvu, kalimi, etc., Ta. kala, kali, Klm. kal- Kuwi (S) kalg-, etc. [\langle PDr *kal-]. See DED 1093 more details.

కల¹ kala¹ *def.vb.hab.adj.* (A14.11:633-63., A89.16:898-934., A118.29,32:991., A144.22:1075-76., A155.13:1084., A185.8:1098). ఉన్న. Existing, etc. v. s. v. kal-

- కల² *fut.suf.* (A124.5:1088., A125.10:1049., A127.10:1055., A128.23:1058., A135.9:1064., A137.5;8-9:1068., A140.10:1073., A143.12:1074., A145.15;17:1076., A149.10;12;13:1081., A152.6:1082., A155.7;14;17:1084., A157.7:1084., A159.14;16:1087., A163.15:1089., A166.14:1092., A167.9:1092., A169.6:1092., A170.11:1093., A172.9:1094., A173.14:1094., A174.13:1094., A175.9:1095., A177.30;38;42:1097., A178.10;15:1098., A181.13:1098., 182.11:1091., A182.11:1098., A183.14:1098., A184.10:1098., A185.9:1098., A186.7:1099., A187.12:1100). భవిష్యత్ప్రత్యయం. A var. of -gala. v.s.v. kal-.
- కలణ్డనాయకు *kalaṇḍanāyaku masc.dat.sg.* (A110.12:971). వ్యక్తీనామం. -āyaku prob. wrong for -ayyaku.
- కలణ్డు *kalaṇḍu def.vb.masc.3rd.sg.* (A113.31:991). ఉన్నాడు. A var. of kalāḍu he exists. v. s. v. kal-.
- కలద్ *kalad def.vb.neut.3rd. sg.* (A87.33:892-922). ఉంది. A var. of kalāḍu (before vowels) and kalayadi the (thing) exists, or the woman exists. v.s.v. kal-.
- కలపన *kalapana masc.nom.sg.* (A153.5-6:1082). వ్యక్తీనామం. -ap- and -ana personal name suffixes.
- కలయది *kalayadi def.vb.neut.3rd.sg.* (A177.30:1097). ఉన్నది. A var. of kalad(i). v.s.v. kal-.
- కలర్ *kalar def.vb.3rd.pl.* (A87.71-72:892-922). ఉన్నారు. The persons exist. A var. of kalaru before vowels. v.s.v. kal-.
- కలవిసారదుళ్ *kalavisāraduṅḍ masc.nom.sg.* (A86.3:850). కళల్లో నేర్పరి. Wrong for kaḷāvisāraduṅḍ one who is proficient in the various arts. [\leftarrow Skt. kalāvisāradah].
- కలశబ్ *kalaśab neut.nom.sg.* (A89.41:898-934). చెంబు, పాత్ర. Prob. wrong for kalaśāmb var. of kalaśāmu the copper pot placed above the temple tower [\leftarrow Skt. kalaśa-].
- కలస నివ్వఁహనంబు *kalasanirvvanambu neut.nom.sg.* (A86.10-11:850). కలశపూజ నెరవేర్చటం. kalasa- prob. wrong for kalaśā- a water-pot (lit.). nirvvanambu prob. wrong for nirvvanambu accomplishment. The cpd. means the effecting of the construction of a temple-tower or a ceremony called kalaśapūjā. [\leftarrow Skt. kalaśanirvahaṇa-].

- కలిగె త్రివేత్ర kalige triṅētra *masc.nom.sg.* (A95.1:9th/10th). వ్యక్తి నామం. kalige prob. family name. triṅētra < Skt. trinētraḥ three eyed, Siva. -ṅ- in the form is prob. on the analogy of trinayanah.
- కలిదిండి kalidiṅḍi *p.n.nom.sg.* (B67.102:1022-66). స్థలనామం. A var. of kaludiṅḍi. The name of a village in Kaikalur tq., Krishna dt. -iṅḍi p.n. suf.
- కలిముడి kalimudi *adj.* (A103:600-25., A16.4:641). కొండకు రాజులకు విశేషణం. Occurs as an attribute of certain kings.
- కలియుగ కణ్ణురాజు kaliyuga kannaṛājū *masc.nom.sg.* (A121.6-7:1018). వ్యక్తి నామం. kanna is < Skt. karnāḥ the warrior philanthropist of the epic Mahābhārata.
- కలివదె kalivade *adj.* (A77.1-2:820-25., A94.1-2:9th/10th). జమున్డు అనే వాడికి విశేషణం. Occurs as an attribute of a certain jamunṛu.
- కలుచుంబఱ్ఱు kalucumbarṛu *p.n.nom.sg.* (B54.61:945-70). స్థలనామం. -barṛu var. of -parṛu p.n.suf. -um- con. particle.
- కలుచువుబఱితి kalucuvubariti *p.n.gen-obl.sg.* (B54.73:945-70). స్థలనామం. -uvu- con. particle. v.s.v. kalucumbarṛu.
- కలుచెఱువులు kaluceruṅṅulu *p.n.nom.pl.* (B45.56:918-25). స్థలనామం. -eruṅṅulu tanks, p.n.suf.
- కలుదిండి kaludiṅḍi *p.n.nom.sg.* (B67.107:1022-66). స్థలనామం. v.s.v. kalidiṅḍi.
- కల్గెన్ kelgen *intr.p.fin.* (A131.9:1060). అయింది, ఉంది, మొ. That became, existed, etc. v.s.v. kal-.
- కల్పివేల kalcivēla *p.n.?* (A16.5.6:641). స్థలనామం(?). C. Narayana Rao considers it a p.n. See ABC 2.1808.
- కల్పట్టనలు kalpaṭṭanabu *neut.nom.sg.* (C5.27:764-99). స్థలనామం. kal- stone. See s. v. kallu. See also s.v. paṭṭanambu.
- కల్లు kallu *neut.nom.sg.* (A104.23:32:925-50). రాయి. Stone, rock. A var. of kal(u). cf. Ta.Ma.Ka. kal, Ka.Tu. kallu, Pj. kel, Brah. khal, etc. [\langle PDr *kal- \rangle]. See DED 1091 for more details.
- కల్లెగండ్ల kallēgaṅḍa *neut.gen-obl.sg.* (A79.11:820-25). ఒక ఇంటి పేరు. Occurs as a family name.

- కల్వకురి kalvakuri *neut.gen-obl.sg.* (B59.60:945-46). స్థలనామం. kalva var. of kaluva. cf Te. kaluvaḍamu, Ka. kaluve. SRN derives Te. kaluva water-lily from Skt. kaṅṅravam id. But the probability is from Skt. kalhāra_/kahlāra_ a reddish fragrant water-lily, rather than from kaṅṅravam. -kuri obl. sg. of kur(u) p.n.suf.
- కల్వతోర్లు kalvatorru *p.n.nom.sg.* (B57:44:945-70). స్థలనామం. kalva water-lily, var. of kaluva. See s.v. kalvakuri. -torru var. of -toru, -toṛe, etc. p.n.suf.
- కల్వసండా kalvasaṇḍa *p.n.nom.sg.* (B67.109:1022.66). స్థలనామం, kalva water-lily. -saṇḍa p.n.suf. (found in Kannaḍa as in alasaṇḍa, etc.).
- కళ kala *def.vb.hab.adj.* (A63.6:8th). ఉన్న. Wrong for kala¹ v.s.v. kal-.
- కళర్ kaḷar *des.vb.masc.3rd.pl.* (A19.13:675., A80.20:847). ఉన్నారు. The persons exist. Wrong for kalar(u). v.s.v. kal-.
- కళాకణ్డుగుమ్ kalākandugum *neut.nom.sg.* (A16.9-10:641). ఒక రకం పన్నో, పన్నునుంచి రాయిశీయో. A variety of tax or tax em-emption?
- కళార్ kaḷār *def.vb.masc.3rd.pl.* (A58.26-27:8th). ఉన్నారు. Wrong for kalar. v.s.v. kal-.
- కల్గిన kaḷgina *intr.p.adj.* (A30.25:347). ఉన్న. Wrong for kaḷgina. v.s.v. kal-.
- కవ kava *adj.* (A121.12;25-26:1018). జంట జత. A pair (of). couple (of). cf. Te. kavalu, kavvamu, Ta. kavār, kavaṭu, kavam, kavvam, kappu, Ma. kava, kavaṭi, kavār, Ka. kaval, kavaḍu, etc. [\leftarrow PDr *kav-]. See DED 1113 for more details.
- కవిల kavila *n.pr.* (B25.23:668-69). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a bōya a village officer, but is generally used to mean a cow of a brown or tawny colour, and sometimes the female elephant of the South-East quarter. A var. of kayila. cf. Ka. kavilā [\leftarrow Pkt. kavilam \leftarrow Skt. kapilam/°lā].
- కవిలం kavilaṃ *neut.acc.sg.* (A131.73:1030). కవిల అవును. A var. of kayila(la). v.s.v. kavila.

- కవిలయున్ kavilayun *neut.nom.sg.* (A66.9-4:8th). కపిల ఆవున్ను.
-yun con. clitic. v.s.v. kavila.
- కవిలల kavilala *neut.acc.pl.* (A107.17:925-50., A180.104:1060.,
A181.58:1060., A164.17:1090-91., A177.45-46:1097). కపిలరంగు
ఆవులను. A var. of kayilala. v. s. v. kavila.
- కవిలలను kavilalanu *neut.acc.pl.* (A116.6:10th). కపిల ఆవులను.
A var. of kavilala. v. s. v. kavila.
- కవిలలా kavilalā *neut.acc.pl.* (A14.18.633-63). కపిల ఆవులను. Prob.
wrong for kavilala. v. s. v. kavila.
- కవిలశను kavilaṣanu *neut.acc.pl.* (A55.9:745-801). కపిల ఆవులను.
A var. of kavilalanu/kayilala. v. s. v. kavila.
- కవిలశాను kavilaṣānu *neut.acc.pl.* (A52.22-23:739). కపిల ఆవులను.
A var. of kavilalanu. v.s.v. kavila
- కవిలాళు kavilāḷu *neut.nom.pl.* (A25.46-47:7th). కపిల ఆవులు.
A var. of kavilaḷu. v. s. v. kavila.
- క(వు)ఱాడి ka(vu)rūḍi *p.n.nom.sg.* (A121.14:1018). స్థలనామం.
కషనయ్య kaṣanayya *masc.nom.sg.* (A148.10:1079). వ్యక్తీనామం.
-ayya personal name suf.
- కసుందల kasumdala *p.n.nom.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం. -dala
p.n.suf. as in yenmaṁdala.
- కఅపత్తియున్ kalapartiyun *p.n.genobl.sg.* (B64.91:1011). స్థల
నామం. -yun con. particle.
- కా -kā *adv.suf.* (A180.32:1060., A181.11:48:1060., A185.7:
1064., A187.6:1068., A149.10:1081., A150.7:7:1081., A152.6:
11:1082., A155.7:1084., A164.18:1090-91., A167.5:1092.,
A172.6:1094., A175.5:1094., A177.43:1097., A178.14:1098.,
A179.7:1098., A180.6:1098., A185.6:1098). కాగా. v. s. v. kan.
- కాక kāk *def.vb.neg.adj.* (A89.10:898-934). అవక. A var. of
kāka not being (so), etc. v. s. v. -kan.
- కాక kāka *def.vb.neg.adj.* (A89.10:898-934). అవక. A var. of kāk.
v. s. v. -kan.
- కాకణ్డివాడ kākāṇḍivāḍa *p.n.nom.sg.* (B85.16:732). స్థలనామం.
kākāṇḍi earlier form of Mdn. kākāni. -vāḍa p.n.suf.

- కాగ *kāga adv.* (A89.42:898-934). అవగా. Because of becoming, etc. -ga allom. of -ka(n) added to the zero inf. base of the def. vb. *kā-*. v. s. v. -kan.
- కాంగ *kāṅga adv.* (A152.7:1082). అవగా. A var. of *kāga*. v. s. v. -kan.
- కాచి *kāci tr.ppt.* (13.6:625-50., A145.12:1076). కాపాడి. Having protected. ppt. *kācu* to save, protect, etc. cf. *kāpu* n. por-tectio, *kāvali* guarding over (property). cf. Ka. *kā*, *kāy*, *kāpu*. Tu. *kāpuni*, Ta. *kā*, *kāppu*, Ma. *kā*, *kāppu*, etc. [\langle PD **kā-*]. See DED 1209 for more details.
- కాచిన *kācina tr.p.adj.* (A18.10:650). కాపాడిన. Those who pro- tected. v. s. v. *kāci*.
- కాఞ్చున్ *kāñcun tr.hab.fin.* (A115.5:10th). చూస్తుంది. See s. v. *kañi*.
- కాటబోల *kāṭa bōla masc.gen.pl.* (A167.7:1092). వ్యక్తినామం. *kāṭa* n.pr. *bōla* gen.pl. of *bōya* village officer.
- కాటమ *kāṭama masc.nom.sg.* (A141.4-5:1073., A186.4:1099). వ్యక్తినామం. -ama personal name suf.
- కాటయ *kāṭaya masc.nom.sg.* (A168.9:1092). వ్యక్తినామం. A var. of *kāṭa*. *kāṭi*, *kāṭiya*, etc.
- కాటియ *kāṭiya masc.nom.sg.* (A147.7-8:1078., A155.15:1084., A178.10.1098., A189.9:1098). వ్యక్తినామం. A var. of *kāṭaya*. -iya var. of -aya, etc.
- కాటియయ *kāṭiyaya masc.nom.sg.* (A127.8:1055). వ్యక్తినామం. -ya emph.clitic. v. s. v. *kāṭaya*.
- కాటియయ *kāṭiyayu masc.nom.sg.* (A125.8-9:1064., A140.9: 1073). వ్యక్తినామం. -yu con. particle. v. s. v. *kāṭaya*.
- కాటిశమ్మ *kāṭi śamma masc.nom.sg.* (B20.12:692-69). వ్యక్తినామం. *kāṭi* var. of *kāṭa*, *kāṭaya*, etc. *śamma* personal name suf.
- కాడమ్మ *kāḍamma fem.nom.sg.* (A76.5-6:820-25). వ్యక్తినామం. *kāḍ-* var. of *kāḍu* forest, groove. cf. Ka. *kāḍu*, etc., Ta. *kāṭu*, Ma. *kāṭu*, etc. [\langle PSDr **kāṭ-*]. -amma personal name suf.
- కాడెయ *kāḍeya masc.nom.sg.* (A86.6-7:850). వ్యక్తినామం. -ya var. of -aya, etc. v. s. v. *kāḍamma*.
- కాండ్రురు *kāṅḍrūru p.n.nom.sg.* (B57.54:945-70). స్థలనామం. *kāṅḍr(a)* bulrush and *ūru* village.

- కాడ్ *kād def.vb.neg.fin.* (A130.95:1060., A131.55:1060). అవదు.
A var. of *kādu* not so, etc. before vowels. v. s. v. *-kan*.
- కాన్ *kān adv.* (A131.42:1060., A155.8-9:1084., A161.10:1088-89., A170.7;8:1093., A171.9:1093). కాగా. v. s. v. *-kan*.
- కాన *kāna adv.* (A87.30:892-922., A89.36:898-934). కాబట్టి. Be-
cause, therefore. v. s. v. *-kan*.
- కాని *kāni adv.* (A87.35-36:892-922). అవని. Not because of.
v. s. v. *-kan*.
- కాను *kānu adv.* (A2.3-4,9:575-600., A11.5;10-11:625-50., A12.
15:625-50., A16.10:641., A22.5:680., A23.6:682., A24.4:
699-700., A49.18-19:725., A112.5:972., A113.14;16:991.,
A129.9:1058). కావటానికి. So as to become, etc. v. s. v. *-kan*.
- కానున్ *kānun adv.* (A89.38:898-934., A112.4:972). అవటానికి.
A var. of *kānū*. v. s. v. *-kan*.
- కానూ *kānū adv* (A140.9:1073). అవటానికి. A var. of *kānu(n)*.
v. s. v. *-kan*.
- కాన్కి *kānki neut.nom.sg.* (A164.15:1090-91). బహుమానం. A pre-
sent, gift offered by an inferior to a superior. A var. of
kān(u)ka, *kānika*, and *kānke* recorded in Te. dictionaries.
cf. Ka. *kāṇ(i)ke*, Ta. *kāṇikkai*, etc. [$>$ PDr **kāṇ-/*kān-*].
See DED 1209 for more details.
- కాన్కి *kānci tr.ppl.* (A82.9:848-49). చూసి. Having seen. v.s.v.
kāni.
- కాంతల్ *kāntal neut.nom.pl.* (A136.11:1065). స్త్రీలు. Women.
- కాన్తురు *kānturu tr.hab.fin.3rd.pl.* (A121.20:1080) చూస్తారు. They
see. v. s. v. *kāni*.
- కాప్ *kāp masc.neut.nom.sg.* (A148.14:1079). రక్షకుడు. Guard,
vigilance, or watch. A var. of *kāpu* (before vowels). *kām-*,
pul(u), etc. [$<$ PDr **kā-*]. v. s. v. *kāci*.
- కాపిబోళ *kāpi bōḷa masc.gen.obl-pl.* (A51.2:725-75). వ్యక్తినామం.
bōḷa gen.pl. of *bōya*.
- కాపుల్ *kāpul masc.nom.hon.pl.* (A87.68:892-922). రక్షకులు.
pl. of *kāpu* guard, attendant, a cultivator, farmer, husband-
man, etc. A var. of *kāpu* (class.). v. s. v. *kāci*.
- కామ్ *kām tr.imp.2nd sg.* (A24.5:699-700). (నీవు)కా, అవు. You be-
come. A var. of *kammu* (class.) and a replacive for *agumu*.
v. s. v. *-kan*.

కామణు *kāmaṇḍu masc.nom.sg.* (C10.8:1056). వ్యక్తీనామం. Cupid (lit.). A var. of the classical form *kāmuṇḍu* [$<$ Skt. *kāmah*].

కామనయ్య *kāmanayya masc.nom.sg.* (A178.6:1098). వ్యక్తీనామం. -an- and -ayya masc. name suff. v. s. v. *kāmaṇḍu*.

కామయ *kāmaya masc.nom.sg.* (A178.9:1094). వ్యక్తీనామం. -aya masc. name suf. v. s. v. *kāmaṇḍu*.

కామారజు *kāmāraju masc.nom.sg.* (A121.5:1018). వ్యక్తీనామం. Wrong for *kāmarāju*. v. s. v. *kāmaṇḍu*.

కామియ *kāmiya masc.nom.sg.* (A178.8:1098., A182.7-8:1098). వ్యక్తీనామం. A var. of *kāmaya*.

కాంపులకు *kāmpulaku masc.dat.pl.* (A112.4:972). రక్షకులకు. To the husband-men. v. s. v. *kāci*.

కాంపులున్ *kāmpulun masc.nom.pl.* (B54.74:945-70). రక్షకులున్నా. And the husband-men. -un con. clitic. v. s. v. *kāci*.

కాంపుళు *kāmpuḷu masc.nom.pl.* (A65.7:8th). రక్షకులు. A var. of *kāpul*. v. s. v. *kāci*.

కారణ్ణేడు *kāraṅcēḍu neut.nom.sg.* (B41.63-64;75:844-88). స్థలనామం. A village of the same in Guntur dt. *kāraṅ-* var. of *kāremi*. -cēḍu common p.n.suf.

కారంచేడు *kāraṅcēḍu. p.n.nom.sg.* (B59.55:945-70). స్థలనామం. An ortho. var. of *kāraṅcēḍu*.

కారమిచేడు *kāramicēḍu. p.n.nom.sg.* (B41.45;58:844-88). స్థలనామం. A var. of *kāraṅcēḍu*.

కారహైదు *kārahaidu p.n.nom.sg.* (B97.96;97;98:794-842). స్థలనామం.

కారెమి *kāremi adj.* (B43.65:892-922). ఘాతైవ. Occurs as an attribute of a kanuma hill-pass. A var. of *kāram(i)* in *kāraṅcēḍu*. p.n. connected with *kāramu* salt earth, caustic, etc. P. Cinnaya Sūri derives it from Pkt. *kārō* $<$ Skt. *kaṭuḥ* (See BV, Sañjñā, Rule 19). B. Sitaramacharyulu derives it from Skt. *kaśārah* (See PV, Sañjñā, Rule 10). cf. Te. *kāru*, *g(h)āṭu*, etc., Ta. *kār(am)*, *kārppu*, Ma. *kāram*, Ka. *kāra*, etc. [$?$ $<$ PDr **kāl-*: **kār-*]. See DED 1227 for more details.

- కాత్తిక *kārttika adj.* (A21.8:678). (చాంద్రమానంలో) ఎనిమిదో నెల, కాత్తికమాసం. Relating to the eighth lunar month [*<*Skt. *kārtika*- *<* *kṛttikā*].
- కాత్తికమాసంబున *kārttikamāsambuna neut.loc.sg.* (A130.97-99:1060., A131.13:1060). (చాంద్రమానంలోని) ఎనిమిదో నెలలో. In the eighth lunar month.
- కాత్తికేయుణ్ణం *kārttikēyuṇḍuṃ masc.nom.sg.* (A86.3:850). కుమారస్వామిన్నీ. -uṃ con.clitic. *kārttikēyuṇḍ* the deity of war, son of śiva [*<*Skt. *kārtikēyah*].
- కాత్తికేయునకు *kārttikēyunaku masc.dat.sg.* (A89.29:998-994). కుమారస్వామికి. v. s. v. *kārttikēyuṇḍuṃ*.
- కాత్తియ *kārttiya neut.gen-obl.sg.* (A11.8:625-50). కారై. The third of the lunar mansions, the pleiades. An earlier form of *kārte*. not recorded in Telugu lexicons [*<*Skt. *kārtikā*, the *vṛddhi* form of *kṛttikā*].
- కాలకాలాంతరం *kālakālāntaram adv.* (A131.55:1060). శాశ్వతంగా. Until the end of times, everlastingly [*<*Skt. *kālakālāntaram*].
- కాలకాలాంతరముం *kālakālāntaramuṃ adv.* (A130.92-94:1060). శాశ్వతంగా. -uṃ con. clitic. s. v. *kālakālāntaram*.
- కాలపనాయకు *kālapa nāyaku masc.gen-obl.sg.* (A129.6:1059). వ్యక్తినామం. Of the chief called *kālapa*. -apa personal suf.
- కాలముం *kālamuṃ neut.acc.sg.* (A177.42:1097). సమయం. Time. A var. of *kālamb(unu)*. [*<*Skt. *kāla*-].
- కాలంబు *kālambu neut.nom.sg.* (A25.13-14:7th., A59.20:7th). సమయం. v. s. v. *kālamuṃ*.
- కాలంబును *kālambunu neut.nom.sg.* (A144.28:1075-76). సమయమున్ను. -unu con.clitic. v. s. v. *kālamuṃ*.
- కాలసంఖ్యలు *kālasamkhyalu neut.nom.pl.* (A161.11-12:1086-89). సంవత్సర సంఖ్యలు. The numbers of the time (lit.), the year in Era. [*<*Skt. *kālasamkhyā*-].
- కాల్చి *kālci tr./caus.ppt.* (A119.26:1006). కలలజెట్టి. Having caused to burn, or having burnt.ppt. of *kāl(u)cu* to set fire to, etc. cf. Te. *kālu*, *kā^agu*, *kā^acu*, *kāyu*, *kā^aka*, etc., Ka. *kāy* (*kād-*), *kāsu*, *kāyisu*, Tu. *kāyuni*, Ta. *kāy*, *kāyccu*, *kāyttu*, Ma. *kāccuka*, *kāy^aka*, etc. [*<*PDr *k*kāy-*: **kā^aṛk-*/*-kk-*]. See DED 1259 for more details.

- కాల్పటితి *kālpāriti p.n.gen-obl.sg.* (A116.5:10th). స్థలనామం.
- కాల్వకొండ్ల *kālvakoṇḍa p.n.nom.sg.* (19.9:632). స్థలనామం. *kālva* a var. of *kālava/kāluva* canal, drain, sewer. cf. Te. *kāru* to ooze, etc., Ka. *kāl(ive)*, etc., Tu. *kālive*, Ta. *kāl(vāy)*, Ma. *kālca*, etc. [\langle PDr **kāl-*]. See DED 1239 for more details and IA borrowings. *-koṇḍa* hill, p.n.suf.
- కావన్ *kāvan tr.inf.* (A87.73-74:892-922). కాపాడటానికి. To protect. v. s. v. *kāci*.
- కావిచ్చి *kāviñci tr.caus.ppt.* (A24.4:699-700). చేసి. Having caused to become. *-iñci* caus.suf. *kā-* def.vb. to become. v. s. v. *-kan*.
- కావిచ్చె *kāviñce tr.caus.p.fin.* (A81.8:848). చేశాడు. Caused to become. *-iñc* causative suf. v. s. v. *-kan*.
- కావలల *kāvilala neut.acc.pl.* (A121.21: 1018). కవలలవల. Prob. wrong for *kavilala*. v. s. v. *kavila*.
- కావూరు *kāvūru p.n.nom.sg.* (B62.64:973-98). స్థలనామం.
- కాశ్యపగోత్ర *kāśyapagōtra adj.* (A104.6:925-50., A131.16-17: 1060). కాశ్యపగోత్రంవాడు. One who belongs to the clan of *kaśyapa* [\langle Skt. *kāśyapagōtrah*].
- కాశ్యపగోత్రునికి *kāśyapagōtriniki masc.dat.sg.* (A49.11-12:725). కాశ్యపగోత్రంవాడికి. To him who belongs to the clan of *kaśyapa*. *gōtriniki* wrong for *gōtruniki*.
- కాశ్యపగోత్రును *kāśyapagōtrunru masc.nom.sg.* (A49.6-7:725). కాశ్యపగోత్రంవాడు. He who belongs to the clan of *kaśyapa*.
- కాశ్యపగోత్ర *kāśyapa gōtra adj.* (A130.43-47:1060). కాశ్యపగోత్రానికి చెందిన. *gōtra* wrong for *gōtra*. v. s. v. *kāśyapagōtra*.
- కాశ్యపగోత్ర *kāśyapagōtra adj.* (A105.3:925-50., A107.3-4:925-50). కాశ్యపగోత్రానికిచెందిన. *kāśyapa* prob. wrong for *kāśyapa gōtra*.
- కాశ్యపగోత్ర *kāśyappa gōtra adj.* (A108.8:925-50). కాశ్యపగోత్రానికిచెందిన. *-appa* prob. due to contamination with the personal name suffix *-ap(p)a* of *-pa* in *kāśyapa*. v. s. v. *kāśyappa-gōtra*.
- కిమిడియ *kimidiya p.n.nom.sg.* (A144.17:1075-76). స్థలనామం. *-ya* con. particle. May be connected with *kimudu* small.

కిరనపురము kiranapuramu *neut.nom.sg.* (A88.8:897). స్థలనామం.
Prob. wrong for kiranapuramu the city of radiance [*<*Skt. kiranapura-].

కిలరమున kilaramuna *neut.loc.sg.* (A135.7:1064., A137.6:1068., A140.8:1073., A152.7:1082., A155.14:1084., A167.6:1092., A175.6:1095). గొడ్లసావడిలో. In the cattle-shed. loc.sg. of kilaramu var. of kilāru, kīlāramu, kilāramu, and kilaramu. cf. Te. kīlāri a herdsman, shephered. SR treats it a n.w. SRN derives Te. kīlaramu and Ka. kīlāra from. Skt. kīlālah a beast, an animal, etc. but at the same time notes that Te. kilāramu as a n. w. Some scholars derive the word from Skt. kṣīrārāma- milching shed. Skt. kṣīra milk develops into khīra- in Ap. (See G. V. Tagare, HGA, p. 375). Also, Ap. khirāla- means “kṣīravat”, that which possesses milk (Ibid.). It may be that the Te. forms underwent metathesis while borrowed.

కిలారమున kīlāramana *neut.loc.sg.* (A127.7:1055). గొడ్లసావడిలో.
Wrong for kilāramuna.

కీర్తి = kīrtti *neut.nom.sg.* (A104.49:925_50). ప్రఖ్యాతి, పేరు. Reputation, fame [*<*Skt. kīrti].

కుక్కనూర్ kukkanūr *p.n.nom.sg.* (B31.17:633_63). స్థలనామం.

కుజవియయు kujaviyayu *masc.?nom.sg.* (A110.18:971). వ్యక్తినామం.
-yu con. clitic. -iya personal name suf., var. of -aya, etc.

కుంచ్చు kuṃcca *neut.nom.sg.* (A155.8:9:1084). ప్రాంతానికోరకంగా ఉండే ధాన్యం కొలత. A measure of grain determined variously in various places, as four muntalu, four seers, four measures, or four aḍḍalu. A var. of kunca(mu), cf. Ta. kuñcam a vessel, four measures.

కుంచ్చమునన్ kuṃccamunan *neut.instr.sg.* (A155.8:1084). కుంచ్చమునన్. With the measure.

కుంచాలు kuṃcālu *neut.nom.pl.* (A124.5:1038). కుంచలు. pl. of kuṃcca.

కుట్టన kuṭṭuna *neut.loc.sg.* (B59.59:62:945-70). గుట్టమీద. M. Somasekhara Sarma treats it as a var. of Te. guṭṭa heap, elevated ground, etc. See RPS. p. 60 ff. Prob. connected with -kuṛru (B64.93:1011), naḍukuri (B26.38:669), etc. A

var. of kuṭru, kuṭru, etc. [prob. <pre-Te. *kuṭ-v]. kuṭṭu-
prob. means 'a place*, an elevated ground*'. See DED
1402 also.

కుట్రు kuṭra *neut.nom.sg.* (B66.82;83-84;84-85:1022). గుట్ట. Place.
-a emph. suf. v. s. v. kuṭṭuna.

కుట్రున kuṭruna *neut.loc.sg.* (B66.86:1022). గుట్టలో. v. s. v.
kuṭṭuna.

కుట్టు kuṭṭu *neut.nom.sg.* (B64.92:1011). గుట్ట. A var. of kuṭṭu,
-kuṭru, etc. v. s. v. kuṭṭuna.

కుట్టున kuṭṭuna *neut.loc.sg.* (B66.88;90:1011). గుట్టలో. v. s. v.
kuṭruna and kuṭṭuna.

కుడవ kuḍava *tr.inf.* (A155.16:1084). అనుభవించటానికి. In order to
eat; drink; enjoy or experience. inf. of kuḍucu.

కుడవం kuḍavaṃ *tr.inf.* (A155.7:1084). అనుభవించటానికి. A var.
of kuḍava. v. s. v. kuḍucu.

కుడావాద kuḍāvāda *p.n.nom.sg.* (B13.8:5th) స్థలనామం. Identifi-
fied as Mdn. guḍivāda in Krishna dt. kuḍā- may be wrong
for kuḍi* an earlier form of guḍi temple, etc. [<PDR
*kuḷ-]. But -ḷ- < -ḍ- in Te. is known to have been very
much later than the 5th cent. -vāda p.n. suf., a street, a
a row of houses. SRN derives it from Skt. vāṭah. cf. Ka.
vāḍe, etc. also.

కుడిపిన kuḍipina *tr.: caus.p.adj.* (A13.6:625-50). అనుభవించ జేసిన.
Caused to enjoy, experience, etc. v.s v. kuḍucu

కుడుచు kuḍucu *tr. hab. adj.* (A16.10:641). అనుభవించు. Enjoying,
experiencing, etc. hab.adj. of kuḍucu to eat, drink, enjoy,
suffer, experience, etc., cf. Te. kuḍiti, ka. kuḍi, Tu. kuḍe-
yuni, Ma. kuṭikka, etc. [>PSDr *kuṭ-]. See DED 1979
for more details.

కుడ్డిపి kuḍḍipi *tr. caus. ppt.* (A115.5:10th). అనుభవించజేసి. Wrong
for kuḍipi having caused to enjoy, etc. v.s.v. kuḍucu.

కుంట్లు kuṅṭa *neut.nom.sg.* (B59.62:945-70). గుంట, చెరువు, గొయ్యి, మొ.
A pond, a tank, a pit, etc. A var. of guṅṭa, etc. T. Burrow
groups a host of other Te. words under this etymon. see
BSOAS 11.187-199. cf. Ka. kuṅṭe, kuḷi, guḷi, kuṅḍa, Ta.
kuḷi, kuṭuvai, kuṭṭai, kuṅṭam, kuṅam, Ma. kuḷa, kuṭam,

kunṭu, Kui krāu, krūpa, krōḍu, grōḍa, etc. [\langle PDR *kuṭ- : \rangle PSDr *kuṇ-]. See DED 1389 and BSOAS (opt. cit.) for more details and IA borrowings.

కుంఠి *kunḍi masc.noms.sg.* (B25.13;23; 26; 44;45:668-69). ముని. Ascetic. [\langle Skt. kuṇḍin].

కుంఠికాళ్లు *kunḍikāḷlu masc.nom.hon.pl.* (A2.3:575-600). శాస్త్ర భిక్షుకులు. Reverend monks, an epithet of Buddhists in particular. May be a loantranslation of Skt. phrase kuṇḍi-pādāḥ [Kuṇḍin an ascetic. -pādāḥ hon. appellation as in ācārya-pādāḥ]. -kāḷlu then is pl. of kālu leg. See s.v. karikālān-vaya.

కుంఠికాళ్ళు *kunḍikāḷḷu masc.gen.obl.hon.pl.* (A2.11-12:575-600). శాస్త్ర భిక్షుకుల. v.s.v. kuṇḍikāḷlu.

కుంఠూరు *kunḍūru p.n.nom.sg.* (B14.17:554): స్థలనామం. Identified as Mdn. koṇḍūru in Sattenapalli tq., Guntur dt. kuṇḍ(a) may be an earlier form of koṇḍa hill. cf. Ta. kunram, etc.

కుంఠూరు *kunḍuru p.n.nom.sg.* (B41.69.844-88). స్థలనామం. Prob. wrong for kuṇḍūru.

కుంఠూరు *kunḍuru p.n.nom.sg.* (B41.74:844-88). స్థలనామం. v.s.v. kunduru.

కుత్మూర్ *kutmūr p.n.nom.sg.* (B25.44:668-69). స్థలనామం.

కుదుర్ *kudūr p.n.nom.sg.* (B22.6;23:234). స్థలనామం. Identified as Mdn. Gūḍūr. Prob. a wrong reading for kuḍūr* kuḍ(i) circular and -ūr village. v.s.v. guḍi and ūru.

కున్తు *kuntur fem.nom.sg.* (A35.2:7th). కూతురు. An older form of kūṭuru, etc. daughter. cf. Te. kūna, kūsu, Ka. kūsu, Ta. kuñcu, Ma. kuñci, kuñni, etc. [\langle PSDr *kuñ-/*kū-: *-c/ *-t alternation is noted in the non-radical part of the word]. See DED 1371 and 1554 for more details. The final -r is always a trill in the inscr. dialect as against the flap in the literary one.

కుంతులు *kunturu fem.nom.sg.* (A127.6:1055). కూతురు. An ortho. var. of kuntur(u).

కున్తు *kuntul fem.nom.pl.* (A47.4:709-46). కూతుళ్లు. v.s.v. kuntur.

- కుందమ *kumḍama fem.genobl.sg.* (A54.3:742-98). వ్యక్తినామం. -ama personal name suf. *kumḍ-var.* of *kumḍa(mu)* jasmine. [*<Skt, kunda-*].
- కుండు కౌమాాయి *kumḍu kāmāyi masc./fem.gen.sg.* (A40.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. *kumḍu* prob. family name. *-āyi* prob. var. of *tāyi* mother, etc., a personal name suf. *kām-var.* of *kāma* [*<Skt. kāmah*].
- కుపమ *kupama fem.nom.sg.* (A127.6:1055). వ్యక్తినామం. *kup-* wrong for *kupp(a)* heap, etc. cf. Ka. *kuppu*, *kuppe*, *Kui kupa*, *Kuwi kūpa*, *Kur. Khoppnā*, *Mlt. qope*, *Ta. kuppam*, *kuppal*, *Ma. kuppa*, etc. See DED 1440 for more details. For IA borrowings. See BSOAS 11.134-135, *kuppa <PDR *kup-V*].
- కుప్ప *kuppa masc.nom.sg.* (A166.14-15:1092). వ్యక్తినామం. v.s.v. *kupama*.
- కుప్పన *kuppana masc.nom.sg.* (B58.61:945-70). వ్యక్తినామం. v.s.v: *kupama*.
- కుమార శర్మా *kumāra śarmmāriki masc.dat.hon.pl.* (A24.5: 699-700). వ్యక్తినామం. *-ār* hon. appellation. [*<Skt. kumāra śarman*].
- కుమారుణ్డు *kumāruṇḍu masc.nom.sg.* (A62.9:8th). కొడుకు. *Son.* [*<Skt. kumārah*].
- కుములూర *kumulūra p.n.loc?sg.* (B16.11:615-33). స్థలనామం.
- కుముళు *kumuḷu p.n.adj.* (A94.5:9th/10th). స్థలనామం. Occurs as the name of a battle field.
- కుమ్మత్ కుళ్ళ *kummaṭ kuṅṭha neut.nom.sg.* (A107.13:925-50). కుమ్మరి గుంట. prob. wrong for *kummari kuṅṭa* pot-maker's pit. For *kummari*, cf. Ka. *kumbara kumbāra*. [*<Pkt. kum-bhāro, kumbhāro <Skt. kumbhakārah*]. See s.v. *kuṅṭa*.
- కుమ్మనూరు *kummunūru p.n.nom.sg.* (B26.37:669). స్థలనామం.
- కురియిద *kuriyida p.n.nom.sg.* (B27.29:673). స్థలనామం. Identified by A. S. Tyagaraju as *Mdn. kuricēḍu* in *Nellore dt.* (on the *Guntur-Guntakal rail.road*. See JAHRS 23.124-144). The phonetic explanation he offers is untenable.
- కురుపూర్ *kurupūr p.n.neut.nom.sg.* (B11.21:466). స్థలనామం. *kurup(a)* a var. of *kuruba*, *kuruma* a caste of shepherds

who weave blankets. cf. Ka. koravanji, koṛava, koṛama, etc., Tu. koraju, kurube, etc. Ta. kuṛam, kuṛavi, etc., Ma. kuravan, etc., All these forms are ultimately connected with *kuruṛ hill. -r- in the ins. form is prob. due to want of symbol for the trill in the Pkt. syllabary.

-కుటితి -kuṛiti *neut.gen-obl.sg.* (A14.10:633-63). స్థలనామ ప్రత్యయం. Of or relating to the place. gen.sg. of kuru var. of kuṛṛu/kuṭṭu. v. s. v. kuṭṭuna.

కుఱువ¹ kuṛuva¹ *neut.nom.sg.* (B45.57;57:918-25). గుట్ట, మె. Hill. A var. (?) or kuruva (SR)a foot-path on a hill (SRN) an elevated ground. cf. Ka. kuṛuva hill, etc. [\langle PDr *kuruṛ-]. The word is prob. a loan from Ka. where the loss of an original pre-consonantal nasal is common. See s. v. koṇḍa and koravi, for more details.

కుఱువ² kuṛuva² *masc.nom.sg.* (A113.12:991). వ్యక్తినామం. Hill, the name of a man just as Koṇḍa(yya). v. s. v. kuṛuva

కుఱువది kuṛuvadi *p.n.nom.sg.* (A34.1:7th). స్థలనామం.

కుఱువు kuṛuvu *adj.* (A113.17:991). ఎత్తయిన. Elevated, uppish.

Occurs in the phr. 'kuṛuvu ḍomka' an elevated or high foot-path. See s. v. kuṛuva¹. It may also be connected with Te. kuṛu, kuṛuca small, short, etc.

కుఱుమ్మ kuṛamma *fem.nom.sg.* (A61.12-13:8th). వ్యక్తినామం. kuṛṛ(a) young and -amma lady. v. s. v. kuṛṛav and amma.

కుఱువ్ kuṛra *masc.2nd.sg.* (A80.28:847). చిన్నవాడివి. Thou art an young fellow. -vu 2nd sg.suf. of a pronominalized noun kuṛṛ(a) child, lad, boy. cf. Pj. kuṛra, Go. kurra, Go. kurra, Nk. khore, etc. and also Ta. Ka. kuṛu, short, etc. [\langle PDr *kuṛ-V]. See DED 1537 for more details.

కుఱు kuṛru *adj.* (A76.4:820-25). చిన్న. Small. Occurs bound in the p. n. kuṛru maḍuv.

కుఱు మఱువ్ kuṛru maḍuv *p.n.* (A76.4-5:820-25). స్థలనామం. See s. v. kuṛru and maḍuv.

కులిచిన kulicina *tr.p.adj.* (A58.19:8th). కొలిచిన. Measured. Wrong for kolicina? v. s. v. kolaci.

కులొప్పించిన kulopiñcina *tr.caus.p.adj.* (A58.21:8th). కొలిపించిన. Caused to measure. v. s. v. kolaci.

కులోత్తుంగ చోడ kulōttumgga cōḍa *n.pr.* (A155.2-8;5:1084., A160.3-4:1087., A164.5-6;10:1080-91., A187.6:1100.). వ్యక్తి నామం. The name of a Cālukya-cōḷa monarch. cōḍa <cō-la.

కుళ్ళమ్మక్కో kuḷḷammaṅ *masc. nom. sg.* (A98.6:9th/10th). వ్యక్తి నామం. kuḷḷi(setṭiyu). -āmm- var. of. amma personal suffix common to both genders. -aṅ var. of gender-number marker -an in nominative case for masc. words in closed syllable (and when followed by c- or j-).

కుళ్ళి సెట్టియు kuḷḷi setṭiyu *masc.nom.sg.* (A177.24-25:1097). వ్యక్తి నామం. -yu con. particle. setṭi merchant [

కుసమవ kusamava *fem.nom.sg.* (A141.5:1078). వ్యక్తి నామం. prob. wrong for kusumava. kusum(a) flower [

కుసుమాయుధు kusumāyudhu *masc.gen-obl.sg.* (A87.16:892-922). వ్యక్తి నామం. Of kusumāyudha- (Cupid, lit.) a feuditory of Eastern Cālukya Kings [

కుసుమాయుధుణ్ణు kusumāyudhuṅṅu *masc.nom.sg.* (A871.6:892-922). వ్యక్తి నామం. Cupid (lit.). v. s. v. kusumāyudhu.

కుకి పఱ్ఱు kūkiparṛu *p.n.nom.sg.* (B42.28:892-922). స్థల నామం. kūki is not recorded in Te.dictionaries. It mean mushroom as in Pj. -parṛu p.n.suf. v. s. v. paṭṭu.

కుచపోచికి kūca pōriki *masc.dat. sg.* (A56.12:750). వ్యక్తి నామం. kūca n.pr. pōri the name of a dynasty, as in pōri rāju-lu....etc. This appellation occurs in fem. names also, as in vasanti pōri mahādēvula.

కుచ పోఱియారి kūca pōriyāri *masc.gen-obl,hon.pl.* (A56.8-9:750). వ్యక్తి నామం. -yāri hon. appellation. v. s. v. kūca pōri.

కుటమున kūṭamuna *neut.loc.sg.* (C11.16:1080). పభల. In the assembly. loc.sg. of kūṭamu. v. s. v. kūḍam.

కుడం kūḍam *adv.* (A160.8:1087). సహ, కలిపి. With, together with, along with, also, etc. inf. of kūḍu intr. to assemble. meet, join, etc. cf. Te. kūṭami, kūrcu tr.caus., kūrpū, kūṭuva, etc., Ka. kūḍu, kūḍa, Tu. kūḍuni, kūṭa, Ta. kūṭu,

- Ma. *kūtuka*, etc. [\langle PDr **kūṭṭ-*]. See DED 1562. and TPS (1945), p.94 for more details and IA borrowings.
- కూడకనియ్యూరు *kūḍakuniyyūru p.n.nom.sg.* (B65.104:1022). స్థలనామం.
- కూతు *kūtu fem.nom.sg.* (A177.36:1097). కూతురు. A var. of *kuntur*, etc.
- కూతులు *kūturū fem.nom.sg.* (A151.5:1081). కూతురు. A var. of *kuntur*.
- కూంతు *kūmtu fem.obl.sg.* (A136.11:1085). కూతురి. v. s. v. *kuntur*.
- కూస్తులు *kūnturu fem.nom.sg.* (A131.9:1081). కూతురు. v. s. v. *kuntur*.
- కూంతులు *kūmturu fem.nom.sg.* (A142.5-6:1074., A155.4:1084). కూతురు. An ortho. var. of *kūntūru*.
- కూంత్తులు *kūmtturu fem.nom.sg.* (A152.4:1082., A169.3-4:1092., A170.6:1098). కూతురు. Daughter. An ortho. var. of *kūnturu*. v. s. v. *kuntur*.
- కూస్తులున్ *kūntulun fem.nom.pl.* (A177.41:1097). కూతుళ్లనూ. v. s. v. *kuntur*.
- కూవియ *kūviya masc.nom.sg.* (A60.9:8th). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. *kūv-* prob. var. of *kūva*, *kuvva* heap. May be a re-borrowing from Pkt. *kūva* heap. See BSOAS 11. 134-135.
- కృష్ణపక్షం *kr̥ṣṇapakṣam neut.nom.sg.* (121.9:1018). చీకటి రాత్రులు. The dark half of the lunar month, the other name for *kr̥ṣṇapakṣamu* [\langle Skt. *kr̥ṣṇapakṣa-*].
- కృష్ణపక్షమున *kr̥ṣṇapakṣamuna neut.loc.sg.* (A137.4:1068.). చీకటి రాత్రుల్లో. In or during the period from full moon to new moon. v. s. v. *kr̥ṣṇapakṣam*.
- కెండుకూర *keṇḍukūra p.n.acc.sg.* (B11.19:466). స్థలనామం. A var. of *kaṇḍukūra*. v. s. v. *kaṇḍukur*.
- కెత్తిచొయ్యయ *ketticoyyayu n.pr.* (A110.13-14:971). వ్యక్తినామం. -yu con. particle.
- కెస్సరజున్ *kessarajun masc.acc.sg.* (A66.1-2:8th). వ్యక్తినామం. -rajun wrong for *rājun*.

కేచిన *kēcina tr.p.adj.* (C2.I:709). చేసిన. That done, performed.

Pro.wrong for *kēsina* an earlier form of *cēsina*. p.adj. of **kēyu* > *cēyu*. v. s. v. *cēya*.

కేతన *kētana masc.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తినామం. -ana masc. name suf.

కేతాచారి *kētācāri masc.nom.sg.* (A180.91:1060). వ్యక్తినామం. -ācāri [*<*Skt. *ācārin*] masc. name suf. v. s. v. *kētana*,

కేతియ *kētiya masc.nom.sg.* (A159.11-12:1087). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf. v. s. v. *kētana*.

కేసరియ *kēsariyu masc.nom.sg.* (A110.20-971). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. *kēsari* lion [*<*Skt. *kēsarin*].

కేసి *kēsi tr.ppt.* (A24.5:699-700). చేసి. Having done. An older form of *cēsi*. v. s. v. *cēya*.

కేసివ *kēsiva tr.p.adj.* (A84.1-2:7th). చేసిన. Wrong for *kēsina* that done, performed. v. s. v. *cēya*.

కేసిరి *kēsiri tr.p.fin.3rd.pl.* (A80.2:7th). చేశారు. They did. An older form of *cēsiri*. v. s. v. *cēya*.

కొచ్చియ *kocciya masc.nom.sg.* (A7.4:300-25). వ్యక్తినామం. -iya var of -aya, etc.

కొట్టంబు *kottambu neut.nom.sg.* (A79.7:820-25). పల్లె, గుడిసె, ఇల్లు, మొ. Hamlet, hut, house, etc. A var. of Mdn.Te. *koṭṭām*, etc. cf. Te. *koṭṭu*, *koṭār*, *koṭṭaruvu*, etc., Ka. *koṭṭage*, Tu. *koṭṭa*, Ta. *koṭṭil*, *koṭṭakai*, Ma. *koṭṭil*, etc. [*<*PD r **koṭ-*]. See BSOAS 11.137, and TPS(1945), p.95. DED does not list the word, prob. because its authors have revised their opinion and treat it as a l. w. from IA.

కొట్టంబున *kottambuna neut.loc.sg.* (A2.10:575-600). పల్లెలో(ని). In the hamlet, village. v. s. v. *kottambu*.

కొట్టలి కుణ్ణాకువాన్లు *kottali kuṇṇaḍ āḷuvāṅru masc.nom.sg.* (A50.90-92:725). వ్యక్తినామం. *kottali* prob. family name-cum- place-name. -āḷi prob. p.n.suf., older form of -ali in *pudali* p.n., ? *āḷuvāṅru* prob. back-formation from Ta. *āḷvār*.

కొట్టించిన *kottimcina tr.caus.p.adj.* (A87.53-54:892-922). తొవ్విం చిన. That which was caused to dig. Occurs in the place of

of kroppimcina which usage is now obsolete. v. s. v. koṭṭe.
కొట్టిరి koṭṭiri *tr.p.fin.3rd.pl.* (A24.8:899-700). చెక్కేరు. They
 engraved. v. s. v. koṭṭe.

కొట్టూరు koṭṭūru *p.n.nom.sg.* (B5.19:330-75). స్థలనామం. koṭṭ- a
 var. of koṭṭu shop and ūru village. The word means shopp-
 ing town. v. s. v. koṭṭāmbul and ūru.

కొట్టె koṭṭe *tr.p.fin.* (A50.33:725). చెక్కేడు. Engraved, beat, etc.
p.fin. of koṭṭu *tr.* to beat, strike, knock, etc., *intr.* to strike,
 as a clock, etc. cf. Te. kuṭṭu, Ka. kuṭṭu, kuḍu, Tu. kuṭṭu-
 ni, Ta. koṭṭu, kuṭṭu, Ma. koṭṭu, kuṭṭu, etc. [\langle PDr *koṭ- \rangle].
 See BSOAS 11.134:139; TPS (1945), p.43, DED 1717, etc.
 for more details and IA borrowings.

కొడికిం koḍikiṃ *p.n.nom.sg.* (B14.17:554). స్థలనామం. Wrongly
 deciphered for koḍimki, a var. of koṇeki.

కొడుక్ koḍuk *masc.nom.sg.* (A87.17:892-922). పుత్రుడు. Son. A
 var. of koḍuku before vowels.

కొడుకు koḍuku *masc.nom.sg.* (C2.IA:709., A53 4:6:740., A63.4:
 8th., A67.4:8th., A70.2:8th., A85.8:23:850., A86.7:850., A87.
 25:892-922., A94.3:9th/10th., A98.6:9th/10th., A101.2:9th/
 10th., A104.17:925-50., A106.14:925-50., A116.2:10th., A125.
 16-17:1043., A133.2:1061., A137.3:1068., A138.3:1069., A143.
 8:1074., A159.11:1087., A161.3:5:1088-89. A165.8:1091.,
 A166.15:1092., A168.3:1092., A172.5-6:1094., A175.7:1095.,
 A181.6-7:1098., A182.7:1098., A183.9:1098., A184.6:1098).
 Son. cf. Te. kōḍalu, kodama, kōḍe, etc., Ka. koḍa, koṇasu,
 Ta. kuḷa, kuḷavi, Ma. koḷunnu, Kui kōru, etc. [\langle PDr
 *kuḷ-/*koḷ- \rangle]. See BSOAS 11.135, 12.353 and DED 1787 for
 more details and IA borrowings.

కొడుకున koḍukuna *masc.loc.sg.* (A106.6:925-50). కొడుకులో. In the
 son. v. s. v. koḍuku.

కొడుకులు koḍukulu *masc.nom.pl.* (A177.34:1097). పుత్రులు. Sons.
 v. s. v. koḍuku,

కొడుకుల్ koḍukul *masc.nom.pl.* (A49.5-6:725). పుత్రులు. An older
 form of koḍukulu. v. s. v. koḍuku.

కొడుక్కు koḍku *masc.nom.sg.* (A149.5:1081., A177.36:1097). కొడుకు.
 A var. of koḍuku.

- కొడతల్లి *koḍhatalli p.n.nom.sg.*. (B48.29-30:934-45). స్థలనామం.
 కొణం *koṇaṃ tr.inf.* (A177.30:1097). కొనటానికి. To buy, etc. An
 older form of *konam*. v. s. v. *koni*.
- కొణి *koṇi tr.ppt.* (A80.5-6:8th., A81.6:848) కొని. Having bou-
 ght. An earlier form of *koni*.
- కొణిన *koṇina tr.p.adj.* (A81.6:8th). కొన్న. That bought. A var.
 of *koṇṇa/konna*. v. s. v. *koni*.
- కొణిరి *koṇiri tr.p.fin.3rd.pl.* (A10.2;5:600-25). కొన్నారు. They
 bought. An older form of *koniri*. v. s. v. *koni*.
- కొణెకి *koṇeki p.n.nom.sg.* (B26.21:669). స్థలనామం. Identified as
 Mdn. *koṇiki* in Guntur dt. May be connected with the
 literary form *koṇṅe* an elevated place, a heap. The village
 is built on an elevated ground even as it appears today.
 A later form of *koḍimiki*.
- కొణ్ణమ *koṇṭhama p.n.nom.sg.* (B67.104:1022-66). స్థలనామం.
- కొణ్ణ¹ *koṇḍa¹ neut.nom.sg.* (A11.8:625-50., A54.8;7-8:742-98).
 పర్వతం. గుట్ట. Hill. mountain. A later form of *koṅra* in
tānri koṅra (B8.7:395-410). cf. *Ka. koṇḍa*, *Ta. kunru*, *Ma.*
kunnu, *Pj. kondi*, etc. [\leftarrow PDr **kunr*/**koṅr*-]. See DED
 1548 for more details. Occurs as a personal name also as in
koṇḍa .
- ² *koṇḍa² masc.nom.sg.* (C4.19:709-46., A101.2:9th/10th.,
 A115.3:10th). వ్యక్తి నామం. Hill. A common personal name,
 generally occurring with suf. like *-aya*, *-apa*, *-ama*, etc.
 v. s. v. *koṇḍa¹*.
- కొణ్ణ³ *-koṇḍa³ neut.* (A143.3:1074., A147.3:1073., A173.3:
 1094., A181.3.4:1098., A113.3-4:1088., A184.3:1098., A187.
 6-7:1100). స్థలనామ ప్రత్యయం. Hill. p. n. suf. Occurs as
-goṇḍa in phrases. v. s. v. *koṇḍa¹*.
- కొణ్ణాచార్యుఁ = *koṇḍacāryya masc.nom.sg.* (B42.47:892-922). వ్యక్తి
 నామం. *koṇḍa* hill. *-cāryya* wrong for *ācārya* preceptor,
 masc. name suf. v. s. v. *koṇḍa*.
- కొణ్ణనూరు *p.n.nom.sg.* (B24.18:668). స్థలనామం. prob. wrong for
koṇḍa hill, *nāg(a)* snake and *ūru* village.
- కొణ్ణనూరి *koṇḍanūri p.n.gen-obl.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం.
 Prob. *ūr* named after *koṇḍ- an(a)* n. pr.

కొండప *koṇḍapa masc.nom.sg.* (A54.6.742-98). వ్యక్తీనామం. *-apa* personal name suf. *koṇḍ-* var. of *koṇḍa* before vowels. v. s. v. *koṇḍa*¹.

కొండమణ్ణి *koṇḍamañci p.n.nom.sg.* (B17.17:630). స్థలనామం.

కొండమురువుదు *koṇḍamuruvudu p.n.nom.sg.* (B11.25:466). స్థలనామం. Editor suggests an alternative reading, as *muruvudu*.

కొండయకు *koṇḍayaku masc.dat sg.* (A54.4:742-98.. A113.15:991). వ్యక్తీనామం. *-aya* masc. name suf. v. s. v. *koṇḍa* .

కొండయ్య *koṇḍayya masc.nom.sg.* (A25.28:7th). వ్యక్తీనామం. *-ayya* masc. name suf. v. s. v. *koṇḍa*¹.

కొండవ *koṇḍava fem.nom.sg.* (A132.9-10:1061). వ్యక్తీనామం. *-ava* personal name suffix., var. of *avva* mother, etc. cf. *Koṇḍa* ave, Pj. *avva*, Go. *avval*, Tu. *abbē*, Kc. *avva*, *avve*, Ta. *avvai*, etc. [*<PDr *avvai*]. *Koṇḍ-* var. of *koṇḍa* nil. etc. [*<PDr *kunṛ-*].

కొండవెఱుపూర్ *koṇḍaveṟupūr p.n.nom.sg.* (B16.12:631). స్థలనామం.

కొండీక *koṇḍika adj.* (B67.11:1022-66). చిన్న. Small. Occurs as an attribute of a certain *mumjalūru*. A var. of *koṇḍuka* small.

కొండీయగుంట *koṇḍīya guṁṭa p.n.gen-obl.sg.* (B66.80:1022). స్థలనామం. *-guṁṭa* ditch, pond, p. n. suf. The place is named after *koṇḍīya* n. pr. *-iya* var. of *-aya/-ayya*, etc. v. s. v. *koṇḍa* and *kuṅṭa*.

కొండీవర్మ *koṇḍivarma masc.nom.sg.* (B24.18:663). వ్యక్తీనామం. *-varma* a suf. to the name of *kṣatriyas* [*Skt. varman-*].

కొండక *koṇḍuka adj.* (C7.4:8th., C8.4:8th., A123.15; 17-18:1023). చిన్న. Small. Prob. var. of *koṇḍika*.

కొండకల్ *koṇḍukaḷ masc.nom.pl.* (A80.31:847). కొడుకులు (?). A later form of *koṇṛukaḷ* the meaning and etymology of which is obscure. However. C. Narayana Rao opines that it means 'those who won' (See ABC 2.1315). V. Prabhakara Sastry thinks it means "sons" (See Bh.5.96-110).

కొండకపుండి *koṇḍukapuṁḍi p.n.gen.-obl.sg.* (B43.64:892-922). స్థలనామం. *koṇḍuka* small. a var. of *koṇḍika*. *-puṁḍi* p.n. suf.. var of *pūṁḍi*

- కొండ్లమ్ -koṇḍum *aux.vb.imp.1st.pl.* (A87.34.892-922). -కొం
టాము. v. s. v. konu.
- కొణారి koṇḍūri *p.n.gen.obl.sg.* (C8.2:8th). స్థలనామం. koṇḍ(a)
hill and ūr village. A later form of koṅṛūri. v. s. v. koṇḍa
and ūru.
- కొణ్ణెయ్యు koṇḍeyayu *masc.nom.sg.* (A112.7:972). వ్యక్తీనామం.
-yu con. clitic. -eya var. of -aya, etc. masc. name suf.
v. s. v. koṇḍa .
- కొణ్ణు koṇḍru *tr.hab.fin.3rd.pl.* (A66.5:8th., A89.13-14:898-934).
కొంటారు. They buy. A var. of konduru. v. s. v. koni.
- కొణ్ణు koṇṇa *tr.p.adj.* (A64.2;4:8th). కొన్నటువంటి. Bought. A var.
of koṇina, koṇina, and konna. v. s. v. koni.
- కొణ్ణన్ koṇṇan *tr.concess.* (A98.8:9th/10th). కొన్నట్లయితే. Hav-
ing taken (away). v. s. v. konu.
- కొండ్ల koṁṇḍa *neut.* (A174.3-4:1094). కొండ. Wrong for koṇḍa
hill. Occurs as -goṁṇḍa in a phrase. v. s. v. koṇḍa³
- కొడింకి koḍimki *p.n.nom.sg.* (B27.30:673). స్థలనామం. Wrongly
deciphered for koḍimki, var. of koṇeki.
- కొని koni *tr.ppt.* (A79.7:820-25., A89.11:898-934., A109.8:925-
50., A123.15:1023., A129.8:1058., A134.31:1062., A164.13:
1091-91). కొనుకొని; సహాయకక్రియారూపం. Having bought. A
later form of koṇi ppt. of koṇu < konu etc. (Alloms.
kō(n), kol-, koṇ-, kōl- etc.) to buy, etc., mostly used as
an aux. vb. giving reflexive meaning. cf. Ka. koḷ, koḷḷu, Tu.
koṇuni, Ta. koḷ, koḷḷu (koṇṭ-), Ma. koḷka, Klm. kor- (ko-
tt-), Ko. kor- kos-, Nk. koy- (kor-), Kui koḍa, Kuvī(F)
kōd-, (S) koḍd-, etc. [\langle PSDr *koḷ-/*koṇ- \langle PDr *koḷ- \rangle].
See DED 1788 for more details.
- కొండాళి kondāḷi *p.n.nom.sg.* (B25.45:668-69). స్థలనామం. -dāḷi
var. of tāḷi palmyra. koṇ- may be var. of kroṇ- with loss
of r in the initial consonant cluster, meaning new.
- కొన్ను konna¹ *tr.p.adj.* (A87.70-71:892-922). సహాయకక్రియ.
Occurs as an aux.vb. in the vb.phr. maṇisi konna with
reflexive meaning. p.adj. of konu to take, etc. [\langle PSDr
*koḷ-/*koṇ- \rangle].

- ..కొన్న² -konna² *aux.vb.* (A87.72:892-922). సొంతంగాచేసుకున్న. To do one's self. A var. of koṇṇa/koṇina and konina. v. s. v. koni.
- కొన్నశర్మ = konna śarmma *masc.nom.sg.* (B28.30:674). వ్యక్తీనామం. śarmma *masc.* name appellation.
- కొన్నెకి konneki *p.n.nom.sg.* (B67.103:1022-66). స్థలనామం. The same as the Mdn. kōṇeṅki. kon- may be wrong for kōn- of the king, and -eki *p.n.suf.*
- కొంఠకలు koṅṭhkalu *masc.nom.pl.* (A80.30:847). కొడుకులు(?). A var. of koṅṭhukaḷ/koṅṭhukaḷ.
- కొంఠకళ్ koṅṭhakaḷ *masc.nom.pl.* (A80.26;28;31:847). కొడుకులు(?). An earlier (?) form of koṅṭhukaḷ.
- కొంఠూరి koṅṭūrī *p.n.gen-obl.sg.* (A24.5:699-700). స్థలనామం. An earlier form of koṅṭūrī. v. s. v. koṅṭa and ūru.
- కొమర- komara- *masc.* (A89.7:898-934). కొడుకు; కుమారస్వామి. Son, the son of Lord Siva. Occurs bound in komara-svāmi-ki [\leq Skt: kumārah]. A var. of komāra-.
- ..కొమర -komara *masc.nom.sg.* (A49.4-5:725., A119.28:1006). కొడుకు. Son. v. s. v. komara- .
- కొమరుర komarura *adj.* (A113.20-21:991). చక్కని. The final -ra is not clear. komaru handsome ; n. beauty, grace, etc. SRN connects this word with Skt. kūbarah and Ta. kommai beautiful, pleasant.
- కొమఱి komari *masc.nom.sg.* (A49.9-10:725). వ్యక్తీనామం. v. s. v. komarura.
- కొమార- komāra- *masc.nom.sg.* (A131.52:1060). వ్యక్తీనామం. A var. of komara- [\leq Skt. kumārah].
- కొమియ komiya *masc.nom.sg.* (A131.6:1098). వ్యక్తీనామం. Prob. wrong for kommiya.
- కొమొరపాలు కొంఠయ్య komorapālu koṅṭayya *masc.nom.sg.* (A25.27-8:7th). వ్యక్తీనామం. koṅṭayya son of komorapālu hon.pl. of komorap(a) prob. wrong for komarapa. -ālu hon. appellation. v. s. v. komara , appa, koṅṭa. and ayya.
- కొంబ్బులు kombaru *p.n.nom.sg.* (B21.14:638-63). స్థలనామం. Prob. wrong for kōmbaru king's place. For kō* king, etc., see

- s. v. kōni. -baṛu var. of -paṛ(r)u p.n. suffix. v. s. v. paṭṭu and kōni.
- కొమ్మ -kōmm *aux.vb.imp.2nd.sg.* (A87.92:892-922). తీసుకో. You take, have, receive, etc. v. s. v. konu.
- కొమ్మ kōmma *masc.nom.sg.* (A127.8:1055., A87.7;7:1068., A140.9:1073., A145.13-14:1076., A149.11:1081., A167.6:1092). వ్యక్తీనామం. A common personal name, var. of kommi, kommana, etc. Prob. connected with Te. komma young woman, etc. [\leftarrow PDr *ku-]. See DED 1787 for more details. See koḍuku.
- కొమ్మణ kōmmana *masc.nom.sg.* (B48.25;29:934-45., A112.11:972). వ్యక్తీనామం. -ana masc. name suf. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మణయు kōmmanayu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). వ్యక్తీనామం. -yu con.particle. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మన kōmmana *masc.nom.sg.* (A54.7:742-98). వ్యక్తీనామం. -ana later form of -ana masc. name suf. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మని kōmmani *masc.gen-obl.sg.* (A186.6:1099). వ్యక్తీనామం. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మయ kōmmaya *masc.nom.sg.* (A126.12:1047). వ్యక్తీనామం. -aya masc. name suf. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మి kōmmi *masc.nom.sg.* (A4.5:6th/7th., A142.5:1074). వ్యక్తీనామం. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మియ kōmmiya *masc.nom.sg.* (A133.6:1061., A135.8:1064., A155.15;15:1084., A167.7:1092). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya masc. name suf. v. s. v. kōmma.
- కొమ్మున kōmmuna *neut.loc.sg.* (C13.13:1086). చివర. At one end (of a tank, in the context obtaining), cf Ta. kompu, Ma. kompu, Ka. kombu, kombe, etc. [\leftarrow PDr *kom-p]. See DED 1759 for more details.
- కొరవి koravi *p.n.nom.sg.* (A87.24-25;36:892-922., B42.50:892-922). స్థలనామం. Identified as the village of the same name in Nallagonda dt. korav(a) may be connected with Te. koṛava a hill tribe, etc. See s. v. kurupūra.
- కొరవిక koravik *p.n.dat.sg.* (A87.50:892-922). స్థలనామం. See s. v. koravi.

కొలుకాలు korukālu *masc.nom.hon.pl.* (A58.18:8th). వ్యక్తినామం-
-kālu hon. appellation.

కొలునాలు korunārlu *n.pr.?* (A24.6:699-700). వ్యక్తినామం (?)

కొల్ల korra *masc.nom.sg.* (B53.59:945-46). వ్యక్తినామం.

కొల్లపలు korraparu *p.n.nom.sg.* (B38.23:799-843). స్థలనామం.
A var. of korraparu. korra the cereal yielding a king of
millet, *Panicum italicum*. cf. Ka. korale, korle, Ko. korly,
Ta. kural, Kui kueri, etc. -paru p. n. suf. v. s. v. paṭṭu.

కొల్లపలు korraparru *p.n.nom.sg.* (B37.43:794-842). v. s. v. korra-
paru.

కొల- kola- *adj.* (A104.27:925-50), వంశానికి చెందిన. Relating to a
family, class, caste, etc. [*<*Skt. kula-].

కొలచి kolaci *tr.ppt.* (A54.7:742-98). కొలచి. Having measured.
cf. Te. kola, kolata, koladi. etc., Ka. kuḷa, kuḷaga, Tu.
kuḷage, Ta. kuḷakkam, Ma. kuḷakam, Klm. kul., etc.
[*<*PDr *koḷ-]. See DED 1517 for more details. See s. v.
koni also.

కొలచిన kolacin(a) *tr.p.adj.* (A115.3:10th). కొలచినటువంటి. Mea-
sured, v. s. v. kolaci.

కొలది koladi *neut.nom.sg.* (A82.10:848-49). కొలత, హద్దు. మొ.
Limit, extent, reach, range, measure, etc. A var. of kolādi
(class.) and koddī (Mdn. by assimilation). v. s. v. kolaci.

కొలని kolani *neut.gen-obl.sg.* (B44.29:915-25). చెరువు తాలూకు.
Of the tank, obl. sg. of kolānu (pl. kolākulu) pond, tank,
lake. cf. Ta. kuḷam, Ka. kuḷa, etc. [(P)SDr *kuḷ-a]. See
DED 1518 for more details. SRN derives the word from
Skt. kūlam,

కొలవం koluvam *tr.inf.* (A186.7:1099). కొలవటానికి. To measure.
v. s. v. kolaci.

కొల్పు kolcu *tr.hab.adj.* (A181.6:1098). పూజించే. Worshipping.
v. s. v. kolpunan. kolcu var. of kolucu.

కొల్పునన్ kolpunan *neut.loc.sg.* (A88.6:893). కొలువులో, సేవలో.
In the service or employment of. A var. of kol(u)vu (class.)
employment, assembly, etc. cf. Te. kolucu, kolupu, etc.,
Ta. kolu, Ma kolu, etc. [*<*PDr *koḷ-] See DED 1788 and
s. v. koni for more details

- కొల్లికపిఱు kollikurru *p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. kolli is recorded in Te. dictionaries as meaning "a variety of tree". Several place-names like kollipara have this morpheme in common with this word. For kollu, etc., B and SRN give the meaning 'water tank' but no literary usages are given. cf. Ka. kolli, kolle a bend, corner, gulf, bay, Tu. kolli a bay, Koḍ. kolli small stream with rocky bed, Ma. kolli valley, corner. [\langle PSD \rangle *kolli]. -kurru p. n. suf.
- కొల్లిపుర kollipur *p.n.nom.sg.* (B27.28-29.673). స్థలనామం. Identified as Mdn. kollipara, prob. incorrectly.
- కొనణియ kosaniya *masc.nom.sg.* (A178.7:1098). వ్యక్తీనామం. -iya masc. name suf.
- కొసిన kosina *tr.p.adj.* (A25.33-34:7th). చేసిన. Wrong for kēsina. v. s. v. cēya.
- కొప్పించిన kolpimcina *tr.caus.p.adj.* (A87.53-54:892-922). తవ్వించిన. Caused to dig. A var. of kroppincina (class.). v. s. v. krocce.
- కొకిలి kōkili *masc.nom.sg.* (C2.13:709). వ్యక్తీనామం. A var. of kōkuḷi the name of a king of the Eastern Cālukya dynasty, who ruled for only six months during 709 A.D. Generally called Kokkili(Siddhi).
- కొకుళి kōkuḷi *masc.nom.sg.* (C3.11:709). వ్యక్తీనామం. v. s. v. kōkili.
- కొటన్ kōṭan *neut.loc.sg.* (A16.7:641). నదివాడ్డన, చెరువుగట్టున. On the bank of a stream or pool. v. s. v. kōṭu.
- కొటలు kōṭalu *neut.nom.pl.* (C3.20:709). దుర్గాలు. Forts. cf. Ka. kōṭe, Ta. kōṭṭai, Ma. kōṭṭa, etc. [\langle PSD \rangle *kōṭ-a]. SRN derives the word from Skt. kōṭaḥ (lex.), Pkt. koṭa, koṭṭa. SR considers it a vajṅkṛta word (= a type of tbh.). R. Caldwell (CGDL, p. 570), Upadhyaya (ABORI 12.281), T. Burrow (BSOAS 12.376), and DED 1881 treat it as a Dravidian word borrowed by IA.
- కొటలం kōṭalum *neut.nom.pl.* (A119.25-26:1006). దుర్గాలున్న. -um con. clitic. v. s. v. kōṭalu.
- కొటి kōṭi¹ *num.* (A65.10:9th). మూరు లక్షలు. Ten million, one crore. [\langle Skt. kōṭiḥ \rangle].

- కోటి² *kōṭi* *neut.gen-obl.sg.* (A16.8:641), నదివొడ్డు. చెరువుగట్టు.
Of the bank of a stream or pool. v. s. v. *kōḍu*.
- కోటియి *kōṭiyi neut.gen-obl.sg.* (B43.66:892-922). గట్టున్నూ. -yi
con. clitic, var. of -yu, etc. v. s. v. *kōḍu*.
- కోటియు *kōṭiyu neut.gen-obl.sg.* (B43.67:892-922). గట్టున్నూ. A
var. of *kōṭiyi* occurring in the same ins. v. s. v. *kōḍu*.
- కోటిశ్వరంబునన్ *kōṭīśvarambunan p.n.loc.sg.* (A117.4-5:10th).
స్థలనామం. -īśvaramb p. n. suf.
- కోట్టంబుల్ *kōṭṭambul neut.nom.pl.* (A81.6:848., A82.10:848-49).
నివాసస్థలాలు. pl. form of *koṭṭambu*. The long *-ō-* in the
form is due to wrong reading or interpretation of the text
and also prob. due to the belief of the editors that the
word is traceable to Pkt. *gotṭham* < Skt. *gōṣṭham* a cow-
pen. The length of e and o are not clearly marked in the
inscriptional orthography (See K. Lakshmana Rao, *Andhra-
vijñāna Sarvasvamu*, Madras, 1916, pt.I, p.378 and A. C.
Burnell, *Elements of South-Indian Paleography*, London,
1878, p.30). The reading is therefore unjustified.
- కోడమదువు *kōḍamaduvu p.n.nom.sg.* (B47.29:925). స్థలనామం.
-maduvu prob. wrong for -maḍuvu var. of *maḍūgu* a pond,
tank, lake, etc., a p.n.suf. cf. Ka. *maḍa*, *maḍu*, etc. pool,
Ko. *maṛv* deep pool in a stream, Ta. *maṭu* pond, etc., Ma.
maṭu pool. [*<*PSDr **maṭu*]. See DED 3809 also.
- కోడు *kōḍu neut.nom.sg.* (B36.20:763., B43.65:892-922., B44.27;
28;29:915-25., B49.32-33;934-45). ఒడ్డు. గట్టు; కాలన, మొ. The
bank of a stream or pool. Also a canal, a rivulet, a pool
near the village (SRN). cf. Ta. *kōṭu*, Ka. *kōḍu*, Tu. *kōḍu*,
etc. [*<*PDr **kōṭ-*]. See DED 1824 for more details.
- కోడుకు *kōḍuku masc.nom.sg.* (A145.14:1076). కొడుకు. Prob.
wrong reading for *koḍuku*.
- కోన *kōna adj.* (A152.4:1082). ఇంటిపేరు; లంక. Occurs as a fami-
ly name. The name of an area surrounded by River Goda-
vari and its tributaries. cf. Te. *kōna*, *kuni*, etc., Ta. *kōṇ(u)*
Ma. *kōṇ*, Ka. *kōṇ(a)*, *kōna*, etc. [*<*PDr **kōṇ-* and also
Skt. *kōṇa-* angle]. See DED 1834 for more details.

- కొని** *kōni masc.genobl.sg.* (A147.8:1068., A183.10:1098). గొల్ల
కావరి యొక్క. of a shepherded. cf. Te. *kōna*, *kōn-ēru*, *kōnāri*,
kōyila/ōvela, *kōya*, etc., Ta. *kō*, *kōnān*, Ma. *kō*, Ka. *kōva*,
Pj. *kōc*, etc. <PDr **kō-*>. See DED 1810 for more details.
- కొమాటి** *kōmaṭi masc.nom.sg.* (A137.3:1068). వైశ్యుడు. A member
of the Vaiśya community, a business man. cf. Ka. *kōmaṭṭi*,
etc. [<PSDr **kōmaṭi*>]. SRN derives the word from Skt.
kārpaṭikah a traveller, a pilgrim. S. Pratapa Reddi derives
the word from Skt. *gōmaṭhāḥ* followers of *gōmaṭha-* a Jai-
na *tīrthaṃkara*, and so on. See "Andhrula Sāṅghika Cari-
tra", pp.53-54, 121-22, 242, 322, and 336-37.
- కొమాట్లా** *kōmaṭṭla masc.loc.pl.* (A124.4:1038). వైశ్యుల. v. s. v.
kōmaṭi.
- కొమాట్లు** *kōmaṭṭlu masc.nom.pl.* (A124.7:1038). వైశ్యులు. v. s. v.
kōmaṭi.
- కొయిలము** *kōyilamu neut.nom.sg.* (B45.57:918-25). గుడి. Temple.
A var. of *kōyila/kōvela* with the neut.gender marker *-mu*.
v. s. v. *kōni* and *illu*.
- కొరమియ** *kōramiya masc.nom.sg.* (B56.43;49;50;52:945-70). వ్యక్తి
నామం. *-am-* and *-iya* personal name suffixes.
- కొరుకొలను** *kōrukolanu p.n.nom.sg.* (B54.64:945-70). స్థలనామం.
-kolanu tank, etc., a p.n.suf. *kōru-* may be connected with
gōru small, less, as in *gōru-cikkudu* *Dolichos fabaeformis*.
gōru-veccana lukewarm, *gōranta* small, as much as a nail
(lit.).
- కొరుమెల్లి** *kōrumelli p.n.nom.sg.* (B65.102:1022). స్థలనామం.
- కొరుకొటి** *kōrukōṭi p.n.genobl.sg.* (B64.90:1011). స్థలనామం.
-kōṭi gen.sg. of *-kōḍu* rivulet, etc. ap.n.suf. v. s. v. *kōṭan*.
- కొరుకొటియు** *kōrukōṭiyu p.n.genobl.sg.* (B64.89:1011). స్థల
నామం. *-yu* con. particle. v. s. v. *kōrukōṭi*.
- కొలికూటమున** *kōlikūṭamuna neut.loc.sg.* (C11.16:1080). కొలువు.
కూటంలో. In the big assembly. *kōli* prob. wrong for *kōlu*
big. See s. v. *kōlu* *varṭtani*.
- కొలువర్తన** *kōluvarṭtani neut.nom.sg.* (B68.39:1060). స్థలనామం.
The name of a region comprising Mdn. Visakhapatnam and

- Srikakulam districts as also adjoining areas. *kōlu* big. cf. *Ka. kōl, kūl* length, largness. See DED 1854. *varttani* var. of *Skt. vartini* region [\langle *vṛtta-* a circle (of administration)].
- కొవియ *kōviya masc.nom.sg.* (A128.21:1058). స్థలనామం. -iya var. of -aya etc.
- కొవుటోసు *kōvu bōḷu masc.nom.hon.pl.* (A48.9:719-20). వ్యక్తీనామం. *bōḷu* pl. of *bōya* village officer.
- కొసియ *kōsiya masc.nom.sg.* (A50.11-12:725). వ్యక్తీనామం. -iya masc. name suf.
- కౌత *kautā p.n.gen-obl.sg.* (B84.87:1011). స్థలనామం. Identified as the Mdn. village of the same name. Occurs as a family name.
- కౌండిల్య *kaundilya adj.* (A58.17:750). ఒక గోత్రం పేరు. The name of a *gōtra* (a family or clan). Wrong for *kaundinya*.
- క్రంకటవ్వ *kramkaṭavva p.n.?* (B49.33:934-45). స్థలనామం. (?).
- క్రంజ *kramja p.n.nom.sg.* (B41.56:844-88). స్థలనామం. The same as the Mdn. village *kāja*.
- క్రనూరు *kranūru p.n.nom.sg.* (B50 61:934-45). స్థలనామం. Prob. wrong for *krānūru*.
- క్రమబున *kramabuna neut.loc.sg.* (A89 40-41:898-934). *వరసతో*. Prob. wrong for *kramamuna* in the order. The word has to be read as "kramamuna" on metrical considerations, [\langle *Skt. krama-*].
- క్రాజ *krāja p.n.nom.sg.* (B37.39:749-842). స్థలనామం. v. s. v. *krāja*.
- క్రాజ్ఞ *krāñca p.n.nom.sg.* (B80.61:934-45). స్థలనామం. v. s. v. *kramja, krāja* and *krāñja*.
- క్రోచె *kroce tr.p.fin* (A92.87:9th/10th). చెక్కెడు. Engraved. Prob. wrong for *krocce* var. of *klōce/klōcce*. v. s. v. *krocce*.
- క్రోచ్చినా *kroccinā tr.p.adj.* †(A108.18:925-50). చెక్కిన. That engraved. The final -ā is prob. wrong for -a. v. s. v. *krocce*.
- క్రోచ్చె *krocce tr.p.fin.* (A108.20-21:925-50). Engraved. A later form of *klōcce/klōcce*. p.fin. of *kroccu* to dig, engrave, etc. SR observes that the word occurs with *kr-* in written re-

cords but lists the word with gr- alone as the received form. SRN merely quotes from SR. In the inss. under study, kr-, k|o-, ko|_- and go- forms occur, the last being less frequent. cf. Te. g(r)oyyi, krōvi, etc. Ta. ko|utu, Ka. ku|ji, Tu. kure-pini, etc. [\langle PDr *ku|_- / *ko|_-]. See DED 1511 and s. v. kornu, Nep. Dict. See also s. v. kuṅṭa and krōvi.

క్రోయ్య kroyya *neut.nom.sg.* (B67.109:1022-66). కయ్య, పాయ. The name of a rivulet. Occurs in the phr. "tallikroyya nāma nadi". Prob. wrong for krayya. cf. Te. kayya, Ta. ka|ji, Ma.ka|ji, etc. A. Master connects a wide variety of Te. words like kaḍacu, goḍacu, kaluju, etc. with the above set and derives the word from pre-Te. *ka|aya. See BSOAS 12.347 for more details and also IA borrowings. See also DED 1145.

క్రోవిష్ణ్ krovviṅḍl *p.n.genobl.pl.* (B67.108:1022-66). స్థలనామం. -ind(i) *p.n.suf.* -l *pl. suf.* Identified as Mdn. krovviḍi in East Godavari dt.

క్రోవశ్రీ krōvaśrī *p.n.nom.sg.* (B41.60:844-88). స్థలనామం. v. s. v. krōvasiri.

క్రోవసిరి krōvasiri *p.n.nom.sg.* (B37.32;34:794-842). స్థలనామం. A var. of krōvaśrī. Siri is \langle Skt. śrī.

క్రోవాసిరి krōvāsiri *p.n.nom.sg.* (B37.24:794-842). స్థలనామం. v. s. v. krōvasiri.

క్రోవి krōvi *neut.nom.sg.* (B59.55:945-70). గొట్టం; వేణువు, మొ. A flute, tube, a musket, etc. Occurs as a family name. cf. Ka. ko|avi, ko|al, Ta. ku|āy, ku|al, etc. Alfred Master connects Te. goṭṭamu, goḍiya and Ka. goṭṭa, koṭṭa with this word. [\langle PDr *ku|_-]. See s. v. krocce and kuṅṭa for more details.

క్షత్రియ్యకుడనాటి kṣatriyya kuḍanāṭi *neut.genobl.sg.* (A69.5:8th). స్థలనామం. kṣatriyya wrong for kṣatriya. -nāṭi *p.n.suf.* and prob. wrong for nāṭi.

క్షీణపక్షమున kṣīṇapakṣamuna *neut.loc.sg.* (A151.4:1081) చీకటి రాత్రుల్లో. In the dark half of the month during which the moon is on the wane, the period from full moon to new moon. Another name for kṣīṇapakṣamu [\langle Skt. kṣīṇapakṣa_].

క్షేత్రపలు kṣētrapalu *masc.gen-obl.sg.* (A124.5:1038). అలయరక్షకుని, స్థానావతి యొక్క. Wrong for kṣētrapālu of the officer in charge of temple management. [*<Skt. kṣētrapālah*].

క్షేత్రపాలినికి kṣētrapāliniki *fem.dat. sg.* (A124.4:1038). అలయరక్షకురాలికి. To the lady officer in charge of the temple management. [*<Skt. kṣētrapālinī*].

క్షేత్రం kṣētram *neut.nom.sg.* (A134.30:1062). పొలం, చేను. Field. A var. of kṣētram̐bu. [*<Skt. ksētra-*].

క్షేత్రంబు kṣētram̐bu *neut.nom.sg.* (A52.8:739., A85.11:850). చేను, పొలము. A var. of kṣētram̐.

క్లొచ్చే klocē *tr.p.fin.* (A65.14:8th). చెక్కేడు. Prob. wrong for klōce an earlier form of klocce and krocce.

క్లొచ్చె klocce *tr.p.fin.* (A46.27:700-25). చెక్కేడు. An older form of krocce.

ఖండించిన khaṇḍarim̐cina *tr.p.adj.* (A130.90-91:1060., A131.66:1060). చెక్కిన. Engraved. -imc- verbalizer. [*?<Skt. khaṇḍa-* with an intrusive -r-].

ఖండిగ khaṇḍuga *adj.* (B28.28:674). కండిగ, 500పా. బరువు. A candy of. cf. Hindi khaṇḍī weight of about 500 pounds. A var. of kaṇḍuga. v.s.v. kaṇḍug.

ఖల్లనహాయుణ్ణ్ణ khalgasahāyund̐ *masc.nom.sg.* (A87.11-12:892-922). కత్తిసహాయంగా కలవాడు. One who is helped by (his) sword. khalga-wrong for khaḍga-[*<Skt. khaḍgasahāyah*].

గగనభూమిచంద్రాఖరకరోదకశిఖిమారుతాత్మమాత్రి gaganabhūmicand-rakharakarōdaka śikhimārutāma mūr̐tti *fem.nom.sg.* (A144.22:1075-76). భూమ్యాకాశాలు, సూర్యచంద్రులు, తేజోవాయువులు, నీరు, మాత్రిభవించింది. She who is an embodiment or manifestation of the sky, earth, moon, sun, water, fire and wind.

గంగు gamgu *masc.nom.sg.* (A66.1:8th). వ్యక్తిసామం. A var. of gamḡga².

గంఠ్ఠ¹ gamḡga¹ *neut.nom.sg.* (A136.6-7:1065). గంగానది Ganges river. [*<Skt. gaṅgā*].

గంఠ్ఠ² gamḡga² *n.pr.masc.nom.sg.* (A61.11:8th). వ్యక్తిసామం. The name of a man, v.s.v. gamḡga¹.

- గంగ్గ³ gamṅga³ *neut.gen.-obl.sg.* (A164.17:1090-91., A170.9:1093., A171.10:1093., A177.45:1097). గంగానది యొక్క. Of the river Ganjes. v.s.v. gamṅga¹.
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాణ్ణి gamṅga gōṇḍa cōḍavala nāṅṅi *neut.gen.-obl.sg.* (A181.3-4:1098). స్థలనామం. -gōṇḍa a var. of koṇḍa hill. nāṅṅi *obl.* of nāṅṅu region, country.
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాంటి gamṅga gōṇḍa cōḍavalanāṅṅi *neut.gen.-obl.sg.* (A187.6-7:1098). స్థలనామం. v.s.v. gamṅgagōṇḍa cōḍavala nāṅṅi.
- గంగ్గగొండ్లవలనాంటి gamṅga gōṇḍa valanāṅṅi *neut.gen.-obl.sg.* (A147.3:1078). స్థలనామం.
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాంటి gamṅga gōṇḍi cōḍavala nāṅṅi *neut.gen.-obl.sg.* (A187.6-7:1100). స్థలనామం. -gōṇḍi wrong for -gōṇḍa.
- గంగరాజ్యంబునాక gamṅgarājyaṁbunāka *neut.dat.sg.* (A25.10:7th). గంగారాజ్యానికే. -a *emph. suf.* To the kingdom gamṅga. rājyaṁbunāk *prob.* wrong for rājyaṁbunak[< Skt. gaṅgārājya-].
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాణ్ణి gamṅgam gōṇḍa cōḍa vala nāṅṅi *neut.gen.-obl.sg.* (A143.3:1074., A184.3:1098). స్థలనామం.
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాంటి gamṅgam gōṇḍa cōḍavala nāṅṅi *neut.-gen.-obl.sg.* (A173.4:1094). స్థలనామం.
- గంగ్గగొండ్లచోడవలనాణ్ణి gamṅgam gomṇḍa cōḍavala nāṅṅi *neut.-gen.-obl.sg.* (A174.3-4:1094). స్థలనామం. The anusvāra and -ṅ- in gomṇḍa are redundant.
- గంగ్గావేరిపయ్యంతం gamṅgākāvērīparyyaṁtam *adv.* (A187.5:1100). గంగావేరినదుల మధ్యభాగమంతా. Between the rivers Ganjes and kāvērī (lit.), from north to south, throughout the country.
- గజ్జబు....gajñabu... (A80.23:847). (?) గంజాం (ఓరిస్సా). V. Prabhakara Sastry identifies the word as Mdn. town Ganjam in Orissa state. See Bh.5.96-110. See also C. Narayana Rao's interpretation in ABC 2.1815.
- గంజి gamṅji *masc.nom.sg.* (A46.15:700-25). వ్యక్తీనామం. Occurs as the name of a pāra brahmin.
- గట్టిపూణ్ణి gaṭṭipūṇḍi *p. n. nom. sg.* (B59.53:945-70). స్థలనామం. gaṭṭi *adj.* hard, firm, strong, etc. cf. Te. gaḍusu, gaḍḍu,

- etc., Ka. gaṭṭi, gaḍasu, etc., Ta. kaṭṭu, etc., Ma. kaṭṭa, etc. [\langle PDr *kaṭ-V]. See BSOAS 12.368 and DED 962, for more details and IA loans. -pūṇḍi p.n.suf.
- గట్టు gaṭṭu *neut.nom.sg.* (A12.20-21:625-50). ఒడ్డు, కట్ట, మొ. A shore, bank, dam, embankment, dike. a long hill or a range of hills, etc. A var. of kaṭṭu. cf. Ka. kaṭṭu, kaṭṭe, gaṭṭa, gaṭṭu, Ta. kaṭṭu, etc. [\langle PDr *kaṭ-V]. See DED 961 and BSOAS 12.368 for more details and IA borrowings. See s.v. kaṭṭa also.
- గడ్డయ gaḍḍaya *neut.nom.sg.* (B66.87:1022). లంక; మట్టి బెడ, మొ. An island, clod, clot, etc. -ya emph. clitic. SRN derives the word from Skt. gaṇḍaḥ. Cf. Ta. kaṭṭu and Ka. gaḍḍe. The word is prob. of Mundarian origin.
- గానపతి గానపతిన్ gaṇapatin *masc.acc.sg.* (A104.57-58:925-50). వినాయకుణ్ణి. The commander of the troops of demigods who are the attendants of Siva. [\langle Skt. gaṇapati-].
- గానయశమ్మణ గానయా శామ్మాణా *masc.nom?sg.* (A10.1:600-25). వ్యక్తీనామం. -aya masc. name suf. śammaṇa prob. var. of śarmmaṇa* or from Skt. śramaṇa monk. No personal name suffix is known to have been added to śarma and the like. This is a rare exception.
- గాణ్ణియ గాణ్ణియా *masc.nom.sg.* (A174.8:1094). వ్యక్తీనామం. -iya masc. name suf.
- గాఢశాల గాఢశాలా *p.n.nom.sg.* (B60.28:945-70). స్థలనామం. The same as the Mdn. town ghaṇṭasāla.
- గాఢ¹ gaṇḍa¹ *masc.nom.sg.* (A74.5:820-25., A75.8;4:820-25., A78.2;5:820-25., B39.2:820-25., A88.1:848-92., A81.1:848-92., A144.20:1075-76). వీరుడు; మగడు. A warrior, hero; husband. A later form of kaṇḍa. cf. Te. gaṇḍu, gaṇḍāḍu, Ka. gaṇḍa, gaṇḍasu, Ta. kaṇṭa, etc. See BSOAS 12.377 and DED 986 for more details and IA borrowings.
- గాఢ² -gaṇḍa-² *adj.* (A76.1:820-25). వీరుడు. Hero, warrior, Occurs bound in a phrase.
- గాఢకు గాఢకు *neut.nom(p).sg.* (A55:7:745-801). ఖండిన(?). Wrong for gaṇḍug(u)? v.s.v. kaṇḍugu.
- గాఢాణ్ గాఢాణ్ *masc.nom.sg.* (A144.18:1075-76). వీరుడు. A warrior, A var. of gaṇḍaṇḍu and gaṇḍa. The word, on

- metrical grounds, has ro be read as 'gaṇḍāḍ'. v.s.v. gaṇḍa..
 గండ్లభైరవదుర్గము gaṇḍabhaiṛavadurggamu *neut.nom.sg.* (A177. 23-24:1094). గండ్లభైరవస్వామిగుడి. gaṇḍa n.w. hero, warrior, etc. durgggamu fort. bhairava the name of a deity.
- గండ్లమయ్యలియ్య gaṇḍa maykaliyya *masc.gen-obl.sg.* (A91.1-2: 9th/10th). వ్యక్తి నామం. gaṇḍa hero, epithet of maykaliyya. -iyya var. of -ayya.
- గండ్లయ gaṇḍaya *masc.nom.sg.* (A125.17:1043). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf. v.s.v. gaṇḍa.
- గండ్లర gaṇḍara *adj.* (A94.3: 9th/10th). శూరత్వంగల, మొగతనంగల. Manly, heroic, etc. prob. a l.w. from Kannaḍa. v.s.v. gaṇḍa.
- గండ్లు gaṇḍu *adj.* (C14.13:1096). పెద్ద, ముఖ్యమైన, మొ. Big, important, presiding. Occurs as an epithet of a deity. v.s.v. gaṇḍa [\leftarrow PSDr *kaṇ-].
- గండ్లమడి gaṇḍumaḍi *neut.nom.sg.* (A54.5:742-98). స్థలనామం. gaṇḍu large, big. cf. gaṇḍa. -maḍi p.n.suf. field, gardenbed. cf Ka. maḍi division of a field, etc.
- గండ్లీలు gaṇḍēru *p.n.nom.sg.* (B20.9-11:633-63). స్థలనామం. A var. of kaṇḍēru and kandēru.
- గండ్లమానుస్తు gaṇyamānunu *masc.nom.sg.* (A11.2-3:625-50). తెక్కించదగ్గవాడు, గొప్పవాడు. An estimable man. [\leftarrow Skt. gaṇyamānah]
- గతి gati *neut.loc sg.* (A100.2:9th/10th). మార్గంతో. In the manner of. [\leftarrow Skt. gatiḥ].
- గద్దంబుల gadyaṃbula *neut instr.pl.* (A86.13:850). ఒకరకంబంగారు నాణెలతో. A var. of gadya, gaddiya, etc. v.s.v. gadyalu.
- గద్దలు gadyalu *neut.nom.pl.* (A107.20:925-50). ఒకరకంబంగారు నాణెలు. An obsolete gold coin called pagōḍa, of the value of Rs. 3 1/2 or Rs. 4 in different regions. Sometimes called varahā because of the emblem of varāha (Skt. a hog, a boar, an incarnation of Lord Viṣṇu). A var. of gaddiya/gadde. cf. Ka. gādyāṇa [\leftarrow Skt. gadyāṇa(ka)m].
- గద్దానము gadyānamu *neut.nom.sg.* (C7.11:8th). ఒకరకం బంగారు నాణెం, Prob. wrong for gadyānamu.

- గద్యాణంబు gadyāṅambu *neut.nom.sg.* (A87.64:892-922). ఒకరకం
బంగారునాణెం. A coin. A var. of gadyānamu. v.s.v. gadyalu.
- గద్యాణంబులు gadyāṅambulu *neut.nom.pl.* (A21.16:678). ఒకరకం
బంగారునాణెాలు. v.s.v. gadyalu.
- గద్యేశు gadyeṣu *neut.nom.pl.* (A112.15:972). బంగారునాణెాలు. v.s.v.
gadyalu.
- గన్నా ganna *masc.nom.sg.* (A177.14:33:1097). వ్యక్తినామం. cf.
kanna.
- గన్నర gannara *masc.nom.sg.* (A87.6:892-922). వ్యక్తినామం. v.s.v.
kannarā.
- గరుడణ్ణు garuḍaṅṅu *masc.nom.sg.* (A121.7-8:1018). గరుత్మంతుడు.
The name of a mythological bird which is the vehicle of
Viṣṇu, the symbol of speed and strength. A var. of
garuḍi, garuḍuṅṅu, and garuḍālamantuḍu. [*<*Skt. garut-
man- garutmanta-*]*].
- గరుసన garusana *neut.loc.sg.* (B66.87-88:1022). హద్దులో. Wrong
for garusuna. v.s.v. garusu.
- గరుసు garusu *neut.nom.sg.* (A49.16-17:725., B54.66:945-70.,
B60.26:945-70., A113.14;15-16:991). హద్దు. Boundary, limit.
For its meaning, etc., see EI 11.345, ASPP 1.45, and RPS,
p.66 ff. Among the Te. dictionaries, only SRN records the
word. cf. kara, karakaṭṭa, kaṛu, kaṛru, etc., Ta. karai,
Ka.Tu. kare, etc. [*<*PDr *kar-a*]*. See DED 1067 and also
s.v. kaṛuta for more details.
- గరుసున garusuna *neut.loc.sg.* (B66.80;81-82;82;83;84;85;86-87:
1022). హద్దునగ్గర. In or at the boundary. v.s.v. garusu.
- గఱివిడి gaṛividi *p.n.nom.sg.* (A121.15:1018). స్థలనామం. Identifi-
fied as Mdn. gaṛividi in Vizag district. gaṛiv- var. of Te.
garumu soil hardened by gravel (SRN), garuvu gravel, kaṛ-
aku roughness, etc. cf. Ta. karat(t)u, Ka. garasu, Ma. kar-
aṭu, kaṛu, etc. [*<*PSDr *kar-a*]*. SRN derives the word
from Skt. karkaśaḥ. See TPS (1945), p.97 and DED 1061
for IA borrowings and more details. -idi later form of -iṅḍi
p.n.suf.
- గఱనివి gaḷagici *tr.caus.ppt.* (A79.9:820-25). జరిగేటట్లు చేసి.
Having caused to happen. prob. a loan from Kannaḍa.

- Kittel treats galayisu, galiyisu, gaḍisu, and ghaṭisu as tbh. of ghaṭiyisu (loan vb. ghaṭincu).
- గాగుళ్ల గాగుళ్ల *neut.gen.obl.pl.* (A76.5-6:820-25). ఇంటి పేరు. Occurs as a family name.
- గాంగలేలు గాంగలెరు *p.n.neut.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -*ēru* river, etc. *p.n.suf.*
- గాడెవలు గాడెవలు *p.n.nom.sg.?* (B67.7:1022-66). స్థలనామం(?). Occurs as the name of a district.
- గాణమ్మ గాణమ్మ *neut.nom.sg.* (A16.11:641). స్థానం; వీధి, మొ. Place. prob. connected with Hindi -*khānā* a dwelling, house, etc. [*<*Skt. **skhāna*- a var. of *sthāna*- on the analogy of *skambha*- and *stambha*-?]. C. Narayana Rao gives the meaning "a street, a locality". See ABC 2.1908.
- గాణంబు గాణంబు *neut.nom.sg.* (A16.11:641). స్థానం; వీధి, మొ. An ortho. var. of *gāṇambu*.
- గాణంబున్ గాణంబున్ *neut.acc.sg.* (A16.11:641). స్థానమునూ; వీధిన్ని. *v.s.v.* *gāṇambu*.
- గానుగు గానుగు *neut.nom.sg.* (A148.12:1079). నూనె తీసేయ్యుత్రం, గానుగ. Oil mill? A var. of *gānugu*, etc. cf. Ta. *kāṇam*, Ka. *gāṇa* a mill for extracting sugar-cane juice. May be connected with Mdn. Te. (*baṇḍi*) *gānu* (cart-) wheel.
- గానుగున్ గానుగున్ *neut.acc.sg.* (A109.11.12:925-50). గానుగను. *v.s.v.* *gānugu*.
- గాముణ్ణి గాముణ్ణి *masc.nom.sg.* (B32.30:696-709). గ్రామణి, గ్రామాధికారి. The final -*ṇi* may be wrong for -*i*. A var. of *gāmuṇḍu* a village head-man. cf. Te. *gāmiḍi* [*<*Pkt. *gāmauda* *<*Skt. *grāmaṇīḥ*] Ka. *gāmuṇḍa*-, *gāvunḍā*. etc. prob. earlier form of Te. *gaṇḍa*, etc.
- గాముణ్ణును గాముణ్ణును *masc.nom.sg.* (A112.8;10;11:972). గ్రామాధికారిన్ని. -*unu* con. *suf.* *v.s.v.* *gāmuṇḍi*.
- గార గారా *p.n.* (C12.13;20:1081). స్థలనామం. Identified as Mdn. *gāra* in vizag dt.
- గారలగుణ్ణు గారాల గుణ్ణు *p.n.* (B51.49:945). స్థలనామం. *gārala* *obl.gen.pl.* of *gāra*. *guṇṇa* ditch, pond. *p.n.suf.* *gāra* (lex.) a variety of fish. cf. Ta. *kārai*, Ma. *kāra*.

- గారి *-gāri pron.masc.gen-obl.pl.* (A86.7:850., B42.29:888-918).
వారి; పూజార్థశం. His. Occurs as an honorific appellation. gen.
of vār(u) they. v.s.v. vāṇḍu.
- గిడిసింగి *gridrisimṅi p.n.nom.sg.* (A144.17-18:1075-76). స్థలనామం.
The name of a district. On metrical grounds, *-ḍr* has to be
pronounced lenis.
- గుట *guṭa neut.gen-obl.sg.* (B36.20:763). గుట్ట. Wrong for *guṭṭa*
elevated ground, etc. v.s.v. *kuṭṭuna* and *kuṭra*.
- గుడి *guḍi neut.nom.sg.* (A40.1:7th/8th., A48.10:719-20., A73.2:
8th., A88.12:897., A124.6:1038., A166.4:1095). ఆలయం.
Temple. cf. Te. *guḍise*, *guḍāramu*, Ka. *kuḍi*, *kuḍu guḍi*, Tu.
guḍi, Ta. *kuṭi*, Ma. *kuṭi*, Klm. *guḍī*, Pj. *guḍi*, Brah. *kuḍī*,
kuddī, etc. [*<PDr *kuṭi-*]. See BSOAS. 9.77-78, 11.137,
DED 1379, and TPS (1945), p.95 for more details and IA
borrowings.
- గుడివారి *guḍivāḍa p.n.nom.sg.* (C11.12;20:1080). స్థలనామం.
Identified as the Mdn. town *guḍivāḍa* in Krishna dt. *guḍi*
temple and *vāḍa* p.n. suf. cf. Te. *guḍise*, Ka. *guḍi*, Ta.
kuṭi, Ma. *kuṭi*, etc. [*<PDr *kuṭi-*]. See DED 1379 for more
details and IA borrowings.
- గుడియిని *guḍiyini neut.nom.sg.* (A112.6:972). గుడిని. A var. of
guḍiyunu, *-yini* con. clitic. v.s.v. *guḍi*.
- గుడియిన్ని *guḍiyimni neut.nom.sg.* (A142.7:1074). గుడినూదా.
-yimni ortho. var. of *-yinni* (as in *tiṇṇi* vs. *tiṇṇi*, etc.)
which is an ungrammatical usage by literary standards.
v.s.v. *guḍi*.
- గుడియు *guḍiyu neut.nom.sg.* (A25.34:7th., A53.4:740., A89.8:28:
898-934). ఆలయమున్నూ. *-yu* con. clitic. v.s.v. *guḍi*
- గుడ్లకణ్డేర్ *guḍlakandēr p.n.nom.sg.* (B51.40:945). స్థలనామం.
guḍla gen-obl.pl. of *guḍi* temple. v.s.v. *guḍivāḍa* and
kandēru.
- గుడ్లు *guḍlu neut.nom.pl.* (A14.2:633-63., C6.5:8th., A104.14:
925-50., A177.43:1097). ఆలయాలు. Temples. A var. of *guḷ(u)*.
v.s.v. *guḍi*.
- గుడ్లం *guḍluṃ neut.nom.pl.* (A86.11:850). ఆలయాలున్నూ. *-uṃ*
con.suf. v.s.v. *guḍi*.

గుడ్డుకను *gudḷuḷanu neut.acc.pl.* (A116.6:10th). గుడ్డును. -lu- and -ḷ are both pl.suff. used redundantly. -nu acc. suf. v. s. v. *gudī*.

గుణకె *guṇake adj.* (A88.10:897). గణకడు. One who is an arthmetician, a mathematician. [*<Skt. gaṇakah*]. A var. of *gonake*.

గుణగణాభరనుణ్ణు *guṇagaṇābharanuṇḍu masc.nom.sg.* (A86.2:850). గుణవంతుడు. Prob. wrong for *guṇagaṇābharanuṇḍu* he for whom many qualities are ornaments (lit.), a meritorious person [*<Skt. guṇagaṇābharanaḥ*].

గుణ్ణు *guṇṭa neut.nom.sg.* (B59.59:945-70). కుంట. Pit, pond, ditch, etc. v.s.v. *kuṇṭa*.

గుంట *guṁṭa neut.nom.sg.* (B66.80:1022). కుంట. An ortho. var. of *guṇṭa*. v.s.v. *kuṇṭa*.

గుంట్ట *guṁṭṭa neut.nom.sg.* (B45.58;59:918-25) కుంట. An ortho. var. of *guṁṭa/guṇṭa*. v.s.v. *kuṇṭa*.

గుణ్ణేటి *neut.gen.obl.sg.* (B59 60:945-70). నదీనామం. Of the rivulet called *guṇṭēr*: v.s.v. *guṇṭa* and *ēru*.

గుణ్ణు *guṇṭha neut.nom.sg.* (B42.80;81:888-918). గుంట. Prob. wrong for *guṇṭa*. v.s.v. *kuṇṭa*.

గుణ్ణు *guṇḍa masc.nom.sg.* (B57.45:945-70). వ్యక్తీనామం. A common personal name in *Kannāḍa*. cf. *Te. guṇḍāḍu* servant, *Ka. guṇḍa*, *Ma. kuṇṭa*, etc.

గుణ్ణు *guṇḍapa masc.gen.obl.sg.* (A188.9:1069). వ్యక్తీనామం. *-apa* var. of *-appa* personal name suf. v.s.v. *guṇḍa*.

గుణ్ణు *guṇḍamayya masc.nom.sg.* (B59.41:945-70). వ్యక్తీనామం. *-am-* and *-ayya* personal name suffixes. v.s.v. *guṇḍa*.

గుణ్ణు *guṇḍiya masc.gen.obl.sg.* (A178.11:1098). వ్యక్తీనామం. *-iya* var. of *-aya*, etc. v.s.v. *guṇḍa*.

గుణ్ణు *guṇḍu neut.nom.sg.* (A63.5:8th., B54.66-67:945-70). గుండ్రటిరాయి. A spherical rock. cf. *Te. guṇḍramu*, *guṇḍrincu*, etc., *Ka. guṇḍu*, *Tu. guṇḍu*, *Ta. kuṇṭu*, *Klm. guṇḍ*, *Nk. ghuṇḍ*, etc. [*<? PDr *kuṇṭ-*]. This is one of the etyma (like *doḍ (ḍ)a*) where the *Ta.* word may be a loan from *Te.* and the reconstruction of a *PDr *k-* is very much

doubtful on account of paucity of k_ forms in the Drav. languages. See DED 1414 and Kolami 286 for more details and IA words. SRN mentions Skt. gaṇḍaḥ possibly meaning that the Te. word is a borrowing from IA.

గుణ్డయా *guṇḍya neut.nom.sg.* (A178.11:1098). వ్యక్తీనామం. A var. of *guṇḍiya. v.s.v. guṇḍa.*

గుదలియ *gudaliya n.pr?* (A63.5:8th). వ్యక్తీనామం(?).

గుద్దవాది *guddavādi p.n.* (B22.13:638., B65.77:1022., A155.3:1084., A187.9:1100). స్థలనామం. Ancient name of Mdn. town *guḍivāḍa*, Sanskritised as *gudravāra/hāra.*

గుద్దవాదినాణ్ణి *guddavādi nāṇṭi neut.gen-obl.sg.* (A155.3:1084). స్థలనామం. Of the *guḍivāḍa* region.

గుద్దాది *guddādi p.n.* (B13.8:5th). స్థలనామం. A var. of *guddavādi*

గుంట్టుగుణాదిత్య *gunṭu guṇāditya masc.nom.sg.* (A5.1:6th/7th) వ్యక్తీనామం.

గుంసీమియ *masc.nom.sg.* (B54.74:945-70). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya.

గురిన్దగుణ్ణి *gurinda guṇṭa p.n.gen-obl.sg.* (A114.1:10th). స్థలనామం. -*guṇṭa p.n. suf.*

గురులు *gurulu masc.nom.pl.* (A181.52:1060). గురువులు. Teachers, pl. of *guruvu.*

గురువారము *guruvāramu neut.nom.sg.* (A129 5-6:1053). గురువారం. Thursday.

గురువారమున *guruvāramuna neut.loc.sg.* (A157.3:1084) గురువారంనాడు. v.s.v. *guruvāramu.*

గుఱంబు *gurambu neut.nom.sg.* (A79.6:820-25). గుర్రం. A horse.

This problem word occurs without geminate -*rr-* in the whole of the published inss., the other occurrences being in SII 10.859 of 1268 A.D. and SII 10.868 of 1269 A. D. in the form *gu[rra]mu.* In both the cases the geminate -*rr-* is put in square brackets so as to indicate that the reading is somewhat doubtful or unclear. The Central Dravidian cognates of the word appear to be loans from Te. and the Te. words *kudira, kudiramu* horse, occurring in late literature, are borrowings from Ka. into Te. The

correspondence between Te. *-r-* or *-rr-* with *-t/-d-* of SDr languages does not match. See DED 1419 and 1423 for etymological correspondences.

గుళ్ళను *guḷḷanu neut.acc.pl.* (A121.21:1018). ఆలయాల్ని. *guḷḷ-* var. of *gudl(u)/guḷḷu/gudl* pl. forms of *gudī* temple. v.s.v. *gudī*.

గుళ్లు *guḷḷu neut.nom.pl.* (A67.2:8th). ఆలయాలు. Temples. A var. of *gudl-*, etc. v.s.v. *gudī*.

గుళ్ళువు *guḷḷuvu neut nom.pl.* (A25.44:7th., A49.21:725. ఆలయాలునూ. *-uvu* con. clitic, var. of *-unu/-umu*, etc. *guḷḷ-* var. or *guḷḷu*, etc. v.s.v. *gudī*.

గెల్చి *gelci tr.intr.ppt.* (A87.38:892-922). జయించి. Having won. ppt. of *gelcu* tr. to win, intr. to succeed, etc. cf. Te. *gelpu*, *gelvamu*, Ka. *gel*, *geli*, Tu. *gel(i)puni*, Ta. *kali*, etc. [*< *PS-Dr and PCDr *gel- < PDr *vel-?*]. See DED 1641 and 4522 for more details.

గై నాయారు *gaiṅayāru p.n.nom.sg.* (B45.55:918-25). స్థలనామం.

గొగ్గిభటారళ *goggi bhaṭaraḷa masc.gen.pl.* (A22.5:680). వ్యక్తినామం. *bhaṭaraḷa* gen. pl. of *bhaṭṭāra* [*< Skt. bhaṭṭārah*].

గొంకయ *gomkaya masc.nom.sg.* (A145.5:1076). వ్యక్తినామం. *-aya* masc. name suf.

గొచ్చి *gocci tr.ppt.* (A91.3: 9th/10th). సుచ్చి, తొలిచి, మొ. Having pierced, penetrated. A var. or later form of *groccu/kroccu*. v.s.v. *krocce*.

గొట్టిప్రోలు *gotṭiprōlu p.n.nom.sg.* (B46.33: 918-25). స్థలనామం. *gotṭi* may mean *Zyzyphus xylopyrus* and may be connected with Ka. *koṭṭa*, *koḍaci-giḍa*, Ta. *koṭṭay-ilantai*, *koṭṭai*, etc. *-prōlu* city, a p.n.suf. and var. of *puḷōl*, etc.

గొణకె *goṇake adj.* (A82.11:848). గణకుడయిన. v.s.v. *guṇake*.

గొణగయ్య *goṇagayya masc.nom.sg.* (A87.46:892-922). వ్యక్తినామం. *-ayya* masc. name suffix.

గొంఱురు *gomṭūru p.n.nom.sg.* (B43.54:892-922). స్థలనామం. *gomṭu* hard, a var. of *gotṭu* stubborn, etc. cf. Ka. *gōṭu* full-grown but hard, Koḍ. *gōt.adake* full-grown, tough, arecanut. cf. Skt. *ghoṅṭā*-tough arecanut. SRN derives the word from Skt. *kuṅṭhaḥ* hard, etc. *-ūru* village, p.n.suf.

గొబ్బడి *gobbadi n.pr?* (B32.14:696-709). వ్యక్తినామం?

గొమ్మకప్ప *gommakavva fem.gen-obl?sg.* (A140.9:1078). వ్యక్తి
నామం. -avva personal name suf. -ak- fem. name suf., var.
of akka sister, etc.

గొయిన్ద *goyinda masc.nom.sg.* (A35.1:7th). వ్యక్తి నామం. A person
of the name. [\leftarrow Skt. *gōvindah*].

గొరగ *goraga mase.gen-obl.sg.* (B47.34:925). వీరశైవగురువు. Rela-
ting to the teacher, preceptor. A later form of *gorava* a
common term of appellation to the names of wandering
mendicants of the *Vīraśaiya* cult, occurring in medieval
Telugu and Kannaḍa literatures. [\leftarrow Ap. *gorava* \leftarrow Skt.
guruḥ; See G. V. Tagare, HGP, p.378.

గొరవల్ *goragal masc.nom.pl.* (A89.10:898-934). వీరశైవగురువులు.
Vīraśaiya mendicants, teachers (in general). v.s.v. *goraga*.

గొరవల్ *goraval masc.nom.pl.* (A25.35:7th) వీరశైవగురువులు. An
earlier form of *goragal*. v.s.v. *goraga*.

గొరావలక్ *gorāvalak masc.dat.pl.* (A108.7-8:925-50). వీరశైవగురువు
లకు. Prob. wrong for *goravalak*. v.s.v. *goraga*.

గొఱియ *goriya neut.nom.sg.* (A189.8:1072). గొఱె(లు). Sheep,
Although the form occurs without the pl. suf., it indicates
plurality in the context it occurs. A var. of *gore*, *gorre*
and *gorya*. C.P. Brown gives it the meaning "a species of
antelope" which is not attested by any literary usage or by
any Te. dictionary. cf. Klm. *gorre*, Kuwi(S)gorri, Ta. Ma.
koṛi, Ka. *koṛi*, *kuri*, Tu. *kuri* etc. [\leftarrow PSDr **kor_i*]. See
DED 1799.

గొఱియల్ *goriyal neut.nom.pl.* (A125.14;18-19:1043., A132.11-
12:1061., A133.9:1061). గొఱెలు. sheep. v.s.v. *goriya*.

గొఱియల *goriyala neut.acc.pl.* (A128.10-11:1058). గొఱెలను. v.s.v.
goriya.

గొఱియలు *goriyalu neut.nom.pl.* (A124.2;4:1038., A125.7:1043.,
A128. 10-11:1058., A133.4:1061., A151.8-9:1081., A151.8-9:
1081., A153.7:1082., A154.3-4:1083., A156.11-12:1084.,
A178.11;12:1098). గొఱెలు. Sheep. A var. of *goriyal*. v.s.v.
goriya.

గొల *gola masc.nom.sg.* (C12.8-9:1081). గొల్ల. A shepherd, a herdsman. A var. of *golla*, *gollaṇḍ(u)*. cf. Ka. *golla* [\leftarrow Pkt. *goālo* \leftarrow Skt. *gōpālah*].

గొలశమ్మ *gola śarmma masc.nom.sg.* (B7.10:4th). వ్యక్తినామం. *gola* var. of *golla(ṇḍu)* shepherd, Kṛṣṇa. [\leftarrow Pkt. *goālo* \leftarrow Skt. *gōpālah*]. *śarmma* masc. name appellation.

గొల్ల *golla masc.nom.sg.* (B66.86:1022., A143.7-8:1074., A178.7:1098., A183.8:1098., A184.6:1098). గొడ్ల కావరి; కృష్ణుడు. v.s.v. *gola*.

గొల్లగుణ్ణ *gollaguṇṇa neut.nom.sg.* (B53.57-58; 945-46). స్థలనామం. A pond of shepherds. See s.v. *golla* and *kuṇṇa/guṇṇa*.

గొల్లణ్ణును *gollaṇḍunu masc.nom.sg.* (A110.13:971). గొల్ల వాడున్నా. v.s.v. *gola*.

గొల్లపల్లు *gollapallu p.n.nom.sg.* (A180.2:1087). స్థలనామం. A dale of shepherds. See s.v. *golla* and *pallu*.

గొల్లపూణ్ణి *gollapūṇḍi p.n.nom.sg.* (B51.47:945). స్థలనామం. The village of shepherds. v.s.v. *gollo*. -*pūṇḍi* p.n.suf. See s.v. *ammalapūṇḍi*.

గొలల్పయ *golalciya tr.ppt.* (A81.6:848). నాశంచేసి. Having only destroyed. -*al* in *golal* may be a suffix developed in Te. independent of SDr. languages. See for a discussion on lateral suffixes TVB §2.22-.32, esp. .25. The word may be *kolalci-ya**, the final syllable being emph. suf., the penultimate one being the past tense suf. -*l-* in the word has to be read very much unstressed or blurred so as to meet the metrical exigencies. See Bh. 5.473-80 for a discussion on the phenomenon called "śīthiladvitvam" in Telugu, after the Kannaḍa grammars and also Kittel's term "fleeting double consonant". But in this and similar situations warranting extremely lenis pronunciation, it was not a "double consonant" (*dvitvākṣara* or a *geminant* consonant) but a consonant cluster (or *samyuktākṣara*) that was involved. The terms therefore are not precise. See s.v. *krocce* also.

గొగుణ్ణ *gōguṇṇu p.n.nom.sg.* (B47.32:925). స్థలనామం. *gōgu* a var. of *gōṅgu* deckanee hemp, *Hibiscus cannabinus*, a favour-

- ite dish in Andhra. *-rēvu* a ford, harbour. etc. cf. (i) Ka. *gōgi* and (ii) Te. *iravu*, Ta. *iru*, Ma. *iruppu*, Ka. *iru*, etc. [*<PDr *ir-*]. See DED 375, 376, 407, 426 and 439 for a host of connected words. A. Master connects *rēvu* with Ta. *iravu* landing, Ka. *eṛagu* descend, alight and derives it from pre-Telugu **iravu*. See BSOAS 12.350.
- గోగనప్రోలియు *gōṃganavrōliyu p.n.gen-obl.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. *-yu* con. particle. *-vrōl* p.n.suf., var. of *puḷōl*, etc.
- గోగువ *gōṃguva p.n.nom.sg.* (B45.55:918-25). స్థలనామం. *gōṃgu* var. of *gōgu* dekane hemp, *Hibiscus cannabinus*. cf. Ka. *gōgi*, etc. *-va* p.n. suffix as in *ēruva*, etc.
- గోత్రంణ *gōtramṇa neut.loc.sg.* (A24.4:699-700). గోత్రాన, గోత్రంలో. In the clan or sect. Wrong for *gōtramuna*.
- గోత్రినికి *gōtriniki masc.dat.sg.* (A49.11-12:725). గోత్రానికి చెందిన వాడికి. Of the sect or clan. v.s.v. *gōtramṇa*.
- గోపాలుణ్ణ *gōpālunḍ masc.nom.sg.* (A144.20:1075-76). గొడ్ల కావరి; కృష్ణుడు. A shepherd, lord *kṛṣṇa* [*<Skt. gōpālah*].
- గోబ్రాహ్మణ గంగ్గా సింధుపాతము *gōbrāhmana gamggā simdhupāta-mu phr.* (A129.11-12:1058). శాపోక్తి. The fall of cows and brahmins into the river Ganjes and the Sea. Occurs denotative of a curse.
- గోమడువు *gōmaḍuvu p.n.nom.sg.* (B56.54:945-70., B62.64:973-99). స్థలనామం. *-maḍuvu* p.n.suf.
- గోరగలుసు *gōragalunu masc.nom.pl.* (A89.31-32:893-934). వీరశైవ గురువులున్నా. And the *Vīraśai* va mendicants. The long *ō* in the syllable is due to wrong reading of the text. v.s.v. *go-raga*. *-unu* con.clitic.
- గోళ *gōḷa neut.gen-obl.pl.* (A65.10:8th). ఆవుల. Of the cows.
- గోష్ఠి *gōṣṭi neut.nom.sg.* (A93.4:9th/10th). సభ. Court, assembly. [*<Skt. gōṣṭhiḥ*].
- గ్రానడ్లు *grānadlu n.pr?fem.?* (A174.7:1094). వర్తకినామం(?).

GH

- ఘనతరముగ *ghantaramuga adv.* (A144.20:1075-76). గొప్పగా. Grandly, splendidly. [*<Skt. ghanataram-*].
- ఘనరాచమణి *ghanarācamani adj.* (A25.29-30:7th). రాజుల్లో ఉత్త

ముడు. The jewel among the great kings. maṇi jewel. ghana-
great. rāca <Skt. rājan king.

C

చక్రవర్తి = cakravartti *masc.nom.sg.* (A127.5:1055., A149.8:1081.,
A155.2:1084). సమ్రాట్టు. Emperor. [*<*Skt. cakravartin].

చక్షి cakṣi *masc.nom.sg.* (A49.20:725). సాక్షి. A witness. Prob.
wrong for sākṣi [*<*Skt. sākṣin].

చచ్చిన caccina *intr.p.adj.* (A67.5:8th). చనిపోయిన. Dead, life-
less, insipid, etc. p.adj. of caccu to die, fade, wither, etc.
cf.Te. campu, cāvu, campuḍu, Ta. cā (cāv-/cākuv, cett-),
Ma. cāka, Ka. sāy, sāyu (sātt-), Tu. saipini, Pj. cay-, Oll.
say-, PoyaGa. cay-, etc.[*<*PSDr and PCDr *cay-/*cāy-].
See DED 2002, TVB 408, BSOAS 12.148, and TPS (1946),
pp.11-12 for more details and IA borrowings.

చతు స్తీమములునుం catus sīmamulunum *neut.nom.pl.* (A160.4:
1087). నాలుగు హద్దులున్నూ. And the four boundaries. -unum
con.clitic. sīmam(u) var. of sīma boundary. [*<*Skt. catu-
ssīma-].

చనదు canadu *tr.neg.fin.* (A87.71:892-922). తగదు; పాగదు. Will
not go, etc. v.s.v. canan.

చననో canan *intr. inf.* (A130.94:1060., A131.55:1060). పోవటానికి.
To go, depart, etc. inf. of canu. cf.Te. canupa, cellu, cal-
upu, etc., Ka. sal(sand-), Tu. salluni, Ta. cel (cenr-), cel-
avu, Klm. ser- (sa-), etc. [*<*PDr cal-]. See DED 2288 and
TVB 408 for more details and Mundarian borrowing, res-
pectively.

చనిన canina *intr.p. adj.* (A131.57:1060., A144.18:1075-76). గడి-
చిన, పోయిన- That gone. v.s.v. canan.

చనియె caniyē *intr.p.fin.* (A99.5:9th/10th). వెళ్ళేడు. Went. A
var. of cane. v.s.v. canadu.

చందమానవడిని cantamāna daḍini *masc.acc.sg.* (A78.4:820-25).
వ్యక్తిసామం.

చంద్రియయు candiyannayū *masc.nom.sg.* (A112.7-8:972). వ్యక్తి-
సామం. candi- prob. <Skt. candraḥ moon. -anna masc.
name suf. -yū con. particle.

చందియయు camdiyayū *masc.nom.sg.* (A155.14:1094) వ్యక్తిసామం-

- yu con. clitic. *-iya* masc. name suf. *caṃdi* ortho. var. of *candi* in *candiyaṅṅayu*.
- చంద్రగణ్డత్రిజీతవీరమహారాజు *candragaṇḍa trijētra vīra mahārāju n.pr.* (A76.1-3:820-25). వ్యక్తీనామం. A Vaiṅḍamba King.
- చంద్రాదిత్యమహారాజులు *caṃdrādityamahārājulu masc.nom.hon. pl.* (A130.58-59:1060). వ్యక్తీనామం. A King of the cinda dynasty which ruled parts of Mdn. Madhya Pradesh, esp. Bastar region.
- చంద్రాదిత్యరాజులు *caṃdrādityarājulu masc.nom.hon.pl.* (A131.21:1060). వ్యక్తీనామం.
- చంద్రాదిత్యసముద్రనామాంకితతటాకంబు *caṃdrāditya samudra nāmāmkita taṭākambu neut.nom.sg.* (A131.25-28:1060). చంద్రాదిత్యసముద్రమనే చెరువు. The tank bearing the name *caṃdrādityasamudra(mu)*.
- చంద్రాదిత్యసముద్రనామాంకితతటాకంబున *caṃdrādityasamudranāmāmkita taṭākambuna neut.loc.sg.* (A130.62-65:1060). చంద్రాదిత్యసముద్రమనే చెరువులో. In the tank bearing the name *candrāditya samudra(mu)*.
- చంద్రాదిత్యు *caṃdrādityu masc.gen-obl.sg.* (A131.47:1060). వ్యక్తీనామం. Relating to *candrāditya*.
- చంద్రాదిత్యుఁడు *candrādityunṛu masc.nom.sg.* (A99.2:9th). వ్యక్తీనామం. A king of the cinda dynasty who ruled parts of Mdn. Madhya Pradesh, esp. Bastar region.
- చంద్రాదిత్యేశ్వరంబ్ *candrādityēśvaramb neut.nom.sg.* (A130.67-68:1060). స్థలనామం. The name of a town.
- చంద్రాదిత్యేశ్వరంబ్ *caṃdrādityēśvaramb neut.nom.sg.* (A131.31-32:1060). స్థలనామం. An ortho. var. of *candrādityēśvaramb*.
- చంద్రాయిత- *candrāyitta- adj.* (A25.13; 19-20; 7th). చంద్రమాత్యులున్నంత(కాలం). (Till) the moon and sun (prevail). *candra* moon and *-āyitta-* sun [*<Skt. candrāditya-*]. Occurs as an epithet of *kālambu* time.
- చంద్రుణ్ణి *candruṅḍ masc.nom.sg.* (A47.7:709-46). వ్యక్తీనామం. Moon (lit.) [*<Skt. candrah, candramāḥ*].
- చప్పిళెఁడు *cappiḷenṛu masc.nom.sg.* (A24.3:699-700). వ్యక్తీనామం.
- చప్పక *campaka tr.caus.neg.adj.* (A112.14:972). చంపకుండా. Not killing. v.s.v. *caccina*.

gaṇḍaṇḍ has to be read as "gaṇḍāḍ" on metrical considerations.

చలి cali *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). చల్లదనం. చలవ, మొ. cf. Te. calidi, caddi, caluva, etc., Ka. caḷi, Tu. cali, Pj. talla, Ta. Ma. caḷi, [PDr *caḷi]. See DED 1990 for more details.

చలిగుణ్ణు cali guṇṭa *neut.nom.sg.* (B59.62:945-70). స్థలనామం. cali cold, and guṇṭa ditch.

చలివంద్దిరి calivandiri *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). చలివేంద్రం. cali cold and -vandiri var. of pandiri pandal. v.s.v. cali and-pandiri.

చల్పి calpi *tr.caus.ppt.* (A87.51:892-922., A191.57:1060). జరిపి, జరిగించి. Having caused to be done, performed. ppt. of cal(u)pu. v.s.v. canan.

చల్పిన calpina *tr.caus.p.adj.* (A49.20:725., A86.13:850). జరిగించిన జరిపిన. Caused to be done or performed. v.s.v. canan.

చల్కి calki *n.pr.* (A60.12-13:8th). వంశనామం. The name of a dynasty, sometimes occurring as a personal name appellation. A var. of salki, saḷki.

చవచ్చరంబుళ్ cavaccharambuḷ *neut.nom.pl.* (A56.4-5:750). సంవత్సరాలు. Years. Wrong for samvaccarambuḷ*. [\leftarrow Skt. samvatsara-].

చవమాకుల cavamākula *masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A95.3:9th/10th). వ్యక్తీనామం.

చవిటపాలు caviṭa pālu *p.n.nom.sg.* (B40.29:844-88). స్థలనామం. Wrong for cavṭipāḍu*, cavṭi being, obl.sg. of cavuḍu Fuller's earth. cf. Ka. cavuḷu and Ta. cauṭu. -pālu prob. hyperstanderized form of -pāḍu p.n.suf.

చాకల cākala *masc.gen-obl.sg.* (A63.4-5:8th). చాకలికి సంబంధించిన. Of the washerman. obl.sg. of cākali a laundry-man, cf. Te. cākalidi, cākita, cāketa a woman of the washerman caste, laundress, cākibāna the washerman's kettle, and cākī-rēvu the place where the washerman does washing.

చాకిచెలుపు cākiceṛuvu *p.n.nom.sg.* (B42.30:892-922). స్థలనామం. Identified as Mdn. cākiceṛla in Kavali tq., Nellore dt. cākī

adj. relating to washerman and ceruvu tank. v.s.v. cākala (guṇḍu) and ceruvu.

చాగి cāgi *adj.* (A161.2:1088-89). ఇంటిపేరు. A family name, a liberal or generous person. [\leftarrow Skt. tyāgin].

చాంగెయ cāṅgeya *masc.nom.sg.* (A106.11-12:925-50). వ్యక్తీనామం. -eya *masc. name suf.*, var. of -aya, etc.

చాన్తురు cānturu *p.n.?* (B37.39:794-842). స్థలనామం(?). -uru wrong for -ūru village.

చాన్దైతి cāndaiti *n.pr.* (A95.4:9th/10th). వ్యక్తీనామం.

చామ cāma *masc.nom.sg.* (A127.7:1055., A140.8:1073., A152.8:1082). వ్యక్తీనామం. (A person of) dark hue (colour). [\leftarrow Pkt. sāma \leftarrow Skt. śyāmah].

చామణకాల cāmaṅakāla *masc.nom.pl.(hon.)* (A11.11:625-50). వ్యక్తీనామం. cām(a) \leftarrow Skt. śyāmah. -aṅa var. of -aṅga/-anna a common personal name *suf.* -kāl honorific appellation. -a emphatic clitic.

చామియ cāmiya *masc.nom.sg.* (A124.2:1038., A135.7:1064. A137.6:1068., A155.14:1084., A173.10:1094). వ్యక్తీనామం. v.s.v. cāma.

చామియు cāmiyu *fem.nom.sg.* (A112.10:972). యువతి; వ్యక్తీనామం. A young woman, cf. Ta. cāmi, Ka. cāma. [\leftarrow Pkt. sāmā \leftarrow Skt. śyāmā]. -yu *con. clitic.*

చామిణిగుంట్ట cāmiṅēni guṅṭṭa *neut.nom.sg.* (B45.59:918-25). స్థలనామం. The pond of a certain cāmaṅēdu*. cāmi \leftarrow Skt. śyāmah. ṅēni *obl.sg.* of ṅēdu. See s.v. ṅēnikin. guṅṭṭa an ortho. var. of guṅṭa.

చాముణ్డియ cāmuṅḍiya *masc.nom.sg.* (A104.54-55:925-50). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya, etc. cāmuṅḍ- var. of cāmuṅḍa pārvati, the wife of Siva.

చాముయ్యను cāmuṅḍiyunu *fem.nom.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తీనామం. -yunu *con. particle.* cāmuṅḍi is from Skt. cāmuṅḍā an epithet of Pārvati.

చాముణ్డియ cāmuṅḍeya *masc.nom.sg.* (A104.18;20:925-50). వ్యక్తీనామం. A var. of cāmuṅḍiya.

- ఛారికి *cāriki masc.dat.sg.* (A74.9:820-25). ఆఛారికి. Wrong for ācāriki.
- ఛాలక్య *cālukya adj.* (A87.2:892-922). రాజవంశనామం. A later form of Cālukya, the name of a dynasty which word is prefixed or suffixed to the names of kings belonging to that dynasty.
- ఛాళుక్య *caḷukya adj.* (A17.1:650), రాజవంశనామం. An older form of cālukya.
- చిక్క *cikka adj.* (A120.8-4:1008). చిన్న. Small. cf. Te. cikićiki, Ka. cikka. ciga Ta. cikka, Ma. cikkiñi, etc. and also Skt. cikka- small or young. Kittel derives the word from PDr *kiṛu. See BSOAS 7.379 and 11.123, f.n.1 and DED 2057 for more details and IA borrowings. The word is traceable to PDr *cikka rather than to PDr *kiṛu.
- చింకియయు *ciṃkiyayu masc.nom.sg.* (A110.15:971). వ్యక్తినామం. -iya- masc. name suf. and -yu con. clitic.
- చిట్ట *ciṭṭa neut.genobl.sg.* (A119.10:991). చైత్ర(మాసం). The first cyclic month. [\leftarrow Pkt. ciṭṭo \leftarrow Skt. caṭṭrah].
- చిట్టేరు *ciṭṭēru neut.genobl.sg.* (B36.19-20:763). స్థలనామం. ciṭṭ-_{var.} of ciṭṭi/ciṭi small. cf. Ta. ciṭṭu etc. \leftarrow SDr *ciṭ-V]. See DED 2078 for more details. See s.v. ciṛu and ēru.
- చిత్రజాతసముఘ *cittajāta samuṇḍu masc.nom.sg.* (A82.2:848-49). మృగ్గుభుడితో సమానుడు. One who equals Cupid. [\leftarrow Skt. citta-jātasamah].
- చిన *cina adj.* (B4.F.1:3rd). చిన్న. Small. A var. of cinna, cinni, etc., connected with a host of forms with the sememe *smallness and traceable to PDr *k-and*c- forms. See M. B. Emeneau, BSOAS 15.100 and T. Burrow, BSOAS 11.122. See also DED 1926, 1935 1936, 2111, 2117, 2122, 2132 2135, etc. for a host of connectible items. The word in question is traceable to the PDr form with *c-.
- చింత *neut.nom.sg.* (B47.33:925). చింత(చెట్టు). A tamarind tree. An ortho. var. of ciṃta, etc. cf. Ta. cintam, Kur. cīā Mlt. teteli. T. Burrow derives Skt. cincā and tintiḍīka

- from Drav. source in view of c-/t- alternation. See BSOAS 12.379. Skt. tintriṇī id. may also be included.
- చింతయ cimtaya *neut.nom.sg.* (B66.88:1022). చింతచెట్టే. -ya emph. clitic. cimt- var. of cimta tamarind tree. J. Ramiah Pantulu thought it is a personal name. See G. V. Ramamurti, RPS, pp.115-128.
- చింతెని cintareni *masc./neut.?gen.sg.* (B42.31:892-922). వ్యక్తి నామం/స్థలనామం(?).
- చింతలు cintalu *neut.nom.pl.* (C3.21-22:709). చింతచెట్లు. Tamarind trees. v.s.v. cimta.
- చింతలు cimttalu *neut.nom.pl.* (C3.21.709). చెంతచెట్లు. An ortho. var. of cintalu. v.s.v. cimta.
- చింతిచ్చు tr.hab.adj. (A15.15:641). ఆలోచించు, మొ. Thinking, etc. -iñcu verbalizer. [\leftarrow Skt. cintā].
- చింతెలమొదతప్ప cintelamoḍatsa *p.n.* (A121.18:1018). స్థలనామం. cintela wrong for cintala(?) of the trees. moḍatsa prob. wrong for moḍaca*.
- చిపిన్చిన cipincina *tr.p.adj.* (A25.41-42:7th). చింతించిన. Wrong for cimtincina thought of.
- చిమ్మర్ బోయ cimthur bōya *masc.nom.sg.* (B25.24:668-69). వ్యక్తి నామం. The village headman of cintūru. bōya \leftarrow Skt. bhō-jah. cimthur wrong for cint-ūr tamarind village. (lit). See s.v. cimta and ūru.
- చిమ్మర్రి cimthurr *p.n.nom.sg.* (B25.40:668-69). స్థలనామం. Wrong for cimt-ūr tamarind-village (lit.). v.s.v. cimta and ūr.
- చిరియనయును ciriyanyunu *masc.nom.sg.* (A110.19:971). వ్యక్తి నామం. -yunu con. clitic. -yana masc. name suf. ciri- may be connected with ciru small. [PDr *kiṛ-].
- చిర్పలియ cirpaliya *p.n.nom.sg.* (A11.5:625-50). స్థలనామం. -ya emph. suffix. -pali var. of palli village, etc. cir- may mean small, a var. of ciru in clusters. v.s.v. ciru and palli.
- చిరు ciru *adj.* (B47.33-34:925., A112.5:972). చిన్న. Small, slight, mild, etc. A var. of kiṛu occurring bound in late

- literature. cf. Te. *ciruta*, *cirutuka*, etc., Ta. *ciru*, Ka. *kiru* Tu. *kiri*, *kiru*, *kiru*, etc. [\langle PSDr **kiru*]. See DED 1326 and BSOAS 11.123 for more details and IA borrowings.
- చిఱుమూర *cirumūra p.n.loc.sg.* (A109.925-50), స్థలనామం. -a loc.suf. A later form of *cirumbūr(u)*. Identified by the editors as Mdn. *cirumūru*. *cirum-* small. v.s.v. *ciru*.
- చిఱుంబూరి *cirumbūri p.n.gen-obl.sg.* (A3.6:575-800., A49.13: 725). స్థలనామం. v.s.v. *cirumūra*.
- చిఱుంబూరు *cirumbūru p.n.nom.sg.* (A44.7-8:700-25). స్థలనామం. *cirumūra*.
- చిలాత *cilāta masc.nom.sg.* (B4.F-1:3rd). కిరాతుడు, వేటగాడు. It is a palatalized Pkt. form of Skt. *kirāta*- hunter, savage, etc. For the form and notes on palatalization in Southern Prakrits, see M.A. Mehendale, HGIP, pp. 120, 122 and 161.
- చీకట్ల *cīkaṭṭa adj.* (A48.8:719-20). నల్లటి. Black, dark?. v. s. v. *cīkuna*.
- చీకున *cīkuna neut.loc.sg.* (A11.8-9:625-50). చీకటిలో; కృష్ణపక్షంలో. During the dark_half of lunar month. in darkness. loc. sg. of *cīku**. cf. Te. *cīkaṭi*, *cīku*, *cījikaṭi*, Klm. *cīkaṭi*, Pj. *cīkoḍ*, Oll. *sikaṭ*, Go. *sikaṭi*, etc. [\langle PCDr **cīkaṭ-*]. The word and its meaning are not recorded in Telugu dictionaries.
- చీంచెల్లి *cīncelli p.n.nom.sg.* (B43.61;67:892-922) స్థలనామం. Identified as the earlier name of Mdn. *sīsali*, a village.
- చుంచు *cumcu adj.* (A142.6:1074). వంశనామం. Occurs as a family name. The etymology and meaning of the word are doubtful.
- చురియ *curiya neut.acc.sg.* (A87.57-8:992-922). చిరుకత్తి. A var. of *cūri*, *suriya*, sure_knife. cf. Ta. Ma. *cūri*, Ko. *cūry*, To. *tūry*, Ka. *cūri*, Tu. *cūri* and also Hindī *churī*. [\langle Pkt. *churō* \langle Skt. *churikā*]. Is it of Drav. origin in view of c-/t- alternation?
- చువ్వుటూరు *cuvvuṭūru p.n.nom.sg.* (A16.11:641). స్థలనామం. *cuvvuṭ-* prob. adj. form of *cuvvi**, an older form of *juvvi*. *jūvi*. v.s.v. *juvvi*. -ṭ- adjectival affix.

- చుట్పతి** *culpati n.pr?* (A91.2:9th/10th). వ్యక్తినామం(?)
చూచిన *cūcina tr.p.adj.* (A58.24-25:8th). చూసినటువంటి. Seen, observed. v.s.v. *cūce*.
- చూచె** *cūce tr.p.fin.* (A88.7:897). చూశాడు. Saw, observed. p.fin. of *cūcu* tr. to see, etc. cf. Te. *cū*, *cūḍu*, *cūḍi*, *cūḍki*, *cūpu*, *cuvve*, etc., Ka. *cūṭi/sūṭi*, *cūpu*, *suṭṭu*, *sūsike*, Tu. *sūpini*, *tūpini*, Ta. *cuttu*, *tūṅṅu*, Ma. *cuttu*, *cūntuka*, Mlt. *ṭuṅṭ-*, etc. [\langle PDr **cū-*/**tū-* with different suff.]. See DED 2275 and BOAS 12.395 for more details and IA borrowings.
- చూరె** *cūre tr.p.fin.* (A54.7:742-98., A88.10:897). కొల్లగొట్టెడు. Plundered, robbed. p.fin. of *cūru** to ransack, etc. The verb is not listed in Te. dictionaries and also in TVB. cf. Te. *cūra* plunder, loot., Ta. *cūrai*, Ka. *sūre*, Tu. *sūre*, etc. [\langle PSDr **cūra*]. SRN lists a host of cpd. vbs. connected with the item and mentions Skt. *curā* plunder. loot as possible source of borrowing.
- చూరణిమరాజును** *cūra bhīmarājunu masc.nom.sg.* (A54.2-3:739). వ్యక్తినామం. *cūra* prob. family name. SRN derives *cūra* plunder, etc. from Skt. *curā*, but *Āndhrabhāṣārṇavam* treats it as a n.w. cf. Ta. *cūrai* plunder, etc., -*unu* con.suf. v.s.v. *cūre*.
- చెంగాలు** *ceṅḡālu masc.nom.hon.pl.* (A58.17-18:8th). వ్యక్తినామం. -*ḡālu* var. of *kālu* as in *urupenakālu* etc., hon. appellation. *ceṅ-* may mean red. v.s.v. *ceñceṅuv*.
- చెళ్ళెఱువ్** *ceñceṅuv p.n.* (B8.13-14:395-410). స్థలనామం *ceñ-* a var. of *ce-*, *cem-*, *kem-*, red, and *ceṅuv* var. of *ceṅuvu* tank. cf. Ta. *ce-*, *cem-*, *ceyya*, *cevv-* etc., Ma. *ce-*, *cem-*, *cēya*, Ka. *ke-*, *kem-*, etc. [\langle PDr **ken-*: **kē-*]. See DED 1607 for more details. See s.v. *ceṅuvu*.
- చెడ(క)** *cedak(a) intr.neg.adj.* (A170.8:1093., A171. 9:1093., చెడిపోకుండా. Without being spoiled, lost, or useless. cf. Te. *ceḍu*, *ceḍḍa*, *ceṅucu*, *ceṅṭa*, *ceṅupu*, etc., Ka. *kiḍu* *keḍu* (*keṭṭ-*), Ta. *keṭu* (*keṭṭ-*), Ma. *keṭuka*, *keṭṭa*. Mlt. *qerm-*, Kur. *gēj-*, Kuwi *hers-*, etc. [PDr **keṭ-*]. See DED 1614 for more details.

- చెమూరు cenūru *p.n.* (A9.8:575-800). స్థలనామం. Occurs prob. as a family name. cen- may be wrong for either cēn(u) field or cenn- red. ūru village.
- చెందనయి cemdanayi *masc.nom.sg.* (A167.6:1092). వ్యక్తీనామం. cemd- var. of candi, -ana masc. name suf., and -yi con. particle. v.s.v. candiyanṇayu.
- చెందూర్ cendarur *p.n.* (B27.25:672). స్థలనామం. Wrong for cendalūr.
- చెందలూర్ cendalūr *p.n.* (B9.14;16:426.) స్థలనామం Identified as the Mdn. cendalūru in Guntur dt.
- చెప్పి ceppi *tr.ppt.* (A176.5-6:1095). చెలియజేసి, మొ. Having said, told, related, narrated, etc. cf. Ta. ceppu, Ma. ceppuka, Kur. keb-, etc. [PDr *kep-]. For a fuller discussion on related words, See TVB 466 and BSOAS 11.124 and 345. See also DED 1628 for more details.
- చెంబియంగ్రానడ్లు cembiyamgrānadlu *fem.nom.hon.pl.* (A182.6:1098). వ్యక్తీనామం.
- చెంబ్రోల cembrōla *p.n.loc.sg.* (A119.27:1006). స్థలనామం. cem- red or beautiful and -brōl var. of -pulōl, -prōl(u), etc. v.s.v. ccñceruv and pulōl.
- చెరువ్ ceruv *neut.nom.sg.* (B8.15:395-410). కొలను. Tank. A var. of ceruvu before vowels. v.s.v. ceruvu. -r- in the word is prob. due to want of a separate symbol in orthography at such an early date.
- చెర్వు cervu *neut.nom.sg.* (C13.13:1086). కొలను. Tank. A var. of ceruvu.
- చెఱకుమ్బల్లి ceṛakumballi *neut.nom.sg.* (B62.64:973-99). స్థలనామం. The village of sugar-cane (crop). -balli allom. of palli village. ceṛaku var. of ceṛuku. cf. Ka. ceruku, Koṇḍa (K) seṛuk. See DED 2297.
- చెఱవులు ceṛavulu *neut.nom.pl.* (A121.12:1018). చెరువులు. Tanks. Wrong for ceruvulu pl. of ceruvu.
- చెఱచిన cericina *tr.p.adj.* (87.57-58:892-922). చెడగొట్టిన. That which was spoiled, etc. ceric- tr. base of ceḍu, var. of ceṛucu. v.s.v. ceḍak(a).

- చెఱిచినను *cericinanu tr.concess.* (A87.56-57:892-922). చెడగొట్టిన
వృత్తికి. Even though spoiled. v.s.v. *ceḍak(a)*.
- చెఱుఱు *ceruṅcu tr.hab.adj.* (A65.9-10:8th). చెడగొట్టే. Spoiling,
etc. A var. of *cerucu* (class.). v s.v. *ceḍak(a)*.
- చెఱుఱుర *cerupūra p.n.loc.sg.* (B19.13:632). స్థలనామం. *cerup-*
prob. bad, etc., var. of cerupu. v.s.v. ceḍak(a).
- చెఱుఱురు *cerupūru p.n.nom.sg.* (B24.20:663). స్థలనామం. v.s.v.
cerupūra.
- చెఱువు *ceruvu neut.nom.sg.* (A16.7:341.. A45.2:700-25., A48.
6:719-20., C5.29:764-99., A66.3:8th., B42.29:888-918., B43.
64:66:892-922., B60.26:945-70., B64.87-88:1011., A121.16:
1018., A155.6:1084). కొలను. A tank, pond. cf. Te. *ceṛa*. Ta.
ceṛi, *ceṛu*, *coṛai*, Ma. *ciṛa*, *ceṛukkuka*, Klm. *ceṛu*, Pj. *ceru*,
Ka. *kiṛ*, *kiṛu*. Ko. *ker*, etc. [\langle PSDr **keṛ*-/**kiṛ*-]. See
DED 1648 for more details.
- చెఱువుకు *ceruvuku neut.dat.sg.* (A72.3:8th). కొలనికి. For the
tank. -ku dat. suf. occurring without a preceding -n- as in
classical (literary) dialect. v.s.v. *ceruvu*.
- చెఱ్ఱి *cerpi tr.caus.ppt.* (A130.102:1060). చెడగొట్టే. Having
caused to spoil, etc. v.s.v. *ceḍak(a)*.
- చెఱ్ఱిన *cerpina tr.caus.p.adj* (A131.57-58:1060). చెడగొట్టే.
That caused to spoil. v. s. v. *ceḍak(a)*.
- చెలి *celi masc.nom.sg.* (A135.5:1064). స్నేహితుడు. Friend, com-
panion. cf. Te. *celimi*. *celiya* etc.. Ta. *celi*, *kiḷai*, *kēḷ*, Ka.
keḷe, *geḷe*. *gene*, *kēḷa*, etc. [\langle PSDr **keḷ*-/**ken*-: \langle PDr
kiḷ*-/keḷ*-]. See DED 2288 for more details. Is Hindi
cēlā friend a l. w. from Drav. ?
- చెలివి *celivi masc.nom.2nd.sg.* (A87.27:892-922). (నీవు) స్నేహితుడవు.
Thou art a friend. v. s. v. *celi*.
- చెల్యయ *celvaya masc.nom.sg* (A124.1:3;4,6:1038). వ్యక్తివేరు. -aya
masc. name suf. *celv*-var. of *celvu* elegance, grace, be-
auty, etc. cf. Te. *celuva*, Ta. *celvam*, *celvu*, Ma. *cellam*,
Ka. *calu(ve)*, *celuvu*, eec. [\langle PSDr **cel*-].
- చెల్యు *celvu neut.nom.sg.* (A93.2:9th/10th). సౌందర్యము. Beauty,
loveliness, elegance, etc. A var. of *celuvu* and *cel(u)vamu*.

- cf. Te. cel(u)va, cel(u)vũḍu, Ta. celvam, Ma. cellam, etc.
 [<PSDr *cel-/ *cal-]. Ste DED 2291 for more details.
- చెటివిన celicina *tr.p.adj.* (A104.58:925-50). చెజగొట్టిన. Wrong
 for cericina. v. s. v. ceḍak(a).
- చేకొని cēkoṇi *tr.ppt.* (A89.93:898-934). అంగీకరించి, తీసుకొని. మొ.
 Having accepted, taken, received, complied with, etc. An
 older form of cēkoṇi. var. of kay-koni. A cpd. vb. with
 cē- [<*kay-/ *key-] and koṇu [*koḷ-/ *koṇ-] as an aux.vb.
 v. s. v. cēya and koṇi
- చేకొని cēkoṇi *tr.ppt.* (A87.43;50:892-922., A88.8:897., A59.26:
 898-934., A125.8:1043., A139.8:1072. A145.11-12:1076.,
 A159.10:1087., A172.7:1094., A178.9-10:1098). అంగీకరించి. మొ.
 cēkoṇi.
- చేదుల్లి cēḍulli *p.n.?* (B28.27.674). స్థలనామం(?).
- చేత -cēta *instr.suf.* (A10.2:600-25., A77.4-5:820-25). తృతీయా
 విభక్తి ప్రత్యయం. A var. of cētan(u). v. s. v. cētam¹.
- చేతం cētam¹ *neut.instr.sg.* (A123.15:1023). చేత్తో. By the hand,
 with the hand (lit.). cf. Ta. Ma. Ka. Tu. kai, Kui kagu kaju,
 Kuwi kēyu, Kur. khekhā Mlt. quqe Te. kēlu (pl), kayi
 (sg.), etc. [<PDr *kay-/ *key-]. See DED 1623 for more
 details. See also s. v. cēya.
- చేతం² -cētam² *instr.suf.* (A94.4:9th/10th). తృతీయావిభక్తి ప్రత్య
 యం. A var. of -cēta, etc. v. s. v. cētam¹.
- చేదిశమ్మ cēdi śarmma *masc.nom.hon.pl.* (A50:12-13:725).
 వ్యక్తీనామం.
- చేన్ cēn *neut.nom.sg.* (A25.36:7th). పొలము. A field. A var. of
 cēnu (pl. cēlu) before vowels. cf. Ta. cey, Ma. ceyi, Ka.
 kay, key, keyi, keyyi, Tu. keyi, Klm. keṇ, Nk. kēn. Pj.
 kēn, etc. [<PDr *key-/ *kē-]. See DED 1629 and BSOAS
 11.124, 123 for more details and IA borrowings.
- చేన cēna *neut.gen-obl.sg.* (B60.26:945-70). పొలానికి సంబంధించిన.
 Wrong for cēni of the field. v. s. v. cēn.
- చేని cēni *neut.gen-obl.sg.* (B53.60:945-46). పొలానికి చెందిన. of the
 field. v. s. v. cēn.
- చేను cēnu *neut.nom.sg.* (A14.10:638-63., A16.6:841., A62 3:8th.,

- A65.4:8th., A67.6:8th., B44.26;27-28: 915-25., A116.3:10th).
 పాలం. Field. v. s. v. cēn
- చేనుకు cēnuku *neut.dat.sg.* (A18.9:650). పాలానికి. To the field.
 A var. of cēniki (class.) v. s. v. cēn.
- చేబ్రోలన్ cēbrōlan *p.n.loc.sg.* (A89.21:89) . స్థలనామం. A var.
 of cembrōla.
- చేబ్రోలి cēbrōli *p.n.gen-obl.sg.* (A145.15-16:1076). స్థలనామం..
 v. s. v. cembrōla.
- చేంబ్రోలు cembrōlu *p.n.nom.sg.* (A89.21:898-934). స్థలనామం..
 v.s.v. cembrōla.
- చేయ cēya *tr.inf.* (A50.7:725-50., A76.4:820-25., A87.2:892-922.,
 A90.5:9th/10th., A98.3-4:9th/10th). చేయటానికి. To do. A var.
 of cēyan/cēyam inf. of cēyu to do. cf. Ta. cey, Ma. ceyka, Ka.
 key/gey, Tu. geipini, geyipini, Go. kīānā, Br. kanning,
 etc. [\leftarrow PDr. *key-]. See DED 1628 (and also 1688 for sb-
 forms) for more details. cēyu later form of kēyu*. See s.v.
 kēcina, etc.
- చేయక్ cēyak *tr.neg.adj.* (A88.12:897). చెయ్యకుండా, మొ. Not do-
 ing, etc. A var. of cēyaka before vowels. v. s. v. cēya.
- చేయన్ cēyan *tr.inf.* (A118.2:10th). చెయ్యటానికి. To do. A var. of
 cēya.
- చేయం cēyam *tr.inf.* (A87.55:892-922). చెయ్యటానికి. An ortho.
 var. of cēyan. v. s. v. cēya.
- చేయించి cēyimci *tr.caus.ppt.* (A186.5:1099). చేసేటట్లు చేసి. Having
 caused to do. v. s. v. cēya.
- చేయించె cēyimce *tr.caus.p.fin.* (A142.7:1074). చేసేటట్లు చేశాడు.
 Caused to do. v.s.v. cēya.
- చేయించిన cēyimccina *tr.caus.p.adj.* (A145.28-29:1076). చేసేటట్లు
 చేసిన. That (which is) caused to do. v.s.v. cēya.
- చేయుచ్ cēyuc *tr.pres.cont.* (A87.15-16:892-922). చేస్తూ. Been
 doing. A var. of cēyucu(n) before vowels. v.s.v. cēya.
- చేయుచున్ cēyucun *tr.pres.cont.* (A87.21:892-922). చేస్తూ. Been
 doing. v.s.v. cēya.
- చేయుం cēyumu *tr.inf.* (A117.5:10th). చెయ్యటానికి. In order to do..
 Wrong for cēyam. v.s.v. cēya.

- చేయూర్ cēyūr *p.n.* (B25.38:668-69 . స్థలనామం. cē- prob. a var. of cem-, etc. -y- glide, and -ūr *p.n.suf.*
- చేరమణ్ణలమ్మన cēramangalambuna *p.n.loc.sg.* (A98.6.7:9th/10th). స్థలనామం. cēra var. of kēra(ḷa) modern state of the name. -mangala(mbu) a common *p.n.suf.* (esp. in Malabar).
- చేలకాల్ cēlakāl *masc.gen-obl.hon.pl.* (A112.7:972). స్త్రీనామం. -kāl *hon. appellation.*
- చేసి cēsi *tr.ppt.* (A12.11:825-50., A17.3:650., A53.16:13th..A80.20:847., A81.8:848-49., A86.11:850., A121.12:1018., A126.10:1047). కావించి. Having done. *v.s.v. cēya.*
- చేసిన cēsina *tr.p.adj.* (A16.5:641., A49.23:725., A54.9:742-98., A87.28; 47:892-922., B54.73:945-70., A112.2;9:972. A130.67; 108:1060., A131.30-31:1060., A164.16:1090-91). చేసియుపాటి. Done. *v.s.v. cēya.*
- చేసినం cēsinam *tr.concess.* (A117.6:10th). చేసినప్పటికీ. Even though done. *v.s.v. cēya.*
- చేసినారు cēsināru *tr.p.fin.3rd pl.* (C11.21:1060). చేశారు. They did. *v.s.v. cēya.*
- చేసిర్ cēsir *tr.p.fin.3rd.pl.* (A170.9:1093., A171.10:1093). చేశారు. They did. *v.s.v. cēya.*
- చేసిరి cēsiri *tr.p.fin.3rdpl.* (A20.15:675-99. A44.13:700-25. A65.5-6;3th., C6.3:8th., B54.74:945-70). చేశారు. They did. A var. of cēsir. *v.s.v. cēya.*
- చేసె cēse *tr.p.fin.* (A66.5:8th., A142.9:1074). చేశాడు. He did. *v.s.v. cēya.*
- చొచ్చి cocci *intr.ppt.* (A87.69:892-922). ప్రవేశించి, మొ. Having entered, penetrated (into). *ppt.* of coccu to enter etc. cf. Te. coccilu, cottencu, coru, corapa, conupu, etc.. Kui sōlda (sōḷ-), Kuwi hō-, Go. sōḷī, jōḍī, oḍī, Klm. sō g-, Ka. curcu, cuccu, Ta. tuva, Kur. kōe-, Mlt. kōr-, etc. [\leftarrow PDR *cor-/*con-:PSDr *cor-/*tor-, etc.]. See DED 2285 and TVB 480 for more details.
- చొన్నె conpe *tr.caus.p.fin.* (A88.5:897). ప్రవేశ పెట్టేడు. Caused to enter, made to flee away, etc. *v.s.v. cocci.*

- చోపతియ *copatiya p.n.?adj.* (A91.3:9th/10th). ఒక యుద్ధరంగం పేరు(?). Occurs as the name of a battle.
- చోటు *cōṭu neut.nom.sg.* (A89.24;91:898-934). ప్రదేశం. A place, locality, opportunity, etc. A var. of *co(n)*. Alloms. *-coṭu*, *caṭu* as in *a_ccoṭu* that place, *a_ccaṭu* id. *cō(n)* adv. when, while. etc. Also *-caṭa* in *a-ccaṭa* in that place, *i-ccaṭa* in this place and *e-ccaṭa* in which place. The etymology of the word is not known.
- చోడ *cōḍa n.pr.* (A109.3;8:925-50., A126.9:1047., A130.53:1060., A131.19:1060., A161.6_7:1088-89., A187.7:1100). రాజ వంశనామం. The name of a dynasty and a personal name suf. for the kings of that dynasty. A later form of *cōḷa* and var. of *cōḷa* [*<Ka.*], *sōḍa*, etc.
- చోడగంగదేవర్ *cōḍa gaṃgga dēvar masc.nom.pl.(hon.)* (A155.7:1084). వ్యక్తీనామం. v. s. v. *cōḍa*, *gaṃgga*¹, and *dēvara*.
- చోడగంగదేవర *cōḍa gaṃgga dēvara masc.nom.pl.(hon.)* A180.1-2:1087. A166.7:1092., A170.1:1093., B171.6:1093). వ్యక్తీనామం. v. s. v. *cōḍa*, *gaṃgga*¹, and *dēvara*.
- చోడేశ్వరలింగానకం *cōḍēśvara liṅgānakam neut.dat.sg.* (A161.16:1088-89). చోడేశ్వరుడనే శివలింగానికి. the phallus of *cōḍēśvara* (*īśvara* being named after the devotee, a certain *cōḍa*).
- చోడయ *cōḍaya masc.nom.sg.* (A121.10:1018). వ్యక్తీనామం. *-aya* masc. name suf. v. s. v. *cōḍa*.
- చోడి *cōḍi masc.nom.sg.* (A186.4:1099). వ్యక్తీనామం. v. s. v. *cōḍa*.
- చోడులతోడ *cōḍula tōḍa masc.instr.pl.* (A84.4:848-92). వ్యక్తీనామం. v. s. v. *cōḍa*.
- చోల్లకాలు *cōḷlakālu masc.nom.hon.pl.* (A58.18:8th). వ్యక్తీనామం. *-kālu* hon. appellation.
- చోలివిణ్ణి *cōḷivinṭi p.n.gen-obl.sg.* (B90.19:691-92). స్థలనామం.
- చోల *cōḷa masc.nom.sg.* (A7.1:600-25., A8.1:600-25., A9.1:600-25., A12.4:625-50., A44.4:700-25., A45.3:700-24., A46.9:700-25., A56.9:750., A83.2:848-92., A104.8:50:925-50., A105.4:925-50., A106.4:925-50., A108.4:925-50., A109.8:925-50., A113.6-7:19-20:991). వ్యక్తీనామం. An older form of *cōḍa*.

చోఱనిం cōlanim *masc.acc.sg.* (A88.8:893). వ్యక్తీనామం. v. s. v. cōḍa.

చోటిమ cōliya *masc.nom.sg.* (A44.16:700-25). వ్యక్తీనామం. v. s. v. cōḍa.

చోఱాళ cōlūja *masc.genobl.pl.* (A83.4:848-92). వ్యక్తీనామం. prob. wrong cōlūja. v. s. v. cōḍa.

చొష్టి caṣṣṭi *num.nom.sg.* (A86.3:850). అరవై నాలుగు. Four and sixty, sixty four. caṣṣ < Pkt. caṣṣ < Skt. catuḥ id. ṣṣṭi sixty [< Skt. ṣṣṭiḥ].

J

జక్కన jakkana *masc.nom.sg.* (C5.28-29:764-99). వ్యక్తీనామం. -ana var. of -anna, etc. *masc.* name suff. jakk- var. of jakka a species of demigods. [< Pkt. jakkho < Skt. yakṣāḥ].

జక్కి jakki *masc.nom.sg.* (B25.32:668-69). వ్యక్తీనామం; చక్రీ. An epithet of Viṣṇu. [< Skt. cakrin].

జనకోట janakōṭa *adj.* (A160.5-6:1067). వంశనామం, స్థలనామం. Occurs as an attribute of a certain nambī. It may be a p. n. or a family name. -kōṭa fort.

జన్నియ janniya *masc.nom.sg.* (A132.9:1061). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya, etc. jann(amu) a sacrifice, an offering or oblation. cf. Ka. jannavu [< Pkt. janṇo < Skt. jajñah].

జముని jumuni *masc.genobl.sg.* (A94.1-2:9th/10th). యముణ్ణి, చంపేవాణ్ణి. v. s. v. jamunru.

జమున్ఱు jamunru *masc.nom.sg.* (A51.3:725-75., A77.1-5:820-25). యముడు, చంపేవాడు. The deity presiding over the world of departed souls, hence killer in general, Pluto. cf. Ka. java, Ta. yamaṅ [< Pkt. jamo < Skt. yamaḥ].

జయపాఱు jayapāru *masc.nom.sg.* (A58.24:8th). వ్యక్తీనామం. A Brahmin (pāru) called jaya. v. s. v. pāra.

జయమ jiyama *fem.genobl.sg.* (A155.4:1084). వ్యక్తీనామం. -ama fem. name suf.

జయమాద jayamāda *neut.nom.sg.* (A145.29:1076). ఒక నాణెం. విజయచిహ్నంగా ముద్రించింది. A coin called jaya (victory), Prob. issued in celebration of some victory in a battle.

జలయూరు jalayūru *p.n.nom.sg.* (B35.14:732). స్థలనామం.

- జాత్రకు *jātraku neut.dat.sg.* (A89.28:898-934). కొల పుకు, జాత్రకు. To the festival (of the village god or goddess), var. of *jātara*. cf. Te. *yātra* [\leftarrow Skt. *yātrā*].
- జియ్యం *jiyyam masc.acc.sg.* (A142.9:1074). శైవనన్యాసిని. A Sai-vait monk. cf. Ta. Ka. *jīya* [prob. \leftarrow Skt. *divyaḥ* or *jīvaḥ* through some Pkt.].
- జీవితమాదా *jīvitamāḍa neut.nom.sg.* (A155.11-12;12-14:1084). జీతంగా ఇచ్చిన నాణెం. A coin (*māḍa*) given as (*jīvita-*) salary. *jīvita-* (Skt., older form of *jītam*) salary. v. s. v. *jīvitambu*.
- జీవితంబు *jīvitambu neut.nom.sg.* (A87.61-62:892-922). జీతం. Occurs in the sense "salary, wage" which is not recorded as such in Skt. dictionaries.
- జుగ్గి *juggi neut.gen.obl.sg.* (A49.15:725). వృక్షనామం.
- జువ్వి *juvvi neut.nom.sg.* (B42.81:888-918). ఒక చెట్టు. *Ficus tsiela*. A var. of *jūvi* (only inscriptional). cf. Ta. *cuvvi*, Ma. *cuvann-āl*, Ka. *juvvi*, Pj. *jū meri*, etc. [\leftarrow PSDr and PCDr **cu-i*/**cū-i*]. See DED 222 for more details. *cuvvu-* in *cuvvuṭṭūru* p. n. may also be connected with the item.
- జువి *juvi neut.nom.sg.* (B55.7:745-801). జువ్వి (చెట్టు). *Ficus tsiela*. A var. of *juvvi*. The word is not recorded in Te. dictionaries. v. s. v. *juvvi*.
- జెట్టి *jetṭi masc.nom.sg.* (B15.26;29;48:668-69). కుస్తీవచ్చేవాడు ధైర్యవంతుడు. Wrestler, a brave man. A var. of *jetṭi*. cf. Te. *jetṭiga*, etc. and Ka. *jetṭi*, *jetṭiga*. [\leftarrow Pkt. *jetṭhī* \leftarrow Skt. *śrēṣṭhin* a foreman of a profession; *jetṭiga* \leftarrow Pkt. *jetṭhio* \leftarrow Skt. *jyaṣṭhikah*].
- జెట్టివయ్యయ్యు *jetṭivayyayu masc.nom.sg.* (A21.14:678). వ్యక్తనామం. *jetṭiv-* var. of *jetṭiga* wrestler, etc. [\leftarrow Pkt. *jetṭhio* [\leftarrow Skt. *jyaṣṭhikah*]. cf. also Ka. *jetṭiga*. -ayya masc.name suf. -yu con.clitic.
- జెడ్డబోళ *jedḍa bōḷa masc.gen.obl.pl.* (B32.19:686-709). వ్యక్తనామం. *bōḷa* obl. pl. of *bōya*.
- జెష *jēṣa neut.nom.sg.* (A121.9:1018). శ్చెష్ఠమాసం. The third lunar month. Wrong for *jyēṣṭha*.
- జోగియ్యయ్యు *jōgiyayyu masc.nom.sg.* (A110.14:971). వ్యక్తనామం. A religious mendicant or a devotee roving from one holy

place to another. [\langle Pkt. joī \langle Skt. yogin]. -ya var. of -aya, etc. -yu con.clitic.

దీవకరయ్య *neut.nom.sg.* (A80.93:847). వ్యక్తిసామం. Wrong for divākarayya.

ఠ్రాండ్రాపలు *ṭraṅdra paḷu p.n.nom.sg.* (B40.28:844-88). స్థలనామం. Wrongly identified as the older name of Mdn. tāḍiparṛu. May be wrong for tāṅdra paṛu. v.s.v. tāṅdi and parṛu.

D

దాకరేమి *p.n.nom.sg.* (A124.7:1033). స్థలనామం. Older name of the temple-town drākṣārāmam.

దగు *ḍagu neut.acc.sg.* (A80.19:647). ఒక రకం పన్ను. A variety of tax, prob. connected with aḍāgu. See also ABC 2.1313. See s v. aḍapuna.

దగుం *ḍagum adj.* (124.5:1038). దంచిన, పొట్టుతీసిన. Pounded or husked. Prob. wrong for ḍaṅgu, being an instance of wrong reading of the inscr. text. The form is not listed in Te. dictionaries. A var. of ḍaṅggum. v.s.v. ḍaṅcci

దంగుం *ḍaṅggum adj.* (A155.9:1084). దంచిన, పొట్టుతీసిన. Husked or pounded. An ortho. var. of ḍagum. v.s.v. ḍaṅcci.

దగ్గుంబి *ḍagḡumbarti p.n.genobl.sg.* (B58.55:945-70). స్థలనామం. The editor of the inscriptional text identifies it as Mdn. village daggubāḍu. But -pāḍu and paṛṛu are different p.n.suff. ḍagḡum- var. of ḍaṅggu (?), -bar- var. of -paṛ(u). -paṛṛu, etc. See s.v. aḍapuna.

దంచ్చి *ḍaṅcci tr.ppt.* (A155.12:1084). దంచి. Having pounded, as grain in a mortar. ppt. of ḍaṅcu var. of dancu. cf. Te. ḍa gu/dangu, dampakamu, dampuḍu, etc., Kui dāmba, Ka. taḷisu Tu. talpuni, Go. dals-, Mlt. daly-, etc. [\langle pre-Te. *taṅ-c?; or may be connected with Te. aḍāgu, ḍāgu dāgu, etc. traceable to PDr *aṭ_V-; pre-Te. *aḍanc- \rightarrow *ḍānc-]. See TVB 498 and 499, BSOAS 5.787, and DED 67 for more details and IA borrowings. See s.v. aḍapuna also.

దకరమి రెమి *ḍākarami/°remi p.n.nom.sg.* (A32.1:7th) స్థలనామం. v.s.v. dākaremi.

దాకరేమి *dākaremi p.n.nom.sg.* (A160.2:1087., A187.7:1100).

స్థలనామం. v.s.v. *ḍakaremi.*

దాకరేమి *dākarēmi p.n.nom.sg.* (A175.9:1095), స్థలనామం. v.s.v. *ḍakaremi.*

డిగ్గిలి *diggili neut.nom.sg.* (A157.6:1084). చిగుడుమెట్టు. An older form of diggili, also occurring in the inscriptional dialect only. The item is not listed in Telugu dictionaries. This is the earliest known occurrence of the item. Three other occurrences of the item are traceable in the inss. till late 13th century, i. e. (1) *ceṛuvu ḍiggiṭam butteṃḍu nēla* (SII 10.691, 14th line, A.D. 1139), (2) *tana groppiṃccina ceṛuvu diggiṭa bhūmi* (SII 10.702, lines 8 and 9, A.D. 1149), and (3) *mukhamamḍapānaku diggiṭa polama* (SII 10.719, lines 8-9, A.D. 1293). In all these four cases, the word prob. means "steps descending from or built-in" and is therefore connected with Te. *ḍigu/ḍigu* descend, get down, alight, etc. cf. Te. *ḍiga/ḍiga* in cpds., *ḍiguḍu/ḍiguḍu*, *ḍiguva/ḍiguva*, *ḍigiya, ḍiggiya/ḍigiya*, *diggiya* etc., Klm. *ḍigen, digen*, (E)*dig-*, Nk. *ḍigg-*, *ḍipp-*, Go.(M) *ḍigānā* Kui *dīv-*, Ta. *iḷi*, Ma. *iḷika*, Ka. *iḷi*, etc. [\langle PDr *iḷ-: PSDr and PCDr \rangle iḷ-i]. See DED 426 and TBV 508 for more details.

డిగు *ḍigu adj.* (B64.89:1011). చిగుడు. Descending, inclined. A var. of *ḍigu* to descend, descending, etc. v.s.v. *ḍiggili.*

దుత్తిక *ḍuttika p.n.nom.sg.* (A146.6-7:1078., A159.5:1087., A162.6:1089., A163.7-8;10-11:1089., A165.6-7:1091., A182.8:1098). స్థలనామం. Earlier name of Mdn. *juttiga*. *ḍ* \rangle *d* \rangle *j*- is known since *d*- forms also occur in later inss. (See SII).

దుత్తిక *ḍuttika p.n.nom.sg.* (A159.15:1087). స్థలనామం. v.s.v. *ḍuttika,*

దొంక *ḍoṃku neut.nom.sg.* (A113,17:991). వంకరచారి, మొ. A (difficult) footh-path; a coppice, thicket, bramble-bud. cf. Te. *ḍoṃku* a dent, curvature, adj. curved, crooked, *ḍoṅkena* a sort of spear with a bent or curved head, a pruning hook. See TVB 515, 519 and DED 804, 2416 (esp.), 2417, and 2418

for more details about sets of words which can be grouped together under one etymological family. [\langle pre-Te. *oṭuṅk-].

r

తక్కు-*takkaṃ intr.inf.* (A112.4:972). వదలటానికి, మొ. In order to remain, be left. inf. of takku. cf. Te. takkuva, dakku, dakkincu, Ka. taṅgu, dakku, Ta. taṅku, takku. Ma. taṅṅu-ka, KIm.Nk. tak, Go. taggānā, etc. [PDr *tank-/*takk-]. See DED 2448 for more details.

తగిన *tagina intr.p.adj.* (C7.8:8th). సత్తెన. Proper, becoming, fit, suitable. p.adj. of tagu/tavu. cf. Ta, taku, takavu, takai, Ma. taku, takka, Ka. tagu, takku, Kui sājja, etc. [\langle PSDr *tāy- *tak-V]. See DED 2485 and TVB 522 for more details.

తన *tana pron.refl.gen.obl.sg.* (A79.11:820-25). తన. Wrong for tana one's own self. v.s.v. tānum.

తాంకి *taṅki tr.ppt.* (A93.8:9th/10th). తాకి, ఎదుర్కొని, మొ. Wrong for tāṅki having attacked, encountered. ppt. of tāku to oppose in a battle, etc. cf. Te. tākuḍu, tācu, tāpu, tagulu, tagulamu, etc., Ka. tācuni, Ta. tākku, tāku, Ma. tākkuka, etc. [\langle PDr *tāy-nk-/-kk]. See DED 2570 for more details.

తండ్రి *taṅdri masc.nom.sg.* (A176.4:1095). Father. ortho. var. of taṅdri. cf. Ta. taṅtai, Ma. tanta, Ka. tande, Kui, Kuwi tanji etc. [\langle PDr *taṅ-ṭ; PSDr *taṅr-]. See DED 2494 for more details.

తండ్రికి *taṅdriki masc.dat.sg.* (A151.7:1081). To the father. v.s.v. taṅdri.

తత్తటాక శివాలయ నమిపంబున *tat taṭāka śivālaya samīpambuna neut.loc.sg.* (A131.45-46:1060). ఆ చెరువుకూ శివాలయానికి దగ్గర. In the vicinity of that tank and the temple of śiva.

తన *tana pron.refl.gen.obl.sg.* (A17.2:650., A87.8:892-922., A89.44:898-934., A112.2:972., A126.9:1047., A144.21:1075. A176.4:1095). తనయొక్క. His, her, or it's own., obl.sg. of tānu one's self. v.s.v. tānum.

తనక *tanaka pron.refl.dat.sg.* (A87.44:892-922). తనకే. -a emph. clitic. tanak- var. of tanaku for one's own self. v.s.v. tānum.

- తనకున్ tanakun *pron.refl.dat.sg.* (A188.8:1085). To his own self himself. v.s.v. tānum.
- తనకును tanakunu *pron.refl.dat.sg.* (A151.7:1081). To himself. A var. of tanakun. v.s.v. tānum.
- తన్ను tannu *pron.refl.acc.sg.* (A17.9:650). తనను. Himself. A var. of tananu. v.s.v. tānum.
- తపంబు tapambu *neut.nom.sg.* (A117.5;6:10th). తపస్సు. Penance. [*<*Skt. tapaḥ].
- తపసులకు tapasuluku *masc.dat.pl.* (A12.10:625-50). తపస్సు చేసే చాటి. To the ascetics, hermits, or devotees. cf. Te. tapasi, tabisi, Ta. tapasi, tavasi [*<*Skt. tapasvin].
- తప్పిన tapina *tr.p.adj.* (A69.9:8th). తప్పినటువంటి. Prob. wrong for tappina. v.s.v. tappaka
- తప్పక tappaka *adv.* (A119.37:1006). తప్పకుండా. Without fail, neg.adj. form of tappu tr. to transgress, violate, etc., intr. to fail, err, etc., n. mistake, adj. erroneous, etc. cf. Te. tappidamu, tappuḍu, etc., Ka. tappuni, Ta tappu tavaru, Ma. tappu, tappuka, etc. [*<*PDr *tap-V:*tav-V]. See DED 2498 for more details.
- తప్పకణ్ణి tappakaṇḍa *tr.neg.part.* (C11.18-19:1080). తప్పకుండా. Wrong for tappakaṇḍa being without fail. tappak- var. of tappaka before vowels. -aṇḍa wrong for uṇḍa inf. of uṇḍu. v.s.v. tappaka and uṇḍu.
- తప్పి tappi *tr.ppt.* (A89.35:898-934). చాటి, అతిక్రమించి. Having transgressed, etc. v.s.v. tappaka.
- తప్పిన tappina *tr.p.adj.* (A80.21:847). మించిన, అతిక్రమించిన. Transgressed. violated. v.s.v. tappaka.
- తబుణ్ణు tabuṇḍu *masc.nom.sg.* (A53.5:740). తమ్ముడు. Younger brother. Prob. wrong for tambuṇḍu, an earlier form tamm- uḍu. cf. Ta. tampi, Ma. tampi, Ka. tamma, Tu. tammaiya, Go. tammur, etc. [*<*PSDr and PCDr *tamp-]. See DED 2513 for more details.
- తమ tama *pron.refl.gen-obl.pl.* (A37.41;46:892-922, A89.39:898-934, A180.61;66:1080, A181.25:1065, A148.12:1079, A156:8:1084). తమయొక్క. Their, obl. pl. of tānu. v.s.v. tānum.

- తమకు tamaku *pron.refl.dat.pl.* (A88.21:898-934). To themselves. v.s.v. tānum.
- తమకున్ tamakun *pron.refl.dat.pl.* (A144.23:1075-76). To themselves. A var. of tamaku. v.s.v. tānum.
- తమ్ము tammu *pron.refl.acc.pl.* (B39.4:820-25). తమరిని. Themselves. v.s.v. tānum.
- తమ్ముణ్ణు tammunḍu *masc.nom.sg.* (A88.11:897). తమ్ముడు. Younger brother. v.s.v. tabunḍu.
- తమ్ములంమున tammulam̐muna *neut.loc.sg.* (B44.30:915-25). స్థలనామం. An ortho var. of tammulam̐muna* in the place called tammulam̐m.
- తక్కపుడోల tarkkapuḍōla *p.n.loc.sg.* (A11.6:625-50). స్థలనామం. Identified as Mdn. takkavōlu. pūḷōl city.
- తల tala *neut.nom.sg.* (A79 7:820-25). తలకాయ ముఖ్యమైన, మొ. Head. Also top, end, the front, place, quarter, etc., cf. Ta. talai, Ma. tala, Ka. tala, Tu. tare, Go. talā, etc. [\langle PDr *talai]. See DED 2529 for more details.
- తలరాసి talarāsi *adj.* (A175.7:1095). ఇంటిపేరు. A family name.
- తలవర talavara *masc. nom. sg.* (B4.B1.5.2.4, 4.4; C3.7 5.2-3; E.1, M1.5 6.4:3rd). గ్రామాధికారి, కావలివాడు. మొ. A (village) headman, a watchman, etc. A var. of talavari, talāri tala-yāri, etc. cf. Ta. talaivan Ma. talavan, etc. [\langle PDr *talai and *avar]. Kittel derives the word from Skt. sthalavārah > Pkt. talāro. Burrow considers that "the IA word represents the Dravidian plural used honorifically". See BSOAS 12.380. This may be modified to state that the IA words are borrowings as a whole. See asso DED 2553 for details.
- తలవరి talavari *masc.nom.sg.* (B4.B1.5-6; B2 4; B5.5; B5.6; C3.9; C5 3; M1.6; M6.4:3rd). గ్రామాధికారి, మొ. A headman, etc. The regular form in Telugu. v.s.v. talavara.
- తల్లి talli *fem.nom.sg.* (A176.5:1095). అమ్మ; ముఖ్యమైన, మొ. Mother. Also, when adj., principal main, etc. A var. of tali. cf. Ta. taḷḷai, Pj. tal, Kui ṭaḍi, tali, Kuwi talli, etc. [\langle PCDr *tal_i]. See DED 2560 for more details. Skt. tallī (lex.) mother, etc. is prob. a l.w. from Drav. source.

- తల్లికి talliki *fem.dat.sg.* (A151.7:1081). అమ్మకు. To the mother.
v.s.v. talli.
- తల్లిక్రొయ్య tallikroyya *neut.nom.sg.* (B67.109:1022-66). నదిపేరు.
Occurs as the name of a river. talli adj. principal, big.
v.s.v. talli.kroyya prob. wrong for k(r)ayya canal. cf.Ta.
kaḷi, Ma. kaḷi, etc. A. Master connects it with Te. kaluju.
Ta. kaḷi to trickle. Ma.kalḷi to flow and also Te. kaḍacu
and gaḍucu. See BSOAS 12.347. He derives Te. krayya
from pre_Telugu *kaḷaya and so on. v.s.v. talli.
- తల్లింధ్ర tallimdra *p.n.nom.sg.* (B43.97:892-922). స్థలనామం.
- తల్లియ talliya *masc.nom.sg.* (A174.9:1094). వ్యక్తినామం. -iya var.
of -aya, etc. tall- var. of talli large, principal, etc. (esp.
in cpds.). cf.Ta. taḷḷai, Ma. taḷḷa, Pj. tal, Kui ṭaḍi, Kuwi
talli and also Skt. tallī woman, mother, etc. See DED 2560
also. [\langle PSDr *taḷ-V].
- తల్లియయు talliyayu *masc.nom.sg.* (A140.9:1073). వ్యక్తినామం. -yu
con. suffix. v.s.v. talliya.
- తలయభేద talayakhēḍa *p. n. nom? sg.* (B29.26:661). స్థలనామం.
-khēḍa is from Skt. kheṭa_ small village.
- తలవర talavara *masc.nom.sg.* (B26.22:669). తలారి. A var. of
talavara. -ḷ- in the word is prob. due to Pkt. influence.
v.s.v. talavara.
- తల్చి talci *tr.ppt.* (A104.58:925-50). తలచి అలోచించి. మొ. Having
remembered. ppt. of talācu to consider, think, imagine,
remember, etc. The -ḷ- in the form is wrong for -l-. cf.Te.
tala head, talapu thought. Only Te. has verbal forms,
other Drav. languages having only noun forms. See TVB
550, BSOAS 11.332 and DED 2529 for more details.
- తాగిరి tāgiri *tr.p fin.3rdpl.* (A49.19:725). సాక్షేరు, రక్షించారు. They
protected, guarded. A var. of sāku, to rear, protect, nurse
etc. The t- form in Te. became obsolete in the
literary and colloquial dialects. cf.Ka. sāku, tāngu. Tu.
tāṅkuni, sāṅkuni, Ta. tāṅku, Ma. tāṅṅuka, Kui jōnga,
Brah. sāc, etc. [\langle PDr *cāṅk-/*tāṅk-]. See TVB

for details. See also DED 2003 for *c_- forms and 2578 for *t_- forms.

తాంకణ *tāṃkaṅga* *adj.* (B64.92:1011). ఒక చేని పేరు. Occurs as an attribute of a polamu field.

తాపీ *tāpi* *neut.gen-obl.sg.* (B66.88:1022). తాడిచెట్టు యొక్క. Of the palmyra tree. *obl.sg.* of *tāḍu* *Borassus flabelliformis*. cf.Ka. *tāl*. Klm. *tāṭi*, Pj. *tāṭi*, etc. [PSDr and PCDr **tāl*_]. M.B. Emeneau lists up Skt. *tāla-*, Pkt. *tāla-*, *tāda-*, suggesting they are l.w.s. from Drav. source. See Kolami 3133. T. Burrow deals with the word twice in TPS (1945), p.120 and TPS (1946) p.9. V. Prabhakara Sastry writes that no proper etymology can be found for the Skt. word *tāṭaṅka* (=an ear-ornament made by rolling and folding palmyra leaves) in Pāṇini's grammar but some "curious" explanation is met with in *uṇādi sūtras*. He therefore considers that the etymon is of Drav. source. See "Telūgu Merūgulu". p.22. For a detailed discussion on the uses of palmyra in the cultural history of early Andhras, see *ibid.*, pp. 19-26. In view of the *inscr. Te.* word *tālu*, it can be that the etyma is of Drav. source. See DED 2599 also.

తాడినాణ్ణి *tāḍināṅṅi* *neut.gen-obl.sg.* (B67.105;109:1022-66). స్థలనామం. *tāḍi* later form of *tāḍi* (<**tāṅṅi*). *nāṅṅi* *gen-obl.* of *nāṅṅu*, *region. v.s.v.* *tāṭi* and *nāṅṅu*.

తాడ్ల *tāḍla* *neut.gen-obl.pl.* (B63.82:1022). తాడిచెట్లు. Of the palmyra trees. *v.s.v.* *tāṭi*.

తాణ్ణికోణ్ణి *tāṅṅikōṅṅa* *p.n.nom.sg.* (B51.47:945). స్థలనామం. A later form of *tāṅṅikonṅa* (4th cent.).

తాణ్ణివార *tāṅṅivāḍa* *p.n.nom.sg.* (B17.8-9:630). స్థలనామం. Palmyra village (*lit.*). *v.s.v.* *tāṅṅi* (*konṅa*). *-vāḍa* *p.n.suf.*

తాణ్ణెరు *tāṅṅēru* *p.n.nom.sg.* (B58.62:945-70). స్థలనామం. *tāṅṅ-* a var of *tāṅṅi/tāḍi*, *tāṅṅi*, etc. palmyra. *-ēru* *p.n.suf. v.s.v.* *tāṅṅi* (*konṅa*) and *ēru*.

తాత *tāta* *masc.nom.sg.* (A89.39:898-934). తండ్రితండ్రి. Grandfather, father's father. cf.Ta. *tātā*, Ma. *tātan*, Ka. *tāta*,

etc. [\langle PSDr *tāta]. See DED 2580 for more details and IA borrowings.

తాతమ్మ tātamma *masc.nom.sg.* (B28.29:674). వ్యక్తి నామం. -amma person:1 name suf. tāt- var. of tāta superior person etc. cf. Ta. tāta, Ka. tāta, Tu. tāte, Pj. tāta, Ta. tāttā, tātā, Ma. tātan and also Skt. tātaḥ father, etc., tātaguḥ paternal uncle, tāti son. [\langle PSDr *tāta]. See DED 2580.

తానపతులు tānapatulunu *masc.nom.pl.* (A89.16:898-934). స్థానా పతులన్నూ. v s.v. stānāpati. tāna- \langle Skt. sthānam place locality etc.

తానయ tānaya *pron.refl.nom.sg.* (A87.42:593-922). తానే. Himself only. -a- and -ya redundently used emph. suf tān- var. of tānu before vowels. v.s.v. tānuṃ.

తానుం tānuṃ *prom refl.nom sg.* (A89.40:896-934). తానుకూడా. And himself. _uṃ con. clitic. tān var. of tānu before vowels, sg. of tānu. tamaru, tāru. (obl.sg. tana- and obl. pl. tama-) cf. Ka. tān, Tu. tānu, Ta. tān. Ma. tān, etc. and Ka. tām/ tāvu Tu. tanukuḷu, Ko. tām, etc. obl.sg. tan-, pl. tam- common to most cognates. [\langle PDr *tān- (sg.). *tām- (pl.)]. DED 2582 and 2612 for more details.

తాన్కి tānki *tr.ppt.* (A75.10-11:820-25). ఎదుర్కొని. Having attacked. Wrong for tāṅki. v.s.v. taṅki.

తాన్కికొండ tāṅkikonḍa *p.n.nom.sg.* (B12.7:5th). స్థలనామం An earlier form of tāṅdikonḍa palmyra_hill (lit.). For tāṅri/ tāṅḍi cf. Ta. tāṅri Ka. tāri, Ma. tānni, Te. tāṅḍra, etc. [\langle PSDr *tāṅr-]. See DED 2614 for more details. For konḍa, see s.v. koṅḍa.

తామరకొలని tāmarakolani *p.n.gen.obl.sg.* (B67.108:1022-86). స్థల నామం. tāmara lotus. cf. Ka. tāmare, tāvare, Ta. tāmarai, Ma. tāmara, etc. kolani gen. sg. of kolanu tank. cf. Te. kōlāku(vu) Ka. koḷa, Ta. kuḷam, Ma. kuḷam, etc. SRN derives kolanu from Skt. kūlam tank, pond. [\langle PSDr *tāmarai and *kuḷam-].

తామరచెరువు tāmaraceruv *p.n.nom.sg.* (B28.8:657-79). స్థలనామం. Lotus tank (lit.). v.s.v. tāmara (kolani) and ceṛuvu.

- తామరవ్వాడ *tāmaravvāḍa p.n.nom.sg.* (B33.18-19:709-46). స్థలనామం. Village of lotuses. See s.v. *tāmara* (kolani) and *vāḍa*. -vvāḍa, wrong for vāḍa.
- తాంబులీ *tāmbulī masc.nom.pl.* (A56.9.750). తమ్ములు. Wrong for *tambul.* v.s.v. *tabuṇḍu.*
- తారు *tāru pron.refl.nom.pl.* (A89.40:893-934). తమరు. Themselves. A var. of *tamaru, tāmu.* v.s.v. *tānuṁ.*
- తారుమునీ *tārumunī p.n.gen-obl.sg.* (A128.9:825-50., A58.12:8th). స్థలనామం.
- తాక్కూటూరు *tāṅkaṭūru p.n.nom.sg.* (C5.28:764-99). స్థలనామం.
- తాల *tāla masc.nom.sg.* (B47.17;18:925). వ్యక్తినామం. The name of a king. An earlier form of *tāḍi tāḍu palmyra.* cf. also Skt. *talāḥ.* v.s.v. *tāṭi.*
- తాలప *tālapa masc.nom.sg.* (B46.15:934-45). వ్యక్తినామం. -apa personal name suf. v.s.v. *tāḷa.*
- తాలు *tālu neut.nom.sg.* (A16.8:641). తాటిచెట్టు. Palmyra tree. An earlier form of *tāḍu, tāḍi,* etc. v.s.v. *tāṭi.*
- తాలుగుమ్మి *tālugummi p.n.nom.sg.* (B46.32:913-25). స్థలనామం. wrongly deciphered by R. Sewell as *tārugummi.* v.s.v. *tāṭi.* gummi var. of *gumi, gumpu,* etc. cf. *Tā. kumi kumpu Ma. kumi, kumiyuka, Ka. gumi gummi,* etc. [$<$ PD r *kum-p]. See BSOAS 12.337 for IA borrowings.
- తాలుపట్టు *tālapattu p.n.nom.sg.* (B.55.27:945-70). స్థలనామం. *tālu Borassus flabelliformis* and -*parru* p.n.suf. place. v.s.v. *tāṭi.*
- తిక్కపయ్య *masc.nom.sg.* (A125.6.7:1043). వ్యక్తినామం. -ap- and -ayya personal name suff. *tikk-* var. of *tikka* a well-known n.pr. in midieval Andhra. Traditional scholars derive the word from Pkt. *tikaṁ* $<$ Skt. *trikaṁ* three and explain it as a symbol for Śiva the Lord with three eyes.
- తిక్కియ/దిక్కియ *tikkiya/dikkiya p.n.gen-obl.sg.* (A145.14:1076). వ్యక్తినామం. It is doubtful if the word in question begins with t- or d-. If with t-, see s.v. *tikkapayya.* If with d-, it may from Skt. *dikkam* a cub of an elephant. -iya var. of -aya, etc.
- తింగవెళ్ళి *tiṅgaveḷḷi p.n.obl.sg.* (A58.22:8th). స్థలనామం.

- తిణ్ణి *tiṅṅi num.* (B25.28:668-69). మూడో; మూడు. Third or three
[<Skt. *trīṇi*-].
- తింఱి *tiṅṅi num.* (B35.30:668-69). మూడో; మూడు. An ortho.
var. of *tiṅṅi*.
- తిరంబ్ *adv.* (A89.30:898-934). స్థిరంగా. Firmly, steadfastly etc.
A var. of *tiraṃbu/tiramu*. cf. Ta. *tiram*, Ma. *tiram*, Ka.
tira. [<Ap. *thira* (HGA, p.405), Pkt. *thiro* <Skt. *sthira*-
firm, etc].
- తిరుచుట్టంబలముడయాను *tirucuttāmbalam uḍayānu adj.* (A167.
3-4:1092). కైపులు పత్రాలు రాస్తూ మొదట వాడే పదబంధం. An
invocatory expression of Saivaitis used when writing a
document. The phr. is a loan from Ta. *tiru-c-cirraṃpa-*
lam the sacred shrine of Naṭarāja at citamparam and Ta.
uṭaiyān/uṭaiyavan a caste title which is a cognate of Te.
uḍayāḍu owner, etc.
- తిరువాండి *tiruvāṇḍi n.pr.gen.-obl.sg.* (A169.3:1092). శ్రీశామం.
tiru sacred, etc. cf. Ta. Ka. *tiru*. -v- glide. -āṇḍi a personal
name suf. as in *dēvāṇḍi* masc. and *bhūmāṇḍi* fem. and is
prob. from PDr *ā|- person. v.s.v. āṇḍu.
- తిరువుళ *tiruvuḷa masc.nom.sg.* (A9.5:600-25). శ్రీశామం. Oc-
curs as the name of a *pāra* brahmin
- తిర్పలూర *tirpalūra p.n.loc.sg.* (A11.7-8:625-50). స్థలనామం.
Identified as Mdn. *tippalūru*. *tirpa* is prob. connected with
terapa/terpa opening cleft.
- తివిరి *tiviri intr.ppt.* (A89.25:898-934). తిరిగి; కోరినట్లు. The con-
text accomodates two meanings 'again or having turned
round (lit.)' and 'having desired'. The latter seems to
me more plausible. cf. Te. *tivuru*, *timuru*, *tivuṭi*. Ka.
timir, *timiru*, Ta. *timir*, Ma. *timiruka*, etc. [<PSDr *tim-
V/*tiv-V]. See DED 2645 for more details.
- తివుడైనంబు *tivuḷ desāmbu neut.acc.sg.* (A112.4-5:972). ఒక రకం
పన్ను. The editor of the inscriptional text calls it a variety
of tax.
- తీనికి *tīniki pron.neut.dat.sg.* (A55.8;11;12:745-801). దీనికి. To
this thing, this woman. An ortho. mistake for *dīniki* dat.sg.
of *idi*.

- తిర్చి *tīrcce tr.p.fin.* (A89.10:898-984). ముగించాడు. Completed, finished. p.fin. of *tīrcu* to complete, etc., Te. *tīru*, *tīr(u)pu*, *tīr(u)vu*, Ka. *tīr*, Tu. *tīruni*, Ta. *tīr*. Ma. *tīrukā*, Klm. *tīr*, Mlt. *tīr-*, etc. [\langle PDr **tīr-*]. See DED 2688 for more details.
- తుగ *tuga adj.* (A9.2:600-25). యువ. Young. var. of *duka*, *duga*, and *doga*. Occurs bound in the cpd. *tugarāju* meaning a prince, crown-prince. [\langle Pkt. *juva* \langle Skt. *yuva-*].
- తుమియ వేణియ పూణ్డి *tumiya vēṇiya pūṇḍi p.n.nom.sg.* (B59.57:945-70). స్థలనామం. *tumiya* and *vēṇiya* are personal names, the former being that of the father of the latter. *-pūṇḍi* village, p.n.suffix. The village is possibly named after the persons.
- తుము *tumu neut.nom.sg.* (A54.5:742-98., B44.30:915-25). తూము, ఒక కొలమానం. A measure, varying in capacity in different localities. It appears to mean a measure of land, something like 2/5 of an acre, during early days. Later, it is a measure of grain, equivalent of 3 *kumccalu*. A var. of *tumbu*, *tūmu*, and *-dumbu/-dumu* in cpds. cf. Pj. *tūmu*, Ta. *tūm*, etc. [\langle PSDr **tū-*]. See DED 2786 for more details.
- తుముడ్లు *tumudlu neut.nom.pl.* (C7.9:8th). తూములు. pl. of *tumu*.
- తుమెండ్లు *tumēḍu adj.* (C7.10:8th). తూమెడు. One *tūm*-ful. A var. of *tūmēḍu*. v.s.v. *tumu*.
- తుంబు *tumbu neut.nom.sg.* (A19.8:675., A36.4:7th). తూము. A var. of *tumu*.
- తుంబుబుబల్లి *tumbuballi p.n.nom.sg.* (B41.31:944-88). స్థలనామం. *-balli* var. of *palli* village.
- తుమ్పెవాడి *tumbevāḍi p.n.nom.sg.* (B39.5-6:820-25). స్థలనామం. Identified by the editor as the Mdn. *tumbapālem*, but the p.n.suff. are different. The final *-e* in *tumbe* may be due to Kannaḍa influence. *tumba* battle gourd *Cucurbita lagenaria* [\langle Skt. *tumbā*]. *-vāḍi* is from Skt. *vāṭī* a garden, garden plot, p.n.suf.
- తురిమిండ్లి *turimiṇḍi p.n.gen.obl.sg.* (B56.56:945-70). స్థలనామం. *-iṇḍi* p.n.suf.

తురుమర turumara *p.n.nom.sg.* (A48.4:719-20). స్థలనామం. A var. of turumaṅ(a).

తుర్పున turpuna *neut.loc.sg.* (A49.14:725). తూర్పు దిక్కున. In the east. Prob. wrong for tūrpuṅna. v.s.v. tūrpu.

తుర్పున turpūna *neut.loc.sg.* (B60.26:945-70). తూర్పున. Prob. wrong for tūrpuṅna. The editor of the text himself suggests an alternative reading 'tūrpuṅna'. See text of B60. v.s.v. tūrpu.

తులుతటాక నామాభిధాన నగరాధిష్ఠాణంత్ turutaṭāka nāmābhidhāna nagarādhiṣṭhāṇuṅṅr *phr.* (A15.7-8:660). తులుతటాకమనే పట్టణాధిపతి. The ruler of a city called turutaṭāka. taṭāka - tank. nām(a) and abhidhāna - both mean name and one of them is therefore redundant. adhiṣṭhāṇuṅṅr wrong for adhiṣṭhānūṅṅr.

తులుమతి tnrumarī *p.n.gen.obl.sg.* (A62.9:81h) స్థలనామం. A var. of turumara.

తులుమ్మనూర్లు turummunūḍḍa *p.n.gen.pl.* (A104.12: 25:925-50). స్థలనామం. -ūḍḍa gen. pl. of ūru village. un- con. particle.

తులామాసమున tulāmāsamuna *neut.loc.sg.* (A13.72:1069). తులామాసంలో. In the month of libra (in Zodiac). [*<*Skt. tulāmāsa-*]*.

తువతోలు tuvatoṛu *p.n.nom.sg.* (B34.45:715-20). స్థలనామం. -toṛu a var. of toṛu/-toṛe tank, p.n.suf.

తుండోలు tūṅḍēru *p.n.nom.sg.* (B51.48:945). స్థలనామం. tūṅḍ(u) an earlier form of tūḍu the root of the lotus. cf. Te. tuṅḍamu, toṅḍāmu, Ta. tuṅṭam Ka. toṅḍalu, suṅḍalu and also Ta. Ma. cuṅṭu. Ka. cuṅḍu, etc. For IA borrowings etc., see BSOAS 12.381 and 395 [*<*PDR *tuṅṭ-/*cuṅṭ-*]*. -ēru p.n. suf.

తుప్పన tūppna *neut.loc.sg.* (A160.4:1087). తూర్పు దిక్కున. An instance of wrong reading, for, in the same ins., tūrppuna also occurs. v.s.v. tūrpu.

తుమెలు tūmeṅḍu *adj.* (B44.30:915-25., A110.9:971). తూమెడు. A var. of tumēṅḍu. v.s.v. tumu.

తుర tūra *n.pr.* (A23.8-9:682). వ్యక్తి నామం.

తూర్క శమ్మ = *tūrka śamma masc. nom. sg.* (B28.18:799-834).

వ్యక్తీనామం.

తూర్పున *tūrpuna neut.loc.sg.* (C3.21:709., A184.11:1091). తూర్పు
వైపున. In the East. v.s.v. *tūrpu*.

తూర్పున *tūrppuna neut.loc.sg.* (A16.8:641., A62.6:81th., A160.
2:1087). తూర్పు వైపున. In the East. An ortho. var. of *tūr-*
puna. v.s.v. *tūrpu*.

తూర్పు *tūrpu neut.loc.sg.* (A19.11:675). తూర్పు దిక్కు. East. An
older form of *tūr(u)pu* (class.). cf. Te. *tūru/dūru*, *tūrucu/
dūrcu* (*dūrucu*), *turugu*, *turumu*, etc., Ka. *tūru*, Ta. *tūru*,
Ma. *tūruka*, etc. [\langle PDr **tūr-*: **tur-* V]. See DED 2795
(a, b) for more details.

తెంకణాదిత్యుండు *temkanādityuṇḍu masc.nom.sg.* (A112.20:991).
తెంకణ రాజ్యానికి రాజు. *temkaṇ(a)* the name of a region around
Nellore. -*ādityuṇḍu* Sun.

తెచ్చి *tecci tr. ppt.* (A87.10:892-922). తీసుకవచ్చి, మొ. Having
brought got, gained, obtained, Alloms. *tē-* and *tēr*, prob.
besides -*temcu*. cf. Ka. *tar(u)*, Ta. *tām*, Ma. *taruka*, Kui
tā. tāc, Go. *tatt-*, Kur. *tai-*, Mlt. *tey-*, etc. [\langle PDr **tay-*/
**tey-*, with irregular phonological developments.] See s.v.
-*temcu* and also Lg. 21. 184-213 for further details.

తెచ్చునీ *teccun tr. hab. adj.* (A155.12:1084). తెచ్చే (టటువంటి).
Bringing. v.s.v. *tecci*.

-తెంచు -*temcu intr.aux.vb.* (A116.5:9th/10th). తెచ్చు. Occurs
bound, aux. with reflexive meaning and also intensifying the
intr. meaning in 'rā-demcu' as a replative for *vaccu*. prob.
related to *teccu* to bring. [\langle PDr **tay-*/**tey-*]. See TVB
599 (esp.) and DED 2526 for more details. See s.v. *tecci*

తెంకణ *teraḥ neut.nom.pl.* (A112.5:972). పన్నులు. Taxes. pl. of
tera-. The word is not recorded in Te. dictionaries. cf. Ta.
tirai, To. *tel-* (*teḥ-*), Ko. *ter-* (*teḥ-*), Ka. *teru* (*tett-*), etc.
[\langle PSDr **tir-*/**ter-*: \langle PDr **teḥ-*]. See also *tereyu*.

తెరిచి *terici intr.ppt.* (A112.14:972). తెరుచుకొనేటట్లు చేసి. Having
cut open. ppt. of *teracu*. cf. Te. *tera*, *terapa*, *terapi*, Ka.
tere, *tera*, Tu. *terapu*, To. *ter-* (*terθ-*), Ko. *terv-*, Ta. *tira*,

- etc. [\langle PDr **teṭ*-.; **teṭ*-V]. See DED 2667 for more details.
- తెఱయ** *tereyu neut. acc. sg.* (A80.19:847). తన్ను కూడా. And the tax. A var. of *deṛaḷ* in *ciṛuḍeṛaḷ* small taxes. -*yu* con. suf. See also ABC 2.1313 and Bh. 5.96 ff. v.s.v. *teṛaḷ*.
- తెల్కొన్ఱ** *telkontha p.n. nom. sg.* (B25.13:668-69). స్థలనామం. *tel-* var. of *teli* white. *kontha* wrongly deciphered for *konṛa* hill p.n. suf.
- తేని** *tēni pron. neut. gen. obl. sg.* (A7.5:600-25., A8.3:600-25., A44.21:700-25., A46.16:700-25., A115.5:10th). తేని. Wrong for *dēni* var. of *dīni* of this thing or woman. gen. sg. of *idi*.
- తేవిదిపూణ్డి** *tēvidipūṇḍi p.n. nom. sg.* (B61.8:957). స్థలనామం. -*pūṇḍi* p.n. suf.
- తేవుణ్** *tēvuḷ fem. nom. hon. pl.* (A46.10:700-25). రాజిగారు. Queen. Wrong for *dēvuḷ* [\langle Skt. *dēvī*].
- తోణ్డూర్** *tonḍadūr p.n. nom. sg.* (B25.37:668-69). స్థలనామం.
- తోమ్మ క్షేత్రమ్** *tomdha kṣētram neut. nom. sg.* (B32.17:696-709). స్థలనామం. *kṣētram* field. *tomdha* wrong for *tondha*.
- తోమ్మ** *tombha num. neut. sg.* (A119.17:1006). తొమ్మిది. Nine. A var. of *tōmbha* and *tommidi*. cf. Klm. (SR) *tomdī*, (Kin.) *tomdi*, Go. (Pat.) *tomidi*, (L) *tumīdī*, etc. See DED 2910.
- తోర్లు** *torru neut. acc. sg.* (A98.7:9th/10th). ఆవు. Cow. cf. Ta. *toru* (vu) herd of cows, etc., Ka. *tuṛu* cow, *toru*, id. [See HGOK p.195], etc. [\langle PSDr **tor*-V].
- తోల్పకామి** *tolpakāmi (?) n. pr (?) p.n.* (A44.15:700-25). వ్యక్తి నామం(?) / స్థలనామం(?). Occurs as the name of a *raṭṭaguttu* a village officer or as the place to which the said *raṭṭaguttu* belongs.
- తోల్లి** *tolli adv.* (A136.5:1065). పూర్వం. మనువు. Formerly, previously. A var. of *toli*. cf. Te. *tolu* *toluta*. *tollīti* etc., Ta. *tol* *tollai*, *tonṛu*, Klm. *tolli*, Kuwi (S) *tolle*, etc. [\langle PSDr and PCDr **tol*-V]. See DED 2899 for more details.
- తో** *-tō instr. suf.* (A81.5:848., A89.37:898-934). వృత్తియాప్రత్యయం. With, A var. of *tōn*, *tōḍa*(n). cf. Te. *tōḍu* companion, *tōḍutan*, etc., Ta. *tōlan*, *tōli*, *tōlīcci*, Ma. *tōlan*,

tōli, Klm. tōren, Nk. tōren, Go. tōr, Kui tōru, tōre, etc., [\langle PSDr and PCDr *tōl_-a:PSDr *tō-]. Alfred Master, however, derives Te. tōḍa [\langle pre-Te. *oṭṭaḍa and connects it with Ta. uṭanpaṭu, Te. oḍā-baḍu, etc. which is untenable. See BSOAS 12.355. See DED 2939 for more details.

- తోటకలివొరమున వారు tōṭakalivoramunavāru *phr.* (A168.6-7: 1092). తోటకలివొరంలోని ప్రజలు. Those persons of (in) the village called tōṭakalivoramū.-voramū [\langle Skt. puram] a p.n. suf. tōṭa garden, a later form of tōṇṭa.
- తోటలు tōṭaḷu *neut.nom.pl.* (A12.11:825-50). తోపులు. Gardens, groves, topes, Prob. wrong for tōmṭaḷu pl. of. tōmṭa/tōṭa. v.s.v. tōṇṭa.
- తోడ -tōḍa *instr.suf.* (A84.4:848-92). తో. With. A later form of tōḷa(n). v.s.v. -tō.
- తోడం -tōḍam *instr.suf.* (A144.23:1075-76). తో. with. A var. of tōḍa(n). v.s.v. -tō.
- తోడి tōḍi *adj.* (A121.11:1018., A124.2:1038). సంబంధించిన. Connected with. v.s.v. -tō.
- తోడిదీ tōḍidī *neut.3rd.sg.* (A177.87:1097). సంబంధించింది. Connected with that (thing). v.s.v. -tō.
- తోణ్ణ tōṇṇa *neut.nom.sg.* (A160.5; 5; 6; 6:1087). తోట. Garden. An older form of Mdn. tōṭa and var. of tōṭa (class.). cf. Te. tōḍu to draw up, dip out, etc., Ka. tōḍu, tōṭa, Tu. tōḍuni, Ta. tōṇṇu, tōḷ, tōḷḷu (tōṭṭ-), tōṭṭam, Ma. tōṇṇuka, toṭṭam, etc. [\langle PSDr *tōl_-/*tōṇ plus *-t suffixal]. See DED 2927 for more details.
- తోణ్ణయిన్ tōṇṇayin *neut.acc.sg.* (A107.18-19:1092). తోటయున్నా. And the garden. A dialectal var. of tōṇṇa-yun. -yin con. suf.
- తోంట్లాయు tōmṭaḷāyu *neut.gen-obl.pl.* (A16.8:641). తోటల. And of the gardens. tōmṭaḷ pl. of tōmṭa an ortho. var. of tōṇṇa. -yu con. clitic. v.s.v. tōṇṇa.
- తోన్ -tōn *instr.suf.* (A136.8-9:1065). శృతీయాప్రకృయం. A var. of -tō.

- తోంభనూటానల్వోది *tōmbhanūṭānalvodi num.nom.sg.* (A121.8:1018). తొమ్మిదివందలనలభై. (and)four tens(forty).prob.wrong for tombannūṭānalvadi. v.s.v. tombha, nūru, nālugu, and padi.
- తోట *-tōṭa instr.suf.* (A160.3:1087). తో. With. An older form of *tōḍa*. It occurs alongside of *tōḍa* in the same line and same ins. v.s.v. *-tō*.
- తోటన్ *-tōṭan instr.suf.* (A88.5:897). తో. With. An older form of *tōḍa(n)*. v.s.v. *-tō*.
- తోటి *tōṭi adj.* (A78.3:820-25). తోటి. An older form of *tōḍi*. v.s.v. *-tō*.
- త్రాగిన *trāgina tr.p.adj.* (A130.106-107:1060., A131.59;75:1060). త్రాగిన. That drunk. A var. of *trāvu* (class.) and *tāgu* colloq.) cf.Te. *t(r)āgudu*, *t(r)āvudu*. Pj. *tār.*, PoyaGa. *sark.*. [*<Pre-Te. *tar-agu <prob. PCDr *tar-ak*]. See TVB 644 for more details.
- త్రికోణమడువు *trikōṇa maḍuvu neut.nom.sg.* (C3.19:709). త్రికోణనామం. The three-cornered pond, triangular pond. v.s.v. *kōṇa* and *maḍuv*.
- త్రిణయను *triṇayanu masc.gen-obl.sg.* (A99.23-24:898-934). త్రిపుడి. Of the three-eyed, Siva's. [*<Skt. triṇayanah*].
- త్రిశేత్ర- *trinētra- masc.nom.sg.* (A74.5:820-25.. A75.3-4:820-25., B29.2:820-25). వ్యక్తి నామం. The name of a king of the Vaṅgum-ba dynasty, three-eyed, śiva, a var. of *trinētra*. [*Skt. trinētrah*].
- త్రిభువనాదిత్యన్ *tribhuvanādityan masc.nom.sg.* (A29.1:7th). వ్యక్తి నామం. The sun of the three worlds. [*<Skt. tribhuvanādityah*].
- త్రిభువనాభరణుడు *tribhuvanābharanūḍu masc.nom.sg.* (A89.4-5:898-934). ముల్లోకాలకూ అలంకారమైనవాడు. He who is an ornament to the three worlds. *ābharanūḍu* prob. wrong for *ābharanūḍu*. [*<Skt. tribhuvanābharanah*].
- త్రిభువనాంకుశ- *tribhuvanāṅkuśa- adj.* (A81.7:843-49., A140.11:1073., A166.7:1099). ఒక బిరుదు; ఒక రకం మానికపేరు. A restainer of the three worlds, an epithet of *kulōttungacōḷa*, a *cōḷa-cāḷukya* emperor. Occurs as an attribute of a measure

in the last three instances and that of a certain ‘‘bāṇa’’ in the first instance (whose meaning is obscure). The name of a standard measure.

త్రిభువాంకుశమున tribhuvanāṃkuśamuna *neut.instr.sg.* (A135.9-10:1064., A187.9:1068., A167.9:1092., A175.8-9:1095). ఒక రకం మానికతో. A var. of tribhuvanāṃkuśamunam. v.s.v. tribhuvanāṃkuśa.

త్రిభువనాంకుశమునం tribhuvanāṃkuśamunam *neut. instr. sg.* (A127.9-10:1055). ఒకరకంమానికతో. By the standard measure named after Kulōttunga cōḷa who is called ‘‘a restrainer of the three worlds’’.

త్రైతేత్ర- trīṇētra- *masc.nom.sg.* (A78.2:325). వ్యక్తి నామం. Wrong for trīṇētra.

త్రైతేత్రని trīṇētrani *masc.gen.-obl.sg.* (A78.5:329-25) వ్యక్తి నామం. v.s.v. trīṇētra..

త్రిపురుషస్థానంబున traipuruṣasthānambuna *neut.loc.sg.* (A132.7-8:1061). త్రిమూర్తులలయంలో. traipuruṣa-a vṛddhi form of tripuruṣa- prob. meaning the Trinity, the united form of Brahma, Viṣṇu, and Mahēśvara. sthānambuna in the temple.

తోవ trōva *neut.nom.sg.* (B60.27:945-70., B64.89:1011). చాళ. A way, road, path. A var. of Mdn. dōva and archaic -toṛe as in arutoṛe. cf. Te. doruvu (Mdn.) small tank, Ta. tuṛai ford way, Ka. toṛe stream, way. A. Master derives the word from pre-Te. *toṛava. See BSOAS 12.353.

తోవయ trōvaya *neut.nom.sg.* (A160.6:1087). చాళ. The path only. -ya emph.suf. v.s.v. trōva.

తోంఱురి tloṃṟūri *p.n.gen.-obl.sg.* (15.13:641). స్థలనామం.

Th

థత్తి thatti *neut.nom.sg.* (A108.7:925-50). దత్తి. Wrong for datti.

D

దక్షణామున dakṣaṇāmuna *neut.loc.sg.* (A155.6:1084). దక్షిణదిక్కులో. In the South, wrong for daksinamuna.

దక్షనామున dakṣiṇāmuna *neut.loc.sg.* (A155.6:1084). దక్షిణదిక్కున. Wrong for daksinamuna.

దక్షిణ దిక్కున dakṣiṇa dikuna *neut.loc.sg.* (A180.2:1087). దక్షిణ దిక్కున. In the Southern quarter. dikuna prob. wrong for dikkuna. [<Skt. dakṣiṇa- dik/°dig.].

దక్షిణ భుజాయమానుండ్ దakṣiṇabhujāyamānumṛ *masc.nom.sg.* (A76.5-6:680). కుడిచేత్తోసమానమైనవాడు. He who is equivalent of one's right-hand, a close follower, etc. [<Skt. dakṣiṇa-bhujāyamānah].

దక్షిణభాగంబున dakṣiṇa bhāgaṃbuna *neut.loc.sg.* (A117.4:10th). దక్షిణంబై పుభాగంలో. In the Southern portion. dakṣiṇa prob. wrong for dakṣiṇa. [<Skt. dakṣiṇabhāga-].

దక్షిణము dakṣiṇamu *neut.loc.sg.* (A54.4:742-93). దక్షిణం. South. Prob. wrong for dakṣiṇamu. [<Skt. dakṣiṇa-].

దక్షిణమున dakṣiṇamuna *neut.loc.sg.* (B59.61:945-70). దక్షిణ దిక్కున. In the south. prob. wrong for dakṣiṇamuna.

దక్షిణమున దakṣiṇambuna *neut.loc.sg.* (A132.5-6:1061). దక్షిణ దిక్కున. In the South. prob. wrong for dakṣiṇambuna.

దాన్చికెయ్యట్టు dañcakerēyuttu *n.pr.?* (A100.1-2:9th/10th). వ్యక్తి నామం(?). Editor of the text considers it a personal name.

దాన్దనాథున్ daṇḍanāthun *masc.acc.sg.* (A88.9:897). సేనాధిపతిని. Commander. [<Skt. daṇḍanāthah].

దాన్డు daṇḍu *neut.nom.sg.* (A80.19:147). జరిమానా;పన్ను. A fine, a tax. A var. of inscr. daṇḍugu/°vu and class. daṇḍuga/°va. Bh. Krishnamurti connects it with an obsolete Te. vb. *taṇḍu/°daṇḍu, Ka. taḷe to obtain, talapu, talupu, etc. [<?PSDr *taṇ-d-; *taḷ- / *taṇ-]. See TVB 529. SRN derives the word from Skt. daṇḍah punishment, etc. M. B. Emeneau is inclined to support the latter view. See IL, Turner Jubilee Volume I, p.71.

దాన్డుగు *neut.nom.sg.* (A148.13:1079). పన్ను;జరిమానా. v.s.v. daṇḍu.

దాన్డువ్ daṇḍuv *neut.nom.sg.* (A88.7:897). పన్ను;జరిమానా. A var. of daṇḍuvu before vowels. v.s.v. daṇḍu.

దాన్డువు daṇḍuvu *neut.nom.sg.* (A87.82:892-922., A112.13;15:972). జరిమానా; పన్ను. Tax, penalty. A var. of daṇḍugu. v.s.v. daṇḍu.

- దణ్డణ danḍaṅga *masc.nom.sg.* (A121.25:1018). వ్యక్తీనామం. -ena var. of -aṅga, etc., *masc. name suf.*
- దత్తవాదా dattavāda *p.n.nom.sg.* (A134.26;28-29;57;1062). స్థలనామం. Gifted village, datta- <Skt. dattam given.
- దత్తి datti *neut.nom.sg.* (A6.17:575-600., A17.3:650., A25.9;19:7th., A36.2:7th., A53.2:740, A56.19:750., A66.2:7th., A110.8;21:971). బహుమానం, దానం. A gift, donation. [<Skt. dattiḥ].
- దనికి daniki *pron.neut.dat.sg.* (A142.9:1078). దానికి. Wrong for dāniki var. of dānik_ *dat.sg.* of adi.
- దంతియమ్మమంగుతోటన్ dantiyammamangutōḷan *masc./fem.? instr.sg.* (A51.4:725-75). వ్యక్తీనామం. With mangū the son or daughter of dantiyamma.
- దంతియోవజానున్ dantiyōvajānūn *masc.acc.sg.* (A112.9:972). వ్యక్తీనామం. This is a common personal name in Kannāḍa. See H.K. Narasimha swamy in EI 30.281.
- దన్నదా dannāda *p.n.* (A119.24:1006). స్థలనామం. An earlier name in Pkt. of dhānyakaṭaka.
- దమిల damila *p.n.?* (B4.F-1:3rd). స్థలనామం.?
- దమ్మపురంబున dammavurambuna *p.n.loc.sg.* (A81.10-11:848). స్థలనామం. Identified as Mdn. dharmavaram or dharmāram (colloq.) in Ongole tq., Guntur dt. [<Pkt. damma <Skt. dharmā- righteousness, etc.]. -vurambu var. of purambu town [<Skt. pura-].
- దమ్మపులు dammuvulu *neut.nom.pl.* (A81.11:848). ధర్మాలు. Charities, gifts. var. of dharmmuvulu. [<Skt. dharmmah].
- దయా daya *neut.acc.sg.* (A65.5-6:8th., A112.3:972., A121.12:1018., A136.4:1065). ఆనుగ్రహం. Favour. Occurs in the phrase daya sēyu to oblige, to be pleased or to condescend to give etc. [<Skt. dayā].
- దయాచ్చిత్తున్ dayārccitunru *masc.nom.sg.* (A99.1:7th/8th). వ్యక్తీనామం. He who is adorned by compassion, etc. [<Skt. dayārcitah].
- దయావెసను dayāvesānu *masc.nom.sg.* (A15.6:641). దయావ్యసనుడు(?). M.S. Sarma derives it from dayāvyasanin one who is addicted to being compassionate.

- దరపకు darapaku *n.pr.dat.sg.* (A114.4:10th). వ్యక్తీనామం.
 దప్పపూజి darppapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B43.63:892-922). స్థల
 నామం. -pūṇḍi *p.n.suf.*
- దవలప davalapa *fem.nom.sg.* (A158.6:1084). వ్యక్తీనామం. -apa
 personal name *suf.* daval- var. of davala [\leftarrow Skt. dhavaḷā
 a woman white in colour].
- దశకారి కోద్రవ బీజావాప క్షేత్రమ్ daśakāri kōdrava bījāvāpa kṣēt-
 ram *phr.* (C89.53:945-70). ఒకపాఠం. The meaning of daśakāri-
 is not known. kōdrava *Paspalum scrobiculatum*. bījāvāpa-
 planting of seeds. kṣētram field.
- దశపరాధమున dasaparādhambunu. *neut.nom.sg.* (A80.19:847).
 దశపరాధాలు(?). -unu con. clitic. dasaparādhābu wrong for
 dāśāpārādhambu penalty or fine on the servants. For a
 discussion on this, see ABC 2.1913.
- దహిచ్చిన dahiñcina *tr.p.adj.* (A88.8:897). కాల్పన. That burnt.
 There is an other text version which reads ḍahalani but
 that does not convey any meaning. [\leftarrow Skt. dah(ana)].
- దాక్షారామమున dākṣārāmamuna *p.n.loc.sg.* (A186.4:1099). స్థల
 నామం. Prob. wrong for dakṣārāmamuna. Identified as
 Mdn. town of the same name.
- దానిక dānika *pron.neut.dat.sg.* (A89.41:898-934., A181.48:1080).
 దానికే. -a *emph. suf.* v.s.v. adi.
- దామపియ dāmapiya *n.pr.gen-obl.sg.* (B80.27:945-70). వ్యక్తీ
 నామం. Lover of garlands (lit.). [Skt. dāmapriya-].
- దామోధరేశ్వరంబు dāmōdharēśvarambu *neut.nom.sg.* (A26.1:
 7th). స్థలనామం. A place-name. Wrong for dāmōdarēśva-
 rambu the place named after dāmōdar(a) Viṣṇu. [\leftarrow Skt.
 dāmōdaraḥ].
- దాయ dāya *neut.acc.sg.* (A80.20:847). దయ. Wrong for daya.
- దాసి dāsi *tr.ppt.* (A97.5:9th/10th). దగ్గరకువచ్చి. Having appro-
 ached. var. of ḍāsi. ppt. of ḍāyu. cf. Te. ḍaggaru/ daggaru,
 ḍāpu, dāpu, etc., Go. (M) dāy- to go, Ta. aṭu to approach,
 etc., Ma. aṭuka to come into close contact, Kui aṭu adj.
 near, Mlt. aṭge close. [\leftarrow PD \bar{r} *aṭ-]. See DED 69 and
 TVB 11.

- దాసు *dāsu masc.nom.sg.* (A112.12:972). నేవకుడు, మొ. A man belonging to a class of Vaiṣṇava mendicants. A var. of the classical form *dāsari* and is traceable to Skt. *dāsaḥ* slave, servant.
- దిగ్గుబార్లు *diggubarṛu p.n.nom.sg.* (B50.60;934-45). స్థలనామం. diggu later form of *ḍiggu* slopy, descending. v.s.v. *ḍiggilli*. *_barṛu* p.n.suf. var. of *_paṅ(ru)*. v.s.v. *paṭṭu* and *ḍiggilli*.
- దినికి *diniki pron.neut.dat.sg.* (A10.4:600-25., A80.20;21:847). దీని. Prob. wrong for *dīniki* dat.sg. of *idi*.
- దిమిల *dimila p.n.?* (B18.9:632). స్థలనామం(?).
- దివస- *divasa_ adv.* (A124.5:1038., A135.9:1064., A137.8:1038., A140.10:1073.). రోజు. Daily. [*<*Skt. *divasa_*].
- దివసము *divasamu neut.nom.sg.* (A161.14-15:1088-89). రోజు. Day. v.s.v. *divasa_*.
- దివాకరపెద్దేరి *divākaraḥpeddēri masc.nom.hon.pl.* (A133.2:1061). వ్యక్తినామం. Personal name. *divākara_* sun. *peddēri* hon. appellation. *pedd-* var. of *pedda*, etc. big. *-ēri* common personal suffix to mas. and fem. names.
- దివి *divi neut.* (A167.4:1092). దీపం. An abbreviation for *diviya* lamp.
- దివియ *diviya neut.nom.sg.* (A124.1:1038., A125.13;17-18:1043., A127.6_7:1055., A133.11:1061., A133.3;9:1061. A135.6:1064., A137.5:1068., A149.7:1073., A141.6:1073., A143.7:1074., A145.8:1076., A147.6:1078., A149.9:1081., A152.5:1082., A169.3:1092., A173.8:1094., A182.3:1098., A183.7:1098., A184.5:1098). దీపం. A light, a lamp. A var. of *dīviya*, *div_* *viya*, *dīve*, *dive*, *divve*, *divya*, etc. [*<*Pkt. *dīviā* *<*Skt. *dīpikā*].
- దివియకు *diviyaku neut.dat.sg.* (A128.8-9:1058., A148.7:1073. A165.10:1091. A166.9-10:1092., A181.9:1098., A185.5:1099). దీపానికి దీపంకోసం. Toward (the maintenance of) the lamp. v.s.v. *diviya*.
- దివియకున్ *diviyakun neut.dat.sg.* (A128.9:1047). దీపానికి. A var. of *diviyaku*.
- దివియకుం *diviyakun neut.dat.sg.* (A152.10:1082). దీపానికి. An otho. var. of *diviyakun*.

- దవియం diviyaṃ *neut.acc.sg.* (A181.6:1098). దీపాన్ని. v.s.v. diviya.
- దవియల diviyala *neut.gen.obl.pl.* (A163.12:1089). దీపాల. v.s.v. diviya.
- దవియలు diviyalu *neut.nom.pl.* (A124.3:1038., A125.5:1043., A145.10-11;13:1076., A163.9-10:1089., A174.7:1094., A178.6-7:1098). దీపాలు. lights, lamps. v.s.v. diviya.
- దివ్య divya *neut.nom.sg.* (A150.6:1081., A176.7:1095). దీపం. A var. of diviya.
- దివ్యయలకు diviyayalaku *neut.dat.pl.* (A178.9:1099). దీపాలకు. One -ya- is redundant. v.s.v. diviya.
- దివ్యలకు divyalaku *neut.dat.pl.* (A178.12-13:1098). దీపాలకు. v.s.v. diviya.
- దీని dīni *pron.neut.acc.sg.* (A6.17:575-800., A13.6:625-50., A18.10:650., A65.6;9:8th., A71.2-3:8th., C7.9;12:8th., A85.14;18:850., A108.11:925-50., A110.27:971., A121.23:1018., A129.10:1058., A148.13:1079). దీని (యొక్క). Of this thing. A var. of dēni *obl.sg.* of idi.
- దీనికి dīniki *pron.neut.dat.sg.* (A14.12:633-63., A18.8:650., A20.15-16:675-99., A25.40:7th., A38.9:7th., A47.8:709-46. A49.24:725., A52.9:739., A54.5:742-93., C6.3:8th., A107.15-16:925-50., A108.13:925-50., A109.12:925-50., A118.4:10th., A124.1:1038., A164.16:1090-91., A170.9:1093., A171.10:1093., A177.22:1097). దీనికి. To this thing. A var. of dīnikin, dēniki, etc. *dt.sg.* of idi.
- దీనికిన్ dīnikin *pron.neut.dat.sg.* (A135.6:1064., A137.5:1068., A140.7-8:1073., A167.4-5:1092). దీనికి. A var. of dīniki to this thing. *dat.sg.* of idi.
- దీనికిం dīnikim *pron.neut.dat.sg.* (A112.15:972., A131.48:1080., A160.4:1087). దీనికి. An ortho. var. of dīnikin *dat.sg.* of idi.
- దీనిక్కి dīnikki *pron.neut.dat.sg.* (A78.15:920-25). దీనికి. Wrong for dīniki.
- దీనిన్ dīnin *pron.neut.acc.sg.* (A12.25:625-50., A89.34;893-934., A110.22:971., A112.5:972., A121.19;20:1018., A188.7:1089., A168.5:1092). దీన్ని. A var. of dīni *acc.sg.* of idi.

దీనిం dīniṃ *pron.neut.acc.sg.* (A89.29:398-934., A180.92:1060., A181.54-55:1060., A170.8:1093., A171.9:1093). దీన్ని. An ortho. var. of dīnin.

దీన్కి dīnki *pron.neut.dat.sg.* (A62.3:8th). దీనికి. A var. of dīniki dat.sg. of idi this thing.

దీపమ్ dīpam *neut.nom.sg.* (A188.6:1069., A188.5:1092). దివ్యై. Light, lamp. a var. of dīpamu before vowels. [\leftarrow Skt. dīpa-].

దీపము dīpamu *neut.nom.sg.* (A153.6:1082., A154.3:1082., A156.10:1084., A180.7-8:1098). దివ్యై. v.s.v. dīpam.

దీపమునకున్ dīpamunakun *neut.dat.sg.* (A159.9:1087). దీపానికి. v. s. v. dīpam.

దీపమునకుం dīpamunakun *neut.dat.sg.* (A157.5:1084). దీపానికి. An ortho. var. of dīpamunakun for the lamp. v.s.v. dīpam.

దీపములు dīpamulu *neut.nom.pl.* (A179.8:1098). దీపాలు. Lamps. v.s.v. dīpam.

దీగ్గా=సి dīrggāsi *p.n.gen.obl.sg.* (A158.5:1084). స్థలనామం.

దీవియ దీviya *neut.nom.sg.* (A144.21;21:1075-76). దీపం. A var. of diviya.

దీవ్య దీviya *neut.nom.sg.* (A189.7:1072). దీపం. v.s.v. diviya.

దుక duka *adj.* (A2.8:575-600). యువ-. v.s.v. tuga.

దుగ duga *adj.* (A7.2-3:800-25). యువ-. v.s.v. tuga.

దుగ్గి/దుగ్గ దugi/dugga *masc.nom.sg.* (A65.1:3th). వ్యక్తినామం. Alternate readings suggested by the editor of inscr. [\leftarrow Prob. \leftarrow Skt. durgā pārvati, wife of Siva].

దుగ్గ దugga *fem.nom.sg.* (B25.40:668-69). వ్యక్తినామం. Durgā, wife of śiva. cf. Te. duggi, duggana, etc., Ka. dugge [\leftarrow Pkt. duggā \leftarrow Skt. durgā].

దుగ్గనాయు దugganāyu *masc.nom.sg.* (A47.5:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con. clitic. -anā wrong for -ana masc. name suf. v.s.v. dugga.

దుగ్గయయు దuggayayu *masc.nom.sg.* (A110.21:971). వ్యక్తినామం. -aya masc. name suf. -yu con. clitic. v.s.v. dugga.

దుగ్గర దuggara *masc.nom.hon.pl.* (A55.13:745-801). వ్యక్తినామం. v.s.v. dugga.

దుగ్గి duggi *masc.nom.sg.* (A131.53:1060). వ్యక్తినామం. A var. of dugga.

దుగ్గియపూణ్ణి *duggiyapūṇḍi neut.nom.sg.* (B67.106:1022-66). స్థలనామం. The village named after a certain Duggiya. *dugg-* [durgā Pārvati].

దుజయ *dujaya masc.nom.sg.* (A2.5:575-800). వ్యక్తి నామం. The unconquerable man [durjaya- invincible].

దుర్గఁ భగవతి *durgga bhagavati fem.nom.sg.* (A39.5S:7th/8th). పార్వతి. Goddess Pārvati. [durgā bhagavati].

దుర్గఁబు *ḍurggambu neut.nom.sg.* (A81.7:848-49). కోట. Fort. [durga-].

దువ *duva num.* (B53.59:945-46). రెండు, జత. Two pair. Occurs bound in the cpd. *duva caruvulu* a pair of tanks. cf. Te. *du-* (*gunamu*) twice, *dugā duva* two, twice, Ka. *duga* two, pair. [dukam <Skt. *dvikam* two].

దుది *dūdi n.pr.* (B22.37:868-69). వ్యక్తి నామం.

దుద్రుపాక *dūdrupāka p.n.nom.sg.* (B44.26:915-25). స్థలనామం. *-pāka* settlement. *p.n.suf.* See, s.v. *āraṃbāka*.

దుశమ్మఁ *dū śarmma masc.nom.sg.* (B29.28:681). వ్యక్తి నామం.

ద్రంఠమపూణ్ణి *dr̥ṇṭhamapūṇḍi p.n.nom.sg.* (B57.53-54:915-70). స్థలనామం. *dr̥ṇṭhama* appears to be a personal name. *-pūṇḍi p.n.suf.*

దేన్- *den- pron.neut.acc.sg.* (A61.9-4:8th) దీన్ని. Wrong for *dēni* obl. sg. of *idi* this thing.

దేగులలంబను *dēgulalambunu neut. acc. sg.* (A25.26:7th). దేవాలయన్ని. Temple. cf. Te. *dēvaḷamu*, *dēvuḷamu*. [dēvalaṃ <Skt. *dēvālayam*]. One *-la-* in the word is redundant.

దేని *dēni pron.neut.acc.sg.* (A15.19:641., A23.12:682., A49.19:725., A115.4:10th). దీన్ని. A var. of *dīni* obl.sg. of *idi*.

దేనికి *dēniki pron.neut.dat.sg.* (A9.6:800-25., A12-17:625-50., A15.641., A24.6:699-700., A50.21:725., A58.25:8th). దీనికి. A var. of *dīniki* dat.sg. of *idi*.

దేవద్రోగుళు *dēvadrōguḷu masc.nom.pl.* (A52.21-22:739). దేవుణ్ణి మోసగించినవాళ్లు. Betrayers of god [Skt. <*dēvadrōhin*].

దేవన *dēvana masc.gen.obl.sg.* (A24.4:709-46). వ్యక్తి నామం. Of the man called *dēvana*. *-ana* masc. name suf. [dēvaḥ].

దేవనయ *dēvanayu masc.nom.sg.* (A24.4:709-46). వ్యక్తి నామం. *-yu* con.clitic. v.s.v. *dēvana*.

దేవని *dēvani masc.gen-obl.sg.* (A196.11:1065). వ్యక్తి నాము. A var. of *dēvani gen.sg.* of *dēvūdu. v.s.v. dēvana.*

దేవనిక్ *dēvanik masc.dat.sg.* (B54.74:945-70). దేవన అనే వ్యక్తికి. A var. of *dēvaniki* and *dēvuniki. v.s.v. dēvana.*

దేవబ్రాహ్మణగురుభక్తిపరుణ్డు *dēvabrāhmanagurubhaktiparunḍu masc.nom.sg.* (A86.9:850). దేవతలన్నా బ్రాహ్మణులన్నా గురువులన్నా భక్తిగలవాడు. A devotee of gods, brahmins, and teachers.

దేవభణ్డారమున *dēvabhaṇḍāramuna neut. loc. sg.* (A155.16-17:1084). దేవుడి కోశంలో. In the treasury of the god.

దేవభణ్డారమునం *dēvabhaṇḍāramunaṃ neut.loc.sg.* (A155.13-14:1084). దేవుడికోశంలో. A var. of *dēvabhaṇḍāramuna.*

దేవభోగానకు *dēvabhōgānaku neut.dat.sg.* (A190.78-79:1060). దేవుడికి నైవేద్యంపెట్టేటందుకు. Toward offering food to the deity.

దేవర్ *dēvar masc.nom.hon.pl.* (A155.7:1084). దేవుడు. A var. of *dēvara.*

దేవర *dēvara masc.nom.hon.pl.* (A59.1:8th., A124.6:1038., A127.5:1055., A128.4:1058., A135.5;7:1064., A137.6:1068., A143.6:1074., A148.14:1079., A149.7;10:1081. A150.5:1081., A152.6:1082., A155.4;13:1084., A160.2:1087., A162.7;9:1089., A163.7:1089., A166.7:1092., A167.6:1092., A169.4:1092., A170.1:1093., A171.6:1093., A174.6:1094., A175.6:1095., A179.2:1098., A180.2:1098., A181.5-6:1098., A182.5:1099., A184.5:1099., A187.6:1100). దేవుడు. God. A var. of *dēvar.* [*<Skt. dēvah*].

దేవరక్ *dēvarak masc.dat.pl.* (A141.6:1073). దేవుడికి. A var. of *dēvaraku* to the god.

దేవరక *dēvaraka masc.dat.hon.pl.* (A125.10-11;19:1049., A133.5:1061). దేవుడికే. -a emph. clitic. *dēvarak* a var. of *dēvaraku* before vowels.

దేవరకు *dēvaraku masc.dat hon.pl.* (A120.4:1008., A126.6:1047., A128.7-8:1058., A129.9:1058., A139.7:1072., A140.7:1073., A145.6:1076., A146.9:1078., A151.6:1081., A152.3:1082., A153.4:1082., A154.1-2:1082., 156.8:1084., A157.4:1084., A159.7:1087., A163.9:1089., A165.7;7:1091., A166.8:1092.,

A167.3:1092., A168.4:1092., A170.7:1093., A171.78:1093.,
A176.6:1095., A178.4:1098., A179.5:1098., A180.5:1098.,
A184.4:1098., A186.4:1099., A187.11:1100). చేవుడి. v.s.v.
dēvara.

దేవరకున్ dēvarakun *masc.dat.hon.pl.* (A124.1;6:1038. A125.4-
5;5;15:1043., A132.8:1061., A133.1:1061., A135.6:1064., A138.
5:1069., A145.10:1076., A150.3:1081., A172.5:1094., C14.18:
1086., A185.5:1098). చేవుడి. A var. of dēvaraku.

దేవరకుం dēvarakum *masc.dat.hon.pl.* (A127.5:1055., A137.4:
1068., A145.29:1076., A149.9:1081., A169.3:1092., A175.6:
1095., A187.7:1100). చేవుడు. An ortho. var. of dēvarakun.

దేవరా devaiā *masc.nom.hon.pl.* (A57.2:8th). చేవుడు. Wrong
for dēvara.

దేవరు dēvaru *masc.nom.hon.pl.* (A117.6:10th., A155.3:1064).
చేవుడు. A var. of dēvar.

దేవస్వంబు dēvasvambu *neut.nom.sg.* (A64.1:8th). చేవుడిపామ్ము.
God's property. [\leftarrow Skt. dēvasvam].

దేవాణ్ణి dēvāṇḍi *masc.nom.sg.* (A117.4:10th). వ్యక్తి నామం. -āṇḍi
personal name suf. [\leftarrow PDr *āṇ-. See s.v. āṇḍu].

దేవాండ్రి dēvāṁḍri *masc.gen.-obl.sg.* (A164.12:1090-91). వ్యక్తి
నామం. An ortho. var. of dēvāṇḍi.

దేవాంసువామయ dēvāṁsu vāmaya *masc.nom.sg.* (A150.4-5:1081).
వ్యక్తి నామం. dēvāṁsu prob. family name.

దేవాలయమున dēvālayamuna *neut.loc.sg.* (A144.20:1075-76).
చేవళ. In the temple.

దేవాలయంబునకు dēvālayambunaku *neut.dat.sg.* (A180.88-84:
1090., A131.44:1060). చేవళానికి. To the temple. [Skt.
dēvālaya-].

దేవి dēvi *fem.nom.sg.* (A19.9:675). చేవళ. Goddess. [\leftarrow Skt.
dēvī].

దేవికిన్ dēvikin *fem.dat.sg.* (A144.21:1075-76). చేవళకు. To the
goddess.

దేవియ dēviya *masc.nom.sg.* (A172.6-7:1094). వ్యక్తి నామం. -iya
masc. name suf.

దేవునకు dēvunaku *masc.dat.sg.* (A148.7:1079). చేవుడి. To the
deity. v.s.v. dēvana.

- దేవులā *dēvulā fem.gen-obl.pl.* (A110.6-7:971). రాణుల. Prob. wrong for *dēvula* of the queens.
- దేవులు *dēvulu fem.nom.pl.* (A105.5:925-50). రాణులు. Queens.
- దేవుళ *dēvuḷa fem.gen-obl.hon.pl.* (A115.1:10th). రాణుల/రాణి యొక్క. Of the queen.
- దేవనొజ్జలకూ *dēvonojjalakū masc.dat.hon.pl.* (A114.4:10th). దేవన అనే గురువుగారికి. To the preceptor Devana. *dēvon* wrong for *dēvan(a)*. *ojjalakū* later from of *ojjalaku(n)* dat. pl. of *ojja* teacher. v.s.v. -ajjaṇḍunu.
- దేశమ్ *dēśam neut.nom.sg.* (A144.18:1075-76). దేశం. A var. of *dēśamu* before vowels. v.s.v. *dēśambu*.
- దేశము *dēśamu neut.nom.sg.* (A18.6:850). దేశం. A var. of *dēśaambu* country.
- దేశంబు *dēśambu neut.nom.sg.* (A144.17:1075-76). దేశం. Country. A var. of *dēśamu*. [*<Skt. dēśah*].
- దేశవలంబు *dēsa dhavalanḍu masc.nom.sg.* (C10.6-7:1056). వ్యక్తి నామం.
- దేశము *dēsamu neut.nom.sg.* (A87.14:892-922). దేశం. Country. [*<Skt. dēśa-*].
- దేశవల్లడి *dēsa raṭṭadi masc.nom.sg.* (A123.19:1023). వ్యక్తి నామం. Raṭṭadi a village officer.
- దేశెట్టి *dēsetṭi masc.nom.sg.* (A125.16:1043). వ్యక్తి నామం. setṭi merchant.
- దేశెం *dēsem neut.nom.sg.* (A95.5:9th/10th). దేశం. A var. of *dēśamu*.
- దొగ *doga adj.* (A19.1:675., A112.3:972). యవ.. v.s.v. *tuga*.
- దొడ *doḍa adj.* (A110.15;15:971) దొడ్డ, పెద్ద. Big. A var. of *doḍḍa*, *doḍḍu*. cf. Ka. *doḍḍa*, Tu. *doḍḍa*, Ko. *doḍ*, Klm. *doḍānd*, Nk. *doṛa*, Pj. *ḍōra*, Ta. *toṭṭa* [prob. *<Te.*]. etc. It is one of the instances where reconstruction of a PDr **t-* is remote.
- దొడ్డనయము *dodḍanayumu masc.nom.sg.* (A140.9:1073). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf. -yumu con. clitic. v.s.v. *doḍa*.
- దొడ్డయము *dodḍayayu masc.nom.sg.* (A135.8:1064). వ్యక్తి నామం. -aya masc. name suf. -yu con.clitic. v.s.v. *doḍa*.

దొడ్డియయ దొడ్డియా *masc.nom.sg.* (A127.7:1055). వ్యక్తి నామం. -యా *emph. suf.*, -యా *var. of -యా, etc. v.s.v. doḍa.*

దొడ్డియయు దొడ్డియాయు *masc.nom.sg.* (A127.7:1068). వ్యక్తి నామం. -యై *con.clitic.*, -యా *var. of -యా, etc. v.s.v. doḍa.*

దొణ దొణా *masc.nom.sg.* (B25.52:868-69., B38.19:799-843). వ్యక్తి నామం. [*<Pkt. doṇo <Skt. drōṇaḥ the teacher of archery to Pāṇḍavas and Kauravas*]. A *var. of dōṇa.*

దోచయ్య దోచయ్యా *masc.gen.obl.sg.* (A75.5:820-25). వ్యక్తి నామం.

దోణ దోణా *masc.nom.sg.* (B68.36:990). వ్యక్తి నామం. *v.s.v. doṇa.*

దోరయ దోరయా *masc.gen.obl.sg.* (A151.4:1081). వ్యక్తి నామం. May be wrong for doraya, dor- being *var. of dora lord, etc.*

దోషమునం దోషమునమ్మ *neut.instr.sg.* (C12.18:1031). తప్పవో. With the *guilt of.* [*Skt. dōṣa-*].

దోసంబునకు దోసంబునకు *neut.dat.sg.* (A87.61:892-922). తప్పవో కాణంగా. For the *mistake committed, cf. Ka. dōsa.* [*<Pkt. doso <Skt. doṣaḥ mistake, wrong*].

ద్రమ్మము ద్రమ్మము *neut.nom.sg.* (A114.3.2;4:10th). పదహారు, నిమ్మంలో పదిహారోపేతం; పదిహారు పచాలు. A *coin one-sixteenth of a niṣka- and equivalent of sixteen paṇas.* *līlavatīgāṇṭam* reads: "varātakāṇām daśakadvayaṃ yat sā kākiṇī tāśca paṇāśca tatraḥ. tē śōḍaśā drama ih=āvagamyō dramaḥ stathā śōḍaśabhiśca niṣkaḥ". A *var. of drama.* [*<Skt. drama*].

ద్రమ్మములు ద్రమ్మములు *neut.nom.pl.* (A144.4:10th). పదిహారు పచాలనాడైలు. A *var. of drammal(u).* *v.s.v. drammanu.*

ద్రమ్మల్ ద్రమ్మల్ *neut.nom.pl.* (A87.67:892-922). పదిహారు పచాలనాడైలు. *pl. of drama(mu).* *var. of drammalu.* *v.s.v. drammanu.*

ద్రమ్మలు ద్రమ్మలు *neut.nom.pl.* (A167.60:892-922). పదిహారు పచాలనాడైలు. *pl. of drammanu.*

ద్రుగ్గా ద్రుగ్గా *fem.nom.sg.* (A19.9:675). దుగ్గ. The form is due to *metathesis in the initial syllable of Skt. durgā.* *v.s.v. dugga.*

ద్రుజ్జురు ద్రుజ్జురు *p.n.nom.sg.* (B48.31:918-25). వృత్తనామం. Identified as the earlier name of *Mdn. jujūru.* *d- > -j* is known in a few cases, but the *intrusive r* is *inexplicable.*

ద్రోగుశు drōguḥ *masc.fem.nom.pl.* (A52.22:799). ద్రోహులు, మోసంచేసినవాళ్లు. Traitors, betrayers. pl. of drōgi* [\leftarrow Skt. drōhin].

ద్రోపది drōvadi *fem.gen-obl.sg.* (B43.66:892-922). వ్యక్తి నామం. Relating to drōvadi the wife of Pāṇḍavas in Mahābhārata. [\leftarrow Skt. draupadī].

ద్వాదశవర్షంబు dvādaśavarṣambu *neut.nom.sg.* (A18.3:650). పన్నెండో ఏడు. Twelfth year. [\leftarrow Skt. dvādaśavarṣa-].

DH

ధనంజయులు dhanamjayuru *masc.nom.sg.* (A3.3-4:575-600). వ్యక్తి నామం. ంరు wrong for ంరు. [\leftarrow Skt. dhanañjayaḥ Arjuna, the victor of wealth].

ధర్మనివృత్తహనోద్యోగమునకు dharmmanirvahanōdyōgammunaku *neut.dat.sg.* (A86.5-6:850). ధర్మకార్యాల నిర్వహించే పనికి. For the management of righteous matters.

ధర్మకాపురము dharmmapuramu *neut.nom.sg. neut.nom.sg.* (B53.57:945-46). స్థలనామం.

ధర్మమ్ dharmam: *neut.nom.sg.* (A113.22:991). న్యాయం మొ. Justice, virtue, etc. A var. of dharmmu, etc. [\leftarrow Skt. dharmah].

ధర్మమ్మ dharmmam *neut.nom.sg.* (C11.21:1080). న్యాయం, మొ. An ortho. variant of dharmam.

ధర్మమరసి dharmmarāsi *masc.nom.sg.* (A180.85:1060., A131.45:1060). గుణాలకుప్ప. A mass of virtues.

ధర్మము dharmmu *neut.nom.sg.* (A114.7:10th). ధర్మం. Wrong for dharmmu.

ధర్మమూవురమున dharmmāvurammuna *neut.loc.sg.* (A88.3:867). స్థలనామం. dharmma- wrong for dharmma- and -vurammu (na) var. of purambu(na). In the town of justice, etc. (lit.). [\leftarrow Skt. dharmapura-].

ధర్మమువ dharmmu *neut.nom.sg.* (A89.45:898). ధర్మం. A var. of dharmam, dharmmu, etc.

ధర్మమువు dharmmu *neut.nom.sg.* (A62:15:9th., A159.14-15:1087., A175.5:1095). ధర్మం. A var. of dharmam, etc. [\leftarrow Skt. .. dharmma-].

- ధర్ముకాపున dharmmuvuua *neut.loc.sg.* (A99.1:9th). ధర్మంలో.
In virtue, morality, etc., [*<*Skt. dharma-].
- ధర్ముకాపుల dharmmuvula *neut.gen-obl.pl.* (A87.56:892-922).
ధర్మాలయొక్క. v.s.v. dharmam.
- ధర్ముకాపులన్ dharmmuवलun *neut.acc.sg.* (A87.47:892-922).
ధర్మాలకూడా. charities. [*Skt.* dharma-].
- ధూపార dhūpāra *adj.* (A140.7:1073). ధూపార్లమైన, పొగవేయడగిన.
That which is used for burning incense. Occurs as an attribute of a diviya lamp. [*<*Skt. dhūpārha-].
- ధొల్గొట్టున్ dholgotṭun *neut.gen-obl.sg.* (A16.11:641. మొదటి కొట్టుకు చెందిన? Of the first shop? C. Narayana Rao connects dhol-with tol(i) first and -gotṭu with koṭṭu shop. See ABC 2.1908.
- ధ్వజములు dhvajamulu *neut.nom.pl.* (A124.6:1038). జెండాలు.
Banners, ensigns. [*Skt.* dhvaja-].
- N
- నకకొకు nakako!u *n.pr.* (A118.3:10th). వ్యక్తి నామం.
- నగరము nagaramu *neut.gen-obl.sg.* (A164.6:1090-91). వ్యాపార సంఘం. Of or relating to the trading community. This meaning is not recorded in Skt. dictionaries. The word has a variant 'nakharamu' in later ins. [*<*Skt. nagara-].
- నంజుడు namjuḍlu *neut.nom.pl.* (A155.9:1084). సంచుకొనితివేవదార్థాలు. pl. of namjuḍu a relish to the principal food, flesh-meat etc. cf. Te. namju, namcu, najju, naruju, Ka. nanju, najju Klm. nenjen, (SR) nānjūḍ, Nk. nenju, nenjen, etc. [*?**<*SDr and CDr *nañ-c]. See DED 2956 for details.
- నడచి naḍaci *intr.ppt.* (A110.2:9th/10th). నిర్వహించి, ప్రవర్తించి, గమించి, పోయి. Having behaved, proceeded: A var. of naḍici (class.). cf. Te. naḍa, naḍaka. naḍata, naḍava, etc. Ka. naḍe naḍi, Tu. naḍapuni, Ta. naṭa, naṭai, Ma. naṭa, naṭikka, etc. [*<*PDr *naṭ-a]. See DED 2957 for more details.
- నడచిన naḍacina *intr.p.adj.* (A18.12:650). నిర్వహించిన, ప్రవర్తించిన, మొ. That behaved. v.s.v. naḍaci.
- నడపం naḍapam *tr.caus.inf.* (A155.14:1084., A157.7:1084., A159.14:1087., A169.6:1092., A177.37-38:43-44:1097., A180.

- 7:1098). నిర్వహించటానికి. To cause to proceed, behave. v.s.v. naḍaci.
- నడపని naḍapani *tr.caus.neg.adj.* (A54.8:742-93). జరపని. Not causing to behave, etc. v.s.v. naḍaci.
- నడపిన naḍapina *tr.caus.p.adj.* (A62.15:8th., A170.8:1092., A171.9:1099). నిర్వహించిన. That caused to behave, etc. v.s.v. naḍaci.
- నడపిర్ naḍapiri *tr.caus.p.fin.3rd pl.* (A121.19:1018). నిర్వహించారు. They caused to behave, proceed. A var. of naḍapiri before vowels. v.s.v. naḍaci.
- నడపువది naḍapunadi *tr.caus.fin.neut.3rd sg.* (A188.8:1089., A189.6:1092). నిర్వహించేది. Should do, etc. Unique vb. For details on its nature, see verb morphology. v.s.v. naḍaci.
- నడిపి naḍipi *tr.caus.ppt.* (A62.5:8th). నిర్వహించి. Having caused to behave, etc. v.s.v. naḍaci.
- నడిమి naḍimi *adj.* (B66.66:1021). మధ్యమన్న. Middle, central. A var. of naḍi, naḍu. cf. Te. naḍumu, Ka. naḍu, naḍuvu, naḍa, naḍavu, Tu. naḍu, Ta. naṭu, naṭuvu, Ma. naṭu, etc. [PDr *naṭ-V-]. See DED 2959 for more details.
- నడిమంకల సెట్టియ నాడియాంకల సెట్టియ naḍiyamkala setṭiyu *n.pr.* (A181.53:1080). వ్యక్తి నామం. setṭi merchant. -yu con.clitic.
- నడుకుటి naḍukuri *p.n.genobl.sg.* (B26.89.669). వ్యక్తి నామం.
- నడుపు naḍupu *tr.caus.hab.adj.* (A148.13:1079). నిర్వహించే. Causing to behave, etc. v.s.v. naḍaci.
- నడుపు naḍupu *masc.nom.sg.* (A80.29,32:847). అధికారి, నిర్వాహకుడు. An officer. The word is prob. connected with the vb. naḍucu, perhaps meaning he who runs the governmental machinery. See ABC 2.1315 and Bh. 5.96-110 for a discussion on the word. See s.v. naḍaci.
- నడుపుర్ naḍupur *masc.nom.pl.* (A60.24;29:847). అధికారులు. Officers. pl. of naḍupu.
- నడుమ naḍuma *neut.loc.sg.* (B66.81:1022). మధ్య. In the middle. v.s.v. naḍimi.
- నడుమం naḍumam *neut.loc.sg.* (A180.94-95:1060). మధ్యలో. In the middle. A var. of naḍuma. v.s.v. naḍimi.

నడపా *naḍpa tr.caus-inf.* (A141.8:1073). నిర్వహించటానికి. In order to behave, etc. A var. of *naḍapaṃ*. v.s.v. *naḍaci*.

నడమం *naḍamaṃ neut.loc.sg.* (A131.55:1060). మధ్యలో. In the middle. A var. of *naḍuma(m)*. v.s.v. *naḍimi*.

నడవం *naḍvam intr inf.* (A169.5:1092). నడవటానికి. To proceed, etc. v.s.v. *naḍaci*.

నణ్డు *naṇḍu neut.nom.sg.* (A142.5:1074). తోట, దినం. Wrong for *nāṇḍu* day.

నందదివియకు *naṇḍa diviyaku neut.dat.sg.* (A148.7:1079). ఒకరకం. దీపంకోసం. *diviyaku* to the lamp. The meaning of *naṇḍa* is not clear.

నందనవనంబును *nandanavanambunu neut.nom.sg.* (A131.47-48:1060). తోటకూడాను. -unu con. suffix. And the pleasure garden. [*<Skt. nandanavana_*].

నందమపూణ్డి *nandamapūṇḍi neut.nom.sg.* (B66.78:1022). స్థలనామం. *nandama* prob. *naṇḍi* + *ama*. -*pūṇḍi* p.n. suf.

నందిఅగ్రహారము *naṇḍi agrahāramu neut.nom.sg.* (A125.11:1043). స్థలనామం. An endowed village named after Nandi the bull on which śiva rides.

నందిగామ *nandigāma neut.nom.sg.* (B57.54:945-70). స్థలనామం. The village of the devine ox (Nandi), -*gāma* *<Skt. grāmaḥ*.

నందిమానిక *nandi mānika neut.nom.sg.* (A139.8-9:1072). నందిగుర్తు వేసినమానిక. Prob. a measure bearing an imprint of the image of Nandi (the bull on which Siva rides) as a symbol of standardization.

నన్నూరి *nannūri p.n.gen-obl.sg.* (A161.8:1088-89). వంశనామం. Occurs as a family name. *nann-* var. of *nanni* lovable beautiful, good. cf. Ka. *nani*, Ta. *nanri*, Ma. *nanni*, etc. The word is pro. a borrowing from Kannada. [PDr **nal-*: **nan-* plus dif. suff.]. See DED 2986 for more details. v.s.v. *nallaya* and *ūru*.

నంబయ *naṃbaya masc.gen.sg.* (A125.16:1043). వ్యక్తనామం. -*aya* masc. name suf.

నంబి *naṃbi masc.nom.sg.* (A160.6:1087). వైష్ణవపూజారి. A person belonging to a caste of hereditary priests employed

- generally in Viṣṇu temples. cf. Ta. nampi, Ka. nambi, etc. [\langle PSDr *nan-pi]. See DED 2513 for more details.
- నయకనరకానం *nayakanarakānaṃ neut.loc.sg.* (A120.13-14:1008). ముఖ్యనరకంలో. Wrong for *nāyaka narakānaṃ* in the principal hell.
- నయకుండు *nayakuṇḍu masc.nom.sg.* (A153.5-6:1082). నాయకుడు. Wrong for *nāyakuṇḍu*.
- నయకునకు *nāyakunaku mas.dat.sg.* (A110.9:971). నాయకుడికి. Wrong for *nāyakunaku dat.sg.* of *nāyakuṇḍ(u)*.
- నరకయోనిన్ *narakayōnin neut.loc.sg.* (A121.23:1081). నరకగర్భంలో, మధ్యలో. In the place called *naraka* or hell. [\langle Skt. *narakayōnih*].
- నరకానం *narahānaṃ neut.loc.sg.* (A120.13-14:1008). నరకంలో. In the hell. Later form of *narakamunan*. See BSOAS 12.381 for T. Burrow's discussion on the borrowing of the word into IA [\langle Skt. *naraka*].
- నరాలొకమహాసత్తవుళ్ *narāloka mahasatthavul masc.nom.pl.* (A80.23:847). లోకంలోని వర్తకసంఘం. *narāloka* wrong for *naralōka* earth. *satthava-* is derived from Skt. *sārthah* a caravan of traders or from Skt. *sattvaḥ* strengthly man. See ABC 2. 1315 and Bh. 5.96 ff.
- నరాచడు *narācaḍu p.n.nom.sg.* (B14.17-:554). స్థలనామం.
- నల్ *nal num.adj.* (C7.9:8th). నాలుగు. Four. A var. of *nālu(gu)* in cpds.
- నలరామనిభుతోన్ *nalarāmanibhutoṅan masc.instr.sg.* (A88.5:897). నలుడితో రాముడితో సమాన మైనవాడితో. With him who is equal to Nala and Rāma. [\langle Skt. *nalarāmanibhaḥ*].
- నలాత *nalāta masc.gen-obl.sg.* (A82.12:848-49). వ్యక్తి నామం. A var. of *nallātand*. *nal-* var. of *nall(a)* good, etc. See s.v. *nallayā*. *-āta* wrong for *ātani* (There is actually one text version which reads "nallātani") *obl.sg.* of *ātandu* that person. v s.v. *ātani*.
- నలువురు *naluvuru pron.nom.pl.* (A121.25:1018). నాలుగుమంది. persons. A var. of *naluguru*. v.s.v. *nālugu*.
- నలాచేరి *naiūcēri p.n.gen-obl.sg.* (B87.19:749-842). స్థలనామం. *-cēri p.n.suf.* may be connected with Ta. *cēri* street, Ma.

cēri, Ka. kēri, Te.(B) gēri, etc. [<PSDr *kēri]. See DED 1689 for more details.

- నల్లయా nallayā *masc.nom.sg.* (A108.17-18:925-50). వ్యక్తి నామం. The final -ā is wrong for -a. nall-, var. of nalla, may be connected with either of the sets meaning black or good. If black, cf. Te. nalupu, Ta. nallam, al, alkal, Ma. al, allu, etc. [<PSDr *nal-]. If good, cf. Te. naluvu, nallinḍu, Ka. nal, nalla, Ta. nal(nar-), nalla, nan̄ku, Ma, nal(am), nalma, nalla, etc. [<PSDr *nal-V]. See DED 2986 for more details.
- నల్లజెయ nallajereya *masc.nom.sg.* (A87.24-25:892-922). వ్యక్తి నామం. erēya var. of eraya.
- నల్లతణ్ణి nallātand *masc.nom.sg.* (A88.11:893). వ్యక్తి నామం. v.s.v. nalāta.
- నల్లణ్ణు nallunḍu *masc.nom.sg.* (A88.10:893). వ్యక్తి నామం. A var. of nallayā.
- నవనవతిసహస్ర- navanavati sahasra- *num.* (A170.4:1093). తొంభై తొమ్మిదివేల. Ninety nine thousand. [<Skt. navanavati sahasra-].
- నవనవత్తి సహస్ర- navanavatti sahasra- *num.* (A171.4:1093). తొంభై తొమ్మిదివేల. -navatti- wrong for -navati-. see above.
- నల్లవిమ్మనకు nalva cimmanaku *masc.dat sg.* (A114.8:10th). వ్యక్తి నామం. nalva prob. a family name. -ana *masc. name suf.*
- నల్వర nalvura *pron.acc.pl.* (A154.10:1082). నలుగురిని. v.s.v. nālugu and naluvuru.
- నల్వరు nalvuru *pron.nom.pl.* (A118.8:10th., A152.7:1092). నలుగురు, నాలుగుమంది. A var. of naluvuru. v.s.v. nālugu.
- నల్వరుం nalvuruṃ *pron.nom.pl.* (A188.5:1099). నాలుగును దిన్ని. -uṃ *con.clitic.* A var. of nalvuru. v.s.v. nālugu.
- నల్పాది nalpādi *num.* (A118.9-10:991). నలభై, నాలుగుపదులు. Four tens, forty. wrong for nalpadi. v.s.v. nālugu and padi.
- నవబోల nava bōla *masc.gen.pl.* (A150.8-9:1081). వ్యక్తి నామం. nava wrong for nāva.
- నవియ్యి¹ naviya¹ *neut.nom.sg.* (A160.5;6:1087). గోడకట్ట టానికీకవ్విన గుంట. A pit or trench formed by digging up the foot of a mud-wall. SRN gives a different meaning: "a channel dug

alongside the boundary line of a field". Connected with this is Te. navuku, nauku a dale, a pit. -ya emph. clitic. The etymology of the word is not known.

నవియ² naviya² *masc.gen-obl.sg.* (A141.8:1073., A147.13:1081., A175.7:1095). వ్యక్తీనామం. Wrong for nāviya.

నవియును naviyunum *neut.nom.sg.* (A160.5:1087). గుంటకూడా. -yunum con.clitic. v.s.v. naviya .

నా nā *pron.gen-obl.1st sg.* (A87.26;35:892-922). నాయొక్క. My, mine, obl. sg. of nēnu, ēnu. ē(n). v.s.v. ē.

నాకొ నāk *pron.dat.1st sg.* (A87.33:892-922). నాకు, నాకోసం. A var. of nāku to me before vowels. v.s.v. ē.

నాకు nāku *pron.dat.1st sg.* (A16.5:641). నాకోసం, నాకు. To me, for me. v.s.v. ē.

నాగబు nāgabu *neut.nom.sg.* (A1.1:200). పాము. Snake. [$\left\langle \text{Skt. nāgah} \right\rangle$].

నాగిపోతి nāgipōti *fem.nom.sg.* (B46.34:918-25). వ్యక్తీనామం. See s.v. nāgiya and pōtana.

నాగియపూణ్డి nāgiyapūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B61.6:957). స్థలనామం. The village named after certain Nāgiya. nāg- var. of nāga- snake. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf. pūṇḍi p.n.

నాణ్టికొ nāṅṭik *neut.dat.sg.* (A119.34:1006). దేశానికి, ప్రాంతానికి. To the area, region. dat.sg. of nāḍu area. (pl. nāṅṭi; obl. nāṅṭ-). cf. Ta. nāṅṭu. Ka. nāḍu, etc. [$\left\langle \text{PDr *nāṅṭ-/*nāṅṭ-} \right\rangle$]. See DED 3012 for more details.

నాణ్టిం nāṅṭim *neut.acc.sg.* (A81.6: 848). దేశాన్ని, ప్రాంతాన్ని. Country, region. v.s.v. nāṅṭik.

నాణ్డు nāṅḍu *neut.nom.sg.* (A87.24;65:892-922., A113.12:991., A123.13:1023., A129.6:1058., A130.40:1060., A131.14:1060., A134.23:1062., A138.3:1069., A168.2:1092., A170.6:1093., A171.7:1093., A176.3:1095., A177.16:1027). దినం, రోజు. A day. A var. of nāḍu (class.). cf. Ta. nāḷ, Ma. nāḷ, Ko. nā, Ka. nāḷ, etc. [$\left\langle \text{PSDr *nāḷ-/*nāṅ-} \right\rangle$]. See DED 3925 for more details.

నాండు nāṅḍu *neut.nom.sg.* (A161.15:1088-89., A164.4:1090-91). దినం, రోజు. Day. An ortho. var. of nāṅḍu.

- నాంఱు *nāṁṇḍu neut.nom.sg.* (A21.11:678). డనం, రోఱ. A hesi-
tation form of *nāṇḍu* or *nāṁḍu* in which both the *anusvāra*
and the homorganic nasal are employed. v.s.v. *nāṇḍu*.
- నాంఱుమ్ *nāṇḍum neut.nom.sg.* (A16.4:641). రోఱనూ. -un con-
clitic. v.s.v. *nāṇḍu*.
- నాశవాడి *nātavāḍi p.n.nom.sg.* (A54.8;7-8:742-98). స్థలనామం.
-vāḍi p.n.suf. [*<Skt. vātī*].
- నాం *nāṁ tr.inf.* (A186.7:1085). అనగా. To say, be said. A var.
of *anan/anam* v.s.v. *anu*.
- నామబోల *nāma bōla masc.gen.pl.* (A127.8:1055). వ్యక్తీనామం.
v.s.v. *nāmana*. *bōla* gen.pl. of *bōya*.
- నామన సెట్టి *nāmana setṭi masc.nom.sg.* (A176.4-5:1095). వ్యక్తీ
నామం. -ana masc. name suf. *setṭi* merchant.
- నామిచోడ *nāmi cōḍa masc.nom.sg.* (A11.5:1088-89). వ్యక్తీ
నామం. *nāmi* var. of *nāma* (*bōla*) and *nāmana* (*setṭi*). *cōḍa*
later form of *cōḷa*.
- నాయకుణ్ణ్ *nāyakunḍ masc.nom.sg.* (A87.88:892-922). నాయకుడు.
Leader, etc. A var. of *nāyakunḍu* before vowels. [*<Skt.*
nāyakah].
- నాయకుణ్ణు *num.nom.sg.* (A181.51:1060., A186.4:1099). నాయకుడు.
v.s.v. *nāyakunḍ*.
- నాయకుణ్ణును *nāyakunḍunu num.nom.sg.* (A181.49:1060). నాయకుడు
కుడా. -unu con. clitic. v.s.v. *nāyakunḍ*.
- నాయకుని *nāyakuni masc.gen.obl.sg.* (A180.5:1098., A186.4:1099).
నాయకుడి. v.s.v. *nāyakunḍ*.
- నాయకుల్ *nāyakul mas.nom.pl.* (A125.6-7:1048). నాయకులు. v.s.v.
nāyakunḍ.
- నారనరేంద్రుణ్ణు *nāranarēndruṇḍu masc.nom.sg.* (A81:1:7th). వ్యక్తీ
నామం. *narēndruṇḍu* king.
- నారాయణభట్టు *nārāyaṇa bhaṭṭu masc.nom.hon.pl.* (A127.5-6:1055).
వ్యక్తీనామం. *bhaṭṭu* pl. of *bhaṭṭa* var. of *bhaṭṭūdu*. [*<Skt.*
bhaṭṭah learned man].
- నాల్ *nāl num.adj.* (A187.10:1100). నాలుగు. Four. A var. of *nal*.
- నాలి *nāli adj.* (B64.89:1011). గుంటగాడిన్న తక్కువైన. Prob. a var.
of *āli* low, mean. v.s.v. *ālikund* (a).

- నాలుగు *nālugu num.nom.sg.* (A18.6-7:650., A24.2:699-700., A107.14:925-50., A112.15:972). చూపనూకట్టి. Four. A var. of *nāl*, *nālku*, *nālgū*, *nālvu*, *nāluvu*. cf. Ta. *nāl(u)*, *nāṅku*, *nālku*, Ma. *nāl*, *nālu*, *nāṅku*, *nān*, Ka. *nāl(u)*, *nāl(u)ku*, *nāku*, *nā*, etc. [\leftarrow PDr **nāl*:-**nāl*-ku/-V at PSDr stage?]. See DED 3023 for more details. The word has a var. *nal*-/*nāl*, when an adj., forms personalised nouns with *-vuru*/*-guru* \leftarrow **avar*.
- నాలుగు *nālunu num.nom.sg.* (A36.2.3:7th). నాలుగునూ. -unu con. clitic. v.s.v. *nālugu*.
- నాలువు *nāluvu num.nom.sg.* (A187.10:1100). నాలుగు. Four. v.s.v. *nālugu*.
- నాలువురుం *nāluvurum pron.nom.pl.* (A150.7-8:1081). నాలుగునూ. And the four persons. Prob. wrong for *naluvurum*. -um con. clitic. v.s.v. *nālugu*.
- నాల్కు *nālku num.nom.sg.* (A2.13-14:575-600). నాలుగు. Four v.s.v. *nālugu*.
- నాల్గు *nālgū num.nom.sg.* (C7.6:8th., B44.29:925-50). చూపనూకట్టి. Four. v.s.v. *nālugu*.
- నావని *nāvani masc.gen.sg.* (A152.8:1082). వ్యక్తీనామం. gen. of *nāvana* var. of *nāva*, *nāviya*, v.s.v. *nāva bōla*.
- నావబోల *nāva bōla masc.gen-obl.pl.* (A186.6:1099). వ్యక్తీనామం. *nāva* prob. var. of or is \leftarrow Skt. *nāgaḥ*. *bōla* gen.pl. of *bōya*.
- నావియ *nāviya num.nom.sg.* (A126.11:1047., A135.8:1064). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya. *nāv(a)* var. of *nāva*, *nāvan(a)*. etc. v.s.v. *nāva bōla*.
- నిజస్థాపితంబ్ *nijasthāpitaṁb neut.nom.sg.* (A131.46-47:1080). తనచే నిర్మిత మైన. Founded or established by one's self. [\leftarrow Skt. *nijasthāpita*-].
- నిట్టసోముల *niṭṭa sōmula masc.gen-obl.pl.* (A25.22-23:7th). వ్యక్తీనామం. *niṭṭa* prob. family name. *sōmula* gen.pl. of *sōma* or *sōmu*. [\leftarrow Skt. *sōmaḥ* Moon].
- నిడుకొళ్ళ *p.n.nom.sg.* (A117.4:th). ప్థలనామం. *niḍu* adj. long tall, high. cf. Te. *niḍupu*, Ka. *niḍu*, *niṭṭu*, Tu. *niḍi*, To. *noṛ*. Ta *neṭu*, *neṭumai*, etc See DED 3099 and 3100 for -ṭ-

- and **]-** forms, respectively. [**<**PSDr *niṭ-V: *nī-t-]. See also BSOAS 11.811 for some details. -koṇḍa hill. p.n.suf.
- నిదుగాడు** nidugāḍu *p.n.nom.sg.* (C5.28:764-99). స్థలనామం.
- నిదుంగట్ట** niduṅgaṭṭa *p.n.nom.sg.* (B32.15:696-709). స్థలనామం. nidu high, etc. v.s.v. nidukoṇḍa. -gaṭṭa var. of kaṭṭa dam, embankment. cf.Te. gaṭṭu. Ta. kaṭṭu, kaṭṭai, Ma. keṭṭuka, Ka. kaṭṭu, kaṭṭe, etc. [**<**PDr *kaṭ-V]. v.s.v. kaṭṭa.
- నిదుపారు** nidupaṛu *p.n.nom.sg.* (B20.18-19:633-63). స్థలనామం. v.s.v. niḍu-koṇḍa and paṭṭu. A var. of niḍubaṛu. -paṛu p.n. suf.
- నిదుబారు** niḍubaṛu *p.n.nom.sg.* (B20.11:633-63). స్థలనామం. v.s.v. niḍupaṛu.
- నిదుమ్రాని** niḍumrāni *p.n.gen-obl.sg.* (A67.4:8th). స్థలనామం. niḍu long, etc. v.s.v. niḍukoṇḍa. mrāni obl.sg. of mrānu tree trunk. cf.Te. mrāku, mānu, Kui mraṅnu, Kuwi mṛānū, mrānu, Nk. nāk, Go. maṛā Koṇḍa maran, Ka. mara, Ta. maram, Ma. maram. [**<**PDr *mara-: pre-Telugu *marānu]. See A. Master, BSOAS 12.347.
- నిఱు** intr.hab.adj. (A176.6:1095). పూర్ణ మైన. Full. cf.Te. nimpu, Klm.ninḍ-, Nk. ninḍ-, nipp-, Go. nind-, Kui nenja, nehpa, Mlt. ninde, Ta. nera, nera, etc.[**<**PCDr and PNDr *nin-t: PDr*nin-/*niṭ-]. See DED 3049 and TVB 724 for more details.
- నిత్య-** nitya- *adv.* (A125.8:1043., A127.9:1055., A28.22:1058., A139.9:1072., A143.10:1074., A145.14-15:1076. A147.10:1078., A148.10:1079, A150.10:1081., A152.9:1082., A155.16;17:1084., A159.12:1087., A163.14:1089., A165.10:1091., A166.11:1092., A167.8:1090., A172.6:1094., A175.8:1095., A178.14:1098., A181.11:1098., A162.9:1098., A185.5:1098., A186 6-7:1099., A187.12:1100). ప్రతిదినం రోజూ. Daily. A variant of nityamu. [**<**Skt. nityam].
- నిత్యయ** nityaya *adv.* (A173.13:1094., A174.10-11:1094., A182.11-12:1098., A184.8:1098). రోజూ. Prob. wrong for nitya.
- నిత్యవరుష** నితివివల్లభ nityavaruṣapritivallabha *n.pr.* (A110.1-2: 971). వ్యక్తినామం. The name of a Rāṣṭrakūṭa king. [**<**Skt. nityavaruṣapṛthivīvallabhaḥ].

- ని[ది]గములయన్ద్ ని[di]gamula yand *neut.loc.pl.* (A130.97-8:1060).
నియోగాల్లో;వృత్తుల్లో. Wrongly read for niyōgamula yand.
- నిదుగటంబున nidugaṭambuna *neut.loc.sg.* (A118.3:10th). స్థలనామం.
- నిబంధకాఱును nibaṁdhakāṛunu *masc.nom.pl.* (A159.16:1087).
వార్షికాలు తీసుకొనేవారున్నూ. Men who draw annuities. -unu
con.clitic. °kār pl. of °kāḍu a suf. denoting 'he who has',
etc. Traditional grammars approve of its use following
n.w.s alone but in the inscriptional dialect it occurs fol-
lowing loan words also.
- నిమిత్తమున nimittamuna *neut.loc.sg.* (A135.5:1064., A140.6:
1078., 145.9:1076., A150.4:1081., A152.2-3:1082. A159.5:
1087). సందర్భంలో. On the occasion of. A var. of nimitta-
munan, nimityamuna, etc. [\leftarrow Skt. nimittam].
- నిమిత్తమునన్ nimittamunan *neut.loc.sg.* (A125.3:1043., A145.8:
1076). సందర్భంలో. v.s.v. nimittamuna.
- నిమిత్తమునం nimittamunaṁ *neut.loc.sg.* (A111.5:1084). సందర్భంలో.
An ortho. var. of nimittamunan.
- నిమిత్తమునను nimittamunanu *neut.loc.sg.* (A126.8:1047). సందర్భం
లోనూ. -u con. clitic. v.s.v. nimittamuna.
- నిమిత్తంబున nimittambuna *neut.loc.sg.* (A109.7:925-50). సందర్భం
లో. A var. of nimittamuna.
- నిమిత్తము nimityam *adv.* (C7.7:8th). సందర్భంలోనం;-వల్ల. Be-
cause of, an account of. Used as a post-positional affix.
[\leftarrow Skt. nimitta-]. The intrusive -y- is inexplicable, but
similar words with -y- as in prāntyamū for prāntamu
region occur dialectally. v.s.v. nimittamu.
- నిమిత్తమున nimityamuna *adv.* (A149.8-9:1081., A153.4:1082.,
A156.6-7:1084., A158.5:1084., A172.4-5:1094., A179.4:1098.,
A180.4:1098). సందర్భంలో. A var. of nimityambuna.
- నిమిత్తంబున nimityambuna *adv.* (A139.6:1072., A178.4:1098.,
A185.4:1098). సమయంలో. On the occasion of, etc. v.s.v.
nimityamu.
- నిమిత్తంబునం nimityambunaṁ *adv.* (A141.4:1073). A var. of
nimityambuna.
- నిమిత్తాన nimityāna *neut.loc.sg.* (A175.5:1095). సందర్భంలో. A
later var. of nimityamuna. v.s.v. nimityamu.

- నియోగములఅండ్ నియోగముల నియోగముల *niyōgamula* and *neut.loc.pl.* (A191.56:1060). ఉద్యోగాల్లో; స్థలాల్లో. In the appointments, commissions or regions. [*<Skt. niyōgāḥ*].
- నిలిచి *nilici intr.ppt.* (A87.49:892-922). ఉండి, నిలుచావి. Having stood, stayed. ppt. of *nilucu*. cf. Te. *nil(u)pu*, *nil(u)va*, etc., Ka. *nil*, Tu. *nilpuni*, Ta. *nil*, Ma. *nilkka*, etc. [*<PDr *nil-*]. See DED 3043 for more details.
- నిల్ప *nilpa tr.caus.inf.* (A87.51:892-922). ఉంచటానికి. To cause to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పి *nilpi tr.caus.ppt.* (A14.1:633-63., A81.7:843., A109.7:925-50). ఉంచి. Having caused to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పిన *nilpina tr.caus.p.adj.* (A35.3:7th., A53.3:3:740., A69.7:8:8th., A89.34:898-934., A108.6-7:925-50., A130.79-80:1060., A131.42:1060., A166.9:1092., A169.9:1093). ఉంచిన. That caused to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పినం *nilpinam tr.caus.concess.* (A49:23:725). ఉంచితే. If caused to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పిరి *nilpiri tr.caus.p.fin.3rdpl.* (A81.3-4:3th). (అతడు)ఉంచాడు. They caused to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పె *nilpe tr.caus.p.fin.* (A17.3:650., A60.14-15:8th., A61:16:8th). (వారు)ఉంచారు. caused to stay, etc. v.s.v. *nilici*.
- నిల్పెన్ *nilpen tr.caus.p.fin.* (A88.12:890). (అతడు) ఉంచాడు. A var. of *nilpe*. v.s.v. *nilici*.
- నిల్వను *nilvanu intr.inf.* (A44.14:700-25). ఉండటానికి. In order to stay, stand, etc. v.s.v. *nilici*.
- నివబు *nivabu neut.nom.sg.* (A2.3-4:575-600) నెవం; జలాంజలి. Pre-text. (See T. Ramachandra, MLPP p.107). cf. Te. *nepamu*, It may also be from Skt. *nivāpa*- an offering of water to a man, as a religious rite.
- నివేద్యము *nivēdyamu neut.nom.sg.* (A124.4-5:1038). వివేదన; నైవేద్యం. Oblation. [*<Skt. nivēdya-*].
- నివేద్యమునకు *nivēdyamunaku neut.dat.sg.* (A170.7:1098., A171.8:1093). నైవేద్యానికి. v.s.v. *nivēdyamu*.
- నిస్తారకుణ్డు *nistāraṅḍu masc.nom.sg.* (A104.27-28:925-50). కాపాడేవాడు. A savior. [*Skt. nistāraḥ*].

- నీ *nī* *pron.gen-obl.sg.* (A87.27; 36:892-922). నీవుకల్పం పట్టిరూపం. Your(s). obl. stem of (n)īvu. Alternant of nin-(in acc.sg.). v.s.v. *nīvu*.
- నీకే *nīk* *pron.dat.sg.* (A87.30:892-922). నీకు, నీకొరకు. To you, for you (sg.). v.s.v. *nīvu*.
- నీడు *nīḍu* *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). నీళ్లు. Water. pl. of *nīru*. A var. of *nīḷu* (class). cf. Ka. To. Ko. *nīr*, Tu. *nīru*, Ta. Ma. *nīr*, etc. [\langle PDr **nīr*-]. See DED 3057 and BSOAS 11.600; 611 for more details and IA borrowings.
- నీరి *nīri* *adj.* (A148.11:1079). నీటి: సారవంతమైన, మాగాణి అయిన. Wet, fertile. Occurs as an attribute of *nēla* field, farm, land, earth. var. of *nīṭi* (class). v.s.v. *nīḍu*.
- నీలికవ్వర *nīlīśvara* *adj.* (A176.6:1095). దేవనామం. The name of a deity. Prob. wrong for *nīlēśvara*.
- నీవు *nīvu* *pron.nom.sg.* (A87.26:892-922). నువ్వు. You (sg.). A var. of *īvu*. cf. Ta. *nī*, *nin*, Ma. *nī*, *nin-*, Ka. *nīn*, *nin-*, Tu. *ī*, *nina-*, Klm. *nīv*, *in-*, (SR) *nī/nīv*, etc. [\langle PDr **nin-*/**nī-*]. See DED 3051 for more details. sg. of *mīru*.
- నూటయిరువది *nūṭa yiruvadi* *num.sg.* (A108.8-9:925-50). నూటయి రువై. A Hundred (and) twenty (=two tens). *nūṭa* wrong for *nūṭa* obl. of *nūru*. v.s.v. *reṇḍu* and *padi* also.
- నూగప *nūgapa* *masc.nom.sg.* (A72.1:8th). వ్యక్తినామం. *nūg-* a var. of *nūḷk-* in *nūḷkaya*. -*apa* personal name suf.
- నూకయ *nūḷkaya* *masc.gen-obl.sg.* (A175.7:1095). వ్యక్తినామం. A common n.pr. in Mdn. Telugu, esp. in pl. as in *nūkalayya*, *nūkalamma*, etc. *nūkalamma* means a village goddess (of chicken-pox), prob. metaphorizing the small boils on the body of a varicella patient. Prob. connected with Te. *nūka* coarse flour, pollard, grits, *nūca*, *nuggu*, *nurumu*, etc. cf. Ta. *nūru*, *nukku*, Ma. *nūru*, *nuccu*, Ka. *nūru*, *nuggu*, *nuccu*, Pj. *nūkā*. Kuwi *nūkanga*, etc. [\langle PDr **nuy*/**nuc*: **nuy-k-*]. The nasal in the word is wrong on comparative evidence.
- నూట యెంభది *nūṭa yem̐bhadi* *num.sg.* (A125.7:1043). నూటయూ థై. Hundred (and) fifty (five tens). v.s.v. *nūru*, *ēnu* (five) and *padi*.

- నూనియ nūniya *neut.nom.sg.* (A155.17:1084). నూనె, తైలం. Oil.
An earlier form of nūne. A cpd. of nū- and -ney sesamum oil. cf.Klm. nūne, Nk. nūne Pj. nū ney, etc. nū- connected with Te. nū(gu/vu)/nuvvu(lu) sesamum (seeds). See BSOAS 11.815 (f.n.1) and 12.148 for more details. See also DED 8081 and 8104 for further details. [\langle PDr *nū- and *ney-].
- నూయిని nūyini *neut.acc.sg.* (A107.14:925-50). నూతిని. Well. A var. of nūtini (class.). nūy- var. of nuyi, nuyyi and nūyi, cf.Klm. nuvvi, Nk. nuvvi, etc. [\langle PCDr *nuy-/*nū-]. See DED 8070 also.
- నూర nūra *num.obl.sg.* (A72.2:8th). నూట. Hundred. Wrong for nūṭa.
- నూర్వుకారు nūrvvuru *masc-fem.nom.pl.* (A145.16:16-17:1076., A159.16:1067., A183.11:1089). నూరుమంది. v.s.v. nūru.
- నూటింటికి nūṭimṭiki *num.dat.sg.* (A174.10:1094., A183.8:1098). నూరువస్తువులకు. For the hundred (non-personal objects). v.s.v. nūru.
- నూలు nūru *num.nom.sg.* (A12.13:825-50., A21.15-16:678., A69.4:8th., A87.67:892-922., A110.7:7:978). వంద. Hundred. var. of nūru (colloq.). obl. nūṭ-. nūṭiṭ/ṭiṭ. cf.Ta. nūru (nūrru-), Ma. nūru (murru-), Ka. nūru. Tu. nūdu (nūta-), Go. nūr, etc. [\langle PDr *nūṭ-]. See DED 8090 for more details.
- నూలుం *num.nom.sg.* (A87.66:892-922). నూరున్నూ, వందకూడా. And a hundred. -uṃ con.clitic. v.s.v. nūru.
- నూలును nūrunu *num.nom.sg.* (A145.11:1076). నూరున్నూ. -unu con.clitic. v.s.v. nūru.
- నృపధామండ్ nṛpadhāmumḍ *masc.nom.sg.* (A89.9:898). రాజ్ క్షముడు. Glorious among the kings. [\langle Skt. nṛpadhāma-].
- నృపులకున్ nṛpulaḥ *masc.dat.pl.* (A89.45-46:898-934). రాజులకు. To the kings. [\langle Skt. nṛpaḥ].
- నెఱ nei *neut.nom.sg.* (A178.15:1098). నెయ్యి. Ghee. An ortho. mistake for neyi.
- నెగడిన negaḍina *intr.p.adj.* (A144.18:1075-76). పేరుమోసిన. Famous, that famed (lit.) p.adj. of negaḍu var. of nevadu

- to increase, spread, be famous, etc. cf. Te. niguḍu, nikku, etc., Ka. negaḷ, negaḷu, Ta. nikaḷ. Ma. nikaḷuka, etc. [\langle PSDr *nik-aḷ- \rangle]. See DED 8027 for more details.
- నెగఱ్ఱునం negaḷpanuṁ *tr.caus.inf.* (A87.48:892-922). వేరు పొందేట్లు చేయటానికి. -um con.clitic.caus. of negaḍan. v.s.v. negaḍina.
- నెగి negi *adv.* (A89.10:898-934). బాగా, చక్కగా. Nicely, finely, beautifully, etc. The word is not listed in Te. dictionaries. cf. Koṇḍa (K) negi, negend, Kui negi (in J. Bloch's GSDI, p. 16), etc. [\langle ?PCDr *ney-/*neg- \rangle]. See DED 8098 for more details.
- నెత్తురు netturu *neut.nom.sg.* (A180 106:1060., A181.59:74-75: 1060). రక్తం. Blood. var. of netru. cf. Ka. nēttar, Tu. netteru Ta. neyttōr. Klm. netur, Pj. nētir, etc. [\langle PDr *ney- and *tor-/*cor- \rangle : the word is a cpd. on comparative evidence]. See DED 2858 and 3106 for more details.
- నెమియించి nemiyimci *tr.caus.ppt.* (A86.11:850). పరీక్షించజేసి? Having caused to examine?
- నెమ్మఱురు nemmaḷūru *p.n.nom.sg.* (B86:768). Wrongly edited as gommalaḷūru. The photostat reproduction attached to the transcription of the text clearly reads the word as recorded above. M. S. Sarma suggested this correction. nemmaḷ var. of namili nemili, namali, nemmili, neveli and nammi. cf. Ta. nāmali, naviram, Ka. nemali, naval, etc. [PSDr *nāmali].
- నెయి neyi *neut.nom.sg.* (A124:2:8:1098., A126.10:1047., A126. 29:1058., A135.6:1064., A187 5:1068., A140.8:1073., A145. 15:1076., A147.11:1078., A149.10:1081., A150.7:1081., A152. 6:1082., A159.13:1087., A166.12:1092., A167.5:1092., A173.13:1094., A174.11-12:1094., A181.12:1093., A182. 10:1098., A183.12-13:1098., A184.9:1099). నెయ్యి. Ghee, oil (when occurring as a second member of a cpd. word). A var. of neyyi, nēyi, nēya, nēyu, etc. cf. Ka. ney. nē, Tu. nēyi Ta. ney, Ma. ney, Go. nī, Pj. ney, etc. [\langle PDr *ney-/ *nē- \rangle]. See DED 3104 for more details.

నెరపులయు nerapulayu *p.n.* (B66.83:1022). స్థలనామం. -yu con. particle.

నెరపులయుం nerapulayum *p.n.* (B66.81;82:1022). స్థలనామం. -yum con.suf. v.s.v. nerapulayu.

నెల¹ nela¹ *neut.nom.sg.* (C11.16:1080). మాసం; చంద్రుడు. Month, (also moon). cf. Te. vennela moon-light., Ka. bennela, Ta. nilavu, nilā, Ma. nila, nilāvu, Koḍ. nelaci, Klm. nela, Nk. nela, Oll. neliṅ, etc. [PDr *nil-a/*nel-a]. See DED 3113 for more details.

నెల² nela² *neut.nom.sg.* (A131.10:1060., A134.24:1062). స్థలం. Place, residence. Occurs bound in nela-vīta in the city of royal residence. Prob. connected with nelavu place, etc. [\leftarrow PDr *nil_]. v.s.v. nelava and nēla.

నెలనెల nela nela *adv.* (C11.18:1080). ప్రతి నెల. Every month. v.s.v. nela .

నెలవ nelava *neut.nom.sg.* (A89.25:898-934). స్థలిమే. The place only. -a emph. clitic. nelav- a var. of nelavu before vowels. cf. Te. nēla, nelayu, nela-konu etc. SRN derives the word from Skt. nilaya- cf. Ka. nela, nele nelasu, and a host of cognates, all traceable to PDr *nil_. See DED 3043 for more details.

నే- nē- *neut.gen.-obl.sg.* (A127.10:55). నేతి (యొక్క). Of ghee. v.s.v. neyi.

నేతి nēti *neut.gen.-obl.sg.* (A124.4:1038). నేతి (యొక్క). Of ghee. v.s.v. neyi.

నేపుటి nēpuri *neut.nom.sg.* (A124.5:1038). నేతిపాత్ర. A container or vessel of ghee. v.s.v. neyi and puri.

నేమాన nēmāna *neut.nom.sg.* (A135.10:1064. A137.9:1063. A140. 11:1073., A150.10-11:1081.. A137.9:1092). నేతిమానిక. A measure of ghee. v.s.v. neyi and mānika.

నేయ nēya *neut.nom.sg.* (A148.8:1079). నేయ్యి. Only ghee. nēy- var. of neyi, neyyi. -a emph. clitic. v.s.v. neyi.

నేయి nēyi *neut.nom.sg.* (A133.15:1089). నెయ్యి. Ghee. An older form of mdn. neyyi and a graded var. of neyi (v.s.v.).

నేల nēla *neut.nom.sg.* (A2.14:575-800., A12.8;13:825-50., A23. 11:632., A55.8:745-801., A56.16:750., A82.7:8th., A89.5:8th.

- C7.8:8th., A81.10:848., A87.12:892-922., A108.2:914., A113.7:1093., A187.10:1100). భూమి; పొలం. Earth, land, field, place, etc. v.s.v. nilici and nelava.
- నేళకు nēḷaku^ṅ *neut.dat.sg.* (A106.16-17:925-50., A113.16-17:991). నేలకోసం. To or for the earth, etc. v.s.v. nēla.
- నేలయు nēlayu *neut.nom.sg.* (A19.9:625). పొలమున్నా. -yu con-clitic. v.s.v. nēla.
- నేలయున్ nēlayun *neut.nom.sg.* (A109.11:925-50). పొలంకూడా. -yun con.clitic. v.s.v. nēla.
- నేలయుం nēlayuṃ *neut.nom.sg.* (A148.11:1079). పొలంకూడా. Land, farm. -uṃ con.clitic. v.s.v. nēla.
- నొంబితోటి noḷambi tōḷi *masc.instr.sg.* (A78.8:820-25). నొంబి అనేవ్యక్తితోటి. noḷambi the name of a chifton, var. of noḷombi. tōḷi instr. suf.
- నొంబి noḷombi *n.pr.* (A75.10:820-25). వ్యక్తినామం. Occurs as the name of a vāgu rivulet, prob. named after the person noḷombi who lent his name for it. v.s.v. noḷambi tōḷi.
- నొంబియు noḷombiyu *masc.nom.sg.* (A75.8:820-25). వ్యక్తినామం. -yu con.suffix. v.s.v. noḷambi tōḷi.

P

- పక్షబున pakṣabuna *neut.loc.sg.* (A121.9:679). పక్షంలో, పదిహేను రోజుల్లో. In one half of a lunar month. Prob. wrong for pakṣambuna loc. sg. of pakṣambu/pakṣamu.
- పక్షము pakṣamu *neut.nom.sg.* (A134.21:1062). నెలలో సగం. One half of a lunar month. [<Skt. pakṣa-].
- పగల pagla *masc.gen-obl.pl.* (A95.4:9th/10th). శత్రువుల. Of the enemies. obl.pl. of paga/pava. A var. pagara (class). cf. Te. pagara, pagatṛḍu. cf. Ka. page, Tu. pagara, Ta. pakai, etc. [<PSDr *pak_a]. See DED 3154 for more details.
- పగునూరు pagunūru *p.n.nom.sg.* (B24.19:663). స్థలనామం.
- పంచమహాపాతకసంయు[క్తు] pañcamahapatakasamyu[ktu] *masc.nom.sg.* (A58.30-31:8th). అయిదు మహాపాపాలు చేసినాడు. Wrong for pañca mahāpātaka saṃyuktunṛ.
- పంచమహాపాతకాణ్ pañcamahapātakañ *neut.nom.sg.* (A49.27-28:725). అయిదుమహాపాపాలు. Wrong for pañcamahāpātakañ/°kaṃ the five great sins.

పంచమహాపాతకము pañcamahāpātakamu *neut.nom.sg.* (A54.8-9: 789). మహాపాపాలు అయిదు. The five great sins. The sg. form is wrongly used for the pl. one.

పఞ్చమహాపాతకంబు pañcamahāpātakambu *neut.nom.sg.* (A19.7: 800-25). అయిదు మహాపాపాలు. The five heinous sins. The sg. is wrong.

పఞ్చమహాపాతకసంయుక్తుడు pañcamahāpātaka saṃyuktunṛu *masc.nom.sg.* (A7.6-7:800-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసిన వాడు. He who is possessed of the five heinous sins.

పఞ్చమహాపాతక సంయుక్తుడు pañcamahāpātaka saṃyuttu *masc.nom.sg.* (A15.16:841). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. saṃyuttu wrong for saṃyuktunṛu possessor.

పఞ్చమహాపాతక సంయుక్తుణ్ణ్ pañcamahāpātaka sayyuktunṛ *masc.nom.sg.* (A118.4:10th). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. sayyuktunṛ wrong for saṃyuktunṛ.

పఞ్చమహాపాతకు pañcamahāpātaku *masc.gen-obl.sg.* (A9.7-8: 800-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడి. Of he who does the five heinous sins.

పఞ్చమహాపాతకుణ్ణ్ pañcamahāpātakunṛ *masc.nom.sg.* (A8.8-4: 800-25). అయిదు మహాపాపాలు చేసినవాడు. A var. of pañcamahāpātakunṛ.

పఞ్చమహాపాతకుడు pañcamahāpātakunṛu *masc.nom.sg.* (A45.4: 700-25., A50.24-26:125). అయిదు పెద్దపాపాలు చేసినవాడు. He who has the five great sins. [*<Skt. pañcamahāpātakah.*]

పఞ్చమియు pañcimiya *neut.nom.sg.* (A21.9-10:678). పాఞ్చమి అనూవాన్యల తరవాత అయిదో తిథి. The day after the new or full moon. -yu con.suffix. [*<Skt. pañcamī.*]

పఞ్చిన pañcina *tr.p.adj.* (A80.25:847). పంచినటువంటి. A phonetic spelling of /pañcina/. A later form of pañcina. cf. Te. pampu, panucu, paniki vaccu, pani vinu. etc., Ka. panavu. Klm.Nk. pank-, Kui pañd- a, etc., Ka. paṇṇu, Tu. pani, Koḍ. paṇi, Ta. paṇ paṇṇu, Ma. paṇi, etc. [*<PSDr and PCDr *pañ-.*] See DED 8212 for more details.

పటు paṭu *neut.nom.sg.* (A11.5:825-50., A18.7:850., A85.9:8th., C6.8:8th., C7.5:8th., C8.5:8th., B80.29;29;29:945-70., A116.

4:10th). పట్ట, ప్ట లం, మొ. A place, habitation, etc. Prob. wrong for paṭṭu².

పట్టణమున paṭṭaṇamuna *neut.loc.sg.* (A164.6;10:1090-91). నగరం లో. In the town. The word is considered a borrowing from Drav. to IA, from where it is reborrowed into Telugu. See T. Burrow, BSOAS 12.383. See s.v. paṭṭu.

పట్టణబున paṭṭaṇabuna *neut.loc.sg.* (A80.17:847). పట్టణంలో. Prob. wrong for paṭṭaṇambuna in the town.

పట్టణమున paṭṭaṇamuna *neut.loc.sg.* (C11.11-12:1080). పట్టణంలో. prob. wrong for paṭṭaṇamuna.

పట్టణావరకు paṭṭaṇāvuraku *masc.dat.sg.* (A80.18:847). పట్టణంలోనారికి(?) / పట్టణావరికి(?). C. Narayana Rao corrects the word to paṭṭaṇ(a)-avariki for them or those persons of the town. V. Prabhakara Sastry corrects it is as paṭṭunāvūraku to the village in the holding. See ABC 2.1313 for a discussion about it.

పట్టం paṭṭam *neut.nom.sg.* (A77.5:820-25., A94.4:9th). అధికారం, సింహాసనం మొ. A title, coronation. A var. of paṭṭambu. [*<Skt. paṭṭa-*].

పట్టంబు paṭṭambu *neut.nom.sg.* (A48.7:719-20., A61.14-15:7th., A81.3;4:848-49., A87.11:892-922., A89.17:898., A104.56:925-50., A106.7:925-50., A112.2:972., A113.7:991). అధికారం, మొ. v.s.v. paṭṭam.

పట్టాల paṭṭalaka *adj.* (A124.1:1038). కుటుంబనామం. Occurs as a family name.

పట్టి¹ paṭṭi¹ *masc.fem.nom.sg.* (A60.11:8th). బిడ్డ; కొడుకు/కూతురు. Son or daughter. cf.Ta. paṭṭi id. May be connected with Te. paḍucu young, etc. [*<PSDr *paṭ-V*].

పట్టి² paṭṭi² *tr.ppt.* (A112.13:972). పట్టుకొని. Having caught (hold of). v.s.v. paṭṭu¹.

పట్టు¹ paṭṭu¹ *tr.hab.adj.* (A14.9;10:633-63., A15.11:641., A16. 8.641., A19.8-9:675., A36.6:7th., A55.8;13:745-801., A65.4: 8th., A67.6:8th., A81.10:848., A85.11:850., B54.74:945-70., A114.5:10th., A152.11:1062., A155.6:1084., A160.3:1087., పట్టుకొనబడిన. Holding, retaining. cf.Tc. paṭṭu intr, to be

- required, etc., Ka. paṭṭu, Tu. pattuni, To.Ko. paṭ-, Ta. paṭru, Ma. paṭruka, Kur. paṭ-, etc. [PDr *paṭ-]. See DED 3320 for more details.
- పట్టు² paṭṭu² *neut.nom.sg.* (C7.6:8th). స్థలం, పొలం, మొ. Hold, habitation, resting place, field in possession, etc., The regular form of inscr. paṭu. A var. of paṭ(ṭ)u place, a common p.n. suf. cf.Ta. paṭru resting place, adherence and also vb. forms (s.v. paṭṭu¹). [\langle PDr *paṭ-V]. See DED 3199 (esp.) and also 3320 for more details.
- పట్టును paṭṭunu *neut.acc.sg.* (A54.4:742-93., A160.5:1087). పొలమున్నూ. -nu acc.suf. v.s.v. paṭṭu².
- పడంకలూరు paḍaṅkalūru *p.n.nom.sg.* (B57.50:945-70). స్థలనామం. May be wrong for paḍaṅkulūru. paḍaṅkal- pl. of paḍaṅku* var. of paḍāku/ paṅāku a cave; a hole; crevice; a lane; a huge stone. cf.Ka. paḍu, paḍe a place of refuge (for wild animals) between stones or in rocks. -ūru. p.n. suf.
- పడం paḍaṅ *intr.inf.* (A170.10-11:1093). పడటానికి. To fall. v.s.v. paḍi².
- పడమఱలూరి paḍamaṅalūri *p.n.gen.obl.sg.* (A62.1-2:8th). స్థలనామం. -ūri wrong for -ūri gen. of ūru village [\langle PDr *ūr-].
- పడయుచు paḍayucu *tr.pres.cont.* (A87.45-46:892-922). పొందుతూ, సంపాదిస్తూ, మొ. Having been enjoying, obtaining, etc. cf. paḍayu, paḍacu to gain, paḍapu earnings, Ka. paḍe, haḍe, paḍu (paṭṭ-), Tu. paḍeyuni, Ta. paṭai, Ma. paṭekka, Kur. paha (paht-), pānba, Pj. paḍ-, etc. [\langle PDr *paṭ-, *pāt-/ *pān-]. See DED 3191 for more details.
- పడల్ paḍal *masc.nom.sg.* (A78.4-5:820-25). పడవాలు, సేనాపతి. A commander of a regiment. A var. of paḍāl(u), paḍavālu. cf.Ta. paṭai yā], Ka. paḍavāl, etc. See DED 3195 for more details. [\langle PDr *paṭa- army* and *āl- person]. SRN derives the word from Pkt. bhaḍavālo \langle Skt. bhaṭapālah. Prob. wrong for paḍāl.
- పడవాలు paḍavālu *masc.nom.sg.* (A121.10-11:1081). సేనాపతి. v.s.v. paḍal.
- పడసిన paḍasina *tr.p.adj.* (A62.5:8th., A112.6:972., A177.22:1097). పొందిన. That obtained. v.s.v. paḍayucu.

- పదాలు** *paḍālu masc.nom.sg.* (A186.4:1099). పేనాపతి. v.s.v. *paḍal.*
- పడి¹** *paḍi¹ neut.nom.sg.* (A124.5:1038., A127.9:1055., A135.9:1064., A137.8:1069., A139.9:1072., A140.10:1073., A143.10:1074., A147.10:1078., A149.12:1081., A155.15:17:1084., A159.12:1087., A163.14:1089., A165.10:1091., A166.11:1092., A173.12:1094., A174.11:1094., A175.8:1095., A181.11:1098., A182.9:1098., A183.12:1098., A184.8:1098., A186.7:1099., A187.12:1100). భృతి. Allowance, an offering (as in *perumbāḍiki, viḍumbāḍlu*). cf. *Te. paḍitaramu* allowances, etc. received according to rank, *paḍi vetṭu* to give a definite amount at definite intervals, *paḍi-sēyu* to order, command, cf. also *Ta. paṭi*, *Ka. paḍi*, *Tu. paḍi*, etc. [*<PSDr *paṭi*]. See DED 3187 for more details.
- పడి** *paḍi² intr.ppt.* (A91.5:9th/10th., A94.4:9th/10th). పడిపోయి. Having fallen, etc. ppt. of *paḍu* intr. to fall, die, lie, etc., *paṛacu* intr. to run away, flee, *paḍuka* bed(ding), *paṛada*, *paṛati*, *poṛata* flood, a torrent, *paṛapu* tr. to send or drive away, *pāru* intr. to run, to flow, *paḍu*(*paṇḍu*)*konu* to sleep, repose, etc. cf. *Ka. paḍu* (*paṭṭ-*), *Tu. paḍeyuni*, *paḍevuni*, *Ta. paṭu*, *Ma. paṭuka*, etc. [*<PDR *paṭ-/ *paṭ-*: the latter in view of *Te. -ṭ-*]. See DED 3190 for more details.
- పడికి** *paḍiki neut.dat.sg.* (A164.11:1090-91). నై వేద్యానికి. For the food offered to deity. Occurs bound in *perumbāḍiki*. v.s.v. *paḍi¹*.
- పడిగి** *paḍigi tr.ppt.* (A79.6:820-25). తిట్టి, ఆక్షేపించి, మొ. Having derided, rebuked. ppt. of *paḍugu** to revile, rebuke not recorded in *Te.* dictionaries. cf. *Ka. paḷi* to revile, scold, scorn, etc., *n. blame, rebuke, haḷisu* to cause to chide, etc., [*<? SDr *paḷi*].
- పడిచె** *paḍice tr.caus.p.fin.* (A77.9:820-25). పడగొచ్చేడు. Caused to fall. This form is not found in either of literary or colloq. dialects. p.fin. of *paḍucu** caus. of *paḍu*. v.s.v. *paḍi³*.
- పడిన** *paḍina intr.p.adj.* (A77.5-6:830-25., A112.4:972). పడిపోయిన. That fallen. v.s.v. *paḍi²*.
- పడియె** *paḍiye intr.p.fin.* (A70.6:8th., A76.9:820-25., A94.6:9th/

- 10th., A95.5:9th/10th., A98.9:9th/10th). వడిపోయాడు. Fell. A var. of paḍe. v.s.v. paḍi².
- పడియెన్ paḍiyen *intr.p.fin.* (A51.4:725-75., A98.9:9th/10th). వడిపోయాడు. Fell. A var. of paḍiye/paḍe. v.s.v. paḍi².
- పడియేరి paḍiyēri *masc.nom.sg.* (A112.4:972). ప్రతివారి, వాటికావరి వాడు. A porter or door-keeper. A var. of paḍihāri, paṇihāri. cf. Ka. paḍihāri, Ta. paṇikkāran. [\leftarrow Pkt. paḍihāro \leftarrow Skt. pratihārah].
- పడిహారి paḍihāri *masc.nom.sg.* (A150.5-6:1081). ప్రతివారి. v.s.v. paḍiyēri.
- పడు paḍu *intr.hab.adj.* (A18.7:625-50., A171.11:1093). వడిపోయ్యే. Falling. v.s.v. paḍi².
- పడుదురు paḍuduru *intr.hab.fin.3rd pl.* (A120.14:1008). వడిపోతారు. They fall. v.s.v. paḍi².
- పడుమఱ paḍumaṭa *neut.loc.sg.* (A54.4:742-98). వడమటి దిక్కున. In the West. loc.sg. of paḍumara West. cf. Ta. paṭuvān, Ka. paḍuval. The word might literally mean "the falling or setting side". v.s.v. paḍi².
- పడుమఱి paḍumaṭi *neut.gen-obl.sg.* (B45.58:918-25). వడమటివైపున్న. gen. of paḍumara, var. of paḍumāri Western. v.s.v. paḍumāri.
- పడుమాఱి paḍumāri *neut.gen-obl.sg.* (A16.7:641). వడమటివైపున్న. Of the west, western. prob. wrong for paḍumaṭi. v.s.v. paḍumaṭam.
- పడువయు paḍuvayu *neut.acc.sg.* (B65.108:1022). పల్లపునేలకూడా. And the low-land. -yu con.suf. A var. of paḍiye/paḍe (class). cf. Ta. paṭuvam, Ma. paṭu, etc. [\leftarrow SDr *paṭu]. See DED 3192 for details.
- పడువరంబు paḍuvarambu *neut.nom.sg.* (A87.63:892-922). పన్ను మినహాయిపు, రాయిశీ? Exemption or remission from taxes. C. Narayana Rao (ABC 2. 1913) and V. Prabhakara Sastry (Bh. 5.96-110) explain its derivation from Pkt. pariyāro [\leftarrow Skt. parihārah]. Traditional scholars consider pariyāruvu and paḍuvāramu as variants. On the analogy of gōvinda >

goyinda, the intervocalic -y-> -v- can be explained but not VdV > VrV.

పదువారంబు paḍuvāraṃbu *neut.nom.sg.* (A15.8-9;9:641). రాయితి.
v.s.v. paḍuvarambu.

పడవాల పaḍevāla *masc.gen-obl.sg.* (A112.3-4:972). సేనాపతి(యొక్క).
v.s.v. paḍal.

పడ్యెమియు paḍyemiyu *neut.nom.sg.* (A129.5:1058). పాడ్యమి (తిథి)
న్నీ. -yu con.clitic. paḍyemi prob. wrong for pāḍyami the
first lunar day of each fort-night. [<Pkt. pāḍivayā <Skt.
prathamā].

పణి paṇi *neut.nom.sg.* (A16.5:641., A25.33:7th., A30.2:7th.,
A78.4:825). పని. Work, etc. An older form of pani. The
word is not recorded in Te. dictionaries. v.s.v. pañcina and
pani.

పణియు paṇiyu *neut.nom.sg.* (A34.2:7th). పనిన్నీ. And the work,
etc. -yu con.clitic. v.s.v. paṇi and pani.

పణ్చిన paṇcina *tr.p.adj.* (A81.5:848). పంపినటువంటి. That sent.
An earlier form of pañcina. v.s.v. pañcina.

పంజూర్ paṇṭūr *p.n.nom.sg.* (B2.24:234). ప్థలనామం. paṇṭ- var.
of paṇṭa crop. cf. Te. paṇḍu, palāku, Ka. paṇ, Ta. paṇṭam,
paḷam, paḷu, Ma. paḷam, paḷukka, etc. [<PDr *paḷ-nt->
*paṇ-ṭ-]. For more details and IA loans, see DED 3299
and TPS (1946), p.10. -ūr p.n.suf.

పంజరంగ paṇḍaramga *masc.nom.sg.* (A88.10:897). పంజరంగే. -a
emph. suf. v.s.v. paṇḍaramgu.

పంజరంగు paṇḍaramgu *masc.nom.sg.* (A88.4;10:897). ప్థక్తీనామం.
A var. of pāṇḍuramgu, etc.

పంజరంగుం paṇḍaramguṃ *masc.nom.sg.* (A81.5:848-49). ప్థక్తీనా
మం. -uṃ con.clitic. v.s.v. paṇḍaramgu.

పంజరంగును paṇḍaramgunu *masc.nom.sg.* (A86.5:850). ప్థక్తీనామం.
-unu con.clitic. v.s.v. paṇḍaramgu.

పంజలంగులు paṇḍalamgulu *masc.nom.hon.pl.* (A86.4-5:850). ప్థక్తీ
నామం. Wrong for paṇḍaramgulu.

పండితులు paṇḍitulu *masc.nom.hon.pl.* (A131.52:1080). విద్వాంసులు.
Preceptor. [<Skt. paṇḍitaḥ]. See s.v. paṇḍiya also.

- పండితులు paṁḍittulu *masc.nom.hon.pl.* (A120.6:1008). పండితుడు.
Scholar. Wrong for paṁḍitulu. v.s.v. paṁḍitulu.
- పండియ paṁḍiya *masc.nom.sg.* (B57.46-47:945-70). వ్యక్తినామం.
A var. in sg. of baṁḍayāru. -iya var. of -aya, etc. paṁḍ-
var. of paṁḍu adj. ripe, mature; in. fruit, berry. cf. Te. paṁḍu,
paṁḍa, Ka. paṁ, paṁṇu, Ta. paṁtam. paḷu, Ma. paḷam, Klm.
paṁḍ-, Nk. paṁḍe, Kuwi paṁḍu, etc. [\langle PDr *paḷ-nt \rangle
PSDr *paḷ-/ *paṁ-]. For more details and IA borrowings,
see Kolami 634, TPS (1946) p.10, DED 3299.
- పాండరంగు paṁḍuraṅgu *masc.nom.sg.* (A82.9:848-49). వ్యక్తినామం.
v.s.v. paṁḍaramgu.
- పాండ్రామి paṁḍra mi *neut.nom.sg.* (C13.14:1086). పండ్రేను,
పంటతోఉన్న పొలం. Fertile land, land with crop. v.s.v. paṁḍi-
ya and bhūmi.
- పాండ్రెండు paṁḍreṇḍu *num.nom.sg.* (A12.31:625-50). పన్నెండు. Ten
and two, twelve. An ortho. var. of paṁḍreṇḍu. v.s.v. paḍi
and reṇḍu.
- పాండ్రెండ్లు paṁḍreṇḍḷu *num.nom.sg.* (A148.7-8:1079). పన్నెం
డు. -ṁ- and -ṇ- in the form are redundant. Prob. wrong
for paṁḍreṇḍu twelve. v.s.v. paṁḍreṇḍu.
- పాండ్రెండు paṁḍreṇḍu *num.acc.sg.* (A81.6:8848). పన్నెంచున్నా.
A var. paḍi and reṇḍu.
- పాణ్ణును paṁṇunu *neut.nom.sg.* (A112.3;4;4:972). పన్ను కూడా. And
the tax, tell, duty, cess. paṁṇ(u) and earlier form of paṁnu
tax. -unu con.clitic. cognates lacking.
- పతి pati *masc.nom.sg.* (A115.1:10th). ప్రభువు; భర్త. Ruler;
husband, etc. [\langle Skt. patih \rangle].
- పతియున్ patiyun *masc.nom.sg.* (A89.17-18:898). రాజున్నా. -yun
con.clitic. v.s.v. pati.
- పతుల్ల patulla *masc.gen-obl.pl.* (A115.1:10th). భర్తల, రాజుల.
Prob. wrong for patula obl.pl. of pati.
- పది paḍi *num.nom.sg.* (A148.11:1079., A155.8:1084). తొమ్మిదన్నా
లది. Ten. Alloms. paḍ, paṁ, phaḍi, bhadi, bhay, vadi, vay,

- etc. which are nearly a score in number. cf. Ta. pattu, Ka. pattu (pad-), etc. [\langle PDr *pat-]. See DED 9286 for more details and pronominalised noun forms like paduṅḍru, paduguru (= ten persons), etc.
- పదివీళ్ పది \bar{e} *num.nom.sg.* (A102.4:909., B44.80:915-25). పది హేడు. Ten (and) seven, seventeen. See s.v. padi and \bar{e} ḍu.
- పదినెన్నిది padinenmidi *num.nom.sg.* (A164.8:1090-91). పదైనమిది. Ten and eight, eighteen. v.s.v. padi and enimidi.
- పదున్లు padunṅṅu *num.masc.nom.pl.* (A92.12:9th/10th). పదిమంది. Ten persons. An ortho. mistake(?) for paduṅḍru, v.s.v. padi.
- పదువ paduva *neut nom.sg.* (A81.5:848). గుంపు. A crowd, assembly, collection. A var. of padugu, padupu, paduvu and padavu (in Mss.). Cognates are wanting.
- పదేన్ padēn *num.nom.sg.* (A19.8:675). పదిహేను. Ten and five, fifteen. v.s.v. padi and ēn(u) five.
- పద్మంబులకున్ padmambulakuṅ *neut.dat.pl.* (A177.19:1097). పద్మాలకు. To the lotuses.
- పద్మావతి padmāvati *fem.nom.sg.* (A149.8:1081). వ్యక్తి నామం. Goddess of wealth, lakṣmi.
- పద్మావతియును padmāvatiyunu *fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). వ్యక్తి నామం. -yunu con.clitic. v.s.v. padmāvati.
- పనస panasa *neut.nom.sg.* (A92.8:9th/10th). పన్ను చెల్లించనక్కరలేని భూమి. Land for which one does not pay rent. The word is not listed in Te. dictionaries. A var. of pannasa, etc. Traditional scholars derive it from Pkt. paññāsā \langle Skt. pañcāśat fifty and account for its meaning as "land measuring fifty units" but this meaning is untenable in the context of its occurrence in the material. M. Somasekhara Sarma, quoting U. Narasinga Rao's Kisamvār glossary, Managalore, 1891 and 1895, derives the word from Drav. source. See RPS, pp.50-72 for a fuller discussion. But some of the varr. occurring in the inss. are confusing and their phonetic shapes are un-Dravidian sometimes. cf. Tu. paṅṅai, Ka. paṅṅeya, paṅṅya, etc. [\langle PSDr *paṅ-V]. See

DED 3214 for more details. -n- forms alone occur in the material from 575 A.D. while *-n- > -n- is not known to have taken place by that time and -n- forms are also preserved.

పనాస panāsa *neut.nom.sg.* (A11.8:625-50). భూమి. Land. v.s.v. panasa.

పని pani *neut.nom.sg.* (A12.32:625-50). కార్యం. Work, etc. A later form of paṇi. [\langle PDr *paṇ- \rangle]. v.s.v. pañcina. See also DED 3209 for more details.

పనికొడు panikoḷu *neut.acc.pl.* (A30.25:847). పనులు(?). works(?). Traditional scholars consider -koḷu as the plural suffix, from *kaḷ. See ABC 2.1315 and Bh.5.96 ff.

పన్చిన pañcina *tr.p.adj.* (A86.7:850). పంపిన(టువంటి). That sent. A later form of pañcina. v.s.v. pañcina.

పన్చినం pañcinam *tr.concess.* (A88.10:897). పంపితే. If sent. v.s.v. pañcina.

పన్దిరి pandiri *neut.nom.sg.* (A142.8-9:1074). పందిరి, మంచె. Pandal. Occurs bound in cali-vandiri a shed on the road_side where passers-by are supplied with water to drink in shade. v.s.v. pandiri².

పన్దిరి² pandiri² *neut.nom.sg.* (B25.49:663-69). ఇంటిపేరు(?). Occurs as an attribute of a certain bōya village headman. Probably the family name of the bōya in question meaning pandal. A var. of pandili. cf. Ta. pantar, pantal, Ma. pantal, Ka. pandar, pandal, etc. [\langle PDr *pant- with *-ar and *-al as suff.]. See DED 3240 for more details.

పండుము pāṇḍumu *neut.nom.sg.* (A114.5:10th). పదిహారుములు. Ten times the measure called tūmu. v.s.v. padi and tūmu.

పన్దుంబు paṇḍumbu *neut.nom.sg.* (A36.3-4:7th., A65.3-4:8:8th). పదిహారుములు. Ten-tūms. A var. of paṇḍumu. v.s.v. padi and tūmu.

పన్నగద్దశమ్మ pannaḡaḡḡa śarmma *masc.nom.sg.* (C4.20-21:709-46). వ్యక్తిసామం. pannaḡaḡḡa prob. the name of a village. -ḡaḡḡa river or land mass.

పన్నవీస pannaḡīsa *neut.nom.sg.* (A50.10-11:725). పనస; భూమి. The intrusive -vī- is inexplicable. v.s.v. panasa.

- పన్నశ *pannaśa neut.nom.sg.* (A48.14:700-25., A118.8:10th). పాలం,వనస. Land. Wrong for *pannasa. v.s.v. panasa.*
- పన్నస *pannasa neut.nom.sg.* (A2.4;12:575-800., A7.3-4:800-25., A8.2-3:600-25., C6.3:8th., C7.5:8th., C8.5:8th., A74.9:820-25., B60.27:945-70., A114.6:10th). పాలం,వనస. Land. A var. of *panasa.*
- పంసస *paṁnasa neut.nom.sg.* (A71.1:8th). పాలం,వనస. Land. An ortho. (?)mistake for *pannasa. v.s.v. panasa.*
- పన్నస్స *pannassa neut.nom.sg.* (A2.9:575-800). పాలం,వనస. Land. Wrong for *pannasa.v.s.v. panasa.*
- పన్నాశా *pannaśā neut.nom.sg.* (A115.2:10th). పాలం,వనస. Land. Wrong for *pannasa. v.s.v. panasa.*
- పన్నిద్దఱును *pannidarunu masc.nom.sg.* (A164.6:1090-91). పన్నెండుమందినీ. And the twelve persons. -unu con.clitic. v.s.v. *padi* and *reṇḍu.*
- పన్నెశళకు *panneśaḷaku nent.dat.pl.* (A53.7:740). వనసలకు. Prob. wrong for *pannasaḷaku. v.s.v. panasa.*
- పపాంబు *papāmbu neut.nom.sg.* (A108.16:925-50). పాపం. Wrong for *pāpāmbu sin.*
- పప్పు *pappu neut.nom.sg.* (A124.5:1038., A155.9:1084). అద్ద; గింజలోనగం. Split pulse. cf.Ka. *pappu*, Ta. *paruppu*, Kur. *parkhṇā*, Kui *panga*, pj. *parṅg.* etc. [\leftarrow PSDr and PCDr **par-V*]. See DED 3282 for more details.
- పంప *pampa tr.inf.* (A167.7:1092). పంపటానికి. In order to send. v.s.v. *pañcina.*
- పంపు *pampu tr.hab.adj.* (A3.7-8:575-800). పంపే. Sending. v.s.v. *pañcina.*
- పంబయయు *pambayayu masc.nom.sg.* (A110.20:971). వ్యక్తినామం. -yu con.clitic. -aya masc. name suf.
- పమ్మవ *pammava fem.nom.sg.* (B60.23:945-75). వ్యక్తినామం. -ava personal name suffix common to both the sexes.
- పంబునిదుకు *paṁruniduḷu p.n.?* (B25.12:688-69). ప్థలనామం(?).
- పయ్ *pay adv.* (A89.18:898-934). మీద(కు). On, upon, against, etc. v.s.v. *pai.*
- పయి *payi adv.* (B43.63:892-922). మీద(కు). On, upon, etc. A var. of *pay/pai.*

- పయిన్ payin *adv.* (A80.22:847). మీద. On, upon, etc. v.s.v. paṅṅ
 పరగంఱ paragaṅṅga *adv.* (A89.7:898-934). నలుగురికి తెలిసెట్టు, బాగా.
 Shiningly, agreeably. A var. of paragan inf. of paragu intr.
 to spread, like water, to increase, abound, shine, etc. SR
 has parāgu listed. SRN omits the half-nasal. cf. Te. paracu,
 prāku, etc., Mlt. parc- to shine brightly, etc. [\leftarrow PDr *par-
 V/*pār-]. See DED 3284 for more details.
- పరదరసుకృదన్ paradara sukr̥dan *masc.nom.sg.* (A42.1:7th/8th).
 వ్యక్తి నామం. sukr̥dan wrong for (?) or is from Skt. sukr̥tavān
 virtuous person.
- పరమమహేశ్వరుణ్ణు paramamahēśvaruṅḍu *masc.nom.sg.* (A51.9:
 848). గొప్ప శివభక్తుడు కైవుడు. The greatest follower or devotee
 of śiva (Mahēśvara).
- పరహితుణ్ణో parahitunḍ *masc.nom.sg.* (A104.51-52:925-50).
 శత్రువులకు మిత్రుడు. A friend to foes.
- పరాక్రమంబునన్ parākramambunan *neut.instr.sg.* (A97.9-10:
 892-922). వీరత్వంతో. With courage, etc. [\leftarrow Skt. parākrama-].
- పరాంతకపదంధీవరాయణ్ణు parāntaka paḍaṁdīva rāyaṅḍu *masc.*
nom.sg. (A187.9:1100). వ్యక్తి నామం. The name of a cālukya
 cōḷa king.
- పరిచ్చేద- pariccēda- *neut.* (A120.3:1008). భాగం. Part. portion.
 [\leftarrow Skt. paricchēda-].
- పరియారము pariyāramu *neut.nom.sg.* (A44.10-11:700-25). పన్ను
 రాయితీ. Tax exemption. A var. of pariyāruvu (inscr.) and
 parihāramu (class.). v.s.v. pariyāravvu.
- పరియారవ్వు pariyāravvu *neut.nom.sg.* (A44.10-11:700-25). పన్ను
 రాయితీ. Tax exemption. Wrong for pariyāruvu [\leftarrow Skt.
 parihāra- abandonment, etc.].
- పరియారువు pariyāruvu *neut.nom.sg.* (A80.19-20:847). పన్ను రాయితీ.
 v.s.v. pariyāravvu.
- పరివతుర్ల parivaturla *p.n.* (B34.45:715-20). స్థలనామం.
- పరిహరించితిమి pariharimccitimi *tr.p.fin.1st pers pl.* (A184.15-16:
 1090-91). (మేము) వదలివేశాం. We gave up. -imcc- verba-
 lizer. [\leftarrow Skt. parihāra-].
- పరపడి paruvaḍi *adv.* (A188.7:1065). మళ్ళీ పరువలో. క్రమంగా మొ.
 In order, succession, again, etc. The word occurs in lite-

rature mostly as a catchword. Cognates are not available for it.

పరువి paruvi *p.n.nom.sg.* (B10.14:458). స్థలనామం. Identified as Mdn. parigi A var. of parigi.

పరువుల గుంఠ paruvula guṇṭa *p.n.* (B42.30:892-922). స్థలనామం. paruvu prob. a noun form of paruvu, parvu to extend, spread, etc. cf. Te. parucu etc. Ta. para to spread, pār expanse, Ma. parakka to spread, parava sea, Ka. paraḍu to spread, Go(M) par-, Pj.(S) parp-, Kui prapha, etc. See DED 9255. See s.v. guṇṭa.

పరువులు paruvulu *neut.nom.pl.* (B59.61:945-70). వికాలస్థలాలు. Expanses. See s.v. paruvula guṇṭa.

పరోపకారంబు పొంఠె parōpakāraṃbu poṇṭhe *neut.dat./abl.sg.* (A87. 85:892-922). ఇతరులకు సాయం చెయ్యటం కోసం. In order to render help to others. [*<*Skt. parōpakāra-]. v.s.v. -poṇṭhe.

పఱా para *masc.nom.sg.* (A71.6:8th). బ్రాహ్మణుడు. A Brahmin. Wrong for pāra.

పఱాను parānu *masc.acc.sg.* (A17.16:650). బ్రాహ్మణుడు. Wrong for pāranu v.s.v. pāra.

పఱిగి parigi *p.n.nom.sg.* (A123.7:1023). స్థలనామం. Identified as Mdn. parigi. A var. of paruvi.

పఱిచినను paṛicinanu *tr.caus.concess.* (A87.57-58:892-922). పడ గొట్టినా. Even if caused to fall. Concess. of paṛucu* caus. of paḍu. The word does not occur free in Mdn. or class. Telugu v.s.v. paḍu.

పఱిసి paṛisi *tr.ppt.* (A85.11-12:850). పొందినంపాదించి(?). Having obtained? Wrong (?) for paḍisi.

పఱు paṛu *masc.nom.sg.* (115.3:10th). బ్రాహ్మణుడు. Wrong for pāru var. of pāra.

పఱుమటి paṛumaṭi *neut.gen.-obl.sg.* (C13.13:1086). పడమటి. An ortho. mistake for paḍumaṭi Western. v.s.v. paḍumatam.

పఱ- pala- *abbr.* (A155.10:1084). పలం, మూడు పులాలు. An abbreviation for palamulu pl. of palamu. v.s.v. palamulu.

పఱము palamu *neut.nom.sg.* (A170.9:1093., A171.10:1093). మూడు పులాలు. A var. of palambu. v.s.v. palamulu.

పలములు palamulu *neut.nom.pl.* (A188.5:1099). మూడుపలాలు
పాళాలు. pl. of palamu a certain weight equal to that of ten
pagodas, a pollam. cf. Ka. palavu a weight of three totals,
Ta. palam id. [\leftarrow Skt. phalam]. pollam in Anglo-Indian
Eng. is also from IA source.

పలంబ్ palamb *neut.nom.sg.* (A85.17:850). ఫలితం. The result.
A var. of palambu [\leftarrow Skt. phalam].

పలంబు palambu *neut.nom.sg.* (A18.6:825-50., A81.12:848).
ఫలితం. The fruit (of), the result. v.s.v. palamb.

పలియ పలియా *masc.genobl.sg.* (A57.44-45:945-70). వ్యక్తినామం.
Prob. wrong for pāliya. -iya, var. of -aya, etc. v.s.v. pāla
śārmma.

పలుకొను palukonu *p.n.?* (B50.62:934-42). స్థలనామం(?).

పలుక్ palur *p.n.nom.sg.* (B4.F-1:3rd). స్థలనామం. Prob. wrong
pālūr. pāl- var. of pāla n. *Mimusops hexandra*; adj. white.
cf. Ta. pālai silvery-leaved ape-flower, seven-leaved milk-
plant, *A. scholaris*, Ma. pāla *Echites scholaris*, Ka. pāle *A.*
scholaris, etc. This set may prob. be connected with Te.
pālu milk, Ta. Ma. pāl, Ko. pāl, Klm. pāl etc. [\leftarrow PDr
*pāl-].

పల్కిన పalkina *tr.p.adj.* (A18.7:825-50). చెప్పిన. That said p.adj.
of pal(u)ku tr. to utter, pronounce, speak, say. cf. Te. palu-
varincu, palumu, Tu. paṅṅini, Ta. palukku, To. poṅc-,
Klm. pāna-, Brah. pān-, etc. [\leftarrow PDr *pāl-/ *pān-: *paḷ-V/
*paṅ-V]. See DED 8212 (? and also 8530) for more details.
Is Skt. bhaṅ- to speak, a borrowing from Drav. source.

పల్లపు *adj.* (B67.75:106; 110:1022-66). తోపకప్పుచేసిన. Low, fallow.
A var. of pallamu in cpds. cf. Te. pallu, palludu. SRN
derives the word from Skt. palvalam a pit containing water,
a small shallow stagnant pond. cf. Ta. paḷḷam, Ma. paḷḷam,
Ka. paḷḷa, Tu. paḷḷa, palla, etc. [\leftarrow PSDr paḷḷa-]. See
DED 8337 for more details.

పల్లమున్ pallamun *neut.genobl.sg.* (B47.84:825). పల్లవేలయొక్క.
Of low ground. v.s.v. pallapu.

పల్లమున pallamuna *neut.loc.sg.* (B66.80:1020). పల్లవో. In the
pit. etc. v.s.v. pallapu.

- పల్లమ్ము *neut.nom.sg.* (A115.5:10th). ఫలం, ఫలితం. Wrong for phalambu. v.s.v. palamb.
- పల్లవాదిరాజుల *pailavādi rājula masc.gen-obl.pl.* (A58.7-9:750). పల్లవులు మొ. రాజుల. Relating to the pallava kings, etc.
- పల్లి *palli neut.nom.sg.* (C.7.7-8:8th). చిన్న ఊరు, పల్లె. A var. of palle, palliya and -balli, -valli, etc. when a suffix. v.s.v. paḷli.
- పల్లికి *palliki neut.dat.sg.* (A164.14:1090-91). పల్లెకు. To the village. v.s.v. paḷli.
- పల్లియున్ *pallyun neut.nom.sg.* (C7.13:8th). పల్లె కూడా. -yun con-clitic. v.s.v. paḷli.
- పళ- *paḷa- neut.nom.sg.* పండు ఫలం. Wrong for phala- fruit. Occurs bound in the cpd. paḷa- pradamb fruitful.
- పఠగువాఱు *paḷugubāru masc.nom.sg.* (A58.22-23:8th). వ్యక్తి నామం -bāru a var. of pāra brahmin.
- పల్లినాణ్డి *paḷlināṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A15.5:641). పల్లినామం. -nāṅṅi gen.sg. of nāṅṅu region, paḷināṅṅu is the area now called palanāṅṅu, a taluk in the present Guntur dt., a var. of lit. pallenāṅṅu. etc. Traditional scholars derive paḷli from pallava- the name of a South Indian dynasty or from Skt. pallī village. cf. Te. palli, palliya, palle Ta. paḷli, Ma. paḷli, Ka. paḷli haḷli etc. [\leq PDr *paḷli]. For more details and IA borrowings see TPS (1948), p.10.
- పల్లి *paḷli p.n.nom.sg.* (B26.21:669. A45.1:700-25). ఊరు, పల్లె. A var. of paḷli, older form of palli, village, p.n.suf. [\geq PDr *paḷli]. v.s.v. paḷlināṅṅi.
- పల్లెయారి *paḷleyari masc.gen-obl.hon.pl.* (A95.7-8:850). వ్యక్తి నామం. A var. of paḷleyāri. -yār hon. appellation.
- పల్లెయారి *paḷleyāri masc.gen-obl.hon.pl.* (A85.12:8F0). వ్యక్తి నామం. v.a.v. paḷleyari.
- పవ్వుకమ్మ *pavva śarmma masc.nom.sg.* (B25.49:668-69). వ్యక్తి నామం.
- పసిడి *pasidi neut.nom.sg.* (B25.12:668-69., A21.14;17:676., B89.5:820-25., A80.27:847). బంగారం. Gold. A var. of pasīdi, payīdi (class), pahīdi, pahini (inscr.), and pamiḍi (colloq.).

- cf. Te. paykamu, pasimi, pasirika, pasupu, pacca, payru, etc., Ka. pacca, pasi, Tu, pacce, Ta. pacu, pai, paya-, Ma. pai, pacu, etc. [\langle PDr *pay-/*pac-]. See Kolami 642. BSOAS 11.345 and DED 3161 for more details.
- పసుల pasula *neut. acc. pl.* (A177.47:1097). గొడ్లమ. Animals (as object). pl. of pasuvu* [\langle Skt. paśuḥ animal].
- పసులకు pasulaku *neut. dat. pl.* (A99.2:9th/10th). గొడ్లకు. v.s.v. pasula.
- పల pala *masc. nom. sg.* (A53.9:740). బ్రాహ్మడు. An ortho. mistake for pāra.
- పలకి palaki *p.n. nom. sg.* (B16.11:615-33). స్థలనామం. The name of a district. var. of later forms plakki and parkki.
- పలుమటి palumaṭi *neut. gen. obl. sg.* (B64.87-88:10:1). పడమటి. Western. prob. a hyperstandardised form of padumaṭi.
- పాగునవర paḡunavara *p.n.* (B50.46:934-45). స్థలనామం. -vara may be a var. of p.n. suffix -varamu as in ḡaṇapavaramu, etc.
- పాటి pāṭi *neut. gen. obl. sg.* (B26.37:669., A54.4:745-801). గ్రామ శివారు (యొక్క..). Of the hamlet. obl. sg. of pāḍu hamlet, a common p.n. suf. cf. Ta. pāṭi, pāṭam, Ma. pāṭakam, Ka. pāṭi, etc. [\langle PSDr *pāt-]. See DED 3347 and BSOAS 12.383 for more details and IA borrowings.
- పాదప paḍava *p.n. nom. sg.* (A121.18-19:1018). స్థలనామం. -va p.n. suf. as in ēruva, etc.
- పాడి paḍi *neut. nom. sg.* (A121.11:1018). అధికారం, మొ. Property, authority. cf. Ta. pāṭu rule, etc., Ma. pāli a row, line, Ka. pāli regularity row, line, order, method. rule. etc. [\langle PSDr *pāli-]. See DED 3384 and BSOAS 12.384 for more details and IA borrowings.
- పాణ్డరంగు paṇḍuraṅgu *masc. nom. sg.* (A81.9:843-49). వ్యక్తి నామం. A var. of paṇḍaramgu.
- పాణ్డెండు paṇḍreṇḍu *num. nom. sg.* (A108.11-12:925-50). పన్నెండు. Twelve. Wrong for paṇḍreṇḍu.
- పాతకము paṭakamuṃ *neut. acc. sg.* (A164.17:1090-91), పాపము. Sin. v.s.v. pāṭakamuna.
- పాతకమున paṭakamuna *neut. loc. sg.* (A170.10:1093., A171.11:1093). పాపంలో. In the sin of. [\langle Skt. pāṭakam].

పాతకు *pātaku masc.nom.sg.* (A9.8:600-25). పాపి. పాతకుడు. Sinner.
A suffixless var. of *pātakunru* (inscr.), *pātakūḍu* (class.),
etc. [*<*Skt. *pātakah*].

పాతికయు *pātikayu num.* (C11.18:1080). ఇరవై అయిదున్నూ. And
the twenty five. This meaning is not recorded in Telugu
dictionaries, although it is in a very wide use in colloq. Te.
[Pkt. *pādikā <*Skt. *pādakah* one-fourth]. It conveys the
meaning "one fourth of a hundred".

పాదమ్మస్వామి *pādamma svāmi masc.nom.sg.* (B28.29:674).
వ్యక్తీనామం. -amma masc. name suf.

పాది శర్మ *pādi śarma masc.nom.sg.* (B25.24:668-69). వ్యక్తీనామం.
A var. of *bādi* occurring twice in the same ins. as the one
in which *pādi* occurs. But the conditioning factors of the
morphophonemic change are not clear. v.s.v. *bādi*, etc.

పాపంబ్ *pāpaṃb neut.nom.sg.* (C8.5:8th., A85.21:8th/9th). పాపం,
పాతకం. Sin. A var. of *pāpaṃbu* before vowels. [*<*Skt.
pāpa-].

పాపంబు *pāpaṃbu neut.nom.sg.* (A64.9-4:8th., A66.4:8th., A89.
13;21;35-36:898-934). పాతకము. Sin. v.s.v. *pāpaṃb*.

పాపయ *pāpaya masc.nom.sg.* (A137.3:1068). వ్యక్తీనామం. -aya
masc. name suf. *pāp-* var. of *pāpa* child, babe. cf. Te.
pāpāḍu, Ka. *pāpa*, Pj. *pāp*, Ga. (Oll.) *pāp*, *pāponḍi*, Ta.
pārppu, Ma. *pārppu*, etc. [*<*PCDr **pāp-*: The Ta. and
Ma. words with an intrusive *-r-* may belong to a different
set]. See DED 3369 also.

పాంపకమ్మకు *pāmpakammaku fem.dat.sg.* (A156.9:1084). వ్యక్తీ
నామం. *pāmp-* n.pr. -ak-, -amma fem. name suff.

పాంబు *pāṃbu p.n.nom.sg.* (B60.24:945-70). స్థలనామం. *pāṃ*
var. of *pāmu* snake. cf. Ta. Ma. *pāmpu*, Ka. *pāvu*, etc.
[*<*PDr **pāṃ-p*]. See M.B. Emeneau, Lg. 29.352 for Pkt.
borrowings from Drav. source. *-baṃru* var. of *paṃru*, p.n.
suf. v.s.v. *paṃtu*.

పాంబుణ్ణి *pāṃbu ḷiggi p.n.nom.sg.* (A56.8.7:750). స్థలనామం.
pāṃbu var. of *pāṃ-* in *pāṃbaṃru*. *ḷiggi* may be connected
with *ḍiggu/diggu* descending, slopy, etc.? (*<***il-g*).

- పారనాసిని *pāranāsini p.n.loc.sg.* (A55.9:745-801). స్థలనామం.
wrong for *bāranāsini* in the city of Benaras [*<Skt. vāranāsī/vārānāsī*].
- పారా *pāra masc.nom.sg.* (A7.4:800-25., A12.19:625-50., A16.9: 641., A46.15:700-25., A49.10;17:725., A50.12:725-50., A56. 18:750., A58.13:8th., A74.8:820-25). బ్రాహ్మణుడు. Brahmin. A var. of *pārūdu*, *pāruvādu* (class.), *pāru* (inscr.). cf. Te. *pāru*, *pāruta*, etc. A.S. Tyagaraju (JAHRs 7.100) and DED 3366 (esp. b) connect the noun word with **pār-* to examine, see, etc. But the difficulty is in matching Te. *-r-* with *-r-* in cognates even during the early 7th cent. when **r* was preserved. It may be that the word is one of the very early examples of *r/r* confusion in SDr.
- పారాక *pāraka masc.dat.sg.* (C1.9-10:575-800., A8.9:800-25). బ్రాహ్మణుడికే. To the brahmin alone. -a emph. clitic. v.s.v. *pāra*.
- పారాకు *pāraku masc.dat.sg.* (A2.10-11:575-800., A9.5:800-25). బ్రాహ్మణుడికి. To the brahmin. v.s.v. *pāra*.
- పారాను *pāranu masc.acc.sg.* (A14.12:633-63., A25.48:7th., A55. 9:745-801). బ్రాహ్మణుణ్ని. v.s.v. *pāra*.
- పారా పారా *pārā masc.nom.sg.* (A99.2:9th/10th). బ్రాహ్మణుడు. Wrong for *pāra*.
- పారా పారు *pāru masc.nom.sg.* (A58.23;23.24;24:8th). బ్రాహ్మణుడు. Brahmin. A var. of *pāra*.
- పారావల *pāruvala p.n.* (B64.86:1011). స్థలనామం.
- పారాల *pāra masc.gen-obl.pl.* (A44.9:700-25). బ్రాహ్మణుల. Wrong for *pārāla* obl.pl. of *pāra*.
- పాలక్కాక *pālakkāk a) p.n.* (B5.20:330-75). స్థలనామం.
- పాలగుంట్ట *pālaguṃṭṭa p.n.gen-obl.sg.* (B45.58:918-25). స్థలనామం. *pāla* white, *Mimusops hexandra*. v.s.v. *palur*. *guṃṭṭa* var. of *kunṭa*, etc., p.n.suf.
- పాల శర్మణ *pāla śarmma masc.nom.sg.* (B25.22,40:868-69). వ్యక్తినామం. sg. of *pāla śarmmār*.
- పాల శర్మణారికి *pāla śarmmāriki masc.dat.hon.pl.* (A13.5:625-60). వ్యక్తినామం.

పాలించు pālim̐cu *tr.hab.adj.* (A119.87-88:1008). పరిపాలించే.
Ruling. -im̐cu verbalizer. [\langle Skt. pāla(na-)].

పాలు pālu *neut.nom.sg.* (A187.10:1100). భాగం, వంతు. Share,
portion. cf.Ta. Ka. pāl, Pj. pēla, etc. [\langle PSDr *pāl-]. See
DED 8871 for more details.

పాలారీయు pālūriyu *p.n.gen-obl.sg.* 4.68:1011). స్థలనామం. -yu
con.clitic. v.s.v. palur.

పాలారీయుం pālūriyumu *p.n.gen-obl.sg.* (B64.89:1011). స్థలనామం.
-yumu con.clitic. v.s.v. pālur.

పావునవార pāvunavāra *p.n.* (B53.85:945-70). స్థలనామం. v.s.v.
pāgunavara.

పాసిన pāsina *intr.p.adj.* (B67.108-109:1022-66). వదలిస్త, వీడిన.
That parted, left. p.adj. of pāyu to part with, leave. cf.Te.
pācu *tr.* to remove, pāpu *tr.* to separate, pāpaṭa hair
separated by combing, etc., Klm. pāp, Nk. pāp-, etc.
[\langle PCDr *pā-]. See DED 8864 for more details.

పిట్టలూరి piṭṭalūri *p.n.gen-obl.sg.* (A54.6:742-98). స్థలనామం -
కుటుంబనామం. Occurs as a place-name_cum-family name,
piṭṭal- pl. of piṭṭa a lump of earth, clod, clot. SRN derives
the word from [Pkt *bhittō \langle Skt. bhittam-a part, piece,
portion]. -ūri gen.sg. of ūru village.

-పిడుకు -piḍuku *masc.nom.sg.* (A11.3:625-80). వ్యక్తి నామానికి అను
బంధం. Occurs at the end of a personal name. An earlier
form (?) of piḍugu thunder bolt, cf.Ta. piṭuku, Ka. piḍugu,
Ma. piṇar [\langle SDr *piṭuk]. See DED 8414 also.

-పిడుగు -piḍugu *masc.nom.sg.* (A4.1:8th/7th., A12.14:825-50..
A54.1:725-75), వ్యక్తి నామానికి అనుబంధం. v.s.v. piḍuku.

పితృపితామహులు pitr̥pitāmahulu *masc.nom.pl.* (A120.13:1009).
పితృలు; తాతలద్రుంలూ. Forefathers, fathers and grandfathers
(lit).

పిదప pidapa *adv.* (A57.2:8th). తరువాత. Afterwards, subsequen-
tly, next and then. cf.Te. piṛu, piṛūdu, piṛra, etc., Ta. piṇ,
piṇpu, piṇrai, piṛrai, piṛakku, etc., Ma. pin, piṛaku,
piṛra, Ka. pin, pim, him, piṛe, Tu. pira, Pj. pidne, Go.

- pijjā, Koṇḍa pita-, Kur. pisā, Mlt. pisi, etc. [\langle PDr *piṭ-/*pin-: PSDr *pit-/*pic-]. See DED 3452 for more details.
- పిడెన pidena *p.n.nom.sg.* (B27.29:673). స్థలనామం. Identified as Mdn. Peḍana. -d- may be due to wrong editing.
- పిడెగు pidēngu *p.n.* (B37.28:794-842). స్థలనామం. A var. of pōdamgu and pōdēngu.
- పిడివర piri devara *masc.nom.hon.pl.* (A155,14:1084). ఉత్స(వ)వి గ్రహం. The secondary deity or the following deity. Another name of utsa(va) vighraha- (the principal idol) in Mdn. usage. piri following. cf. Te. pīru(du), pīrra, Ta. pīrakku, Ma. pīraku, pīrra, Ka. pīre, pēra, Tu. pira, Kur. pisā, [\langle PDr *piṭ-]. See s.v. dēvara.
- పిల్లెమ పెద్దపూణ్డియుమ్ pillema pedda pūṇḍiyum *p.n.* (B66.81:1022). స్థలనామం. pill- var. of pilla young woman, small, little, etc. and -ema personal name suffix, var. of -ama, etc. pedda big. -pūṇḍi place. -yum con.clitic. The village in question might have been named after a certain pillema an important woman or a deity. For pill(a), cf. Klm. pilla, Nk. pilla, Go. pilā, Ka. piḷle, piḷḷa, pilla, Ta. piḷḷai, Ma. piḷḷa etc. [\langle PDr *piḷ-a]. See BSOAS 12.385 and DED 3449.
- పిల్లెమ పెద్దపూణ్డియుం pillema pedda pūṇḍiyum *p.n.* (B66.80:84; 86:1022). స్థలనామం. An ortho. var. of pillemapedapūṇḍiyum.
- పుట్ట putṭa *neut.nom.sg.* (C3.22:709). చీమల/చెరలపుట్ట, మొ. An ant-hill, a snake's hole, etc. A var. of purra-(inscr.) as in purranūrla. Also connected with the so-called rhyme word or echo-word -putra in "purugū putrā insects and insect nests". cf. Ka. putta, Tu. puñca, Ta. purru, purram, Ma. purru, Klm. putṭa, Pj. putkal, Kuwi (F) pūci, pūnja, etc. [\langle PDr *puṭ-V]. T. Burrow points out that the original sound in intervocalic position was an affricate. See TPS (1945), p.111. See also Kolami 3119 and DED 3558 for more details and IA borrowings.
- పుట్టము putṭamu *neut.nom.sg.* (A124.6-7:1088). బట్ట, వస్త్రం. A cloth worn, vesture. SRN derives the word from Skt. paṭah.

cf. Ta. puṭṭam, puṭavai, Ma. puṭava, etc. [\langle PSDr *puṭ-a \rangle]. See DED 8497 and BSOAS 12.387 for more details and IA borrowings.

పుట్టలు puṭṭalu *neut.nom.pl.* (C7.10:8th). పుట్టు; భూమి కొలతలు. Measures of land. Wrong for puṭṭulu/putlu. v.s.v. puṭṭi.

పుట్టి puṭṭi *neut.nom.sg.* (A14.9:683-83., A129.7:1058., A160.3:1087., A171.8:1093). భూమి కొలతలో ఒక ప్రమాణం. A measure of land (in inscr. usage). Also means a measure of grain (in literary and colloq. usage). Generally a measure of grain or weight, the values being different regions at different times. There are several types of puṭṭis such as burre-puṭṭi or tūrpu-puṭṭi twenty kuncas, palle-puṭṭi eighthy kuncas, malaka-puṭṭi two hundred kuncas, etc. As a measure of weight it is equivalent to that of a candy weighing 50lbs. or 20 Maunds. cf. Te. puṭi, puṭika, puṭike, Ka. puṭṭi, Tu. puṭṭi, Ta. puṭṭi [\langle SDr *puṭṭi \rangle]. See DED 3499 also.

పుట్టు puṭṭu *neut.nom.sg.* (A18.7:650., A33.2:7th., A85.10:850). పుట్టి. A measure of land, prob. wrong for puṭṭi.

పుట్టెండు puṭṭeṇḍu *adj.* (A157.6:1084). ఒక పుట్టి పరిమాణం గల. Of one puṭṭi.

పుట్లీ puṭṭi *neut.nom.pl.* (A54.4:743-98). పుట్టు. Measures of land. A var. of puṭlu pl. of puṭṭi.

పుట్లను puṭṭānu *neut.acc.pl.* (A187.10:1100). పుట్టను. Prob. wrong for puṭlanu. v.s.v. puṭṭi.

పుట్లు puṭṭlu *neut.nom.pl.* (A14.10:638-83., A116.4:4:10th., A108.12:925-50., B54.74:945-70., A155.6:1084). భూమి కొలతలు. Measures of land. v.s.v. puṭṭi.

పుట్లు puṭṭlu *neut.nom.pl.* (A15.11:641., A16.7:641). భూమి కొలతలు. A var. of puṭlu. v.s.v. puṭṭi.

పుట్ల puṭṭa *neut.gen-obl.pl.* (A81.10:848). పుట్టి. Prob. wrong for puṭṭa obl.pl. of puṭṭi.

పునరు punaru *neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). పునర్యను, ఏడో నక్షత్రం. The seventh of lunar mansions [\langle Skt. punarvasu- \rangle]. See for a discussion of its meaning and significance, the arti-

cle of D.V. Krishna Reddy in Bh.89.89 (He assigns the ins. to the date September 14,452 A.D.).

- పున్నమ punnama *neut.nom.sg.* (A129.12:1023). పూర్ణిమ. The day of full moon. cf.Ka. hunṇime. [*<*Pkt. puṇṇamā]. Because of the occurrence of an intermediary form puṇṇami (A13.4.625-50) within the material, it seems plausible to consider the word a direct borrowing from Skt. rather than through some Pkt. A var. of punnama, pūṇṇama, etc.
- పుణ్యకుమార puṇyakumāra *n.pr.* (A12.2-3.620-26). వ్యక్తీనామం. A great king of the Rēnāṭi cōḷa dynasty.
- పుణ్యకుమారుడు puṇyakumārundu *masc.nom.sg.* (A11.2:625-50., A13.1:625-50). వ్యక్తీనామం. v.s.v. puṇyakumāra.
- పుణ్యంబు puṇyambu *neut.nom.sg.* (A49.23-24:725). పుణ్యం. Holiness, virtue, etc. [*<*Skt. puṇya-].
- పుణ్యలాభుణ్ణు puṇyalābhuṇḍu *masc.nom.sg.* (A37.1:7th/8th). వ్యక్తీనామం. He who has the acquisition of holiness. [*<*Skt. puṇyalābha-].
- పుణ్యసొల్లు puṇyasāllu *masc.nom.hon.pl.* (A10.4:600-25). వ్యక్తీనామం.
- పుతమ putama *adj.* (A161.14:1088-89). ప్రథమ, మొదటి. Wrong for prathama- first.
- పుత్రానుపౌత్రికమా putrānupautrikamū *adv.* (A120.7-8:1008). తరతరాలుగా. Through generations, through sons and grandsons. paturikamū wrong for pautrikamu.
- పుత్రుండు putruṇḍu *masc.nom.sg.* (A120.7:1008., A161.4;6;7:1088-89). కొడుకు. son. [*<*Skt. putraḥ].
- పుదలి pudali *p.n.nom.sg.* (A51.2:725-75). స్థలనామం. Identified as Mdn. podili in Nellore dt.
- పుద్దణకాలు puddanakālu *masc.nom.hon.pl.* (A8.2:600-25). వ్యక్తీనామం. -ana masc. name suf. kālu hon. appellation.
- పున్నమ punnama *neut.nom.sg.* (A87.65:892-922). పూర్ణమి. v.s.v. puṇṇama.
- పున్నమం punnamam *neut.loc.sg.* (A107.20:925-50). పూర్ణమివాడు. v.s.v. puṇṇama.
- పున్నమయ్య punnamayu *neut.nom.sg.* (A145.7:1076). పూర్ణమిన్ని-
-yu con.clitic. v.s.v.puṇṇama.

- పురమున్ puramun *neut.gen-obl.sg.* (A88.12:897). పట్టణానికి సంబంధించిన. Of or relating to the city. [*<Skt. purah*].
- పురవరి puravari *masc.nom.sg.* (A157.4:1084). పరివారివంటి ఉద్యోగి (?). Some post like that of paḍihāri in temples. -ari "he who has, etc." as in trōvari pedestrian, etc. The word is not entered in Telugu dictionaries.
- పురవరేశ్వరుల్ puravarēśvarul *masc.nom.pl.(hon.)*. (A121.20:1080) పట్టణాధిపతులు. Lord of the good city. [*<Skt. puravarēśv-ara-*].
- పురస్సరం purassaram *adv.* (A22.4:680). కలిసి, సహా. Along with, etc. [*<Skt. purassaram*].
- పురుడింపుల్ puruḍimccun *intr.hab.adj.* (A136.7:1085). పోలివుండే. Resembling, emulating. A var. of puruṇincu, puraṇincu and puraḍincu *intr.* to vie with, to subdue, etc. cf. Te. puruḍu envy, equality, competition, etc., Ka. puriḍi, puruḍu, puruḍisu, Ta. purai, etc. [*<PSDr *por,-V/*pur,-V*]. See DED 3708 for more details.
- పురోహితునికి purōhituniki *masc.dat.sg.* (A155.10:1084). పురోహితుడికి. To the family priest. [*Skt. purōhita-*].
- పుణ్ణామి puṇṇami *neut.nom.sg.* (A13.4:625-50). పౌర్ణమి. v.s.v. puṇṇama. The final -i may be on the analogy of pāḍyemi, etc.
- పుటి puri *neut.nom.sg.* (A123.5:1088). పాత్ర. A vessel (to contain ghee). May be connected with Te. puṛre skull. cf. Koṇḍa(K) pure, purge, Klm. barrā, Nk. burra, Ka. burra-ḍe, buruḍe, Tu. buruḍe, etc. [*<PSDr and PCDr *pur,-V*]. cf. also Te. burra. See DED 3553 for more details.
- పుణ్ణూరుల్లు puṇṇūrullu *p.n.* (A115.3:10th). స్థలనామం. puṇṇa-*prob.* a var. of puṭṭa ant-hill. *Prob.* wrong for puṇṇūrūḷa.
- పుణ్ణూర్లు puṇṇūrḷa *p.n.gen-obl.pl. (hon.?)* (A60.6-8:8th). స్థలనామం. కుటుంబనామం. Occurs as a p.n. cum- family name. puṇṇa *prob.* a var. of puṭṭa ant-hill. cf. Ta. puṇṇam, puṇṇu, Ma. puṇṇu, Ka. putta, hutta, utta, Pj. putkal, puṭkal, Koṇḍa puṇhi, Kui pusi, etc. [*<PDr *put,-V*]. See T. Burrow, TPS (1945), p.111 for the reconstruction of an original affricate and also IA borrowings from Drav. See also DED 3556 for more details. -n- glide. -ūrḷa gen.pl. of ūru village p.n. suf.

పులంబన pulambana *neut.loc.sg.* (A48.8:719-20). పొలంలో. Wrong for pulombuna/polambuna in the field. v.s.v. pola-.

పులి puli *neut.nom.sg.* (B43.67:892-922) శార్దూలం. A tiger. cf. Ka. puli, hulu, Tu. pili, Ta.Ma. puli, Ta. Klm. Ga. pul, etc. [\langle PDr *pul-i]. See DED 3532 for more details.

పులికల్లు pulikallu *p.n.nom.sg.* (B50.61:934-45). స్థలనామం. puli tiger. cf. Ta. pul(i), Ma. puli, Ka. puli, Tu. pili. etc. [\langle PDr *pul-i]. -kallu stone. cf. Ta. kal, Ma. kal(lu), Ka. kal(u), kallu, Ga. kaṇḍ, kaṇḍu (compare Te. kaṇḍlu pl.), etc. [\langle PDr *kal-V].

పులియడియరి puliyādiyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (A63.1-2:8th). వ్యక్తి నామం. -y -ādiyar pl. of ādiyāḍu feudal dependant, slave, servant, cf. Te. aḍime, aḍugu, Ka. aḍi, aḍiva, aḍime, Ta. aṭi, aṭimai, aṭiyavan, Ma. aṭi, aṭima, Pj. caduṇ, etc. cadum, [\langle PDr *caṭ-i; PSDr *aṭ-i with loss of *c-]. See BSOAS (1948), p. 217. s.v. puleya- v.s.v. puliyaru.

పులియరు puliyaru *masc.nom.hon.pl.* (A110.20:971). వ్యక్తి నామం. -yaru hon. appellation. puli tiger. cf. Ta. pul(i), Ma. puli, Tu. pili, Klm. pul, Ga. (Oll.)pullu, Go. pullī, etc. [\langle PDr *puli].

పులిమ్బూర్ pulīmbūr *p.n.* (B22.15:638). స్థలనామం.

పులెంబన pulembuna *neut.loc.sg.* (A24.3:699-700). పొలంలో. In the field. loc.sg. of pulembu prob. wrong for polambu(na).

పులొంబన pulombuna *neut.loc.sg.* (A12.11:625-50., A16.6-7:641). పొలంలో. In the field. Prob. wrong for polambuna.

పుల్కొన్ఠ pulkontha *p.n.nom.sg.* (B25.49:668-69). స్థలనామం. pul var. of puli tiger. v.s.v. pulikallu. -kontha wrongly deciphered for -konṛa, older form of koṇḍa.

పుల్పెఱువు pul ceruvuḷ *p.n.nom.pl.* (B34.46:715-20). స్థలనామం. pul var. of pulu adj. small, little. May be connected with Te. polla, pollu useless, etc. [\langle PDr *pul-]. See BSOAS 12. 385 for details, in that case ceruvuḷ pl. of ceruvu tank, p.n.suf.

పుల్లగి pullagi *adj.* (A48.8:719-20). ఒక చెరువు పేరు; స్థలనామం కావచ్చు. Occurs as an attribute of a tank. May be a p.n.

- పుల్వేరి pulvēri *neut.gen-obl.sg.* (A112.8:972). ఇంటి పేరు. Occurs as a family name. -ēr may be a p.n.suf.
- పుష్యంబు puṣyaṃbu *neut.nom.sg.* (A11.10:625-50). చాంద్రమానంలో చదో నెల. The tenth lunar month. [*<Skt. puṣya-*].
- పుసి-యిల్ల-దాఱ్ఱి పుసి-yilla-dāḷḷi *man invoc.adj.* (A113.21-22:991). మచ్చలేని ఓర్పుగలవాడు. One with spotless endurance or patience. A loan phrase from Kannada, one of the earliest usages of royal titles borrowed from Ka. and used in Te.
- పుఱ్ఱి పుḷḷi *p.n.* (B25.30:668-9). స్థలనామం. puḷḷi- older form of prōl(u) city. -ūr p.n. suf.
- పుఱ్ఱి పుḷḷa *neut.loc.sg.* (A11.6:625). పట్టణంలో. In the city. v.s.v. prōla.
- పుకి పūki *p.n.* (B19.13:692). ఒక ప్రాంతం పేరు. Occurs as the name of a district.
- పుజారి pūjari *masc.nom.sg.* (C7.3:8th., A154.2:1082). పూజలు చేసేవాడు. A temple priestling by caste, the officiating priest of a temple of a local deity. A var. of pūjari. pūj(a) *<Skt. pūjā* worship, etc. -ari suf. as in kaṃcari
- పుఱ్ఱి పūṭa *masc.nom.sg.* (A150.8:1081). బాధ్యుడు. Surety. A var. of pūṭa (class.) and pūṇṭa (inscr.). cf. Te. pūnu. pūniki, pūnucu, pūṇṭakāpu, etc., Ka. pūn, pūn, Tu. hūne, Ta. pūṇ (pūṇṭ-), pūṇṇu, pūṇṭu, Ma. pūṇuka, pūṇṭuka, etc. [PDR *pūṇ-, *pūṇ-t/*pūṇ-t-]. See DED 3577 for more details. See also s.v. pūni.
- పుఱ్ఱి pūṇṭ *masc.nom.sg.* (A186.5-6:1099). బాధ్యుడు. Surety. A var. of pūṇṭa before vowels. v.s.v. pūṭa.
- పుఱ్ఱి pūṇṭa *masc.nom.sg.* (A152.7:1082). బాధ్యుడు. Surety. An ortho. var. of pūṇṭa. v.s.v. pūṭa.
- పుణ్ణమ పūṇṇama *neut.nom.sg.* (A16.3-4:641). పౌర్ణమి. v.s.v. punnama.
- పుని పūni *intr/tr.ppt.* (A87.12:892-922). మొదలుపెట్టి, ప్రయత్నించి. మొ. resolved, etc. v.s.v. pūṭa.
- పురవ్వు పురవ్వు పūrvā vṛttiki *neut.dat.sg.* (A17.2:650). మునుపటి పురవ్వు, ఉద్యోగానికి. To the previous occupation, office, function, etc.

పూలిచెరువు pūliceruṅṅu *p.n.nom.sg.* (A157.5-8:1084). స్థలనామం-
Prob. wrong for pul(i)ceruṅṅu.

పూల్లముక్కి pūllamukki *p.n.?* (A24.9:699-700). స్థలనామం(?).

పూల్లవట్టమ్మన pūllavaṭṭambuna *p.n.loc.sg.* (A12.9-10:625-50).
స్థలనామం. -vaṭṭambu *p.n.suf.*

పూన బోళ pūsa bōḷa *masc.gen-obl?pl.* (B32.15:696-709). వ్యక్తి
నామం.

పెగ్గడ peggada *masc.nom.sg.* (A54.6;7:742-98., A62.9:8th., B64.
85:1011). మంత్రి. A minister, a chief. A var. of pergada,
pergeda, and preg(g)ada (class). The word seems to be a
loan from Kannaḍa wher -rg- forms are common. The Te.
development is preggada instead of pergada. But this normal
form is not attested in the material. pergada occurs only
from 1156 A.D. in the inscr. dialect of Guntur: See SII 10.
144:1156 and 10.453:1282. cf.Ka. perggade (old and inscr.),
peggade, and heggade (Mdn.). <PDr *per- and *kāti-
some- times occurs as a family name.

పెగ్గడలు peggadalu *masc.nom.pl.* (C7.9:8th). మంత్రిలు. Ministers.
v.s.v. peggada.

పెగ్గడ్లు peggadlu *masc.nom.pl.* (A139.7:1072). మంత్రిలు. Ministers.
var. of peggadlu.

పెగ్గడల్ peggedal *masc.nom.pl.* (A93.3:9th/10th). మంత్రిలు. var.
of peggadlu v.s.v. peggada.

పెటని peṭani *tr.neg adj.* (A66.2-3;4-5:8th). పెట్టని, ఇవ్వని. Not
giving, etc. Wrong for peṭṭani. v.s.v. peṭṭu.

పెటి peṭi *tr.ppt.* (A87.66-67:892-922). పెట్టి, ఇచ్చి. Having put,
placed, given, etc. wrong for peṭṭi. v.s.v. peṭṭu.

పెట్ట peṭṭa *masc.nom.sg.* (B26.38-39:669). వ్యక్తినామం. peṭṭa is
here used in masculine gender also. cf. peṭṭi hen, peṭṭli
marriage, etc. See s.v. peṭṭlāmu, penimīṭi.

పెట్టం peṭṭam *tr.inf.* (A155.17:1034). పెట్టటానికి. ఇవ్వటానికి. In
order to give, invest, etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టి peṭṭi *tr.ppt.* (A87.67-68:892-922., A89.32:898-934., A153.
6:1082., A169.5:1092). ఇచ్చి, ఉంచి, మొ. Having given, invested,
etc. v.s.v. peṭṭu.

పెట్టిళ్ళి *petṭiñci tr.caus.ppt.* (A98.9:9th/10th). పెట్టేటట్లు చేసి.
Having caused to invest, give. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టించ్చిన *petṭimccina tr.caus.p.adj.* (A155.5:1084). పెట్టేటట్లు చేసిన.
Having caused to invest, give, etc. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టిళ్ళె *petṭiñce tr.caus.p.fin.* (A104.20-21;31:925-50). పెట్టేటట్లు
చేశాడు. Caused to invest, donate, give, etc. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టిన *petṭina tr.p.adj.* (A120.5:1008., A124.2;4:1088., A127.6:
1055., A135.9:1084., A137.4;8:1088., A139.7:1072., A140.7:
10:1073., A143.6;9:1074., A145.8;9;11:1076., A147.6;8-9:
1078., A149.9;12:1081., A150.6,9-10:1081., A152.5;9:1082.,
A154.2-3:1082., A155.16:1084., A156.11:1084., A157.5:1084.,
A159.8:1087., A167.4;8:1092., A173.7-8:1094., A174.7;9:
1094., A175.6;8:1095., A177.49:1097., A178.6;9:1098., A179.
7:1098., A180.7:1098., A181.8:1098., A182.6;8:1098., A183.7:
10:1098., A184.5;7:1098., A186.5;6:1099). ఇచ్చిన. That invested,
given, donated, etc. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టిరి *petṭiri tr.p.fin.3rdpl.* (A92.7:9th/10th). దానంచేశాడు. They
donated, gave. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టు *petṭu tr.hab.adj.* (A54.3:742-98., A107.21:925-50., A180.8:
1098). ఇచ్చే. Giving, donating, etc. *petṭu tr.* to put, keep,
give, employ, have, invest. decorate, etc., n. a blow, fight,
etc. cf. Ka. *petṭu*, *hetṭu*, Tu. *petṭu*, etc. [\langle PSDr **peṭ-V*].
See DED 3601, 3602 for more details and IA borrowings.

పెట్టె *petṭe tr.p.fin.* (A54.7:742-98). దానంచేశాడు. Donated, kept,
etc. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టెన్ *petṭen tr.p.fin.* (A144.21:1075-76). దానంచేశాడు/చేసింది. A
var. of *petṭe(m)*. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టెం *petṭem tr.p.fin.* (A144.21:1075-76). దానం చేసింది. An ortho.
var. of *petṭen*. The final anusvāra has to be treated as a half-
nasal on metrical considerations. v.s.v. *petṭu*.

పెట్టెను *petṭenu tr.p.fin.* (A151.8:1081). ఉంచాడు. Put, kept,
etc. A var. of *petṭe(n)*. v.s.v. *petṭu*.

పెడమరాజపరాజ *peḍamarājaparāja masc.gen-obl.sg.* (A152.3-4:
1082). వ్యక్తి నామం.

పెడరు *peḍaru neut.acc.sg.* (A152.11:1082). వెరడు. ఇంటి వెనక భాగం.
A metathetical form of the regular word *peradu* the back-

- yard of a house. cf.Ka. pira, Ta. puram. puran, Ma. puram, To. pir-mun, etc. [Prob. < pre-Te. *pirad-]. A var. of inscriptional form pēraḍu. See s.v. piridēvara also.
- పెదశిన pedasina *tr.p.adj.* (A19.8-7:675). పొందిన. Wrong (?) for padasina obtained. C. Narayana Rao reconstructs a verb *pedayu for OTe. see ABC 2.1310.
- పెడెకుల్ pedekul *p.n.* (B31.29:692). ఒక ప్రాంతం పేరు. Occurs as the name of a district.
- పెణుకపటితి penukapariti *p.n.gen-obl.sg.* (A24.3:699-700). స్థలనామం. -pariti prob. wrong for pariti *obl.sg.* of par(r)u.
- పెణుకపట్టు penukapar(r)u *p.n.nom.sg.* (B15.-:554). స్థలనామం. v.s.v. penukapariti.
- పెణుకుపణు penukuparu *p.n.nom.sg.* (B68.14:1060). స్థలనామం. v.s.v. penukapariti.
- పెంజాయ penṭaya *masc.gen-obl.sg.* (A176.4:1095). వ్యక్తి నామం. penṭ- var. of penṭa sweepings. manure. There is an age old superstition of naming children after mean and dirty things whenever the parents feel their newborn babes catch the baneful influence of an evil eye. The lower the caste the more frequent the practice. It is believed that by these queer names, children escape evil eyes. cf.Te. penḍa, penṭika, pēḍa, etc., Ka. penṇe, pēl, Ta. pēl, pēl, Klm. penḍa, Go. pēlānā, pēḍā etc. [\langle PSDr *pēṇ-/*pēl-]. -aya *masc.* name suf.
- పెంజము penḍamu *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). భార్య. Wife. A var. of penḍemu, penḍlāmu, and (Mdn.) peḷlāmu. v.s.v. penḍlamu.
- పెంజెము penḍemu *fem.nom.sg.* (A140.8:1073). భార్య. Wife. v.s.v. penḍlamu.
- పెండ్లము penḍlamu *fem.nom.sg.* (A180.5-6:1098), భార్య. Wife. A var. of penḍamu, penḍlāmu, penḍlemu, and (Mdn. colloq.) peḷlām. cf.Te. pena, penayu, penāgu, penṭi, peṭṭa, penḍli, etc., Ka. pen, penṇu, penḍa, Tu. ponṇa, Ta. pen, penṭu, peṭṭai, pinai, Ma. pen, penṭi, etc. [\langle PDr *piṇ-/*pen-]. See DED 8608 and TPS (1945), pp.108-109 for more details and IA borrowings.

- పెండ్లబు పెండ్లంబు *fem.nom.sg.* (A104.15:925-50). భార్య. Wife.
A var. of పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *fem.nom.sg.* (A129.6-7:1058). భార్య. Wife.
A var. of పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *fem.nom.sg.* (A149.8:1081). భార్య. wife.
An ortho. var. of పెండ్లంబు. v.s.v. పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *fem.nom.sg.* (A141.5:1073). భార్య. Wife. A
var. of పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *neut.nom.sg.* (A117.3:10th). పరిపేరు. Wrong for
పెండ్లంబు. The name of a river.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *adj.* (A155.3:1084). పెద్ద. Big. A simplified var. of
పెండ్లంబు. v.s.v. పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *peda dākarēmi neut.loc.2sg.* (A155.3:1084). పద్మావతి.
పెండ్లంబు var. of పెండ్లంబు big. dākarēmi ancient name of drākṣā-
rāma p.n.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *pedapaṇḍalamgulu masc.nom.hon.pl.* (A86.4-5:
850). పద్మావతి. The elder paṇḍarāngu. paṇḍalamgu(lu)
wrong for paṇḍarāngu.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *adj.* (A67.4:8th., A87.16-17:892-922., B84.67-68:
892-922., B45.57:918-25., B47.33:925., A104.37:925-50.,
A105.5:925-50., B49.32:934-45., B60.27:945-70., A123.14;17:
1023., A155.3:1084., A187.7:1100). Big, great, elder. A var.
of పెండ్లంబు, పెండ్లంబు, and పెండ్లంబు. [\langle PDr *per- \rangle . గొప్ప, మొ.
v.s.v. పెండ్లంబు-.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *masc.nom.sg.* (A126.13:1047., A135.10:1064.,
A136.12:1065., A147.9:1078., A150.11:1081., A152.11:1082.,
A160.6:1087., A186.7:1099). పద్మావతి. A var. of పెండ్లంబు
before vowels, -ana personal name suf.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *masc.nom.sg.* (A87.25:892-922). పద్మావతి. పెండ్లంబు-
var. of పెండ్లంబు big. -āna var. of -anna masc. name suf.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *masc.nom.sg.* (B57.44-45:945-70). పద్మావతి.
-iya var. of -aya, etc. masc. name suff. v.s.v. పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *masc.nom.sg.* (A137.7-8:1068). పద్మావతి.
-yu con.clitic. v.s.v. పెండ్లంబు.
- పెండ్లంబు పెండ్లంబు *masc.nom.sg.* (B67.122:1022-68., A133.2:1061).
పద్మావతి(వ్రత్యయం). Big person. Occurs as personal name

suf. following *rāciya* and *divākara*, respectively. v.s.v. pedda. -ēri some suf. as in *dēvēri*, etc. common to both the sexes.

పెద్ద peddha *adj.* (B54.73:945-70). పెద్ద. Big, large. v.s.v. pedda.

పెన్- pen- *adj.* (A8.3:625-50., A56.17-11:750., B46.22-23:918-25). పెద్ద. Big, large, great. A var. of *per/pem*. See s.v. *pem*.

పెనిమిటి penimiṭi *masc.nom.sg.* (A153.5:1082). భర్త. Husband. A var. of *penmiṭi*. Connected with *Te. penayu* to unite, etc. v.s.v. *pemḍlamu*.

పెనుకోటి penukōṭi *p.n.genobl.sg.* (A116.3:10th). స్థలనామం. *penu* var. of *peru/pēr-* big. -*kōṭi* gen.sg. of *kōḍu* v.s.v. *kōṭan*.

పెనుబూణ్ణి penubūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B41.80:844-88). స్థలనామం. *penu* big. -*būṇḍi* var. of *pūṇḍi* place, p.n.suf. Identified as *Mdn. penumūḍi*.

పెనుమణ్ణి penumaṇḍa *p.n.nom.sg.* (B61.7:957). స్థలనామం. Wrongly deciphered as *pēnumaṇḍa*. *penu* big. -*maṇḍa* p.n.suf. as in *ālamaṇḍa*, etc., var. of *manda* hamlet inhabited by shepherds and herdsmen. cf. *Te. mandi* crowd, *Ta. mantai*, *manru*, *Ma. mannu*, *Koḍ. mandī*, *Ka. mandi*, etc. [*<PDR *manr-*].

పెన్టోలు penṭōru *p.n.nom.sg.* (B41.82:844-88). స్థలనామం. *pen-* big. -*dōru* var. of -*toṛe*, etc. tank, p.n.suf.

పెన్ను penna *neut.nom.sg.* (A58.10:8th). నదిపేరు. The name of a river flowing across parts of *Rāyalasīma* and *Nellore* districts. [*<*pen-* big]. v.s.v. *pem-*.

పెన్నిడిబోయ penbidi bōya *n.pr?* (B25.82:868-69). వ్యక్తినామం? *penbidi* has a doublet *benbidi* in the same ins., but the conditioning factors for the variation are not clear. The word may be a place-name, *bōya* village officer.

పెన్ఱుకోలు penṛukōlu *n.pr.?* (A118.3:10th). వ్యక్తినామం?

పెం- pem- *adj.* (B64.80:1011). పెద్ద Big, large. A var. of *pen*, *per*, *penu*, *pēr-*, etc. in cpds. cf. *Te. ped(d)a*, *per(ū)gu*, *per(u)vu*, *pen(u)cu*, *penupu*, *pempu*, etc., *Ta. per*, *perum*, *Ma.*

peru, Ka. per, etc. [\langle PDr *per- \rangle]. See DED 8615 and BSOAS 12.249 for more details.

పెంపు *peṃpu neut.nom.sg.* (A118.10-11:991). పెరుగుదల, అభివృద్ధి.

Rise, growth, development, etc. [\langle *per-mp- \rangle]. v.s.v. *peṃ-*.

పెర్- *per- adj.* (A118.2:10th). పెద్ద. Big. Occur bound in *per bāṇa vaṃśa* the big Bāṇa dynasty. v.s.v. *peṃ*.

పెరియ *periya masc.nom.sg.* (B53.58:945-46). పెద్ద, మొ. *per-* var. of *pēr-* big, elder, great. *-iya* var. of *-aya*, etc. masc. name suff. v.s.v. *peṃ-* and *ayya*.

పెరుగు *perugu intr.inf.* (A136.8:1065). పెరగటానికి. To increase, accumulate, be augmented, etc. A var. of *perūgu*, *per(u)vu*, and *pergu*. cf. Te. *peruguḍu*, *pencu*, *peccu*, *heccu*, *ṛeṃpu*, etc., Ta. *peru*, Ma. *perukuka*; Ka. *percu*, *peccu*, *heccu*, Tu. *percuni*, Klm.Nk. *perg-*, Brah. *piring*, etc. [\langle PDr *per-V \rangle]. See DED 8615 for more details. See s.v. *peṃpu* also.

పెరుంపల్లిని *perumpallini neut.loc.sg.* (A164.14:1090-91). మోక్షమార్గంలో. In the path of salvation? cf. Ta. *peru-vali*, Ma. *peru-vali*.

పెరుంబడికి *peruṃ baḍiki neut.dat.sg.* (A164.11:1090-91). దేవతారాధనకు. *per-* big, *-uṃ-* con.particle, and *-baḍi* after a nasal. *paḍi* offering of food to gods. v.s.v. *per* and *paḍi*¹.

పెరువలి *peruvali p.n.nom.sg.* (C4.20:709-46). స్థలనామం. *peru* big. *-vali* prob. var. of *-pal(1)ji*. Identified as the Mdn. village *peravali* in Repalle tq., Guntur dt. v.s.v. *penu* and *paḷli*.

పెరువలిన్ *peruvalin p.n.loc.sg.* (A125.11-12:1043). స్థలనామం. Loc.sg. of *peruvali*.

పెగ్గెడ *perggeḍa masc.nom.sg.* (A86.6:850., A157.4:1084). మంత్రి. Minister. An earlier form of *peggaḍa*. v.s.v. *per* and *kaḍān*.

పెగ్గెడలం *perggedalum masc.nom.pl.* (A86.5:850). మంత్రులున్నాం. And the ministers. *-uṃ* con.clitic. v.s.v. *peggaḍa*.

పెద్దెళ్ *perddaḷ masc.nom.pl.* (A80.27:847). పెద్దలు. Big or great men. v.s.v. *pedda*.

పెమ్మానడిగలు *permmānaḍigalu masc.nom.pl.(hon.)* (A187.5:1100). పెద్దవారు. A loan from Tamil, meaning great. *permm-*

- māṅṅaḍi a var. of permāḍi. -galu < *ka|. v.s.v. per and adugu.
- పెఱికినను perikinanu *tr.concess.* (A87-58:992-922). పీక వేసినప్పటికీ. Even if pulled out. See Kolami 3107, DED 8317; and also DED 8267 for convergence of meanings and confusion between r and ṛ.
- పేదరి pēdari *adj.* (B47.85:925). చిన్న వాడిన. Poor, withered. -ari der. suf. Occurs as an attribute of āku leaf. SRN derives pēda from Skt. bhītaḥ timid man. cf.Ta. petai simpleton, petaimai simplicity, etc.
- పేర pēra *adj.* (A155.7:1084). పెద్ద. Big. Occurs as an attribute of a certain kuṃ:camu measure. [PDr *per-]. v.s.v. per and pem.
- పేరడు pēraḍu *neut.nom.sg.* (A89.29-40:898-934). పెరడు, బొడ్డి. A var. of pēdaru. See also ABC 2.1320.
- పేరామణి pēr āmaṇi *neut.gen-cbl.sg.* (A87.64-65:892-922). వ్రాస బహుళము. Of the big day of full moon (in the month of śrāvaṇa) otherwise called nūli-punnama. pēr- big. āmaṇi < Skt. śrāvaṇi-.
- పేరు pēru *neut.nom.sg.* (A176.5:1095). నామ(ధేయ)ం. Name. Also title, appellation, designation, reputation, etc. cf.Ta.Ma. peyar, piyar, pēr, Ka. pesar, Klm.Nk. pēr, etc. [PDr *peyar/*pecar:*peyar-/*pēr]. See DED 8612 for more details.
- పేరెయయు pēreyayu *masc.nom.sg.* (A112.10:972). వ్యక్తి నామం. -eya var. of -aya, etc. yu con.cltic. pēr- var. of Te. perda, pēda, pēru, perṅgu, perime, pemme, pērimi, etc. See DED 8613 for more details regarding connected sets of words, all traceable to PDr *per-V:*pēr-.
- పై pai *adv.* (A81.4:848., A90.5:9th/10th., A144.17:1075-76). మీది. Against, on, upon. An ortho. var. of payi(n). Cognates in Drav. languages other than Ka. are not available. Ka. pai upon. See DED 8645.
- పోతున poṭuna *neut.loc.sg.* (A69.5:8th). పోతులో. In the thrust. Wrong for pōṭuna. For ety. see s.v. poḍici.

పొట్టేరి potṭēri *n.pr.gen.sg.* (C2.14:709., C3.20:709). వ్యక్తీనామం-
-ēri personal name suf. common to both sexes as in peddēri
and dēvēri (masc. and fem., respectively), var. of -eri.

పొడనూక్కు poḍanūṅka *p.n.* (B16.12:615-93). స్థలనామం.

పొడిచి poḍici *tr.ppt.* (A48.5:791-20., A70.6:8th., A75.11:920-25.,
A76.7-8:820-25., A77.9:920-25. A82.10:848-49., A90.5;6:9th/
10th., A94.5-6:9th/10th., A95.5:9th/10th., A98.8:9th/10th.,
A99.8:9th/10th., A101.8:9th/10th). చంపి, మొ. Having stabbed,
hit out, punched. cf. Te. poḍi, poḍupu, pōḍu, etc., Ka.
poḍe, pōṭi, hōṭi, Tu. poḍiyuni, Ta. poṭi, puṭai, Ma. poṭiyuka,
Kui pospa, etc. [\langle PSDr *poṭ-, *poṭ-t]. See DED 3493 and
TVB 871 for more details.

పొడిచిన poḍicina *tr.p.adj.* (A78.4:8th). పొడిచినటువంటి. That stab-
bed, pierced, etc. v.s.v. poḍici.

పొడిచె poḍice *tr.p.fin.* (A78.5:820-25., A93.9:9th/10th). పొడిచాడు.
Stabbed, etc. v.s.v. poḍici.

పొడిచ్చి *tr.ppt.* (A68.7:8th., A91.4:9th/10th). పొడిచి. Having stab-
bed, etc. Wrong for poḍici.

పొడుచి poḍuci *tr.ppt.* (A51.3:725-75). పొడిచి. Having pierced,
etc. A var. of poḍici.

పొడుచ్చి poḍucci *tr.ppt.* (A84.4:848-92). పొడిచి. Having pierced,
etc. Wrong for poḍici.

పొడిచ్చి poḍci *tr.ppt.* (A131.74:1060). పొడిచి. Having stabbed, etc.
A var. of poḍici.

-పొణ్ణె -poṅṅe *dat./abl.suf.* (A87.35:892-922). కోసం, కొరకు. For
the sake of. A var. of poṅṅe (class.), now obsolete. cf. Ta.
poruṅṅu, Ma. poruṅṅu, Kui pora, etc. [\langle PSDr *por- : pre-
Te. por-ṅṅ]. See DED 3711 for more details.

పొతన potana *masc.nom.sg.* (B56.60:945-70). వ్యక్తీనామం. Wrong
for pōtana.

పొత్తున pottuna *neut.loc.sg.* (B64.93:1011). చావున, చక్కణ. In the
vicinity. loc.sg. of pottu friendship, partnership, nearness,
etc. cf. Ta. potu, Ka. hottu, Ma. potu, etc. [\langle PSDr *pot-u].
See DED 3684 for details. DED 3685 can also be grouped
under the same etymon.

పొదలు *podaṛu neut.nom.sg.* (B64.90:1011). పొద. A bush, thicket, shrub. A var. of *poda(ru)*. cf. Ka. *podar*, Tu. *pudelu*, Ta. *putar*, *putal*, *potumpu*, etc. [\langle SDr **put-*/**pot-*, with *-*ar* and *-*al* as suff.]. See DED 3686 and BSOAS 12.384 for more details and IA borrowings.

పొంది *pondi tr.ppt.* (A87.35:892-922). చెంది, లాభించి. Having got, obtained, gained, etc. v.s.v. *pondu*.

పొందు *pondu tr.hab.fin.* (A52.24:739). పొందుతుంది. Getting, obtaining, etc. cf. Te. *pondu n.*, *ponṭa*, *ponṭamu*, *ponṭika*, etc., Ka. *pondu*, *hondu*, *pordu*, *hoddu*, *poddu*, Tu. *porduni*, Ta. *poruntu*, Ma. *porunnuka*, Pj. *porc-*, Mlt. *purm-*, etc. [\langle PSDr **por-nt-*/**tt-*: PDr **por-V*/**pōr-*]. See DED 3709 for more details.

పొంద్దుడు *pomḍḍuduru tr.hab.fin.3rd pl.* (A184.17-18:1090-91). పొందుతారు. They get, experience, etc. v.s.v. *pondu*.

పొన్నూర్ *ponnaḷūr p.n.gen-obl.sg.* (B25.43:888-89). ప్థలనామం. *ponnaḷ-* pl. of *ponna* Alexandrian laurel, *Calaphyllum inophyllum*. cf. Ta. *punnaic pinṇai*, mast-wood, *punḱu* Malabar *poona*, Ma. *punna Rottela tinctoria*, Ka. *punnike*, *ponne*, *honne*, etc. [\langle PSDr **pun-V*/**pon-V*]. See DED 3562 and TPS (1946), p. 10 for more details and IA borrowings. -*ūr* p.n.suf.

పొయ్య *poyya tr.inf.* (A185.8-9:1098). పొయ్యటానికి. To pour. A var. of *pōya(n)*. This form is preserved in Mdn. colloq. Telugu but it is doubtful if the variation started as early as the 11th century for want of similar forms being attested in the material. v.s.v. *pōyu*.

పొఱేరి *poṛēri n.pr.gen.sg.* (A35.1;2:7th). ప్థక్తి నామానుబంధం. A var. of *pōṛeri*. *poṛ-*/*pōṛ-* connected with *pōri*? For -*ēri*, see s.v. *poṭṭēri*.

పొల- *pola- neut.gen-obl.sg.* (A49.15-16:725., B54.66:945-70., A113.14:991., B60.80:81-82;83;84;85;86-87;87-88:1022). పొలానికి సంబంధించిన. Of the field. Occurs bound in the cpd. *pola-garusu* the boundary of the field. v.s.v. *polambuna*.

పొలకుండ్ల *polakumḡṇḍa p.n.nom.sg.* (B45.58:918-25). ప్థలనామం. *polak-* prob. a var. of *polāku* a plant called *Calosan*

thes Indica. or polaku *Jatropha glandulifera.* -um_ con-
clitic. in cpds. -gōṇḍa var. of koṇḍa hill, p.n.suf.

పొలము polamu *neut.nom.sg.* (C7.5:8th., B64.92:1011., A161.20:
1088-89). చేప. Field. A var. of pola(mbu). v.s.v. polambuna.

పొలమున polamuna *neut.loc.sg.* (A160.2:1087). పొలంలో. In the
field. A var. of polambuna.

పొలంబున polambuna *neut.loc.sg.* (A12.6-7:625-50). చేలో. In
the field. loc.sg. of polambu/polamu. Allom. pola_ in cpds.
cf. Ka. pola, Ta. pulam, policai, Ma. pulam, etc. [$>$ PDr
*pola-: PSDr *pula-/*pola-]. See DED 3529 for more
details.

పొంకలు pōṃkalu *neut.nom.pl.* (A155.17:1084). పోకలు, పక్కలు.
Betel nuts. pl. of pōṃka* var. of pōka *Areca catechu*,
betel-nut (Mdn. pōka) cf. Ta. pākku, pāku, pūkkam, Ma.
pākku, etc. SRN derives the word from Skt. pūgaḥ $>$ Pkt.
pūgo. T. Burrow derives the Skt. word from Drav. source.
See BSOAS 12.386. DED 3333 also supports the latter view.
The colour of the vowel in the first syllable of words in Ta.
and Ma. is difficult to explain, esp. in replacing a bilabial
vowel following a bilabial consonant instead of preserving it.

పొంగట్టావి pōṃgaṭṭāvi *p.n.* (A121.13:1078). స్థలనామం.

పొవి pōvi *tr.ppt.* (C14.14:1096). పోసి. Having poured. The
form is obtained in Mdn. sub-standard Telugu. Prob. wrong
for pōsi. v.s.v. pōyu.

పొటియు pōṭiyu *n.pr.* (A47.3;5:709-46). వ్యక్తినామం. -yu con.suf.

పొటున pōṭuna *neut.instr.sg.* (A78.4:820-25). పోటుతో. With a
stab. v.s.v. poḍucu.

పొతన pōtana *masc.nom.sg.* (A121.25:1018) వ్యక్తినామం. -ana
masc. name suf. pōt- var. of pōtu big; male; manly. cf. Te.
pōtaramu, pōsaramu, etc., Ka. pōta, hōta, hōtu, Koḍ. pōtu,
Ta. pōttu, pōtaḷam, Ma. pōttu, etc. [$<$ PDr *pōt-: it may
be that there was an alternation *pōt-/*pōc- in view of Te.
pōsa- ramu]. See DED 3747.

పొతని pōtani *masc.gen-obl.sg.* (A134.29-30:1062). వ్యక్తినామం.
v.s.v. pōtana.

- పోతమయ్య క్రమయిత *pōtamayya kramayita masc.nom.sg.* (B42.27-28:892-922). వ్యక్తీనామం. For *pōtamayya*, see s.v. *pōtana* and *ayya*. *kramayita* [\langle Skt. *kramayitṛ*_ one who is conversant with the particular order (*krama*) of reciting vedic texts.
- పోతయ *pōtaya masc.nom.sg.* (A133.2:1061). వ్యక్తీనామం. v.s.v. *pōtana*.
- పోతఱ్యంగారి *pōtaryamgāri masc.gen-obl.hon.pl.* (B42.29:892-922). వ్యక్తీనామం. Of *pōtārya*. *pōtarayam*_ wrong for *pōtārya*. *gāri* obl.pl. of *gāru* hon. appellation (\langle *vāru* those men). v.s.v. *pōtana* and *gāri*.
- పోతియ *pōtiya masc.nom.sg.* (A159.8:1087). వ్యక్తీనామం. -iya var. of -aya, etc. v.s.v. *pōtana*.
- పోతియయి *pōtiyayi masc.nom.sg.* (A167.7:1092). వ్యక్తీనామం. -yi con.clitic. v.s.v. *pōtana*.
- పోతియయు *pōtiyayu masc.nom.sg.* (A149.11:1081., A155.14-15:1084). వ్యక్తీనామం. -yu con.clitic. v.s.v. *pōtana*.
- పోతుంబటి *pōtumbarti p.n.gen-obl.sg.* (B67.105;106:1022-66). స్థలనామం. *pōt*_ a var. of *pōtu* young tree, etc. v.s.v. *pōtana*. -um con.clitic. -barti gen-sg. of -bar/-par. v.s.v. *paṭṭu*. For *pōtu*, see DED 3748 and BSOAS 12.386.
- పోతుకాయు *pōturāyū p.n.nom.sg.* (B45.57:918-25). స్థలనామం. *pōtu* adj. huge, big. v.s.v. *pōtana*. *rā(y)* stone, rock, hill. cf. Ka. *arē*, To. *aṛ*, Ko. *ar*, Ta. *arai* [\langle PDr **arai*]. See BSOAS 12.345 ff. -(y)u con. particle.
- పోతువోదుపి *pōtuvōdupi p.n.* (B34.46:715-20). స్థలనామం.
- పోదంగు *pōdamgu p.n.nom.sg.* (B37.21:749-842). స్థలనామం. v.s.v. *pidēṅgu*.
- పోదురు *pōduru intr.hab.fin.3rd pl.* (C12.39:1081). పోతారు. They go, pass, proceed, etc. A var. of *pōvuduru*. v.s.v. *pōvu*.
- పోదేంగు *pōdēṅgu p.n.nom.sg.* (B37.20;22:749-842). స్థలనామం. v.s.v. *pōdamgu*.
- పోమ్ *pōm intr.imp.2nd sg.* (A114.5:10th). (నీవు)పో. you (sg.) go. A var. of *pom* and *pō* (class. and colloq., respectively). v.s.v. *pōvu*.
- పోయం *pōyam tr.inf.* (A125.10:1048., A187.10:1055., A128.28:1058., A185.9:1034., A187.8:1068., A140.10:1078., A158.12:

- 1074., A145.15:1076., A147.12:1078., A149.12;13:1081., A155.16:1084., A163.15:1089., A166.14:1092., A172.9:1094., A173.14:1094., A174.13:1094., A175.9:1095., A178.10;15:1098., A181.13:1098., A182.11:1098., A183.14:1098., A184.9:1098., A187.12:1100). పొయ్యటానికి. To pour. A var. of pōya (n). v.s.v. pōyu.
- పోయి pōyi *intr.ppt.* (A59.2:8th., A90.5:9th/10th). వెళ్ళి. Having gone. v.s.v. pōvu.
- పోయిన pōyina *intr.p.adj.* (A110.23-24:1006). వెళ్ళిన. That gone, etc. v.s.v. pōvu.
- పోయు pōyu *tr.hab.adj.* (A141.10:1073). పోసే. Pouring. cf.Te. pōyu tr. to pour, as liquids, etc., intr. (sweat or pus) to form, pōta puring, etc., Ka. poy, pōcal, Ta. poli, Mā. poliyuka, Kur. posskā-, Mlt. poy- (pos-), etc. [\langle PDr *poc/*pol-; *pōc-/*pōy-]. See DED 3722 for more details.
- పోయున్ pōyun *tr.hab.adj.* (A148.9:1079). పోసే. Pouring. A var. of pōyu before vowels.
- పోయె *intr.p.fin.* (A75.11:820-25). వెళ్ళెడు. Went. v.s.v. pōvu.
- పోరమ pōrama *fem.nom.sg.* (C2.1a:769). వ్యక్తి నామం. -ama fem. name suf., var. of -amma.
- పోరిరాజుల pōrīrājula *masc.gen.obl.pl.* (A92.1-2:9th/10th). పోరినామం శాసనీ చెందినరాజుల. pōri the name of a minor dynasty which ruled the southern parts of present Rāyalasīma during the 8th and 9th centuries. The forms por-ēri and pōr-eri as also pōriki and pōriyāri seem to be etymologically connected with it, see s.v. kūcapōriki and vasanti pōri mahā-dēvula.
- పోర్మఖరామ pōr mukharāma *adj.* (A12.1-2:825-50). ఒక బిరుదు. Occurs as an epithet of puṇyakumāra, a Rēnāṭi cōḷa king. Rāma in a battle-front. pōr- battle, a var. of pōru before vowels. cf.Te. pōru, puruḍincu. Ta. poru, pōr. Ma.Ka. pōr, Ga.(S)pōr, etc. [\langle PDr *pōr-]. See DED 3708 for more details. See s.v. puruḍincu also.
- పోర్మఖరాముఁ pōrmukharāmuḷ *masc.nom.pl.(hon.)* (A58.9:8th). ఒక బిరుదు. v.s.v. pōrmukharāma.

- పోటికి pōṛiki *n.pr.dat.sg.* (A55.7:745-801., A56.12:750). వ్యక్తీనామానుబంధం. v.s.v. porēri, pōri rājula, etc.
- పోటియారి pōṛiyāri *masc.gen.hon.pl.* (A56.8-9:750). వ్యక్తీనామం. pl. of pōri in pōṛiki. v.s.v. pōri rājula.
- పోఱేరి pōṛēri *n.pr.nom?sg.* (A167.3:8th). వ్యక్తీనామానుబంధం. A var. of porēri.
- పోల్ pōl *tr.hab.adj.* (A136.4:1065). పోలివ. Resembling. A var. of pōlu, comparing, resembling, etc. cf. Te. pōlu intr. to be fit, suitable, agreeable, etc., n. beauty, grace, pōlika, pōliki, pōl(u)cu, etc., Ka. pōl, hōl, Ta. pōl (pōṅ-ṛ), Ma. pōluka, etc. [\langle PSDr *pōl- \rangle]. See DED 3753 for more details.
- పోలమ pōlama *masc.nom.sg.* (A103.5:914). వ్యక్తీనామం. -ama personal name suffix. pōl- var. of pōlaḍu, pōlayya, poli-gāḍu masc., and pōli fem., common-place names in Mdn. Te. esp. in lower castes. It may be connected with Te. pōlaka, pōlakamma, pōlēru, pōlēramma a village goddess believed to be responsible for the spreading of infectious diseases like small-pox. All these may be connected with prōlu town, city where these deities or goddesses are worshipped. v.s.v. puḷōl.
- పోలె pōle *adv.* (A86.3:850). వలె. similar to, like, after the manner of, fashion of. v.s.v. pōl.
- పోల్పాం pōlpam *tr.inf.* (A136.11:1065). పోల్పటానికి. To compare. The final anusvāra has to be read as a half-nasal on metrical considerations, v.s.v. pōl.
- పోవం pōvam *intr.inf.* (C11.23:1080). పోవటానికి. In order to go. A var. of pōn, pōvan. v.s.v. pōvu.
- పోవు pōvu *intr.hab. adj.* (B32.17:696-709). పొయ్యే. Going, proceeding, etc. pōvu (alloms. pōy-, poyy-, pom-, pōm-, pō, pōv-), to go, etc. cf. Te. pōka, Ka. oḡu, hōḡu, Tu. pōpini, Ta. pō, pōkku, Ma. pōka, pōkkuka, etc. [\langle PSDr *pōv-; *pō-k- \rangle]. See DED 3734 for more details.
- పోవుదురు pōvuduru *intr.hab.fin.3rd pl.* (C12.18-19:1081). పోతారు. They go. A var. of pōduru. v.s.v. pōvu.
- పోసి pōsi *tr.ppt.* (A159.13:1087). పోసి. Having poured. v.s.v. pōyu.

- పొముద్ది paṃmuddi *p.n.* (B25.96:668-69). స్థలనామం.
- ప్రజలకు prajalaku *neut.dat.pl.* (A104.45:925-50). జనులకు. To the people. [\langle Skt. prajā \rangle].
- ప్రథమరాజ్యంబున pratamarājyaṃbuna *neut.loc.sg.* (A19.1-2:675). పరిపాలనకు వచ్చిన మొదటియేట. In the first (regnal year of) the king. pratama- \langle Skt. prathama \rangle .
- ప్రతిపాలింపం pratipālimpaṃ *tr.inf.* (A145.17:1076). కాపాడటానికి. To protect. [\langle Skt. pratipāl(ana-) \rangle].
- ప్రతిమ ప్రతిమా *neut.nom.sg.* (A87.3:8th). బొమ్మ. Doll, idol. [\langle Skt. pratimā \rangle].
- ప్రతిరవలు pratiravalu *neut.nom.pl.* (A18.8:650). అడ్డంకులు. Obstructions, obstacles. [\langle Skt. pratirava- \rangle].
- ప్రతిరోషంబు pratirōmaṃbu *neut.nom.sg.* (A86.9-10:7th). వ్యతిరేకత. Hostility, opposition. The editor of the texts suggests the correction "pratirōmaṃbu" id. [Skt. pratirōma-/rōma-].
- ప్రతిష్ఠ ప్రతిష్ఠా *neur.nom.sg.* (A180.66-67:1060). స్థాపన. Establishment, founding, etc. [\langle Skt. pratiṣṭhā \rangle].
- ప్రతిష్ఠించి pratiṣṭhimci *tr.ppt.* (A87.52:892-922). స్థాపించి. Having set up, founded, etc. -mci- verbalizer. [Skt. pratiṣṭhā-]
- ప్రత్యక్షం ప్రత్యక్షంబు *adj.* (A89.26-27:898-934). కనిపించటం, ఎదురు పడటం. Perceptible, present before the eyes. etc. Pro- wrong for pratyakṣamb. The word has to be read as "pratyakṣam" on account of metrical considerations. [Skt. pratyakṣam].
- ప్రత్యక్షంబు pratyakṣamb *adj.* (A117.6:10th). కనిపించటం, ఎదురుకావడం. v.s.v. pratyakṣab.
- ప్రత్యుపకారంబు pratyupakāraṃbu *neut.nom.sg.* (A87.29:892-922). చేసిన మేలుకు ఎదురుసేత. Return of a kindness, gratitude. [\langle Skt. pratyupakāra- \rangle].
- ప్రథమప్రియపుత్రుండు prathamapriyaputruru *masc.nom.sg.* (A52.5-7:789). ఇష్టుడైన పెద్దకొడుకు. First (and) beloved son. putrunru earlier form of putruṃdu. [\langle Skt. prathama priya-putraḥ \rangle].
- ప్రథమసంవత్సరంబు prathama saṃvatsaraṃbu *neut.nom.sg.* (A58.7-8:8th). మొదటేడు. First year. saṃvatsaraṃbu wrong for saṃvatsaraṃbu [Skt. prathamasaṃvatsara-]

- ప్రథమంబున్ *prathamambun adj.* (A81.9:848). మొదటిచైన. First. [*<Skt. prathama-*].
- ప్రథమరాజ్యంబున *prathamarājyambuna neut.loc.sg.* (A25.5-6:7th). పరిపాలన మొదటి సంవత్సరంలో. In the first year of rule.
- ప్రధాని *pradhāni masc.nom.sg.* (A127.5:1055., A136.10-11:1065., A149.7:1081). ముఖ్యమంత్రి, ప్రధానమంత్రి. Chief or prime minister. Ungrammatical usage for *pradhānū ḍu*. [*Skt. pradhāna-*].
- ప్రభు *prabhu masc.nom. sg.* (A104.49:925-50). రాజు. King, ruler, etc. [*Skt. prabhuḥ*].
- ప్రభుగల *prabhugala masc.gen.pl.(hon.)* (A93.3-4:9th/10th). రాజుగారి. Of the ruler. -gala honorific suffix. v.s.v. *prabhu*.
- ప్రభుం *prabhuṃ masc.acc.sg.* (A81.4:848-49). రాజును. v.s.v. *prabhu*.
- ప్రభురామును *prabhurāmunru masc.nom.sg.* (A65.13-14:8th). వ్యక్తి నామం. The name of a sculptor or engraver. v.s.v. *prabhu* and *rāmaṇḍu*.
- ప్రభుచెల్వన్లు *masc.nom.sg.* (A75.6-7;9-10:820-25). వ్యక్తి నామం. *Prabhū* wrong for *prabhu*- a lord, etc. *celvunru* handsome man. v.s.v. *celvu* and *prabhu*.
- ప్రల *prala neut.gen.obl.pl.* (A124.5:1088). బియ్యానికి సంబంధించిన. Of or relating to rice. Wrong for *prāla*.
- ప్రలను *pralūnu neut.nom.pl.* (A110.9;11:971). బియ్యమునూ. And the rice. Wrong for *prālunu*. v.s.v. *prāla*.
- ప్రవర్తమానం *pravartamānaṃ adj.* (A22.5:680). జరుగుతున్నది. Current, present. [*<Skt. pravartamāna-*].
- ప్రవర్తిల్ల *pravartilla tr.inf.* (A58.8-9:8th). జరగటానికి. In order to happen. var. of *pravartillan*. -ill- var. of -illu verbalizer. [*<Skt. pravarta(na)-*].
- ప్రవర్తిల్ల *pravartilla tr.inf.* (A48.2-3:719-20). జరగటానికి. An ortho. var. of *pravartila*.
- ప్రవర్తిల్లన్ *pravartillan tr.inf.* (A55.5-6:750). జరగటానికి. v.s.v. *pravartila*.
- ప్రసాద *prasāda neut.nom.sg.* (A20.14:675-99., A44.12-13:700-25). దయాళి. grace, graciously given. Occurs in the phrase

prasāda cēsiri. They have given graciously. A var. of prasādam/°dañ. v.s.v. prasādamb.

ప్రసాదాఁ ప్రasādañ *neut.nom.sg.* (C6.3:8th., B54.74:945-70).

దయ, దయాభిక్ష. Gracious grant. A var. of prasādam before c- words. v.s.v. prasādamb,

ప్రసాదాఁ ప్రasādāñ *neut.nom.sg.* (A55.15-16:8th). దయాభిక్ష.

Wrong for prasādañ. v.s.v. prasādamb.

ప్రసాదపూర్వము prasādapūrvvama *adj.* (A44.19-20:700-25).

దయాభిక్షగానే. Previous to gracing (something). -a emph. clitic.

[<Skt. prasāda- pūrva(kā)m].

ప్రసాదంబ్ prasādamb *neut.nom.sg.* (A86.7-8:850). దయతో ఇచ్చింది.

A var. of prasādam(u). [<Skt. prasāda-].

ప్రసాదంబుఁ ప్రasādambuḥ *neut.nom.pl.* (A14.4:838-83). దయతో

ఇచ్చినవి. Gracious grants. v.s.v. prasādamb.

ప్రస్తుతరాజు శ్రయ్యుణ్డు prastutarājāsrayuṇḍu *masc.nom.sg.* (A89.4:

898-934). సమకాలరాజులకు పోషకుడు. He who is the patron of

contemporaneous kings. [Skt. prastutarājāsrayaḥ].

ప్రాకారంబు prākārambu *neut.nom.sg.* (A86.11:850). చుట్టుగోడ.

A surrounding wall, a rampart. A var. of prākāruvu. [<Skt. prakāra-].

ప్రాకారువు prākāruvu *neut.nom.sg.* (A164.11:1090-91). చుట్టుగోడ.

A var. of prākārambu.

ప్రాణసమానుఁ ప్రāṇasamānuḍav *pers.noun.2nd sg.* (A37.26-27:

892-922). ప్రాణంతో సమానమై నవాడివి. Thou art the equal of

(my) breath. [<Skt. prāṇasamānaḥ].

ప్రాందోఁ ప్రāndoru *p.n.nom.sg.* (B58.35:945-70). స్థలనామం. A

var. of plāndorambu.

ప్రాందొఁటి ప్రāndorti *p.n.genobl.sg.* (B58.33:945-70). స్థలనామం.

gen.sg. of prāndoru. v.s.v. plāndorambu.

ప్రాపును prāpunu *neut.nom.sg.* (A104.46:925-50). ఆధారం కూడాను.

And protection, patronage, support, refuge, etc. -unu con-

clitic. cf. Te. prāpincu. prāpaṇamu, etc. [?<Skt. prāpaṇa-].

ప్రాప్తంబ్ *neut.nom.sg.* (A87.7-8:892-922). లభించింది, దొరికింది. That

which is received, caught, etc. [Skt. prāpta-].

ప్రాల prāla *neut.genobl.pl.* (A155.9:1084). బియ్యం(యొక్క). Of

the rice. Prob. pl. of prāyi* (which has only bound occur-

rence as in nanū-brāyi not well cooked). The pl. form also has only bound occurrence in Mdn.Te. as in talambrālu the rice thrown over the heads of brides and bridegrooms during marriage and similar auspicious functions. But both the forms are now obsolete in either number. cf. Kui prāu, Pj. peruk, Go. paṛēk, etc. [\langle ?PCDr *par-a]. See DED 3286.

ప్రాలును prālunu *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). వియ్యమున్ను. -unu con.clitic. v.s.v. prāla.

ప్రాలుఠ్ prālur *p.n.nom.sg.* (B8.8:395-410). ప్థలసామం. Wrong for prālūr. prāl- var. of prālu pl.(?) of *prāyi. cf. Kui prāu rice, husked paddy; Koṇḍa per (pl. perku) husked rice; Go. paṛēk, (A) perek. Klm. pari-, Nk. paray, Pj. peruk (pl. perkul) [\langle ?PCDr *par_a-].

ప్రితివి pritivi *neut.nom.sg.* (A76.3:820-25., A90.4:9th/10th., A115.1:10th). భూమి. Earth. [\langle Skt. pṛthivī]. A var. of prithivi, etc.

ప్రిత్తివి prittivi *neut.nom.sg.* (A115.1:10th). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిత్తివియు prittiviyu *fem.nom.sg.* (A110.17-18:971). భూమిన్నీ. -yu con.clitic. A woman named after Mother Earth. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివి prithivi *neut.nom.sg.* (A98.3:9th/10th., A118.1:10th). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివీ prithivī *neut.nom.sg.* (A12.3:825-50., A50.5:725., A56.1-2:750., A111.7:972). భూమి. The final -ī may be wrong. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివి pridhivi *neut.nom.sg.* (A80.17:847). భూమి. v.s.v. pritivi.

ప్రిథివీరాజ్యంబు pridhivīrājyambu *neut.nom.sg.* (A18.4:650). భూరాజ్యం. The kingdom of the earth. v.s.v. pritivi and rājyambu.

ప్రిథిమి pridhimi *neut.nom.sg.* (A80.29:847). భూమి. Earth. A var. of prithivī. v.s.v. pritivi.

ప్రియతనయింట్ priyatanayimr *masc.nom.sg.* (A22.6:680). ఇష్టుడైన కొడుకు. Beloved son. tanayimr wrong for tanayunr. [\langle Skt. priyatanayah].

- ప్రేంపణ్ణి *prēm̐partī p.n.gen-obl.sg.* (B56.56:945-70). స్థలనామం. *prēm̐* var. of *p(r)ēm̐* (*prēpa* in cpds.) rattan, cane, *Calamus rotang*. cf. Ta. *pirampu*, Ma. *perampu*, *purampu*. [*<PSDr *pira-mp:*pira-pp*]-*partī* gen.sg. of *-par/-par̐ru* p.n.suf.
- ప్రోపు *prōpu neut.nom.sg.* (A104.47:925-70). రక్షణ, సహాయం. Protection, support. cf. Te. *prōcu*, *prōdi*, *prōpaḍu*, *prōpari*, etc., Ka. *porc*, *horc*, Ta. *poru*, Ma. *porunnuka*, etc. [*<PSDr *por-V*]. A Master derives Te. *prōpu* from **por-apu* and connects Ka. *porc* and Te. *por̐ru* with this. See BSOAS 12.353. See also DED 3515 for more details.
- ప్రోల¹ *prōla¹ neut.loc.sg.* (A89.15-16:898-934). పట్టణాలో. In the city. loc.sg. of *prōlu* var. of *puḷō(u)*, *plōl*, etc. Alloms. *-vrōlu*, *-brōlu*, *-vōlu*, etc. in cpds. and when occurring as a p.n.suf. cf. Ta. *polil*, Ma. *polil*, Ka. *polal*, etc. [*<PSDr *puḷal*]. See DED 3721 and 3723 for more details.
- ప్రోల² *prōla² masc.nom.sg.* (A141.7-8:1073). వ్యక్తీనామం. *prōl*-later form of *puḷōl* city.
- ప్రోలణ్ణు *prōlaṇḍu masc.nom.sg.* (A149.18:1081). వ్యక్తీనామం. A var. of *prōla*.
- ప్రోలనాణ్ణి *prōlanāṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A182.3:1098). స్థలనామం. v.s.v. *prōlu* and *nāṅḍu*. A var. of *prōlunāṅṅi* and *prōlināṅṅi*. v.s.v. *prōla* and *nāṅḍu*.
- ప్రోలినాణ్ణి *prōlināṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A147.3-4:1078). స్థలనామం. v.s.v. *prōlanāṅṅi*.
- ప్రోలియ *prōliya masc.nom.sg.* (A150.9:1081, A180.5:1098): వ్యక్తీనామం. *-iya* var. of *-aya*, etc. v.s.v. *prōla*.
- ప్రోలునాణ్ణి *prōlunāṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A143.3-4:1074., A155.5:1084., A181.4:1098., A184.3:1098). స్థలనామం. v.s.v. *prōlanāṅṅi*.
- ప్రోలునాంటి *prōlunāṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A173.4-5:1094., A174.4:1094., A183.4:1098). స్థలనామం. v.s.v. *prōlanāṅṅi*.
- ప్రోలేశ్వర. *prōlēśvara. masc.* (A148.7:1079). ఒక చేవుడి పేరు. The name of a deity, presiding over cities (*prōl*).
- ప్రానాంబు *plāṅḍorambu p.n.nom.sg.* (B36.21:763). స్థలనామం. Wrongly deciphered by the editor as *pāṅḍarabu*. *plā-* older

form of *prā-* old, etc. cf. Te. *p(r)āta* old, *pāyu*, *pācu*, *pāsu* to be rotten, etc. For the many cognates of this set of words, see DED 3296, 3341, 3381 [< PDr **pal*-V:**pāl*-/**pāc*-]. See also A. Master, BSOAS 12.347. *-dorambu* tank, var. of *-tore* in *arutore*, etc. The p.n. has a variant *prāndoru* in the material.

ప్రౌలనాణ్ణు *pṛōla nāṇḍ* *p.n.nom.sg.* (B35.14:732). ఒక ప్రాంత నామం
The country of cities. *pṛōla* *obl.sg.* of *pṛōl* an older form of *prōl(u)*. *-nāṇḍu* area, region, etc., *p.n.suf.* v.s.v. *prōla* and *nāṇḍ*.

Ph

ఫలంబ్ *phalamb* *neut.nom.sg.* (A89.20:989-994). ఫలితం. Result, fruit, etc. [< Skt. *phala*-].

B

బచ్చు *baccu* *masc.nom.sg.* (C11.14:1080). వ్యాపారస్థుడు, షరాబు, మొ. A banker, money-changer, a shroff, a member of the Vaiśya community. SRN derives the word from Skt. Vaiśya-but the intermediary forms are not known.

బట్టారికిన్ *baṭṭārikin* *masc.dat.hon.pl.* (A23.8-9:682). పండితుడికి.
To the learned man. *baṭṭa-* a var. of *b(h)aṭṭu* [< Skt. *bha-tṭah*]. *-ār* hon. appellation [< PSDr **avar*]. See s.v. *bhaṭṭu* also. A var. of *bhaṭar*, etc.

బడికాటయ *baḍi kāṭaya* *masc.gen.sg.* (A163.3:1092). వ్యక్తీనామం.
baḍi family name, meaning school.

బడియకటయ *baḍiya kaṭaya* *masc.nom.sg.* (A138.3-4:1069). వ్యక్తీనామం.
baḍiya family name, var. of *baḍita*, *baḍite*, etc. cudgel. This surname is still in use. cf. Ta. *vaṭi*, Ka. *baḍi*, *baḍe*, Ma. *vaṭi* etc. [< PDr **vaṭi*]. cf. DED 4272 for more details and IA borrowings. *kaṭaya* wrong for *kāṭaya*.

బానపతి *baṇapati* *masc.nom.sg.* (A144.10:1075-76). వక్తీనామం.
A man whom the editor of the ins. calls Vanapati. [< Skt. *vanapatih*].

బాణ్ణయారు *baṇḍayāru* *masc.nom.hon.pl.* (A61.2-3:8th) వక్తీనామం.
-vāru hon. appellation. v.s.v. *paṇḍiya*.

బాదయారి *badayāri* *masc.gen.obl.hon.pl.* (A116.1:10th). వక్తీనామం.
hon.pl. of *badaya* var. of *badiya*. Prob. wrong for *bādayāri*.

- బదియ badiya *masc.nom.sg.* (A197.7:1068). వ్యక్తినామం. v.s.v. badayari prob. wrong for bādiya.
- బద్ర(వ) badra(p) *n.pr.* (A80.24:847). వ్యక్తినామం. The gloss occurs in the cpd. badraperaya. C. Narayana Rao segments it as badrap(a) eraya, the former (<Skt. bhadraḥ prosperous person) being the name of the father and the latter that of the son. See ABC 2.1315. V. Prabhakara Sastry segments the cpd. as badra and peraya (Mdn. pērayya). See Bh 5.96-110.
- బపిసిరి bapi siri *n.pr.* (B4.L-11:3rd). వ్యక్తినామం.
- బయల్ bayal *adj.* (A81.8:848). బయట, స్వచ్ఛం, మొ. Clear, known, public, etc. A var. of bayalu. cf. Te. vēvili, bayal- paḍu, etc., Ka. bayal, bayil, baylu, Tu. bailu, Ta. vayal, Ma. vayal, Pj. vāya, etc. [<PSDr *vay-al]. See DED 3249 and 4298, etc. for more details.
- బయ్యమహారాజు baydumahārāju *masc.nom.sg.* (A74.6:820-25). వ్యక్తినామం. baydu an abb. of baydumba* var. of vaidumba, etc. mārāju big king.
- బరనసి baranasi *neut.nom.sg.* (A71.5:8th., A72.8:8th). స్థలనామం. Prob. wrong for bāraṇāsi [$\text{<Skt. vāraṇāśi/vāraṇāśi}$].
- బరనసిన్ baranasin *neut.loc.sg.* (A113.27:991). స్థలనామం. v.s.v. baranasi.
- బరనసియు baranasiyu *neut.nom.sg.* (A66.3:8th). స్థలనామం. -yu con.clitic. v.s.v. baranasi.
- బరనాసి baranāsi *neut.nom.sg.* (A53.8:740). స్థలనామం. v.s.v. baranasi.
- బారకొలకాటమసెట్లు barakola kātama setlu *masc.nom.hon.pl.* (A141. 4-5:1073). వ్యక్తినామం. barakola prob. family name. -ama in kātama personal name suffix common to both the sexes. setlu pl. of setṭi merchant.
- బారియకు barariyaku *n.pr.dat.sg.* (A116.5:10th). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc. -ku dat. suf.
- బలగవ్వంబ్ balagarvvamb *neut.nom.sg.* (A81.3:848-49). బలముం దనేగర్వం. Pride on account of strength (of the army). [<Skt. balagarva-]. v.s.v. balambu.

- బలంబు** *balambu neut.nom.sg.* (A79.8:820-25). వైస్యం. Army. A var. of *-vala-* in *mārvala garuḍaṇḍu*. cf. *Te. baliyu, valamu*, etc. *Ta. vallam*, *Ma. val, valu*, *Ka. bal*, *Tu. bala*, etc. [*<PDr *val-*]. See DED 4817 for more details and IA borrowing.
- బలికులతిలక నరసింహ బాణాధిరాజు ప్రియసుత విక్రమాదిత్య బలిశస్త్రపాల రాజుల** *balikulatilaka narasiṃha bāṇādhirāja priyasuta vikramāditya bali indra bāṇarājula masc.gen-obl.hon.pl.* (A48.3-4:719-20). వ్యక్తీనామం, బిరుదావళి. Of the king bali indra of the *bāṇa* dynasty whose title is *Vikramāditya* (the Sun in valour) and who is the beloved son of *Narasimha* who was a *bāṇa* king and (also) paragon of the *bāṇa* dynasty.
- బల్లకప్పయ** *balla appaya masc.gen-obl.sg.* (A160.6:1087). వ్యక్తీనామం. *balla*, plank, occurs as a family name. For cognates, etc., see BSOAS 9.718. *app-* var. of *appa* father, etc. and *-aya* masc. name suf.
- బల్లహునిక్** *ballahunik masc.dat.sg.* (A87.7:892-922). వ్యక్తీనామం. *ballah(a)* prob. *<Skt. vallabha-* king, husband, etc.
- బల్లాలదేవవేలాభట** *ballāla dēva vēlābhat(a) n.pr.masc.* (B60.23:945-70). వ్యక్తీనామం. *Vēlābhata* the son of a *ballāla dēva*. *ballāla* a mighty man. For its Drav. origin, etc. see BSOAS 12.387.
- బల్లెరాజు** *balle rāju masc nom.sg.* (A161.3:1088.89). వ్యక్తీనామం. *rāju* king *<Skt. rājan*.
- బహుధాన్యబున్** *bahudhānyabun adj.* (A121.7:878). బహుధాన్య మనే పన్నెండో సంవత్సరం. Of the twelfth year of the Hindu cycle of sixty. Prob. wrong for *bahudhānyambun*. [*Skt. bahu-dhānya-*].
- బాణ**¹ *bāṇa*¹ *adj.* (A48.3;4:719-20., A118.2:10th). ఒక రాజ వంశనామం. The name of a dynasty, belonging to the dynasty of the same name. A later form of *vāṇa*, and *bhāṇa* (sometimes)
- బాణ** *bāṇa*² *neut.nom. ?sg.* (A81.7:848). పరాక్రమం(?), ఔండా(?). M. S. Sarma gives it the meaning of "a flag" or "valour". See Bh 5.481

- బాణవోల్ గణ్డా *bāṇavōlgāṇḍa masc.nom.sg.* (A123.8:1023). బాణరాజుల వట్టణంలోని వీరుడు. The hero (gaṇḍa) of the city (-vōl-) of Bāṇas. v.s.v. *bāṇa*, *prōlu* and *gaṇḍa*.
- బాదది శర్మ *bādadi śarma masc.nom.sg.* (B37.39:749-842). వ్యక్తినామం.
- బాద బోయు *bāda bōyu masc.gen-obl.sg.* (A127.7:1055). వ్యక్తినామం. Prob. a var. of *badiya*.
- బాద బోల *bāda bōla masc.gen-obl.hon.pl.* (A140.9:1073., A149.11:1081., A167.7:1092). వ్యక్తినామం. pl. of *bāda bōyu*.
- బాది *bādi masc.nom.sg.* (B25.21-22:36:863-69., A85.6;7;8-9:850). వ్యక్తినామం. var. of *pādi* (śarma).
- బాది పోటియు *bādi pōṭiyu n.pr.* (A47.5:709-46). వ్యక్తినామం. *bādi* occurs as a family name or the name of the parent of *pōṭi n.pr.*
- బాదియ *bādiya masc.nom.sg.* (B47.35:925-50., A126.11:1047., A135.7-8:1064., A155.14:1084). వ్యక్తినామం. var. of *bādeya*, etc.
- బాదిరాల *bādirāla adj.* (B60.28-29:945-70). ఒక వ్యక్తికి విశేషణం. Occurs as an attribute of a certain *majjiya n.pr.* May be a p.n. -*rāla* some p n.suf. as in *manci-r-āla*, etc. v.s.v. *āla*.
- బాదిశర్మారీకి *bādi śarmmarīki masc.dat.hon.pl.* (A48.7:719-20). వ్యక్తినామం. dat.pl. of *bādi śarmma*.
- బాదెయ్య *bādeyya masc.nom.sg.* (A104.13:925-50). వ్యక్తినామం. A var. of *bādiya*.
- బానరాసి *bānarāsi neut.nom.sg.* (A54.9:742-98). కాశీ. A Spooneristic form of *bāranāsi*. v.s.v. *baranasi*.
- బారణాసి *bāraṇāsī neut.nom.sg.* (A12.18-19:625). కాశీ. Banarés. [*<Skt. vāraṇāsī*]. -*śī* wrong for *-si*.
- బారణాసి *bāraṇāsi neut.nom.sg.* (A19.13:675., A46.23-24:700-25). కాశీ. v.s.v. *bāraṇāsī*.
- బారణోసి *bāraṇōśī neut.nom.sg.* (A65.10-11:8th). కాశీ. Wrong for *bāraṇāsi*.
- బారనాసి *bāranāsi neut.nom.sg.* (C6.4:8th., A89.12-13:898-9). కాశీ. A var. of *bāranāsi*.

- బారనాసియం *bāranāsiyaṃ neut.nom.sg.* (A112.6:972). కాశీనగరమున్నూ. -yaṃ wrong for -yūṃ con.clitic. v.s.v. *bāraṇāsi*.
- బారసూరన్ *bārasūran neut.nom.sg.* (A130.60-61:1060). స్థలనామం. In the town called *bārasūr(u)*. *bāras-* var. of *bārasa* twelve [\langle Ap.Pkt. *bārasa* \langle Skt. *dvādaśa-*]. For the employment of mystic numerals in naming villages, see. s.v. *ogōṃḍu*. See also G.V. Tagare, HGA, p.422 and M.A. Mehendale, HGIP, pp.65, 81 and 189 for Ap. and Pkt. forms.
- బారసూరం *bārasūraṃ neut.loc.sg.* (A131.23:1060). స్థలనామం. A var. of *bārasūran*.
- బారసూరి *bārasūri neut.gen-obl.sg.* (A131.10:60). స్థలనామం. v.s.v. *bārasuran*.
- బారాణసి *bārāṇasi neut.nom.sg.* (A13.- :641). కాశి. Banares. [\langle Skt. *vārāṇasi*].
- బారానాసి *bārānāsi neut.nom.sg.* (A74.10:820-25). కాశి. Wrong for *bārānāsi* or *bāranāsi*.
- బారుపు *bārupu p.n.nom.sg.* (B52.25;28:945). స్థలనామం. Identified as Mdn. *bārupula*, *sarvasiddhi tq.*, *Visakhapatnam dt.* Occurs as the name of a district.
- బాల్లమ్ భంఠారళ *bāllam bhaṃṭāraḷa masc.gen-obl.hon.pl.* (A18. 6:650). వ్యక్తినామం.
- బాహత్తరి *bāhattari adj.* (A130.96-97:1060., A131.56:1060). గొప్ప, పెద్ద. Great, mighty. cf. Ka. *bāhattara* [\langle Prob. \langle Skt. *br̥hattara*].
- బికిరాజు *bikirāja masc.nom.sg.* (B61.4-5:957). వ్యక్తినామం. *biki* var. of *bhikki* may be connected with Pkt. *bhikku* a monk, an ascetic (esp. of Buddhist religion) \langle Skt. *bhikṣu-*. For MIA forms, *bhikku* and *bhikka*, see G. V. Tagare, HGA, p.427 and M. A. Mehendale, HGIP, p.113 (*bhikkuni*).
- బికిరాజు *bikirāju masc.nom.sg.* (A146.7:1078). వ్యక్తినామం. v.s.v. *bikirāja*.
- బింకమ్ *biṃkam neut.nom.sg.* (A88.7:897). గర్వం. Pride. A var. of *biṃkamu* before vowels. cf. Te. *bigi*, *bigutu*, *biguvu*, etc., Ka. *biṅka*, *bigi*, *bigita*, Tu. *biṅka*, *bigaṭa*, Ta. *viku*, *piku*, *vici*, Ma. *viṅṅuka*, etc. [\langle PSDr **viy-ṅk/-kk*]. See DED 4411 and 4477 for more details.

- బిజ్జేకవ్వ *bijjēkavva fem.nom.sg.* (B61.3:957). వ్యక్తినామం. -avva fem. personal name suf.
- బిదియ *bidiya neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). విదియ. The second day of each fortnight. The word is not recorded in Telugu dictionaries. A var. of Te. *vidiya*. [$\left\langle \text{Pkt. } \text{bidiā} \left\langle \text{Skt. } \text{dvitīyā} \right\rangle \right]$.
- బీర- *bīra- adj.* (A98.10:9th/10th). వీరం. Of the warriors [Skt. *vīrah* warrior, etc.]. cf. Te. *bīramu* prowess also.
- బీరెయ *bīreya masc.nom.sg.* (A84.2-3:848-92). వ్యక్తినామం. -eya var. of -aya, etc. masc. name suff. v.s.v. *bīra*.
- బుటెలిమరమ్మ *buteli maramma fem.nom.sg.* (A66.5:8th). వ్యక్తినామం. *buteli* prob. family name. *maramma* wrong for *māramma*.
- బుద్ధ *budda masc.nom.sg.* (A181.49:1060). వ్యక్తినామం. The enlightened man. [$\left\langle \text{Skt. } \text{buddhah} \right\rangle$].
- బుద్ధిన్ *buddin neut.loc.sg.* (A96.3:9th/10th). భావం. In the mind. [$\left\langle \text{Skt. } \text{buddhiḥ} \right\rangle$].
- బూత *būta masc.nom.sg.* (A186.6:1099). గ్రామణి. A var. of Mdn. *bugata* village headman [$\left\langle \text{Skt. } \text{bhuktaḥ} \right\rangle$] by compensatory lengthening?
- బూరుగు *būruḡu neut.nom.sg.* (B51.49:945). ఒక చెట్టు, బూరగ. Silk cotton tree, *Eriodendron anfractuosum*. A var. of *būruvu* (inscr.) *būruḡa* (class.) and *būraga* (colloq.). cf. Ka. *būra*, *būruḡa*, Tu. *būruḡa*, Klm. *būrg*, Pj. *būru*, Koṇḍa(K) *būruḡu*, etc. [$\left\langle \text{PSDr } *pūr.g \right\rangle$]: This is one of the instances where reconstruction of *p- is doubtful on account of the available material except for the IA loan with p- quoted in DED 3580.
- బూరువు *būruvu neut.nom.sg.* (B65.107:1022). బూరగచెట్టు. Silk-cotton tree. v.s.v. *būruḡu*.
- బృందమ్ము *bṛṇdambu neut.nom.sg.* (A89.11:898-934). గుంపు, సమూహం. Multitude, etc. [$\left\langle \text{Skt. } \text{bṛṇda/vṛṇda-} \right\rangle$].
- బృహస్పతివారము *bṛhaspativāramu neut.nom.sg.* (A122.6:1029). గురువారం. Thursday.

- బెజయిత bejayita *masc.nom.sg.* (A138.11:1085). వ్యక్తీనామం. A simplified var. of bejayitta [\leftarrow Skt. vijayāditya-]. An Eastern Cālukyan monarch.
- బెజయిత bejayitta *masc.nom.sg.* (A58.1:740). వ్యక్తీనామం. v.s.v. bejayita.
- బెజవాడ¹ bejavāḍa¹ *p.n.acc.sg.* (A81.8:848). స్థలనామం. Mdn. city of Bezawada, sometimes called Vijayawāḍa. beja- may be from Skt. vijaya- victory, and the loss of -ya in beja- may be explained as being parallel to the Kannāḍa construction bijam-āḍu [Te. vijayaṃ-cēyu] to hail from, arrive. -vāḍa p.n.suf.
- బెజవాడ² bejavāḍa² *p.n.loc.sg.* (A89.22-23:898-944). స్థలనామం. bejavāḍa¹.
- బెజవాడకే bejavāḍakē *p.n.dat.sg.* (A89.37:898-934). స్థలనామం. v.s.v. bejavāḍa¹.
- బెజవాడం bejavāḍaṃ *p.n.loc.sg.* (A89.27:898-934). స్థలనామం. A var. of bejavāḍa loc.sg. of bejavāḍa¹.
- బెయ్యారేక్కయ beytūrēkkiyu *n.pr.* (A112.6-7:972). వ్యక్తీనామం. -yu con. particle.
- బేటిపూణ్డి beṭipūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B58.63:945-70). స్థలనామం. -pūṇḍi p.n.suf.
- బెజెయ bejeya *masc.nom.sg.* (A86.7;10:850., A88.12-13:897). స్థలనామం. An abbreviated form of the name of an Eastern Cālukya King, Vijayāditya. [\leftarrow Skt. vijayaḥ victor].
- బెజెయేశ్వరంబు bejeyeśvarambu *p.n.nom.sg.* (A86.10:850). వ్యక్తీనామం. v.s.v. bejeya. -īśvarambu p.n.suf.
- బెడంగరాజు beḍaṃgga rāju *masc.nom.sg.* (A121.5-6:1018). వ్యక్తీనామం.
- బెడంగును beḍaṃgunu *neut.nom.sg.* (A89.38:898-934). చక్కదనం, గౌరవం, మొ. And grace, beauty, strength, etc. -unu con.clitic. beḍaṃg- a var. of beḍaṃgu, beḍāgu n. strength, etc., adj. large, great, etc., intr. to be beautiful. See also Te. beṅ-āgu, beḷāgu varr. cf. Ka. beḍagu, beḍangu, Tu. beḍge, Ta. viṭaṅku, viḷaṅkal, Ma. veṭippu, etc. [\leftarrow PSDr *vet-V: *vel-V-]. See DED 4501 for more details.

బెండ్ bend *adj.* (A88.7:897). దుర్బలమైన, పనికిరాని. Weak, useless. A var. of bendu before vowels. cf. Te. bendagilu intr. to start, set out, to grow weak or shapeless, bendu n. pith, *Aeschynomene Indica*. cf. also Ka. bendu, Tu. bendu, Ta. ventu, Ma. vent-elpu, etc. [\langle PSDr *vent- \rangle]. See DED 4509 for more details.

బెన్నిదిబోయ benbidi bōya *masc.nom.sg.* (B25.31:668-69). వ్యక్తి నామం. v.s.v. penbidi bōya.

బెరసి berasina *intr.p.adj.* (A185.9:1064., A187.8:1061., A140.9:1073., A149.12:1081., A155.15:1084., A167.7:1092., A178.8:1098). కూడిన; మొత్తం. That totalled. p.adj. of berayu to sum up, add up, total. cf. Te. verasi, verasu, etc., Ka. bere, berasu, Tu. berasuni, birasuni, Ta. viracu, viravu, Ma. virakuku, Kur. bir \underline{kh} -, etc. [\langle PSDr *vir-a- \rangle]. See DED 4434 for more details. In the inss. of later date, v- forms also occur; See SII 10.275:1230., SII 10.376:1199-1296., etc. In Mdn. Te., v- form is preserved but only as a noun.

బెరెసి beresina *intr.p.adj.* (A127.8-9:1055). కూడిన; మొత్తం. That totalled. prob. wrong for berasina.

బెల్మోగమ్ belmogam *p.n.* (B34.45:715-20). స్థలనామం. -gam may be wrong for -gām [\langle Skt. grāmah village \rangle].

బెల్ల bella *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). బెల్లం. Jaggery. A var. of bellamu (class. and colloq.). cf. Ka. bella, Klm. belli, Ta. Ma. vellam. [\langle PSDr *vella- \rangle]. See BSOS 9.713 and DED 4523 for more details and IA borrowings.

బేతనాచార్యు bētanācāryya *masc.nom.sg.* (A127.10:1055). వ్యక్తి నామం.

బేతమనకు bētamana kuḷālu *fem.?nom.sg.* (A180.6:1098). వ్యక్తి నామం. bēt-am-ana var. of bētan(a). -am- var. of am (m)a personal name suf. and -ana masc.name suf. kuḷālu relic survival meaning kōḍalu daughter-in-law.

బేతినాయకు bētināyaku *masc.gen.sg.* (A155.4:1085). వ్యక్తి నామం. For bēti- see bētipūṇḍi.

బేతి bēti *masc.nom.sg.* (A177.24:1097). వ్యక్తి నామం. bēti var. of bētan(a) etc. setṭi merchant. -yu con. clitic.

బేతేశ్వరంబున bētēśvarambuna *p.n.loc.sg.* (A148.6:1079). స్థలనామం. -īśvarambu *p.n. suf.* See s.v. bētana also.

బైయుమ్పమహారాజు baiyudumba mahārāju *masc.nom.sg.* (A78.2-3:820-25., A79.2:820-25). వ్యక్తినామం. baiyudumba var. of baydumba*, vaiḍumba, etc. with the redundant use of ai and ay. v.s.v. baydumahārāju.

బొద్దియ boddiya *masc.nom.sg.* (B80.24:945-70). వ్యక్తినామం. bodd- prob. var. of boddu sturdy.

బొప్పిబొయ boppi bōya *n.pr.* (B25.42:668-69). వ్యక్తినామం.

బొల్లయ bollaya *masc.nom.sg.* (A184.6:1098). వ్యక్తినామం. boll- var. of bolli white. cf. Ka. bolli white.

బొల్లిసెట్టి bolli setṭi *masc.nom.sg.* (A176.4:1095). వ్యక్తినామం. bolli var. of boll(aya). setṭi merchant.

బొలమ bolama *n.pr.* (B88.25:799-843). వ్యక్తినామం.

బొఱిని bōini *masc.gen.obl.sg.* (A178.7;8;8;11:1098). గ్రామాధికారి యొక్క. Wrong for bōyini gen.sg. of bōya.

బొగకామాతికుండ bōgakāmātikunḍ *masc.nom.sg.* (A117.1-2:10th). ఆనుభవాలతో కోరికలతో పెద్దవాడు. He who is superior by wealth and wishes. A partly assimilated form of bhōgakāmādhikunḍ. cf. Te. bōgamu, etc. [\leftarrow Skt. bhōga-].

బొండు bōṇḍu *masc.nom.sg.* (A128.21:1058). గ్రామాధికారి. A var. of bōya(ṇḍu).

బొండును bōṇḍunu *masc.nom.sg.* (A126.11:1047). గ్రామాధికారిని. -unu con.clitic. v.s.v. bōṇḍu.

బొదలు bōḍalu *neut.nom.pl.* (B47.35:925). లావుపాటి వస్తువులు. Occurs in the cpd. kaṭṭumbōḍalu. v.s.v. pōtana.

బొయ bōy *masc.nom.sg.* (B27.28;29;29:673). గ్రామాధికారి. A var. bōya before vowels.

బొయ bōya *masc.nom.sg.* (B24.22:669., B25.22;23-24;25;30;31;32;35-36;37;37;38;38-39;41;41;43;43;44;46;46;49;49;50;52;52;54;56:668-669., B26.29;35-36;37;37;37-38;38;38;39;39;40:669., C4.19:709-46., A81.3-4:848). గ్రామాధికారి; గ్రామపెద్ద. A village officer, enjoying parts and sometimes whole of the revenue collected from an endowed village, a man in a post comparable to that of an agrahārika or a karanam.

See E. Hultzsch in EI 18.1-5 and S. Pratapa Reddy in ASC, pp.54-55 for the meaning and more details about its usage. SRN gives the meaning "a Brahman" and states that in this meaning the word occurs in the inscr. dialect only. Until the end of the 14th cent., the word occurs in the inscripational dialect as the title of a village headman who enjoys, besides collecting, the land revenue. The earliest known occurrence of the word is during the 4th cent A.D. (See E. Hultzsch, *ibid.*). In most cases, the word follows a place-name of which the person in question is the headman, as in *irralūr bōya* (B24.22:883). But in a few cases, even during the 7th cent., it appears to follow the name of a person who is a *bōya*, as in *mārata bōl* (B24.29:883). After the 9th cent., it occurs more frequently following personal names. A var. of *bōyaṇḍu*, *bōṇḍu*, *bōyūṇḍu*, etc. S. Pratapa Reddi connects this with Te. *bōyi*, etc. palanquin-bearer, servant boy, etc. and claims that in the latter meaning, the (Anglo-Indian) word is of IA origin. See ASC, pp.54-55. [*<Skt. bhōja-*].

బోయణ్ణు *bōyaṇḍu masc.nom.sg.* (A181.8:1098). గ్రామాధికారి. A var. of *bōya*.

బోయని *bōyani masc.gen-obl.sg.* (A173.9:1094). గ్రామాధికారి యొక్క. v.s.v. *bōya*.

బోయలన్ *bōyalan masc.acc.pl.* (A88.5:897). గ్రామాధికారులను. v.s.v. *bōya*.

బోయిని *bōyini masc.gen/acc.sg.* (A145.13-14:1076., C12.8-9:1081., A150.9:1081., A186.14-15:1092). గ్రామాధికారి. A var. *bōyani*.

బోయు *bōyu masc.gen-obl.sg.* (B53.59:945-46., A127.7:1055., A135.7; 8;8:1064., A155.14;15:1084., A172.7:1094). గ్రామాధికారి యొక్క. v.s.v. *bōya*.

బోయుణ్ణి *bōyūṇḍu masc.nom.sg.* (A147.7-8:1078., A188.9:1098). A var. of *bōyūṇḍu* before vowels. v.s.v. *bōya*.

బోయుణ్ణు *bōyūṇḍu masc.nom.sg.* (A189.8:1072., C12.9-10:1081.)

- A159. 11-12:1087., A166.15-16:1092). గ్రామాధికారి. A var. of *bōya*(*ṇḍu*), etc.
- బోయుణ్ణును *bōyunḍunu masc.nom.sg.* (A106.12-13:925-50., A126.11;11-12:1047). గ్రామాధికారిన్ని. -unu con.clitic. v.s.v. *bōya*.
- బోయువోడి *bōyu tōḍi masc.instr.sg.* (A124.2:1088). గ్రామాధికారి తోటి. v.s.v. *bōya*.
- బోయున్ *bōyun masc.acc.sg.* (A167.7-8:1092., A175.7:1095). గ్రామాధికారిని. v.s.v. *bōya*.
- బోయుని *bōyuni masc.acc/gen.sg.* (A143.7_8;8:1074., A152.8:1082., A159.10-11:1087., A172.6-7:1094., A173.10:1094., A174.8;9:1094., A181.6;7:1098., A182.7;7_8;8:1098., A183.8:1098., A184.6:1098., A185.7:1098). v.s.v. *bōya*.
- బోల *bōla masc.gen.pl.* (B47.35:925., A124.2;3:1088., A126.12:1047., A127.9:1055., A135.9:1064., A137.7;7;8:1068., A140.8;9:1073., A149.11;12:1081., A150.8;9:1081., A152.8:1082., A155.15:1084., A167.6:1092., A186.6:1099). గ్రామాధికారులు. v.s.v. *bōya*.
- బోలు *bōlu masc.nom.pl.* (A140.9:1073., A149.11:1081., A150.7:1081., A186.5:1099). గ్రామాధికారులు. v.s.v. *bōya*.
- బోలునుం *bōlunum masc.nom pl.* (A152.7:1082). గ్రామాధికారులు న్నూ. -unum con.clitic. v.s.v. *bōya*.
- బోళ్ *bōḷ masc.nom.pl.* (B24.29:668., A42.26:888-918). గ్రామాధికారులు. A var. of *bōḷu*. v.s.v. *bōya*.
- బోళ *bōḷa masc.gen-obl.pl.* (A10.2;5:600-25., B32.19:696-709., A24.8:699-700., A51.2:725-75., A51.2:725-75., B38.24:799-848., C6.2:8th). గ్రామాధికారుల. A var. of *bōla*. v.s.v. *bōya*.
- బోళు *bōḷu masc.nom.pl.* (A48.9:719-20). గ్రామాధికారులు. A var. of *bōlu*. v.s.v. *bōya*.
- బోళుము *bōḷumu masc.nom.pl.* (A10.3;4:600-25). గ్రామాధికారులు న్నూ. -umu con.clitic. A var. of *bōlunum*. v.s.v. *bōya*.
- బ్రామన *bramana masc.gen-obl.sg.* (A175.7:1095). వ్యక్తినినామం. Of or relating to the person of the same name. *bram-* var. of *brama** before vowels, a simplified form of *bramma** [*<Skt. brahmā the creator*]. -ana masc.name suf.

- బ్రమియ *bramiya masc.nom.sg.* (C12.9-10:1081). వ్యక్తీనామం-
-iya var. of -aya, etc., masc. name suff. v.s.v. bramāna.
- బ్రహ్మస్పతి *brahaspati masc.nom.sg.* (A11.10:825-50). బృహస్పతి,
దేవగురువు. The preceptor or priest of the Gods, the planet of
Jupiter. Wrong for br̥haspati.
- బ్రాహ్మణుల *brāhmaṇula masc.acc.pl.* (A164.17:1090-91). బ్రాహ్మణులు.
The brahmins, those who belong to the first of the four castes
of the Hindus. A var. of brāhmala.
- బ్రాహ్మణులను *brāhmaṇulanu masc.acc.pl.* (A110.28:971., A116.
6:10th). బ్రాహ్మణులు. v.s.v. brāhmaṇula.
- బ్రాహ్మణుల్ *brāhmaṇuḷ masc.nom.pl.* (A99.1:9th/10th). బ్రాహ్మణులు.
Brahmins. v.s.v. brāhmaṇula.
- బ్రాహ్మణికి *brāhmanikiṃ masc.dat.sg.* (A155.11:1084). బ్రాహ్మ
ణుడికి. To the brahman. v.s.v. brāhmaṇula.
- బ్రాహ్మణుల *brāhmaṇula masc.gen-obl.pl.* (A177.46:1097). బ్రాహ్మణుల.
Of the brahmins.
- బ్రాహ్మణ్ *brāhmal masc.nom.pl.* (A155.7:1084). బ్రాహ్మణులు. A var.
of brāhmaṇuḷ.
- బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణుల *brāhmalā masc.acc.pl.* (A181.59:1060). బ్రాహ్మణుల.
A var. of brāhmalam, brāhmaṇulanu, etc.
- బ్రాహ్మణకుం *brāhmalakum masc.dat.pl.* (A155.16:1084). బ్రాహ్మ
ణులకు. To the brahmins. v.s.v. brāhmaṇula.
- బ్రాహ్మణం *brāhmaḷam masc.acc.pl.* (A180.105-106:1060). బ్రాహ్మ
ణులను. A var. of brāhmalā, etc.
- బ్రహ్మస్పతి *brihaspati masc.nom.sg.* (A184.21:1062). బృహస్పతి,
దేవగురువు. v.s.v. brahaspati.
- బ్రహ్మస్పతివారము *brihaspativāramu neut.nom.sg.* (A184.22:1062).
గురువారము. Thursday. A var. of br̥haspativāramu.

Bh

- భటరనికి *bhaṭaraniki masc.dat.sg.* (A81.9:848). పండితుడికి. v.s.v.
baṭṭārikin.
- భటరణ *bhaṭararā masc.gen-obl.hon.pl.* (A110.4:971). పండితుల.
The final ā is wrong for -a. v.s.v. baṭṭārikin.
- భటరణుల్ *bhaṭaraluṅ masc.acc.hon.pl.* (A12.6:825-50). పండితులు
న్నూ. v.s.v. baṭṭārikin.

- భటరళ *bhaṭaraḷa masc.gen-obl.hon.pl.* (A22.5:680., A24.2:699-700., A58.7:740). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరళకు *bhaṭaraḷaku masc.dat.hon.pl.* (A67.7:8th). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరికి *bhaṭariki masc.dat.hon.pl.* (A113.13:991). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరులకున్ *bhaṭarulakun masc.dat.hon.pl.* (A109.9:925-50). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరుళకు *bhaṭaruḷaku masc.dat.hon.pl.* (A48.2:719-20). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరుళకున్ *bhaṭaruḷakun masc.dat.hon.pl.* (A23.4:682). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటరుళాకున్ *bhaṭaruḷākun masc.dat.hon.pl.* (A22.3:680). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటారనికి *bhaṭāraniki masc.dat.sg.* (A123.14:1023). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటారళకు *bhaṭāraḷaku masc.dat.hon.pl.* (A58.6:8th). పండితుడికి. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటారళాకు *bhaṭāraḷāku masc.dat.hon.pl.* (A15.10-11:641., A25.8-9:7th). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటారులు *bhaṭārulu masc.nom.hon.pl.* (B54.74:945-70). పండితులు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భటుణ్ణ్ *bhaṭuṇḍ masc.nom.sg.* (A89.8:898-934). సేవకుడు. A servant. [*<Skt. bhaṭaḥ*].
- భట్ట *bhaṭṭa masc.nom.sg.* (B56.80:945-70). పండితుడు. A learned man. A var. of *bhaṭṭu* [*<Skt. bhaṭṭa-*].
- భట్టగుణ్ణ *bhaṭṭaguṇḍa masc.nom.sg.* (B59.73:945-70). వ్యక్తి నామం. v.s.v. *bhaṭṭu* and *guṇḍapa.*
- భట్టదేవనికి *bhaṭṭa dēvanik masc.dat.sg.* (B54.73-74:945-70). వ్యక్తి నామం. To *Bhaṭṭa Dēva.* *bhaṭṭa* adj. learned.
- భట్టరళ *bhaṭṭaraḷa masc.gen-obl.hon.pl.* (A118.1:10th). పండితులకు. v.s.v. *baṭṭārikin.*
- భట్టారల *bhaṭṭārāla masc.gen-obl.hon.pl.* (A20.3+4:675-99). పండితులకు. v.s.v. *bhaṭṭārikin.*

- భట్టు *bhaṭṭu masc.nom.sg.* (A154.2:1082). పండితుడు. Learned man, occurs as an appellation to masculine names. v.s.v. *bhaṭṭa*.
- భట్ల *bhaṭṭa masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A132.9:1081., A159.8:1087). పండితుల. v.s.v. *bhaṭṭa*.
- భట్లు *bhaṭṭu masc.nom.hon.pl.* (A125.12:1043., A127.6:1055). పండితులు. v.s.v. *bhaṭṭa*.
- భంఠారళ *bhaṁṭāraḷa masc.gen-obl.hon.pl.* (A18.6-650). పండితుల. v.s.v. *bhaṁṭārikīn*.
- భంజనవిజయంబు *bhaṁḍanavijayaṁḍu masc.nom.sg.* (A144.20:1075-76). యుద్ధంలో అద్భుతుడు. He who is a victor in battles, Arjuna in battle-fields. [*<Skt. bhaṁḍana-vijayah*].
- భరణసి *bharaṇasi neut.nom.sg.* (A92.12:9th/10th). కాళి. Wrong for *bāraṇāsi*.
- భాగంబున *bhāgaṁbuna neut.loc.sg.* (A117.4:10th). భాగంలో. In the portion. [*<Skt. bhāga-*].
- భాణ *bhāṇa adj.* (A36.12:7th., A51.3-4:725-75). రాజ వంశనామం. The name of a dynasty. A var. of *bāṇa*¹, later form of *vāṇa*.
- భారణసి *bhāraṇasi neut.nom.sg.* (A104.59:925-50). కాళి. Wrong for *bāraṇāsi*.
- భారణాసిని *bhāraṇāsini neut.loc.sg.* (A25.43:7th). కాళిలో. Wrong for *bāraṇāsi* loc.sg. of *bāraṇāsi*.
- భారద్వాజగోత్రంన *bhārdvāja gōtramna neut.loc.sg.* (A24.4:699-700). భరద్వాజ గోత్రంలో. In the clan or sect of Bharadvāja, one of the seven great Rishis. *gōtramna* wrong for *gōtramuna*.
- భారససి *bhāraṇasi neut.nom.sg.* (A106.18-19:925-50). కాళి. Wrong for *bāraṇāsi*.
- భారనాసియు *bhāraṇāsiyu neut.nom.sg.* (A107.17-18:925-50., A108.14:925-50). కాళి పురమున్నా. -yu con.clitic. *bhāra-* wrong for *bāra-*. v.s.v. *bāraṇāsi*.
- భిక్కిరాజు *bhikkirāju masc.nom.sg.* (A108.6:925-50). వ్యక్తినామం. v.s.v. *bikkirāja*.
- భీమ *bhīma n.pr.masc.* (A54.3:742-98., A87.49:892-922). వ్యక్తినామం. Strongly, mighty, fierce, a character in Mahābhārata. A var. of *bhīmana*, *bhīmaya*, *bhīmiya*, *bhīmuṇḍu*; etc. [*<Skt. bhīmah*].

- భీమన bhīmana *masc.nom.sg.* (A139.7:1072). వ్యక్తీనామం. -ana: *masc.name suf. v.s.v. bhīma.*
- భీమయ bhīmaya *masc.nom.sg.* (A139.8:1098). వ్యక్తీనామం. *v.s.v. bhīma.*
- భీమరాజును bhīmarājunu *masc.nom.sg.* (A54.3:742-98). -unu *con.clitic. v.s.v. bhīma and rāju.*
- భీమరాజులు bhīmarājulu *masc.nom.hon.pl.* (A120.4:1008). వ్యక్తీనామం. *v.s.v. bhīma and rāju.*
- భీమాచారి bhīmācāri *masc.nom.sg.* (A131.69:1060). వ్యక్తీనామం. *v.s.v. bhīma and ācāri.*
- భీమియ bhīmiya *masc.nom.sg.* (A147.7:1078., A135.7:1098). వ్యక్తీనామం. -iya *var. of -aya, etc. v.s.v. bhīma.*
- భీమియయు bhīmiyayu *masc.nom.sg.* (A135.8:1064). వ్యక్తీనామం. -yu *con.clitic v.s.v. bhīma.*
- భీమియయుం bhīmiyayum *masc.nom.sg.* (A127.8:1055). వ్యక్తీనామం. -yum *con.clitic. v.s.v. bhīma.*
- భీమిస్వరంబునువ్ bhīmisvarambunun *p.n.acc.sg.* (A87.52-53:892-922). స్థలనామం. -un *con.clitic. bhīmīsvaramb-, prob. wrong for bhīmēśvaramb. v.s.v. bhīma.*
- భీమిస్వర bhīmīsvara *masc.nom.sg.* (A124.1:6.1038). దేవనామం. *Prob. wrong for bhīmēśvara. v.s.v. bhīma and īśvarauṇḍ.*
- భీమిస్వరమున bhīmīsvaramuna *neut.loc.sg.* (A158.7:1084). స్థలనామం. -īsvaramu- *prob. wrong for -īśvaramu p.n.suf. v.s.v. bhīma.*
- భీముణు bhīmuṇḍu *masc.nom.sg.* (A87.36:892-922). వ్యక్తీనామం. *v.s.v. bhīma.*
- భీమునకు bhīmunaku *masc.dat.sg.* (A87.3:892-922). వ్యక్తీనామం. *bhīma.*
- భీమేశ్వర bhīmēśvara *masc.nom.sg.* (A126.8:1047., A127.4-5:1055., A135.5-6:7:1064., A1366.:1065., A137.4:1068., A138.b:1069., A140.6-7:1073. A149..9:10:1081., A150.5:1081., A152.3:1082., A155.13:1084., A167.3:5-6:1092., A169.3:1092., A175.5-6:1095., A186.4:1099., A187.7:11:1100). దేవనామం. *The name of a deity. v.s.v. bhīma and īśvarauṇḍ.*
- భీమేశ్వర bhīmēśvara *masc.nom.sg.* (A137.8:1068). దేవనామం. -īśvara *prob. wrong for īśvara. v.s.v. bhīmēśvara.*

భుజవీర్యబలపరాక్రమంబునం bhujavīryabalaparākramambunam
neut.instr. sg. (A87.8-10:892-922). భుజబలాదులతో. With the
valour and strength of one's hands.

భువణత్రినేత్ర భువాṇatrinētra masc.nom.sg. (A111.4-5:892). వ్యక్తి
నామం. The name of a Vaidumba king. bhuvana- wrong for
bhuvana- world.

భువనత్రినేత్ర భువాṇatrinētra masc.nom.sg. (A112.2:972). వ్యక్తి
నామం. v.s.v. bhuvāṇatrinētra.

భూపాదిత్యుల bhūpādityula masc.gen.pl.(hon.) (A118.2:10th).
రాజశ్రేష్ఠుల. Of the sun among kings.

భూపాలకుండు bhūpālakuṇḍu masc.nom.sg. (A81.2:848). రాజు. The
ruler of the earth. [<Skt. bhūpālakah.]

భూపాలురన్ bhūpāluran masc.acc.pl. (A144.18:1075-76). రాజు
లను. Kings. pl. of bhūpālakuṇḍu [<Skt. bhūpālakah.]

భూమాణ్డియున్ bhūmāṇḍiyun fem.nom.sg. (A179,6:1098). వ్యక్తి
నామం. -yun con.clitic. -āṇḍi personal name suf. as in
dēvāṇḍi. bhūm(a) mighty, large, etc. [<Skt. bhūmah.]

భూమిదానంబు bhūmidānaṃbu neut.nom.sg. (A18.6:625-50).
భూదానం. The grant of land. [<Skt. bhūmidāna-.]

భూమిదేవిం bhūmidēviṃ fem.acc.sg. (A186.4:1065). భూదేవిని.

Mother Earth. dēviṃ has to be read as dēvi on account of
metrical considerations. [<Skt. bhūmidēvī.]

భూలోకంబ్ bhūlōkamb neut.nom.sg. (A88.8:897). భూలోకం. Ear-
thly world. [<Skt. bhūlōkah.]

భూవల్లభుణ్ణ్ bhūvallabhuṇḍ masc.nom.sg. (A89.6-7:898-994).
రాజు. The king of the earth. [<Skt. bhūvallabhah.]

భూసతిపై శైలనన్దాబ్ధవనంఖ్యనోంద bhūsatipai śaila nand ābja
bhava samkhyān onda clause (A144.17:1075-76). అంకెలను పదనం
కేతంలో చెప్పటం. భూసతి అంటే సున్నా; భూమికి సంఖ్యలేదు. శైలం అంటే
ఏడు; నస్త శైలాలు (ఏడుకొండలు) కాబట్టి, నందులంటే తొమ్మిది; నవనందులు
కాబట్టి, అబ్ధభవుడంటే తొమ్మిది; నవబ్రహ్మాలు కాబట్టి, అంకెలవరస 0779.
'అంకానాం వామతో గతిః' (అంకెలెక్క కుడినుంచి ఎడమకు చెప్పుకోవాలి)
కాబట్టి 9970; సున్నకులెక్కలేదు కాబట్టి వదిలివేస్తే శాసనకాలం శకసంవత్స-
రాలు 997; క్రీస్తుశకం 1075 (= 997 + 78). (The years in Saka
Era) having attained the numerical value of zero (and hence

not counted; bhūṣati) plus (paⁱ) seven (śaila), nine (nanda) and nine (abjabhava). This number (0799) is rewritten in reverse order ("amkānām vāmatō gatiḥ") and 78 is added to get the date in the Christian Era (997+73=1075 A.D.)

- భూసురవంశుఱు bhūsuravamśuṇḍu *masc.nom.sg.* (A144.19:1075-76). బ్రాహ్మణ వంశంవాడు. He who is of the Brahmin caste. [*<Skt. bhūsuravamśyah*].
- భోగము bhōgamu *neut.nom.sg.* (A123.18:1023). అనుభవం, మొ. Enjoyment, wealth, etc. [*<Skt. bhōga-*].
- భోగానకు bhōgānaku *neut.dat.sg.* (A130.78-79:1080). అనుభవానికి. For the enjoyment, v.s.v. bhōgamu.
- భోయున్ bhōyūn *masc.acc.sg.* (A141.7-8:1073). గ్రామాధికారిని. A var. of bōyun. v.s.v. bōya.
- భోయుని bhōyuni *masc.gen-obl.sg.* (A147.7:1078). గ్రామాధికారి యొక్క. A var. of bōyuni. v.s.v. bōya.
- భౌఱు bhaurama *n.pr.* (B86.28:768). ?connected with boḷama, being its hyperstandardized taddhita form.

M

- మకన్లు makanḷu *masc.nom.sg.* (A63.3:8th). శత్రువు; మొగుడు. Husband, enemy. -k- in the form is perhaps due to Tamil influence on the scribe. v.s.v. maga.
- మగ maga *adj.* (A112.15:972). మొగవాడైన; మొగుడైన; మొగతనం గల. Relating to the husband, manly, masculine. A bound var. of magāḍu occurring in the cpd. magadaṇḍuvu penalty for the husband. cf. Te. magāṭimi, maguva, etc., Ka. maga, magan, magal, magu, makkaḷu; Tu. maga; Ta. makan, makal; makanmai, makavu, Ma. makan, makka], Klm. magavan, etc. [*<PSDr *makan/-al*]. See Kolami 431 and DED 3768 for more details and IA borrowing.
- మగనిన్ maganin *masc.acc.sg.* (A112.13:972). భర్తను. Husband. v.s.v. maga.
- మగన్లు maganḷu *masc.nom.sg.* (A91.2:9th/10th). కొడుకు. Son. This meaning is now lost in Telugu. An older form of magāḍu. v.s.v. maga.

- మరి *magi masc.nom.sg.* (A19.1:675). వ్యక్తీనామం. A crown-prince of the Eastern Cālukya dynasty). Prob. wrong for *mamgi* which word is derived from <**mamghi* <Pkt. *mamhi* <Skt. *mahī* earth, by C. Narayana Rao. See Bh.5. 121.29.
- మంఖిపొట్టియారు *mamkhipoṭṭiyāru n.pr.* (A46.10.12:700-25). వ్యక్తీనామం. Editors suggest correction to *mamkhi* as *mamci* good.
- మంగడ్ల *mamgaḍla masc.gen-obl.pl.* (A54.7:742-98). మంగళ్లు. Of the barbers. pl. of *mamgali* barber. A var. of *mamgaḷula* and *mamgaḷḷa* (class.). cf. Ka. *mangala*, Ta. *maṅkala*. [*<*Skt. *mangala*- auspicious].
- మంగలవారము *mamggalavāramu neut.nom.sg.* (C11.9:1080). మంగళవారం. Tuesday.
- మంగి *mamgi masc.nom.sg.* (A20.4.5:675-99). వ్యక్తీనామం. v.s.v. *magi*.
- మణ్ణియారి *mamṅiyāri masc.gen-obl.pl.(hon.)* (A45.1.700-25). వ్యక్తీనామం. See s.v. *magi*, *mamghi*.
- మంచ్చి *-mamcci suf.* (A157.4:1084). వ్యక్తీనామానుబంధం. A personal name suffix.
- మంచికొండ *mamcikonda p.n.nom.sg.* (A87.13:892-922). స్థలనామం. Occurs as the name of a region. Wrongly deciphered as *madikonda*. *mamci* beautiful, good, fine, etc. *konda* hill, p.n.suf.
- మజ్జియ *majjiya masc.gen-obl.sg.* (B60.29:945-70). వ్యక్తీనామం. *-iya* personal name suf.
- మఠంబు *maṭambunu neut.nom.sg.* (A86.11:850). మఠాన్ని. The convent, monastery, or cloister. [*<*Skt. *maṭhaḥ*]. *-unu* con.clitic.
- మట్టబు *maṭṭabu neut.nom.sg.* (B26.20:769). మట్టం. Level. Wrong for *maṭṭambu/maṭṭamu*. cf. Te. *maṭṭu*, Ta. *maṭṭam*, *maṭṭu*, Ma. *maṭṭa*, *maṭṭam*, Ka. *maṭṭa*, Tu. *maṭṭu*, etc. [*<*PSDr **mat_V*]. See DED 3811 for more details.
- మఠంబు *maṭhambu neut.nom.sg.* (A89.10:898). మఠం. A monastery. [*<*Skt. *maṭhaḥ*].

- మఠంబును *maṭhambunum neut.nom.sg.* (A89.28-29:898). మఠాన్ని.
-unum con.clitic. v.s.v. maṭhambu.
- మఠకుత్తియుం *maḍakurtiyum p.n.genobl.sg.* (B86.84;85:1022).
స్థలనామం. maḍa a small opening out of a channel into a
field; cf. Ta. maṭai, Ma. maṭa, Ka. maḍa, etc. [\leftarrow PSDr
*maṭa-]. See DED 3810 for more details.
- మఠపల్లి *maḍapalli p.n.genobl.sg.* (B45.56:918-25). స్థలనామం.
Occurs as a var. of maḍapallu. v.s.v. maḍapallu paṛru and
maḍakurtiyum.
- మఠపల్లుపల్లు *maḍapallu paṛru p.n.nom.sg.* (B45.59:918-25). స్థల
నామం. Here paṛru is used as a free form, as a var. of paṭ-
tu hold, place, etc. maḍapallu has a var. maḍapalli. v.s.v.
maḍakurtiyum. pallu var. of pallamu a low ground or land,
dale, wet land, etc. cf. Ka. paḷḷa, Tu. paḷḷa, paḷḷā, Ta. Ma.
paḷḷam, etc. [\leftarrow PSDr *paḷ-V]. v.s.v. paṭtu also.
- మడి¹ *maḍi¹ adv.* (A50.8;825., A121.6:1018., A125.9:1043.,
A155.7-8:1084., A159.12:1087., A163.13:1089., A165.11:1091.,
A168.11-12:1092.). చెట్టి; (అన్ని) ఇంకలు. So many times. cf. Te.
maḍāta fold, plait, etc., Pj. maḍkip- to fold, Go. maṛ-
pānā id., Ka. maḍate fold, etc., Tu. maḍatē a fold, Koḍ.
maḍāt- to fold, Ta. maḍi to be bent, folded, Ma. maṭaṇṇu-
ka to be folded, etc. See DED 3796, 3824 and 3828 and
TVB 936.
- మడి² *-maḍi² p.n.suf.* (A54.5:742-98). స్థలనామప్రత్యయం. Occ-
urs in the p.n. gaṇḍu maḍi, prob. meaning field. cf. Ka. maḍi.
See DED 3805 for details.
- మడువ్ *maḍuv neut.nom.sg.* (A76.5:820-25). స్థలనామప్రత్యయం.
See p.n. suf. A var. of maḍuvu pond.
- మడువ *maḍuva p.n.* (A93.7:3th/10th). Occurs as the name of
battle-field.
- మడువు *maḍuvu neut.nom.sg.* (C3.19:709). చెరువు గుంట, మొ. A
pond, tank, basin, lake, pool, pit, hollow. A var. of maḍ-
(ū)gu (class.) and-maḍu (inscr.- as in rāmaḍu p.n.). cf. Ta.
maṭu, Ka. maḍu, etc. [\leftarrow PSDr *maṭu]. See DED 3809 for
more details.

- మణం *maṇam intr.inf.* (A87.70-71:892-922). బహుళానికి. To live, etc. v.s.v. manu.
- మణియశమ్మణ *maṇiya śammana masc.nom?sg.* (A10.1:800-25). వ్యక్తి నామం. maṇ- var, of maṇi precious stone (?) and -iya var. of -aya, etc. ana in śammana is a rare appellation added to śamma.
- మణిసి¹ *maṇisi¹ masc.nom.sg.* (A87.80;70-71:892-922). మనిషి, మానవుడు. A human male, man. A var. of manisi, mānisi, maṇisi and maḍisi (the last two being in colloquial usage). [*<Skt. manuṣyah*].
- మణిసి² *maṇisi² intr.ppt.* (A87.70-71:892-922). మడిసి, చచ్చి. ppt. of *maṇiyu or *maṇayu, a var. of maḍiyu intr. to be destroyed. cf. Ta. maṭi, maṭivi, Ka. maḍi, etc. [*<PSDr *maṭi-*]. See DED 3803 for more details.
- మణ్డరాజ *maṇḍa rāja masc.nom.sg.* (B5.19:330-75). వ్యక్తి నామం.
- మణ్డ *maṇḍa n.pr.?* (B25.16:668-69., B26.39:669). వ్యక్తి నామం?
- మణ్డతోన్ *maṇḍatōn neut.instr.sg.* (A186.8-9:1085). ప్రమిద. Frying pan (B), branch (SR), twig (SRN), and a dish in which oil is poured to keep the lamp burning (K. Lakshmana Rao). The last meaning suits the context best. A var. of maṇḍiga an earthen plate. cf. Ka. maṇḍe, Tu. maṇḍe, Ta. maṇṭai, Ma. maṇṭa, etc. [*<PSDr *maṇṭa-*]. See DED 3881 for more details and IA borrowing.
- మణ్డపమ్ *maṇḍapam neut.nom.sg.* (A144.20:1075-76). మంటపం. A pavilion. [*<Skt. maṇḍapa-*].
- మణ్డపము *maṇḍapamu neut.nom.sg.* (A162.10-11:1089). మంటపం. A var. of maṇḍapam before consonants.
- మణ్డలమున *maṇḍalamuna neut.loc.sg.* (A187.7:1100). ప్రాంతంలో. In the region, district. [*<Skt. maṇḍala-*].
- మణ్డలిక *maṇḍalika adj.* (A125.17:1048., A186.4:1099). మండలాధికారి అయిన. A ruler of a province. [*<Skt. māṇḍalikah*].
- మణ్డలిక భీమరాజును *maṇḍalika bhīmarājunu masc.nom.sg.* (A54.2:742-98). వ్యక్తి నామం. Chiftan Bhīmarāju. -unu con.clitic.
- మణ్డలికుణు *maṇḍalikunḍu masc.nom.sg.* (A144.19:1075-76).

రాష్ట్రాధికారి. A provincial authority. The word has to be read as 'maṇḍalikūḍu' on account of metrical considerations.

[<Skt. māṇḍalikah].

మదంబ్ madamb *neut.nom.sg.* (A70.3:9th). అహంకారం, గర్వం, మొ. Passion, frenzy, pride, etc. A var. of madambu before vowels. [<Skt. madah].

మదముదితున్ madamuditunr *masc.nom.sg.* (A11.3-4:625-60). అహంకార సంతోషి. He who is delighted with his lust, etc. [<Skt. madamuditah].

మదవున్లు madavunru *adj.?* (A70.4:8th). అర్థం తెలీదు. The meaning of the word is not clear.

మదుకేశ్వర madukēsvara *masc.nom.sg.* (A151.6:1081). చేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మద్దలు maddalu *neut.nom.pl.* (B47.34:925). మద్ది చెట్లు. (?) Wrong for maddu_lu pl. of maddi *Terminalia glabra*. cf. Tu. matti, Ta. marutu. Ma. marutu, Klm. madgi, Nk. madgi, Pj. merdengi, Go. mard, mardē, Kui mardi. [<PSDr and PCDr *mar-ti].

మధుకీశ్వర madhukīśvara *masc.nom.sg.* (A158.4:1082., A154.1-2:1082., A179.5:1098). చేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధుకీస్వర madhukīsvara *masc.nom.sg.* (A156.7-8:1084). చేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధుకేశ్వర madhukśvara *masc.nom.sg.* (A157.3-4:1084., A168.3-4:1092). చేవనామం. The name of a deity. A var. of madūkēsvara, etc.

మధుకేశ్వర madhukēsvara *masc.nom.sg.* (A180.4-5:1098). చేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధూకేశ్వర madhūkēsvara *masc.nom.sg.* (A129.8-9:1058). చేవనామం. v.s.v. madhukēśvara.

మధ్యమున madhyamuna *neut.loc.sg.* (A160.5:1089). మధ్యలో. In the middle. [<Skt. madhya-].

మన mana *neut.nom.sg.* (A124.4:1083). మానిక A measure. Wrong for māna.

మనవత్తికం manavarttikam *neut.nom.sg.* (B68:45:1060). మనోవత్తి, మనవత్తి. Maintenance or subsistence grant made esp. to

- widowed women. A var. *manavarti*, *manōvartti* (both colloq.), and *manu- vṛtti* (class.). *mana-* shows contamination of *manu* to live and Skt. *manah* mind, desire, etc.
- మనవర్తి *manavarttikā neut.nom.sg.* (B68.52:1060). మనోవర్తి. v.s.v. *manavarttikam*.
- మను *manu intr.hab.adj.* (A12.11:625-50., A87.68:892-922). బతుకు, జీవించు, మొ. Living, behaving, acting. cf. Te. *manugada*, *manupu*, *manuvu*, *maniki*, *mannika*, etc., Ta. *mannu*, *man*, Kui *manba*, Go. *mand-*, Pj. *men-*, Kur. *man-*, Br. *mann-*, etc. [\langle PDr **man-*]. See DED 3914 and TVB 941 for more details and Mundarian borrowing.
- మనుము *manumu intr.imp. 2ndsg.* (A87.67:892-922). (నీవు) బతుకు. You live, act, behave. v.s.v. *manu*.
- మనుసులకు *manusulaku masc.dat.pl.* (A110.10:991). మనుసులకు. To the men. pl. of *manisi*, *mānisi*, etc. [\langle Skt. *manuṣyah*].
- మనోవల్లభి *manōvallabhi fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). భార్య, ప్రేయసి. A beloved, wife. Ungrammatical for *manōvallabhā*. [\langle Skt. *manōvallabhā*].
- మన్యజ్ఞి *mancyanna masc.nom.sg.* (B15.11:610). వ్యక్తి నామం. The name of a king. Prob. wrong for *mañcaṇṇa**/*mancaṇṇa**. *manc(i)-* good and *-anna* masc. name suf. and earlier form of *-anna*.
- మన్న *manna intr.p.adj.* (A87.74:892-922). బతికిన. That lived, etc. v.s.v. *manu*.
- మన్మఠాళు *manmarāḷu fem.nom.sg.* (A35.1:7th). కూతురు/కొడుకు కూతురు, మనమఠాలు. A var. of *man(u)marālu* (class.) and *manamarālu* (colloq.). cf. Te. *manumādu*, *manuma*, Ta. *marukan*, *maruki*, Klm.Nk. *marge* etc. See Kolami 490 and DED 4205. The words in the former list do not appear to be related correctly. The etymologies are some what confusing.
- మయంకదలభటరలున్ *mayamkadala bhaṭaralun masc.acc.pl.* (A 12.5:625-50). వ్యక్తి నామం. *bhaṭara-* [\langle Skt. *bhaṭṭārahah*].
- మరమయ *maramayu fem.nom.sg.* (A106.15:925-50). వ్యక్తి నామం. Prob. wrong for *māramayu*. *-yu* con.clitic.

మరమ్మ maramma *fem.nom.sg.* (A86.5:8th). వ్యక్తి నామం. A var. of marama prob. wrong for māramma [$\left\langle \text{Skt. mārāḥ cup-id.} \right\rangle$]. Or possibly from Skt smaraḥ id. cf. Te. marūḍu id.

మరమ్మయ్య marammayu *fem.nom.sg.* (A110.19:971). వ్యక్తి నామం. A var. of maramayu.

మరియాద mariyāda *neut.nom.sg.* (A59.10-11:8th). హద్దు, సీమ. A limit, bound, limits or bounds. [$\left\langle \text{Skt. maryādā} \right\rangle$].

మరింద్రి marāndi *masc.nom.sg.* (A84.2:848-92). మరిది. Younger brother-in-law. A var. of marādi (class). and maridi colloq.). cf. Klm. maran, Kui mrīgali, etc. [$\left\langle ? \left\langle *mar_V \right\rangle \right\rangle$]. See DED 3899 for more details.

మరి mari *adv.* (A14.1:633-63., A144.18:1075-76). మఱి, మళ్ళీ, మొ. And, again, then, after, next, etc. cf. Te. maru, marusa, marusaṭi, māru, māru, etc., Ka. maru, mara, Tu. maru, Ta. maru, Ma. maru, Nk.Pj. mari, etc. [$\left\langle \text{PSDr and PCDr } *mar_i \right\rangle$]. See DED 3908 for more details.

మరియ్య mariyyu *adv.* (A87.54:892-922). మరిన్ని. And. v.s.v. mari.

మరియ్యను mariyyunu *adv.* (A112.10:972). మరిన్ని. And. A var. of mariyyu. v.s.v. mari.

మఱు maru *adj.* (C7.5:8th). మరునైన, చాతైన, మొ. Private. cf. Te. marṅgu, māru-, maruvu, māṭu, etc., Ka. mara, maravu, marasu, Tu. madeyuni, Ta. marai, māru, Ma. marayuka, mara, Kui. mārga, etc. [$\left\langle \text{PDr } *mat_V/*māt_ \right\rangle$]. See DED 3897 and 3916 for more details.

మఱుతుడ్లు marutudlu *neut.nom.pl.* (A108.9-10:925-50). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. maruturu.

మఱుతుణ్డు marutunḍu *neut.nom.sg.* (A44.11-12:700-25). భూప్రమాణం. A var. of maruturu.

మఱుతుళ్లు marututhlu *neut.nom.pl.* (A48.11:719-20). భూప్రమాణాలు. Measures of land. prob. wrong for maruturlu. v.s.v. maruturu.

మఱుతురు maruturu *neut.nom.sg.* (A148.11:1079). భూప్రమాణం. A measure of land. A var. of marutunḍu, maruntru, marutū, and mārtu. SRN lists only two varr. as received forms, maruturu and marturu. In later ins., another var. mattaru

also occurs. M. Somasekhara Sarma equates it with Ka. *mattaru*. See RPS, pp.50-72. G. S. Gai explains that *mat-ter* (later, *mattalu*) means a certain measure of land. He quotes from GOKI which derives the Kannada form from Skt. *mātrā*, a measure, a standard. He connects Ta. *maṭṭu* a measure, *maṭṭu-kōḷ* a measuring rod, Ma. *maṭṭu* measure, Te. *maṭṭu* measure, and Ka. *maṭṭa*, *maṭṭu* a measure, limit. See HGOK, s.v. *mattar*. On the basis of the bilingual *pākhāla* ins. of *kākatī Gaṇapatidēva* in which *maṛutu* and *nivartanam* occurs as equivalent terms, M. Somasekhara Sarma explains the meaning of the Te. word as "a measure equal to 90 *daṇḍas* or 900 *hastas*" (opt.cit., see also NI 1.137, cp.No.17). P. Srinivasachar while quoting the statement "*daśa hastēna daṇḍēna triṃśad daṇḍā nivartanam*", observes that the value of 'nirvartanam' changed from time to time. See CIT, Glossary, s.v. *maṛuturu*. SRN has also a slightly different meaning. During the *kākatīya* period and later, this term was used while referring to the area of wet lands while the analogous term *puṭṭi* was used in the case of dry lands. During the period under study, no such distinction is known to have been in vogue (Ibid.). It is possible that the word is of Drav. origin, traceable to **maṭ-V* in view of G.S. Gai's comparative vocabulary. See DED 8811 for *-t-* forms.

మఱుతుర్ల *maṛuturla neut.gen.obl.pl.* (A128.16-17:1028). భూప్రమాణాల. Of the measures of land. A var. of *maṛutudla*. v.s.v. *maṛuturu*.

మఱుతుల్లు *maṛuturuḷlu neut.nom.pl.* (A28.11:882). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. *maṛuturu*.

మఱుతూ *maṛutū neut.nom.sg.* (A115.2:10th). భూప్రమాణం. Measure of land. prob. wrong for *maṛutu(ru)*.

మఱున్తుర్ల *maṛuntudla neut.gen.obl.pl.* (A6.12-13:600-25). భూప్రమాణాల. cf. measures of land. v.s.v. *maṛuturu*.

మఱున్తుల్లు *maṛuntuḷlu neut.nom.pl.* (A2.14:575-600., A58.15-16:750). భూప్రమాణాలు. Measures of land. var. of *maṛuturuḷu*, etc. v.s.v. *maṛuturu*.

మణ్ణు maruntru *neut.nom.sg.* (A49.18:725) భూప్రమాణం. Measure of land. v.s.v. maruturu.

మణ్ణుపిడుకు marunra piduku *masc.nom.sg.* (A11.3:625-50). వ్యక్తి నామం. -piduku *masc. name suf.*, var. of pidugu thunder-bolt.

మణ్ణుపడువ marupaḍuva *p.n.* (B57.52:945-70). స్థలనామం. maru adj. private. -paḍuva low-land. v.s.v. maru and paḍuvayu.

మణ్ణువక త్రిణేత్రో maruvuka triṇētrō *n.pr.* (A29.1-2:7th). వ్యక్తి నామం. maruvaka *fem.name?* There is another word maluva-kka occurring in the material. which of -r- or -l- is a mistake is not clear. l- > -r- is unknown in Telugu. triṇē-trō wrong for trinētra(n).

మణ్ణులు martulu *neut.nom.pl.* (A12.9:625-50). భూప్రమాణాలు. Measures of land. v.s.v. maruturu.

మణ్ణులూర marraḷūra *p.n.loc.sg.* (A58.14-15:8th). స్థలనామం.

మణ్ణి marri *neut.nom.sg.* (B66.58:1022). మర్రిచెట్టు. Banyan tree, Indian fig tree, *Ficus indica*. A var. of mari. cf. Klm. marri, Pj. mar. [\langle ?CDr *mar-V]. See DED 3908.

మలినుర్ malinur *masc.nom.pl.* (A89.15:898-934). చెడ్డవాళ్లు. Bad or vile men. pl. of malinunḍu. [\langle Skt. malinah].

మల్కపర్ణ malkapaṛra *p.n.loc.sg.* (B53.59:945-46). స్థలనామం. malka- prob. a var. of malāka a bed, spiral, crookedness, etc. cf. Te. malāgu, malācu, Ta. malukku, Ka. malaku, etc. [\langle PSDr *mal-]. See DED 3874 and TVB 948 for more details. paṛra *loc.sg.* of paṛru *p.n.suf.v.s.v.* paṭṭu.

మల్కపొరము malkaporamu *p.n.nom.sg.* (B46.33:918-25). స్థలనామం. malka a bend, turn, etc. v.s.v. malkapaṛra. poramu var. of puramu town.

మల్కొణ్ణి malkoṇḍa *adj.* (A112.10:972). చంకనామం. Occurs as a family name- placename. mal- var. of malu (mali-in some cpds.) small. cf. Ka. mala second, other, etc. Koṇḍa hill, *p.n.suf.*

మల్లణ్ణ్ mallanḍ *masc.nom.sg.* (A89.27:897). జెట్టి, కుస్తీలు వచ్చేవాడు; వ్యక్తి నామం. A boxer, a wrestler, A var. of mallunḍu. The word has to be read as "mallāḍ" on metrical considerations. [\langle Skt. mallah].

మల్లవరాజు mallaparāju *masc.nom.sg.* (A89.89:898-994). వ్యక్తీనామం. -apa *masc. name suf.* rāju king. mallapa a var. of mallaya, etc. v.s.v. malland.

మల్లయ mallaya *masc.nom.sg.* (C10.7-8:1056). v.s.v. malland.

మల్లర mallura *masc.nom.pl.* (A68.6:8th). జెట్టిలను. Wrestlers. pl. of malland.

మళాయాధిపతి maḷāyādhīpati *masc.nom.sg.* (A121.4:1018). వ్యక్తీనిరుదం. Wrong for malayādhīpati.

మవిణ్ణి mavinḍi *masc.nom.sg.* (B87.22:794-842). వ్యక్తీనామం; మామిడి. Mango. Names like māmidayya and māmidamma are known in Andhra. A var. of māmidī, māviḍī, māvi. cf. Te. miḍusu (Guntur, colloq. mango pickles prepared as chutney with curds), Ka. mā, mām, māvu, Ta. mā, mānti, Ma. mā, māvu, māṇṇa, etc. and also Ma. miṭi, miṭil, Ka. miḍi, Koḍ. muḍi, Tu. miḍi (and Te. miḍu-su). [\langle PDr *mā-:PSDr *mā- and *miṭi/*viṭi]. It appears from the lists that *mā- is the name of the fruit and *miṭi/*viṭi signals its unripeness. The nasal in Te. words is probably wrong on comparative evidence. The English word Mango *Mangifera indica* is a borrowing through Portuguese *manga* or through Malay *manggū*. See DED 8919 and 8975 for more details and possible IA loan. mavinḍi wrong for māvinḍi.

మశీయ maśīya *masc.nom.sg.* (A12.2:625-50). వ్యక్తీనామం. -iya *masc.name suf.* A var. of masiya.

మసీయ masiya *masc.nom.sg.* (A12.12-13:19-20:625-50). వ్యక్తీనామం. A var. of maśīya.

మహారాజు maharaju *masc.nom.sg.* (A78.4:820-25., A113.20:991). మహారాజు. Wrong for mahārāju.

మహాజన mahājana *adj.* (A72.1-2:8th). అగ్రవర్ణాలకు చెందిన. Belonging to the upper class society, demos. [\langle Skt. mahājanāḥ].

మహాజనము mahājanamu *neut.nom.sg.* (C12.13-14:1081). అగ్రవర్ణాలవారు. Upper class people. v.s.v. mahājana.

మహాదేవి mahādēvi *fem.nom.sg.* (A149.8:1074., A152.3-4:1082.,

- A174.6:1094., A182.5:1098). పట్టపురాణి. Queen. [*<*Skt. mahādēvi].
- మహాదేవుణ్ mahādēvuḥ *fem.nom.pl.* (A44.4-5:700-25). పట్టపురాణి గారు. v.s.v. mahādēvi.
- మహాదేవుణ mahādēvuḥ *fem.gen-obl.pl.* (A45.8:700-25). పట్టపురాణి గారి. v.s.v. mahādēvi.
- మహాపాతకము mahāpātakamu *neut.nom.sg.* (A180.107-108:1060). గొప్పపాపం. A heinous sin [*<*Skt. mahāpātaka-].
- మహారాజ mahārāju *masc.nom.sg.* (A97.3:9th/10th., A104.9:925-50., A109.8:925-50., A111.6:972., A112.2:972). పెద్దరాజు. King. [*<*Skt. mahārājah].
- మహారాజుణ mahārājuḥ *masc.gen-obl.pl.* (A9.1:600-25). మహారాజు గారి. Prob. wrong for mahārājulla.
- మహారాజుల mahārājula *masc.gen-obl.pl.* (A46.10:700-25., A56.10:750., A70.5:8th., A88.1:897., A99.1:9th/10th., A105.4:925-50). మహారాజుగారి. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజులకు mahārājulaku *masc.dat.pl.* (A12.4:625-50). మహారాజుగారికి. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజులయు mahārājulayu *masc.gen-obl.hon.pl.* (A75.7:820-25). గొప్పరాజుగారి. -yu con.clitic. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజులు mahārājulu *masc.nom.hon.pl.* (A118.7:991). గొప్పరాజు గారు. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజుల్ mahārājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.2:600-25). గొప్పరాజు గారు. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజుల్లు mahārājullu *masc.nom.pl.* (A108.5:925-50). మహారాజులు. Prob. wrong for mahārājulu. v.s.v. mahārāju.
- మహారాజుల్లోకన mahārājull oḷana *masc.loc.pl.* (A8.1:600-25). మహారాజుల్లో. Among the kings. -oḷana archaic survival of the older form of ḷōna and lōna.
- మహాసేనమున mahāsēnamuna *neut.loc.sg.* (A145.14:1076). స్థలనామం. A village named after Mahāsēna or Kumārasvāmi, the leader of gods and son of Siva. [*<*Skt. mahāsēnam].
- మహిష్మథన mahiṣamāthana *fem.nom.sg.* (A144.28:1075-76). కాళి, మహిషాసురమర్దినీ. Epithet of Durga who fought and killed Mahiṣāsura. Ungrammatical for mahiṣa mathani. [*<*Skt. mahiṣamāthani].

- మహేంద్రన్ mahēndran *masc.nom.sg.* (A51.1:725-75). వ్యక్తీనామం.
The lord of Paradise. [*<Skt. mahēndrah*].
- మలువక్కధూత్తన్ maluvakka dhūrttan *masc.nom.sg.* (A98.5-8:
9th/10th). వ్యక్తీనామం. v.s.v. maruvaka triṇētrō.
- మాగడవలు māgaḍavaru *p.n.nom.sg.* (B67.102:1022-66). స్థలనామం.
māgaḍa prob. var. of māgāni, māgili, etc. fertile land, low-
land. .varu var. of -paru p.n.suf.
- మాగన్లు māganru *masc.nom.sg.* (A95.4:9th/10th). భర్త. Husband.
Wrong for maganru. v.s.v. maga.
- మా గొల్లణును mā gollaṇḍunu *masc.nom.sg.* (A110.13:971). వ్యక్తీ
నామం. The meaning of mā is not clear. -unu con.suf. goll-
laṇḍ- prob. var. of golla shepherd [*<Pkt. goalo <Skt.*
gōpālah].
- మాఘమాసమున māghamāsamuna *neut.loc.sg.* (A145.6:1076.,
A115.8-4:1081). మాఘమాసంలో. In the eleventh lunar month.
[*<Skt. māghamāsaḥ*].
- మాదా māḍa *neut.nom.sg.* (C11.12:19:1080., A180.8:1098). వరహాలో
నగం, ఒక బంగారునాణెం. A gold coin, half of a varāha (or var-
ahā), of 52 times the weight of the reed of a gurivenda
Abrus precatorius. See S. Pratapa Reddi, ASC, pp.180,181,
284 for the above meaning. Y. Yasoda Devi's version is
that māḍa weighs between 58 to 60.1 times of a gunja. See
JAHRS, 24.78,80. cf. Ta. mātai.
- మాదల్ māḍal *neut.nom.pl.* (A157.5:1084). బంగారునాణెలు. A var.
of maḍalu before vowels. v.s.v. māḍa.
- మాదలకు māḍalaku *neut.dat.pl.* (A184.30:31:1062). బంగారునాణెలకు.
For the gold coins. v.s.v. māḍa.
- మాదలు māḍalu *neut.nom.pl.* (A179.8-9:1098). బంగారునాణెలు.
Gold coins. v.s.v. māḍa.
- మాదని māḍani *masc.gen-obl.sg.* (A178.10:1098). వ్యక్తీనామం.
māḍani gen.sg. of māḍa(na), var. of mādi(ya).
- మాదర māḍara *masc.gen-obl.sg.* (B68.45:1060). మేదర-, మేదరినా
శ్లక్షు సంబంధించిన. Relating to the basket-maker. A var. of
mēḍara. The word is not listed in Te. dictionaries. cf. Te.
mēdari, Ka. māḍara, mēḍara, mēda, Ta. mētavar, etc.

- [? < SDr *mēta-]. See DED 4178 for more details and IA borrowing.
- మాదవయ్యయు *mādavayyau masc.nom.sg.* (A110.14.971). వ్యక్తి నామం. -ayya *masc. name suf.* -yu *con.clitic.* *mādav(a)* one of the several names of Kṛṣṇa [*< Skt. mādhabah*].
- మాదాలి రేకమ *mādāli rēkama fem.nom.sg.* (A159.5:1082). వ్యక్తి నామం. *mādāli* family name. -ama *fem-name suf.*
- మాదియయు *mādiyayu masc.nom.sg.* (A149.11:1081). వ్యక్తి నామం. -iya *var. of -aya, etc.* -yu *con.particle.* *v.s.v. mādani.*
- మాది శమ్మమ్మ *mādi śamma masc.nom.sg.* (B26.24;37:339). వ్యక్తి నామం. *v.s.v. mādani.*
- మాధవభట్టు *mādhavabhaṭṭu masc.nom.sg.* (A154.2:1082). వ్యక్తి నామం. *bhaṭṭu* learned man. [*< Skt. mādhaba bhaṭṭah*].
- మాన *māna neut.nom.sg.* (A124.2:1088., A135.10:1084., A137.9:1088., A140.11:1073., A149.11:1081., A150.10-11:1081., A167.9:1092., A175.9:1095., A186.7:1099). మానిక. A measure equal to one seer in some places and two seers in some others. A *var. of mānika/mānike and mānikamu.* [*< Skt. māna- measure*].
- మాని *māni masc.nom.sg.* (A134.29-30:1082., A177.25:1097). వ్యక్తి నామం. Occurs as a personal name.
- మానిక *mānika neut.nom.sg.* (A139.9:1072., A147.11:1078., A159.13:1087., A173.12-13:1094., A174.11:1094., A181.11:1098., A182.9-10:1098). మాన. A measure. *v.s.v. māna.*
- మానికన్ *mānikan neut.instr.sg.* (A135.8:1098). మానికతో. By the measure. *v.s.v. māna.*
- మానికము *mānikamu neut.nom.sg.* (A147.6:1078). మానిక. A *var. of mānika and māna.* Occurs in the phrase "vanda mānikamu" hundred-measures. *v.s.v. māna.*
- మానికలు *mānikalu neut.nom.pl.* (A125.9:1043., A145.15:1076., A148.8:1079., A163.14:1089). మానలు. Measures. *v.s.v. māna.*
- మానికాలు *mānikālu neut.nom.pl.* (A178.8:1098). మానికలు. Measures. A *var. of mānikalu* (its *sg. form* being *mānikamu* rather than *mānika* resulting in compensatory lengthening). *v.s.v. māna.*

మానికిన్ mānikin *neut.instr.sg.* (A184.8:1093). మానికతో. By a measure. Wrong for mānikan. v.s.v. māna.

మానిసి mānisi *masc.nom.sg.* (A75.9:820-25). మనిషి. A man. [*<Skt. mānuṣaḥ*]. A var. of maṇisi.

మానెడు māneḍu *adj.* (A143.11:1074). ఒక్కమానిక పరిమాణంగల. One māna-ful. Prob. wrong for māneṃḍu. v.s.v. māna.

మానెణ్ణు māneṇḍu *adj.* (A110.9-10:971., A126.10:1047., A128.22:1058., A139.9:1072., A147.11:1078., A159.1:1087., A160.12:1087., A166.12:1092., A172.6;8:1094., A178.14:1092., A182.10:1098., A183.12:1098). మానెడు. One māna-ful. v.s.v. māna.

మానెండు māneṃḍu *adj.* (A173.13:1094). మానెడు. An ortho. var. of māneṇḍu. v.s.v. māna.

మానెణ్ణును māneṇḍunu *adj.* (A116.11:971). మానెడున్ను. And one māna-ful. -unu con.clitic. v.s.v. māna.

మామ māma *masc.nom.sg.* (A18.4:650). మామయ్య, మామవ. Father-in-law, uncle-in-law, a maternal uncle. cf. Ka. māma, māva, Tu. māme, Ta. māman, Ma. māman, Nk.Pj. māma, Mlt. mama, Brah. māmā, etc. See Kolami 505 and 506 and also DED 3945 for more details and discussion on genetic relationship.

మాయలూరుంఱు māyalūruṅṅu *n.pr.?* (A43.1:7th/8th). వ్యక్తి నామం?

మారకణరు māraṅṅaru *n.pr.?* (A104.16:925-50). వ్యక్తి నామం?

మారతిబోయ māraṭa bōya *masc.nom.sg.* (B25.41:50:663-69). వ్యక్తి నామం.

మారతిబోయ్ māraṭa bō! *masc.nom.pl.* (B24.29:663). వ్యక్తి నామం.

మారపాసారి mārapāsāri *masc.nom.sg.* (A140.11:1073). వ్యక్తి నామం. -āsāri var. of ācāri [*<Skt. ācārin*]. -ap- var. of -ap(p) a personal name suf. mār- var. of māra- cupid. [*Skt. mārah*].

మారమ్మ māramma *fem.nom.sg.* (A60.11-12:8th). వ్యక్తి నామం. mār- var. of māra (Skt.) cupid. -amma fem.name suf. v.s.v. mārapāsāri.

- మారయ్య *mārayya masc.nom.sg.* (A25.32:7th). వ్యక్తీనామం. *mār-*
 var. of *māra* cupid. -*ayya* masc. name suf. v.s.v. *mārapāsāri*.
 మారీస్వరంబు *mārīsvarambu p.n.nom.sg.* (A28.1:7th). స్థలనామం.
 Ungrammatical for *mārēśvarambu*.
 మార్కాంఠీశ్వర *mārkaṁḍīśvara n.pr.* (A139.6-7.1072). చేననామం.
 మార్గమున *mārggamuna neut.loc.sg.* (A125.15-16:1043). మార్గంలో,
 దారిలో. In the path of, on the way. A var. of *mārggamunan*
 [*<Skt. mārgaḥ*].
 మార్గమునన్ *mārggamunan neut.loc.sg.* (A155.13:1084). దారిలో.
 v.s.v. *mārggamuna*.
 మార్వల గరుడణ్డు *mārvvala garuḍaṇḍu masc.nom.sg.* (A121.
 7-8:1018). శత్రుసేనలకు గరుత్మంతుడు; ఒకబిరుదు. *mārvvala(mu)*
 var. of *mārbalamu* the army of the enemy. SRN segments
 it as *māru-balamu*. The phr. is commonly used in colloq.
 Te. as "mandī mārbalamū". *mār* var. of *māru* opposition,
 etc. cf. Te. *mārucu*, *mārcu*, *mārkonu*, etc., Ta. *māru*,
mārran, Ma. *māruka*, Ka. *māru*, Tu. *māruni*, Kui
māska, etc. [*<PDr *māt-*]. See DED 3980 for more
 details. -*vala* var. *bala*. See s.v. *balambu*. *garuḍaṇḍu* a
 mythical bird. See s.v. *garuḍaṇḍu*.
 మారురా పిడుగు *māruṛā piḍugu masc.nom.sg.* (A51.1:725-75).
 వ్యక్తీనామం. -*piḍugu* masc. name suf.
 మార్పిడుగు *mār piḍugu masc.nom.sg.* (A12.13-14:825-50). వ్యక్తీ
 నామం. -*piḍugu* later form of *piḍuku*.
 మావని *māvani masc.gen-obl.sg.* (A186.6:1099). వ్యక్తీనామం. v.s.v.
maviṇḍi.
 మావయ *māvaya masc.nom.sg.* (A83.44:1060). వ్యక్తీనామం. v.s.v.
maviṇḍi.
 మావిణ్డిపల్లి *māviṇḍi palli neut.nom.sg.* (C4.15:709-46). స్థలనామం.
māviṇḍi var. of *māmīḍi* mango and *palli* var. of *palli/*
palli village.
 మావరయ *māvurāya masc.nom.sg.* (B68.56:1060). వ్యక్తీనామం. A
 var. of *māhurayya* a deity.
 మాస- *māsa- adj.* (A13.4:625-50., A129.4:1058). నెలకు సంబంధించిన.
 Of the month. [*<Skt. māsa-*].

మాసబున *māsabuna neut.loc.sg.* (A21.8-9:878). నెలలో. In the month (of). Prob. wrong for *māsambuna. v.s.v. māsa-*.

మాసమ్మన *māsammamṇa neut.loc.sg.* (A121.9:1018). నెలలో. Wrong for *māsammuna* in the month (of). *v.s.v. māsa-*.

మాసరపొన్ *māsarapon adj.* (B65.108:1022). పాడుగాటి. Occurs as an attribute of a certain *paḍuva* low-land. May be the adj. form of *māsaramu* long, etc. and also wrong (?) for *māsarapun*.

మాసివ్లోల *māsivlōla p.n.loc.sg.?* (A118.1:9th/10th). స్థలనామం. -*vrlōl* var. of -*prōl* city.

మిణ్ణక *minṇaka adv.* (A112.14:972). నెమ్మదిగా, మౌనముగా, చల్లగా, మొ. Silently, quietly, coolly. A var. of *minnaka* (class.). Bh. Krishnamurti treats it as the neg. adj. of an obsolete Te. vb. *minnu**. See TVB 988. cf. Ta. *miṇ*, *miṇu*, *miṇṭu*, Ma. *miṇṭuka*, etc. [\langle PSDr **miṇ*-V]. See DED 8978 for more details.

మినమిని *minamini p.n.nom.sg.* (B88.17:799-842). స్థలనామం.

మింద *minda adv.* (A14.1:883-89). మీద. On, upon. A var. of *mīda* (class), and *mīda* (colloq.). T. Donappa tells that the form is still preserved in the *Rāyalasīma* dialect. Allom. *mī*-in cpds. Cf. Ta. *mītu*, *mī*-, Ka. *mē*- etc. [\langle PSDr **min*-/**mī*-]. See DED 8966 for more details.

మిరియముల *miriyamula neut.gen.obl.pl.* (A155.9:1084). మిరియాల. Of the black pepper, *Piper nigrum*. *obl.pl.* of *miriyamu* var. of *miremu*, *mirayamu*. cf. Te. *mirepa-kāṇḍra* *Toddalia aculeata* and *mirepa-/mirapa-* *kāya* chilli, *Capsicum fastigiatum*, *C. annum*. cf. Ta. *miriyam*, Klm. *mirsa*, (SR) *mircā*, (Kin.) *mirca*, Pj. *mīri/NIA* *mircī*, Te. [\langle NIA] *mircī*. [\langle pkt. *miria-* \langle Skt. *marīca-*].

మిరియమ్మ *miriyampu neut.gen.obl.sg.* (A19.5-8:875). మిరియపు. A var. of *miriyamu* in cpds. See for a discussion on the meaning of the word in the context of its occurrence, ABC 2.1809. *v.s.v.* *miriyamula*.

మిరిబోయ *miri bōya n.pr.* (B25.88-99:888-89). వ్యక్తినామం.

మిల్కిరాజుల *milḷi rājula masc.gen.-obl.pl.* (A69.2:8th). వ్యక్తిసామం.
మీద *mīda adv.* (A62.8:8th). తెన. On, upon. var. of *minda*,
mī^ada. v.s.v. *minda*.

మీనవమ్మహాదేవి *mīnavam mahādēvi fem.nom.sg.* (A148.16:1074).
వ్యక్తిసామం. A haplological form of **mīnavamma mahādēvi*.
mīn- fish. *-av(a)* and *-amma* personal name suffixes. For the
ety. of *mīnu* fish, cf. Ta. *mīn*, Ma.Ko.To.Ka. *mīn*, etc.
See TPS (1946), pp.10-11. *mahādēvi* [*<Skt.*] queen.

మీది *mīndi adj.* (A124.6:1038). మీది, తెనున్న, మొ. Upper, next,
further, etc. v.s.v. *minda*.

మీడు *mīndu adv.* (A48.6:719-20). మీడు. On top of, above, etc.
v.s.v. *minda*.

ముక్కు *mukku neut.nom.sg.* (A112.14:972). నాసిక. Nose. A var.
of *muku*. cf. Te. *mukkīdi* noseless, *mū-cūcu* to smell, *mūr*
(u)-*konu* to smell., Ta. Ma. *mūkku*, *mō*, Ka. *mūgu mūsū*,
Tu. *mūku*, *mūsuni*, etc. [*<PSDr *muk-/*mū-*]. See. DED
4009 and 4122 for more details.

ముచ్చియకు *mucciyaku masc.dat.sg.* (A12.29:625-50). వ్యక్తిసామం.

ముంజలూర *mumjalūra p.n.nom.sg.* (B67.112:1022-66). స్థలసామం.
-a emph. suf. *mimjal* pl. of *mumja*, var. of *munjiya*, *munje*
the kernel of the unripe palmyra fruit. Its ety. not known.
place-names are commonly given on the basis of the pro-
duce, etc. that is in abundance at the place in question.

ముజుంజూరు *mujumṇūru p.n.nom.sg.* (B24.19:663). స్థలసామం.
Wrongly deciphered for **mumjunūru*, identified as *Mdn.*
Munjunūru. *mumju* dirt, clottedness. *-ṇ-* var. of *-n-* glide
between vowels in some cpds.

ముంజలూరు *mumjaluru p.n.nom.sg.* (B41.81:844-88). స్థలసామం.
-uru wrong for *-ūru*. v.s.v. *mumjalūra*.

ముళ్ళునురు *muṇjunyuru p.n.nom.sg.* (B53.56:945-46). స్థలసామం.
Wrong for *muṇjunūru*. v.s.v. *mujumṇūru*.

ముటిచ్చిన *muticcina tr./caus.p.adj.* (A25.49-50:7th). ముట్టడించిన.
ఎదుర్కొన్న. Caused to have been troubled. Wrong for *mut-*
tincina p. adj. of *muttu* to besiege, etc. cf. Ka. *muttu* to

to enclose, Tu. muttuni id. Ma. murruka to be close, crowded, etc. [\langle PDr. *mut₋].

ముట్టకు mutṭaku *n.pr.?* (A115.2:10th). వ్యక్తినామం?

ముట్ట mutṭa *masc.gen-obl.pl.* (A75.4-5:820-25). అధికారుల. Of the officials. v.s.v. mutṭu.

ముట్టు mutṭu *masc.nom.pl.* (A15.9:641). అధికారులు. Officials, var. of mudlu. pl. of mutṭu* an instrument (for governmental work). See for this explanation, ABC 2.1803-1809. -mutṭu occurs bound in Mdn.Te. pani-mutṭu tool, instrument. cf.Ta. mutṭu, To. mut, Ka. mutṭu, etc. [\langle SDr *mut₋V]. See DED 4048 for details.

ముట్టు mutṭu *masc.nom.pl.* (A15.8:641., A16.4:641). అధికారులు. Officers. A var. of mutṭu.

ముద్దు mudḍu *masc.nom.pl.* (A19.1:675). అధికారులు. Officers. Prob. wrong for mutṭu.

ముణ్ణకలియ muṇḍakaliya *p.n.nom.sg.* (B65.105:1022). స్థలనామం. -ya emph.suf.

ముణ్ణది muṇḍadi *p.n.* (B11.17:466). స్థలనామం. Occurs as the name of a province.

ముణ్ణూర్ muṇḍūr *p.n.nom.sg.* (B8.13:395-410). స్థలనామం.

ముతు mutu *masc.nom.sg.* (A3.2-3:575-600., A3.3.4:575-600., A112.2:625-50., A13.1:625-50). పాశ;ముసలి,మొ. A var. of muttu. Prob. means old, as in Mdn. muttayya, musalayya. cf.Te. mudiyu, mudusali, musali, Ta. mutu, mutāri, mū, Ma. mutu, muttan, muttā, Ka. muttu, mudī, Kuwi mūssela, etc. [\langle PDr *muc₋/*mut₋:mū].

ముత్త కూర muttaḷūra *p.n.nom.sg.* (A23.10:682). స్థలనామం. -a emph. clitic. muttaḷ pl. of muttu.

ముత్తినీ బోయ muttinthi bōya *n.pr.* (B25.45-46:663-69). వ్యక్తినామం.

ముత్తు muttu *masc.nom.sg.* (A2.1-2;6;6-7:575-600., A46.7:700-25., A96.2:9th/10th). వ్యక్తినామం. v.s.v. mutu.

ముత్తుకూరాను muttukūrānu *p.n.loc.sg.* (A68.3:8th). స్థలనామం. muttu old, or pearl. v.s.v. muttu. -kūr *p.n.suf.* as in āva-kūru, etc.

- ముత్తము *muttumu neut.nom.sg.* (A180.8:1087). మూడుతూములు. Three tūms. v.s.v. mūṇḍu and tūmu.
- ముత్రాజు *mutrāju masc.nom.sg.* (A94.9:9th/10th). వ్యక్తి నామం. v.s.v. muttu and rāju.
- ముదమున *mudamuna neut.instr.sg.* (A144.22:1075-76). సంతోషంతో. With the pleasure of [*<Skt. mudah*].
- ముది *mudi adj.* (A135.5:1064). ముసలి. Old. cf. Te. mudimi, mutuka, muduka, muduru, mutta, mudusali, musali, modalu, etc., Ka. mudu, muttu, Tu. mudi, Ta. mū, mutir, mutu, Ma. mutu, Kuwi (F) mussela, Brah. mutkun, etc. [*<PDr *muc-/*mut-; *mū*]. See DED 4057 and BSOAS 10.295 for more details.
- ముదుగొండ్లి *mudugonḍa p.n.nom.sg.* (A87.87:892). స్థలనామం. v.s.v. mudugontha.
- ముదుగొంఠ *mudugontha p.n.nom.sg.* (B25.39:868-69). స్థలనామం. mudu prob. var. of mutu old, v.s.v. muttu. -gontha wrong reading for -gonra var. of konra hill p.n.suf.
- ముదుబం *mudubam p.n.* (B25.25:863-69). స్థలనామం.
- ముదుమడువున *mudumaḍuvuna neut.loc.sg.* (A78.8:820-25). స్థలనామం. In the village called mudumaḍuvu. -maḍuvu tank, p.n.suffix.
- ముదొకుర్ *mudokur p.n.* (B26.35-36:869). స్థలనామం. Identified by the editor of the text as Mdn. mutukūru. v.s.v. muttu-kūrānu.
- ముద్దమూర్ *muddamūr p.n.nom.sg.* (B25.41:868-69). స్థలనామం.
- మునుంగోటి *mnumṅōṭi p.n.gen.obl.sg.* (A54.6:742-98). స్థలనామం. mun- var. of munu front, first, etc. cf. Te. munumu, munḡali, etc., Ka. mun, munnu, etc., Ta. mun, munpu, etc., Ma. mun munnī, etc. [*<PDr *mun-*]. see DED 4119 for more details. -um- con.clitic. -ḡōṭi var. of -kōṭi obl.sg. of kōḍu. v.s.v. kōṭan.
- మునుద *munuda p.n.* (B8.8:395-410). స్థలనామం. The name of a province. A var. of muluḍu?
- మున్దట *mundata adv.* (A162.8:1088). ఎదట. In front, before. A var. of mundaṭan. cf. Te mundu, munupu, muṅgala, mun(n)u,

- munumu, etc., Ka. mundu, mun, Tu. munde, mun(n)e, Ta. munu, munpu, muntalai, Ma. mun, mund, Pj. mundi, munnī, Brah. mōn, etc. [PDr *mun-, *mun-t-]. See DED 4119 for more details. The word is obl.sg. of mundara.
- ముందటం *mumdataṃ adv.* (A144.20:1075-76). ఎడట. Before, in front of. A var. of *mundaṭa*.
- ముందరమునయు *mumḍaramunayu p.n.loc.sg.* (B66.84:1022). స్థలనామం. -yu con.suf.
- ముందరమునయుం *mumḍaramunayum p.n.loc.sg.* (B66.83:1022). స్థలనామం. -yum con.suf. v.s.v. *mumḍaramunayu*.
- మున్దు *mundu num.nom.sg.* (A114.4:10th). మూడు. Three. An ortho. mistake for *mūṇḍu*.
- మున్నూటి *munnūṭi num.adj.gen-obl.sg.* (A155.3-4:1084). మూడువందల. Of the three hundred (villages). *mu-* a var. of *mūṇḍu* three in cpds. *nūṭi* obl. of *nūṅṅu* hundred.
- మున్నూర్వుడు *munnūrvvuru masc.nom.pl.* (A145.16:16-17:1076., A159.16:1087., A163.11:1089). మూడువందలమంది. Three hundred persons. v.s.v. *mūṇḍu* and *nūṅṅu*.
- మున్నూలు *munnūṅṅu num.nom.sg.* (A12.13:625-50., A186.5:1099). మూడువందలు. Three hundred. v.s.v. *mūṇḍu* and *nūṅṅu*.
- ముపందుము *mupaṇḍumu num.nom.sg.* (A54.5:742-98). మూడుపందులు. Three pandums or thirty *tūm*-fuls. v.s.v. *mūṇḍu*, *padi*, and *tūmu*. Word wrong for *muppaṇḍumu*.
- ముప్పది *mupjadi neut.nom.sg.* (A115.2:10th., A134.30:1068). ముప్పయ్యే. Three tens, thirty (non-personal objects). v.s.v. *muṇḍu* and *padi*.
- ముప్పదిమూన్ *muppadimūn num.nom.sg.* (A55.4:745-801). ముప్పయ్యేమూడు. Thirty three (non-personal objects). v.s.v. *mūṇḍu* and *padi*.
- ముప్పయ్యయ *mupparaya masc.nom.sg.* (A165.8-9:1091). వ్యక్తినామం.
- ముమ్మడి *mummaḍi adj.* (A125.9:1043., A155.7-8:1084., A159.12:1087., A163.13:1089., A165.11:1091., A166.11:1092). మూడో (శరానికి చెందిన). Third. v.s.v. *mūṇḍu* and *maḍi*¹.
- ముమ్మడిభీమ *mummaḍi bhīma n.pr.* (A155.7-8:1084., A163.13:1089., A165.11:1091). వ్యక్తినామం. Bhīma the third of Cōḷa-Cāḷukya dynasty. v.s.v. *maḍi*¹, *mūṇḍu*, and *bhīmuṇḍu*.

ముమ్రనమ్మ *mumranamma fem.nom.sg.* (A142.6:1074). వ్యక్తి
నామం.

ముయ్యర్దాశ *muyyarthāśa num.nom.sg.* (B25.22;28:668-69).
మూడున్నర వంతులు; ఒకటిన్నర (మూడుఅరల) వంతు. Three and a
half [muyyarth(a)] of shares (amśa). The editor prefers
this meaning for purposes of the grant rather than one-
and-a-half (muyyarthā-). -amśa- share [\leftarrow Skt. amśa-].
v.s.v. mūṇḍu and arddha-.

ముయ్యలి *muyyali adj.* (B59.59;62:945-70., B64.88;90;93:1011.,
B66.82;83-84;84-85,86:1022). మూడు ఎల్లల. Limited or bound
on three sides. (\leftarrow *mū-ella). cf. Ka.Ta. ella, etc. v.s.v.
mūṇḍu and yalapa.

ముట్టి *muṭṭi tr.ppt.* (A87.58;892-922). ముట్టి, ఎరుకొని. A var.
of muṭṭi ppt. of muṭṭu to attack. v s.v. muṭṭicīna.

ములుగు *mulugu p.n.* (B44.29:915-25). స్థలనామం.

ములుడు *muluḍu p.n.* (B41.82:844-88). స్థలనామం. A var. of
munuda?

మువ్వర *muvvura masc/fem.acc.pl.* (A10.2:600-25). ముగ్గురు
వ్యక్తులను. Three persons. acc. of mūvuru/mūguru, muvvuru/
mugguru. v.s.v. mūṇḍu.

ముసియ *musiya masc.nom.sg.* (BE9.39;51:945-70). వ్యక్తి
నామం. A var. of musiyana.

ముసియన *musiyana masc.nom.sg.* (B59.56:845-70). వ్యక్తి
నామం. -iy var. of -iya, -aya, etc. -ana masc. name suf. v.s.v.
masiyā.

ముసుపిపలు *musuniparu p.n.nom.sg.* (B63.28:990). స్థలనామం.
musunī var. of muṣṣṭi, musinī. muṣṭi *nux vomica*,
Strychnos nux vomica. cf.Ka. muṣṭi, Pj. mūṭi, etc.

ముచ్చిలినను *muṭṭilīnanu tr.concess.* (A87.59:892-922). దొంగిలి
చినా. Even if stolen, took away, plundered. concess. of
muṭṭilī prob. hyper-standardized form or muccilu to steal.
cf.Te. muccilīncu, muccu, mruccu, mruccilīncu, mruccinī,
mruccilī, etc. prob. connected with Te. muccu to cover, Te.
mūyu to cover up; muṣṣṭi veil, etc. [\leftarrow PDr *mūy-/
*muc-]. See DED 4025 for more details.

- మూగమూర్ *mūgamūr p.n.nom.sg.* (B18.10:831). స్థలనామం.
 మూటికి *mūṭiki num.dat.sg.* (A16.6:841). మూడింటికి. For the
 three non-personal objects, Prob. wrong for *mūṭṭiki*. v.s.v.
mūṇḍu.
 మూద్ *mūḍ num.nom.sg.* (A143.3:1074). మూడు. Three non_per-
 sonal objects. Prob. wrong for *mūḥd(u)*. v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూణ్ణికి *mūṇṭiki num.dat.sg.* (A125.6:1043). మూడింటికి. For
 three things. A var. of *mūṭiki* (Mdn.). v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూంట్టికి *mūṃṭṭiki num.dat.sg.* (A163.13:1089). మూడింటికి. An
 ortho. var. of *mūṇṭiki*. v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూణ్ణికిం *mūṇṭikiṃ num.dat.sg.* (A145.13:1076). మూడింటికి. A
 var. of *mūṇṭiki*, etc. v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూణ్ణు *mūṇḍu num.nom.sg.* (A125.8-9:1043., A145.15:1076.,
 A163.10;14:1089). మూడు. Three non-personal objects. A
 var. of *mūn(u)*, *mūnru* and *mūḍu* (Mdn.). Allom. *mu-*,
mū- in cpds. Forms pronominalised nouns like *mūvuru*,
muvvuru, etc. cf. Ta. *mūṇu*, Ma. *mūnnu*, Ta. Ka. *mūnru*
 (colloq.), Ka. *mūru*, Tu. *mūji*, etc. [*<PDr *mū-nr-*]. See
 DED 4147 for more details.
 మూను *mūnu num.nom.sg.* (A85.10:850). మూడు. Three. A var.
 of *mūnr(u)*, *mūṇḍu*, etc. NI offers a different text version
 reading *mūnru*. See the text of A85. v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూనూర *mūnūra num.nom.sg.* (A72.2:8th). మూడువందలే. Three
 hundred only. -a emph. clitic. v.s.v. *mūṇḍu* and *nūru*.
 మూనూలు *mūnūru num.nom.sg.* (A110.7:971). మూడువందలు.
 Three hundred (non-personal objects). A var. of *munnūru*.
 v.s.v. *mūṇḍu* and *nūru*.
 మూన్ *mūnr nom.sg.* (A55.4:745-801). మూడు. Three. A var. of
mūnu, *mūnu*, *mūṇḍu*, etc. v.s.v. *mūṇḍu*.
 మూలస్థానం *mūlastānaṃ p.n.nom.sg.* (A120.4:1003). స్థలనామం.
 Prob. wrong for *mūlasthānaṃ* the innermost shrine in a
 temple. [*<Skt. mūlasthāna-*].
 మూలస్థాన- *mūlasthāna- adj.* (A145.5-6:1076). స్థలనామం. v.s.v.
mūlastānaṃ.
 మెచ్చక *meccaka tr.neg.adj.* (A89.24.25:898-934). మెచ్చుకోకుండా,

- ఒప్పకోక, మొ. Not appreciating. v.s.v. meccu.
 మెచ్చి mecci *tr.ppt.* (A25.35:7th., A81.8:848). మెచ్చుకొని. Having
 praised. v.s.v. meccu.
 మెచ్చియేనిన్ mecci yēnin *tr.ppt.* (A87.54_55:892-922). మెచ్చుకోని
 అయినా, మెప్పతోనై నా. -(y)ēnin particle of doubt, etc. v.s.v.
 meccu.
 మెచ్చు meccu *neut.nom.sg.* (A144.23:1075-76). మెప్ప(దల). Ap-
 preciation, praise, applause, etc. cf.meccu *tr.* to admire, n.
 admiration, meppincu, meppu, etc., Ka. meccu, maccu,
 Tu. meccuni, Ko. mec-, Ta. meccu, meyccu, etc. [<PSDr
 *mey-c-]. See TVB 1020 and DED 3865 for more details.
 మెఱ్ఱయ మెఱ్ఱయా *masc.nom.sg.* (A185.6:1098). వ్యక్తినామం.
 మెందియ మెందియా *masc.nom.sg.* (A187.7-8:1093). వ్యక్తినామం.
 మెర mera *neut.nom.sg.* (A164.12:1090-91). హద్దు. Limit, bound-
 ary. Prob. wrong reading for mēra. var. of mēra a limit,
 bound, rule, space, etc. cf.Ka. mēre, Ta. mērai, Ma. mēra,
 Klm. mēra, (SR) mēram/Pkt. merā; Skt. mirā. SRN derives
 the word from IA source.
 మెఱిసి మెఱిసి *intr.ppt.* (A75.6;9:820-25). ప్రకాశించి. Having be-
 come splendid. var. of merasi *ppt.* of merayu to shine.
 cf.Te. meruḡgu, merapu, merumu, etc., Ka. mere, mirugu,
 merisu, Tu. mereyuni, Ta. miruka, Ma. meruku, verukku,
 Klm.Nk. merp-, Pj. marp-, etc. [<PDr *mit-]. See TVB
 984, DED 4163 and BSOAS 12.389 for more details and IA
 borrowing.
 మేద mēḍa *masc.nom.sg.* (A54.7:742-98). వ్యక్తినామం. A var. of
 mēḍaya and mēḍiya.
 మేదయయు mēḍayayu *masc.nom.sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం.
 -yu con.clitic. v.s.v. mēḍa.
 మేడియ mēḍiya *masc.nom.sg.* (A187.3:1068). వ్యక్తినామం. v.s.v.
 mēḍa.
 మేదల్ కొణ్ణ mēḍalkoṇḍa *p.n.nom.sg.* (B59.58:945-70). స్థలనామం.
 koṇḍa hill, p.n.suf.
 మేదంబు mēḍambu *neut.nom.sg.* (A82.16:8th., A89.19:998). అంతు
 తోలి. An animal sacrifice, an offering. [<Skt. mēdhah].

మేధంబున *mēdhambuna neut.loc.sg.* (A81.11-12:848-49). జంతు బలిలో. v.s.v. *mēdhambu*.

మేధంబునా *mēdhambunā neut.loc.sg.* (A85.16:8th/9th). జంతు బలిలో. Wrong for *mēdhambuna*.

మేయు *mēyu tr.hab.adj.* (A110.10:971). తినే. Eating. cf. Ka. *mē*, *mēyu*, Tu. *mēyuni*, Ta. *mēy*, Ma. *mēyka*, etc. [\langle PSDr **mey-*/**mēy*:**mec-*]. See DED 3967 and 4569.

మేఱ *mēra neut.nom.sg.* (A65.12:8th). (వ)హద్దు. Limit, boundary. A var. of *mēra*. v.s.v. *mera*.

మేష *mēśa adj.* (A157.8:1034). మేష(రాశి). Occurs as an attribute to the name of a fortnight, meaning "the sign Aries of the Zodiac." Prob. wrong for *mēśa-* (Skt.).

మేషనంక్రాంతియు *mēśasamkrāntiyu neut.nom.sg.* (C11.8-9:1080). సూర్యుడు మేషరాశిలో ప్రవేశించిన కాలమున్నా. *mēśa-* the sign Aries of the Zodiac. *samkrānti* the sun's passage from one sign of the Zodiac to another. *-yu* con.clitic.

మేఱాంబా *mēlāmbā fem.nom.sg.* (B49.17:984-45). (స్త్రీ)నామం. *-ambā* (Skt.) mother, etc.

మేటికుత్తి *mēlikurṭi p.n.gen-obl.sg.* (A112.7-8:972). స్థలనామం. Occurs as a family name. *mēli* prob. hyperstandardized form of *mēḍi* *Ficus glomerata*. cf. Klm, *mēri*, Ka. *mēḍi* glomerous fig tree, *Ficus racemosa*, *F. oppositifolia*, etc. *-kurṭi* gen.sg. of *-kur(r)u* p.n.suf.

మేఱెయ *mēleya masc.gen-obl.sg.* (A87.25:892-922). వ్యక్తినామం.

మొగమాడువ్ *mogamāḍuv neut.nom/acc.sg.* (A89.42:898-934). దేవాలయం ముందున్న వెళ్లగది. Open hall in front of a temple. *moga* \langle Skt. *mukha-* front, fore, *māḍuv(u)* var. of *māḍugu* storied house, cf. Ka. *māḍa*, Tu. *māḍu*, *māḍa*, Kod. *māḍi*, Ta. *māṭam*, etc. [\langle PSDr **māṭ-*:**māl-*]. See BSOAS 12.390 for IA borrowings from Drav.

మొదలి *modali adj.* (A150.8:1081). మొదటి. First. A var. of *modaṭi/modaliṭi*. v.s.v. *modalu*.

మొదలు *modalu neut.nom.sg.* (A112.5:972). ఆరంభం. Beginning, commencement. cf. Te. *mudi*, etc., Ka. *modal(u)*, Ta. *mutal*,

Ma. mutal, etc. [\langle PDr *mut-/ *muc- \rangle]. See DED 4053 and BSOAS 10.295 for more details.

మొదవులు modavulu *neut.nom.pl.* (A150.10:1081., A186.6:1099). పాడి ఆవులు. Milch cows. pl. of modavu (having inscr. varr. mōdā- and mōdo-). cf. Koṇḍa(K) modo, modva, modvo cow.

మొదప mōdapa *masc.nom.sg.* (A165.8:1091). వ్యక్తీనామం. -apa personal name suf.

మొదాలును mōdālunu *neut.nom.pl.* (A116.3:10th). పాడి ఆవులున్నా. And the cows. -unu con.clitic. v.s.v. modavulu

మొదొలు mōdolu *neut.nom.pl.* (A47.6:709-48). పాడిఆవులు. Cows. v.s.v. modavulu.

మొన mōna *adv.* (B45.58:918-25). మీద, పైన. At the top of. A var. of mona (class.). v.s.v. muṃḍaṭa.

మొరయకు mōrayaku *masc.dat.sg.* (A115.2:10th). వ్యక్తీనామం.

మోల mōla *neut.nom.sg.* (C11.19:1080). డబ్బునంచి. (Money) bag, The word is not recorded in Te. dictionaries. In Ta. mulai woman's breast, etc. (DED 4087) metaphoric extensions of the word? Or it may be connected with PDr *mō-to carry, etc. (DED 4211) and may therefore be connected with Te. mōpu, mōcu, etc.

మోలను mōlanu *neut.acc.sg.* (C11.12:1080). డబ్బునంచినది. v.s.v. mōla.

మన్ఱు mnganṛu *masc.nom.sg.* (A68.2-3:8th). శత్రువు, భర్త, విజయి. Husband, enemy, victor. Wrong for maganṛu. v.s.v. maga.

మ్రాంకుల mrāṃkula *neut.gen-obl.pl.* (A160.3:1087). మామల. Related to trees or tree-trunks. mrāṃkul- pl. of mrānu var. of mānu, māku (both Mdn.), and mrā^aku (class.). cf. Kui mra-hnu, Kuwi mṛānu (mārka pl.), (S) mrānu, marnu, Ta. Ma. maram, Ka. mara, Tu. mara, Klm.Nk. māḱ, Go. maṛā, etc. [\langle PDr *māran/ *maram \rangle]. See DED 3856 for more details.

మ్రానుమి mrānumi *p.n.nom.sg.* (B25.18:668-69). స్థలనామం. mrānu tree. -mi suf. indicative of possession as in Kalimi, lēmi, etc.? v.s.v. mrāṃkula.

మ్రొక్కి mrokki *tr.ppt.* (A119.29:1006). నమస్కరించి. Having bowed

in respect. ppt. of mrokku var. of mokku. cf. Te. m(r)okku-
uḍu, mroggu, Ka. moḷgu, muḷgu, Go. murs., Nk. mōkk-,
Pj. moṛk-, murg-, Mlt. murge-, etc. [$\left\langle \text{PDr } *mo\bar{l}-a\bar{n}k- / \right.$
 $\left. *mo\bar{l}-akk-\right\rangle$]. See DED 4208 for more details.

మోతుకూరు mrōtukūru *p.n.nom.sg.* (C4.17;18:709-46). స్థలనామం.
Identified as Mdn. Mōdukūru. cf. Te. morāṭu, morapa,
moramu, morasu, etc., Ta. murāṭu, murappu, murampu,
Ma. muram, murāṭu, Ka. muruḍu, morāḍu, etc. [$\left\langle \text{PDr } \right.$
 $\left. *mora-\right\rangle$]. See BSOAS 12.346, DED 4074, and TPS (1945),
p.115 for more details and IA borrowings. $\bar{l}kūru$ *p.n.suf.*
as in āvakūru.

మోతుకట్టియు mrōntukaltiyu *p.n.gen-obl.sg.* (B64.91:1011). స్థల
నామం. -yu con.clitic. -kaltī inverse spelling for -kurtī obl.
sg. of kurru *p.n.suf.* v.s.v. mrōntukūru.

మోతుకుట్టియుం mrōmtukurtiyuṃ *p.n.gen-obl.sg.* (B64.88:1011).
స్థలనామం. -yuṃ con.clitic. v.s.v. mrōntukaltiyu.

మోపొర mrōpōra *p.n.* (A69.5:8th). స్థలనామం. Identified as Mdn.
mōpūru.

మ్లావిండి mlāvimḍi *p.n.gen-obl.* (A16.4;5:641). స్థలనామం. -imḍi
p.n.suf.

మ్లావిండిశ్వరంబున mlāvimḍiśvarambuna *neut.loc.sg.* (A16.9:641).
స్థలనామం. In the village called mlāvimḍiśvarambu. -imḍ(i)
and -iśvarambu *p.n. suff.* used redundantly.

మ్లాంపళ్లి mlāmpalli *p.n.nom.sg.* (A112.11:972). స్థలనామం. mlām-
prob. wrong for mrām- var. of mrān(u) tree. v.s.v. mrāni.
palli village, var. of palli, etc.

మ్లైక mlēka *neut.gen-obl.sg.* (A47.6:709-46). అర్థం స్పష్టంగా తెలేదు.
The meaning, etc. are uncertain. Occurs bound in a phrase
mlēka varuvuḍu.

Y

యప్పవయ్యరి yappavayyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (B60.28:945-70).
వ్యక్తీనామం. -ayyar loan from Tamil.

యరిపులియు yaripuliyu *masc.nom.sg.* (A112.12:972). వ్యక్తీనామం.
-yu con.clitic.

యలునెలయక్కపోరి yaṛunelala yakka pōri *n.pr.?* (A124.7:1038).
వ్యక్తీనామం.? For pōri, See s.v. pōrirājula.

- యలప *yalapa masc.nom.sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం. Phonemically ell-apa. Connected with it are Te. ellayya, ellamma, ellamanda, etc. n.pr., all connected with ellamma a deity guarding village boundaries. cf. Te. ella boundary, Ta. ellai. Ma. ella, Ka. elle [\leftarrow PSDr *ellai]. -apa personal name suffix.
- యలమ్మయు *yalammayu fem.nom.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తినామం. Phonemically elammayu. -yu con.clitic. -amma personal name suf. v.s.v. *yalapa*.
- యళంకారి *yaḷamkāri adj.* (A112.12:972). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name. Prob. wrong for alamkāri adored?
- యిడియూరు *yidiyūru p.n.nom.sg.* (B54.6:945-70). స్థలనామం. yi- is phonemically /i/-.
- యినపరెకాస్యతోటి *yinaparekāsytōḷa masc.instr.sg.* (A160.8:1087). వ్యక్తినామం. -ḷa instr. suf.
- యినమిలి *yinimili p.n.nom.sg.* (B58.56:945-46). స్థలనామం. y- is phonemically ϕ .
- యిన్మడి *yinmaḍi adj.* (A121.5-6:1018). రెండో. Prob. phonetic writing for in-maḍi twice, the second. See s.v. *iru* and *maḍi*¹ (as in *mummaḍi* third).
- యుద్ధమల్లుణ్ణి *yuddhamalluṇḍi masc.nom.sg.* (A89.43:898-934). వ్యక్తినామం. A king of the Eastern Cālukya dynasty. [\leftarrow Skt. *yuddhamallaḥ* a warrior in battles].
- యలగుయ *yulaguya n.pr.* (A147.5:1078). వ్యక్తినామం.
- యళ్ళూరు *yullaḷūru p.n.nom.sg.* (B9.20:426). స్థలనామం.
- యెండది *yeṇḍādi adj.* (A54.4:742-98). ఇంటిపేరు. Occurs as an epithet of a certain koṇḍayya n.pr., prob. a family name var. of *yēṇḍādi*.
- యెన్మందల *yenmaṇḍala p.n.nom.sg.* (A119.24-25:1006). స్థలనామం. Identified as Mdn. *enamada* in Guntur dt. (y)enma- prob. var. of *eṇma*, *eṇumbodi*, etc. eight. -dala var. of -tala p.n. suf. [prob. \leftarrow Skt. *sthala*- place].
- యెమ్మకాల *yemmakāla masc.nom.pl.(hon.)* (A75.6:620-25). వ్యక్తినామం. -kāla hon. suf. - a emph. suf.
- యెండది *yēṇḍādi adj.* (A54.4:743-98). ఇంటిపేరు. v.s.v. *yeṇḍādi*.

యోగిణి yōgiju *masc.nom.sg.* (A110.28:971). జోగియు. A metathetical form of jogiyu* and the religious mendicant, -yu being con.clitic. and jōgi being traceable to Skt. yōgin through Pkt. jōgī.

యైయరి yteyari *masc.gen-obl.hon.pl.* (A103.14-15:925-50). వ్యక్తినామం. Wrong for āyiteyāri*. See s.v. āytannayu.

R

రక్షయం rakṣayum *neut.nom.sg.* (A89.98:998). కాపున్నా. Protection, safety. -yum con.clitic. [\leftarrow Skt. rakṣā].

రక్షిణ్ణి rakṣiñci *tr.ppt.* (A115.5:9th). కాపాడి. Having protected, saved, etc. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షించి rakṣimci *tr.ppt.* (A128.21-22:1058). కాపాడి. An ortho. var. of rakṣiñci. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షిణ్ణిన rakṣiñcina *tr.p.adj.* (A81.11:848-49., A85.14:850). కాపాడిన. That protected. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షిణ్ణు rakṣiñcu *tr.hab.adj.* (A114.7:10th). కాపాడే. Protecting. v.s.v. rakṣiñci-, -iñcu verbalizer. [\leftarrow Skt. rakṣā].

రక్షింపనుమ్ rākṣimpanum *tr.inf.* (A15.15:641). కాపాడటానికీన్నీ. -um con.clitic. In order to protect. v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షింపను rakṣimpanu *tr.inf.* (A87.49:892-922). కాపాడటానికి. An ortho. var. of rakṣimpan(um). v.s.v. rakṣiñcu.

రక్షింప్పం rakṣimppam *tr.inf.* (A159.16-17:1087). కాపాడటానికి. An ortho. var. of rakṣimpanu. v.s.v. rakṣiñcu.

రచ్చ racca *neut.nom.sg.* (B60.80:945-70). రాజమార్గం, పదిమందిచేరే చోటు. A public or high road; a hall of audience, etc. [\leftarrow Skt. rathyā].

రచ్చకాలు raccakālu *masc.nom.hon.pl.* (A115.9:10th). వ్యక్తినామం. -kālu hon. appellation. var. of raccaya.

రచ్చమానమ్మున raccamānambuna *neut.loc.sg.* (A115.2:10th). రాజమానంలో. Wrong for rācamānambuna.

రచ్చయ raccaya *masc.nom.sg.* (A172.6:1094). వ్యక్తినామం. v.s.v. raccakālu.

రచ్చయిణ్ణికి raccayiṅṅiki *n.pr.dat.sg.* (A85.2-3:8th). వ్యక్తినామం.

రజమానంబు rajamānambu *neut.nom.sg.* (C7.6-7:8th). సర్కారు కాలశం. Wrong for rājamānambu.

- రఠోడి *raṭōḍi masc.nom.sg.* (A65.6-7:8th). రాజవంశనామం. A var. of *rattādi*.
- రఠ్ఠకుఠ్ఠ *rattakutṭa adj.* (A12.2;2:625-50). ఒక రాజవంశానికి చెందిన. Of or belonging to the dynasty of the same name. [? < *rāṣṭrakūṭa*-]. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠకుడియు *rattakudiyu masc.nom.sg.* (A52.11-12:739). ఒక రాజవంశం వాడున్నా. A var. of *rattagudī*, etc. -*yu* con.clitic. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠగుడి *rattagudī masc.nom.sg.* (A60.13-14:8th., A61.13-14:8th). ఒక రాజవంశం వాడు. A var. of *rattakudī*, etc. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠగుడియు *rattagudiyu masc.nom.sg.* (A112.12:972). ఒక రాజవంశం వాడున్నా. -*yu* con.clitic. A var. of *rattakudī*, etc. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠగుళ్ల *rattagulla masc.genobl.pl.* (A15.7;13:641). ఒక రాజవంశం వాళ్లు. Of *rattagudīs*. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠగుళ్లు *rattagullu masc.nom.pl.* (A15.9:641). ఒక రాజవంశం వాళ్లు. pl. of *rattagudī*. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠగుళ్ళు *rattagullu masc.nom.pl.* (A12.14:625-50., A44.15;16;17:700-25., A61.11-12:8th). ఒక రాజవంశనామం. A var. of *rattagullu*. v.s.v. *rattagudī*.
- రఠ్ఠగొడ్లు *rattagodlu masc.nom.pl.* (A55.5:745-801). ఒక రాజవంశం వాళ్లు. A var. of *rattagullu*, etc. v.s.v. *rattādi*.
- రఠ్ఠడి *rattādi masc.nom.sg.* (A128.19:1023). ఒక గ్రామీణుని పేరు; ఒక కులం; మొ. The title of a particular caste. A var. of *raṭōḍi*, *rattakutṭa*, *rattagudī*, *rattōḍi*, etc. (pl. forms: *rattagullu*, *rattāllu*, *rattēḍlu*, and *rattāllu*). Out of these and many other varr., only *rattāllu* found usage in literature. See 'śivatattvasāramu' by Mallikārjuna Paṇḍitārādhyā, stanza 200. The word also means a village officer of unspecified powers. Traditional scholars connect the word with *raddī*/*reddi* and derive them all from Skt. **rāṣṭrakūṭa* (see s.v. inscr. form *rāṣṭrakūṭa*). M. Somasekhara Sarma also supports this view but is inclined to believe that the Skt. word is a hyperstandardized form of *rattakudī*/*gudī*. For a fuller discussion of the meaning and etymology of the word, see

- ASC, pp. 120, 121, and 257, Redḍi Sancika, pp. 99-118 and 388-92, HGOK, pp. 219-200, and RPS, pp. 67-71. G.S. Gai and Kittel derive the Ka. word raṭṭar from Skt. rāṭ king. The Skt. word rāṣṭrakūṭa does not occur in ins. earlier than the 8th cent. (i.e. when raṭṭagudī, etc. occur). raṭṭagudī is a cpd. of raṭṭa and -kudī/gudī. These are farmer communities who later found a dynasty together. After the raṭṭas, cpds. like raṭṭapāḍi, raṭṭamaṇḍalamu, etc. came into vogue. raṭṭa is synonymous of raṭhas and rāṭhōḍs of Mahārāṣṭra and Rājputānā, respectively. kuṭṭus or kuḍus are a tribe who occupied parts of Āndhra after the decline and fall of Sātavāhanas. This word is hyperstandardized into -kūṭa whereas raṭṭa was made to become rāṣṭra (Skt.) and rāṭṭam (Pkt.). This is a summary of the many discussions referred to above (esp. of M. S. Sarma).
- రట్టడికము raṭṭaḍikamu *neut.nom.sg.* (A187.10:1100). రట్ట డికనం. The office of a raṭṭaḍi.
- రట్టడలకు raṭṭaḍlaku *masc.dat.pl.* (A54.9:742-98). గ్రామాధికారులకు. To the officers called raṭṭaḍlu. v.s.v. raṭṭaḍi.
- రట్టడృ raṭṭaḍḷa *masc.gen-obl.pl.* (A60.10:8th). గ్రామాధికారుల. Of the raṭṭaḍis. v.s.v. raṭṭaḍi.
- రట్టడి raṭṭaḍi *masc.nom.sg.* (A103.5:914). గ్రామాధికారి. A var. of raṭṭaḍi, raṭṭoḍi, etc. v.s.v. raṭṭaḍi.
- రట్టడకి raṭṭoḍaki *masc.dat.sg.* (A114.2:10th). గ్రామాధికారికి. To the raṭṭaḍi.
- రట్టడి raṭṭoḍi *masc.nom.sg.* (A67.7:8th., A103.5:914., A104.50-51:925-50). గ్రామాధికారి. A var. of raṭṭaḍi (s.v.).
- రట్టడియు raṭṭoḍiyu *masc.nom.sg.* (A112.11:972). గ్రామాధికారిన్నీ. -yu con.clitic. v.s.v. raṭṭaḍi.
- రట్టడలు raṭṭoḍlu *masc.nom.pl.* (A103.18;27:925-50). గ్రామాధికారులు. pl. of raṭṭaḍi.
- రట్టడలున్ raṭṭoḍlun *masc.nom.pl.* (A114.7:10th). గ్రామాధికారులున్ను. -un con.clitic. v.s.v. raṭṭaḍi.
- రట్టొల్లు raṭṭoḷlu *masc.nom.pl.* (A10.4:600-25). గ్రామాధికారి. pl. of raṭṭaḍi.

రట్టోడి *rattōḍi masc.gen-obl.sg.* (B60.26:945-70). గ్రామాధికారి-
The editor of the text suggests another version *rettēḍi.*
v.s.v. *rattadi.*

రడ్డి *radḍi masc.nom.sg.* (A54.6;8:742-98). రెడ్డి, ఒక కులం. The
name of a caste, a person of the caste, a village officer. A
var. of later form *reddi.* cf. Ka. *raṭṭar* (inscr.), *radḍi*, *red-*
ḍi, Ta. *iratti*, *retti*, and also Te. *raḍi*. Kittel derives the
Ka. word from Skt. *rāṭ*. See s.v. *rattadi* for details. See
also DED 4241.

రడ్డిని *radḍini masc.acc.sg.* (A54.5:742-98). రెడ్డిని. v.s.v. *radḍi.*

రణంబు *raṇambu neut.nom.sg.* (A78.6:820-25). యుద్ధం. Battle,
war. [*<*Skt. *raṇa-*].

రణస్తి పూణ్డి *raṇastipūṇḍi p.n.nom.sg.* (B64.86:1011). స్థలనామం-
-*pūṇḍi p.n. suf.*

రణస్తి పూణ్డియు *raṇastipūṇḍiyu p.n.nom.sg.* (A64.88:89:91-92:
1011). స్థలనామం. -*yu con. suf. v.s.v. raṇastipūṇḍi.*

రణ్దుబ్లి *raṇḍuballi p.n.nom.sg.* (C5.26:764-99). స్థలనామం. -*balli*
var. of *palli*, etc., *p.n.suf.*

రనమర్దాన్వయకులతిలకుణ్ *ranamarḍḍānvayakulatilakuṇḍ masc.*
nom.sg. (A87.4-6:892-922). రనమర్దవంశంలో శ్రేష్ఠుడు. A paragon
of the family of *ranamarḍḍa*. -*anvaya-* and -*kula-* are
perhaps used redundantly.

రన్యెమ్పునన్ *ranyempunan neut.loc.sg.* (A17.2:650). రాజ్యంలో.
Wrong for *rājyambunan*.

రమణతో *ramaṇatō neut.instr.sg.?* (89.87:898-934). సంతోషంతో,
ఉత్సాహంతో. With pleasure or dalliance. -*tō instr. suf.* The
word is from Skt. but this meaning is not obtaining in Skt.

రమాప్రియయు *ramāpriyayu fem.nom.sg.* (A110.17:971). వ్యక్తి
నామం. -*yu con.clitic.* [*<*Skt. *ramāpriyā*].

రసవ్వియు *rasavviyu n.pr.* (A108.5:915). వ్యక్తినామం. -*yu con.*
clitic.

రస్తుపుణ్డి *rastupūṇḍi p.n.nom.sg.* (A178.10:1098). స్థలనామం.
-*pūṇḍi* wrong for *pūṇḍi*. *rastu* stores, supplies, etc. Tradi-
tional scholars derive the word from *rā-* in *rā-baḍi* income,
etc. -*st-* is difficult to explain.

- రాకుదురి *rā kuduri p.n.gen-obl.sg.* (A140.6:1078). స్థలనామం. *rā-* may mean king (in cpds.) which is from *rāya* <Skt. *rājan*. See DED 167. Or it may be a var. of *rā-* stone. v.s.v. *pōturāyu. kuduri gen.sg.* of kuduru settlement*, establishment*. cf. Ka. kuduru to settle, be settled, Tu. kudi fixed, settled, Ta. kutir to be settled, fixed up, Ma. kutir small mounds of earth in rice-fields.
- రాచ- *rāca- adj.* (A24.3:699-700., A44.26:915-25., A112.3:972). రాజుకు చెందిన. Relating to or of the king, kingly. [*<*Skt. *rājan*].
- రాచమానంబున *rācamānambun(a) neut.loc.sg.* (A9.4:600-25., A12. 12:625-50., A28.10:682., A47.8:709-46). సర్కారుకొలతలో. In the measure of the king (lit.), in the standard measure. *rāca* <Skt. *rājan* king. A var. of *rājamānambuna*, etc.
- రాచమానమ్మనన్ *rācamānambunan neut.loc.sg.* (A56.14-15:750). సర్కారుకొలతలో. A var. of *rācamānambuna*.
- రాచమానంబునా *rācamānambunā neut.loc.sg.* (A6.14-15:600-25). సర్కారుకొలతలో. Wrong (?) for *rācamānambuna*.
- రాచియ *rāciya masc.nom.sg.* (B67.122:1022-66). వ్యక్తి నామం. -iya var. of -aya, etc. *rāc-* var. of *rāca-* [*<*Skt. *rājan* king].
- రాజ్ *rāj masc.nom.sg.* (A85.9:850). రాజు. A var. of *rāju* before vowels.
- రాజ¹ *raja¹ masc.nom.sg.* (A61.6:8th). రాజే. -a emph. suf. v.s.v. *rāju*.
- రాజ² *raja² adj.* (A89.6:898-934). రాజుకు సంబంధించిన. Kingly, king. v.s.v. *rāju*.
- రాజకేశరివమ్మ *rājakēsari varmma masc.nom.sg.* (A187.5:1100). వ్యక్తి నామం.
- రాజగురులు *rāja gurulu masc.nom.hon.pl.* (A131.51-52:1080). The preceptor of a king, gurulu pl. of *guruvu/gurūḍu*. [*<*Skt. *guruh*].
- రాజమానం *rājamānam neut.nom.sg.* (A109.10:925-50). సర్కారుకొలత. A var. of *rājamānambu*.
- రాజమానమ్మన *rājamānamuna neut.loc.sg.* (A172.8:1094., A178.14: 1098., A185.7-8:1098). సర్కారుకొలతలో. A var. of *rājamānam-buna(n)*.

- రాజమానంబు rājamānambu *neut.nom.sg.* (A36.5-6:7th., C6.2-3:8th., C8.7:8th., A65.9-10:8th/9th., A103.2-3:914., A106.8:925-50., A108.10:925-50). సర్కారుకొలత. King's measure, standard measure. v.s.v. rācamānambu.
- రాజశ్రావితం rājaśrāvitam *adj.* (A24.4:699-700). రాజకుచెప్పింది. That which is told the King. [*<*Skt. rājaśrāvitam].
- రాజ rāju *masc.nom.sg.* (A3.2-3:57-600., A6.4:600-25., A11.2:625-50., A46.4;7:700-25., A79.3;8:820-25., A86.7;10:850., A88.11;12;12-13:897., A89.16-17:898-934., A90.5:9th/10th., A92.5:9th/10th., A121.5;6;6:1018., A123.11.1022., A131.58:1060., A152.4:1082., A161.3:1088-89., A177.32:1097). ప్రభువు. King. [*<*Skt. rājan].
- రాజకు rājuku *masc.dat.sg.* (A72.1:9th/10th). ప్రభువుకు. v.s.v. rāju.
- రాజన్ rājun *masc.nom.sg.* (A177.38:1097). రాజన్నా. -un con-clitic. A var. of rājunu. v.s.v. rāju.
- రాజను rājunu *masc.nom.sg.* (A54.3:742-98). రాజన్నా. -unu con-clitic. A var. of rājun. v.s.v. rāju.
- రాజుల్ల rājuḷla *masc.gen.obl.hon.pl.* (A9.1;3:600-25). రాజల. Prob. wrong for rājula and a spelling variant of rājulla. v.s.v. rāju.
- రాజుల్ rājul *masc.nom.hon.pl.* (A7.3:600-25., A13.1:625-50., A16.4:641., A23.2:699-700., A54.3:742-98., A56.6:750., A87.71:892-922., A107.5:925-50., A119.35:1006). రాజలు. v.s.v. rāju.
- రాజుల rājula *masc.gen.obl.hon.pl.* (A2.5:575-600., A16.4:641., A19.1:675., A20.5:675-99., A24.3:699-700., A58.9-10:8th., A85.7:850., A92.2:9th/10th., A110.6:971., A130.72:1060). ప్రభువుల. v.s.v. rāju.
- రాజులకు rājulaku *masc.dat.(hon.).pl.* (A12.4:625-50). ప్రభువుగారికి. To the King. v.s.v. rāju.
- రాజులం rājulam *masc.acc.pl.* (A87.69:892-922). రాజులను. The king. v.s.v. rāju.
- రాజులకు rājulaku *masc.dat.pl.* (A15.3:641). రాజుగారికి. To the king v.s.v. rāju.

- రాజులకున్ rājulākun *masc.dat.pl.* (A16.2:841). రాజుగారికి. To the king. v.s.v. rāju.
- రాజులు rājulu *masc.nom.(hon.).pl.* (A2.6;7;8:575-600., A121.10:1018., A177.14:1097). ప్రభువులు. v.s.v. rāju.
- రాజులొకు rājulōku *masc.dat.pl.* (A25.2-3:7th). రాజులకు. To the kings. Prob. wrong for rājulāku v.s.v. rāju.
- రాజుల్ల rājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.1-2:600-25). రాజులు. Prob. wrong for rājul. v.s.v. rājul.
- రాజుల్ల rājulla *masc.gen.obl.hon.pl.* (A2.2:575-600., A115.1:10th). రాజుల. Prob. wrong for rājula. v.s.v. rāju.
- రాజ్యం rājyaṅ *neut.nom.sg.* (A90.4-5:9th/10th., A98.3:9th/10th., A118.1-2:10th). రాజ్యం. Kingdom. A var. of rājyaṃ in close juncture with a following c- word. [*<Skt. rājyaṃ*].
- రాజ్యనచేతం rājyana cētaṃ *neut.instr.sg.* (A123.15:1023). రాజ్యం చేత. Wrong for rājyamu cētaṃ or rājyāna with the kingdom.
- రాజ్యనయు rājyanayu *neut.instr?sg.* (A123.17-18:1023). రాజ్యం లోనూ. -yu con.clitic. rājyana wrong for rājyāna in or with the kingdom.
- రాజ్యపట్టభద్రుణ్ణి rājyapattabhadduṅḍ *masc.nom.sg.* (A111.7-8:972). రాజ్యానికి పట్టాభిషిక్తుడు. He who is installed as a king. pattabhadduṅḍ wrong for °bhadruṅḍ.
- రాజ్యం rājyaṃ *neut.nom.sg.* (A50.5-6:725). పరిపాలితప్రాంతం. Kingdom. A var. of rājyaṅ and rājyambu.
- రాజ్యంబు rājyaṃbu *neut.nom.sg.* (A76.3-4:820-25., A87.20-21:892-922). రాజ్యం. Kingdom. v.s.v. rājyaṃ.
- రాజ్యంబునక rājyaṃbunāk(a) *neut.dat.sg.* (A25.10:7th). రాజ్యానికి. To the kingdom only. -a emph. clitic. v.s.v. rājyaṃbu.
- రాజ్యశ్రీక్ rājyaśrīk *neut.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). రాజ్యశక్తి, ఐశ్వర్యానికి. For the wealth and power of the kingdom. [*<Skt. rājyaśrīḥ*].
- రాజులు rājulu *masc.nom.(hon.).pl.* (A2.6;7;8:575-600., A121.10:1018., A177.14:1097). ప్రభువులు. v.s.v. rāju.
- రాజుల్ల rājull *masc.nom.hon.pl.* (A7.1-2:600-25). ప్రభువులు. Prob. wrong for rājul. v.s.v. rāju.

- రాజుల్ల *rājulla masc.gen-obl.hon.pl.* (A2.2:575-600., A115.1:10th). ప్రభువుల. Prob. wrong for *rājula*. v.s.v. *rāju*.
- రాజ్యం రājyaṅ neut.nom.sg. (A90.4-5:9th/10th., A98.3:9th/10th., A118.1-2:10th) రాజ్యం. Kingdom. A var. of *rājyam* in close juncture with a following c- word. [*<Skt. rājyam*].
- రాజ్యనయ్యు *rājyanayu neut.instr?sg.* (A123.14-15:1023). రాజ్యం తోనూ. -yu con.clitic. *rājanya* wrong for *rājyāna* in or with the kingdom.
- రాజ్యనచేతం *rājanya cētaṅ neut.instr.sg.* (A123.15:1023) రాజ్యంతో. Wrong for *rājyamu cētaṅ* or *rājyāna* with the kingdom.
- రాజ్యపట్టభద్రుణ్ణి *rājyapattabhadduṅḍ masc.nom.sg.* (A111.7-8:972). He who is installed as a king. *pattabhadduṅḍ* wrong for °*bhadruṅḍ*.
- రాజ్యం *rājyam neut.nom.sg.* (A50.5-6:725). రాజ్యం. Kingdom. A var. of *rājyaṅ* and *rājyambu*.
- రాజ్యంబు *rājyambu neut.nom.sg.* (A76.3-4:820-25., A87.20-21:892-922). రాజ్యం. v.s.v. *rājyam*.
- రాజశ్రావితం *rājāśrāvitaṅ adj.* (A24.4:699-700). రాజుకు చెప్పింది. That which is told to the king.
- రాజ్యశ్రీక్ *rājyaśrīk neut.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). To the wealth and power of the kingdom. [*<Skt. rājyaśrīḥ*].
- రా-దెంచు *rā-dem̄cu tr.hab.adj.* (A116.5:10th),వచ్చే. coming. Occurs as an emphatic variant of *vaccu*. -*dem̄cu* var. of *tem̄cu*.
- రాపుంర్ *rāpūmr p.n.nom.sg.* (B25.48:668-69). స్థలనామం. Wrong reading for *rāmpūr*. -*pūr* var. of -*pura* town, p.n.suf. The town is named after a certain *rām* var. of *rāma*- n.pr.
- రామడు *rāmaḍu p n.nom.sg.* (B34.44:715-20). స్థలనామం. The name of a district. See *rāmaṭi*, for its var. in gen_obl. -*maḍu* p.n.suf. var. of *maḍuv(u)*.
- రామణు *rāmaṅḍu masc.nom.sg.* (A79.11:820-25). వ్యక్తినామం. A var. of the literary form *rāmuṅḍu* [*<Skt. rāmaḥ*].
- రామన *rāmana masc.nom.sg.* (A54.6:742-98). వ్యక్తినామం. -*ana* masc.name suf. v.s.v. *rāmaṅḍu*.
- రామలన్లు *rāmalanru masc.nom.sg.* (B17.23-24:690). వ్యక్తినామం.
- రామున్లు *rāmunru masc.nom.sg.* (A88.1:7th/8th). వ్యక్తినామం. An older form of *rāmuṅḍu*.

- రాయణ్డు *rāyaṅḍu masc.nom.sg.* (A187.9:1100). రాజ. King. cf. Ka. *rāya*, etc. [<Skt. *rājan*].
- రాయన *rāyana masc.gen-obl.sg.* (A160.5:1087). వ్యక్తి నామం. -ana masc. name suf. *rāy(a)* king. a var. of *rāyāḍu* [<Skt. *rājā*]. v.s.v. *rāyaṅḍu*.
- రాయని *rāyani masc.gen.sg.* (A173.7:1094., A188.6-7:1098). రాజు (యొక్క). v.s.v. *rāyaṅḍu*.
- రాయూరు *rāyūru p.n.nom.sg.* (B37.40:749-842., B41.67:844-88). స్థలనామం. *rā-* stone and *ūru* village or *rāy* king and *ūru* village. v.s.v. *rāyaṅḍu*, *ūru* and *rākunḍa*.
- రావినాయు *rāvinūyu p.n.nom.sg.* (B25.13:668-69). స్థలనామం. *rāvi* the holy fig tree, *Ficus religiosa*.
- రావించి *rāvimci tr.caus.ppt.* (A87.26:892-922). రప్పించి. Having caused to come. A var. of *rappincu*. -imc- caus. suf. v.s.v. *vaccu*.
- రావియ *rāviya masc.gen-obl.sg.* (B53.58:945-46). వ్యక్తి నామం. -iya var. of -aya, etc. *rāv-* var. of *rāvi/rāgi* the holy-fig tree, *Ficus religiosa*, believed to be an incarnation of Lord Viṣṇu. cf. Klm. *rāvi*, Ta. *aracu*, *arai*, Ma. *arayāl*, *aracu*, Ka. *arase*, *arise*, *arali*, *araḷe*, *aḷali*, *aḷḷe*, etc. [<PSDr *ara-].
- రావిరేవ *rāvireva neut.nom.sg.* (B13.20:506). స్థలనామం. *rāvi* the holy figtree and *rēv-* (var. of *rēvu* before vowels) landing place, port. v.s.v. *rāviya* and *rēva*. -a emph. clitic.
- రాసి *rāsi neut.nom.sg.* (A130.85:1060., A131.45:1060). సమూహం, కుప్ప. A mass, collection, heap, etc. [<Skt. *rāśih*].
- రాహనున్ *rāhanun masc.acc.sg.* (A88 6:897). వ్యక్తి నామం.
- రాష్ట్రకూట *rāṣṭrakūṭa adj.* (B59.48:945-70). రాష్ట్రకూటవంశానికి చెందిన. Relating to the *rāṣṭrakūṭa* dynasty. Wrong for *rāṣṭra-kūṭa*. v.s.v. *raṭṭadi*.
- రుకలు *rukalu neut.nom.pl.* (A114.2:10th). రూపాయలు, నాణేలు. Rupees, coins. Wrong for *rūkalu* pl. *rūka* a small coin called fanam worth either an anna and a quarter or two annas and a half, money. SR gives a different meaning: "a gold or silver coin of the weight of a cinnam." S. Pratapa Reddi quotes literary and inscr. usages. See ASC, pp.75 93 and 259-60, SRN says it is a coin and derives the word from

Skt. rukma- gold, etc. It derives Te. rokkamu from Skt. r̥ktha-/riktha- gold, etc. cf. Ka. rokka, Tu. rokka, Ta. rokkam. See Turner, Nep.Dict., s.v. rōkar-. It may be that the Drav. languages borrowed the word from Skt. at the time of u/o alternation in SDr or through some Pkt. rūka- may be from r̥ktha- > *rukka- and rokkamu < Skt. rukma- > *rokka-.

రుద్రపండితులు rudrapanditulu *masc.nom.hon.pl.* (A131.52:1060).

వ్యక్తి నామం. v.s.v. rudraya and pamdittulu.

రుద్రయ rudraya *masc.nom.sg.* (A150.6:1081). వ్యక్తి నామం. -aya *masc. name suf.* [*<Skt. rudrah*].

రిమరజు rimaraju *masc.gen.obl.sg.* (A114.1:10th). వ్యక్తి నామం. -raju wrong for rāju.

రెట్టెడ్లు rettedlu *masc.nom.pl.* (A54.74:945-70., B60.26:945-70).

రట్టెట్లు. pl. of rattadi.

రెంఱి renti *num.acc.sg.* (A124.3:1088). రెండింటిని. Two things. v.s.v. rendu.

రెంఱికి rentiki *num.dat.sg.* (A174.8:1094., A178.7:1098). రెండింటికి. To the two non-personal objects. v.s.v. rendu.

రెంఱికిం remtikim *num.dat.sg.* (A145.11:1076). రెండింటికి. A var. of remtikiki. v.s.v. rendu.

రెంఱి rend num.nom.sg. (B66.66:1022., A141.3:1073). రెండు. Two. A var. of rendu before vowels.

రెంఱు rendu *num.nom.sg.* (A12.11:825-50., A80.18;21:847., A107.20:825-50., A113.13:991., A119.25:1006., A124.6:1088., A141.3:1073., A178.7;9;12;14;14:1093., A179.8:1098). రెండు. Two non-personal objects. Allom. i- and ir(u)/inu in cpds. Forms pronominalised nouns like iruvuru. Obl.stem rent-/rendi- or rendiṅṅ-. cf. Te. reṅṅa, retti, retṅṅimpu, iddaru, etc., Ta. reṅṅu (colloq.), Ma. reṅṅu (colloq.), Tu. raḍḍu, Go. rand, Kui. ri, etc., Ta.Ma. iranṅṅu, Ka. eraḍḍu, Kur. irb, etc. [*<PDr *ir-aṅṅ*]. See DED 401 for more details.

రెండు remḍu *num.nom.sg.* (C11.16:1080). రెండు. Two. An ortho. var. of rendu.

రెంఱును rendunu *num.nom.sg.* (A151.7:1081., A179.8:1098). రెండు. ను. -unu con.clitic. v.s.v. rendu.

- రెండు *reṇḍu num.nom.sg.* (A19.4;7:675., C9.21:709). రెండు. A18 ortho. var. of *reṇḍu* two.
- రెమియకు *remiyaku masc.dat.sg.* (A114.9:10th). వ్యక్తినామం.
- రేకమ *rēkama fem.nom.sg.* (A129.7:1058., A140.6:1073., A153. 5:1082). వ్యక్తినామం. -ama fem.name suf.
- రేకాది *rēkādi adj.* (B25.52;52:668-69). ఇంటిపేరు/విశేషణం. Occurs as an attribute of a *boya* a village officer.
- రేగడు *rēgaḍu adj.* (B51.51:945). రేగటి. Of clay, or black cotton soil. A var. of *rēgaḍa*, *rēgaḍi*, *rēvaḍa*, and *rēvaḍi*. A cpd. of *rē-* and *-gaḍu* var. of *gaḍḍa* loc. *rē-* connected with *rēyi*, *irulu*, etc. See DED 408,411,700, and 2102 (all from PDr *cir-; PSDr *ir-a). For *gaḍḍa* see DED 962 for details (<PDr *kaṭ-a). See also BSOAS 12.350.
- రేగొ *rēgonra neut.nom.sg.* (B14.21-22:506). స్థలనామం. A black or red hill. v.s.v. *rēgaḍu*, *konra*, and also *era*.
- రేగుల *rēmgula neut.gen-obl.pl.* (A121.16:1018). రేగు, రేమ. Of the *Zizyphus jujuba* plant. Obl.pl. *rēmgū* var. of *rēgu/rēnu*. cf. Klm. *reṅā*, Pj. *rēga*, Go. *rēngā*, Ka. *rēngu*, etc., and also Ta. *iratti*, *irantai*, Ma. *ilanta*, *lanta*, Ka. *era*, *elaci*, etc. [<PSDr and PCDr *iran-]; See DED 402 for more details.
- రేచియ *rēciya masc.nom.sg.* (A182.7:1098). వ్యక్తినామం. A popular personal name among the Jainites of medieval Andhra. A var. of *rēcu* (SRN), meaning a sort of ounce or lynx, capable of destroying tigers. cf. Te. *rēcukukka* (B) a hound or wild dog, Klm. *resnāte*, Go(M) *rac-nāi*, Pj. *iric netta*, etc. [<PCDr *ira-].
- రేనాణ్టి *rēnāṅṭi neut.gen-obl.sg.* (A70.9:820-25). స్థలనామం. Of the red or black country. v.s.v. *rēnāṅḍu*.
- రేనాణ్డ్ *rēnāṅḍ neut.nom.sg.* (A11.5:625-50., A49.8:725., A78.8: 820-25., A107.5:925-50., A108.5:925-50). స్థలనామం. A var. of *rēnāṅḍu* before vowels.
- రేనాణ్డు *rēnāṅḍu neut.nom.sg.* (A3.4-5:575-600., A104.10:925-50). స్థలనామం. Black or red country, the region comprising parts of Rāyalasīma. v.s.v. *rēgaḍu*, *era*, and *nāṅḍu* region.
- రేమియ *rēmiya masc.nom.sg.* (A131.50-51:1060). వ్యక్తినామం. -iya var. of -aya, etc., masc. name suf.

- రేరియ *rēriya masc.gen-obl.sg.* (A110.16:971). వ్యక్తి నామం.
 రేవణకాలు *rēvaṅakālu masc.nom.honl.pl.* (A8.7:575-600., A8.2:
 600-25). వ్యక్తి నామం. *rēv-* var. of *rēva-* [*<*Skt. *rēvā* another
 name of the river *Narmadā*]. *-aṅa* var. of *-aṅṅa*, etc. masc.
 name suff. *-kālu* hon. appellation. See s.v. *kuṇḍikāḷu*.
 రేవమయ్య *rēvamayya masc.nom.sg.* (B42.26:892-922). వ్యక్తి నామం.
rēv- var. of *rēvā* a synonym for the river *Narmadā*. *-am-*
 var. of *-am(m)a* and *-ayya* masc. name suf.
 రోణెంకి *rōṇemki p.n.nom.sg.* (A170.6-7:1098). స్థలనామం. Identifi-
 fied as Mdn. *rōṅaṅki*. Its Skt. form also occurs in the ins.
 as *rōhanaki*. A var. of *rōnemki*.
 రోనెంకి *rōnemki p.n.nom.sg.* (A171.7:1098). స్థలనామం. v.s.v.
rōnemki.

R

- ఱంక్ *raṅk neut.nom.sg.* (A87.58-59:892-922., A112.13:972).
 వ్యభిచారం. Adultery, fornication. A var. of *raṅku* (before
 vowels) and *raṅku*. In Ap. one word 'raṅkholira' mean-
 ing 'vilasana śīlā' occurs. G. V. Tagare segments at *raṅkh-*
 and translates the cpd. to mean a dallying or wanton
 woman. See HGA, p.493. No other Drav. or IA cognate
 is known. It is possible that the Ap. word is traceable to
 Skt. *ram-* or *rañj-* and that the *ṅ-* in the Te. word is
 incorrect.
 ఱంక్క *raṅkk neut.nom.sg.* (A87.59:892-922). వ్యభిచారం. Adul-
 tery. An ortho. var. of *raṅk*.
 ఱచ్చిన *raccina tr.p.adj.* (A74.10-11:820-25). పాడుచేసిన. Wrong
 for *laccina* destroyed. v.s.v. *laccu*.
 ఱజుల *rajula masc.gen-obl.hon.pl.* (A19.2:675). రాజుల. Occurs
 bound in *viṭrajula*. Wrong for *rājula*. v.s.v. *rāju*.
 ఱా- *rā- neut.nom.sg.* (A164.11:1090-91). రాయి. Stone. A var.
 of *rāyi/rāyi* (pl. *rālu/rālu*) and *rā-* in cpds. cf. Te. *rāti-*
nāra fibre of the rock (lit.), asbestos, etc., Ta. *arai*, Ma.
ara, Ka. *are*, etc. [*<*PSDr **ara-*]. See DED 271.
 ఱాకుణ్ణ *rākunḍa p.n.gen-obl.sg.* (A112.7:972). ఇంటిపేరు. Occurs
 as a family name. *rā-* var. of *rāyi* stone, rock. cf. Ta. *arai*;

To. ar, Ko. ar; Ka. are [\langle PSDr *ar_a]. kuṇḍa var. of kunṛa/konṛa hill.

కామవీ rāmaṭi p.n.gen-obl.sg. (B38.23-24:799-843). స్థలనామం. v.s.v. rāmaḍu.

కాయు rāyu neut.nom.sg. (B59.62-63:945-70). రాయికూడా. And the stone. -yu con.suf. v.s.v. rā-.

కాలు rālu neut.nom.pl. (B51.51:945). రాళ్ళు. Stones. -lu pl. suf. v.s.v. rā--.

ఝంగరి reṃgari n.pr.? (A19.6:675). రాజ(తే)గారి. Prob. wrong for rēm-gāri of the king. -gār hon. appellation and is from -vāru these persons. v.s.v. rēni and -gāri.

ఝేని rēni masc.gen-obl.sg. (A88.7:897). రాజ(యొక్క). Of the king. gen.sg. of rēḍu (allom. rē- in cpds.). cf.Te. eṛa. etc. (inscr)., Ka. ere, Ta. irai, etc. [\langle PSDr *er_a]. SRN derives the word from Skt. rāṭ king. See BSOAS 12.351 and DED 448 for more details.

ఝేనికిన్ rēnikin masc.dat.sg. (A8.3:600-25., A78.5:820-25). రాజకు. To the king. v.s.v. rēni.

ఝేవ rēva neut.nom.sg. (B66.82-88;86:1022). రేవే. A landing place only. -a emph. clitic. rēv- var. of rēvu (before vowels) and rēvu. See RPS, pp. 200-21 for a discussion on the meaning of the word. cf.Te. iravu, erā-guḍu, rēvāḍu, etc., Ta. iravu, Ka. eṛagu, etc. [\langle PDr *er-ank: PSDr *ir-ank/*er-ank]. See BSOAS 12.350 for more details.

ఝేవులు rēvulu neut.nom.pl. (A113.13:991). రేవులు. Sea ports, landing places. v.s.v. rēva.

ఝొప్పయ rompaya masc.nom.sg. (B37.41:749-842). వ్యక్తి నామం. May be a name like penṭaya. romp- var. of rompi mud, mire. cf.Te. rōyu, rōyu, rōṭa, rōta, rōccu, roccu, Ka. rōsu, rōte, roccu, rocce, rojju, rojje, Ta. oru, oruppu, urai [\langle PSDr *ora-/ *ura- with dif.suff.]. The comparative evidence is insufficient to account for -r- or -r- as the radical consonant. Telugu dictionaries are divided on the correctness of forms with -r- and -r-.

ప్రొలయ *prōlaya masc.nom.sg.* (A58.6:740). వ్యక్తి నామం. An ortho. error for *prōlaya*. *r* for *l* is due to editorial imperfection in view of similarity between the graphs.

L

లంఘంబు *lañcambu neut.nom.sg.* (A64.1:8th). లంచం. A bribe, bribery. SRN derives the word from Skt. *lancaḥ*, *lancā* present, bribe.

లక్ష్మీదేవులు *lakṣmidēvulu fem.nom.hon.pl.* (A170.6:1098., A171.6-7:1098). వ్యక్తి నామం. v.s.v. *laksmī dēvi*.

లక్ష్మీదేవి *lakṣmīdēvi fem.nom.sg.* (A152.4-5:1082). వ్యక్తి నామం. Goddess of wealth. [*<*Skt. *lakṣmī dēvī*],

లామన *lāmuna p.n.loc.sg.* (B51.49-945). కొండగుహ(?). Identified as Mdn. *lāmu* on the Guntur-Amaravati roadway. The word is not recorded in Te. dictionaries but in the Manual of Administration of the Madras Presidency (1898), Vol. 8, p.176, the meaning of the word *lāmu* is given as "the hollow in a hill". Ety. not known.

లికితమ్ *likitam neut.nom.sg.* (A8.5:800-25). రాసిది. A var. of *likhitamu* that which is written or engraved. [*<*Skt. *likhitam*].

లింగంబ్ *liṅgaṃb neut.nom.sg.* (A89.20:898-984). (శివ)లింగం. Siva worshipped in the form of a phallus. [*<*Skt. *lingaḥ*].

లింగంబులన్ *liṅgaṃbulan neut.acc.sg.* (A118.29:991). (శివ)లింగాలను. Phalluses. v.s.v. *liṅgaṃb*.

లింగానకుం *liṅgānakum neut.dat.sg.* (A161.16:1088-89). (శివ)లింగానికి. To the phallus of Siva. v.s.v. *liṅgaṃb*.

లిపర *lipara adj.* (A112.8:972). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name.

లెక్కను *lekkanu neut.loc.sg.* (A148.9:1074., A147.9:1078., A178.11:1094., A174.10:1094., A178.12:1098., A191.10:1098., A182.8-9:1098., A188.11:1098., A184.7:1098). మొత్తంమీద, కూడగా. In the reckoning, calculation. loc.sg. of *lekka*. cf. Te. *lekkinu*, Ka. *lekka*, Tu. *lekka*, Ma. *lekkam*, Klm. *lekkīdeṅ*, Pi. *nekip-*, *nekit-*, SRN derives the word from Skt. *lēkhā*. K. Godavarma derives the Ma. word from Pkt. *lekkha-*

<Skt. lēkhya-. See IAL,p.207. G. V. Tagare derives the Ap. form lekkha-hi <Skt. lekṣaya-. See HGA,p.438). It is possible that the word in question is traceable to Skt. root likh- to write, etc.

లెక్కల lekkalla *neut.obl.pl.* (A142.5:1074). ఇంటిపేరు. Occurs as the family name of a merchant. This form is still preserved in colloq. Te. but the class. form should be lekkala. v.s.v. lekkanu.

లేక lēk *def.vb.neg.adj.* (A87.33-34:892-922): లేకుండా. Not being. A var. of lēka before vowels. The obsolete vb. lē- occurs only in negative and infinitive forms. cf.Te. -iḍi a neg. agentive suf. as in mukk-iḍi noseless, Ka. il, ili, illa, Ta. il, illai, illadu, Ma. illa, Go. hallē, hal, (A) sile, Kui -siḍa, Pj. cila, Mlt. cile, etc. [\langle PDr *cil-: \rangle PSDr *il-a]. See BSOAS 11.350 and 21.133 and DED 2106 for more details.

లేచి leci *intr.ppt.* (A81.4:848). మీదికివచ్చి, ఎదుర్కొని. Having got up, arise, ppt. of lēcu (Mdn. colloq. legucu in sub-standard) to rise, shoot up, etc. cf.Te. lēpu, Klm. lēp-, Nk. lēp-, Kui ḍēhk_a, Br. hēfing, etc., and also Ta. ēl (ēl-r-, ēn-r-), Te. ēcu, etc. [\langle PDr *el-a:*ē-]. See TVB 1111 and DED 776 for more details.

లేదు lēdu *def.vb.neg.fin.* (A112.13;15:972). లేదు. It is not. v.s.v. lēk.

లేని lēni *def.vb.neg.adj.* (A82.10:848-49). లేకుండావున్న. That not. v.s.v. lēk.

లోకమ lōkama *fem.nom.sg.* (A35.2:7th). వ్యక్తి నామం. A var. of lōkamma. [\langle Skt. lōka-].

లోకమయ్యయు lōkamayyayu *masc.nom.sg.* (A21.13:678). వ్యక్తి నామం. -am_ayya masc. name suff. -yu con.clitic. v.s.v. lōkama.

లోకంబ్ lōkamb *neut.nom.sg.* (A90.6:9th/10th., A91.5-6:9th/10th., A98.10:9th/10th). లోకం ప్రపంచం. World. A var. of lōkambu before vowels. [\langle Skt. lōkaḥ].

లోకంబున్ lōkambun *neut.loc.?sg.* (A49.29:725). ప్రపంచంలో. In the world. Wrong(?) for lōkambunan. v.s.v. lōkamb.

లోకమ్మ *lōkamma fem.nom.sg.* (A47.6:709-46). వ్యక్తి నామం. v.s.v. *lōkammayu.*

లోకమ్మయు *lōkammayu fem.nom.sg.* (A47.5:709-46). వ్యక్తి నామం. -*yu* con.clitic. [*<Skt. lōka-*.]

లోన *lōna adv.* (A86.15:850). లోపల. Inside of, within, among, etc. A var. of *-lō(nan)*. cf. Te. *lōgāḍa*, *lōnu*, *lōpu*, *lōpala* etc., Klm. *lōpal*, Nk. *lōpa*, Go. *lon*, *lōpā*, Kui *lai*, etc., and Ta. *uḷ*, *uḷḷam*, Ma. *uḷḷu*, Ka. *uḷ*, *oḷ*, Tu. *uḷa*, Kur. *ulā*, Mlt. *ule*, Brah. *urā*, etc. [*<PDr *uḷ-*; *PSDr *uḷ-/*oḷ-*]. See DED 600 for more details. The earlier forms of *lōna* occur in the material as *lōna* and *oḷana* (arch).

లోని *lōni adj.* (A184.27:1062). లోపల. That inside of. etc. v.s.v. *lōna.*

లోప *lōp adv.* (A126.12:1047, A164.14:1090-91). లోని. In, within, inside of, etc. A var. of *lōpu* before vowels. v.s.v. *lōna.*

లోపలి *lōpali adv.* (A113.17:991). లోని. In, within, etc. *-pal(a)* occurs in certain words like *velu-pala* outside, *ḍā-pala* left side, *vala-pala* right side, and in *lō-pala* inside, prob. meaning side*. v.s.v. *lōp* and *lōna.*

లోపు *lōpu adv.* (A152.11:1082; A164.13:1090-91). లోను. In, within, etc. v.s.v. *lōna.*

లోహ *lōha- adj.* (A167.4:1092, A175.6:1095). ఇనుప, మె. Metallic, iron [*<Skt. lōhah*].

లోహదణ్డు *lōhadanḍu adj.* (A152.5:1082). ఇనుప(దీప)స్తంభం. Of iron stand, a lamp-stand made up of iron. *lōha* *<Skt. lōha-* id. *danḍu* *<Skt. danḍah* stick, staff, stand.

లోహపు *lōhapu adj.* (A127.6:1055, A140.7:1073, A149.9:1081). ఇనుతోచేసిన. A var. of *lōhamu* in cpds., made up of iron or some metal in general. v.s.v. *lōha.*

లోహమునం *lōhamunaṃ neut.instr.sg.* (A186.5:1099). ఇనుతో. With iron or some metal. v.s.v. *lōha-*.

లోహానంబ్ *lōhāsanamb neut.nom.sg.* (A88.5-6:897). ఇనుపపీఠ. A metal seat or chair. [*<Skt. lōhāsana-*].

లేదు *ledu def.vb.neg.fin.* (A80.20:847). లేదు. Wrong for *lēdu* it is not. v.s.v. *lēk.*

శోన లōna *adv.* (A93.8:9th/10th). శోన, శోపల. In, inside, etc. An older form or lōna and later form of ojana.

V

వకొట్టి vakōṭṭi *neut. acc. sg.* (A68.6:8th). ఒకటి. Prob. wrong for okaṭi one non-personal object. v.s.v. oka.

వక్ర- vakra- *neut. nom. sg.* (A13.1.625-50). అడ్డు. A var. of vakrambu.

వక్రమ్ము vakrambu *neut. nom. sg.* (A17.2:650). అడ్డు, అప్పు, వ్యతిరేకం, మొ. Evasion, equivocation, etc. [\leftarrow Skt. vakrah].

వక్రంబు vakrambu *neut. nom. sg.* (A9.6:600-25., A121.17:625-50., A14.12:633-63., A20.16:675-99., A24.6:699-700., A49.24:725., A50.21-22:725., A52.17:725., A55.8;11:745-801., A58.25:8th., C6.3:8th., C8.7:8th., A80.20;21:847., A92.11:9th/10th., A106.5;17:925-50., A107.16:925-50., A109.12:925-50., A118.4:10th). అడ్డు, అప్పు, వ్యతిరేకం. An ortho. var. of vakrambu.

వక్రమ్మునకు vakrambunaku *neut. dat. sg.* (A60.8-9:8th). అడ్డుకు, మొ. v.s.v. vakrambu.

వక్ర్రంబు vakkrabu *neut. nom. sg.* (A25.36-37:7th). అడ్డు, మొ. Prob. wrong for vakrambu.

వక్ర్రంబు vakkrambu *neut. nom. sg.* (A47.8:709-46., A78.15:820-25). అడ్డు, మొ. An ortho. mistake for vakrambu.

వగిపట్ వాగిపార్ *p.n. nom. sg.* (B41.50:844-88). స్థలనామం. Wrong for vamgipar(u).

వగువనూరి vaguvanūri *p.n. gen. obl. sg.* (A67.3:8th). స్థలనామం...-ūr village, p.n. suf.

వగ్రంబు vagrabu *neut. nom. sg.* (A53.8:745-801). అడ్డు, మొ. Wrong for vakrambu.

వంక vamka *neut. nom. sg.* (B65.109:1022). పరు, వాక. A var. of vāka (literary) and vōka (inscr.). The meaning and etymology of the word is not clear. v.s.v. eruvamka.

వంకనూర్ vanganūr *p.n. nom. sg.* (A24.2:699-700). స్థలనామం. Occurs as the name of a district.

వంకనూర్ల వాంగనూర్ల *p.n. gen. obl. pl.* (A118.2:10th). స్థలనామం- v.s.v. vanganūr.

- వంగిపట్ వamḡipar̄ *p.n.nom.sg.* (B41.44;72:844-88). స్థలనామం-
-par̄ var. of -par̄ru *p.n. suf.*
- వంగిపఱు vamḡiparu *p.n.nom.sg.* (B32.9:696-709., B36.15:763.,
B59.73:945-70). స్థలనామం. v.s.v. vamḡipar̄.
- వంగిపఱు vamḡipar̄ru *p.n.nom.sg.* (B37.26;27;28;29:794-842.,
B49.23:934-45). స్థలనామం. v.s.v. vamḡipar̄:
- వంగ్ర vamgra *p.n.* (B27.28:673). స్థలనామం. A var. of Mdn.
vangara.
- వచ్చిన vacina *intr.p.adj.* (A106.17-18:925-50). వచ్చిన. That came.
Wrong for vaccina, v.s.v. vaccu.
- వచ్చి vacci *intr.ppt.* (A89.28:898-934., A117.6:10th., A119.26:
1006). వచ్చి. Having come, arrived. v.s.v. vaccu.
- వచ్చిన vaccina *intr.p.adj.* (A9.7:600-25., A14.12:633-63., A17.2:
650., A25.37:7th., A36.11:7th., A50.22-23:725., A55.8;11:
745-801., A80.20;21:847., A88.7:897., A109.12:925-50).
వచ్చినటువంటి. That came. v.s.v. vaccu.
- వచ్చు vaccu *intr.hab.adj.* (A12.7:625-50., A18.8:650., A20.16-17:
675-99., A24.6:699-700., A47.8:709-46., A49.25:725., A52.17:
739., A53.8:740., A58.26:8th., C6.4:8th., A78.15:820-25.,
A92.11:9th/10th., A107.16:925-50., A108.13:925-50., A118.
4:10th). వచ్చే, జరిగే, మొ. Coming, happening, taking place,
befalling, etc. Alloms. rā- (before back vowel suff.) and
varu- preserved in some colloq. words in Mdn.Te. cf.Te.
varumānamu, varumbaḍi income, etc., Ka. bar- (bā-),
Tū. bar, Ta. vā (va-nt-). varuttu, Ma. vā, varuka, Klm.
Nk. var-, Pj. ver-, Go. waī, vartōl, Brah. bann- (bass-),
etc. [\leftarrow PDr *vā-: *va-r- (-r- called detachable suf. by
M.B. Emeneau)]. See Lg. 21.184-213. (esp. p.187 and §17),
DED 4311, and TVB 1123 for more details.
- వచ్చె vacce *intr.p.fin.* (A59.2:8th). వచ్చాడు. Came. v.s.v. vaccu.
- వజ్జి vajji *masc.nom.sg.* (A79.8:820-25). వజ్జి క్షీనామం. The lord of
Gods, Indra [\leftarrow Skt. vajrin].
- వజ్జియ vajjiya *masc.nom.sg.* (B64.85:1011). వజ్జి క్షీనామం. The
name of a minister to the Eastern Cālukyas. -iya var. of
-ava. etc. masc. name suff. v.s.v. vaiii.

- వదల vaḍala *neut.gen-obl.pl.* (A80.21:847). వాదల. Wrong for vādala.
- వడ్ల vaḍla *neut.gen-obl.pl.* (A114.:10th., A160.3:1087). వడ్లకు సంబంధించిన. Of paddy, unhusked rice. v.s.v. vaḍlu.
- వడ్లు vaḍlu *neut.nom.pl.* (C7.4:8th). వరిధాన్యం. Paddy, unhusked rice, *Oryza sativa*. pl. of vari. (So SRN and also Āndhra-bhāṣāṛṇavamū, 2.238). But DED has separate items 4306 and 4325 for the sg. and pl. forms, respectively vari < *vār-i] and vaḍlu (< vaṭ-i) ? The correspondences for sg. and pl. do not match with each other.
- వడ్లం vaddlum *neut.nom.pl.* (A155.12:1084). వడ్లున్నా. -um con-clitic. v.s.v. vaḍlu.
- వడ్ల vaḍla *neut.gen-obl.pl.* (A28.28:874). వడ్ల. A var. of vaḍla v.s.v. vaḍlu.
- వణవోల vaṇavrōla *p.n.gen-obl.sg.* (A66.1:8th). స్థలనామం. Occurs as a family name. vaṇa- prob. var. of vaṇamu [< Skt. vana- house; spring, fountain; grove; forest, etc.]. -vrōl var. of -pulōl, etc.
- వంటియయు vaṁṭiyayu *masc.nom.sg.* (A137.6-7:1068). వ్యక్తి నామం. -yu con.suf. -iya var. of -aya, etc.
- వండు vaṇḍu *pron.masc.nom.sg.* (A103.17;17:925_50., A149.13:1081). వాడు. He, that man. wrong for vāṇḍu.
- వండ్డి vaṇḍedi *tr.hab.adj.* (A155.11:1084). వండే వంటచేసే. Cooking, serving. hab. adj. of vaṇḍu to cook, etc. cf. Te. vaṇṭa, vaṇṭakamu, vaḍḍana/vaḍḍena, etc., Pj. vend (NE. vend-), PoyaGa. vaṇḍ-, Kui vaja, Ta. vaṇu, Ma. vaṇukka, vaṇṇu, etc. [< PDr *van-/*vaṭ-: *vaṭ- < *van-t-]. See TVB 1130 and DED 4360 and 4364 for more details.
- వండ్డిపెయ్యు vaṇḍrupiṭeyu *p.n.* (B38.15:799-843). స్థలనామం. -yu con.suf. vaṇḍru may be connected with Te. vaṇḍa(li) alluvium, etc. cf. Ta. vaṇṭal, Ma. [vaṇṭaru, Ka. vaṇḍu, oṇḍu, etc. [< PSDr *vaṇṭ-]. See DED 4287 for details.
- వండ్లు వన్ను vannaṭtu *gen.sg.* (A164.7:1090_91). వర్ణానికి చెందిన. Of the caste. A loan from Tamil. vaṇṇ(a) < Skt. varṇa- caste.

- వత్తర సెట్ల vattara setḷa *masc.gen-obl.hon.pl.* (A172.5:1094). వ్యక్తి-నామం. setḷa gen.pl. of setṭi merchant.
- వత్తి vatti *neut.nom.sg.* (A125.5:13;18:1043., A146.10:1078., A153.6:1082., A180.7:1098). దీపంవత్తి. The wick (of a perpetual lamp). A var. of vartti [\leftarrow Skt. vartti].
- వత్సరంబు vatsarambu *neut.nom.sg.* (A122.4:1023). సంవత్సరం. Year. [\leftarrow Skt. vatsara-].
- వదియించిన vadiyimccina *tr.p.adj.* (A170.10:1093). చంపిన, వధించిన. Prob. wrong for vadhiyimccina. var. of vadhimccina v.s.v. vadhimci.
- వద్య vadya *neut.nom.sg.* (A49.26;26-27:725). వధ, హత్య. Murder, assassination. Wrong for vada* [\leftarrow Skt. vadhā] with an inexplicable intrusive -y- as in nimityamu.
- వధించి vadhimci *tr.ppt.* (A79.9-10:820-25). చంపి. Having killed. A var. of vadhiyimci [\leftarrow Skt. vadh(ā)].
- వధించిన vadhimcina *tr.p.adj.* (A78.4:920-25). చంపిన. That killed. v.s.v. vadhimci.
- వధించిన vadhimccina *tr.p.adj.* (A164.17:1090-91). చంపిన. A var. of vadhiyimccina. v.s.v. vadhimci.
- వదియించిన vadhiyimccina *tr.p.adj.* (A171.11:1098). చంపిన, A var. of vadhimccina. v.s.v. vadhimci.
- వధిసిన vadhisina *tr.p.adj.* (A46.24-25:700-25). చంపిన. Wrong for vadhimccina. v.s.v. vadhimci.
- వనజనేత్రి vanajanētri *fem.nom.sg.* (A144.21:1075-76). శామరలాం టకళ్లగలది, (స్త్రీ). Lotus-eyed. Ungrammatical for vanajanētra. [\leftarrow Skt.].
- వంద vanda *num.nom.sg.* (A147.5-6:1078): మారు. Hundred. A replacive for nūru. Prob. from Skt. vṛnda-/br̥nda- group, collection, etc. \gt Ap. vonda/vinda. See G. V. Tagare, HGA, pp. 442 and 447 for the Ap. forms.
- వన్నెలు vannēru *neut.nom.sg.* (B20.10:633-63., B44.28:915-25). నదీనామం. Occurs as the name of a rivulet.
- వంఱు vanṛu *pron.masc.nom.sg.* (A49.25:725., A52.18-19;24:789., A63.6:8th., A71.5:8th., A92.13:9th/10th). వాడు. He, that person. Wrong for vāṅru.

- వని బోళుము *vanli bōḷumu masc.nom.pl.* (A10.4:600-25). వ్యక్తి నామం. -umu con.particle. bōḷ pl. of bōya village officer.
- వంశోద్భవ *vaṃśōḍbhava adj.* (A191.19-20:1060). వంశంలో పుట్టిన. Born in the family [*<Skt.*].
- వంసోద్భవ *vaṃsōḍbhava adj.* (A17.1:650). వంశంలో పుట్టిన. Born in the family. Wrong for *vaṃśōḍbhava*.
- వంసోద్భవ *vaṃsōḍbhava adj.* (A130.53-54:1060). వంశంలో పుట్టిన. v.s.v. *vaṃśōḍbhava*.
- వయ్యంబ *vayduṃba adj.* (A111.5:972). ఒక రాజవంశ నామం. An ortho. var. of *vaidumba*.
- వయ్యెటి *vayyeli p.n.?* (A80.25;25;26:846). స్థలనామం? It has a different text version as *vayyedi*. V. Prabhakara Sastry identifies it as *Mdn. Vuyyūr* in Krishna dt. See Bh 5.96-110 for more details.
- వరదులకు *varadulaku masc.dat.sg.* (A71.2:8th). To the benefactors, pl. of *varadu*. [*Skt. varadaḥ*].
- వరనసియు *varanasiyu neut.nom.sg.* (C7.12-13:8th). కాశీ నగరము న్నూ. -yu con.clitic. *varanasi* prob. wrong for *vāranāsi*.
- వరా *varā pron.masc.nom.pl.* (A119.42:1018). వారే. Wrong for *vāra*, -a being emph. clitic.
- వరి¹ *vari neut.nom.sg.* (A87.62:892-922). వన్ను, Tax, levy. Kittel derives Ka. *vari* tax from *Skt. vara-* what is requested, cf. Ka. *vari*, Ko. *vary*, Ta. *vari* id. [*<SDr *vari?*]. See DED 4907 for details.
- వరి² *vari^c pron.masc.nom.pl.* (A53.4:740., A63.3:8th). వారి (యొక్క). Wrong for *vāri*.
- వరు *varu pron.masc.nom.pl.* (A19.12:675., A53.8:740., C7.8; 12;14:8th., A66.4-5:8th., A86.12;13:850., A110.12:971., A121.24:1018., A124.5;7:1088., A141.10:1073., A163.15:1089). వారు. Those persons. Wrong for *vāru*.
- వరుష *varuṣa abbr.* (A128.19-20:1058., A149.5:1081). సంవత్సరం. An abbr. form of *varuṣamu* year. A var. of *varuṣamu* with an anaptyctic vowel [*<Skt. varṣa-*].
- వరుషంబ *varuṣambu neut.nom.sg.* (A164.3:1090-91). సంవత్సరం. v.s.v. *varuṣa*.

- వరుషంబుల varuṣāmbula *neut.loc.pl.* (A129.1:1058., A177.14-15:1097). సంవత్సరాలు. Years. v.s.v. varuṣa.
- వరుషంబులు varuṣāmbulu *neut.nom.pl.* (A120.1:1008., A129.1:1058., A151.1:1061., A153.1:1082., A154.1:1082., A169.1:1092., A170.1:1093., A171.1:1093., A177.14-15:1097., A179.1:1098., A180.1:1098). సంవత్సరాలు. v.s.v. varuṣa.
- వర్తమానంబు varttamānambu *adj.* (A24.2:699-700). జరుగుతున్నది, నడుస్తున్నది. Present (in time), existing [*<Skt. vartamāna-*].
- వర్తి varṭti *neut.nom.sg.* (A124.1:1038., A126.9:1047., A127.6:1055., A128.7;8:1058., A132.10-11:1061., A133.3;8:1061., A138.5-6:1069., A139.7:1072., A140.7:1073., A143.6-7:1074., A144.21:1075-76., A145.8;10;13:1076., A149.9:1081., A152.5:1082., A157.4:1084., A159.8:1087., A163.12:1089., A165.9:1091., A167.4:1092., A168.4:1092., A169.5:1092., A173.9:1094., A174.7:1094., A175.6:1095., A176.7:1095., A178.6:1098., A179.8:1098., A181.9:1098., A182.6:1098., A133.7:1098., A134.5:1098., A185.5:1098). (దీపం)వర్తి. The wick (of a lamp). [*<Skt. varṭi*].
- వర్తికి varṭtiki *neut.dat.sg.* (A136.10-11:1092). (దీపం)వర్తికిగాను. For the wick. v.s.v. varṭti.
- వర్స varṣa *neut.nom.* (A126.7:1047., A127.4:1055., A135.3:1064., A140.1:1073., A142.3:1064., A150.1:181., A152.1:1082., A160.1:1087., A166.1:1092., A167.1:1092., A186.3:1099). సంవత్సరం. An abbreviation for varṣambu(lu) year(s). v. s. v. varṣam.
- వర్సమ్ varṣam *neut.nom.sg.* (A22.5:680). సంవత్సరం. Year. [*<Skt. varṣa-*].
- వర్సములు varṣamulu *neut.nom.pl.* (A155.1:1084., A187.1:1100). సంవత్సరాలు. A var. of varṣāmbulu. v.s.v. varṣam.
- వర్సంబుల varṣāmbula *neut.gen-obl.pl.* (A132.4:1061). సంవత్సరాల. v.s.v. varṣam.
- వర్సంబులు varṣāmbulu *neut.nom.pl.* (A105.6:925-50., A119.16-17:1006., A187.1:1063., A146.4-8:1079., A158.1:1084., A161.12:1088-89., A163.1:1089., A178.2-3:1098). సంవత్సరాలు. v.s.v. varṣam.
- వర్సంబుళ్ varṣāmbuḷ *neut.nom.sg.* (A134.18:1062). సంవత్సరాలు. v.s.v. varṣam.

- వర్షమ్మ *varṣamma neut.nom.sg.* (A111.6:972). సంవత్సరమే. -ఱ
emph. suf. A var. of *varṣambu. v.s.v. varṣam.*
- వర్షాలు *varṣālu neut.nom.pl.* (A165.1:1091). సంవత్సరాలు. A var.
of *varṣambu.* v.s.v. *varṣam.*
- వఱదియ *varadiya masc.nom.sg.* (C10.8-9:1056). వ్యక్తినామం.
Wrong for *varadiya. varad-* var. of *varada-* benefactor be-
fore vowels and *-iya* var. of *-aya*, etc., masc. name suf.
v.s.v. *varadulaku.*
- వఱు *varū pron.masc.nom.pl.* (A121.5:1081). వారు. Those
persons. Wrong for *vāru.*
- వలయు *-valayu aux.vb.* (A87.80-81:892-922). వలె. Must,
should. Occurs following vbs. in infinitive. cf. Te. *valacu,*
ollaka, valapu, ollami, etc., Ka. *oldu, ollade,* Tu. *-oli, Ta.*
ol, ollu, vallu, vallai, Ma. olluka, ollā/vallā, etc. [\langle PSDr
**val-/*ol-*]. See TVB 1139-1141 and DED 4317 for more
details.
- వలయున్ *-valayun aux.vb.* (A87.49:892-922). వలె. Must, should.
A var. of *-valayu.*
- వలయుం *-valayum aux.vb.* (A87.80,90-81:892-922). వలె. Must,
should. An ortho. var. of *-valayun. v.s.v. valayu.*
- వలివేరి *valivēri p.n.gen.sg.* (A125.4:1043., A132.7:1061., A133.
1:1061). స్థలనామం. Identified as Mdn. *valivēru* in Tenali tq.,
Guntur Dt.
- వల్లభ *vallabha n.pr.* (A12.3:625-50., A56.2-3:750). వ్యక్తినామం.
Lord, Chief. v.s.v. *vallabhunḍu.*
- వల్లభు *vallabhu masc.gen-obl.sg.* (A88.6:897). రాజు(యొక్క). Of
the king. v.s.v. *vallabhunḍ.*
- వల్లభున్ *vallabhunḍ masc.nom.sg.* (A89.6-7:898-934). రాజు.
Ruler, lord, etc. A var. of *vallabhunḍu* before vowels.
- వల్లభుణ్ణు *vallabhunḍu masc.nom.sg.* (A89.10-11:897). రాజు. Lord,
king, master. [\langle Skt. *vallabhah*].
- వల్లభునకు *vallabhunaku masc.dat.sg.* (A136.6:1065). రాజుకు. To
the ruler, etc. v.s.v. *vallabhunḍu.*
- వల్లవ *vallva adj.* (A2.8:575-600., A61.13-14:8th., A80.17:847.,
A110.6:971). చల్లవ. A var. of *Pallava.* of the *Pallava* dynasty.

- The conditioning factors of the morphophonemic change $p_- > v_-$ are not clear from the context.
- వల్లవం *vallavaṃ n.pr.fem.* (A174.6-7:1094). వ్యక్తి నామం. v.s.v. *vallava*.
- వల్లూరి *vallūri adj.* (B48.31·934-45). ఇంటిపేరు. Occurs as a family name. -ūr p.n.suf.
- వల్లెమా *vallemā fem.nom.sg.* (A151.5:1081). వ్యక్తి నామం. The final -ā is wrong for -a.
- వల్లెనప్ప *valle sappa n.pr.* (A84.3:846-92). వ్యక్తి నామం. *sappa* may be from Skt. *sarpa-* snake.
- వల్లేమోజు *vallēmōj(u) masc.nom.?sg.* (B68.52;56-57:1060). వ్యక్తి నామం. -ōj(u) var. of *ōjanru* (inscr.) and *ojja* (class.) teacher, preceptor, etc.
- వసంతి పోతిచోటమహాదేవులు *vasanti pōri cōlamahādēvulu fem. nom.pl.(hon.).* (A12.7-8:625-50). వ్యక్తి నామం. *pōri* prob. the name of a dynasty.
- వసంతి శ్వరంబునక్ *vasantīśvarambunak neut.dat.sg.* (A12.15-16:625-50). స్థలనామం. To the village called *vasantīśvarambu* (which is named after) *vasantipōri mahādēvi*.
- వసము *vasamu neut.nom.sg.* (A141.8:1073). అదుపు. Custody, control, position. [*<Skt. vaśah*].
- వసమున్ *vasamun neut.loc.sg.* (A143.8-9:1074). అదుపులో. A var. of *vasamuna* before vowels. v.s.v. *vasamu*.
- వసమున *vasamuna neut.loc.sg.* (A124.2:1038., A172.7:1094., A175.8:1095., A178.11;12:1098., A185.7:1098). అదుపులో. A var. of *vasamunan*, etc. v.s.v. *vasamu*.
- వసమునన్ *vasamunan neut.loc.sg.* (A126.12:1047., A127.9:1055). అదుపులో. v.s.v. *vasamu*.
- వసమునం *vasamunaṃ neut.loc.sg.* (A135.9:1064., A137.8:1068., A147.8:1078., A149.12:1081., A152.8-9:1082., A155.15-16:1084., A167.9:1092., A173.10:1094., A174.9:1094., A181.7:1098). అదుపులో. An ortho. var. of *vasamunan*. v.s.v. *vasamu*.
- వసమునన *vasamunana neut.loc.sg.* (A124.3-4:1038). అదుపులోనే. -a emph. suf. v.s.v. *vasamu*.

- వసమునా *vasamunā neut.loc.sg.* (A124.4:1088., A140.10:1079).
అదుపులో. Prob. wrong for *vasamunan. v.s.v. vasamu.*
- వసమునాం *vasamunāṃ neut.loc.sg.* (A150.9:1081). అదుపులో.
Prob. wrong for *vasamunam. v.s.v. vasamu.*
- వసియప *vasiyapa masc.nom.sg.* (A54.5:742-98). వ్యక్తి నామం. -iy-
var. of -iya, -aya, etc. -apa personal name suf. [\leftarrow Skt. *vaśi-*
ascetic].
- వాక్రాంబు *vākrāmbu neut.nom.sg.* (A108.13:925-50). అడ్డు వ్యతిరే
కణ. Wrong for *vakrambu.*
- వాగఱు *vāgaru neut.nom.sg.* (B47.29:925). సముద్రతీరం. A var. of
vāgarta seashore, (*vā-*) waters, (*karu**) limit, edge. bound-
dary (lit.). v.s.v. *vāgū* and *karuta.*
- వాగు *vāgū neut.nom.sg.* (A75.10:820-25). చాగు, వంక. Wrong for
vāgu a rivulet, streamlet, a torrent or current of water.
cf. Te. *vāka, vaṅka, vaṅkara, vāgudu, vāgu,* etc., Tu. *bāṅku,*
bāṅgu, Ta. *vāṅku,* etc. [\leftarrow PSDr **vāy-*; **vay-ṅk-*]. See
TVB 1145 for more details.
- వాడల *vādala neut.gen-obl.pl.* (A80.18:847). వీధుల. Of the
streets. obl. pl. of *vāḍa* a street, a village, a row or line of
houses. [\leftarrow Skt. *vāṭī* farm, fencing; *vāṭikā* garden, street].
See also Kolami, Vocab. No. 1007.
- వాడికలు *vāḍikalu neut.nom.pl.* (C11.16-17:1080). చాడుకలు ఆచా
రులు. Habits, customs, practices. cf. Te. *vāḍu* to use, etc.,
Ta. *vāṭikkai* custom, Tu. *vāḍike* id., etc. See DED 4380
and 4385. [\leftarrow PSDr **val-V*; **vāl-*].
- వాణ *vāna adj.* (A24.2:699-700., A56.6:750., A58.9:8th., A90.5:
9th/10th). బాణ(వంశానికి చెందిన). Relating to or of the dynasty
of the same name. A var. of *bāṇa.*
- వాణ్డు *vāṅḍu pron.masc.nom.sg.* (A12.11:625-50., A25.42:7th.,
A47.77:09-46., A104.59:60:925-50., A108.13-14:17:925-50.,
A110.22:27:971., A112.5:6;8:972., A113.26;27;28;30:991.,
A116.7:10th., A125.10:1043., A128.24:1058., A130.91:1060.,
A131.68-89:1060., A145.15:1076., A148.14:1079., A159.14:
1087., A166.14:1092., A172.9:1094., A185.9:1098). చాడు.
That man, he. A var. of *vāṅḍu, vāṅḍ(u), vāḍu,* etc. cf. Ta.

avan, Ma. avan, Ka. ava, Nk. avnd, O11. oṇḍu, Koṇḍa vānru, etc. [PDr *avan-t]. For a discussion on the reconstruction, see esp. M. B. Emeneau, Kolami §10.15, pp.146-147 and also A. Master, BSOAS 12.348 and 12.346. §21. The views of A. Master suggesting segmentation as lacin-avaniki are untenable.

వాండు vāṃḍu *pron.masc.nom.sg.* (A178.10:1098). వాడు. That man, he. An ortho. var. of vāṇḍu.

వాళ్ళో vāṅḍr *pron.masc-fem.nom.pl.* (A155.12:1084). వారు. Those persons. Occurs bound in the phr. āṇḍu vāṅḍr iddaraku to the two ladies. A var. of vāru, vāṅḍru and vāḷḷu (Mdn.). v.s.v. vāṇḍu.

వాణ్ vāṅr *pron.masc.nom.sg.* (A58.29:1th). వాడు. That man, he. An intermediary or link-form between the earlier vānru and the later vāṇḍu. A var. of vāṅru before vowels.

వాణ్ణు vāṅru *pron.masc.nom.sg.* (A58.26:8th). వాడు. That man, he. A var. of vāṅr. v.s.v. vaṇḍu.

వానపణ్ణు vānapaṅṅu *p.n.nom.sg.* (B37.44:749-842). స్థలనామం. vāna- var. of vāṇa-/bāṇa the name of a dynasty. -paṅṅu var. of paṅṅu, p.n. suf.

వానపల్లి vānapalli *p.n.nom.sg.* (B65.105:1022). స్థలనామం. vāna- prob. var. of bāṇa the name of a dynasty that ruled parts Andhra during the 8th, 9th, and 10th centuries. -palli p.n. suffix, village.

వానపోతుల vānapōtula *masc.gen-obl.pl.* (A12.29:825-50). వానపోతులనే వ్యక్తికి సంబంధించిన. -pōtu masc. name suf. See s.v. aṇapōtulu. vāna prob. var. of vāṇa/bāṇa.

వాని vāni *pron.masc.gen-obl.sg.* (A49.29:725., A87.62:892-922., A120.13:1008). వాడి(యొక్క). That man's, his. v.s.v. vāṇḍu.

వానికి vāniki *pron.masc.dat.sg.* (A49.20:725., A85.14:19:850). వాడికి. To that man, to him. v.s.v. vāṇḍu.

వానికిం vānikim *pron.masc.dat.sg.* (A155.11:1084). వాడికి. To him. A var. of vāniki(n). v.s.v. vāṇḍu.

వానిద vānida *pron.masc.3rd sg.* (A114.7:10th). వాడిదే. Only his (thing). -a emph. clitic. v.s.v. vāṇḍu.

వాన్ *vānṛ pron.masc.nom.sg.* (A49.22:725). వాడు. That man, he. A var. of *vānru* before vowels. An earlier form of *vāṇḍu*.

వాన్సు *vānṛu pron.masc.nom.sg.* (A6.18-19:600-25., A7.6:600-25., A8.3:600-25., A9.7:600-25., A11.4-5:625-50., A12.17-18; 20:625-500., A20.18:675-99., A23.12:682., A45.4:700-25., A46.25:700-25., A49.30:725., A50.32:725., A51.2:725-75., A64.4;6;7:8th., A67.5:8th., A74.10;11:820-25., A76.5:820-25., A77.6:820-25., A84.3:848-92., A85.8-9:850., A92.11:9th/10th., A115.4;5:10th., A118.4:10th). వాడు. That man, he. An earlier form of *vāṇḍu*.

వాన్సున్ *vānṛun pron.masc.nom.sg.* (A64.5:8th). వాడున్నా. And that man, he. -un con.clitic. v.s.v. *vāṇḍu*.

వాన్సు వాన్సు *vānṛū pron.masc.nom.sg.* (C6.4:8th). వాడు. Wrong for *vānru* that man, he. v.s.v. *vāṇḍu*.

వాయురాదిత్యంబు *vāyurādityambu adv.* (A112.5:972). వాయుమారుడులున్నంతకాలం, శాశ్వతంగా. As long as wind and Sun endure. [*<Skt. āvāyurādityam*].

వార్ *vār pron.masc.nom.pl.* (A89.30-31:898-934). వాళ్లు. Those men, they. A var. of *vāru* before vowels.

వార *vāra pron.masc.nom.pl.* (A89.30;33-34:898-934). వాళ్లే. Those men alone. -a emph. clitic. v.s.v. *vāru*.

వారల *vārāla pron.masc.gen-obl.(hon.).pl.* (A89.18:898-934). వాళ్ల (యొక్క). Of those men, that man (hon.). v.s.v. *vāru*.

వారణాసి *vāraṇāsi neut.nom.sg.* (A64.2-3:8th). స్థలనామం. A name of Banaras, a var. of *bāraṇāsi*, etc. Prob. wrong for *vāra. ṇāsi*. [*<Skt. vāraṇāsi*].

వారణాసి *vāraṇāsi neut.nom.sg.* (A52.19:739., A119.40-41:1006. A130.103:1060., A131.58:1060). స్థలనామం. v.s.v. *vāraṇāsi*.

వారణాసియు *vāraṇāsiyu neut.nom.sg.* (A58.28:8th). స్థలనామం. -yu con.clitic. v.s.v. *vāraṇāsi*.

వారాణ్ణిపాణ్ణి *vārāṇṭa pāru n.pr.?* (A58.23-24:8th). వ్యక్తినామం *pāru* var. of *pāra* brahmin.

వారి *vāri pron.masc.gen-obl.pl.* (A18.4:650., A48.4:719-20., A55.11:745-801., A62.15:8th., A77:820-25., A104.15;16-17:925-50) వాళ్ల (యొక్క). Of those men. v.s.v. *vāru*.

వారికి vāriki *pron.masc.dat.pl.* (A12.10:625-50., A15.9:641., A47.8:709-46., A54.8:742-98., A55.8:745-801., A81.11:848). వాళ్ల కు. To those men. v.s.v. vāru.

వారికిన్ vārikin *pron.masc.dat.pl.* (A170.8:1093). వాళ్లను. To those men, them. A var. of vāriki. v.s.v. vāru.

వారిం vāriṃ *pron.masc.acc.pl.* (A136.7:1065). వాళ్లకు. Those men, them. The word has to be read as vāri on metrical considerations. v.s.v. vāru.

వారు vāru *pron.masc.nom.pl.* (A3.10:575-600., A10.3;5:600-25., A12.25;26:625-50., A13.6;7:625-50., A14.14:633-50., A15.16:641., A16.10;10-11:641., A18.8;10;11;12:650., A24.6:699-700., A25.14;41:7th., A46.16:7th., A52.18:739., A54.9;9:742-98., A55.6;14:745-801., A58.19;21;25:8th., A65.7;10;11:8th., A66.3:8th., A69.7;8;9:8th., A80.18;20;21:847., A89.12;34:898-934., A106.18;19:925-50., A107.16;18;21:925-50., A110.12:971., A112.5;6;9:972., A118.32:991., A119.38;39:1006., A121.22;23:1018., A124.2;3:1038., A128.19:1058., A129.10:1058., A131.59;71;75:1060., A135.7:1064., A137.5-6:1068., A140.8:1073., A143.12:1074., A145.17:1076., A147.12-13:1078., A148.13:1079., A150.7:1081., A152.6:1082., A157.7:1084., A159.16:1087., A164.16:1090-91., A167.5;7:1092., A169.7:1092., A170.11:1093., A173.14:1094., A174.13:1094., A177.22;30;44:1097., A178.15:1098., A181.19:1098., A183.14:1098., A184.10:1098). వాళ్ళు. Those men, they pl. of vāṇḍu. The word generally means "those persons" but its use including women also is not attested in the material. vāru, though plural itself, sometimes takes -(u) another pl.suf., in honorific sense. cf. Ta. avar, Ma. avar, Ka. avar, Tu. āru, Klm. avar, Koṇḍa vār, Go. ōr, Kur. ār, etc. [\langle PDr *avar]. See DED 1 for more details.

వారుం vāruṃ *pron.masc.nom.pl.* (A119.36:1006., A149.10:1081). వాళ్ళున్నా. -uṃ con.clitic. v.s.v. vāru.

వారును vārunu *pron.masc.nom.pl.* (A107.15:925-50). వాళ్ళున్నా. -unu con.clitic. v.s.v. vāru.

- వార్ధిలుచ్ vārdhiluc *intr.pres.cont.* (A119.23:991). వర్ధిల్లుతూ. Has been growing, thriving, prospering, etc. Wrong for vardhiluc(u) [\leftarrow Skt. vardh-]. -il(u)- verbalizer.
- వాఱికిన్ vārikin *pron.masc.dat.pt.* (A171.9:1093). వాళ్ళకు. To those men, them. Wrong for vārikin. v.s.v. vāru.
- వాఱు vāru *pron.masc.nom.pl.* (A120.9:1008). వాళ్లు. Those men, they. Wrong for vāru.
- వాలు vālu *neut.nom.sg.?* (A14.11:633-63). వ్రాలు? wrong for vrālu signature, writing?
- వాసుకిరవిసోమీస్వరదేవర vāsukiravisōmīsvradēvara *masc.genobl.hon.pl.* (A162.6-7:1089). దేవనామం. sōmīsvara- wrong for sōmēśvara.
- వాసుకిరవిసోమీశ్వరమహాదేవరకు vāsukiravi sōmēśvara mahādēva-
raku *masc.dat.hon.pl.* (A159.6-7:1087) దేవనామం. To the deity called vāsukiravisōmēśvara.
- విక్రమరామన vikramarāmana *masc.nom.sg.* (A93.5:9th/10th). వ్యక్తినామం. -ana var. of -anna masc.name suf.
- విక్రమాదిత్యచోళమహారాజుల్ vikramāditya cōlamahārājul *masc. nom.pl.(hon.)*. (A44.2-4:700-25). వ్యక్తినామం.
- విక్రమాదిత్యనృపాగ్రతనయుణ్ణ్ vikramāditya nrpāgratanayunḍ *masc. nom.sg.* (A87.1-2:892-922). విక్రమార్కుడనే రాజు పెద్దకొడుకు. The elder son of the king Vikramāditya of the Eastern Cālukya dynasty.
- విక్రమాదిత్య బెర్బభాణాధిరజు vikramāditya berbha bhāṇādhiraju *masc.nom.sg.* (A52.2-4:739). వ్యక్తినామం. -ber a var. of per big, great. bhabhāṇādhiraju wrong for bāṇādhirāju. v.s.v. per- and bāṇa/vāna.
- విక్రమాదిత్య మహారాజుల vikramāditya mahārājula *masc.genobl. hon.pl.* (A17.1-2:650). వ్యక్తినామం.
- విక్రమాదిత్యుల vikramādityula *masc.gen. (hon.) pl.* (A49.5:725). వ్యక్తినామం. Of vikramāditya.
- విఘ్నం vighnam *neut.nom.sg.* (C11.21:1080). చెరుపు. Obstruction, impediment, etc. A var. of vighnamu. [\leftarrow Skt. vighna-].
- విఘ్నము vighnamu *neut.nom.sg.* (A164.16:1090-91, A170.9:1093, A171.10:1093). చెరుపు. v.s.v. vighnam.

- విజయతామ్రూప *vijayatāmrāpa p.n.* (B7.1:4th). స్థలనామం.
 విజయాదిత్య చోళరాజు *vijayāditya cōḷarāju! masc.nom.pl.(hon.)*.
 (A56.1-3:750). వ్యక్తినామం.
- విజయరాజ్యసంవత్సరంబు *vijayarājyasamvatsarambu neut.nom.sg.*
 (A24.2:699-700., A88.1-2:897). నెలవిన సంవత్సరం. The regnal
 year of triumphs.
- విజయరాజ్యసంవత్సరంబు *vijayarājyasamvatsarambu! neut.nom.pl.*
 (A29.4-5:682., A48.2:719-20). నెలవిన సంవత్సరాలు. Triumphant
 regnal years.
- విట్టప *viṭṭapa masc.nom.sg.* (A54.8:742-98). వ్యక్తినామం. *viṭṭ-*
is from Pkt. viṭṭha(1a) <Skt. viṣṇuḥ. See G. V. Tagare,
 HGA, p.442 for Ap. *viṭṭhu <viṣṇuḥ.* See also K. Goda-
 varma, IAL, p.208. *-apa* personal name suf.
- విట్టజల *viṭṭajala masc.gen.obl.hon.pl.* (A19.2:675). వ్యక్తినామం.
 wrong for *viṭṭājula* of the king called *viṭ(tu) <Pkt. viṭṭha*
 (1a) <Skt. *viṣṇuḥ.* See s.v. *viṭṭapa.* The trilling of *r* is
 due to the preceding stop.
- విడివిన *viḍicina tr.p.adj.* (A21.14-15:678., A178.9;11;12;13:1098).
 దానమిచ్చిన. That given away (as charity). *p.adj.* of *viḍucu*
 to release, set free, etc. cf. Te. *viḍi*, *viḍudala*, *viḍupu*,
vīḍu, etc. Ka. *biḍu*, Tu. *buḍupuni*, Ta. *viṭu*, Go.(M) *biḍ-*,
 Mlt. *biḍar*, Brah. *biṭ-*, etc. [*<PDr *viṭ-*]. See DED 4419
 for more details.
- విడిచె *viḍice tr.p fin.* (A112.5:972). దానం చేశాడు. Gave away, as
 charity. v.s.v. *viḍicina.*
- విడిసి *viḍisi intr.ppt.* (A89.11:898-934., A119.27:1006). విడిచిపెట్టి,
 ఆగి. Having lodged (temporarily). *ppt.* of *viḍiyu* to halt or
 stay, temporarily. cf. Te. *viḍidi*, *vīḍu*, *biḍāramu*, etc., Ka.
biḍu, *bīḍi*, Tu. *būḍu*, Ta. *viṭāram*, *vīṭu*, Ma. *vīṭu*, *viṭuti*,
 etc. [*<PSDr *viṭ-V: *vīṭ-*]. See DED 4419 and TVB
 1163 for more details and IA borrowing. See s.v. *vīḍu*,
vīṭa and *viḍicina.*
- విడిసినం *viḍisinam intr.concess.* (A89.15:898-904). ఆగిన. If stayed,
 halted, or lodged. v.s.v. *viḍisi.*

- విడుంబడ్లు *viduṃbaḍḍu neut.nom.pl.* (A184.15:1090-91). ఉచితవేతనాలు, బహుమానాలు. Free allowances or gifts. -baḍḍu var. of paḍḍu pl. of paḍi¹ offering of food, viḍuṃ- adj. of viḍucu to donate, etc. v.s.v. viḍicina and paḍi¹.
- విత్తు *vittu neut.nom.sg.* (B54.74:945-70). విత్తనం. Seed. A var. of vittanamū. cf. Te. vittu tr. to sow, veda sowing, the rutting season, Ta. vittu, Ma. vittu, Ka. bittu, biḷtu, bitta, Tu. bittu, Pj. bit-, Go. (W)vijja, (ML)vijā, Kuwi (F) vīcāngā, etc. [PDr *vit-/*vic-]. See DED 4428, TVB 1168 and TPS (1946), p.10 for more details and IA borrowing.
- విత్పత్తి *vitpariti p.n.gen.obl.sg.* (A14.10:633-63., A16.6;11:641). స్థలనామం. Identified as Mdn. vipparla in Guntur dt. and believed to be a var. of viripariti. But the two places are different, in view of -t- in the word, vit- prob. a var. of vittu/vittanamū seed; etc. -pariti gen.sg. of par(ṛu) p.n.suf., var. of paṭṭu hold. See s.v. vittu and paṭṭu/paṭṭu.
- విద్దమయ్య *viddamayya masc.nom.sg.* (A17.4:350., B49.25:934-45., B56.39;41:945-70). వ్యక్తినామం. -am- var. of -am(m)a personal name suf. -ayya masc.name suf. vidd- prob. var. of vidde [\leftarrow Skt. vidyā knowledge, Goddess of education, etc.].
- విద్దెయ *viddeya masc.nom.sg.* (B43.47:892-922). వ్యక్తినామం. -eya var. of -aya, etc. v.s.v. viddamayya.
- విధంబునన్ *vidhambunan neut.loc.sg.* (A130.8:1060., A131.43-44:1060). పద్ధతి. In the manner, etc. [Skt. vidhā].
- విధాత్రుణున్ *vidhātrunḍunun masc.nom.sg.* (A117.2-3:10th). బ్రహ్మదేవుడున్నా. -unun con.clitic. v.s.v. vidhātrūṃ.
- విధాత్రుం *vidhātrūṃ masc.acc.sg.* (A117.2:10th). బ్రహ్మను. A name of Brahma, the creator. [\leftarrow Skt. vidhātā].
- విని *vini tr.ppt.* (A136.7:1065). చెప్పించి వినుకొని. Having listened to, obeyed, etc. ppt. of vinu. But in the context in which it occurs, it is wrongly used in the place of vinu hab. adj. Hearing, listening. etc. cf. Te. vinucu, vinukali, viniki, etc. Alloms. vin-, vīṇ-, and viṇ-ṭ-), Ta. viṇ, viṇāvu, Ma. vina-vuka, Klm.Nk. vin-, Pj., Poya Ga. ven-, Mlt. men-, etc. [\leftarrow PDr *vin-]. See DED 4472 for more details.

- విప్పఱుత virpparuta *p.n.loc.sg.* (A142.7:1074). స్థలనామం. v.s.v. viripar.
- విఱుగ viruga *intr.inf.* (A91.4-5:9th/10th). విఱుగపోవటానికి. To break, to go to pieces, etc. inf. of virugu. cf.Te. virigi, virucu, virupu, viriyu, viccu, etc., Ta.Ma. viri, Ka. biri, bir(a)ku, Tu. biriyuni, Pj. virng-, Kui viringa, etc. [\lt PD r *vir-]. -r- in the Te. form is wrong on comparative evidence. See DED 4438 and BSOAS 12.388 for more details and IA borrowings.
- విఱివి vilici *tr.ppt.* (A129.8:1058., A130.74:1060., A134.31:1062., A181.9:1088). కొని. Having bought, ppt. of vilucu. Usage of the vb. is now obsolete. cf.Te. vela, viluva, Ka. bil, bili, bele, Tu. bile, Ta. villai, Ma. vilka, etc. [\lt PSD r *vil- *vil-ay]. See DED 4448 for more details.
- విఱెంబలి vilembali *p.n.nom.sg.* (B13.9:5th). స్థలనామం. -bali var. of pal(1)i p.n.suf.
- విశఖపట్టణమున viśakhavattānamuna *neut.loc.sg.* (A137.2-3:1068). స్థలనామం. In the town of Viśākhapattānamu.
- విశఖపట్టణమ్ viśākhapattānam *neut.nom.sg.* (A164.4-5;10:1090-91). స్థలనామం. Identified as Mdn. Vizag.
- విషయంబ్ viṣayamb *neut.nom.sg.* (A22.8:680). ప్రాంతం. A region, district. A var. of viṣayambu [\lt Skt. viṣaya-].
- విషయంబు viṣayambu *neut.nom.sg.* (A24.2:699-700., A48.4:719-20). ప్రాంతం. Region. v.s.v. viṣayamb.
- విషుసంక్రాంతి viṣusamkrānti *neut.nom.sg.* (A139.6:1072). తులా మేష రాశుల్లో దేంట్లోనైనా సూర్యుడు ప్రవేశించిన సమరాత్రిందిన కాలం. A var. of viṣuva samkrānti (inscr.) and viṣuva(t)samkrānti (class.). viṣu(vu) the first point of Aries or Libra, the equinoctial point at which the Sun enters; the auspicious time when the day and night are of equal duration. v.s.v. samkrānti.
- విష్టరంబునున్ viṣṭarambunun *neut.acc.sg.* (A87.52-53:892-922). సింహాసనమున్నూ, పీఠమున్నూ. Seat, throne. [\lt Skt. viṣṭara-].
- విష్ణువర్ధన మహాసత్తవల viṣṇuvarddhana mahasatthavala *masc.gen.pl.(hon.)* (A80.29-30:847). satthavala is interpreted by traditional scholars as obl.pl. of satthava. [\lt Skt. sattvaḥ o

<Skt. sārthavāhaḥ]. See for a discussion about the word, ABC 2.1315 and Bh5.96ff. sattva means might, etc. and sārthavāha the conductor of a caravan.

విష్ణువర్ధనమహాసత్తవన్ *viṣṇuvarddhana mahasatthava!* *masc.nom. pl.* (A80.27-28:847). వ్యక్తీనామం. v.s.v. *viṣṇuvarddhana mahasatthavala.*

విష్ణువర్ధనుతోన్ *viṣṇuvardhanutōn* *masc.instr.sg.* (A87.14-15:892-922). వ్యక్తీనామం. with *viṣṇuvardhana* of the Eastern Cālukya dynasty.

వినబోళుము *visa bōḷumu* *masc.nom.hon.pl.* (A10.4:800-25). వ్యక్తీనామం. -umu con. particle. bōḷ- pl. of *bōya.*

వీట *vīṭa* *neut.loc.sg.* (A181.10:1060., A184.24:1062). రాజధానిలో. In the city, capital. loc.sg. of *vīḍu* city. v.s.v. *vidisi.*

వీడు *vīḍu* *neut.nom.sg.* (A116.4:10th). బహుమానం. Reward. present, gift. See s.v. *viḍucu*, *vīḍu*, etc. [*<PDr *vit-V/*vit-*].

వీని *vīni* *pron.masc.gen.obl.sg.* (A124.5:1038., A163.13:1089., A164.15:1090-91). వీడి(యొక్క). This man's, his. obl.sg. of *vīḍu* this man, var. of *vīṇḍu/vīnru** (inscr.) and *vīḍu* (colloq.). cf. Ta. *ivan*, Ma. *ivan*, Ka. *ivan*, Nk. *ivnd*, etc. [*<PDr *ivan*]. See DED 351 for more details.

వీనికిన్ *vīnikin* *pron.masc.dat.sg.* (A178.13:1098). వీడికిన్ని. To this man, him. v.s.v. *vīni.*

వీనిం *vīniṃ* *pron.masc.acc.sg.* (A125.7-8:1072., A139.8:1072., A145.11:1073., A159.10:1087., A178.9:1098). వీణిన్ని. This man, he. A var. of *vīni(n).* v.s.v. *vīni.*

వీన్ని *vīnṇi* *pron.masc.gen.sg.* (A78.8:825). వీడి. Of this man, his. A var. of *vīni* (class.) and *vīḍi* (colloq.). The colloq. form *vīḍi* *<vīḍi* *<vīṇḍi**. *vīnṇi* is still held ungrammatical. v.s.v. *vīni.*

వీర్ *vīr* *pron.masc.nom.pl.* (A179.7:1098). వీళ్లు. These persons, they. A var. of *vīru* (before vowels), pl. of *vīṇḍu**.

వీర *vīra* *pron.masc.nom.pl.* (A181.10-11:1088-89). వీళ్ళు. Only these men. a- emph. clitic. v.s.v. *vīru.*

వీరచోడమగాధరాయని *vīra cōḍama gāḍharāyani* *masc.gen.sg.*

- (A173.7:1094., A183.6-7:1098). వ్యక్తీనామం. *rāyani* obl.sg. of *rāyandu*.
- వీరపెమ్మాదిదేవర *vīra* *permmāḍidēvara* *masc.gen.pl.* (*hon.*).
(A143.5-6:1074., A174.6:1094., A182.5:1098., A184.5:1098).
వ్యక్తీనామం. *permmāḍi* a var. of *permmānāḍi*.
- వీరమహారాజుల *vīramahārājula* *masc.gen-obl.hon.pl.* (A98.1-2:9th/
10th). వ్యక్తీనామం.
- వీరరెంజెండ్రచోడ *vīrarenjendra cōḍa* *masc.nom.? sg.* (A175.10:
1095). వ్యక్తీనామం. Wrong for *vīra rājēndra cōḍa*.
- వీరల *vīrala* *pron.masc.gen-obl.(hon.).pl.* (A62.8:8th). వీళ్ళు
(యొక్క). Of these respectable men. v.s.v. *vīru*.
- వీరలోకమ్మ *vīralōkamb* *neut.nom.sg.* (A84.4-5:848-92). వీరస్వర్గం.
The hero's world, Paradise. *lōkamb* a var. of *lōkambu/
lōkamu*. [*<Skt vīralōkah*].
- వీరలోకంబు *vīralōkambu* *neut.nom.sg.* (A99.3-4:9th/10th). వీరస్వ
ర్గం. v.s.v. *vīralōkamb*.
- వీరామహారాజు *vīramahārāju* *masc.nom.sg.* (A95.3:9th/10th). వ్యక్తీ
నామం. *vīrā* wrong for *vīra*.
- వీరి *vīri* *pron.masc.gen-obl.pl.* (A67.3-4:8th., A151.5:1081., A161.
3;5,6;7:1093-89., A179.7:1098). వీళ్ళు(యొక్క). Of these men.
v.s.v. *vīru*.
- వీరిక *vīrika* *pron.masc.dat.pl.* (A152.11:1092). వీళ్ళకే. To these
men only. -a *emph.suf.* v.s.v. *vīru*.
- వీరు *vīru* *pron.masc./fem.nom.pl.* (A131.54:1060). వీళ్ళు. These
men. pl. of *viṇḍu**. Generally means "these persons" but
in the material its usage including women is not attested.
cf. Ta. *ivar*, Ma. *ivar*, Ka. *ivar*, Klm. *ivr*, Kur. *īr*, etc.
[*<PDr *ivar*]. See DED 351 for more details. See s.v.
vīni also.
- వృద్ధయ *vuddaya* *masc.nom.sg.* (A181.7:1098). వ్యక్తీనామం. -*aya*
masc.name suf.
- వృద్ధిని *vuddini* *adv.* (A112.12:972). సమంగా. Equally. cf. Te. *uddi*
an equal, adj. equal., Tu. *udri* a match, Ta. *utti* (*<Te.*,
see DED 534) a player on the opposite side, etc.

వమ్మయును vummayunu *masc./fem.nom.sg.* (A110.18:971). వ్యక్తి-
నామం. And the person called vumma having been named
after umā wife of śiva. -yunu con.clitic [\langle Skt. umā \rangle]. v.s.v.
umināyakunḍu.

వృత్తికి vṛttiki *neut.dat.sg.* (A17.2:650). ఈనాంకు. v.s.v. vritti..
వృద్ధశమృణ vṛddha śamṇa *n.pr.masc.* (A10.1:600-25). వ్యక్తి-
నామం.

వెంకన vemkana *masc.nom.sg.* (A161.2:1088-89). వ్యక్తినామం.
-ana *masc.name suf.* vemk- var. of Te. vēgi tiger. cf.Ta.
vēṅkai and Ma. vēṅṇa [prob. \langle PSDr vēṅk- \rangle].

వెంకయా vemkayā *masc.nom.sg.* (A113.6-7;19-20:991). వ్యక్తి-
నామం. The final -ā is wrong for a. -aya *masc.name suf.*
v.s.v. vemkana.

వెంచ vemca *neut.gen-obl.sg.* (B59.60-61:1065). గుంట, కొలను. A
pond, a ditch. cf.Ka. beñce small pond. See DED 4500.

వెట్టియు veṭṭiyu *neut.acc.sg.* (A124.6:1088). కూలిశేకుండాచేసేపని.
And the unpaid work. -yu con.suf. SRN derives the word
from Skt. viṣṭhiḥ id.

వెంటియయు vemṭiyayu *masc.nom.sg.* (A127.7:1055., A135.7:
1064). వ్యక్తినామం. -yu con.suf.

వెంటియయుం vemṭiyayum *masc.nom.sg.* (A140.8-9:1073). వ్యక్తి-
నామం. -yum con.suf.

వెణ్ణి¹ veṇḍi¹ *neut.nom.sg.* (A186.8-9:1065). వెండి(లోహం). silver.
cf.Te. beḍāḡu*, beṇaḡu, vennela, velayu, velaru, velidi,
vella(na), velugu, etc., Ta. viḷḷu, veḷ, viḷaṅku, veḷḷi, Ma.
veḷḷi, veḷḷiru, Ka. beḷ, beḷḷi, Pj. vil, vilid, Klm, velen, Kuwi
(F) vella, (S)wella., Mlt. bilpu, etc. [\langle PDr *veḷ-/ *viḷ- \rangle
PSDr veḷ-/ *veṇ-]. See BSOAS 12.394 and DED 4524 for
more details.

వెణ్ణి² veṇḍi² *tr.ppt.* (A87.34:892-922). వేడుకొని. Having prayed,
begged. Wrong reading for vēṇḍi var. of vēṇḍi(class.) ppt. of
vēṇḍu to beg, etc. cf.Ka. bēḍu, bēḷ, bēḷa, bēṇḍa, Tu. bēṇḍ-
uni, Ta. vēṇṭu, vēḷ, vēṇ, Ma. vēṇṭu, vēṇa, vēḷka, Klm. vēḷ-
Nk.vēḷ-, Br. baṅṅ, etc. [\langle PDr *vēḷ-/ *vēṇ-]. See DED
4548 for more details.

వెణ్ణశర్మ *venṇa śarma masc.nom.sg.* (B37.40:749-894). వ్యక్తీనామం. śarma masc. name appellation. *venṇa* < Pkt. *venhū* < Skt. *viṣṇuḥ*. A var. of *venṇēḍu* (class.) and *venna* (inscr.).

వెణ్ణశర్మ *venṇi śarmma masc.nom.sg.* (B25.41;46;58:668-69). వ్యక్తీనామం. v.s.v. *venṇa śarma*.

వెణ్ణిశర్మ *venṇi śarmma masc.nom.sg.* (B25.34;668-69). వ్యక్తీనామం. *venṇi* an ortho. var. of *venṇi*. See s.v. *venṇa śarma*.

వెనెటియమాసరయు *venetiyaṃāsarayu p.n.* (B65.107:1022). స్థలనామం. -*yu* con.suf. *māsara-* may be connected with *māsaramu* large, etc.

వెన్న - *venn- neut.nom.sg.* (A88.7:897). వెన్ను, పీపు. The back. A var. of *vennu* (*venu-*) before vowels. cf. Te. *venṭa*, *venu*, *venuka*, *venḍi(yu)*, etc., Ta. *ven*, *ven*, Ka. *be*, *bennu*, Tu. *beri*, Klm. *ven* (pl. *venḍ-1*), Nk. *vetta*, etc. [*<*PSDr and PCDr **ven_V*]. See DED 4518 for more details.

వెన్న *venna masc.nom.sg.* (B30.15:691-92). వ్యక్తీనామం. From Pkt. *venho* < Skt. *viṣṇuḥ*. cf. also Te. *venṇēḍu*, etc. A var. of *vennama*, etc. See s.v. *venṇa śarma*.

వెన్నమ్ - *vennam- masc.nom.sg.* (B43.49:892-922). వ్యక్తీనామం. A var. of *vennama* before vowels. v.s.v. *venna*.

వెన్నమ *vennama masc.nom.sg.* (B37.34:749-892). వ్యక్తీనామం. v.s.v. *venna*.

వెప్పరిసిరువుత్తి *veppari siruvutti n.pr.* (A112.10:972). వ్యక్తీనామం. *veppari* prob. family name.

వెమ్ - *vem- neut.nom.sg.* (A48.5:719-20). వెన్ను, పీపు. Back. A var. of *venn-* before words beginning with labial stops (in closed syllables). v.s.v. *venn-*.

వెయి *veyi num.nom.sg.* (A25.46:7th., A170.10:1093., A171 11:1093). వెయ్యి, Thousand. A var. of *vēyi*.

వెయు *veyu num.nom.sg.* (A25.44;45:7th). వెయ్యి, మారువందలు. Thousand. A var. of *veyi*, etc. v.s.v. *vēyu*.

వెయుదుమ్మ *veyudumba adj.* (B39.2-3:820-25). రాజవంశనామం. A var. of *vaidumba*.

వెరువున *veruvuna adv.?* (C3.20:709). మార్గాన, ఉపాయంతో. Through, by means of. cf. Te. *veruvu*, *veravu*, Ta. *viraku*, *viravu*, etc.

- వెలకుం *velakum neut.dat.sg.* (A164.13:1090-91). ధరకు. For a price. dat. sg. of *vela* price. v.s.v. *vilici*.
- వెలంగ *velaṅga neut.nom.sg.* (B64.88:1011). వెలగ(చెట్టు). Wood apple or elephant apple, *Feronia elephantum*. cf.Ta. *viḷam*, *viḷari*, *viḷavu*, Ma. *viḷā*, Ka. *beḷala*, *bēla*, etc. [\langle SDr **viḷa-*]. See DED 4535 for more details and IA borrowing.
- వెలనాణ్ణి *velanāṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A119.30;1006., A125.3-4:1043., A132.6:1061). స్థలనామం. Of *Velanāḍu* an area comprising parts of present Godavari dts. *vela-* prob. connected with Te. *velama*, etc. and is from PSDr **veḷ-/veṅ-*. *-nāṅṅi* gen. sg. of *nāṅḍu* region, etc.
- వెలనాంటి *velanāṅṅi p.n.gen-obl.sg.* (A145.5:1076). స్థలనామం. An ortho. var. of *velanāṅṅi*.
- వెలనాణ్డు *velanāṅḍu p.n.nom.sg.* (C4.15:709-46., B47.24:925., B56.34;35:945-70., B62.57:973-99). స్థలనామం. v.s.v. *velanāṅṅi*.
- వెలయంగన్ *velayaṅgan intr.inf.* (A89.14:898-934). తెలిసేటట్లు, పేరురాగా, మొ. To become known, reputed, famous. inf. of *velayu* [\langle **veḷ-*]. v.s.v. *veṅḍi*¹.
- వెలి *veli neut.nom.sg.* (A110.25:971., A112.4:972., A143.11-12; 13:1079). (కులంమంచి) వేరుచేయటం. Outside (being excommunicated). cf.Te. *velapala*, *velalu*, *velalucu*. etc. Ta. *veḷi*(-pp-), Ma. *veḷi*, Pj. *valip-* (*valit-*), Poya Ga. *veṭṭ-*, Kui *venda* etc. [\langle PSDr and PCDr **veḷ-*]. See TVB 1194 and DED 4526 for more details.
- వెలువలిపలిని *veluvalipalini neut.loc.sg.* (A152.9-10:1082). ఆలయ భాగం. Some area in temples, details of which is not clear.
- వెల్కనూరి *velkanūri p.n.gen-obl.sg.* (A106.5:925-50). స్థలనామం. Is it *velkan(a)* from *velacu* tr. to clean, etc.?
- వెల్పూరు *velpūru p.n.nom.sg.* (B40.29:844-88). స్థలనామం. Wrong for *vēlpūru*. *vēlp-* var. of *vēlpu* god or goddess, etc. cf.Te. *velucu*, *vēlimi*, Ta. *vēḷ*, *vēḷvi*, Ma. *vēḷvi*, Ka. *bēḷ*, etc. [\langle PDr **vēḷ-*]. *-ūru* village, p.n.suf. See DED 4561.
- వెల్ల - *vell- adj.* (A87.68-64:892-922., A145.9;11:1076). తెల్ల. White. A var. of *vella* before vowels. v.s.v. *vendi*¹.

- వెల్ల *vella adj.* (B59.62-63:945-70., A124.6-7:1038. A128.7:1058). తెల్ల. White. v.s.v. *veṇḍi*¹.
- వెల్వఱింఱినన్ *velvarimcinan tr.caus.concess.* (A89.19:898-934). బహిర్గతం చేసినా. If sent out, gave vent to, etc. A var. of *veluvarucu/veluvarincu.* -*varucu* var. of -*parucu* caus. from of *paḍu.* *velu-* var. of *veli.* v.s.v. *veli* and *paḍu.*
- వెళళూరు *veḷḷūru p.n.nom.sg.* (A55.5:745-801). స్థలనామం. Identified as Mdn. *vellalūru.* *veḷḷa* pl. of *veḷa* var. of *vela(nāṇḍu)* and is prob. from PDr **veḷ-* to shine*, etc.
- వెలుంగుగుంఱలో *veḷuṅguguṅṭalō p.n.loc.sg.* (A78.14-15:820-25). స్థలనామం. *veḷuṅgu* prob. connected with PDr **veḷ-* to shine. *guṅṭa* ditch, var. of *kuṅṭa.* -*lō* loc. suf.
- వెళుళి *veḷuḷi p.n.* (B26.38:669). స్థలనామం. Wrongly identified as Mdn. *velicerla.*
- వెళ్ళకివాడి *veḷḷakivādi p.n.nom.sg.* (A18.5:650). స్థలనామం. A var. *veḷḷekki,* -*vādi* p.n.suf. [*<*Skt. *vaṭī* street].
- వెళ్ళెక్కి *veḷḷekki p.n.* (B24.29:663). స్థలనామం. A var. of *veḷḷaki* in *veḷḷakivādi.*
- వెళ్ళు *veḷḷu masc.nom.sg.* (A14.2:633-63). దేవత, దైవం. A deity. Prob. wrong reading for *vēḷḷu* earlier form of *vēḷḷu/vēḷḷu*. cf. Te. *vēḷ(u)cu,* *vēḷimi,* *vēḷpuḍu,* Ka. *bēḷ,* *bēḷu,* Ta. *vēḷ,* *vēḷvi,* Ma. *vēḷka,* *vēḷvi,* Pj. *veḷ-*, Brah. *bēḷ-*, etc. [*<*PDr **vēḷ-*: **vē-ḷ-*]. See DED 4561 for more details.
- వెషయసుంకంబు *veṣaya suṅkaṅbu neut.nom.sg.* (A78.14: 920-25). ఒకపన్ను, శుల్కం. Regional tax. customs duty: business tax. *veṣaya-* wrong for *viṣaya-* business, transaction; a region or district, etc. [*<*Skt. *viṣayaḥ*]. *suṅkaṅbu* tax, excise duty, tax, etc. [Skt. *sulka-*].
- వే *vē num.* (A19.14;15:675., A49.21;22:700-25., A52.22:739., A116.6;6:10th). వెయ్యి. Thousand. A var. of *veyi,* etc. in cpds. v.s.v. *vēyi.*
- వేగి *vēgi p.n.nom.sg.* (A119.34:1006). స్థలనామం. A var. of *vēṅgi.* Identified as Mdn. *peda-vēgi* near Elore, West Godavari dt., which lent its name to a territory. Prob. connected with Te. *vēḷkuva,* *vēḷgi* dawn, Klm. *veged.* Pj. *vēv,* *vēy,* Ka.

- bay, bay(i)ge, Ta. vaiku, Ma. vaikuka [\llcorner PDr *vay-/*vey-: PSDr *vay_k_/*vey_k_]. -gi p.n.suf.(?) as in paṛigi, etc.
- వేగురు vēguru *masc.nom.pl.* (A130.105:1060). వెయ్యిమంది. A thousand persons. A var. of vēv(u)ru. v.s.v. vēyi.
- వేగిం vēgiṃ *p.n.nom.sg.* (B25.44:668-69). స్థలనామం. Wrongly read for vēṃgi. v.s.v. vēgi.
- వేంది vēṃgi *p.n.nom.sg.* (A58.13:8th., A87.14:892-922., A144.17:1075-76). స్థలనామం. v.s.v. vēgi.
- వేంగి vēṃggi *p.n.nom.sg.* (A146.6:1078). స్థలనామం. An ortho. var. of vēṃgi. v.s.v. vēgi.
- వేణ్ణి vēṅṅi *p.n.nom.sg.* (B32.16:973-99). స్థలనామం. Prob. wrong for vēṅṅi. v.s.v. vēgi.
- వేంగీ vēṅṅi *p.n.nom.sg.* (B56.7:945-70., B68.48:1022). స్థలనామం. An ortho. var. of vēṅṅi. v.s.v. vēgi.
- వేంగీశ్వరుడు వేṅṅిśvarunaku *masc.dat.sg.* (A87.4:892-922). To the lord or king of vēṅṅi.
- వేంఘి vēṅṅhi *p.n.nom.sg.* (B30.16:691-92). స్థలనామం. prob. wrong for vēṅṅi. v.s.v. vēgi.
- వేణమ vēṅama *masc.nom.sg.* (B37.19:794-842). వ్యక్తీనామం.
- వేణవోజన్లు vēṅavōjanru *masc.nom.sg.* (A50.18-20:725). వ్యక్తీనామం. -av- var. of -ava personal name suf. ōjanru preceptor, a var. of ōju, etc. v.s.v. vēṅama.
- వేణ్ణి vēṅṅi *tr.ppt.* (A60.4-5:8th., A109.8:925-50). వేడుకొని. Having begged, solicited, etc. v.s.v. vēṅṅi .
- వేణ్ణికొండుమ్ vēṅṅikōṇḍum *tr.imp.1stpl.* (A87.34:892-922). (మేము) వేడుకొంటాము. We solicit.v.s.v. vēṅṅi and konu.kōṇḍum var. of kōṇḍumu.
- వేణ్ణికొమ్మ vēṅṅikōmm *tr.imp.2nd sg.* (A87.32:892-922). (నీవు) వేడుకో. You solicit, beg. v.s.v. vēṅṅi and konu. kōmm(u) var. of kōnumu.
- వేనా vēṅāṅṅi *p.n.gen-obl.sg.* (A112.8;12:972). స్థలనామం. Of the country (nāṅṅu) comprising a thousand (vē-) (villages). vē- var. of vēyi thousand in cpds. v.s.v. vēyi. nāṅṅi obl. sg. of nāṅṅu area.

- వేపుర్ *vēpur p.n.nom.sg.* (B1.3:145-46). స్థలనామం. Wrong for *vēpūr*. *vēp-* a var. of *vēpa* adj. form of *vēmu* neem or margosa tree, *Echinops echinatus*, cf. Ta. *vēmpu*, Ma. *vēmpu* (*vēppu-*), Ko. *vēp*, Ka. *bēvu*, Kuvi *vēpa*, etc. [\langle PSDr **vēm-p.*]. *-ur wrong for *ūr(u)* village, p.n.suf.
- వేబళమ్మ *vēba śarmma masc.nom.sg.* (B25.32-33:888-89). వ్యక్తి నామం.
- వేంబళ్ళి *vēmbaḷḷi p.n.nom.sg.* (A112.6:972). స్థలనామం.. Margosa hamlet (lit.). v.s.v. *vēpur* and *paḷḷi*.
- వేయి *vēyi num.nom.sg.* (A121.20;21;21:1018., A130.104:1060., A131.58:1060., A160.3:1087., A177.45:1097). వెయ్యి, నూరుపదులు. Thousand non-personal objects. Allom. *vē-* in cpds. varr. *veyi*, *veyu*, *veyyi*, etc. pl. form *vēl(u)*. No cognates are available for the word. Forms pronominalized nouns like *vēvuru* thousand persons, etc. but in the material the said forms mean only "men" and not women.
- వేయించిన *vēyimcina tr.caus.p.adj.* (A130.62:1060., A131.24-25:1060). తొవ్వించిన. That caused to be dug up. This meaning is not recorded in Te. dictionaries. -imc- caus. suf. p.adj. of *vēyu* to throw, cast, etc. cf. *vaycu*, Ka. *bay*, *baycu*, *baccu*, Ko. *vay-* (vac-), Koḍ. *bey-*, Ta. *vai*, Ma. *vekka*, Klm. *vay-*, Go. *bai-*, Brah. *bēning*, etc. [\langle PDr **vay-/vay-*]. See DED 4552, 4565, and 4571 for more details.
- వేయు *vēyu num.nom.sg.* (A14.13.633.63., A52.21:739., A78.15:820-25., A164.17:1090-91). వెయ్యి, నూరుపదులు. Thousand. v.s.v. *vēyi*.
- వేరు *vēru adj.* (A89.32:898-934). మరో, ఇతరమైన, ప్రత్యేకమైన. Different, other, separate; Also (when noun), separateness, difference, etc. A var. of *vēru*. cf. Te. *vērimi*, *vēriḍi*, *vēriḍincu*, etc., Ta. *veru*, Ka. *beru*, Pj. *vededi*, *vēta*, etc. [\langle PDr **vet-V: vēt-*]. See DED 4564 for more details.
- వేఱూరి *vēṛūri adj.* (A120.3:1008). స్థలనామవిశేషం. Occurs as an attribute of a *paricchēda* a division in a province.
- వేల్ *vēl num.nom.pl.* (A120.13:1008., A121.22:1018). వేలు, పదివేలు. Thousands. A var. of *vēlu*. v.s.v. *vēyi*.

- వేలం *velam neut.loc.sg.* (A114.21:1075-76). సమయంలో. At the time. [*<Skt. vēlā*].
- వేలామున *vēlāmuna neut.loc.sg.* (A169.4:1092). తోటలో,విడిదిలో. In the camp, grove. A var. of *vēlamu*. cf.Ta. *vēlam* garden. [*?<Skt. vēla-*].
- వేలుపు *vēlupu masc.nom.sg.* (116.4:10th). దేవత. A deity. v.s.v. *veḷpu*.
- వేల్పు *vēḷpu masc.nom.sg.* (B60.26:945-70). దేవత. A deity. A var. of *vēlupu*. v.s.v. *veḷpu*.
- వేళుగుంఱు *vēḷugumṅṭha p.n.genobl.sg.* (A30.1:7th). స్థలనామం. *-gumṅṭha* wrong for *guṅṭa/kunṭa* a pond, pit, etc.
- వేవాక *vēvāka p.n.nom.sg.* (B37.104;107:1022-68). స్థలనామం. *vē-* thousand. v.s.v. *vēyi*. *vāka* var. of *vāka*, *vaṅka* rivulet, streamlet. The phrase means "the region of a thousand rivulets". cf.Te. *vāgu*, etc., all prob. connected with PDr **vā-/*vāy* mouth*. See s.v. (*eru*) *vaṅka*.
- వేవుర్ *vēvur masc.nom.pl.* (A107.17:925-50). వెయ్యిమంది. A thousand men or persons. Curiously, this word is used qualifying *kavilalu* cows in neut. which is a linguistic mistake. A var. of *vēguru*, etc. v.s.v. *vēyi*.
- వేవుర *vēvura masc.acc.pl.* (A14.2:833-63., A46.24:700-25). వెయ్యి మందిని. Thousand men. v.s.v. *vēyi*.
- వేవురాను *vēvurānu masc.acc.pl.* (A52.20:739). వెయ్యిమందిని. Prob. wrong for *vēvuranu* var. of *vēvura*. v.s.v. *vēyi*.
- వేవురు *vēvuru masc.nom.pl.* (A12.19:625-50., A17.16:650., A25. 47:7th., A53.9:740., A55.9:745-801., A71.5-6:8th., A116.6: 10th., A131.59:1060., A177.46:1097). వెయ్యిమంది. Thousand men. An earlier form of *vēguru*. v.s.v. *vēyi*.
- వేవురు *vēvuru masc.nom.pl.* (A16.--:641). వెయ్యిమంది. Thousand men. A var. of *vēvuru*. v.s.v. *vēyi*.
- వైదుమ్మ *vaidumba adj.* (A96.2:9th/10th). రాజవంశనామం. Of or relating to the dynasty called *vaidumba*. A var. of *baydu-* (*mba*)*, etc. A title of the kings of the dynasty who ruled parts of Mdn. *Rāyalasīma* during the 9th and 10th centuries.

- వైదుంబ *vaidumba adj.* (A112.11-12:972). రాజవంశనామం. An ortho. var. of *vaidumba*.
- వైదుమ్మ మహారాజుల *vaidumba mahārājula masc.gen-obl.pl.* (A75.4:820-25). వ్యక్తినామం. Of or relating to the kings of the *vaidumba* dynasty.
- వైదుమ్మ మహారాజ పలవమహారాజు *vaidumbā mahārāja palavamahārāju n.pr.* (A90.3-4:9th/10th). వ్యక్తినామం. A certain palava king of the *vaidumba* dynasty. *vaidumbā* prob. wrong for *vaidumba*.
- వైదుమ్మక చేతం *vaidumbuḷa cētaṃ masc.instr.sg.* (A94.4:9th/10th). వైదుంబ రాజుల చేతుల్లో. In the hand(s) of *vaidumba* kings.
- వోక *vōka neut.nom.sg.* (B53.60:945-46). Occurs bound in *ēr-vōka* var. of *eruvamka*. The meaning and etymology of the word are not clear.
- వోంకాలపూణ్డి *vōmkālapūṇḍi p.n.nom.sg.* (A121.17:1018). స్థలనామం. -*pūṇḍi* p.n.suf.
- వ్రచిన *vracina tr.p.adj.* (A104.59-60:925-50). ధ్వంసంచేసిన. మొ. That destroyed, effaced, wiped off, etc. Wrong for *vraccina*. v.s.v. *vracci*.
- వ్రచ్చి *vracci tr.ppt.* (A109.13:925-50). ధ్వంసంచేసి. Having destroyed, effaced, ruined, etc. ppt. of *vraccu* (now obsolete). cf. Te. *vrayyu*, *vrayya*, *vrakka*, etc., Ka. *baḷi*, *boḷi*, Tu. *barjuni*, Ta. *vaḷi*, *vaḷuvu*, *vaḷu*, Kui *vrakpa*, etc. [\langle PDr **vaḷ*_ : pre-Te. **vaḷ*-c-]. See DED 4333 for more details.
- వ్రచ్చిన *vraccina tr.p.adj.* (A12.4:625-50., A14.14:633-63., A16.-:641., A54.9:742-98., A86.12:850., A89.13:898-934., A107.18:925-50., A128.19:1058). ధ్వంసంచేసిన. That destroyed, etc. v.s.v. *vracci*.
- వ్రసి *vrasi tr.ppt.* (A80.25:847., A110.27:971). రాసి, లిఖించి. Having written. Wrong for *vrāsi*. v.s.v. *vrālu*.
- వ్రసిన *vrasina tr.p.adj.* (A55.14:745-801). రాసిన, లిఖించిన. That written. Wrong for *vrāsina*. v.s.v. *vrālu*.
- వ్రచ్చిన *vraccina tr.p.adj.* (A64.3:8th., A106.19:925-50). ధ్వంసంచేసిన. Prob. a wrong reading for *vḷaccina**. v.s.v. *vracci*.

- వ్రాసినా *vraścina tr.p.adj.* (A108.16:925-50). ద్వంపంచేసిన. Wrong for vraccina. v.s.v. vracci.
- వ్రాసరి *vrasiri tr.p.fin.3rd pl.* (A50.29:725). (వాళ్ళు) రాశారు. They wrote. Wrong for vrāsiri. v.s.v. vrālu.
- వ్రాసినా *vlāsinā tr.p.adj.* (A108.17:925-50). రాసిన, లిఖించిన. Wrong for vrāsina. v.s.v. vrālu.
- వ్రాలు *vrālu neut.nom.pl.* (A54.7:739., A130.90:1060., A131.54:1060., A134.59:1062). సంతకం; దస్తూరి, మొ. Signature, writing. pl. of vrāyi letter or character of the alphabet, writing, etc. cf. Te. vrāyu, (v)rāta, (v)rāyasamu, etc., Ka. bare, bari, Tu. barepina, Ta. varai, vari, Ma. vara, varayuka, Kuwi (S) brī-, rāc-, Go. (M) rās-, etc. [*<*PSDr and PCDr *var-ay]. See DED 4304 and TVB 1207 for more details.
- వ్రాసె *vrāse tr.p.fin.* (A12.22:625-50., A97.11:9th/10th., A112.8:972). (అతడు) రాశాడు. Wrote. v.s.v. vrālu.
- వ్రిత్తి *vritti neut.nom.sg.* (A120.5;12:1003., A117.23:1097). ఉచితం గా ఇచ్చిన గ్రామభాగం. A share in a village granted to a Brahman in free gift. Prob. wrong for vṛtti. [*<*Skt. vṛttih].
- వ్రిత్తికార్ *vrittikār masc.nom.pl.* (C13.10:1086). గ్రామారాధయభాగస్థులు. Share-holders in a village granted to a Brahman in free gift. v.s.v. nibandhakāṅṅunu, vritti wrong(?) for vṛtti.
- వ్రిచ్చిక *vriccika adj.* (A129.4:1053). వృశ్చిక రాశికి సంబంధించిన. Relating to the sign Scorpio of the Zodiac. [*<*Skt. vr̥ścika-].
- వ్రెణ్ణూర్ *vleṅṅūr p.n.nom.sg.* (B21.13:633-63). వల్లనామం.

శ

- శక్ *śak adj.* (A138.1:1069., A168.1:1092). శక (సంవత్సరం). A var. of śaka before vowels.
- శక *śaka adj.* (A105.6:925-50., A126.7:1047., A127.4:1055., A129.1:1058., A132.4:1061., A135.3:1064., A137.1:1068., A140.1:1073., A143.3_4:1079., A149.5:1081., A150.1:1081., A151.1:1081., A152.1:1082., A153.1:1084., A160.1:1087., A161.12:1088-89., A164.3:1090-91., A167.1:1092., A169.1:1092., A179.1:1098., A180.1:1098., A186.3:1099., A187.1:1100). (శాలివాహన) శకానికి చెందిన. Of an era of the name. A var. of saka, etc.

శకన్ద్రిపకాలాతీరసంవత్సరంబులు śakandripa kālātīta samvatsaram-
bulu *neut.nom.pl.* (A181.11-12:1080). శకరాజువరిపాలనలో గడిచి
పోయిన సంవత్సరాలు. The years that passed after the regnal
period of the śaka king, years in śaka Era. ndripa var. of
mdripa. and is prob. wrong for nrpa king.

శకవైశ్రవను śaka vaiśravānu *masc.gen.obl.sg.* (A58.5-8:740).
శకవంశానికి చెందిన వైశ్రవణుడి? Of a certain vaiśravāna of the
śaka dynasty? [\leftarrow Skt. vaiśravaṇah].

శకాబ్దంబులు śakābdambulu *neut.nom.pl.* (A168.1:1092). శకసంవత్స
రాలు. Years in the śaka Era.

శకాభంబులు śakābhambulu *neut.nom.pl.* (A188.1:1089). శకసంవ
త్సరాలు. Wrong for śakābdambulu śaka years.

శకున్ śakun *adj.* (A144.17:1075-76). శకమహారాజు (యొక్క). Of
śaka, in śaka Era.

శకీ śakṣi *masc.nom.sg.* (A2.8-9:575-600). సాక్షి. wrong for
sākṣi. v.s.v. cakṣi.

శఖ śakha- *adj.* (A145.1:1076., A153.1:1082., A154.1:1082).
శకసంవత్సరం. Wrong for śaka.

శత్రమునకుణ్ śatramunakun *neut.dat.sg.* (A160.4:1087). సత్రానికి.
For the choultry where strangers and travellers are fed free
for a short time, for the inn or hostel. Wrong for satra-
munakun. [\leftarrow Skt. satram].

శత్రమునకుం śatramunakun *neut.dat.sg.* (A155.5:1084). సత్రానికి.
v.s.v. śatramunakun.

శత్రమునం śatramunaṃ *neut.loc.sg.* (A155.7:1084). సత్రంలో. v.s.v.
śatramunakun.

శనైనత్రమమునం śantānakramamunaṃ *adv.* (A145.12:1076). వంశపా
రంపర్యంగా. Heriditorily. śantāna- wrong for santāna-
kramamunaṃ var. of kramamuna. [\leftarrow Skt. santānakrama-].

శర్మ śarma *masc.nom.sg.* (B87.19;22;84;41:794-842). శ్రాహ్మణుడా
చకం. An ortho. var. of śarmma.

శర్ము śarmma *masc.nom.sg.* (B20.12:668-69., B25.16;19;19;20;
21;21 - 22;22;24;26;27;27;28;29;30;31;32;33;36;40;45;48;49;52;
59;668-69., B26.89:669., B28.30:674., B29.28:681., B30.15:
691-92., B36.84;87;99:763., B57.19;84:794-842., B63.36:990).

- బ్రాహ్మణపాచకం. An hon. title of Brahmins meaning joyful, blissful, etc. [<Skt. śarman].
- శర్మమృకు śarmmaku *masc.dat.sg.* (A11.7:625-50). శర్మకొరకు. v.s.v. śarmma.
- శర్మమృశకు śarmmaḷaku *masc.dat.pl.* (A118.8:10th). శర్మలకొరకు. v.s.v. śarmma.
- శర్మారికీ śarmārik *masc.dat.hon.pl.* (A56.18-19:750). శర్మగారికి. A var. of śarmmāriki. v.s.v. śarmma.
- శర్మారికి śarmmāriki *masc.dat.hon.pl.* (A18.5:625-50., A48.7:719-20). శర్మగారికి. v.s.v. śarmma.
- శవణ śavana *masc.nom.sg.* (A10.2:800-25). భిక్షువు. Monk. [<Skt. śramaṇah]. v.s.v. śavana.
- శవన śavana *masc.nom.sg.* (C7.4:8th). భిక్షువు. A monk, an ascetic. cf. Ta. amaṇ, etc. [<Pkt. samaṇa <Skt. śramaṇa]. See BSOAS 12.182 also.
- శాని śāni *fem.nom.sg.* (A153.4-5:1082). సాని, యజమానురాలు. A lady in general, a dancing girl, a woman of high rank, etc. wrong for sāni [<Skt. svāminī].
- శార్వరి śārvari *neut.nom.sg.* (A181.12:1060). ఒక సంవత్సరం. Wrong for śārvari.
- శార్వరి śārvari *neut.nom.sg.* (A180.86:1060). ముప్పయ్యే నాలుగో సంవత్సరం. Name of the thirty fourth year of the Hindu cycle of sixty. [<Skt. śārvarī].
- శాసనపత్రము śāsanapatramu *neut.nom.sg.* (A164.10:1090-91). అజ్జను వివరించే శ్లో. A written bond containing a royal decree. [<Skt. śāsanapatra-].
- శాసనంబు śāsanambu *neut.nom.sg.* (B54.73:945-70). అజ్జ; శిలా (/శా(ను)లేఖనం. Inscription. A var. of sāsanamu and sāsanavu. [<Skt. śāsanam].
- శిలాస్థంబంబు śilāsthambhambu *neut.nom.sg.* (A87.51-52:892-922). రాతికంబం. A rock pillar. sthambhambu wrong for stambhambu. [<Skt. śilāsthambah].
- శిలాస్తంభశాసనము śilāstambha śāsanamu *neut.nom.sg.* (A180.80-81:1060). రాతికంబంమీద చెక్కిన రాజాజ్ఞ. A royal decree (śāsanamu) engraved on a rock pillar. [<Skt. śilāstambha-śāsa-].

- శిలా స్తంభసాననము *śilāstambha sāsanaṃ neut.nom.sg.* (A131. 42-48:1060). రాతికంబంమీద చెక్కిన రాజాజ్ఞ. *śilāsthambha-* rock pillar. *sāsanaṃ* < *śāsanaṃ*.
- శివపదవరభక్త సేవితుఁడే *śivapada varabhakta sēvitunḍ masc.nom.sg.* (A82.2-3:848-49). గొప్పశివభక్తులకు సేవకుడు. He who is a servant of the great devotees of lord Śiva. *sēvitunḍ* prob. wrong for *sēvakunḍ*.
- శివాప్పరాజు *śivāppa rāju masc.nom.sg.* (A25.18:7th). వ్యక్తి నామం. Prob. wrong for *śivappa rāju*. *śiv(a)* < Skt. *śivah**. -*appa* masc. name suf.
- శివాప్పరాజుల్ *śivāpparājuḷ masc.nom.hon.pl.* (A25.6-7:7th) వ్యక్తి నామం. v.s.v. *śivāpparāju*.
- శివులు *śivulu masc.nom.pl.* (A113.92-93:991). శివుడు. Hon.pl. of Śiva. [*<*Skt. *śivah*].
- శిష్యుడు *śiṣyudu masc.nom.sg.* (A59.2:8th). నేర్పుకొనేవాడు. Disciple, student. Prob. wrong for *śiṣyumuḍu* [*<*Skt. *śiṣyah*].
- శుక్రవారంబు *śukravāraṃbu neut.nom.sg.* (A123.12-18:1023). శుక్రవారం. Friday.
- శుంకటూరి *śumkaṭūri p.n.gen.obl.sg.* (A155.5-6:1084). స్థలనామం. శూరేశ్వరపండితులు *śūrēśvara paṃḍittulu masc.nom.hon.pl.* (A120.5-6:1008). వ్యక్తి నామం. The scholar called *śūrēśvara*. *paṃḍittulu* wrong for *paṃḍitulu*. [*<*Skt. *śūrēśvarapaṃḍitaḥ*].
- శూర్యుడు *śūrjya masc.nom.sg.* (A109.7:925-50). సూర్యుడు. Sun. Prob. wrong for *śūrja** or *śūrjya*. [*<*Skt. *sūryah*].
- శూర్యగ్రహణస్తితి *śūryagrahaṇastiti neut.nom.sg.* (A107.6: 925-50). సూర్యగ్రహణం వచ్చిన స్థితి. The state of solar eclipse. Wrong for *sūryagrahaṇasthiti*. [*<*Skt. *sūryagrahaṇasthitiḥ*].
- శోడప *śōḍapa n.pr.nom.sg.* (A121.6:1018). వ్యక్తి నామం. v.s.v. *cōḍa*.
- శోలవ *śōlava fem.nom.sg.* (A187.4:1092). వ్యక్తి నామం. -*ava* var. of -*avva* personal name suf.
- శౌచకన్ధవస్తునకు *śaucakandarppunaku masc.dat.sg.* (A87.3-4: 892-922). శుచిత్వంవల్ల మన్నఘనులగా ఉండేవాడికి. To the man who is like cupid owing to ablution. [*<*Skt. *śaucakandarpaḥ*].

శ్రహి śrahi *adj.* (A148.6:1078., A151.3:1081., A160.1:1087).
పవిత్రమైన, మొ. wrong for śrāhi.

శ్రాహి śrāhi *adj.* (A54.2:742-98., A120.4:1058., A187.3:1079.,
A189.6:1072., A148.3:1074., A145.2:1076., A150.2:1081.,
A155.2:1084., A158.5-6:1084., A157.2:1084., A163.6:1089.,
A167.2-3:1092., A173.3:1094., A174.3:1094., A175.3:1096.,
A179.3:1098., A180.3:1098., A181.2:1098., A182.2-3:1098.,
A184.2:1098). శుభమైన, పవిత్రమైన, మొ. Sacred, blessed, happy,
etc. The word generally occurs before the name of the
auspicious day on which a royal grant was made. It appe-
ars that it was first used in the insc. of the Cālukya kings.
K. Harshavardhana Sarma communicates to me that it was
believed to be from the Skt. word śaradi "in the year".
But its use after the mentioning of the year in which a grant
was made, as is the case in the inscr. dialect, is redundant.
It may be that the word is traceable to śrih instead which
is generally used preceding anything sacred. The final -h
of the Skt. word may then be the source of -h- in this word.
Actually, in one ins. (A158.3:1082). its variant śrīhi occurs.

శ్రీజయించిన śrijayimcina *tr.p.adj.* (A130.95-96:1060). సృష్టించిన,
పుట్టించిన, మొ. Made, created, produced, etc. wrong for sṛj-
iyimcina/sṛjimcina. [\langle sṛj- \rangle].

శ్రీ śrī *non-masc.nom.sg.* (A87.38:892-922). ఐశ్వర్యం, మొ. For-
tune, prosperity etc. [\langle Skt. śrī \rangle].

శ్రీకే śrīk *non-masc.dat.sg.* (A87.41-42:892-922). ఐశ్వర్యానికి, మొ.
To your prosperity, etc. v.s.v. śrī.

శ్రీనిరవద్యుండ్ శ్రీniravadyuṅḍ *masc.nom.sg.* (A87.38-39:892-922).
గొప్ప ఐశ్వర్యవంతుడు. He who is exceptionally fortunate. A
var. of śiravadyuṅḍ before vowels.

శ్రీనిరవద్యుండ్ శ్రీ niravadyuṅḍ *masc.nom.sg.* (A82.1:848-49).
గొప్ప ఐశ్వర్యవంతుడు. v.s.v. śrī niravadyuṅḍ.

శ్రీపర్వతంబున శ్రీparbatambunam *neut.loc.sg.* (A113.28-29:
991). శ్రీపర్వతంబున, parbatambu var. of parvatambu. [\langle Skt.
parvātambu \rangle].

శ్రీపర్వతంబున శ్రీparvatamunu *neut.nom.sg.* (A110.22:971).
శ్రీపర్వతంబున, -unu con.clitic. A var. of śrīparvatambu.

శ్రీపర్వతంబు śrīparvatambu *neut.nom.sg.* (A85.20:850., A109.13:925-50). శ్రీశైలం. An epithet of Mdn. śrīśailam [*<*Skt. śrīparvatah*]*.

శ్రీపురుషోత్తమమున śrīpuruṣōttamamuna *p.n.loc.sg.* (A143.4-5:1074., A147.4-5:1078., A173.6:1094., A174.5:1094., A182.3:1098). స్థలనామం. In the village named after puruṣōttama Lord Viṣṇu.

శ్రీపూణ్డి śrīpūṇḍi *p.n.nom.sg.* (B62.64:973-99). స్థలనామం. śrī a name of Lakṣmi, goddess of wealth. -pūṇḍi *p.n.suf.*

శ్రీ సతికి śrī satiki *fem.dat.sg.* (A36.1-2:7th). లక్ష్మీదేవికి. To the goddess of wealth. [*<*Skt. śrīsatih*]*.

శ్రీహి śrīhi *adj.* (A153.3:1082). శుభమైన, మొ. v.s.v. śrāhi.

3

షడంగవి ṣaḍaṅgavi *masc.nom.sg.* (A125.12:1043., A133.7:1061). షడంగవేత్త. శిక్ష, వ్యాకరణం, చందస్సు, నిరుక్తం, శ్లోకవిషయం, కల్పం అనేవి షడంగాలు. He who knows the six kinds of learning auxiliary to the Vedas. Wrong for ṣaḍaṅgavit/ovid [*<*Skt.*]*

షడంగవి ṣaḍaṅggavi *masc.nom.sg.* (A133.6:1061). షడంగవేత్త. An ortho. var. of ṣaḍaṅggavi.

-షష్టి -ṣaṣṭi *num.nom.sg.* (A86.3:850). అరవై. Sixty. Occurs bound in the phr. cauṣaṣṭi sixty four. [*<*Skt. ṣaṣṭi*]*.

షేషాహువోయ షేషాహువోయ *ṣeṣāhāvōya bōya masc.gen.obl.sg.* (B36.20:763). వ్యక్తి నామం.

5

షక్ - sak_ *adj.* (A121.8:1018., A124.1:1038). షక్. A var. of saka before vowels. v.s.v. śaka.

షక saka *adj.* (A111.6:972., A119.16-17:1006., A142.3:1074., A155.1:1084., A163.1:1089., A165.1:1091., A166.1:1092., A177.14-15:1097., A178.2-3:1098). షక్. Belonging to the era of the same name. v.s.v. śaka.

షకం ద్రివకాలా తీత సంవత్సరములు śakamdrīpakālatīta samvatsarambulu *neut.nom.pl.* (A130.32-35:1060). షక్ సంవత్సరాల తీత సంవత్సరాలం. The years after the regnal period of the śaka king, years in śaka Era. saka. *<*śaka. mdripa- wrong for nrpa- king.

సకలవస్తుసమేతుఱు sakala vastu samētunḍu *masc.nom.sg.* (A89.5-6:898-994). అన్నివస్తువులూకలవాడు. He who is accompanied by all essential property. [*<Skt. sakalavastu samētaḥ*].

సకలలోకాశ్రయజయసింఘవల్లభమహారాజులకు sakalalōkāśraya jaya-simgha vallabha mahārājulāku *masc.dat.hon.pl.* (15.1-3:641). జయసింఘరాజుకు. To the king Jayasimgha vallabha who is the patron of all worlds. simgha *<*simha (Skt.) lion. rājulāku prob. wrong for rājulaku.

సకలలోకాశ్రయజయసింఘవల్లభమహారాజులకున్ sakalalōkāśraya jaya-simghavallabha mahārājulākun *masc.dat.hon.pl.* (A16.1-2:641). జయసింఘరాజుకు. See above.

సకలవస్తుమతీశమకుటలసద్రత్నకిరణదుచివిరాజిచరనున్ sakalavasumatiśa makuṭalasad ratna kiraṇaruci virājicaranunḍ *masc.nom.sg.* (A186.9-10:1065). లోకంలోని రాజులకిరీటరత్నకాంతివో ప్రకాశవంతమైనపాదాలుకలవాడు. He who has his feet brightened by the radiance of the precious stones in the crowns of all the kings of the world (who bowed to him). caranunḍ prob. wrong for caranunḍ. The word has to be read as "caranunḍ" on metrical considerations.

సకలశాస్త్రోత్తమపారగుల్ sakala sāstrārṥtha pāragul *masc.nom.hon.pl.* (A86.4.850). అన్నిశాస్త్రాలూపూర్తిగాతెలిసినవారు. He who is perfect in the essence of all sciences. [*<Skt. sakalāśṥt-rārṥthapāragah*].

సకాబ్దంబు sakābdambu *neut.nom.sg.* (A124.1:1088). యక సంవత్సరం. Saka year. sak(a) *<*śaka.

సకాబ్దంబుల్ sakābdambul *neut.nom.pl.* (A121.8:1018). యక సంవత్సరాలు. Saka years. sak(a) *<*śaka.

సక్కు sakku *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). ద్రవ్యచేమం. Some edible commodity used in small quantities. The meaning and etymology of the word are not clear. It may be an earlier form of saggn sago but T. Donappa tells that saggu was a late loan in Telugu borrowed from Malayanes/Javanese and that could not be expected to occur in a grant of the 11th cent.

- సక్తికొమర *sakti komara adj.* (A49.4-5:725) పార్వతీపుత్రుడు. The son of goddess Pārvati. *sakti saktiḥ. komara* <Skt. *kum-ārah*. The cpd. occurs as an attribute of Vikramāditya.
- సక్తిత్రయసంపన్నుడు *saktitraya sampannundu masc.nom.sg.* (A86.9-10:850). ఉత్సాహ, ప్రభు, మంత్రశక్తులు మూహూకలవాడు. One who is rich in the three powers, i.e. alacrity and enthusiasm (*utsāhaśakti*), propriety and armed strength (*prabhu śakti*) and agency and machination (*mantra śakti*). *sakti* <Skt. *śakti* power, etc.
- సక్రన్తిన్ *sakrantin neut.loc.sg.* (A121.22:1018). సంక్రాంతినాడు. Wrong for *saṃkrāntin*.
- సాక్షి *saksi masc.nom.sg.* (A10.5:600-25., A52.9;18:789). సాక్షి. Wrong for *sākṣi*. v.s.v. *caṣṣi*.
- సఖా *sakha adj.* (A170.1:1098., A171.1:1098). శక్ల-. Wrong for *saka*. v.s.v. *śaka*.
- సంకలియ్య *sankaliyya masc.nom.sg.* (A84.1:848-92). వ్యక్తినామం. A var. of *saṅkalina* and *saṃkilāṇḍ*. -iyya personal name suf. variant of -ayya, etc. [*<*Skt. *śaṅkaraḥ*].
- సంకలియ్య *saṃkilāṇḍ masc.nom.sg.* (A88.7:897). వ్యక్తినామం. See s.v. *saṅkaliyya*.
- సంక్రన్తి *saṃkranti neut.nom.sg.* (A149.8:1081., A153.3:1082). సంక్రాంతి. Wrong for *saṃkrānti*.
- సంక్రన్తి *saṃkrānti neut.nom.sg.* (A188.2:1092). సంక్రాంతి. Wrong for *saṃkrānti*.
- సంక్రాన్తి *saṃkrānti neut.nom.sg.* (A88.2-3:897., A158.4-5:1084., A186.3:1099). సంక్రాంతి; సూర్యుడు ఒక రాశి నుంచి మరో రాశికి మారటం. The Sun's passage from one sign of the Zodiac to another, the day on which the sun passes from Sagittarius to Capricornus.
- సంక్రాంతి *saṃkrānti neut.nom.sg.* (A105.7:925-50., A169.2:1092., A180.4:1098) సంక్రాంతి. An ortho. var. of *saṃkrānti*.
- సంక్రాన్తి *saṃkrānti neut.nom.sg.* (A150.3:1081., A152.2:1082., A155.5:1084., A176.2:1092). సంక్రాంతి. An ortho. var. of *saṃkrānti*.
- సంక్రాంతిథి *saṃkrāntiṭhi neut.nom.sg.* (A120.2-3:1008). సంక్రాంతి తిథి. A portmanteau word for *saṃkrānti* and *tithi* date.

సవ్వత్సరంబు *saṁvatsarambu neut.nom.sg.* (A58.8:8th). పదు.
Year. wrong for saṁvatsarambu.

సజల *sajala n.pr.gen-obl.* (A94.2:9th/10th). వ్యక్తి నామం.

సత్తి గనంకకాఱు *sattigan amḥakāra adj.* (A119.5:1008) ఇరవయ్యొక్క-
యధాలు చేసినవాడు. *sattiga* is a haplological form of *sattā*.
seven and *tiga* three [saptatrika]. *amḥakāra* warrior
is a loan from Kannada.

సత్యదితున్లు *satyaditunru masc.nom.sg.* (A49.7:725). వ్యక్తి నామం.
A king of the Rēnāṭi cōḷa dynasty. [satyādityah].

సత్యాభిమాని *satyābhimāni masc.nom.sg.* (A104.19-20;29:925-50).
నిజాన్ని అభిమానించేవాడు. Lover of truth. [satyābhimānin].

సనిబాటి *sanibāṭi p.n.gen-obl.sg.* (A141.9:1078). స్థల నామం. A var.
of *sāni(yam) bāṭi*. -*bāṭi* var. of -*pāṭi* *obl.sg.* of *pāḍu* *p.n.*
suf.

సంతానక్రమమున *santānakramamuna adv.* (A125.8:1048), వంశపారం-
వర్థంగా. In the order of their heirs, as a heritage. *santāna-*
kramam].

సంతానక్రమమున *saṁttānakramamuna adv.* (A147.11-12:1078.,
A174.13:1094., A174.12:1094., A181.12:1098., A182.10:1098.,
A183.13:1098., A184.9:1098.,) వంశక్రమంలో. *v.s.v.* *santāna-*
kramamuna.

సంతానక్రమమునం *saṁttānakramamunam adv.* (A141.11:1078).
వంశక్రమంలో. *v.s.v.* *santānakramamuna*.

సంతోసంబున *santosambunan eut.loc.sg.* (A112.3:972). సంతోషంలో.
In the pleasure (of). A var. of *santōsamu* and *santāsamu*.
[<Skt. *santōṣah*].

సంధ్య *saṁdhya neut.nom.sg.* (A124.3:1088). సం. Dusk: [*sandhyā*].

సన్నిధానమునన్ *sannidhānamunan neut.loc.sg.* (A155.4:1084).
ఎరట. In the presence (of). [sannidhānah].

సన్మణియుతము *san maniyutamu adj.* (186.6:1065). మంచిమణులున్నది.
Accompanied by good gem(s). [

సప్తరుషున్ *sapurūṣunr masc.nom.sg.* (A58.19-20:8th). వ్యక్తి నామం.

సప్తమవిష్టువదఱుమల్ *saptama visṇuvarḍhanul masc.nom.hon.pl.*
(A187.5-6:1100). ఏడో విష్ణువరణ రాజు. *Visṇuvarḍhana* - the
seventh.

సప్ప sappa *n.pr.* (A84.3:848-922). వ్యక్తి నామం. Prob. <Skt. sar-paserpent.

సబిశమ్మకు sabi śarmmaku *masc.dat.sg.* (C6.2:8th). వ్యక్తి నామం. sabi prob. var. of sabb- in sabbane.

సబ్బనెరచ్చినెట్టి sabbane racci setṭi *masc.nom.sg.* (A148.10:1079). వ్యక్తి నామం. sabbane prob. wrong for sabbana. sabb- prob. var. of sabi.

సమక్షంబున samakṣambuna *neut.loc.sg.* (A24.3:699-700). ఎడట. In the presence of, before, etc. [<Skt. samakṣa-].

సమతిబోళుము samati bōḷumu *masc.nom.hon.pl.* (A10.3:600-25). వ్యక్తి నామం. -umu con. particle.

సమరంబు samarambu *neut.nom.sg.* (A79.3:820-25). యుద్ధం. Battle. [<Skt. samarah].

సమర్థుణ్ణి samarthuṇḍi *masc.nom.sg.* (A86.7:850). సమర్థుడు. A capable man. [<Skt. samarthah].

సమానుల్ samānūl *masc.nom.hon.pl.* (A86.6:850). సాటి యైనవాళ్ళు. pl. of samānuḍu an equal, match. [<Skt. samānah].

సముద్రంబు samudrambu *neut.nom.sg.* (A14.1:838-63., A16:641). శబలి. Sea [<Skt. samudrah].

సముద్రరక్షి samudrarak *neut.dat.sg.* (A16.5:641). సముద్రరక్షకుడికి. For the deliverance or rescue (of). C. Narayana Rao gives the above meaning and derives the word samudrara- from Skt. samuddharana-. See ABC 2.1908.

సంయుక్తుణ్ణి samyuktunr *masc.nom.sg.* (A58.31:8th). కూడినవాడు, శలవాడు. Possessor. [<Skt. samyuktah]. -nr link form between -nr and -nd- masc. nom. suf.

సంయుక్తున్లు samyuktunru *masc.nom.sg.* (A7.7:600-25). కూడినవాడు. Possessor, v.s.v. samyuktunr.

సంయుక్తుణ్ణి samyuktunr *masc.nom.sg.* (A115.4:10th). కూడినవాడు. Possessor, etc. v.s.v. samyuktunr.

సంయుక్తు samyuttu *masc.nom.sg.* (A15.16:641). శలవాడు, మొ. Possessor, etc. A var. of samyuktunru and samyuktunr. [<Skt. samyuktah].

సంవత్సరజీవితమాదా samvatsarajivitamāda *neut.nom.sg.* (A15.10-11:1084). సాలుసరిజీవితంగా ఇచ్చిన వాణ్ణి. A coin given as annual salary.

- సంవత్సరము *saṃvatsaramu neut.nom.sg.* (A100.1:1087). ఏడు.
Year. [*<Skt. saṃvatsara-*].
- సంవత్సరమునన్ *saṃvatsaramunan neut.loc.sg.* (A125.2:1049).
ఏడు, సంవత్సరంలో. *v.s.v. saṃvatsaramu.*
- సంవత్సరమున *saṃvatsarambuna neut.loc.sg.* (A132.5:1061).
సంవత్సరంలో. *v.s.v. saṃvatsaramu.*
- సంవత్సరంబున *saṃvatsarambuna neut.loc.sg.* (A130.36-37:1060.,
A131.13:1060). సంవత్సరంలో. An ortho. var. of *saṃvatsara-*
munan/°rambuna(ṃ).
- సంవత్సరంబునం *saṃvatsarambunaṃ neut.loc.sg.* (A119.21-22;
1006). సంవత్సరంలో. *v.s.v. saṃvatsaramu.*
- సంవత్సరముల్ *saṃvatsarambul neut.nom.pl.* (A12.6:625-50).
సంవత్సరాలు. Years. *v.s.v. saṃvatsaramu.*
- సంవత్సరంబుల్ *saṃvatsarambul neut.nom.pl.* (B14.25-26:506).
సంవత్సరాలు. Wrong for *saṃvaccarambul**. *v.s.v. saṃvatsa-*
ramu.
- సంవ్సర *saṃvasara abbr.* (A123.11:1029). సంవత్సరాలు. An abbre-
viation for *saṃvatsarambu(lu) years(s).* *v.s.v. saṃvatsa-*
ramu.
- సంసారభీత *saṃsārabhīta masc.nom.sg.* (A57.1-2:8th., A59.1:
8th). వ్యక్తి నామం. One of the kings of the Bhita dynasty,
[*<Skt. saṃsārabhītaḥ*].
- సారది *saradi masc.nom.sg.* (A177.25:1097). సారథి:వ్యక్తి నామం. A
man named after *sārathi* an abbr. for *pārthasārathi* the
charioteer of Arjuna (in *Mahābhārata*). *Kṛṣṇa.* [*<Skt.*
sārathin].
- సరిపని *saripani tr.caus.neg.adj.* (A129.10-11:1058). జరపని. Not
causing to execute, perform, etc. wrong for *sarimpani.*
v.s.v. sarimcu.
- సరించు *sarimcu tr.caus.hab.adj.* (A124.8:1088). జరిగించు జరుపు.
Executing, performing, acting for, etc. SR and STE record
sariyincu and give the meaning "to supply ghee or oil
enough to have a lamp in a temple constantly burning".
Quite possibly *సరించు* is a var. of *jarigincu* (class. and colloq.)
to cause to take place, etc. The verb has usage only in the

- inscr. dialect. -iṃcu caus. suf. The vb. is tr.-caus. of jarugu (arch.Te. carugu*). v.s.v. carigincu [<PDr *car-V:*cār-].
- సరింప్పం sarimppam *tr.caus.inf.* (A124.5:1088). జరపటానికి. A var. of sariyimpam. v.s.v. sarimcu.
- సరియిచ్చు sariyiccu *tr.caus.hab.adj.* (A140.8:1078). జరిగించు. A var. of sarimcu.
- సరియించు sariyimcu *tn.caus.hab.adj.* (A124.2;7:1088., A167.5:1092). జరిగించు. A var. of sarimcu.
- సరియించుచ్చు sariyimccu *tr.caus.hab.adj.* (A135.6-7:1064., A150.7:1081). జరిగించు. An ortho. var. of sariyimcu. v.s.v. sarimcu.
- సరియింపం sariyimpam *tr.caus.inf.* (A149.10:1087). జరిగించడానికి. To cause to take place, etc. v.s.v. sarimcu.
- సరియింప్పం sariyimppam *tr.caus.inf.* (A124.5;5:1088., A137.5:1068., A152.6:1082). జరిగించటానికి. An ortho. var. of sariyimpam. v.s.v. sarimcu.
- సవ్వకరపరిహారము sarvvakaraparihāramu *neut.nom.sg.* (A181.9-10:1088-89). అన్ని పన్నులనుంచీ రాయితీ. Exemption from all taxes. kara- tax [<Skt. kara-]. T. Burrow considers that the Skt. word is a loan from Drav. source. See TPS (1945). p. 88.
- సవ్వకరపరిహారువు sarvvaparihāruvu *neut.nom.sg.* (A118.18:991). అన్ని పన్నులనుంచీ రాయితీ. An exemption from all types of taxes. See s.v. parihāruvu.
- సవ్వకబాధపరియారువు sarvvabādapariyāruvu *neut.nom.sg.* (A80.19.20:847). అన్ని (పన్నుల) బాధలనుంచీ రాయితీ. Exemption from all troubles (relating to tax collection or payment). bāda <Skt. bādha-. See s.v. pariyāruvu.
- సవ్వకబాధపరిహారము sarvvabādhaparihāramu *neut.nom.sg.* (A148.12-13:1079). అన్ని (పన్నుల) బాధలనుంచీ రాయితీ. v.s.v. sarvvabābapariyāruvu.
- సలకు salaku *n.pr.dat.* (A14.9:633-63., A114.5:10th). వ్యక్తి సామం.
- సలగె salage *neut.nom.sg.* (B28.30:674). సలక, చెండున్నర తూములు. Appears to be a var. of salaka a small sack, two and a half times the measure called tūm(u). cf.Ko. solige, Ta.

- calakai, etc. [?SDr *calak-]. See DED 1945 for more details.
- సల్కి salki *n.pr.* (A87.43-44:892-922., A89.6:898-934). వ్యక్తి నామం. v.s.v. calki.
- సల్కిక్ salkik *masc.dat.sg.* (A87.44:892-922). వ్యక్తినామం.
- సల్కుల salkula *masc.gen-obl.pl.* (A87.37:892-922). వ్యక్తినామం. v.s.v. calki.
- సల్కి saiki *n.pr.* (A49.11:725). వ్యక్తినామం. v.s.v. calki.
- సవ్వియ savviya *masc.nom.sg.* (A133.7:1061). వ్యక్తినామం.
- సస్వతంబు sasvatambu *adj.* (A86.14:850). శాశ్వతం. Permanent, perpetual. Prob. wrong for śāsvatambu* [<Skt. śāsivata-].
- సహస్రభోజనపున్ sahasrabhōjanapun *adj.* (A142.8:1074). వెయ్యి మంది భోజనాలు చేసే. Pertaining to a thousand meals or feeding a thousand persons [<Skt. sahasrabhōjana-].
- సహితంబ sahitaṁba *adv.* (A12.12:825-50). కలిసే. Along with, together with. -a emph. clitic. [<Skt. sahita-].
- సాక్షి sākṣi *masc.nom.sg.* (A103.4:914., A107.14:825-50., A118. 3:10th). సాక్ష్యంగా ఉన్నవాడు, కంటితో చూసినవాడు. Witness. [<Skt. sākṣin].
- సాక్షిపురుషులు sēṣīpuruṣulu *masc.nom.pl.* (A181.54:1060). సాక్షులైనవాళ్ళు. Men who are witnesses. [<Skt. sākṣipuruṣāḥ].
- సాని sāni *fem.nom.sg.* (A158.7:1084., A175.4:1095). దేవదాసి. Dancing girl (attached to a temple) or a woman of upper class. [<Skt. svāminī].
- సానియబాట sāniyabāṭa *p.n.loc.sg.* (A143.10:1074). స్థలనామం. v.s.v. sāniyambāṭi.
- సానియబాటి sāniyabāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A147.10:1078., A178.12:1094., A181.11:1098., A182.9:1098., A183.12:1098., A184.8:1098). స్థలనామం. Of sāniyambāḍu a village where a standard measure was issued for the measurement of grain, paddy, or rice by some royal decree.
- సానియంబాటి sāniyambāṭi *p.n.gen-obl.sg.* (A174.11:1094). స్థలనామం. v.s.v. sāniyambāṭi.
- సానులున్ sānulun *fem.nom.pl.* (A145.17:1076). దేవదాసిలున్నా. v.s.v. sāni.

సాసనబ్ *sāsanab neut.nom.sg.* (A104.21-22; 31-32:925-50). శాసనం.

An inscription, a proclamation, order, etc. Prob. wrong for *sāsanamb** [\langle Skt. *śāsana-*]. A var. of *sāsanamu*, *sāsanavu*, etc.

సాసనము *sāsanamu neut.nom.sg.* (A121.13:1018). శాసనం. v.s.v. *sāsanab*.

సాసనవు *sāsanavu neut.nom.sg.* (C2.Ia:709). శాసనం. *sāsanab*.

సింఘ- *siṅga- n.pr.* (A78.14:820-25). సింహ-. Lion. A var. of *siṅgamu*, etc. in cpds. [\langle Pkt. *siṅgho \langle Skt. *siṃhaḥ*].*

సింఘంబు *siṅgaṃbu neut.nom.sg.* (A78.5:820-25), సింహం. v.s.v. *siṅga-*.

సింగంబు *siṅgaṃbu neut.nom.sg.* (A136.1:1065). సింహం. An ortho. var. of *siṅgaṃbu*. v.s.v. *siṅga-*.

సింఘ- *siṅgha- neut.nom.sg.* (A130.51:1060., A131.18:1060). సింహం. Prob. wrong for *siṅga-*. v.s.v. *siṅga-*.

సితమణిబన్ధమ్ *sitamaṇibantham neut.nom.sg.* (A136.6:1065). తెల్ల మణుల బంధం. A string of white gems. *bantham* hyperstandardized form of *bandham*.

సిద్ధవదాంబును *siddavaḍāmbunu p.n.nom.sg.* (A108.14-15:925-50). సిద్ధలనామం. Identified as Mdn. *siddhavaṭam* or *siddhauṭ* [prob. \langle Skt. *siddhavaṭa-* the seer's banyan].

సిద్ధాయబు *siddhāyabu neut.nom.sg.* (B114.5:10th). ఒక రకం కప్పం. Prob. wrong for *siddhāyaṃbu*.

సిద్ధాయంబు *siddhāyaṃbu neut.nom.sg.* (A80.19:847., A107.19:925-50). ఒక రకం కప్పం. A var. of *siddhāyamu* a tribute.

సిద్ధిశ్వరంబున *siddhīśvarambuna p.n.loc.sg.* (A21.11-12:678). సిద్ధలనామం. *-īśvarambu* p.n.suf. prob. wrong for *siddhēśvarambu-*.

సిరామయ్యయు *sirāmayyayu masc.nom.sg.* (A112.8:972). వ్యక్తి నామం. *-yu* con.clitic. *-ayya* masc. name suf. *sirām(a)* an epithet of Viṣṇu in one of his incarnations. [\langle Skt. *śrī-rāma-*].

సిరికంఠ్ఠు *sirikamṭṭa masc.nom.sg.* (A117.27:1097). వ్యక్తినామం. A person named after Siva [\langle Skt. *śrīkaṇṭha-*].

సిరిపొదిపూళ్లి *siripodipūṇḍi p.n.nom.sg.* (B64.94:1011). స్థలనామం.
-pūṇḍi p.n.suf.

సిరిపొదిపూళ్లియు *siripodipūṇḍiyu p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థల
నామం. -yu con.suf. v.s.v. *siripodipūṇḍi*.

సిఱుగిణ్ణును *siḷuginḍunu masc.nom.sg.* (A110.20-21:971). వ్యక్తి
నామం. -unu con.clitic.

సీమము *sīmamu neut.nom.sg.* (A160.6:1087). హద్దు. Boundary
A var. of *sīma*. [*<Skt. sīmā*].

సీమములునుం *sīmamulunum neut.acc.pl.* (A160.4:1087). హద్దులు
న్నూ. And the boundaries. v.s.v. *sīma*.

సీమనంధి *sīmasamḍdhi neut.nom.sg.* (A164.164.11;11-12;12-13:
1090-91) హద్దులకూడలి. Place where boundaries meet. [*<Skt.*].

సీలమదేవి *sīlama dēvi fem.nom.sg.* (A160.2:1087). వ్యక్తినామం.

సుకమ్ *sukam neut.nom.sg.* (A142.3:1074). సౌఖ్యం, సంతోషం, మొ.
Happiness, enjoyment. [*<Skt. sukha-*].

సుక్రవారము *sukravāramu neut.nom.sg.* (A151.4:1031). శుక్రవారం.
Friday. *sukra-* prob. wrong for *śukra-*.

సుక్రవారమున *sukravāramuna neut.loc.sg.* (A145.7:1076). శుక్రవా
రంనాడు. On Friday. *sukra-* prob. wrong for *śukra-*.

సుఖంబ్ *sukhaṁb neut.nom.sg.* (A87.23-24:892-922., A148.14:
1079). సుఖం. Pleasure, delight, etc. A var. of *sukhaṁbu/
sukhamu*. [*<Skt. sukha-*].

సుఖంబు *sukhaṁbu neut.nom.sg.* (A87.68:892-922). సుఖం. v.s.v.
sukhaṁb.

సుఖసంకథావినోదములన్ *sukhasamkathā vinōdamulan neut.loc.pl.*
(A130.29-31:1060., A134.24-26:1062). సంతోషకరమైన మాటల్లో.
ఆటల్లో. In happy talks and past-times.

సుఖసంకథావినోదములన్ *sukhasamkathāvinōdamulan neut.loc.pl.*
(A131.10-11:1060). ఉత్సాహకరమైన ఆటపాటల్లో. In happy talks
and amusements.

సుక్షేత్రంబు *sukṣētram̄bu neut.nom.sg.* (A15.12:841). మంచి నేల..
Fertile land or field. [*<Skt. sukṣētraḥ*].

సుగుమ్మా *sugummū p.n.?* (B60.26:945-70). స్థలనామం? Occurs as
the name of a field.

సూరపరాజు sūraparāju *masc.nom.sg.* (A161.6-7:1088-89). వ్యక్తి నామం. sūr- var. of sūra (Skt. sūrah) Sun god. -apa var. of -appa *masc. name suf.*

సూర్యగ్రహణంబున sūryagrahaṇambuna *neut.loc.sg.* (A148.5:1079). సూర్యోదయకాలంలో. In or at the time of solar eclipse. [*<Skt. sūryagrahaṇa-*].

సూర్యవంశబున్ sūryavamsabun *neut.gen-obl.sg.* (A161.1-2:1088-89). సూర్యవంశం (యొక్క). Of the sūrya family. Wrong for sūryavamsāmbun/°śapun. [*<Skt. sūryavamsā-*].

సెట్టిలిన్ఱ seṭṭikalṅṅu *masc.nom.sg.* (A83.1-2:848-92). వ్యక్తి నామం. v.s.v. saṅkaliyya.

సెట్టి setṭi *masc.nom.sg.* (A125.16:1043., A126.9:1047., A142.5;6:1074., A148.10:1079., A176.4;4-5:1095., A177.28:1097): వైశ్యకుటుంబనామం. An appellation for the names of members of Vaisya community, a merchant. A var. of Mdn. colloq. cetṭi. During the historical period under study, the word always meant a merchant. But later on, it occurs following the names of persons belonging to some other branches of the fourth class. Synonym for kōmaṭi, vaiśya, baccu, and gaura. For a fuller discussion on the socio-political and other statuses of the community, see S. Pratapa Reddi, ASC, pp.58,54,121,122,242,222,236, and 237 as also M. Somasekhara Sarma, History of Reddi Kingdoms, p.273. [*<Skt. śrēṣṭhin*]. See also BSOAS 12.132.

సెట్టిక్ setṭik *masc.dat.sg.* (A137.2:1068., A177.35:1097). సెట్టికి. To the merchant. A var. of setṭiki. v.s.v. setṭi.

సెట్టికి setṭiki *masc.dat.sg.* (A177.17:1097). వర్తకుడికి. A var. of setṭik. v.s.v. setṭi.

సెట్టియు setṭiyu *masc.nom.sg.* (A181.53;53:1060., A177.24; 24-25;25:1097). వ్యాపారస్తుడున్నా. -yu *con.clitic.* v.s.v. setṭi.

సెట్ల setṭa *masc.gen-obl.pl.* (A172.5:1094., A187.5:1100). వర్తకుల. v.s.v. setṭi.

సేనపతి sēnapati *masc.nom.sg.* (A142.9:1074). సైన్యాధికారి. A commander of a regiment. [*<Skt. sēnāpatih*].

సేనాపతి sēnāpati *masc.nom.sg.* (A95.9:9th/10th). సైన్యాధికారి. Commander. A var. of sēnapati.

సొబగన sobagana *masc.nom.sg.* (C7.8-9:8th). చక్కనయ్య; వ్యక్తి నామం. sobag- var. of sobagu *handsomeness, etc.* [*<Skt.*

sōbhā or subhaga-]. -ana var. of -anna, etc., masc. name suff.

సోప సోపా *fem.nom.sg.* (A151.5:1081). వ్యక్తినామం. Splendour. [\langle Skt. sobhā \rangle].

సోమనాథ సోమానాథా *n.pr.* (A120.4:1008). దేవనామం. The name of a deity. A var. in cpds. of sōmanāthaṇḍu and sōmanāthunḍu (in classical usage). [\langle Skt. sōmanāthah \rangle].

సోమనాథణ్ణు సోమానాథాṇḍు *masc.nom.sg.* (A120.7:1008). దేవనామం. v.s.v. sōmanātha.

సోమయాజుల సోమాయాజుల *masc.gen-obl.hon.pl.* (B24.29:668). సోమయాజిగారి. Of or relating to sōmayāji one who has performed the sacrifice called sōmayājñamu.

సోమవారము సోమవారము *neut.nom.sg.* (A181.14:1060., A164.4:1090-91). సోమవారం. Monday. A var. of sōmavāraṃbu and sōmivāramu.

సోమవారంబు సోమవారాంబు *neut.nom.sg.* (A11.9:625-50). సోమవారం. v.s.v. sōmavāramu.

సోమి సోమి *masc.nom.sg.* (A18.9:650). వ్యక్తినామం. A var. of sōmu (inscr.) and sōmūḍu(classical). [\langle Skt. sōmah \rangle Moon].

సోమివారము సోమివారము *neut.nom.sg.* (A180.89-40:1060). సోమవారం. Prob. wrong for sōmavāramu.

సోమీస్వర సోమీస్వరా *n.pr.* (A146.8-9:1078., A168.8-9:1089., A165.7:1091., A166.8:1092., A177.12:1097). దేవనామం. The name of a deity. Prob. wrong for sōmēśvara.

సోముకు సోముకు *masc.dat.sg.* (A18.7-8:650). వ్యక్తినామం. v.s.v. sōmi.

సోముల సోముల *masc.gen-obl.hon.pl.* (A25.28:7th). వ్యక్తినామం. v.s.v. sōmi.

సోరమడి సోరామడి *p.n.* (A77.8:820-25). స్థలనామం. The field of a famous battle. Identified as Mdn. cōlamari in Penukoṇḍa tq., Anantapur dt. A var. of sōravāḍi and sōremaḍi.

సోరవాడి సోరావాడి *p.n.* (A76.6:820-25). స్థలనామం. v.s.v. sōramadi.

సోరెమటి సోరెమటి *p.n.* (A75.8:820-25). స్థలనామం. v.s.v. sōramadi.

సోల సోలా *neut.nom.sg.* (A155.10:1084). మానికలో చాలుగోపంతు, మొ.

A measure equal to a fourth of a śēru. Also, the vessel

measuring four giddalu, etc. cf. Te. sōlēṇḍu a sōla-ful. Prob. related to this are: Pj. cōra an earthen pot and Go. sōrā a large earthen vessel for holding water, not food. (See DED 2855). [? < CDr *cōra-].

సౌజన్యగుణయుతుణ్ణు saujanyagunayutunḍu *masc.nom.sg.* (A144.19:1075-76). మంచితనంగలవాడు. He who has the quality of goodness, generosity, or clemency. [< Skt. saujanyagunayutah].
 ప్రసంబు *neut.nom.sg.* (A118.31-32:991). స్థానం. Place. wrong for sthānambu.

స్థానంబు sthānambu *neut.nom.sg.* (A35.3:7th). స్థానం, స్థలం, Place. [< Skt. sthāna-].

స్థానాపతి sthānāpati *masc.nom.sg.* (A120.6:1008). విష్ణ్వాలయంపూజారి. A particular priest in Viṣṇu temple entitled to be first served with holy water, etc. A synonym for sthānācārya. The word is wrong for sthānapati. [< Skt. sthānapatih].

స్థితి stiti *neut.nom.sg.* (A72.3:8th., A80.18:20:847., A88.3:897., A104.58:925-50., A107.6:925-50., A180.101:1060., A181.57:70:1060., A177.39:1097). అంతస్తు, పరిస్థితి, మొ. Position. status. situation, etc. [< Skt. sthitih].

స్థానపతి sthānāpati *masc.nom.sg.* (A180.84-85:1060., A181.45:1060). వైష్ణవ పూజారి. v.s.v. sthānāpati.

స్థానపతియును sthānāpatiyunu *masc.nom.sg.* (A145.16:1076). వైష్ణవ పూజారిన్నీ. -yunu con.clitic. v.s.v. sthānāpati.

స్థానపతులున్ sthānāpatulunu *masc.acc.pl.* (A185.5:1064). వైష్ణవ పూజారులున్నూ. v.s.v. sthānāpati.

స్థానాధిపతులును sthānādhīpatulunu *masc.acc.pl.* (A159.15:1087). వైష్ణవ పూజారులున్నూ. v.s.v. sthānāpati. -unu con.clitic.

స్రన్నగూరి srannagūri *p.n.gen-obl.sg.* (A123.13:1023). స్థలనామం. -ūr p.n.suf.

స్రహి srāhi *adj.* (A170.6:1093., A178.2:1098). శ్రాహి; శుభస్కరమైన. Prob. wrong for śrāhi.

స్రాహి srāhi *adj.* (A158.4:1084., A171.7:1093). శుభస్కరమైన. A var. of śrāhi.

స్రిజయించిన srijiyimccina *tr.p.adj.* (A181.55-56:1060). స్మరించిన; పుట్టించిన, మొ. stri- prob. wrong for sṛ-. v.s.v. śrijayimccina.

స్వర్గమునన్ svarggamunan *neut.loc.sg.* (A121.20:1018). స్వర్గంలో. In the heaven. [< Skt. svargā-].

స్వస్త svasta *interj.* (A80,17:847). స్వస్తే; శుభం, మొ. Wrong for svasti hail, amen.

స్వామి svāmi *masc.nom.sg.* (B28.29:874., A119.28:1006). యజమాని, మొ. Master, lord, etc. Occurs bound as a *masc.name.suf.* [*<Skt. svāmin*].

స్వామికి svāmiki *masc.dat.sg.* (A89.8:898-924). యజమానికి, మొ. v.s.v. svāmi.

స్వాముళ్ svāmuḷ *masc.nom.pl.* (A90.18:847). యజమానులు, మొ. v.s.v. svāmi.

H

హంగుణువుళ దేవణ hamguṇuvuḷa dēvaṇa *masc.nom.sg.* (A86.6-8:7th). వ్యక్తినామం. -aṇa in dēvaṇa older form of -ana *masc.name.suf.*

హవి havi *neut.nom.sg.* (A120.5:1008). ఆరాధనలోవాడేనెయ్యో వెన్న. An oblation of ghee or clarified butter. [*<Skt. havih*].

హాశ్చర్యుండు haścaryuṇḍu *masc.nom.sg.* (A108.19:925-50). ఆచార్యుడు. Wrong for ācāryuṇḍu [*<Skt. ācāryah*].

హోమ్కారిదేవికి hōmkāridēviki *fem.dat.sg.* (A161.9:1088). దేవతానామం. hōmkāri an ortho. mistake for hōmkāri another name of Pārvati. [*<Skt. hōṅkāri*].

హోర hōra *neut.nom.sg.* (A11.10:825-50). ఒక గంట; రాశితోనగం. An hour; one half of a Zodiacal sign. [*<Skt. hōrā*].

L

అచిన lacina *tr.p.adj.* (A58.28-29:8th., A116.7:10th). ధ్వంసంచేసిన. Prob. wrong for laccina- v.s.v. laccu.

అచు lacu *tr.hab.adj.* (A6.18:800-25., A19.12:875). ధ్వంసంచేసే. Prob. wrong for laccu.

అచ్చి lacci *tr.ppt.* (A52.23:739). ధ్వంసంచేసి. Having destroyed, effaced, etc. v.s.v. laccu.

అచ్చిన laccina *tr.p.adj.* (A7.5-6:800-25., A8.3:800-25., A47.9:709-46., A71.6-7:8th., C6.4:5:8th., A85.18:21:850). ధ్వంసంచేసిన. That destroyed, ruined. v.s.v. laccu.

అచ్చు laccu *tr.hab.adj.* (A23.12:882., A44.21:700-25., A74.10:820-25., A115.4:10th). ధ్వంసంచేసే. Destroying, effacing, etc. laccu to destroy, etc. is a var. of aliyu* (v.s.v. alisina) and tr. of layyu* > dayyu intr. to be exhausted etc.

అస్సి *lassi intr.ppt.* (A89.14:898-934). జస్సి (పోయి), మొ. Having exhausted, lost, etc. ppt. of *layyu** an earlier form of *dayyu*. Contamination of two families (i.e. *aljiyu* and *dayyu*) of words is discussed by M. B. Emeneau. See Kolami 187. See also DED 295 and 435 and TVB 56 and 500 (All these belong to one etymological group, traceable to PDr *a₁-].

అత్తూర్ *luttaḷūr p.n.nom.sg.* (B25.56:668-69). స్థలనామం. -ūr p.n.suf.

అద్ద శర్మమ్మ *ludda śarmma masc.nom.sg.* (B25.27;45:668-69). వ్యక్తీనామం.

అల్ల *lulla p.n.nom.sg.* (B64.90:1011). స్థలనామం. Identified as Mdn. *lolla*. *l* - < *l* is not known initially.

అల్లయం *lullayum p.n.nom.sg.* (B64.93:1011). స్థలనామం. -yum con.suf. v.s.v. *lulla*.

అచ్చాడి *leccādi p.n.* (B51.28:945). స్థలనామం. Occurs as the name of a district.

అద్దుళూర *lenduḷūra p.n.loc.sg.* (B14.1:506). స్థలనామం. Identified as Mdn. *denduḷūru*. *l* - < *d*- is possible through **ḍ*-, but the link forms are lacking.

అమాండా *lēmaṇḍa p.n.nom.sg.* (A92.3:9th/10th). స్థలనామం. -maṇḍa p.n.suf. (prob. < **manra*). cf. Ta. *manram* assembly, Te. *manda* group, etc. See DED 8918 for more details.

అమ్మకొండా *lēmkōṇḍa p.n.nom.sg.* (B59.58:945-70). స్థలనామం. -mk- is wrong for -*m̄k*- or -*ṅk*-. -*kōṇḍa* p.n.suf.

అయ్యయ్యరు *lēyamayyaru masc.nom.hon.pl?* (A109.8:925-50). వ్యక్తీనామం. -ayyaru a borrowing from Tamil.

అొక్కొళ *lōṅkuḷa masc.gen.obl.pl.* (A93.1;6-7:9th/10th). రాజవంశనామం.

అొక్కొళాకు *lōṅkuḷāku masc.dat.pl.* (A94.6:9th/10th). రాజవంశనామం.

ముఖ్య సవరణలు (MAIN CORRECTIONS)

పేజీ page	వంక్తి (వరస) line (column)	తప్పు mistake	సవరణ correction
		pp.xlv to lx in forme iv	pp. xlvii to lxii
	1 1 (1)	SEREIS	SERIES
94	16 (2)	625	725
49	18 (2)	మద [ం] ఉరి	మద [ం] బురి
	20 (1)	mada [m]	mada'[m] b
65	14 (1)	Mahabubnagar	Mahabubabad
	15 (1)	(?)....Nalgonda....(?)	Warangal
	11 (2)	? మహబూబ్ నగర్	మహబూబాబాద్
	12 (2)	? నల్లగొండ	వరంగల్లు
171	11 (1)	saṃvatsarambuḷ	saṃvassarambuḷ
	9 (2)	సంవత్సరంబుళ్	సంవత్సరంబుళ్
181	2 (1 and 2)	nemaḷḷūru.... నెమళ్ళూరు	nemmaḷūru.... నెమ్మకూరు
182	bet. 17 & 18 (1)		(Add) 28 trāṇḍrapaḷu
	bet. 14 & 15 (2)		(Add) 28 త్రాణ్డవలు
205	19	ప్ర న	అప్ర న
253	10	parallels Telugu	parallels in Telugu
	14	(v)ōlu and	(v)ōlu to
255	22	takeu....from	taken....form
	23	some have	some what
271	21	>	<
288	33	Nallagonda	Warangal
298	(end of page)	item గచ్యానము	remove and insert in page 299 before item గచ్యేకు
396	11	A 15	A 22
359	33	DED 3925	DED 3025
461	32	to p. 462, line 22	remove